

Budsjett-innst. S. I

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

St.meld. nr. 1 (2002-2003), St.prp. nr. 1 (2002-2003) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-14 (2002-2003)

Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2003 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2003

Til Stortinget

1. INNLEDNING

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihaugen og Hill-Marta Solberg, fra Høyre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Monsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Morten Lund, fra Venstre, May Britt Vihovde, og fra Kystpartiet, Steinar Bastesen, viser til at det i Stortingets forretningsorden § 19 bl.a. står dette når det gjelder finanskomiteens oppgaver:

"Senest den 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling (Budsjett-innst. S. I) om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndeling i rammeområder fastsatt av Stortinget i henhold til § 22 tredje ledd."

Komiteen viser når det gjelder inndelingen av statsbudsjettet i rammeområder til vedtak i Stortinget 15. oktober 2002, jf. Innst. S nr. 1 (2002-2003) Innstilling fra arbeidsordningskomiteen om fordeling til komiteene av de enkelte kapitlene og utkast til romertallsvedtak i forslaget til statsbudsjett for 2003, jf. også avsnitt 3.2 i denne innstillingen.

Komiteen viser til at det etter at St.prp. nr. 1 ble lagt fram er fremmet i alt 14 tilleggspolisjoner til St.prp. nr. 1 (2002-2003).

Referat fra Stortingets møte 12. november 2002 viser hvordan forslagene under de aktuelle kapitlene i tilleggspolisjonene er fordelt til de ulike rammeområdene og komiteene. Kopi av dette referatet følger som trykt vedlegg 1 til denne innstillingen.

Komiteen viser til brev fra finansminister Per-Kristian Foss til Stortinget 29. oktober 2002 om trykfeil i Nasjonalbudsjettet 2003. Brevet følger som trykt vedlegg 2 til denne innstillingen.

2. NASJONALBUDSJETTET FOR 2003

2.1 Hovedtrekkene i den økonomiske politikken og utviklingen

2.1.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2002-2003)*

HOVEDMÅLENE FOR DEN ØKONOMISKE POLITIKKEN

Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken er arbeid til alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene.

På lang sikt er det vekstevnen i fastlandsøkonomien, og ikke oljeinntektene, som bestemmer utviklingen i velferden i Norge. Den økonomiske politikken må derfor legge avgjørende vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet både i offentlig og privat sektor.

Regjeringen vil følge retningslinjene for en forsvarlig, gradvis innfasing av oljeinntektene i økonomien som det var bred enighet om ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001). Innenfor denne rammen vil Regjeringen prioritere viktige velferdsformål. Bruken av oljeinntekter bør særlig rettes inn mot å redusere skatter og avgifter og mot andre tiltak som kan øke vekstevnen i økonomien. Regjeringen vil forbedre rammevilkårene for næringsvirksomhet og innrette bruken av oljeinntektene slik at en unngår press på prisstigning og rente.

Den økonomiske politikken må bidra til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting. Siktemålet er å ha en fortsatt sterk konkurranseutsatt sektor. Budsjettpolitikken er avgjørende for størrelsesforholdet mellom offentlig og privat sektor. Regjeringen har som målsetting over tid å holde den underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter lavere enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge.

Regjeringen vil videreføre pengepolitikken slik den ble trukket opp i St.meld. nr. 29 (2000-2001), og som fikk bred tilslutning i Stortinget. Retningslinjene innebærer at pengepolitikken rettes inn mot lav og stabil inflasjon. På den måten har pengepolitikken fått en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen.

Regjeringen legger vekt på å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet. Moderate inntektsoppgjør er nødvendig for å sikre en fortsatt sterk konkurranseutsatt sektor og lav arbeidsledighet.

BUDSJETTFORSLAGET FOR 2003

Den negative utviklingen på aksjemarkedet og styrkingen av kronekursen hittil i år bidrar isolert sett til å redusere verdien av Petroleumsfondet. Fondets størrelse ved utgangen av 2002 anslås nå til om lag 666 mrd. kroner. Dette er 110 mrd. kroner mindre enn anslaget i Revidert nasjonalbudsjett 2002. Styrkingen av kronekursen forklarer over halvparten av dette verditapet. Selv om verdien av Petroleumsfondet målt i kroner blir redusert når kronekursen styrkes, påvirkes ikke fondets internasjonale kjøpekraft.

Muligheten for betydelige svingninger i aksjekurser, oljepris og valutakurser var én av grunnene til at en i St.meld. nr. 29 (2000-2001) uttrykte at

"Ved særskilt store endringer i fondskapitalen eller i det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet fra ett år til det neste, må endringen i bruken fordeles over flere år, basert på et anslag på størrelsen av realavkastningen av Petroleumsfondet noen år fram i tid."

Utviklingen i fondets markedsverdi det siste halve året er et eksempel på "særskilt store endringer i fondskapitalen". Retningslinjen for budsjettpolitikken tilsier dermed at den uventet svake utviklingen i fondskapitalen i 2002, regnet i norske kroner, ikke skal slå fullt ut i budsjettopplegget for 2003, men at en sikter mot en jevn innfasing over tid.

Dersom en i 2003 skulle legge opp til en bruk av oljeinntekter tilsvarende 4 pst. av Petroleumsfondet ved inngangen til året, ville det gitt en nedgang i bruken av oljeinntekter på vel 2 mrd. kroner fra året før, etter en økning på over 5 mrd. kroner i inneværende år. For 2004 gir en slik mekanisk regel en forventet økning i bruken av oljeinntekter på vel 6 mrd. kroner fra året før, fallende til rundt 3 mrd. kroner mot slutten av dette tiåret.

I Nasjonalbudsjettet 2002 ble inntektene fra salget av SDØE-andeler og delprivatisering av Statoil, som samlet sett bidro til å øke kapitalen i Petroleumsfondet med 43 mrd. kroner, omtalt som en særskilt stor endring i fondskapitalen. Når den ekstraordinære avkastningen av Petroleumsfondet som dette ga opphav til, likevel

ikke ble fordelt over flere år, var det fordi en slik fordeling den gangen ville gitt en mindre jevn økning i bruken av oljeinntekter over tid enn full innfasing i 2002.

En utjevning av innfasingen av petroleumsinntekter i norsk økonomi er i tråd med omleggingen av budsjettpolitikken. Målet var å etablere et langsiktig forsvarlig nivå på bruken av disse inntektene, samtidig som bruken av dem skulle øke jevnt fra år til år. Både kortsiktige og langsiktige stabiliseringshensyn tilsier at en jevn økning i bruken av petroleumsinntekter er å foretrekke framfor en politikk der innfasingen svinger betydelig fra år til år.

En samlet vurdering av konjunktursituasjonen og utsiktene for økonomien tilsier heller ikke at en bør avstå fra en slik utjevning av hensyn til konjunkturutviklingen. En strammere finanspolitikk ville riktignok isolert sett kunne lette presset på pengepolitikken og kronekursen. En bruk av oljeinntekter tilsvarende 4 pst. av Petroleumsfondet ved inngangen til hvert budsjettår ville gitt et strammere budsjett i 2003, etterfulgt av et tilsvarende mer ekspansivt budsjett i 2004. Siden pengepolitikken skal være framoverskuende og sikte mot en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst., må rentesettingen ta hensyn til den samlede økningen i bruken av oljeinntekter over de nærmeste årene. Det høye rentenivået og den markerte styrkingen av kronekursen med tilhørende svekkelse av konkurransevnen, understreker samtidig betydningen av å begrense utgiftsveksten. Det er viktig å holde fast ved Sem-erklæringens målsetting om en gradvis reduksjon i det samlede skatte- og avgiftsnivået, innenfor det handlingsrommet en jevn innfasing av oljeinntekter gir.

På denne bakgrunn legger Regjeringen fram et budsjettforslag med en reell økning i bruken av oljeinntekter på om lag 2 mrd. kroner fra 2002 til 2003. Dette gir rom for en tilsvarende økning i 2004. En slik økning i bruken av oljeinntekter er klart mindre enn i inneværende år og lavere enn den anslåtte innfasingen for årene 2005-2010. En slik profil på bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet innebærer likevel betydelig jevnere budsjettimpulser enn det en mekanisk regel om å bruke 4 pst. av fondskapitalen ville gitt.

Hovedtrekkene i budsjettopplegget for 2003 kan oppsummeres i følgende punkter:

- En reell økning i bruken av oljeinntekter på om lag 2 mrd. kroner målt ved det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet. Dette innebærer et strukturelt, oljekorrigert underskudd i 2003 på 30,7 mrd. kroner.
- En reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på om lag 1/2 pst. i forhold til anslag på regnskap for 2002. Regnet i forhold til saldert budsjett for 2002 er den reelle, underliggende utgiftsveksten om lag 2 pst., tilsvarende om lag 10 mrd. kroner. Ses 2002 og 2003 under ett, kan den reelle utgiftsveksten anslås til 11/2 pst. i gjennomsnitt pr. år, dvs. noe lavere enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge.

- En reduksjon i bokførte skatter og avgifter på om lag 10,6 mrd. kroner i forhold til gjeldende regler for 2002. Av dette er om lag 10 mrd. kroner en konsekvens av vedtak i forbindelse med behandlingen av 2002-budsjettet, mens om lag 600 mill. kroner er forslag til nye skattetiltak.
- Statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd i 2003 anslås nå til 34,8 mrd. kroner. Det oljekorrigerte underskuddet dekkes ved en tilsvarende overføring fra Statens petroleumsfond.
- Basert på en forutsetning om gjennomsnittlig oljepris i 2003 på 180 kroner pr. fat anslås statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten til 172,8 mrd. kroner.
- Netto avsetning til Statens petroleumsfond, der overføringen til statsbudsjettet er trukket fra, anslås til 138,0 mrd. kroner. I tillegg kommer renter og utbytte på oppspart kapital i Petroleumsfondet på 24,0 mrd. kroner. Det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens petroleumsfond, medregnet rente- og utbytteinntekter i fondet, anslås dermed til 162,0 mrd. kroner i 2003.
- Den samlede kapitalen i Statens petroleumsfond anslås til om lag 846 mrd. kroner, mens kapitalen ved utgangen av 2002 anslås til 666 mrd. kroner.
- Nettofinansinvesteringer i offentlig forvaltning anslås til 157 mrd. kroner i 2003, tilsvarende 10 pst. av BNP. Dette tilsvarer overskuddsbegrepet som benyttes i Maastricht-kriteriene for offentlige finanser. Offentlig forvaltnings nettofordringer anslås til om lag 1195 mrd. kroner eller 76,5 pst. av BNP ved utgangen av 2003.

Det er i meldingen redegjort nærmere for utviklingen og utfordringer i budsjettpolitikken.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet peker på at rettferdig fordeling, arbeid til alle, og en bærekraftig miljøpolitikk er grunnlaget for den norske velferdsstaten som gir trygghet for hele befolkningen.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen velger å finansiere skattelettelser for de rikeste med usosiale kutt som rammer syke og gamle. Økte egenandeler ved sykdom, kutt i støtten til arbeidsledige og uføre, kutt i støtten til hjelpemidler for funksjonshemmede og skatteskjerpelser for gruppen med høyest sykdomsutgifter, er eksempler på innsparingsforslag som rammer svake grupper. Videreføring av skatten på aksjeutbytte ville gi omtrent samme inntekt for det offentlige, men denne ville i all hovedsak bli betalt av de aller rikeste. Disse medlemmer påpeker at dette tydelig viser Regjeringens usosiale profil.

Disse medlemmer er bekymret for økningen i antallet arbeidsledige. Situasjonen i konkurranseutsatt sektor er alvorlig. Disse medlemmer foreslår i dette budsjettet bl.a. å øke avskrivningssatsen for viktige investeringer i industrien fra 15 til 20 pst., samtidig som Regjeringens forslag til endringer i permitterings-

reglene avvises. Til sammen vil dette bremse nedbyggingen av norsk konkurranseutsatt sektor.

Disse medlemmer understreker at arbeidsledighet er sløsing med vår viktigste ressurs. Det er nødvendig å ha et sikkerhetsnett som fanger opp de som nå blir arbeidsledige. Tilknytning til arbeidslivet er svært viktig for velferden. Disse medlemmer foreslår derfor styrking av arbeidsmarkedstiltakene, både overfor ordinære arbeidsledige og overfor yrkeshemmede.

Disse medlemmer viser til at inngangsbilletten til boligmarkedet er blitt veldig dyr med de senere års kraftige prisstigning. Dette rammer først og fremst unge og husholdninger med vedvarende lav inntekt. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen har resignert i boligpolitikken. Disse medlemmer foreslår bl.a. kraftig økt utlånsramme til Husbanken, og økte bevilgninger til boliger for unge og vanskeligstilte.

Disse medlemmer understreker at en god felleskole i offentlig regi er et viktig trekk ved det norske samfunnet. Trange økonomiske rammer for kommunene, kombinert med Regjeringens forslag til strukturendringer i finansieringen av private skoler, er en reell trussel mot dette. Disse medlemmer vil gjennom økte rammer til kommunene bidra til å sikre gode offentlige skoler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre understreker at det er verdiskaping i fastlandsøkonomien som bestemmer utviklingen i velferd i Norge. Den økonomiske politikken må derfor legge avgjørende vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet – både i offentlig og privat sektor. Veksten i offentlige utgifter må over tid ikke være større enn veksten i Fastlands-Norges BNP. Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringens forslag til budsjett reduserer statsbudsjettets reelle, underliggende utgiftsvekst til 0,5 pst. Sees 2002 og 2003 under ett, anslås den reelle utgiftsveksten til 11/2 pst. i gjennomsnitt pr. år, noe som er lavere enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge.

Disse medlemmer vil vise til at selv om anslagene for den økonomiske veksten har blitt justert ned de siste to årene, er norsk økonomi fortsatt solid. Norske husholdninger er i en gunstig posisjon ved at de gjennomsnittlig har en bedre fordringsposisjon enn husholdninger i mange andre land. Dette gjør norsk økonomi mindre utsatt for en svikt i det private konsumet. Disse medlemmer viser likevel til at utsiktene for norsk økonomi er mer usikre enn de har vært de senere årene. Dette kommer blant annet av stagnasjonen i verdensøkonomien, og innenlandske utfordringer som høy rente og sterk kronekurs. Signalrenten i Norge er for tiden 3,75 prosentpoeng høyere enn i Euroområdet, og 5,75 prosentpoeng høyere enn i USA. Dette rammer både bedrifter, husholdninger og kommuner. Det er derfor viktig å føre en politikk som ikke forverrer vilkårene ytterligere, men heller videreutvikler konkurranseutsatt næringsliv. Dette forutsetter også at partene i næringslivet viser moderasjon i inntektsoppgjøret våren 2003.

Disse medlemmer viser til at det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet på 30,7 mrd. kroner innebærer en gradvis innfasing av oljeinntektene i takt med den forventede avkastningen på Petroleumsfondet. Handlingsregelen, som det var bred enighet om i Stortinget ved behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001), trekker opp en bane for utviklingen i budsjettbalansen framover. Også mange andre land har formulert målsettinger for budsjettbalansen, gjerne i form av krav til at budsjettet over tid skal vise et vist overskudd eller gå i balanse. De store innbetalingene fra petroleumsvirksomheten innebærer imidlertid at Norge i en periode framover bør ha betydelig større overskudd i de samlede offentlige budsjetter enn de fleste andre land. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at olje og gass er ikke-fornybare ressurser. Dagens høye innbetalinger fra petroleumsvirksomheten kan derfor ikke betraktes som inntekter i vanlig forstand, men er for en vesentlig del en omplassering av olje- og gassressursene. Skal vi ha glede av oljeinntektene på varig basis, må bruken av dem frikoples fra de løpende innbetalingene til staten. De budsjettpolitiske retningslinjene ivaretar dette hensynet. Netto kontantstrømmen fra oljevirkosomheten overføres i sin helhet til Statens petroleumsfond, mens det bare er realavkastningen av fondet som brukes. På denne måten opprettholder staten en betydelig sparing i årene framover.

Regjeringens finanspolitikk bygger på:

- en politikk for økt verdiskaping
- en politikk som innebærer en forsvarlig utnyttelse av petroleumsformuen på vegne av kommende generasjoner
- en politikk som tar høyde for at vi i tiårene som kommer skal finansiere en vekst i pensjonsutgiftene som er tre ganger høyere enn snittet for OECD-landene
- en politikk som unngår ytterligere press mot kronekurs og rente
- en politikk som har bærekraftig utvikling som mål

Økt bruk av oljepenger utover handlingsregelen er ikke - tatt disse kriteriene i betraktning - en forsvarlig finanspolitikk.

Disse medlemmer har merket seg at konkurranseutsatt sektor er i en situasjon der etterspørselen ute er mindre, kostnadene hjemme øker som følge av et dyrt lønnsoppgjør, et høyt rentenivå, og en sterkere kronekurs. Det er derfor viktig å vise politisk vilje til å bedre situasjonen. Virkemiddelet vi besitter er finanspolitikken. Finanspolitikken må derfor innrettes slik at presset på renten og kronen minsker, og situasjonen for konkurranseutsatt sektor bedres. Disse medlemmer mener Regjeringens forslag til budsjett, med redusert reell utgiftsvekst, er en slik bruk av finanspolitikken.

Disse medlemmer viser til at sammenlignet med Revidert nasjonalbudsjett for 2002 er anslaget på fondskapitalen i Petroleumsfondet ved utgangen av 2002 nedjustert med om lag 110 mrd. kroner. Finanspolitikken skal ikke styres av kortsiktige svingninger i oljeinntektene. I tråd med handlingsregelen utjevnes

derfor innfasingen av petroleumsinntekter over 2 år ved at handlingsrommet i budsjettpolitikken i 2003 økes med om lag 2 mrd. kroner i forhold til 2002 og en tilsvarende utjevnet øking beregnes for året etter.

Disse medlemmer viser også til at det har vesentlig betydning hvordan de oljepengene som er lagt inn i budsjettets rammer brukes. Et høyt skatte- og avgiftsnivå har en rekke ulemper; det svekker norsk næringslivs konkurransevne og reduserer effektiviteten i norsk økonomi. Det er derfor behov for å redusere skatter og avgifter som bremser investeringer og nyskaping.

Disse medlemmer vil vise til at den internasjonale utviklingen innebærer økt konkurranse for norsk næringsliv. For å motvirke at de beste investeringene og forretningsideene flytter til land med mer konkurranse-dyktige rammebetingelser, er det nødvendig med en gradvis reduksjon av det samlede skatte- og avgiftsnivået, styrke innsatsen på FOU siden, sørge for moderate lønnsoppgjør, og sørge for rikelig tilgang på arbeidskraft. I denne sammenheng viser disse medlemmer til den innsatsen som er gjort på disse feltene i regjeringens forslag til budsjett. Skattenivået i Fastlands-Norge er blant de høyeste i OECD-området. Et land kan ikke i lengden ha mye dårligere rammebetingelser enn landene rundt, uten at det vil føre til utflagging av bedrifter og tap av ressurspersoner. Dette vil igjen true verdiskapingen og velferden på sikt. Disse medlemmer viser til at Regjeringen den 1. oktober 2002 fjernet investeringsavgiften, en lettelse som utgjør 6 mrd. kroner på årsbasis, og er den største avgiftsreduksjonen som er vedtatt for en enkeltavgift.

Disse medlemmer mener det er viktig å styrke folks mulighet til å klare seg på egen inntekt og øke den enkeltes valgfrihet. Skatte- og avgiftslettelsene vil bidra til dette. Skatte- og avgiftslettelsene vil også gi bedriftene mer konkurransedyktige rammebetingelser. Disse medlemmer vil vise til at Regjeringen i 2003 har foreslått å redusere skatt på arbeid ytterligere, å fortsette nedtrappingen av boligskatten, å utvide skattefradragordningen for FoU til å gjelde alle bedrifter, å fjerne 130 tollsatser på landbruksvarer, å unnta både private behandlingsforsikringer betalt av arbeidsgiver og arbeidsgivers direkte dekning av behandlingstgifter fra arbeidsgiveravgift og personskatt, og å øke fradraget for gaver til frivillige organisasjoner og fagforeningskontingent. Disse medlemmer vil videre vise til at Regjeringen har varslet en reform av inntekts- og formuesbeskatningen. En nærmere omtale av hvilke prinsipper disse medlemmer mener en slik reform bør bygge på er gitt Innst. S. nr. 1, kap. 2.

Disse medlemmer vil videre vise til at arbeidskraften er den viktigste ressursen i norsk økonomi. Tilgangen på arbeidskraft vil i årene som kommer være den viktigste begrensende faktor på norsk økonomi. Den internasjonale konjunkturedgangen vil bidra til at det trolig blir noe høyere ledighet neste år. Dette reduserer presset i norsk økonomi noe. Det forhindrer likevel ikke at mange sektorer sliter med mangel på arbeidskraft. Det er derfor viktig med tiltak som kan øke både tilgangen på og mobiliteten av arbeidskraften.

Lavere marginalsatt på lave inntekter vil gjøre det mer lønnsomt å gå fra deltidsarbeid til heltidsarbeid. Det vises i den forbindelse til at minstefradraget blir økt fra kr 43 000 til kr 45 700 årlig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til retningslinjene for den økonomiske politikken som ble lagt fram av regjeringen Stoltenberg og som fikk tilslutning fra et bredt flertall i Stortinget. Endringene innebar nye retningslinjer både for budsjettpolitikken og pengepolitikken. For beskrivelse av pengepolitikken viser disse medlemmer til sin merknad under punkt 2.3.

Disse medlemmer vil peke på at de nye retningslinjene for budsjettpolitikken innebærer at en moderat opptrapping av bruken av petroleumsinntektene tilsvarende den forventede realavkastningen av Statens petroleumsfond. Videre vil disse medlemmer understreke at budsjettpolitikken fortsatt skal brukes aktivt for å jevne ut svingninger i økonomien. Disse medlemmer vil vise til retningslinjene, jf. Innst. S. nr. 229 (2000-2001) hvor det bl.a. heter:

"I en situasjon med høy aktivitet i økonomien, bør en holde tilbake i budsjettpolitikken i forhold til dette, mens det ved et konjunkturtilbakeslag kan være behov for noe større bruk av oljeinntekter. Finanspolitikken må fortsatt ha et hovedansvar for å stabilisere utviklingen i norsk økonomi." (St.meld. nr. 29 (2000-2001) s. 7)

Disse medlemmer vil også vise til at stortingsflertallet sluttet seg til disse retningslinjene. Flertallet skriver bl.a. følgende om dette:

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil i denne sammenheng understreke betydningen av at finans-, penge-, struktur og inntektspolitikken skal virke sammen for å nå målet om stabile rammevilkår for næringslivet og en sunn økonomisk utvikling. Finanspolitikken må brukes aktivt for å utjevne svingningene i økonomien og for å virke konjunkturstabiliserende. Flertallet mener samtidig at en bør være varsom med å legge for store byrder på pengepolitikken, da dette over tid vil kunne føre til en styrket krone som igjen vil svekke konkurranseutsatt sektor." (Innst. S. nr. 229 (2000-2001) side 7)

Disse medlemmer vil videre peke på at regjeringen Stoltenberg i de nye retningslinjene la vekt på at petroleumsinntektene må brukes på en måte som styrker norsk økonomi. I meldingene heter det at:

"Regjeringen legger derfor vesentlig vekt på at handlingsrommet som økt bruk av oljeinntektene gir, skal brukes på en måte som også vil styrke vekstevnen til norsk økonomi." (St.meld. nr. 29 (2000-2001) s. 7)

Disse medlemmer viser til at vi står nå overfor en alvorlig svekkelse av industri og annen konkurranseutsatt virksomhet. Det siste halve året er om lag 2000 industriarbeidsplasser gått tapt hver måned. Etter en gradvis svekkelse av konkurransevnen gjennom flere år har den sterke økningen i kronekursen ført til en alvorlig forverring for den konkurranseutsatte industrien.

I arbeidet med Arbeiderpartiets alternative budsjett har disse medlemmer lagt stor vekt på at budsjettbalansen ikke skulle bli svekket. Dette er viktig, både av hensyn til renten og kronekursen, og fordi økt bruk av oljepenger vil gå ut over dagens og morgendagens pensjonister. Disse medlemmer legger fram et budsjettforslag for 2003 som har et strukturelt, oljekorrigert underskudd på 30,7 mrd. kroner, det samme som i Regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer viser til at en ytterligere bruk av oljeinntektene i norsk økonomi vil legge økte byrder på pengepolitikken og føre til enda høyere rentenivå og en ytterligere styrking av kronekursen, med de alvorlige følger dette vil få for konkurranseutsatt næringsliv. På sikt vil en slik utvikling føre til en alvorlig svekkelse av våre eksportinntekter og måtte innebære store omstillinger den dagen import av varer og tjenester ikke lenger kan dekkes gjennom eksportinntekter fra olje- og gassproduksjonen.

Disse medlemmer mener nøkkelen til å snu den negative utviklingen for konkurranseutsatt næringsliv og å stanse økningen i ledigheten ligger i å bringe kostnadsutviklingen i Norge mer på linje med utviklingen hos våre handelspartnere. Disse medlemmer mener at dette best kan gjøres gjennom et nytt solidaritetsalternativ. I et slikt alternativ må den økonomiske politikken bidra til en rettferdig fordeling og en næringspolitikk som styrker konkurransevnen og bidrar til å skape og opprettholde arbeidsplasser.

Disse medlemmer har i sitt alternative budsjett en "næringspakke" på om lag 2,3 mrd. kroner som blant annet omfatter en økning i avskrivningssatsene for maskiner fra 15 til 20 pst., økte bevilgninger til distriktsutvikling og næringsutviklingen gjennom SND og økte bevilgninger til veiutbygging. Disse medlemmer går videre inn for at nettolønnsordningen for ansatte i fergereidene, og refusjonsordningen for sjøfolk i NIS og NOR blir opprettholdt.

Disse medlemmer vil peke på at forslaget til økt satsing på SND, ifølge opplysninger fra SND, kan bidra til å skape og bevare rundt 45 000 arbeidsplasser. Disse medlemmer kan ikke se at Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003 inneholder en tilsvarende satsing.

Disse medlemmer har i sitt budsjettopplegg lagt til grunn at drøyt halvparten av det økte økonomiske handlingsrommet som bruken av realavkastningen fra petroleumsfondet gir, bør brukes til å redusere skatter og avgifter. Disse medlemmers budsjettforslag for 2003 innebærer en samlet skatte- og avgiftslettelse i forhold til 2002 på 6,8 mrd. kroner. Dette er netto 3,8 mrd. mindre enn i Regjeringens forslag.

Disse medlemmer konstaterer at arbeidsledigheten øker. Disse medlemmer vil derfor foreslå flere tiltaksplasser for de arbeidsledige og vil gå imot Regjeringens forslag til tilstramminger i dagpenge- og permitteringsordningen. For en nærmere beskrivelse av arbeidsmarkedspolitikken viser disse medlemmer til sine merknader under punkt 2.5.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet henviser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2003 som har sitt utgangspunkt i Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for perioden 2001-2005 og Samarbeidsregjeringens forslag til statsbudsjett for 2003.

Disse medlemmer viser en alternativ måte å løse de utfordringer Norge står overfor, både innenfor den økonomiske politikken så vel som de andre samfunnsområdene. Hovedfokus er behovet for en ny økonomisk politikk. De prioriteringer som foretas må sees i den sammenheng.

Disse medlemmer viser til at målet med Fremskrittspartiets økonomiske politikk er økt vekst i innenlandsk produksjon og inntekt på kort og lang sikt, det vil si økt vekst i bruttonasjonalproduktet. Økt vekst i nasjonens inntekt er viktig for å opprettholde veksten i privat inntekt. Det er også viktig for å kunne opprettholde veksten i det offentlige tjenestetilbudet. Til sammen vil økt vekst i privat inntekt og et bedre offentlig tjenestetilbud medføre en bedre utvikling i velferden for folk flest.

For å oppnå dette målet er det nødvendig med en omlegging av den økonomiske politikken. Disse medlemmer vil ha kraftige reduksjoner i skatte- og avgiftssatsene, langt bedre rammevilkår for det private næringsliv, reduserte subsidier til jordbruket, økte statlige realinvesteringer og effektivisering av offentlig sektor. Som ledd i å oppnå målet om økt økonomisk vekst vil disse medlemmer føre en økonomisk politikk som medfører høyere sysselsetting, stabil og lav inflasjon og balanse i offentlige finanser både på kort og lang sikt.

Disse medlemmer er sterkt bekymret for den voksende arbeidsledigheten. Ved utgangen av oktober var det registrert 76 800 helt ledige. Det er en økning på 15 000 i løpet av det siste året. Utsiktene for ledighetsutviklingen er ikke gode de nærmeste årene. Ifølge Statistisk Sentralbyrå vil ledigheten vokse frem til 2004, da den vil komme opp i 4,8 pst. Disse medlemmer tar sterk avstand fra den passive holdningen til sysselsettingsutviklingen fra Regjeringens og Arbeiderpartiets hold. Både den nåværende og den forrige regjeringen har hatt det som uttalt målsetting å "nedkjøle" norsk økonomi, i den feilaktige tro at økt ledighet skal få ned inflasjonspresset og dermed senke rentenivået. Disse medlemmer tar sterk avstand fra denne tankegangen. Disse medlemmer vil føre en økonomisk politikk som reduserer ledigheten og trygger sysselsettingen.

Disse medlemmer vil hevde at på kort og mellomlang sikt vil Fremskrittspartiets politikk medføre lavere lønnsøkning. Dette gir rom for en noe lavere rente, på grunn av redusert kostnadspress. Også kronekursen vil kunne svekkes noe med en slik utvikling i lønnskostnadene og rentenivået. På lengre sikt mener disse medlemmer at en sterkere institusjonell forankring av inflasjonsmålet kan ha varig positiv effekt i form av et noe lavere rentenivå. Også dette vil, gitt alt annet, kunne ha en viss depresierende innflytelse på kronekursen.

Disse medlemmer tar imidlertid sterk avstand fra troen på at kronekursen kan styres direkte av den økonomiske politikken. Med lav og stabil inflasjon som målsetting for pengepolitikken, kan man ikke samtidig ha en målsetting for utviklingen i kronekursen. I det lange løp bestemmes kronekursen av forskjellen på norsk og internasjonal inflasjonsrate. På mellomlang sikt vil endringen i verdien på den samlede oljeformuen, på grunn av endringer i oljeprisen, også påvirke kronekursen. På kort sikt påvirkes kronekursen av svært mange, og i stor grad uforutsigbare forhold, noe som gjør den uegnet som målvariabel i den økonomiske politikken. Med hensyn til oljeprisens innflytelse på kronekursen, er det ikke til å komme utenom at svingninger i oljeprisen vil kunne forårsake svingninger i kronekursen og dermed ustabile rammevilkår for den tradisjonelle konkurranseutsatte industrien.

Disse medlemmer forholder seg til det faktum at i en liten åpen økonomi kan verken rentenivå eller kronekurs i det lange løp styres gjennom finanspolitikken. Verken rentenivå eller kronekurs egner seg derfor som målsettinger for finanspolitikken. Hovedmålsettingen må være økt velferd gjennom økt økonomisk vekst.

Disse medlemmer tar avstand fra den økonomiske politikken som føres av Regjeringen. Regjeringen Bondevik kaster blått i øynene på folk når den hevder at en såkalt stram finanspolitikk er nødvendig for å få lavere renter og kronekurs. På tross av at man har ført en såkalt stram finanspolitikk de siste årene, har ikke renten gått ned; og på tross av den stramme finanspolitikken har kronen styrket seg betydelig i den senere tiden. Den såkalte handlingsregelen er svært skadelig for norsk økonomi. Den medfører en overfokusering på statsbudsjettets løpende overskudd og bidrar til å opprettholde et alt for høyt skatte- og avgiftstrykk, noe som legger en kraftig demper på den økonomiske veksten.

Den statlige sparingen i oljefondet er enorm. Regjeringen Bondeviks foreslåtte overskudd på statsbudsjettet er samlet 162 mrd. kroner. Dette tilsvarer 1/3 av statens skatte- og avgiftsinntekter fra Fastlands-Norge (482,1 mrd. kroner), eller 54 pst. av all skatt på inntekt, formue og kapital fra Fastlands-Norge (297 mrd. kroner). Disse medlemmer tar avstand fra at dette er et nødvendig nivå på den statlige sparingen i oljefondet.

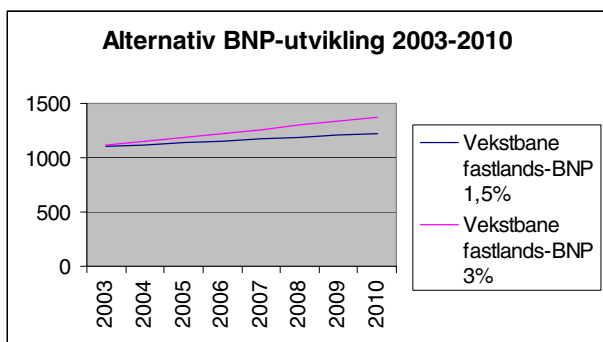
Disse medlemmer vil redusere sparingen i oljefondet for å kunne senke skatte- og avgiftsnivået. Dette vil ikke redusere statens muligheter til å finansiere fremtidige pensjoner, da statens inntekter på lang sikt i mye større grad avhenger av veksten i innenlandsk produksjon og inntekt enn nivået på statlig sparing i oljefondet. En reduksjon i skatte- og avgiftsnivået vil føre til økt vekst i produksjon og inntekt, og dermed utvide skatte- og avgiftsgrunnlaget.

Regjeringen Bondevik tar ikke inn over seg at norsk økonomi vokser svært lite, og at vekstutsiktene i et lengre perspektiv også er lave. Disse medlemmer slår seg ikke til ro med en vekst i bruttonasjonalproduktet på ca. 1,5 pst. pr. år (Statistisk Sentralbyrå). Regjeringen Bondevik har ikke gitt andre signaler om de lang-

siktige vekstutsiktene, og opprettholder dermed implisitt Stoltenberg-regjeringens langsiktige vekstanslag, som synker ned til miserable 1,2 pst., jf. St.meld. nr. 30 (2001-2002) Langtidsprogrammet 2002-2005.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets målsetting er en vekstrate på kort og lang sikt som er i tråd med den vekstraten Norge i snitt hadde i perioden fra 1950 til 1998, det vil si i overkant av 3 pst. årlig vekst i produksjon og inntekt. Både på kort og lang sikt vil en slik årlig økning i vekstraten i tråd med Fremskrittspartiets målsetting ha betydelige konsekvenser med hensyn til den generelle velferdsutviklingen. Gitt forventet stabil demografisk utvikling vil 3 pst. vekst i bruttonasjonalproduktet omtrent tilsvare også 3 pst. vekst pr. innbygger.

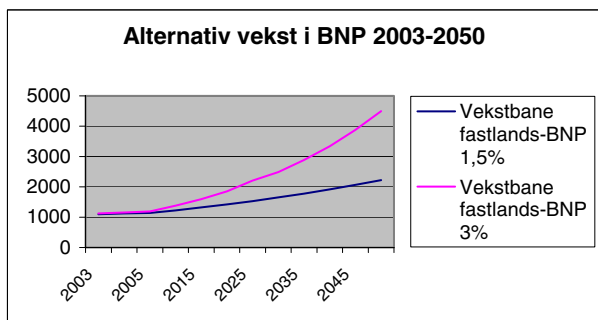
Figur 2.1 (tallene i mrd. kroner)

Kilde: Finansdepartementet

Figur 2.1 ovenfor illustrerer at bare frem til 2010 vil en doubling av veksten i BNP for Fastlands-Norge i forhold til Regjeringens målsetting bety 152 mrd. i økt BNP (Fastlands-Norge) i 2010, kun 10 mrd. mindre enn forventet budsjettoverskudd for 2003.

Figur 2.2 (tallene i mrd. kroner)

Kilde: Finansdepartementet

I figur 2.2 fremkommer det enda tydeligere hvor viktig økt vekst i BNP vil være for Norge på lengre sikt. I 2050 vil forskjellen mellom Regjeringens vekstbane og Fremskrittspartiets vekstbane være 2271 mrd. kroner, altså mer enn en fordobling av nasjonalproduktet, det vil si en fordobling av levestandarden.

Målsettingen om 3 pst. vekst i bruttonasjonalproduktet fordrer en økonomisk politikk som på kort og mel-

lomlang sikt mobiliserer ressurser og øker effektiviteten, og som på lang sikt har ambisjoner om at Norge skal være ledende i produktivitetutviklingen internasjonalt.

Disse medlemmer har, i motsetning til Regjeringen, tro på at norsk økonomi kan vokse ytterligere med lav inflasjon og lavere rente. Det forutsetter fokus på produktivetsforbedringer og økt sysselsetting gjennom kortsiktige og langsiktige tiltak.

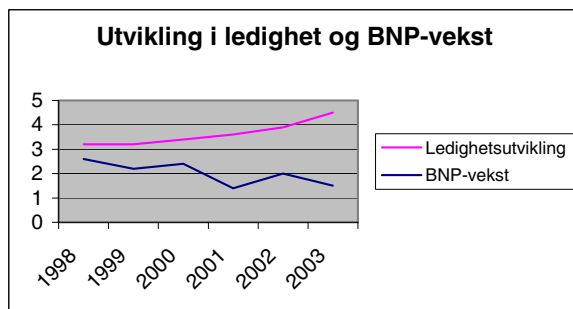
Disse medlemmer fremmer forslag til bevilgninger og skatte- og avgiftsopplegg over det ordinære statsbudsjett, forslag til utenlandsbudsjett, strukturtiltak, lovendringsforslag og forslag til endringer og omorganisering av offentlig virksomhet. Mange forslag har et langsiktig perspektiv og vil ikke nødvendigvis ha målbar virkning for kommende budsjettår, men vil like fullt være av stor betydning for økonomiens virkemåte i tiden fremover.

Disse medlemmer legger dermed vekt på:

- avgiftsreduksjoner som øker økonomiens effektivitet og som på kort sikt får direkte virkning på prisstigningen og derved også på renten
- skattereduksjoner som øker økonomiens effektivitet og arbeidsinnsatsen, og som får virkning på kjøpekraften og dermed på fremtidige lønnsoppgjør
- investeringer som bidrar til økt effektivitet og bedre ressursutnyttelse
- lovendringsforslag og reformer som over tid virker effektiviserende og produktivetsfremmende på norsk økonomi

Norsk økonomi er på randen av en resesjon, det vil si at vi kan gå inn i en nedgangstid. Figur 2.3 viser at veksten er lav og ledigheten er økende. Dette henger både sammen med den internasjonale konjunktursituasjonen og den økonomiske politikken som har vært ført de siste årene.

Figur 2.3 (tallene i pst.)

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og Finansdepartementet

I tillegg frykter disse medlemmer at norsk økonomi holder på å gli inn i en langvarig stagnasjonsperiode. Dette er uavhengig av konjunktursituasjonen både internasjonalt og i Norge, og det skyldes den tafatte økonomiske politikken som har vært ført av de siste regjeringer.

For å motvirke de dårlige økonomiske utsiktene både på kort og lang sikt vil disse medlemmer føre en alternativ økonomisk politikk som fokuserer på økt vekst i økonomiens tilbudsside, som gir økt økonomisk vekst i bruttonasjonalprodukt (BNP). Høyere vekst i BNP gir folk et høyere velferdsnivå. Det høyere velferdsnivået vil synliggjøres gjennom høyere disponible inntekter for husholdningene, og et langt bedre offentlig tjenestetilbud.

Disse medlemmer mener at økonomisk vekst fremmes av politikk som stimulerer folk til å arbeide, og av politikk som gjør at produktiviteten øker. Produktiviteten vil øke ved at det legges til rette for økt investering i norsk økonomi, og at den kapitalen og arbeidskraften som er tilgjengelig brukes på en mer effektiv måte. Studier har vist at det er enorme effektivitetstap i norsk økonomi på grunn av politisk styrt sløsing med ressursene. Disse medlemmer vil stimulere økonomiens tilbudsside, både ved å øke tilgangen på arbeidskraft og ved å øke produktiviteten i økonomien.

Viktige grep i tilbudssidepolitikken vil være:

- Aktiv styrking av produktiviteten i offentlig og skjermet sektor
- Aktiv innovasjonspolitik som styrker innovasjonsnivået og innovasjonsevnen i alle deler av næringslivet
- En utdanningspolitikk som styrker innovasjonsnivået og innovasjonsevnen i alle deler av næringslivet
- En forskningspolitikk som skaper forutsetninger for ny verdiskapning
- En infrastrukturpolitikk som sikrer den transportmessige og elektroniske infrastruktur som næringslivet har behov for
- En arbeidsmarkedspolitik med vekt på lokale oppgjør som sikrer fleksibilitet og omstilling.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har en næringsnøytral finanspolitikk. Målet er å øke den økonomiske veksten. Det er av underordnet betydning hvor veksten kommer, og i mange tilfeller er det umulig å styre veksten næringsmessig og bransjemesig ved hjelp av politiske grep. Økonomisk vekst kan komme både fra privat og offentlig sektor, og det kan komme fra både konkurranseutsatt og skjermet sektor.

Investeringer i offentlig eiet realkapital som sykehus og transportnett vil øke veksten både i offentlig og privat verdiskapning. Disse medlemmer mener at Regjeringen lar den offentlige realkapitalen og dermed mange av det offentlige primæroppgaver forvitte. Det må investeres mer i offentlig sektor, spesielt innen helse- og omsorgssektoren, slik at folk flest kan få et bedre tilbud av offentlige tjenester. Konkurransetsetting og privatisering vil øke effektiviteten i tjenesteproduksjonen og kan gjennomføres selv om det offentlige har ansvaret for finansieringen og kvalitetssikringen av tjenestene.

Våren 2001 la daværende regjering frem forslag til den såkalte handlingsregel for bruk av oljepenger.

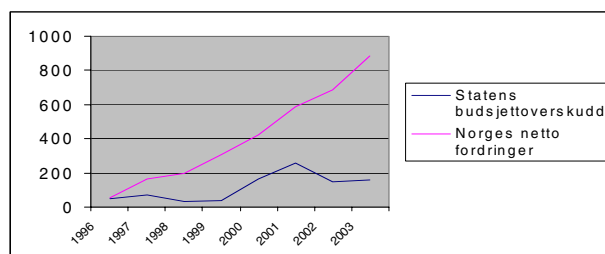
Regjeringen og stortingsflertallet la vekt på at retningslinjene for bruk av oljeinntekter skulle være forholdsvis enkle og fungere som en rettesnor i det løpende budsjettarbeidet. Det ble, og blir lagt vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse, lav arbeidsledighet og gradvis innfasing av petroleumsinntektene i økonomien.

Handlingsregelen innebærer at man korrigerer for blant annet variasjon i skatteinntekter som følge av aktiviteten i økonomien, regnskapsomlegginger og særskilte, midlertidige inntekter og utgifter.

I Regjeringens budsjettforslag er dette forsøkt vist gjennom at det overføres 34,79 mrd. fra oljefondet, som deretter korrigeres for de såkalte konjunkturbestemte aktivitetskorreksjoner, samt for forskjellen mellom de faktiske overføringer fra Norges Bank og normalnivået på overføringene. Da blir beløpet 30,69 mrd. kroner! Disse medlemmer, som hele tiden har vært mot handlingsregelen, er av den oppfatning at handlingsregelen fremstår ganske skjør fordi den siden innføringen mai 2001 har vært trikset med en rekke ganger, avhengig av regjeringens behov for å løse ulike budsjettutfordringer.

Hovedproblemet med den såkalte handlingsregelen er imidlertid at den sterkt begrenser det finanspolitiske handlingsrommet. En av handlingsregelens viktigste svakheter er at den ikke forholder seg til hvor, når og hvordan oljeinntektene brukes, og at den ikke skiller mellom oljepenger brukt til skatte- og avgiftslette, offentlig realinvestering og offentlig forbruk.

Figur 2.4 (tallene i mrd. kroner)

Kilde: Finansdepartementet

Figur 2.4 viser utviklingen for henholdsvis statens budsjettoverskudd og Norges netto finansielle fordringer overfor utlandet fra 1996 til 2003.

Disse medlemmer vil utnytte det faktiske handlingsrommet som staten har til å senke skatte- og avgiftsnivået uten å måtte kutte tilsvarende på statens samlede utgifter. Disse medlemmer mener det er helt galt å behandle inntektene fra olje- og gassvirksomheten sideordnet til statsbudsjettet, og dermed forholde seg til statsbudsjettet som om det balanserte på en knivsegg, med omtrent like store inntekter som utgifter. Sannheten er jo at staten har et enormt løpende overskudd, og det er derfor mulig å kutte kraftig i skatter og avgifter uten å måtte kutte tilsvarende i utgiftene.

Disse medlemmer vil derimot ikke ha noen motforestillinger til at handlingsregelen erstattes av en retningslinje for hvordan statens utgifter kan vokse fra

år til år avhengig av økonomisk vekst og inflasjon. For eksempel med et inflasjonsmål på 2,5 pst. og et mål om økonomisk vekst på 3 pst. kan en naturlig ramme for veksten i statens nominelle utgifter være ca. 4 pst. Da vil offentlige utgifter kunne vokse reelt med 1,5 pst. pr. år. Men målsetningen må være at privat sektors andel av økonomien skal vokse relativt til statens økonomi, noe man i dette tilfellet ville oppnådd.

Det er ikke bare mulig, men høyst nødvendig å senke skatte- og avgiftstrykket. Det er allment kjent at skatter og avgifter medfører samfunnsøkonomisk ineffektivitet, fordi økt verdiskapning fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats ikke reflekteres i tilsvarende økt kjøpekraft for husholdningene og bedriftene. Dermed reduseres tilbudet av arbeidskraft og kapital relativt til en situasjon med lavere skatter og avgifter. Denne såkalte skattekilten er svært høy i Norge på grunn av det høye skatte- og avgiftstrykket. Empiriske studier av det norske arbeidsmarkedet har vist at det er svært mye å hente på økt arbeidstilbud ved en reduksjon av skatten på arbeidsinntekt.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets målsetting er et skattesystem med langt lavere, flattere og likere beskatning av arbeids- og kapitalinntekt. Disse medlemmer vil derfor senke de marginale skattesatsene og eliminere formuesskatten. Første steg i denne retning tas av disse medlemmer for 2003.

Avgiftssystemet har i prinsippet akkurat samme uheldige samfunnsøkonomiske virkning som den progressive og høye beskatningen av arbeidsinntekt. Avgiftene gjør varer og tjenester dyrere enn nødvendig. Økt produksjon fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats reflekteres dermed ikke i tilsvarende økt kjøpekraft for husholdningene og bedriftene. Avgiftene bidrar i tillegg til en rekke utilsiktede og uheldige konsekvenser både økonomisk og sosialt.

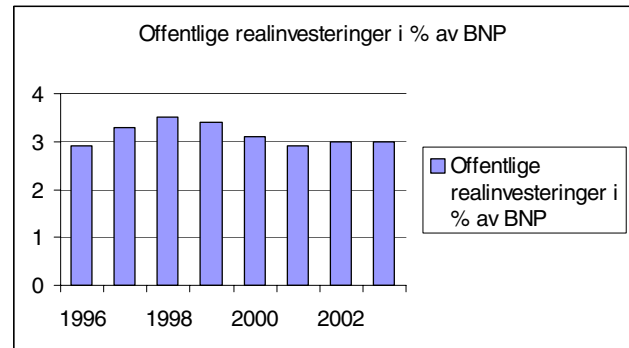
Disse medlemmer mener som et grunnprinsipp at ved avgiftsbelegging av produksjon og salg av varer og tjenester må det legges til grunn en generell og lik merverdiavgift. Disse medlemmer har ikke til hensikt å øke merverdiavgiften. En tilnærming til et slikt avgiftssystem vil komme gjennom systematiske avgiftsreduksjoner på varer og tjenester som i dag ilegges store særavgifter utover allmenn merverdiavgift.

Det er nødvendig å skille klart mellom skatte- og avgiftssatser og skatte- og avgiftsinntekter. Selv om en reduksjon i skatte- og avgiftssatsene medfører et fall i skatte- og avgiftsinntektene på kort sikt, er den langsiktige effekten i norsk økonomi motsatt. Når produksjon og inntekt stimuleres, så utvides skatte- og avgiftsgrunnlaget, og dermed vil etter hvert statens skatte- og avgiftsinntekter økte, selv om satsene er lave.

Disse medlemmer mener staten forsømmer realinvesteringer i offentlig realkapital. For å kunne tilby befolkningen et anstendig og stadig bedre offentlig tjenestetilbud, er det nødvendig å sørge for offentlig realkapitaldannelse. Her tenkes det spesielt på den realkapital som benyttes innen samferdsel, helse og utdanning. Realkapitalen må tas vare på, og den må økes. Dette gjør offentlig tjenesteproduksjon mer effektiv og det reduserer kostnadene i det private

næringsliv. I de siste årene har offentlige realinvesteringer som andel av bruttonasjonalproduktet vært fallende, og i tillegg svært lave (figur 2.5).

Figur 2.5 (tallene i pst. av BNP)

Kilde: Finansdepartementet

Disse medlemmer vil snu denne utviklingen. Innenfor en ramme av forsvarlig økning i offentlige utgifter vil disse medlemmer sterkt prioritere statlige realinvesteringer.

Det statlige forbruket, det vil si løpende kostnader i offentlig forvaltning, kan ikke kompensere for manglende offentlige realinvesteringer. Disse medlemmer er bekymret for en utvikling hvor manglende investeringer oppveies av økte løpende kostnader i drift av offentlig sektor. Disse medlemmer vil derfor prioritere offentlige realinvesteringer fremfor offentlig forbruk. Det vil gi en langt bedre effekt på det offentlige og private tjenestetilbudet, samtidig som det gir en bedre statlig ressursbruk. Disse medlemmer mener at det er svært mange områder innen offentlig forvaltning hvor ressursene kan utnyttes mer effektivt. Dette vil redusere det statlige forbruket, uten at det går ut over det reelle offentlige tjenestetilbudet.

Overføringene utgjør en stadig voksende andel av statens utgifter. En må skille mellom stønader til husholdningene og subsidier til næringslivet. Disse medlemmer er generelt negative til næringssubsidier, og mener at økonomiens ressurser må brukes der hvor de kaster mest av seg i form av reell verdiskapning. Av subsidier til næringslivet utgjør overføringer til landbruket den aller største posten. Disse medlemmer vil kutte drastisk i disse subsidiene, samtidig som disse medlemmer vil kutte i importvernet, som skjermer norsk landbruk og som gjør mat mye dyrere enn nødvendig. Reduserte overføringer til landbruket vil frigjøre statlige midler til økt realinvestering. Samtidig vil et kutt i landbruksoverføringene frigjøre mye arbeidskraft og privat kapital for annen og lønnsom produksjon.

Disse medlemmer vil stå ved alle forpliktelser med hensyn til stønader til husholdningene. Spesielt vil disse medlemmer stå ved alle pensjonsrettighetene som arbeidstagerne har opparbeidet seg. Disse medlemmer vil imidlertid saumfare stønadsordningene og ta bort stønader som har en utilsiktet skadelig

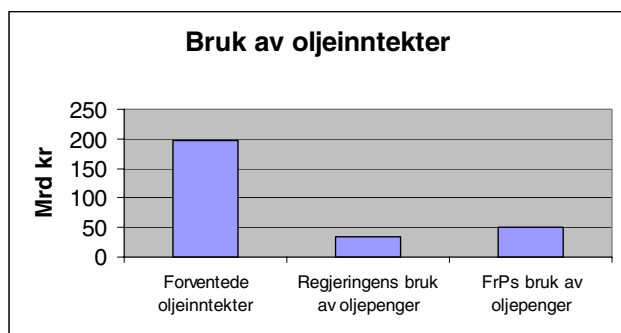
og sosial funksjon. Utover pensjon og uføretrygd skal sosiale stønader fungere som et sikkerhetsnett. Stønadene må ikke fungere slik at de medfører utstøting av arbeidslivet og usunn avhengighet av sosiale ordninger. Disse medlemmer vil føre en sosialpolitisk linje som sørger for at flest mulig kommer i lønnet arbeid, men som samtidig fanger opp dem som virkelig trenger et sosialt sikkerhetsnett.

Svært mye av den økonomiske debatten i Norge dreier seg om hvordan vi som nasjon skal forholde oss til oljeinntektene. Disse medlemmer vil først påpeke det åpenbare at oljeinntektene i bunn og grunn er inntekter på lik linje med alle andre inntekter fra norsk produksjon. Det særegne med oljeinntektene er den høye avkastningen relativt til ressursinnsatsen i form av arbeidskraft og investert kapital. I tillegg tilfaller det aller meste av oljeinntektene staten direkte som grunneier og skatteopprekker og indirekte via statlig eide oljeselskap.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett vil øke bruken av løpende oljeinntekter i forhold til Regjeringens budsjettforslag. Det betyr at bruken av løpende oljeinntekter øker til 49,7 mrd. kroner. Det er ikke grunnlag for å hevde at Fremskrittspartiet vil "spise av oljeformuen". Oljeformuen vil vokse også med Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett.

Følgende figur viser forskjellen på forventede oljeinntekter, Regjeringens bruk av oljepenger og Fremskrittspartiets bruk av oljepenger i 2003.

Figur 2.6

Kilde: Finansdepartementet

Man kan i prinsippet regne ut hvor mye hele Norge er "verdt", og således kalkulere seg frem til en nasjonalformue. På samme måte kan en finne ut hvor mye hele olje- og gassproduksjonen er verdt, og dermed kalkulere seg frem til samlet oljeformue. Statens andel av denne oljeformuen er i nasjonalbudsjettet beregnet til ca. 2 000 mrd. kroner. Da har en tatt med verdien av gjenværende olje og gass i Nordsjøen.

I nasjonalbudsjettet er verdien av oljefondet utelatt i beregningen av statens andel av den samlede oljeformuen. Dette er misvisende ettersom argumentasjonen fra Regjeringen fokuserer på at det er viktig å konvertere olje og gass til utenlandske verdipapirer for ikke å bruke opp oljeformuen. Men da kan man ikke samtidig

ekskudere verdien av allerede konvertert oljeformue fra den samlede oljeformuen. Samlet statlig oljeformue er derfor ca. 2 666 mrd. kroner ved inngangen til 2003. Denne formuen vil øke i løpet av 2003 så sant man ikke bruker mer enn den såkalte permanentinntekten som utgjør ca. 107 mrd. kroner i 2003. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ikke er i nærheten av å foreslå en bruk av oljepenger i denne størrelsesorden. Verdien av samlet oljeformue vil derfor øke betydelig også med Fremskrittspartiets politikk.

Ved bruk av oljeinntekter er det viktig å skille mellom forbruk og investering. Disse medlemmer vil ikke øke det statlige forbruket mer enn regjeringen Bondevik. Disse medlemmer vil senke skattene og avgiftene og øke de offentlige realinvesteringene. Dette har viktige konsekvenser for utviklingen i norsk realkapital og verdien av norsk arbeidsinnsats, og må derfor sees på som en form for investering på lik linje med plassering av oljeinntekter i oljefondet. Disse medlemmer vil ikke forbruke oljepengene. Disse medlemmers "bruk" av oljepenger er investering av oljepenger.

Disse medlemmer mener at en ansvarlig og langsiktig forvaltning av oljeformuen må fokusere på å maksimere økonomisk vekst, og at oljeinntekter i større grad dermed kan konverteres til real- og humankapital fremfor finanskapital (dvs. oljefondet). Det hjelper svært lite for kommende generasjoner at de arver vår oljeformue i form av et oljefond, men samtidig avspises med mye mindre real- og humankapital.

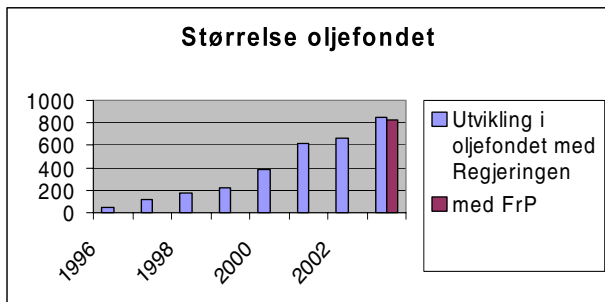
En tilbakeblikk på Marshallhjelpen illustrerer dette poenget. Etter andre verdenskrig mottok Norge Marshallhjelp fra USA. Dette bidro til at vi kunne øke vår realkapital og dermed vår produksjon. Man neglisjerte selvsagt ikke fremtidige generasjoner ved å bruke "Marshallformuen". Hvis datidens regjering hadde fulgt regjeringen Bondeviks og de andre opposisjonspartienes finanspolitiske logikk, burde den ha plassert Marshall-hjelpen i utenlandske verdipapirer og kun tatt ut den årlige forventede realavkastningen. Men dette hadde jo vært en meningsløs neglisjering av behovet for å bygge opp norsk realkapital. Og på samme måten som "Marshallformuen" ble konvertert til innenlandsk formue, kan og bør deler av oljeformuen konverteres til innenlandsk formue, dvs. økt real- og humankapital innenfor landets grenser.

Disse medlemmer tar med andre ord sterk avstand fra en snever fokusering på konvertering av olje og gass til utenlandske verdipapirer. Hensynet til en helhetlig samfunnsøkonomisk politikk tilsier at fokus må være rettet på utviklingen i den totale nasjonalformuen. Avkastningen på nasjonalformuen er landets samlede årlige produksjon og inntekt. Når disse medlemmer har som målsetning å øke vekstraten i bruttonasjonalproduktet til 3 pst., innebærer dette at disse medlemmer har som målsetning en langt høyere nasjonalformue enn det regjeringen Bondevik legger opp til.

Oljefondet ventes ifølge Nasjonalbudsjettet å være på 666 mrd. kroner ved utgangen av 2002. Med et samlet overskudd på statsbudsjettet på 162 mrd. og antatt

prisstigning på ca. 2,5 pst. forventes oljefondet å øke til ca. 846 mrd. kroner ved utgangen av 2003. Med Fremskrittspartiets finanspolitiske opplegg vil statsbudsjettets overskudd være 147 mrd. i 2003. Oljefondet kan derfor antas å vokse til ca. 830 mrd. kroner ved utgangen av 2003 (figur 2.7).

Figur 2.7 (tallene i mrd. kroner)

Kilde: Finansdepartementet

Regjeringen Bondevik er altfor opptatt av å styre samlet etterspørsel i norsk økonomi, og altfor lite opptatt av å stimulere tilbudet av varer og tjenester.

Disse medlemmer vil påpeke at det for tiden er et svært gap mellom samlet norsk etterspørsel og samlet norsk produksjon. I nasjonalbudsjettet forventes det et eksportoverskudd på ca. 200 mrd. kroner i 2003. Det betyr at samlet etterspørsel fra norske husholdninger, bedrifter og offentlig sektor er ca. 200 mrd. kroner mindre enn samlet produksjon. Differansen blir solgt til utlendinger. Dette gjenspeiler at Norge som nasjon har betydelig høyere sparing enn bruttorealinvestering, det vil si at vi årlig netto tilfører det internasjonale kapitalmarkedet betydelige midler. Det er derfor ikke sannhetsgehalt i påstanden om at norsk etterspørsel overstiger produksjonen.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets alternative økonomiske politikk legger hovedvekten på å stimulere tilbudssiden, det vil si samlet produksjon. Tilbudssiden skal ikke stimuleres ved å øke etterspørselen, men ved å skape bedre incentiver for sysselsetting, realinvestering, nyskaping og produksjon. I den grad en omlegging av finanspolitikken vil medføre økt norsk etterspørsel, vil dette i hovedsak skyldes økt norsk produksjon og inntekt. Eksportoverskuddet, som Regjeringen forventer skal bli på ca. 200 mrd. kroner, vil kun bli redusert i den grad realinvesteringene øker i forhold til samlet sparing. I så tilfelle vil det gjenspeile at det vil bli lagt større vekt på å øke real- og humankapitalen enn offentlig finanskapital.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:5 (2002-2003) fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen og Morten Lund om å endre handlingsregelen. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet hele tiden har vært motstander av handlingsregelen, og kan derfor ikke se noen god grunn til å endre handlingsregelens innretning slik det foreslås i dokumentet. Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader ovenfor.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at ifølge FN er Norge verdens beste land å leve i. Få land har høyere velstand pr. innbyggere, og ingen har fordelt verdiene bedre.

Likevel er det mye som kan bli bedre. Samtidig som privat rikdom øker blir skolene stadig mer nedslitte. Forskjellene forsterkes mellom de som har og de som ikke har. Bilkjøring og olje- og gassutvinning øker, mens det kuttes i tog, buss og trikk.

Disse medlemmer vil prioritere det som er viktigst for framtida. Sosialistisk Venstreparti har derfor tre klare prioriteringer i sitt alternative budsjett:

1. Barn og unge først

- Barnehagereformen betyr et stort løft for barn og barnefamilier. Sosialistisk Venstreparti følger opp vårens viktigste stortingsvedtak.
- Fattige barn er uakseptabelt, og Sosialistisk Venstreparti presenterer en rekke tiltak mot dette.
- Sosialistisk Venstreparti gir grunnskolen en lenge etterlengtet opprustning, med ressurser til innhold og bygninger.

2. Rettferdig fordeling

- Sosialistisk Venstreparti tar et kraftig oppgjør med Regjeringens politikk der de nest-fattigste betaler for de aller fattigste.
- Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg gir skattelettelse for de som tjener under 300 000 kroner.
- Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg gir skjerpelse for de som tjener mer enn 450 000 kroner.
- Barnehager, skole og sykehjem får økte bevilgninger for å sikre en velferdsstat som fungerer.

3. Omstilling til et grønt kunnskapssamfunn

- Offensiv satsing på kollektivtrafikken er en forutsetning for et velfungerende moderne samfunn.
- Kutt i oljeinvesteringer og oljesubsidier gir rom for investeringer i kunnskap og kompetanse som vi kan leve av i framtida.
- Opprydning i gammel forurensing og omlegging til fornybare energikilder for å hindre ny forurensing, gir et grønnere miljø.

Disse medlemmer påpeker at Norges økonomiske situasjon er spesiell. Tilfeldigheter har gitt oss en stor oljeformue som for tiden omplasseres til finansformue i oljefondet i høyt tempo. Men mangelen på skille mellom et formuesregnskap og et driftsregnskap for nasjonen gir et skeivt inntrykk av hvor store beløp som kan disponeres nå uten at det vil begrense kommende generasjoners handlingsrom.

Disse medlemmer har registrert at vår hovedutfordring er å finne ut hvordan vi kan utnytte mulighetene den store oljeformuen gir, uten samtidig å ødelegge resten av økonomien. Ressurser omplasseres fra konkurranseutsatt sektor, som vi kan se på som produsenter av internasjonal kjøpekraft, til skjernet sektor som produserer varer og tjenester for innenlandsk for-

bruk. Siden oljeformuen i realiteten er en styrking av vår internasjonale kjøpekraft, betyr det at vi kan tillate oss å bruke mer av ressursene innenlands på oss sjøl. Men disse medlemmer vil understreke at konkurranseutsatt sektor ikke må svekkes for mye, det vil gi store problemer på lang sikt. Problemet er dessuten at en slik flytting av ressurser ikke er så lett å få til på en smidig måte. En møbelsnekker fra Sunnmøre kan ikke uten videre ta jobb i omsorgssektoren i Oslo. Vi får lett en situasjon der det er press i deler av økonomien, mens det er ledige ressurser andre steder. En ansvarlig finanspolitikk med en pengepolitikk som støtter opp om finanspolitikken, er nødvendig for å få denne prosessen til å gli med minst mulig problemer.

Samtidig bør det etter disse medlemmers oppfatning være klart at den rikeste generasjon noensinne i verdens rikeste land, må klare å løse de viktigste utfordringene innenfor en ansvarlig ramme. Vi trenger ikke mer penger – vi trenger en mer rettferdig fordeling av de pengene vi allerede har. Gjennom sitt alternative budsjett viser Sosialistisk Venstreparti at det er mulig å få til store omprioriteringer i retning av barn og unge, omfordeling og miljø med samme balanse som Regjeringen.

PRIORITERING INNENFOR FORSVARLIGE RAMMER

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at vår spesielle situasjon også gir politiske utfordringer. En stor formue gjør det fristende for uansvarlige opportunister å bruke mer penger enn vi bør. Det er tre viktige grunner til at en slik linje er uansvarlig. For det første blir det allerede utført mye arbeid av utlendinger som kommer oss til gode. Årlig import er nærmere 450 mrd. kroner, og dette vil øke i tida som kommer pga. sterk krone og økt bruk av oljepenger. Disse medlemmer mener det er åpenbart at det avgjørende for hvilke prosjekter som settes i gang for offentlige penger må være deres samfunnsøkonomiske lønnsomhet, ikke hvorvidt arbeidet kan utføres av utenlandske entreprenører. Men vi må til enhver tid bruke de som kan gjøre jobben best og billigst - noe annet vil være sløsing med fellesskapets ressurser. Å snakke om et eget utenlandsbudsjett er å tilsløre at politikk dreier seg om prioritering av knappe ressurser. Det er en jobb ansvarlige politikere ikke kan skulke unna.

For det andre har Norge store pensjonsforpliktelser i framtida, både som følge av flere pensjonister i forhold til yrkesaktive, og som følge av at hver enkelts pensjoner blir høyere. Disse forpliktelsene kan bare betales gjennom å spare noe av oljeformuen i dag, ved at framtidige generasjoner må betale langt mer skatt enn i dag, og/eller med en kraftig reduksjon i velferdsstatens tilbud.

Den tredje grunnen handler om økologisk ansvarlighet. Mer bruk av oljepenger i dagens situasjon kan lett skape et uforvarlig press på våre økologiske ressurser. Disse medlemmer gjør oppmerksom på at en sterk økning i forbruket, offentlig eller privat, vil gi et sterkere press på forbruket av knappe naturressurser,

på bruken av forurensende transportmidler og det vil skape mer avfall.

Disse medlemmer viser til at omleggingen av pengepolitikken ikke har vært vellykket. Et ensidig fokus på inflasjonsmål har medført høy rente og meget sterk valuta. Selv om det i valutaforskriften også er omtalt andre forhold som kronkurs, sysselsetting og produksjon, har sentralbanken ensidig valgt å vektlegge inflasjon. Disse medlemmer viser til at det bare var Fremskrittspartiet som hadde ønsket dette systemet før Arbeiderparti-regjeringen foreslo det våren 2001. Erfaringene så langt har vært meget negative, og gjør at det er nødvendig med en presisering av forskriften der de andre forhold tillegges mer vekt, for å få en nødvendig sammenheng mellom finanspolitikk og pengepolitikk. Disse medlemmer viser til fellesforslag med Senterpartiet annet sted i innstillingen.

FINANSPOLITIKK

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at en stor del av den samlede verdiskapningen i Norge går gjennom offentlig sektor. Cirka 1/5 går til å finansiere offentlig sektor, og nesten like mye deles ut til private som et ledd i omfordelingen av ressursene. Hvordan staten skaffer sine inntekter og hva disse inntektene brukes på er derfor av avgjørende betydning for samfunnsutviklingen i Norge generelt, og den økonomiske utviklingen spesielt.

For Sosialistisk Venstreparti er tre mål sentrale for utformingen av den økonomiske politikken. Vi skal bruke skattesystemet og tilskuddsordninger for å få til en mer rettferdig fordeling. Vi skal legge om til grønne skatter, som bidrar til riktig utvikling av ressursbruken. Og vi skal legge til rette for en balansert økonomisk utvikling der bærekraftig verdiskapning tar i bruk de menneskelige ressursene vi har rundt om i hele landet.

BALANSE MELLOM OFFENTLIG OG PRIVAT FORBRUK

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjettopplegg er balansert innenfor samme ramme som Regjeringens forslag, men disse medlemmer vil understreke at innretningen er svært forskjellig. Dessverre ser det ut til at Regjeringen ønsker å bygge ned sentrale deler av den norske velferdsstaten. Budsjettforslaget legger opp til svært stramme rammer for offentlig sektor mens privat forbruk skal ha sterk økning. Faktisk legges det opp til at privat forbruk skal stige sju ganger så raskt som offentlig forbruk neste år (se tabell). Det vil medføre at stadig flere blir misfornøyd med kvaliteten på offentlige skoler, sykehus og pleieinstitusjoner, samtidig som mange har betalingsevne som gjør private tilbud attraktivt. Offentlige tilbud som universelle tjenester forsvinner, og dermed også viljen hos stadig flere til å finansiere dem over skatteseddelen. Konsekvensen kan bli et offentlig tjenestetilbud som betjener det mindretallet i befolkningen som ikke har råd til private alternativ.

Tabell 2.1 Vekst i privat og offentlig forbruk

	2001	2002	2003	2004-2006
Privat forbruk	2,5	3,2	3,5	3,4
Offentlig forbruk	2,0	1,7	0,5	1,4

Kilde: Nasjonalbudsjettet

Dersom denne budsjettpolitikken også følges opp med strukturelle grep for å legge til rette for privatisering (som for eksempel Regjeringens forslag om bedre tilskuddsordninger for privatskoler), kan denne utviklingen gå svært fort. Gode offentlige tilbud tar det lang tid å bygge opp, men de kan rives raskt ned.

I Sosialistisk Venstrepartis budsjettopplegg er det gitt rom for offentlige tilbud med god kvalitet. For å få til dette, trekker vi inn kjøpekraft fra privat sektor hovedsakelig gjennom skatter og avgifter.

FARE FOR ØKT LEDIGHET

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det ved utgangen av september var registrert 76 800 helt ledige. Dette utgjør 3,2 pst. av arbeidsstyrken. Siden september i fjor har tallet på arbeidsledige økt med 15 500 personer, noe som tilsvarer en økning på 25 pst. Antall permitterte har økt, og antallet ledige stillinger har sunket kraftig. Dette kan tyde på at ledigheten kan fortsette å øke utover vinteren. Situasjonen i konkurranseutsatt sektor pga. høy kronekurs og høye renter bidrar også til at framtidsutsiktene ikke ser bra ut.

Samtidig er andelen sysselsatte i Norge svært høy, og nesten på topp internasjonalt. På lang sikt er det å øke arbeidstilbudet en viktig forutsetning for videre økonomisk vekst.

Disse medlemmer vil følge utviklingen på dette området nøye utover vinteren. Dersom ledigheten fortsetter å øke, vil vi vurdere å foreslå ytterligere tiltak.

SKATTE- OG AVGIFTSOPPLEGGET

Prinsipper for skatte- og avgiftspolitikken

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at følgende prinsipper ligger til grunn for Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftspolitik:

1. Hovedformålet med skatter og avgifter er å finansiere offentlige tjenester som står i samsvar med innbyggerne forventer, og et velferdssystem som gir økonomisk trygghet for alle. Skatter og avgifter skaper forskjell mellom prisen kjøper må betale og summen selger mottar, enten dette gjelder arbeidskraft eller andre varer og tjenester. Dette er en kostnad fordi for eksempel en arbeidstaker ofte ville valgt å jobbe mer hvis hun hadde fått utbetalt det arbeidsgiveren faktisk må betale for henne inkludert inntektsskatt og arbeidsgiveravgift. Derfor er det viktig at skatte- og avgiftsopplegget konstrueres slik at disse problemene gjøres minst mulig. Det handler om brede skattegrunnlag, men lave satser, fjerning av unntak som favoriserer enkelt-

grupper, og om å utnytte mulighetene som ligger i atferdskorrigerende skatter.

2. Skattesystemet må også brukes til å gi en mer rettferdig fordeling av ressursene i samfunnet. De som har best inntekt må yte mest i forhold til finansiering av fellesgodene. Men det finnes også andre grunner til dette. Forskning har vist at lavlønte i vesentlig større grad øker sitt arbeidstilbud når de får mer igjen for det, mens høytlønte jobber nesten uansett. Det er også sånn at en ekstra krone når man tjener 150 000 kroner føles betydelig mer verdifull enn hvis man tjener 500 000 kroner. Sjøl når vi ser bort fra rettferdighetsaspektet, finnes det altså gode grunner for å sikre en mer rettferdig inntektsfordeling.
3. Dersom en skatt bidrar til å korrigere befolkningens atferd i ønsket retning, bidrar skatten til et mer effektivt skattesystem. Miljøavgifter setter en prislapp på ødeleggelse av fellesgoder som ren luft og rent vann. Det betyr at forurenserne må ta hensyn til dette når de velger hvordan og hvor mye de skal produsere, eller hvordan man skal komme seg til jobb. Andre eksempler på det samme er tobakksavgifter og alkoholavgifter. I tillegg til å skaffe inntekter til fellesskapet, bidrar de til å redusere forbruket av tobakk og alkohol og dermed lavere utgifter til helse og sosialsektoren. Slike avgifter gir en vinn-vinn-situasjon, og bør utnyttes maksimalt, slik at andre skatter og avgifter kan reduseres.

Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg

For detaljene i skatte- og avgiftsopplegget viser disse medlemmer til sine merknader i Innst. S. nr. 1 (2002-2003). Her gir disse medlemmer en kortfattet beskrivelse av helheten i Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg. Totalt øker vi skattebelastningen med 4,2 mrd. kroner i 2003. Budsjettvirkningen av dette i 2003 er 2,6 mrd. kroner.

- Skatt på arbeidsinntekt gjøres klart mer progressiv i forhold til Regjeringens opplegg. Innslagspunktet for toppskatt settes på 6 G for trinn 1, og på 10 G for trinn 2. Samtidig økes både minstefradraget og lønnsfradraget kraftig. Arbeidsgiveravgiften reduseres med 1,5 mrd. kroner. Totalt blir derfor den totale skatten på arbeidsinntekt bare økt svakt, sjøl når man tar hensyn til at den alminnelige skattesatsen økes.
- Skatt på aksjeutbytte gjeninnføres. Deler av provenyet brukes til å øke bunnfradraget i formuesskatten. Aksjerabatten i forhold til formuesskatt og arveavgift fjernes. For å få større likhet i skatt på arbeidsinntekt og kapitalinntekt øker Sosialistisk Venstreparti skatten på alminnelig inntekt til 28,5 pst.
- Miljøavgifter økes markert. Inntektene brukes i hovedsak til å redusere arbeidsgiveravgiften og fiskalt begrunnede særavgifter som skaper problemer for økonomiens effektivitet.
- Avskrivningssatsen for maskiner og utstyr økes fra 15 til 20 pst. Det er en vesentlig lettelse særlig for konkurranseutsatt sektor.

- Økt skatt på sykdom gjennom økte egenandeler er Sosialistisk Venstreparti svært kritisk til.
- Frikortgrensen økes fra 23 400 til 35 000 kroner.
- Årsavgiften på personbiler i arbeidsgiversone 3-5 fjernes, og den settes til 1 200 kroner i sone 2 og 2 200 i sone 1.
- Flere unntak i skatteopplegget som gir særordninger for enkelt næringer, fjernes. Dette dreier seg om rederibeskatningen, avskrivningssatsen for petroleumssektoren, rabatten på verdsettingen av aksjer og reduserer rabatten på eiendom, CO₂-avgift for luftfarten.
- Sosialistisk Venstreparti går mot prinsippet om at skattefradrag skal være et virkemiddel for å oppnå viktige samfunns mål. Vi går i stedet inn for tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner samt FOU- og innovasjonsvirksomhet i næringslivet.

ET GRØNNERE OG MER INNOVATIVT NÆRINGS LIV

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil gi næringslivet de beste rammene for innovasjon, ved å satse på utdanning, forskning og grønn næringsutvikling - fremfor skattelette. For næringslivet innebærer Sosialistisk Venstrepartis for-

Tabell 2.2

Område	Økning
Forskning og utvikling	1 460 mill.
Bedre avskrivningsregler for maskineri og utstyr	1 565 mill.
Reduksjon i arbeidsgiveravgifta	1 250 mill.
Skole og kompetansetiltak	2 615 mill.
Grønne innovasjonstiltak	939 mill.
Beholde tre dagers arbeidsgiveransvar ved permittering	430 mill.
Øvrige nærings- og sysselsettingstiltak	868 mill.
Sosialistisk Venstrepartis forslag til næringspolitiske satsinger	+ 9 127 mill.
Skjerpelser (grønne skatter og avgifter, utbytteskatt, ta bort skattefritak for redere og oljeselskaper, m.m.)	- 7 624 mill.
Netto næringspolitikk	+ 1 503 mill.

For detaljene i forhold til disse medlemmers tiltak for å gi Norge et grønnere og mer framtidssretta næringsliv, vises det til rammemerknadene på de aktuelle områdene.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil innledningsvis vise til at det er grunnleggende elementer i det framlagte statsbudsjett som bryter med Senterpartiets ønske om en inkluderende velferdsstat og prinsippene om skatt etter evne. Situasjon for industrien er alvorlig. Høy kronekurs og høy rente gjør at det nesten daglig kommer meldinger om arbeidsplasser som legges ned eller flagger ut. Det er under enhver kritikk at det framlagte budsjettet ikke inneholder målrettede tiltak for å sikre og skape nye arbeidsplasser i industrien. Dette medlem mener at Regjeringen forsterker krisen i kommunene med det framlagte budsjettet. KS har vist til at det trengs om lag 5,5 mrd. kroner på neste års budsjett for å unngå kutt i skole og eldreomsorg.

Den økonomiske situasjonen i Norge preges etter hvert av kommunal fattigdom og privat rikdom. Til

slag 7,5 mrd. kroner i redusert rederstøtte, gjeninnføring av utbytteskatten og økning av CO₂-avgiften - og over 9 mrd. kroner i økt satsing på bl.a. utdanning, forskning og bedre avskrivningsregler for maskiner.

Et budsjett for innovasjon og utvikling

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at mange mener at den eneste næringspolitikken som gir økonomisk utvikling er å sette ned skattene og redusere offentlig sektor. Disse medlemmer har registrert at næringslivets behov er mye mer sammensatte. Erfaringer fra England under Thatcher og USA under Reagan viser f.eks. at selv med lave skatter går ikke næringslivet bedre, snarere tvert imot. Spør man norske bedrifter hva som faktisk er det største hinderet for videre utvikling, er det kompetente ansatte - ikke kapital - de mangler.

En innovativ, nyskapende og sunn økonomi kjenne- tegnes av nye og bedre måter å gjøre ting på, effektive løsninger og smarte hoder. Disse medlemmer legger derfor frem en næringspolitikk som er over 1,5 mrd. kroner bedre enn Regjeringens forslag.

De viktigste tiltakene for økt innovasjon og utvikling som foreslås, er:

tross for dette legger Regjeringen opp til fortsatt vekst i privat konsum på 3,5 pst., mens veksten i offentlig konsum er anslått til kun å stige med 0,5 pst. Omregnet til kroner betyr det at veksten i privat konsum blir på 26 mrd. kroner neste år, mot bare 1,6 mrd. kroner i økt offentlig konsum. Dette medlem mener at det er grunn til å minne om at dette er en villet utvikling fra Regjeringens side.

Dette medlem mener det er på tide at det legges til rette for en økning i det offentlige konsum, slik at det offentliges andel av utgifter målt i forhold til BNP kan heves noe for å skape rom for å sette av midler nok til offentlig og kommunal tjenesteyting som skole og omsorg.

SENTERPARTI-INITIATIV FOR BREDT INDUSTRIPOLITISK FORLIK

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil vise til at Senterpartiet allerede tidlig i høst, 21. august, tok initiativ til et bredt tverrpolitisk forlik for å sikre og skape nye arbeidsplasser. Parlamentarisk leder i Sen-

terpartiet, Odd Roger Enoksen, sendte følgende brev til de øvrige parlamentariske lederne:

"Norge trenger et forlik om industripolitikken

Norsk fastlandsindustri er inne i en vanskelig situasjon knyttet til den økonomiske utviklingen både nasjonalt og internasjonalt. Dagens situasjon med høy rente og en sterk krone er særlig problematisk for den eksportrettede industrien. Nesten daglig får vi meldinger om utflugging eller nedlegging av virksomhet.

En slik situasjon kan ikke løses ved politiske vedtak alene, men de politiske partiene har et felles ansvar for å redusere skadevirkningene av utviklingen og å legge forholdene til rette for videre industriproduksjon og sysselsetting i Norge. Dette tilsier at man fra politisk hold blir enige om tiltak som gjør det mulig å redusere de kortsiktige virkninger av dagens økonomiske situasjon, samtidig som det legges et grunnlag for en utvikling som fremmer vilkårene for den landbaserte industrien i Norge. Å arbeide for tiltak som kan bidra til redusert rente og dermed en redusert og stabil kronkurs vil være sentralt.

På denne bakgrunn vil Senterpartiet invitere de andre politiske partiene til å inngå i et bredt industripolitisk forlik basert på følgende:

- a) Regjeringen tar initiativ til å presisere Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken på en slik måte at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronkurs og hensynet til produksjon og sysselsetting.
- b) For å dempe den sterke veksten i privat konsum gjennomføres det i høstens budsjett ikke skattelettelser som bidrar til økt privat forbruk.
- c) Regjeringen tar initiativ til et samarbeid med partene i arbeidslivet med sikte på å oppnå en lønnsdannelse som ikke hemmer norsk konkurranseevne.

I tillegg til samarbeid om linjene i den økonomiske politikken kreves det tiltak direkte rettet inn mot industrien for å forhindre at virksomhet og arbeidsplasser legges ned. Senterpartiet er åpen for å drøfte ulike tiltak, men vil for egen del framheve de følgende fem tiltak som viktige i forbindelse med behandlingen av høstens statsbudsjett;

- At tilgangen til kapital bedres gjennom økte rammer til SNDs ordninger og påfylling av de såkalte såkornfondene.
- At arbeidsgiverperioden i forhold til sykelønnsordningen forkortes.
- At avskrivningssatsene for maskiner og bygg økes.
- At formuesskatten for næringsaktiva fjernes.
- At den såkalte FUNN ordningen gjeninnføres for å styrke arbeidet for forskning og utvikling.

Senterpartiet ser fram til drøftinger med sikte på å oppnå en bred politisk enighet omkring vilkårene for industrien i Norge og imøteser i den sammenheng de enkelte partiers svar og forslag til tiltak."

Dette medlem konstaterer at det kun var regjeringspartiene som fant det bryet verd å svare på dette brevet. Senterpartiet har imidlertid funnet plass til en offensiv satsing på industri og næringsliv i sitt opplegg til statsbudsjett for 2003. Dette medlem viser til at Senterpartiet samlet bevilger i overkant av 3,7 mrd. kroner for å fremme økt verdiskaping i næringslivet.

Dette medlem mener det er all grunn til å ta et oppgjør med Regjeringens økonomiske politikk generelt, og næringsnøytraliteten i næringspolitikken spesielt. Vi ser nå at denne politikken fører til at det forsvinner mange arbeidsplasser i industrien. Dette medlem ønsker en målrettet satsing for å sikre arbeidsplasser og stimulere til nyetableringer. Som en del av denne satsingen fremmer Senterpartiet forslag om tre tiltakspaker for verksted, møbel og marin sektor.

Dette medlem vil bidra til å sikre arbeidsplasser ved:

- å opprettholde refusjonsordningen og nettolønn for sjøfolk,
- å avvise Regjeringens forslag til endringer i permitteringsreglene
- å bedre avskrivningssatsene for maskiner, redskaper mv. fra 15 pst. til 20 pst. Dette utgjør til sammen 310 mill. kroner i 2003. (1,5 mrd. kroner i 2004)
- å foreslå en samferdselsmilliard som ifølge tallene fra Nasjonal transportplan vil redusere næringslivets kostnader med 960 mill. kroner.
- å fjerne arveavgift på næringsformue.

Dette medlem vil bidra til å skape nye arbeidsplasser ved:

- Å øke bevilgningene til SND opp på samme nivå som 2001, som vil kunne bidra til å skape og bevare 60 000 nye arbeidsplasser over en tiårsperiode
- Å bevilge 500 mill. kroner til utbygging av bredbånd
- Å gjøre registrering for nyetablerte bedrifter i Brønnøysundregisteret gratis
- Å bevilge 100 mill. kroner for å lette generasjonsskifte i landbruket.

For øvrig viser dette medlem til Senterpartiets fraksjonsmerknad i kap. 9.5.

HANDLINGSREGEL OG PENGEPOLITIKK

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at renten må ned. Derfor har dette medlem sammen med Marit Arnstad og Odd Roger Enoksen, fremmet forslag om at Norges Banks mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronkurs og hensynet til produksjon og sysselsetting.

Senterpartiet vil også endre handlingsregelen for bruk av oljepenger slik at det gis rom for økt bruk av oljepenger der dette kan redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken økes, kostbare flaskehalser for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på lengre sikt kan bli redusert, jf. Dokument nr. 8:5 (2002-2003). Dette medlem mener det er helt nødvendig å begrense strømmen av oljepenger inn i norsk økonomi for å hindre at Norge kommer dårligere ut enn om vi aldri hadde funnet oljen og gas-

sen. Vi kan likevel ikke ha en handlingsregel som hindrer oss i å utnytte de muligheter som vi må utnytte for å beholde bosetting, verdiskaping og velferdstilbud i hele landet også i ei tid med reduserte oljeinntekter.

Dette medlem mener at det under visse forutsetninger kan brukes mer oljepenger enn dagens handlingsregel tillater på en slik måte at vi får mindre press i arbeidsmarkedet, at offentlige utgifter på sikt kan bli redusert, at sentraliseringspresset kan bli redusert slik at samfunnet blir billigere i drift og at flaskehalsen som medfører økte utgifter for næringslivet kan bli fjernet. Dette medlem mener økt satsing på veibygging i ei tid med ledig kapasitet i anleggsbransjen er et godt eksempel på økte investeringer som vil minske presset i økonomien. En ekstra økonomisk innsats slik at sykemeldte slipper å vente så lenge i helsekø, vil svært raskt betale seg gjennom reduserte sykepenge-utbetalinger, økt tilgang på arbeidskraft og økt verdiskaping. Økt innsats for kvalifisering av ufrivillig ledige vil i bransjer og områder med mangel på arbeidskraft, være meget lønnsomt både for samfunnet og bedriftene.

Dette medlem vil vise til at den tankegang som her er nevnt også ligger til grunn for den utvidelse som nå vedtas i bevilgningsreglementets anledning til at departement kan bruke mer penger enn budsjettet ett år når dette gir tilsvarende innsparinger i påfølgende 3-årsperiode.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre handlingsregelen for bruk av oljepenger slik at det åpnes for økt bruk av oljepenger der dette kan bidra til å redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken øker, kostbare flaskehalsen for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på sikt kan bli redusert."

MER TIL SKOLE OG OMSORG

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil peke på at den økonomiske situasjonen i Norge preges av kommunal fattigdom og privat rikdom. Til tross for dette legger Regjeringen opp til fortsatt vekst i privat konsum på 3,5 pst., mens veksten i offentlig konsum er anslått til kun å stige med 0,5 pst. Dette medlem vil understreke at dette er en ønsket utvikling fra Regjeringens side og at det over tid bidrar til å tvinge fram konkurranseutsetting og privatisering av sentrale velferdstilbud som skole og omsorg. Dette medlem har merket seg at Regjeringen mer har ideologiske grunner for denne politikken, enn de har empirisk grunnlag eller grundig dokumentasjon for at denne politikken er samfunnsmessig lønnsom.

Dette medlem viser til brev fra finansministeren til finanskomiteen av 4. november og 12. november, der de siste anslagene for kommunenes skatteinntekter viser at skatteinntektene for kommunene inneværende år blir 1 mrd. kroner lavere enn først antatt. Dermed vil ubalansen i kommunenes økonomi forsterkes. Dette bidrar til å forverre en allerede vanskelig økonomisk

situasjon i kommunene og fremtvinger ytterligere kutt i skole og omsorg. I brevet fra finansministeren er det også antydning at skatteinntekten for kommunene kan bli lavere også neste år. Dette vil bety at anslagene i Nasjonalbudsjettet for 2003, både for kommunenes samlede inntekter for neste år og for veksten i det offentlige konsum, vil være markant lavere enn det Regjeringens prognoser tyder på. Dette er en situasjon som Stortinget etter dette medlems oppfatning ikke kan vente med å ta stilling til i revidert nasjonalbudsjett, men som Regjeringen må komme tilbake til i salderingsproposisjonen før jul. Det er ikke bare økte midler til kommunene som trengs over statsbudsjettet i 2003. Det må etter dette medlems oppfatning også legges fram en plan som har som mål å rette opp ubalansen i kommuneøkonomien.

Dette medlem viser til forslag fra Senterpartiet i Innst. S. nr. 5 (2001-2002), samt forslag i Innst. S. nr. 253 (2001-2002) der Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet står sammen om en opptrappingsplan for kommuneøkonomien. Dette medlem viser videre til at KS i brev til Stortinget har bedt om et nasjonalt forlik for kommuneøkonomien, hvor en opptrappingsplan er ett sentralt element.

Dette medlem viser til at dette vil bli fulgt opp med forslag i forbindelse med behandlingen av fagbudsjettet i kommunalkomiteen.

Dette medlem viser til at Senterpartiets opplegg for statsbudsjett for 2003 innebærer en styrking av kommunenes inntekter med 5,6 mrd. kroner. Av dette utgjør økningen av frie inntekter om lag 4,7 mrd. kroner. Senterpartiet er av den oppfatning at finanspolitikken må innrettes slik at den bidrar til å skape rom for økt offentlig konsum, slik at kommunene kan settes i stand til å utvikle en god skole og et verdig omsorgstilbud.

RETTFERDIG FORDELING OG SKATT ETTER EVNE

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Regjeringen har i statsbudsjettets for 2003 valgt å øke egenandelene for medisin og helsetjenester med i overkant av 1,4 mrd. kroner. Dette medlem viser til at disse endringene rammer de som fra før har minst, sterkest. Samtidig velger Regjeringen å gi skattelettelser til de som har mest. Ser vi på Regjeringens samlede skatte- og avgiftslettelser for 2002 og 2003, blir tallene veldig klare. Den dokumentasjon som ligger i finansdepartementets beregninger viser klart at Regjeringen prioriterer de som har mest fra før, og gir lite eller også faktisk strammer inn overfor lavinntektsgrupper. Dette medlem mener at denne utviklingen som skissert overfor gir grunn til å stille spørsmål ved om vi er i ferd ved å bevege oss fra en velferdsstat til en skattelette-stat.

Dette medlem registrerer at en stadig mindre del av fordelingspolitikken består i å utjevne kjøpekraft gjennom skattesystemet. Mer av statens inntekter kommer fra skatt på forbruk, mindre som progressiv skatt på inntekt. De siste årene har vi hatt en utvikling i retning av større grad av brukerbetaling som finansieringsform for fellesgoder.

Velferdsstatens finansiering har gått fra direkte til indirekte skatter og fra inntektsfordeling til forbruksfordeling. Denne endringen har skjedd uten en grundig prinsipiell debatt. Denne manglende debatten gjør at sammenhengen mellom finansiering og goder blir så svak at en skatteprotest blir mulig. Skatter, avgifter og egenandeler oppfattes mer som en personlig utgift, og mindre som et bidrag til noe man selv har nytte av. Når folk blir brukere som må betale egenandeler på en velferdsstatlig tjeneste, inviteres vi inn i en rolle som konsument. Jo høyere egenandeler er, jo mer attraktiv framstår skattelettstaten framfor velferdsstaten. Dette er etter dette medlems oppfatning en svært uheldig utvikling.

Dette medlem viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett der Senterpartiet foreslår skatte- og avgiftsendringer i tråd med prinsippet om skatt etter evne. Senterpartiets budsjett har en betydelig bedre fordelingsprofil enn Regjeringens opplegg, samtidig som skatte- og avgiftsprofilen bidrar til å forebygge bedre når det gjelder miljø og helse.

Dette medlem mener at skatte- og avgiftsnivået i Norge må sees i sammenheng med at vi har en stor andel av tjenesteproduksjonen som skjer i regi av det offentlige. Senterpartiet mener det er viktig å bygge videre på denne modellen for å sikre likeverdige tilbud innen helse, skole, omsorg, barnehage og samferdsel i hele landet, uavhengig av inntekt og bosted.

Komiteens medlem fra Kystpartiet ønsker å bidra til at statsbudsjettet for 2003 får en verdikonservativ sentrumsprofil. Skatte- og avgiftslettelsene bør først og fremst komme på nødvendighetsgoder som bolig, mat og arbeid. På denne måten legges forholdene til rette for at den enkelte skal kunne klare seg på egen inntekt. Samtidig styrkes det norske næringslivets konkurransevne overfor utlandet.

Dette medlem vil motarbeide den tendensen vi ser internasjonalt til å øke beskatningen av folks bolig. Trygghet i heimen er en forutsetning for et harmonisk familieliv og dermed for å gi barna en god oppvekst. Trygghet i heimen er også nøkkelen til å sikre den enkeltes arbeidsevne og helse. En god boligpolitikk er derfor av stor økonomisk betydning. Kystpartiet vil snarest mulig avvikle fordelsskatten på bolig. Kystpartiet foreslår å heve bunnfradraget til 200 000 kroner, noe som utgjør en betydelig besparelse for boligeierne. Kystpartiet støtter Sosialistisk Venstrepartis forslag om lettelse i dokumentavgiften ved kjøp av bolig.

Dette medlem vil understreke betydningen av full sysselsetting. Det å kunne klare seg på egen inntekt gjør at den enkelte får en bedre kontroll over sitt eget liv. Det reduserer også behovet for støtte fra det offentlige. Internasjonalt kan man merke tendenser til økonomiske nedgangstider. Men Norge har med sine store inntekter fra olje, gass, fisk og vannkraft helt spesielle forutsetninger for å håndtere en slik situasjon. Det største problemet er at det politiske flertall i Norge og Samarbeidsregjeringen i særdeleshet ser ut til å sette Norges gunstige posisjon på spill ved å tillate salg av norske nøkkelbedrifter og naturressurser til utlandet.

På denne måten risikerer vi å miste kontrollen med og det økonomiske utbyttet av disse ressursene. Det er også sterkt beklagelig at utenlandske eierinteresser tar større utbytte ut av Norge enn det norske kapitalinvesteringer i utlandet inkludert oljefondet trekker inn i landet. Vi må arbeide målrettet for å hindre at ikke oljefondet forsvinner på samme måte som Statens reservefond som ble opprettet i 1904. Fondet ble oppløst i 1923. Da var verdien halvert. Vi bør i større grad utnytte vår økonomiske handlefrihet til å investere i utbygging av infrastruktur i land og på kysten. Vi bør styrke vår finansnæring under norsk kontroll.

Dette medlem vil peke på at det i et høykostland som Norge er spesielt viktig for sysselsettingen at norsk arbeidskraft ikke er for sterkt belastet med skatter og avgifter. Ved økte minstefradrag og en lavere arbeidsgiveravgift vil arbeidsplassene kunne trykkes og flere komme i arbeid. Ved at flere kommer i arbeid og ved at arbeidstakerne får mer igjen i disponibel lønn, vil det kunne ligge til rette for gode forhandlingsløsninger mellom partene i arbeidslivet. En forutsetning for slike løsninger er at man tar i bruk de eksisterende arbeidskraftressurser i Norge fremfor å satse på import av arbeidskraft fra utlandet. Det er også viktig å hindre at det utvikler seg et illegalt arbeidsmarked i Norge som resultat av den manglende grensekontrollen mot Schengen.

Dette medlem vil peke på den samfunnsøkonomiske betydningen av å sikre en trygg og billig mat. Gjennom sin fiskeproduksjon bidrar Norge i betydelig grad til å gi verdens befolkning sunn mat. Det blir derfor av største viktighet å sikre at ressursene i havet ikke blir truet av forurensende utslipp fra Sellafield, oljevirksomhet og industri. Selve fisket og oppdrettsvirksomheten må selvsagt også drives på en slik måte at vi bevarer balansen i naturen og sikrer et maksimalt utbytte av ressursene innenfor disse rammene. Ressursene og kysten må fortsatt være under nasjonal kontroll. Skatten på mat bør avvikles. Det vil gi grunnlag for lavere lønnskrav og dermed bedre norsk næringsliv konkurransekraft. En avvikling av matmomsen vil også kunne begrense handelslekkasjen. Kystpartiet foreslår derfor å senke matmomsen fra 12 til 6 pst. i 2003. Det gir et prisavslag på mat for forbrukerne på godt over en milliard kroner.

Dette medlem viser til at det ofte viser seg at tiltak og avgifter som er ment å skulle minske presset i økonomien i pressområdene omkring Oslo, også fører til mindre etterspørsel i geografiske områder som ikke har samme press i økonomien som i Oslo-området. Dette medlem mener derfor at det er større grunn til å differensiere de økonomiske tiltakene etter hvor i landet utslagene gjør seg gjeldende.

Dette medlem mener at det i dagens situasjon er rom for et mer ekspansivt statsbudsjett, om en hadde differensiert bedre i forhold til hvor i landet den økonomiske virkningen hadde gjort seg utslag.

Dette medlem viser til sine merknader og forslag i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003) og Innst. O. nr. 19 (2002-2003).

2.2 Kommuneforvaltningens økonomi

2.2.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2002-2003)

I Kommuneproposisjonen for 2003 ble det varslet en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på 2-21/2 mrd. kroner fra 2002 til 2003, eller om lag 11/4 pst, hvorav frie inntekter ble anslått å øke med om lag 750 mill. kroner. Det ble presisert at den varslede inntektsveksten fra 2002 til 2003 skulle regnes fra det nivået på kommunesektorens inntekter i 2002 som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2002.

Regjeringens forslag til kommuneopplegg for 2003 innebærer en reell vekst i kommunenes samlede inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner i forhold til det nivået på kommunenes inntekter i 2002 som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2002. Den reelle veksten i kommunenes frie inntekter er anslått til 500 mill. kroner. Regnet i forhold til anslag på regnskap for 2002 utgjør realinntektsveksten om lag 3/4 pst., eller om lag 1,6 mrd. kroner, mens nivået på frie inntekter anslås å bli redusert reelt med om lag 500 mill. kroner fra 2002 til 2003.

Kommuneopplegget for 2003 innebærer at den reelle veksten i de frie inntektene er 250 mill. kroner lavere enn det som ble lagt til grunn i Kommuneproposisjonen. Dette må ses i sammenheng med at Stortinget har vedtatt en betydelig økning i øremerkede tilskudd, jf. spesielt barnehagesatsingen. Innenfor et stramt budsjettopplegg for 2003 har det derfor vært behov for å redusere veksten i frie inntekter i forhold til det som ble signalisert i Kommuneproposisjonen. Kommuneopplegget for 2003 innebærer imidlertid at kommunene og fylkeskommunene blir kompensert for økte pensjonspremier for lærere i 2003 på i alt 1675 mill. kroner (inkludert arbeidsgiveravgift). Beløpet kommer i tillegg til den foreslåtte veksten i kommunesektorens frie inntekter på 500 mill. kroner.

Den reelle veksten i kommunenes samlede inntekter fra 2001 til 2002 anslås nå til vel 11/4 pst., eller i underkant av 21/2 mrd. kroner. Dette er knapt 3/4 mrd. kroner høyere enn anslått i Revidert nasjonalbudsjett 2002. Skatteinntektene er oppjustert med 1 mrd. kroner, som bare delvis blir motvirket av økte kostnader.

Kommuneøkonomien er nærmere omtalt i avsnitt 3.3 i meldingen.

2.2.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig folkeparti og Venstre er glad for at Regjeringen i et stramt budsjett har funnet rom for økte overføringer til kommunene. Disse medlemmer har stor forståelse for den vanskelige økonomiske situasjonen som mange kommuner opplever nå. Denne situasjonen har oppstått over lang tid, og er forårsaket av bl.a. detaljstyrte og underfinansierte statlige reformer, økte pensjonskostnader og dyre lønnsoppgjør.

Disse medlemmer vil også vise til at kommunesektoren, med en netto gjeld i størrelsesorden 80 mrd. kroner, vil være godt tjent med en stram finanspolitikk som legger grunnlaget for en rentenedgang.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens arbeid for å øke kommunenes muligheter til modernisering og effektivisering. Disse medlemmer vil særlig fremme arbeidet med et momsnøytralt regelverk, åpning for konkurranse om kommunal revisjon, konkurranse på pensjonsområdet og støtte til prosjekt som gir konkurranse i VAR-sektoren.

Disse medlemmer støtter Regjeringens arbeid for redusert detaljstyring av kommuneøkonomien. Disse medlemmer setter derfor pris på at Regjeringen følger opp planen om å innlemme øremerkede tilskudd i inntektssystemet i perioden 2001 til 2007. Disse medlemmer viser til at barnehageavtalen mellom Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet binder opp mye av veksten i nye øremerkede overføringer og at dette går ut over kommunenes frie inntekter. Dette svekker lokaldemokratiets muligheter til egne prioriteringer og tilpasning av tjenestetilbudet til lokale behov og forhold.

Disse medlemmer er glade for at Regjeringen nå, gjennom endringene i inntektssystemet, bevilger mer til kommuner med sterk befolkningsvekst. Slik vil disse kommunene forbedre sine muligheter til å ivareta sine velferdsoppgaver.

Disse medlemmer vil understreke at kommunene tilbyr en vesentlig del av velferdstilbudet i landet. Det er derfor viktig at innbyggerne i de enkelte kommuner har en reell påvirkning av innretningen på velferdstilbudet i forhold til de lokale forhold. Svaret på dette er ikke sterkere sentralisering av flere tjenestetilbud, men færre statlige reguleringer og flere frie midler til disposisjon.

Disse medlemmer viser også til at Regjeringen vil følge opp innstillingen for kommuneproposisjonen for 2003, som innebærer at kommunesektoren får beholde merskatteveksten for 2003. Den anslåtte merskatteveksten for inneværende år ut over skatteanslaget i Revidert nasjonalbudsjett 2002 er imidlertid ikke videreført til 2003. En eventuell merskattevekst i 2003 vil en først få klarlagt mot slutten av 2003.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil påpeke at kommunene og fylkeskommunene står for mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen. Derfor må kommuner og fylkeskommuner ha økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene befolkningen har behov for.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår i budsjettet en reell økning på de samlede inntektene til kommunesektoren på 1,6 mrd. kroner i 2003 sammenliknet med anslag på regnskap for 2002. Regjeringens forslag innebærer imidlertid en reell reduksjon i de frie inntektene til kommunesektoren på over 500 mill. kroner i forhold til det anslag på regnskap for år 2002 som er gitt i nasjonalbudsjettet. Regjeringens forslag gir kommunesektoren svært stramme økonomiske rammer til neste år. Dette vil føre til at kommuner og fylkeskommuner må redusere kvaliteten på skoler, eldreomsorg og andre tjenester.

Disse medlemmer foreslår å øke inntektene til kommuner og fylkeskommuner med 3 mrd. kroner utover Regjeringens forslag. Sammenliknet med Regjeringens forslag vil disse medlemmer øke kommunesektorens frie inntekter med 1,9 mrd. kroner. Dette er en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på over 2 mrd. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil i tillegg øke de øremerkede tilskuddene til skolefritidsordningen, til barnehager, til gratis leirskole, til utlånsordning for skolebøker i videregående skole og til norskopplæringen for asylsøkere.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av å få forgang i rehabilitering og vedlikehold av skolebygg, og vil vise til at det i 2002 ble innført en låneordning for skolebygg. Regjeringen foreslår å øke lånerammen med 1 mrd. kroner i 2003.

Disse medlemmer mener at dette er for lite i forhold til opptrappingsplanen, og foreslår å øke lånerammen med ytterligere 1 mrd. kroner, til 2 mrd. kroner.

PENSJONSKOSTNADENE I KOMMUNESEKTOREN

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet mener at økningen i pensjonskostnadene i kommunesektoren er svært bekymringsfull. Det er beregnet en merkostnad for kommunene på i størrelsesorden mellom 0,5 og 2,5 mrd. kroner i året, og det er en betydelig risiko for at kostnadene i enkelte år vil svinge kraftig.

Disse medlemmer mener at staten ikke kan fraskrive seg ansvaret for de økte kostnadene i kommunesektoren, og de konsekvensene disse vil få for de tjenestene denne sektoren kan tilby befolkningen.

Disse medlemmer går derfor inn for å be Regjeringen komme tilbake med forslag om en permanent statlig låne- eller fondsordning, som gjør at kommunene kan finansiere den sterke økningen i sine pensjonsforpliktelser. Ordningen skal innebære at svingningene i kommunesektorens pensjonsutgifter kan jevnes ut over tid.

Disse medlemmer foreslår også at kommunesektoren må få kompensasjon for økte pensjonsutgifter som skyldes forhold kommunene ikke selv har kontroll over som f.eks. økt antall eldre arbeidstakere og statlig initierte pensjonsreformer.

Disse medlemmer viser til at disse partier vil fremme forslag om dette i budsjettinnstillingen fra kommunalkomiteen.

PLAN FOR OPPRETNING AV DEN ØKONOMISKE UBALANSEN

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet vil med bakgrunn i den vanskelige økonomiske situasjon i kommunene be Regjeringen om å innlede drøftinger med kommunene om en helhetlig plan for oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren. Rammene og de øko-

nomiske konsekvensene av en slik plan må legges fram for Stortinget i forbindelse med behandling av kommuneproposisjonen våren 2003.

Disse medlemmer viser til at disse partiene vil fremme forslag om dette i budsjettinnstillingen fra kommunalkomiteen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser for øvrig til Arbeiderpartiets merknader i Budsjett-innst. S. II (2001-2002) og Innst. S. nr. 253 (2001-2002).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet vil påpeke at kommunene og fylkeskommunene står for mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen. Derfor må kommuner og fylkeskommuner ha økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene befolkningen har behov for. Disse medlemmer vil understreke at gode fellesløsninger er en forutsetning for enkeltmenneskers frihet og grunnleggende trygghet. Listen over uløste fellesoppgaver er lang. Nedslitte skolebygg, dyre barnehager, økende økonomisk forskjell mellom kommunene og dårlige kollektivtilbud. Dette er oppgaver som disse partier prioriterer i sine alternative budsjett.

Disse medlemmer merker seg at det er bred politisk enighet om at vi skal ha en effektiv, utviklingsdyktig og innbyggerorientert offentlig sektor. Disse medlemmer må dessverre konstatere at Regjeringen legger opp til at kommunene ikke skal ha mulighet til å utvikle seg i tråd med de mål som Stortinget har trukket opp. Dette skaper et misforhold mellom de forventninger folk har til et godt tjenestetilbud og det kommunene er i stand til å tilby.

Disse medlemmer mener at Regjeringens privatiseringspress er basert på ideologien om at private løsninger automatisk er bedre enn offentlige og ikke på hva som faktisk er mest fornuftig. Erfaring viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse og erfaringene med hvor økonomisk gunstig konkurranseutsetting er, er høyst varierende.

Disse medlemmer vil peke på at de ekstraordinære pensjonskostnadene i kommunesektoren må dekkes av staten og at det i tillegg trengs en langsiktig plan for oppretting av den økonomiske ubalansen som har utviklet seg over flere år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet primært ønsker en annen ansvarsfordeling mellom staten og kommunene, slik at staten har det direkte økonomiske ansvaret for de viktigste oppgavene som helse, omsorg og skole, gjennom en stykkprisfinansiering, og at kommunene ellers skal kunne disponere sine inntekter fritt.

Disse medlemmer viser til at både kommunenes inntekter og de oppgaver kommunene har blitt pålagt har økt betydelig de senere årene. Dette har ført til at innbyggerne på mange områder har fått et bedre tjenes-

tetilbud. Økningen har i vesentlig grad kommet som økt skatteinngang. Dette er penger som kommunene bør få beholde, for på den måten å redusere statens sterke kontroll over kommunesektorens inntekter, og særlig fordelingen mellom kommunene. Dette er viktig for at kommunene skal ha det nødvendige incitament til å legge forholdene best mulig til rette for økt næringslivssatsing for å øke kommunenes inntekter.

Statens kontroll over de kommunale inntektene ble forsterket da selskapsskatten i sin helhet ble en statlig skatt. Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunene, og vil fortsette å arbeide for en slik løsning.

Forslaget i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen for 2001 om å øke den delen av kommunesektorens inntekter som kommer fra skatt til 50 pst. innen 2006 er etter Fremskrittspartiets syn altfor lite ambisiøs. Skatteandelen for 2002 var 48,5 pst. og det legges opp til en skatteandel på 49 pst. for 2003. Det er skuffende at Regjeringen ikke legger opp til en større økning i skatteandelen, med en tilsvarende reduksjon i rammeoverføringene.

Disse medlemmer viser til at de fleste statlige reformer innen kommunesektoren har vært underfinansiert og bidratt til å gi sektoren en anstrengt økonomi med betydelige årlige underskudd. Det er imidlertid også store forskjeller kommunene imellom, og ikke nødvendigvis slik at det er kommunene med de høyeste inntektene som har greid seg best.

Kommunesektorens anstrengte økonomi vil ytterlig forverre seg på grunn av økte pensjonspremier. De fremtidige pensjonspremiene er beheftet med stor usikkerhet, men nivået vil sannsynligvis bli høyere enn tidligere.

Disse medlemmer mener at overføringene fra staten til kommunene skal skje etter objektive kriterier. Derfor må en så stor del som mulig gis som innbyggertilskudd, som er den delen av rammetilskuddet som gis etter slike kriterier som tar hensyn til kommunenes ulike utgiftsbehov, og legger til rette for en lik standard på kommunenes lovpålagte oppgaver.

Andre tilskudd som Nord-Norge-tilskuddet, regionaltilskuddet og skjønnstilskuddet er motivert ut fra en politisk tenkning som har til formål å forfordle noen kommuner på bekostning av andre, stort sett på grunnlag av geografisk beliggenhet.

Dette lar seg lettest vise gjennom noen eksempler:

Eksempel 1: Loppa kommune i Finnmark og Aremark kommune i Østfold har begge ca. 1 450 innbyggere.

	LOPPA	AREMARK
Innbyggertilskudd	25 660	20 004
Nord-Norge tilskudd	8 080	0
Regionaltilskudd	8 332	3 610
Skjønnstilskudd	6 424	1 597
Rammetilskudd	48 496	25 211

Eksempel 2: Alta kommune i Finnmark og Kristiansund kommune i Møre og Romsdal har begge ca. 16 900 innbyggere.

	ALTA	KRISTIAN-SUND
Innbyggertilskudd	123 292	133 537
Nord-Norge tilskudd	99 179	0
Regionaltilskudd	0	0
Skjønnstilskudd	11 831	11 900
Rammetilskudd	234 302	145 437

Disse tallene illustrerer tydelig den store og politisk bestemte forskjellen i inntektsnivå som eksisterer mellom ellers sammenliknbare kommuner. Forskjellene blir ytterligere forsterket av store ulikheter i utgiftsnivå, fordi verken Loppa eller Alta kommune betaler arbeidsgiveravgift eller elavgift. Dette gir mulighet for store ulikheter i tjenestetilbudet til innbyggerne på viktige områder som omsorg, helse og skole.

Disse medlemmer ønsker ikke at det skal være slik, og vil minske forskjellene gjennom å redusere de postene som ikke bygger på objektive kriterier.

Slike nedskjæringer må nødvendigvis tas over tid, slik at berørte kommuner får mulighet til å tilpasse seg det nye inntektsnivået.

Fremskrittspartiet inngikk en avtale med regjeringspartiene den 12. juni 2002 om kommuneøkonomien for 2003. Avtalen innebærer at kommunesektoren får beholde merskatteveksten for 2002 og 2003. I Regjeringens forslag til statsbudsjett legges det nå til grunn at merskatteveksten på 1 mrd. kroner i 2002 ikke videreføres til 2003.

Disse medlemmer vil på sin side fortsatt arbeide for at avtalen selvsagt skal innfris, og at kommunesektoren således skal tilføres merskatteveksten på 1 mrd. kroner i 2003.

Som redegjort for ovenfor vil kommunene tilføres en økning som tilsvarer mer enn merskatteveksten i Fremskrittspartiets alternative forslag til statsbudsjettet. Disse medlemmer foreslår å redusere Nord-Norge-tilskuddet med 250 mill. kroner, for delvis å utlikne de geografisk betingede forskjellene i rammeoverføringene.

Disse medlemmer foreslår å redusere innbyggertilskuddet med 800 mill. kroner.

Dette er et generelt kutt som må sees i sammenheng med vårt samlede opplegg som gjennom redusert pris og kostnadsvekst vil gi en betydelig økning i kommunenes disponible realinntekter. Disse medlemmer mener at det er grunn til å ta hensyn til de store byenes spesielle problemer.

Distriktene har lenge hatt en lang rekke ordninger som skal ivareta deres spesielle problemer, og disse medlemmer støtter derfor Regjeringens forslag om et spesielt storbytilskudd i tillegg til hovedstadstilskuddet. Dette er i tråd med forslag som Fremskrittspartiet tidligere har fremmet.

Skjønnstilskuddet består av to komponenter, ordinært og ekstraordinært skjønntilskudd.

Ordinært skjønntilskudd fordeles for å ta vare på spesielle forhold som ikke taes tilstrekkelig hensyn til gjennom innbyggertilskuddet, og det ekstraordinære er kompensasjon til de kommunene som tapte på Rattsømlaggingen.

Disse medlemmer foreslår å redusere dette tilskuddet med 1 000 mill. kroner, med hovedvekt på det ekstraordinære skjønnen. Dette er penger som går til kommuner som gjennom mange år har fått for mye, og som fremdeles får det, på bekostning av kommuner som har fått for lite.

Disse medlemmer foreslår en justering av kostnadsnøkkelene for innbyggertilskuddet slik at basistilskuddet får halv vekt i forhold til tidligere, og at vektingen av de andre faktorene blir økt tilsvarende. Regionaltilskuddet blir gitt til alle kommuner med mindre enn 3 000 innbyggere, og disse medlemmer foreslår å redusere dette tilskuddet med 150 mill. kroner som ledd i en nedtrapping.

Basistillegget er et likt beløp til hver kommune uansett størrelse, og er sammen med regionaltilskuddet med på å sementere kommunestrukturen i Norge.

Disse forslagene vil være med på å legge til rette for en frivillig sammenslåing av kommuner ved at det vil gi økonomisk gevinst, og ikke som nå, et økonomisk tap.

Samlet foreslår disse medlemmer å redusere rammeoverføringene til primærkommunene med 2 293 700 mill. kroner, hvorav 93 700 000 kroner kompenseres gjennom øremerkede tilskudd.

Disse medlemmer foreslår å redusere innbyggertilskuddet til fylkeskommunene med 500 mill. kroner. Dette er et generelt kutt som må sees i sammenheng med vårt samlede opplegg, som gjennom lønns- og prisvirkning vil gi fylkeskommunene styrket økonomi.

Videre vil disse medlemmer kutte 150 mill. kroner i Nord-Norge-tilskuddet, og 150 mill. kroner i skjønntilskuddet,

Dette er tilskudd som ikke er gitt etter objektive kriterier, og som skaper økonomiske ulikheter mellom fylkeskommunene. Samlet foreslår disse medlemmer netto kutt for fylkeskommunene på 800 mill. kroner.

For kommunesektoren vil forslagene samlet gi en reduksjon i rammetilskuddet på 3 093 700 000 kroner.

Kap. 571 Rammetilskudd til kommuner

Post	Betegnelse	Regjeringen	FrP	Differanse
60	Innbyggertilskudd	33 268 723 000	32 468 723 000	-893 700 000
62	Nord-Norge tilskudd	1 077 719 000	827 719 000	-250 000 000
63	Regionaltilskudd	582 838 000	432 838 000	-150 000 000
64	Skjønnstilskudd	3 069 700 000	1 000 000 000	-1 000 000 000
65	Hovedstadstilskudd	152 609 000	152 609 000	0
67	Storbytilskudd	70 000 000	70 000 000	0
68	Forsøk	941 216 000	941 216 000	0
		39 168 000 000	36 968 000 000	-2 293 700 000

Kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner

Post	Betegnelse	Regjeringen	FrP	Differanse
60	Innbyggertilskudd	12 567 542 000	12 067 000 000	-500 000 000
62	Nord-Norge tilskudd	406 524 000	256 524 000	-150 000 000
64	Skjønnstilskudd	1 181 300 000	1 031 300 000	-150 000 000
65	Hovedstadstillegg	69 634 000	69 634 000	0
		14 225 000 000	133 425 000 000	-800 000 000

Disse medlemmer viser til at de 40 største norske kommunene har et besparingspotensiale på opptil 1,6 mrd. kroner dersom de konkurransetsetter. Det viser ferske tall fra Servicebedriftenes Landsforening (SBL).

Dette tallet fremkommer blant annet ved å støtte seg på en rapport fra Statskonsult, samt internasjonal erfaring med bruk av konkurransetsetting.

Statskonsult sa i en rapport i 2001 at besparingspotensialet i norske kommuner er 20 pst. Internasjonale undersøkelser viser at man ved bruk av konkurransetsetting sparer 10-30 pst. Det finnes liten konkret empiri

på innsparingspotensialet ved konkurransetsetting i norske kommuner, men 10 pst. synes å være et realistisk estimat. SBL har sett på innsparingspotensialet ved henholdsvis 10 og 20 pst. i grad av konkurransetsetting.

Det har også brutt ned besparingspotensialet på kommunenivå. Eksempelvis kan Sandefjord kommune i Vestfold spare 11 mill. kroner ved 10 pst. konkurransetsetting og 22 mill. kroner ved 20 pst. konkurransetsetting, forutsatt at man i snitt får 10 pst. kostnadsbesparing. SBL mener at de 40 største norske kommuner på kort sikt kan nå 10 pst., og på litt lengre sikt nå 20-tallet.

I dag ligger graden av konkurranseutsetting i norske kommuner ifølge en undersøkelse NHO har gjort, på 2,6 pst.

SBLs undersøkelse viser at dette kan økes til 8,5 pst. utelukkende ved at de 40 største norske kommunene konkurranseutsetter 20 pst. av sin virksomhet. Det forutsetter da at de øvrige 394 kommuner i landet ikke konkurranseutsetter noe som helst.

Svenske kommuner lå i 2001 til sammenligning på 8,6 pst. i grad av konkurranseutsetting. Dette viser hvor viktig de 40 største kommunene er. De utgjør bare 10 pst. av kommunene, men har til sammen 42,5 pst. av de totale kommunale utgiftene i Norge.

Tabell 2.3 Innsparingspotensialet i mill. kroner, gitt 10 pst. besparelse, 10 pst. og 20 pst. konkurranseutsetting

(Tallene er angitt i mill. kroner)

Kommune	10 pst. konk.	20 pst. konk.
Oslo	270,2	540,5
Stavanger	31,4	62,8
Bergen	74,2	148,5
Trondheim	42,3	84,7
Halden	7,6	15,2
Moss	8,3	16,7
Sarpsborg	13,2	26,4
Fredrikstad	19,1	38,2
Ski	6,7	13,5
Oppegård	6,3	12,7
Bærum	31,3	62,7
Asker	13,5	27,0
Lørenskog	7,6	15,2
Skedsmo	10,3	20,6
Hamar	7,9	15,8
Ringsaker	8,7	17,4
Lillehammer	7,3	14,7
Gjøvik	7,2	14,4
Drammen	17,7	35,5
Kongsberg	6,3	12,6
Ringerike	7,8	15,6
Lier	5,7	11,4
Borre	6,7	13,5
Tønsberg	10,6	21,3
Sandefjord	11,0	22,0
Larvik	10,4	20,9
Porsgrunn	9,7	19,4
Skien	14,9	29,8
Arendal	10,5	21,0
Kristiansand	21,0	42,1
Sandnes	14,5	29,0
Haugesund	8,9	17,9
Karmøy	9,3	18,7
Molde	6,4	12,9
Ålesund	9,9	19,9
Steinkjer	5,9	11,8
Rana	7,3	14,7
Bodø	11,1	22,3
Harstad	6,7	13,5
Tromsø	17,4	34,8

Kilde: Servicebedriftenes Landsforening (SBL)

Disse medlemmer mener at det ligger et stort og utnyttet potensiale for innsparinger i offentlig sektor gjennom effektivisering og konkurranseutsetting, og vil arbeide for en generell ordning med momskompensasjon for kommunene og ønsker også å innføre en ordning med "utfordringsrett" som konkurransestimulerende virkemiddel overfor kommunene etter modell av den danske "lov om utfordringsrett og servicestrategi".

Dette vil bidra til bedre og rimeligere kommunale tjenester, og vil også redusere konkurransevridningen mellom kommunal og privat sektor.

Staten pålegger kommunene en lang rekke oppgaver, og bestemmer også i stor grad deres inntekter. Det er kommunene som formelt fatter vedtak om hvordan pengene skal brukes samtidig som de selv utfører oppgavene. Dette systemet fører til at når oppgaver som staten har pålagt kommunene blir utilfredsstillende utført, skylder staten på kommunepolitikernes prioriteringer, og kommunene på manglende overføringer fra staten. Og det er brukerne som taper.

Disse medlemmer er uenig i dagens modell for finansiering av kommunesektoren, men mener at innen dagens system bør staten ta det fulle økonomiske ansvar for finansieringen av primæroppgavene gjennom øremerkede tilskudd til kommunene. Målet må være å få et tilnærmet likt og akseptabelt tilbud innen områdene omsorg, helse og skole over hele landet. På andre områder bør kommunene få full frihet til å løse oppgavene, samtidig som de blir gitt mulighet til å påvirke sine egne inntekter gjennom tilrettelegging for næringsliv og til å redusere sine utgifter ved å redusere driften og gjennom å konkurranseutsette kommunale oppgaver.

Disse medlemmer ønsker å gi kommunene full økonomisk handlefrihet, og føre en politikk som vil bidra til økte kommunale inntekter og reduserte kommunale utgifter.

Dette kan oppnås gjennom skatte- og avgiftsreduksjoner som vil føre til økt sysselsetting og økt verdiskaping.

I et makroperspektiv er det grunn til å påstå at kommunesektoren snarere har et utgiftsproblem fremfor et inntektsproblem. Kommunesektoren har aldri hatt mer penger til rådighet enn nettopp i dag. I en internasjonal målestokk er Norge blant de land som bruker absolutt mest penger per innbygger over de offentlige budsjetter på grunnleggende velferdsoppgaver som skole, omsorg og helse.

Fremskrittspartiets generelle vurdering er at det ikke først og fremst er pengemangel, men mangel på effektivitet i den offentlige tjenesteproduksjonen som er hovedproblemet for kommunal sektor. Manglende effektivitet i den offentlige tjenesteproduksjon har igjen sin hovedforklaring i det offentliges tilnærmede monopolstilling innen helse, omsorg og utdanning. I alle år har det offentlige tjenestemonopolet vært skjermet mot konkurranse fra andre aktører. Dette har ikke stimulert til den nødvendige omstillingsiver og fokus på kostnadseffektivitet på driftssiden. Konsekvensene av mangel på markedseksponering er blitt en tungrodd, byråkratisk og kostnadskrevede kommunesektor. Disse medlemmer vil på sikt øke den kommunale

inntektsskatteøren fordi det oppmuntrer kommunen til kreativitet og næringsvennlig politikk ved å få beholde mer av de skatteinntekter som genereres i kommunen. Fremskrittspartiets forslag til bedriftsbeskatning bidrar til økt verdiskapning i kommunene og overflødiggjør lokale og regionale næringsfond.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at gode fellesløsninger er en forutsetning for enkeltmenneskers frihet og grunnleggende trygghet. Listen over uløste fellesoppgaver er lang. Nedslitte skolebygg, dyre barnehager, økende økonomiske forskjeller og dårlig kollektivtilbud - dette er områder som Sosialistisk Venstreparti prioriterer i sitt alternative budsjettet.

Disse medlemmer godtar ikke at eldre mennesker skal ligge uten pleie og tilsyn, eller at barn ikke skal få tilpasset opplæring, og mulighet til å komme seg ut av klasserommet for å oppleve kultur og natur - eller lære om næringslivet. Sosialistisk Venstrepartis opplegg gir muligheter for å styrke tilbudet til innbyggerne der de bor. Det vil bidra til at grunnleggende rettigheter kan oppfylles på en bedre måte enn i dag: En skole som gir et godt tilbud til alle barn, og eldre som får stå opp når de vil, legge seg når de ønsker, og ha mulighet til å komme seg ut på fritiden. Det er i kommunene at velferden produseres. Uten tilstrekkelige ressurser til skole, helse, trikk og buss, og eldre smuldrer velferdsstaten opp.

Disse medlemmer vil derfor øke kommunenes frie inntekter med drøyt 4,1 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler på en rekke områder. Totalt styrker Sosialistisk Venstreparti kommuneøkonomien med 8,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg. Disse medlemmer har spesielt funnet rom for ekstra tilskudd til særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester. Dette er mennesker som er helt avhengig av døgkontinuerlig hjelp og pleie, og som ofte krever spesialisert personale. Disse medlemmer vil øremerke 866 mill. kroner til denne gruppen.

Disse medlemmer har merket seg i brev av 4. november 2002 fra finansminister Per-Kristian Foss om at kommunesektorens skatteinntekter for 2002 vil bli 1 mrd kroner lavere enn lagt til grunn for budsjettet 2003, og at årets skatteinnngang kan komme til å påvirke neste års skatteanslag. Disse medlemmer vil påpeke at denne informasjonen kommer på et tidspunkt hvor kommuner og fylkeskommuner er i en svært vanskelig økonomisk situasjon. Svært mange kommuner har underskudd på budsjettene sine, og er blitt kommuner der en ikke kan tilby noe som helst. Velferdsgoder som er bygget opp over år, raseres nå på kort tid. Når de nå får melding om at skatteanslag for inneværende år er 1 mrd kroner for høyt, og at dette kan få følger for neste års budsjett, er dette svært bekymringsfullt. Disse medlemmer vil derfor foreslå at denne inntektssvikten blir saldert i inneværende års budsjett, da størrelsen og tidspunkt for reduksjonen i skatteinnngangen ikke kan kompenseres ved reduksjon i aktiviteten. En situasjon hvor disse underskuddene må dekkes inn over driftsbudsjettene de kommende år vil

disse medlemmer på det sterkeste fraråde. Disse medlemmer forutsetter derfor at Regjeringen på bakgrunn av dette foreslår tilleggsbevilgning til kommunene i ny saldering av budsjettet for 2002.

Disse medlemmer vil at gode, offentlige fellesløsninger skal videreutvikles, ikke avvikes, privatiseres og fragmenteres. For å få budsjettene til å gå opp har mange kommuner vært nødt til å legge ned eller kutte i velferden. Regjeringens privatiseringspress er basert på ideologien om at private løsninger automatisk er bedre enn offentlige – og ikke på hva som faktisk er mest fornuftig. Erfaring viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse, og erfaringene med hvor økonomisk gunstig konkurranseutsettinger, er varierende - for å si det forsiktig.

Disse medlemmer mener at fokus bør ligge på å videreutvikle kvaliteten på gode fellesløsninger, ved å finne nok penger til å sørge for kvalitet i skole og helse. Tilbudet til den enkelte pasient/bruker i helsesektoren er f.eks helt avhengig av tilstrekkelig bemanning og kvalifikasjonene til dem som arbeider i sektoren. Rekruttering er en stor utfordring på mange steder. Derfor er det behov for en forsterket innsats på dette området. Disse medlemmer foreslår derfor å bevilge 50 mill. kroner til formålet. Disse medlemmer vil her vise til vedtak 12. desember 2001, jf. tilråding fra sosialkomiteen i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2001-2002):

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en ny handlingsplan for rekruttering av helsepersonell 2002-2005 der det legges vekt på konkrete tiltak for å rekruttere sykepleiere og annet pleie- og omsorgspersonell og på å stabilisere bemanningssituasjonen. I denne sammenheng ber Stortinget om at det vurderes endringer bl.a. i arbeidsmiljøloven slik at det arbeides videre med at tredelt turnusarbeid likestilles med helkontinuerlig skiftarbeid."

Disse medlemmer vil påpeke at fylkeskommunene ikke er kompensert fullt ut for underskuddet som ble opparbeidet i sykehussektoren i 2001. Disse medlemmer vil vise til merknader og forslag i Innst. S. nr. 253 (2001-2002), hvor disse medlemmer og medlemmene fra Senterpartiet foreslo at Regjeringen skal kompensere fylkeskommunene fullt ut for underskuddet som ble opparbeidet i sykehussektoren i 2001, og for alle andre utgifter som er relatert til virksomheter som staten nå har tatt ansvar for. Disse medlemmer registrerer at dette ikke ligger inne i Regjeringens opplegg for 2003. Disse medlemmer vil påpeke at følgene av å ikke kompensere fullt ut for opparbeidet underskudd, blir årelang investeringstørke og klassekutt i videregående skole.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til den viktige rollen kommunesektoren spiller for hverdagen til folk flest. Dette medlemmer merker seg at det er bred politisk enighet om at vi skal ha en effektiv, utviklingsdyktig og innbyggerorientert offentlig sektor. Dette medlemmer må dessverre konstatere at

regjeringen legger opp til at kommunene ikke skal ha mulighet til å utvikle seg i tråd med de mål som Stortinget har trukket opp. Dette skaper et misforhold mellom de forventninger folk har til et godt tjenestetilbud og det kommunene er i stand til å tilby.

Dette medlem vil påpeke at det gir et misvisende bilde når det bare fokuseres på veksten i inntektene i kommunesektoren uten at en samtidig ser på utgiftsveksten. Det er Stortinget, gjerne etter forslag fra Regjeringen, som har pålagt kommunesektoren de nye oppgavene som kommuner og fylkeskommuner har fått de siste årene. Oppgavene er pålagt uten at Stortinget har bevilget tilstrekkelig midler. Da blir det ansvarsfraskrivelse når Regjeringen gir kommuner og fylkeskommuner skylda for at innbyggerne ikke får det tjenestetilbudet de etter loven har krav på. Dette medlem er sterkt kritisk til at regjeringen legger opp til ett opplegg de selv innrømmer vil bety kutt i tjenestetilbud, samtidig som de unnlater å anviser hvor kuttene bør komme, eller hvilke områder som skal skjermes. Dette vitner om en regjering som ikke er villige til å stå til ansvar for konsekvensene av egen politikk.

Dette medlem viser til at kommunesektoren har slitt med for trange økonomiske rammer i mange år. Denne utviklingen preger både vekstkommuner og kommuner med tilbakegang i folketallet. Derfor har det vært kuttet, effektivisert og drevet omstilling i norske kommuner i en tiårsperiode. Dette medlem ønsker at en skal vurdere nye måter å løse oppgaver på i det offentlige. Dette medlem mener imidlertid Stortinget må ta på alvor at en stor andel av kommunene nå sier at det ikke er mulig å effektivisere driften ytterligere uten at dette vil medføre kutt i tjenestetilbudet. 80 pst. av kommunene har meddelt at de vil måtte redusere tjenestetilbudet neste år. Dette vil gå ut over skoletilbudet, eldreomsorgen, psykiatrien og kulturtilbudet. I enkelte kommuner vil sågar nybygde sykehjemsplasser bli stående tomme.

Dette medlem mener desentralisering og folkestyre er et det nødvendige fundamentet for en positiv utvikling i samfunnet. Det er god grunn til bekymring over stadig økende sentralisering i samfunnet. Når makt flyttes fra lokalt til sentralt nivå, fra folkestyre til byråkratiestyre og fra samfunnstening til marknadstening skaper dette mindre tilpassede løsninger og folkelig avmakt.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil øke bevilgningene til kommunesektoren med 5,6 mrd. kroner neste år. Av disse vil om lag 4, 7 mrd. kroner bli gitt som frie midler.

KS har dokumentert et finansielt behov på omlag 5,5 mrd. kroner neste år ut over Regjeringens forslag. KS har i brev til Stortinget bedt om et nasjonalt forlik om kommuneøkonomien. Dette medlem støtter KS i sitt krav om et slikt forlik, og mener Stortinget må avklare hvilket nivå på tjenestetilbudet folk kan forvente å få.

Dette medlem vil peke på at et dyrt lønnsoppgjør og ekstraordinære pensjonsutgifter knyttet til dårlig avkastning i livselskapene er særlige forhold som gjør situasjonen ekstra vanskelig. Her må både staten og

kommunene ta et ansvar. Dette medlem vil understreke at den økonomiske situasjonen for kommunesektoren vil medføre uakseptable kutt i tjenestetilbudet. Dette må møtes med økte bevilgninger.

Dette medlem viser videre til at behovet for økte midler til kommunesektoren i hovedsak dreier seg om å betale pensjonsregninger og å opprettholde dagens drift.

Dette medlem viser til daværende finansminister Schjøtt Pedersen i forbindelse med debatten om Revidert nasjonalbudsjett for 2000. Der sa han i forbindelse med debatten om pressvirkning av avsetninger for å dekke utgifter til feriepenger, at:

"staten ikke har det samme pålegg om avsetning som det kommunesektoren har. Imidlertid er det naturlig å definere denne avsetningen som en form for tvungen sparing. Den påvirker ikke aktiviteten i inneværende år, og derfor har Regjeringen gjort det rimelig klart allerede i brevet som gikk til partiene, at den avsetningen på 1 mill. kroner er det ikke naturlig å legge fram forslag til inndekning av - ganske enkelt på grunn av at det ikke har virkning for den innenlandske økonomien i 2000."

Dette medlem viser til at det samme resonnementet har gyldighet når det gjelder avsetning av midler for å dekke kommunenes ekstraordinære pensjonsutgifter for 2003.

Dette medlem viser videre til at Senterpartiet har tatt initiativ til en treårig opptrappingsplan for å gjenvinne den økonomiske balansen i kommunesektoren. Sanering av kommunal gjeld kan være ledd i en slik plan.

Dette medlem deler ikke Regjeringens store tro på at privatisering og konkurranseutsetting av tunge velferdsoppgaver kan bidra til store økonomiske besparelser i kommunene, noe heller ikke erfaringene tilsier. Dette medlem mener det ikke er udelt heldig å overlate tjenesteproduksjonen til det private markedet. En studie fra Stiftelsen for Samfunns- og Næringslivsforskning i Bergen frå 2000 slår fast at:

"å bestemme seg for konkurranseutsetting av tjenester primært på ideologisk grunnlag uten gode utredelser på forhånd, kan være uheldig og få utilsiktede følger".

Dette medlem vil vise til at kommersiell drift av sykehjem innebærer at kommunene må sette driften av offentlige bygg og tjenester ut på anbud. Så langt har de fleste vinnerne av slike anbudsrunder vært store multi-nasjonale selskaper.

Dette medlem vil vise til Bærum kommune som hadde store ambisjoner for privatisering. Her forelå det politiske vedtak om at 30 pst. av omsetningen i kommunen skulle konkurranseutsettes. Så langt har det bare vært mulig å sette ut 6 pst. Dette i en kommune hvor alle forhold ligger til rette for offensiv bruk av privatisering: tett befolkning, sentralt plassert og med "riktig ideologisk klima" i de politiske organer. En Sintef-rapport om konkurranseutsetting av hjemmetjenesten i Bærum viser at en hverken har bedret kvaliteten eller spart pengene etter at tjenestene ble satt bort til et svensk firma.

Dette medlem mener det er et stort problem for kommunene at eget inntektsgrunnlag er for lite. Derfor vil Senterpartiet øke kommunenes andel av skatteinntektene; kombinert med et fordelingsystem som ivaretar kommuner med svakt skattegrunnlag.

Dette medlem vil ha et langt sterkere lokalt selvstyre. Det er ønskelig med mer fokus på lokale lønninger og tilpasninger, der kommunene i større grad kan utvikle sin egen politikk. De beste løsningene på lokale problemstillinger finnes som regel lokalt. En forutsetning for dette er mindre detaljstyring fra staten og en friere økonomisk situasjon for kommunene.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i kap. 9.6 og til sin merknad under kap. 2.1.2.

2.3 Pengepolitikken

2.3.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2002-2003)

Pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, herunder bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen, jf. St.meld. nr. 29 (2000-2001). Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal i samsvar med dette rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst. Utøvelsen av pengepolitikken skal være framoverskuende og bør se bort fra forstyrrelser av midlertidig karakter som ikke vurderes å påvirke den underliggende pris- og kostnadsveksten.

De nye retningslinjene for pengepolitikken innebærer at pengepolitikken har fått en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen. Lav og stabil prisstigning er viktig for å sikre stabilitet i produksjon og sysselsetting og vil også bidra til stabilitet i valutakursen over tid.

Norges Bank reduserte styringsrenten én gang i 2001, med 0,5 prosentpoeng den 12. desember, til 6,5 pst. Bakgrunnen for rentenedsettelsen var tegn til klart svakere utvikling i internasjonal økonomi, lavere oljepris og økt usikkerhet etter terrorhandlingene i USA 11. september. Rentereduksjonen fra desember 2001 ble reversert på hovedstyremøtet 3. juli i år, da styringsrenten ble hevet med 0,5 prosentpoeng, til 7 pst. Norges Bank begrunnet rentehevingen i stor grad med resultatene fra årets lønnsoppgjør. Banken anslår også at lønnsveksten de neste årene blir høy. Norges Bank holdt styringsrenten uendret på 7 pst. på bankens siste rentemøte 18. september 2002. Banken ga samtidig uttrykk for at det med uendret rente er like stor sannsynlighet for at inflasjonen blir høyere enn 2,5 pst. som at den blir lavere.

Verdien av norske kroner har styrket seg markert de siste par årene. Gjennom 2001 styrket industriens effektive kronekurs seg med 4 pst. Så langt i år har kursen styrket seg med ytterligere 8,6 pst. Kursutviklingen i fjor må særlig ses i sammenheng med svekkelsen av svenske kroner. I år har kronekursen styrket seg mot de fleste andre valutaer. Mot euro og amerikanske dollar har kronekursen styrket seg med henholdsvis 7,5 pst. og 16,1 pst. siden årsskiftet.

Styrkingen av kronekursen kan reflektere at norsk økonomi vurderes som sterk sammenliknet med situasjonen i andre land. Kapasitetsutnyttningen er høy, ledigheten lav og oljeinntektene gir store overskudd i utenriksøkonomien og i statsbudsjettet. Gjennom Petroleumsfondet blir en stor del av oljeinntektene plassert i utlandet. Dette er avgjørende for å hindre at svingninger i oljeinntektene slår direkte ut i kronekursen.

Den nominelle styrkingen av kronekursen den siste tiden har bidratt til en klar svekkelse av den kostnadsmessige konkurranseevnen. Denne svekkelsen er vesentlig større enn det som anslås å følge av innfasingen av oljeinntektene fram til 2010 i tråd med handlingsregelen for budsjettpolitikken, jf. avsnitt 3.2.8. Handlingsregelen for budsjettpolitikken innebærer en forsiktig og gradvis økning i bruken av oljeinntektene, og de nødvendige omstillingene kan derfor skje gradvis og over flere år. Dersom handlingsrommet i hovedsak brukes til å redusere skatter og avgifter, vil svekkelsen av konkurranseevnen kunne bli beskjedent. Dessuten er det norske inflasjonsmålet noe høyere enn forventet gjennomsnittlig prisstigning hos våre handelspartnere, noe som over tid reduserer behovet for en styrking av kronekursen.

Pengepolitikken er innrettet mot å sørge for at prisstigningen holdes stabil rundt 2 1/2 pst. Lønnsveksten er nå klart høyere enn det som er forenlig med inflasjonsmålet. Lavere lønnsvekst vil kunne legge grunnlaget for lavere rente i Norge og en stabilisering av kronekursen.

Det vises til nærmere omtale av pengepolitikken i avsnitt 3.4 i meldingen.

2.3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at ved behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001) sluttet et flertall på Stortinget seg til retningslinjer for den økonomiske politikken som innebærer at budsjettpolitikken skal gi en jevn og opprettholdbar innfasing av petroleumsinntektene i økonomien, om lag i takt med forventet realavkastning av Petroleumsfondet. I denne meldingen ble det også trukket opp nye retningslinjer for pengepolitikken, som flertallet på Stortinget stilte seg bak ved kronprinsregentens resolusjon av 29. mars 2001.

Flertallet viser til forskrift om pengepolitikken, fastsatt ved kronprinsregentens resolusjon 29. mars 2001, der det i retningslinjene heter at "pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, herunder også bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Pengepolitikken skal samtidig understøtte finanspolitikken ved å bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting". Flertallet vil videre vise til at Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal rettes inn mot lav og stabil inflasjon.

Flertallet mener det ikke er grunn til å endre Norges Bank sitt mandat, som foreslått i Dokument nr. 8:4 (2002-2003). Flertallet viser for øvrig til omtalen

og sine respektive merknader om den økonomiske politikken under avsnitt 2.1.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at erfaringer under tidligere pengepolitikregimer har vist at det er vanskelig å finstyre valutakursen. Det siste året har kronekursen styrket seg effektivt med rundt 91/2 pst. Svingningene en har sett den siste tiden skiller seg ikke ut i forhold til hva andre sammenlignbare økonomier har opplevd. Styrkingen av kronekursen kan reflektere at norsk økonomi vurderes som sterk sammenliknet med situasjonen i andre land. Kapasitetsutnyttningen er høy, ledigheten lav og oljeinntektene gir store overskudd i utenriksøkonomien og på statsbudsjettet.

Disse medlemmer mener at den gjeldende pengepolitikk er vel tilpasset denne økonomiske politikken og at det operative målet for pengepolitikken er klart spesifisert og vel tilpasset Regjeringens finanspolitikk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det vil i en markedsøkonomi alltid være endringer i de relative prisene. Dette er helt nødvendig for å kanalisere ressursene inn i de bransjer hvor de til enhver tid kaster mest av seg. Slike endringer i relative priser må ikke forveksles med inflasjon, det vil si en generell økning i prisnivået. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets politikk selvfølgelig vil føre til andre relative priser enn i Regjeringens opplegg, men det er ingen grunn til å hevde at Fremskrittspartiets politikk derfor vil medføre en økning i det generelle prisnivået.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet var det første partiet som i Stortinget foreslo innføring av inflasjonsmål for pengepolitikken. Etter at de andre partiene lenge strittet imot ble inflasjonsmål innført våren 2001.

Disse medlemmer vil i tråd med forslag som allerede er fremmet i Stortinget gå et skritt videre og lovfeste inflasjonsmålet. I dag er inflasjonsmålet kun gitt som en forskrift fra Regjeringen til Norges Bank. Dette er ikke et trygt nok institusjonelt fundament for inflasjonsmålet. De internasjonale finansmarkedene vet at Regjeringen over natten kan endre inflasjonsmålet. Dermed bakes det inn en viss usikkerhetspremie i det norske rentenivået. Ved å lovfeste inflasjonsmålet, blir det vanskeligere å endre inflasjonsmålet, eller å gå tilbake til et kursmål. Dermed vil det internasjonale finansmarkedet få større tiltro til inflasjonsmålet. Gitt alt annet vil dette medføre et noe lavere norsk rentenivå og et litt lavere nivå på kronekursen.

I forbindelse med lovfesting av inflasjonsmålet vil disse medlemmer også at den såkalte instruksjonsretten til Regjeringen overfor Norges Bank tas bort. Disse medlemmer vil også endre rutinene for oppnevningen av hovedstyremedlemmer. Kriteriene for utvelgelse av hovedstyremedlemmer skal utlukkende være samfunnsøkonomiske kvalifikasjoner. Disse medlemmer vil også ansvarliggjøre Norges Banks ledelse og hovedstyre mht. at inflasjonsmålet etterleves. Stortinget skal jevnlig informeres av sen-

tralbanksjefen om inflasjonsutsiktene og virkemiddelbruken. Gjennomføringen av pengepolitikken skal skje i åpenhet. Alt dette, i sammen med lovfestet inflasjonsmål, vil ha en positiv effekt på troverdigheten til pengepolitikken og dermed ha en gunstig effekt på det norske rentenivået.

Med innføring av inflasjonsmål har kronen blitt flytende, dvs. at de bilaterale valutakursene fastsettes fritt i valutamarkedet uten at Norges bank har noen målsetting om hvor kronekursen skal være og normalt sett uten intervensjoner fra Norges Bank. Det blir dermed håpløst å gjøre kronekursen til en målvariabel i den økonomiske politikken. Man kan ikke på en og samme tid ha både inflasjonsmål og valutakursstyring.

I det lange løp vil kronekursen endres i tråd med differansen mellom norsk og internasjonal inflasjonsrate. På kort sikt kan kronekursen endres av mange ulike faktorer. Det er kjent at oljeprisen, via dens påvirkning på oljeformuen, kan ha en effekt på kronekursen. Men denne effekten virker uavhengig av finanspolitikken.

Sammenhengen mellom rentenivå og kronekurs er også svært usikker.

Et svært sentralt spørsmål i budsjettssammenheng er sammenhengen mellom såkalt stram finanspolitikk, rente og valutakurs. De fleste politiske partier går uten videre ut fra at disse sammenhengene virker tilnærmet mekanisk, slik at så lenge finanspolitikken blir tilstrekkelig stram, så vil renten gå ned og kronekursen vil selv finne veien tilbake til et nivå som er bedre for konkurranseutsatt sektor. Etter disse medlemmers oppfatning er disse relasjonene mindre automatiske. Det gjelder særlig sammenhengen mellom rente og valutakurs.

Selv om det gjennom 2000 og 2001 var en høy og økende rentedifferanse mellom Norge og euro-området, var det bare en liten appresiering av den norske kronen i disse årene. Kronen begynte å appresiere for alvor i januar 2002 - da hadde vi hatt flere år med en betydelig rentedifferanse mot utlandet.

Dette viser at det ikke er noen tett sammenheng mellom rentedifferanse og kronekurs. Empiriske studier har heller ikke klart å påvise slik sammenheng. Det studiene derimot viser er at den langsiktige kronekursutviklingen i hovedsak styres av inflasjonsforskjeller mellom Norge og utlandet, i tillegg har oljeprisen periodevis innflytelse, særlig når den beveger seg langt utenfor normalnivåer. Episoder med generell uro på verdens finansmarkeder, ser også ut til å påvirke den norske kronen negativt. På kort sikt ser det ut til at kronekursen ikke påvirkes særlig av forhold som sentralbanken kan påvirke.

Det kan med andre ord tenkes at selv med en så høy rentedifferanse mot utlandet som nå, kan man ikke utelukke at kronekursen beveger seg tilbake mot det nivået den hadde i fjor. Videre kan en enda høyere rentedifferanse føre til en sterkere krone, men det kan også tenkes at dette ikke skjer, fordi rentedifferansen allerede er over terskelverdien for hva som er interessant for internasjonale investorer. Disse medlemmer vil likevel nevne at det på kort sikt trolig er slik at kronen styrker seg når rentenivået i Norge settes høyere enn rentenivået i utlandet.

I det lange løp kan heller ikke rentenivået settes opp som en politisk målvariabel. Det norske kapitalmarkedet er integrert i det internasjonale kapitalmarkedet, og det vil over tid ikke kunne være noe merkelig forskjell å norsk og internasjonal realrente. I det korte løp kan det være et avvik pga. imperfeksjoner i kapitalmarkedet og pga. virkemiddelbruken til Norges Bank.

Disse medlemmer vil ikke føre en politikk som øker det norske rentenivået. Med hensyn til realrenten, dvs. nominell rente fratrukket forventet inflasjon, er det ikke noen grunn til å hevde at en omlegging av finanspolitikken vil medføre et press på realrenten. Skattelette som øker arbeidstilbudet vil øke produksjonen like mye som etterspørselen. Økte realinvesteringer i det private næringsliv utover økningen i privat sparing, vil kunne bli finansiert ved et redusert eksportoverskudd, dvs. ved en viss reduksjon i kapitalutgangen fra Norge. Det er kun ved store imperfeksjoner i kapitalens mobilitet over landegrensene at en økning i realinvesteringene utover økningen i sparingen vil kunne medføre en viss økning i realrenten. Det er lite grunn til å tro at eventuelle imperfeksjoner er av en betydelig størrelse.

Nominell rente er realrente med påslag for forventet inflasjon. Innbakt i påslaget for forventet inflasjon ligger også usikkerhet knyttet til inflasjonsmålet. En bedre institusjonalisering av inflasjonsmålet, slik disse medlemmer går inn for, vil derfor redusere det nominelle rentenivået. Disse medlemmer tar avstand fra den tankegang som går på at skatte- og avgiftslette vil medføre et etterspørselspress som medfører fare for økt forventet inflasjon.

Det er ikke noen entydig sammenheng mellom finanspolitikk og forventet inflasjon. Det er kun når eventuelle underskudd på statsbudsjettet finansieres med låneopptak i sentralbanken, at finanspolitikk kan forårsake inflasjon. Dette er ikke en aktuell problemstilling i Norge. Inflasjon kommer i bunn og grunn av at Norges Bank via banksystemet tilfører økonomien for mye penger i forhold til hva husholdninger og bedrifter vil holde av penger. Det er ikke noen grunn til å tro at Norges Bank skulle ha større problemer med å styre tilførselen av penger til økonomien selv om finanspolitikken legges om i den retning disse medlemmer ønsker. Ergo er det heller ikke noen grunn til å anta at en omlegging av finanspolitikken, med store skatte- og avgiftslettelsler og større vektlegging av offentlige realinvesteringer, skulle medføre en økning i forventet inflasjon og dermed økt nominell rente.

På kort sikt må det også vektlegges at Fremskrittspartiets politikk med lavere skatter og avgifter vil ha en direkte innvirkning på forventet inflasjon. Dette vil skje både via lønnsdannelsen – lønninger og kostnader vil stige mindre når arbeidstilbudet øker – og via den direkte effekten avgiftene på kort sikt har på prisdannelsen.

Disse medlemmer tar dermed sterk avstand fra ubegrunnede påstander om at Fremskrittspartiets alternative finanspolitikk vil medføre et høyere rentenivå. Disse medlemmer mener at det nominelle rentenivået vil kunne reduseres med vår helhetlige alternative økonomiske politikk.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:4 (2002-2003) fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Marit Arnstad og Morten Lund om endret mandat for pengepolitikken. Disse medlemmer ser ingen grunn til å bifalle dette forslaget, og henviser for øvrig til disse medlemmers merknader ovenfor.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti har etter omleggingen av pengepolitikken våren 2001 registrert at en svært inflasjonsfoksert pengepolitikk har ført til en rask og sterk styrking av den norske krona. Dette har ført til at det operative målet for pengepolitikken, dvs. en inflasjon på 2,5 pst., i stor grad er nådd, mens antagelsen om at fokuset på inflasjonsmål også vil gi mer stabil valuta så langt ikke har slått til. Det grunnleggende målet om stabil økonomisk utvikling er på langt nær nådd.

Pengepolitikken har effekt på kort sikt. Målet i pengepolitikken er først og fremst å bidra til å utjevne svingninger i økonomien, særlig knytta til inflasjon og produksjon. Skissemessig kan vi si det slik at finanspolitikken skal bidra til høyest mulig økonomisk vekst på sikt (innenfor en bærekraftig ramme og med en rettferdig fordeling, etc.), mens pengepolitikken skal bidra til at veien dit blir mest mulig stabil, dvs. unngå arbeidsledighet eller press i økonomien som skaper inflasjon. På lang sikt har ikke pengepolitikken noen effekt på realøkonomien.

I utøvelsen av pengepolitikken er det en avveining mellom stabilisering av inflasjonen og stabilisering av produksjonen. Med Norges Banks egne ord høres det slik ut:

"Pengepolitikken kan brukes kraftig for raskt å bringe inflasjonen på plass, men med store svingninger i realøkonomien som konsekvens; eller mer gradvis med mindre utslag i realøkonomien, men hvor prisstigningen tillates å avvike fra målet over noe lengre tid. På kort sikt vil det dermed være en avveining mellom produksjons- og sysselsettingsutviklingen og variasjonen i inflasjonen rundt inflasjonsmålet." (Jarle Berge, i Penger og Kreditt 3/02.)

Dersom man kun har fokus på inflasjonsmålet, vil det bety vesentlig større variasjon i produksjon og arbeidsledighet. Ensidig fokus på produksjonsstabilitet vil bety langt større variasjon i inflasjonen. I praksis vil dette være umulig pga. problemer knytta til lønns- og prisspiraler. Mellom disse ytterpunktene finnes det mange mellomløsninger, og disse medlemmer understreker at avveiningen mellom disse i stor grad er et politisk valg.

Etter omleggingen av norsk pengepolitikk til å styre etter et inflasjonsmål, har vi fått langt større variasjon i valutakursen. Renta er sentralbankens virkemiddel for å nå målet om stabil inflasjon. Innstrammingseffekten ved renteøkning virker i stor grad gjennom valutakursen, blant annet ved at styrket valutakurs påvirker konkurranseutsatt sektor, gjennom svekket konkurransekraft med utenlandske bedrifter. Dette forsterkes ytterligere av Euroen, der færre valutaer forventes å skape større spekulasjonsmotiverte svingninger mel-

lom de gjenværende valutaer. Effekten av dette ser vi tydelig i dag, der norsk industri sliter voldsomt med sterk kronekurs og høye renter.

Dette var en vesentlig del av grunnen til at Sosialistisk Venstreparti gikk mot omleggingen av pengepolitikken. Den økte bruken av oljepenger som handlingsregelen la opp til måtte føre til noe nedbygging av k-sektor. Men utslagene har blitt langt kraftigere enn det som er nødvendig, og som Regjeringen antok. Disse medlemmer understreker at konkurranseutsatt sektor er lett å bygge ned, men dersom utslagene blir for store, vil det være vesentlig vanskeligere å bygge den opp igjen.

Disse medlemmer påpeker at omleggingen medfører en klarere definering av sentralbanksjefens rolle som overdommer i den økonomiske politikken. Dersom Regjeringens egne økonomiske prognoser eller særlig SSB sine prognoser hadde vært lagt til grunn, hadde det vært grunnlag for lavere rente enn i dag. Dersom partene i arbeidslivet eller Stortinget opptrer uansvarlig etter Norges Banks oppfatning, vil pengepolitikken brukes til å stramme inn. Sjøl om et flertall på Stortinget skulle ønske å føre en mer ekspansiv politikk for eksempel for å redusere antall arbeidsløse, kan vi med den foreslåtte ansvarsfordelingen oppleve at dette motarbeides av Norges Bank gjennom høyere rente.

Det er også slik at finanspolitikken i større grad kan rettes direkte mot de sektorer i samfunnet der det er behov for inngrep, enten det måtte være stimulering eller innstramming. Pengepolitikken virker indirekte, og vilkårlig på ulike sektorer. Fordelingspolitisk er pengepolitikken blind. Særlig er unge mennesker i etableringsfasen sårbare.

Disse medlemmer mener derfor at utøvelsen av pengepolitikken i Norge snarest må bli mer fokusert på målet om stabilitet i den økonomiske utviklingen, dvs. å unngå arbeidsløshet.

Imidlertid må disse medlemmer forholde seg til pengepolitikken flertallet har vedtatt. Det betyr at det blir enda vanskeligere enn før å være ekspansive i finanspolitikken, da dette lett vil gi uønskede konsekvenser i form av økt rente. Utgiftsøkninger og skattelettelser må vurderes nøye.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag, jf. Innst. S. nr. 31 (2002-2003) til Dokument nr. 8:4 (2002-2003):

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting."

Komiteens medlem fra Senterpartiet har med forundring merket seg at Regjeringens beskrivelse av den gjeldende forskrift om pengepolitikken er så lite fullstendig, og ikke med ett ord nevner at noe av forskriftens formål er "å bidra til å stabilisere utviklingen

i produksjon og sysselsetting". Når denne del av formålet ikke nevnes i en situasjon der store deler av konkurranseutsatt næringsliv i løpet av kort tid har fått forverret sin situasjon på grunn av sterkt stigende kronekurs, må dette tolkes som en kynisk holdning til de problemer og den usikkerhet som hver dag blir dokumentert. Dette medlem mener det er helt nødvendig at det nå blir presisert at hele renteinstruksens skal gjelde, ikke bare et snevert inflasjonsmål. Det bør ikke være nødvendig med en endring av instruksens tekst, men en presisering av det som står der både når det gjelder formålet og hva et inflasjonsmål på "nær 2,5 pst. over tid" innebærer. Dette medlem vil vise til at inflasjonsmålet er forklart i St.meld. nr. 29 (2000-2001) og i innstillingen til denne, og at Norges Bank skal legge til grunn et avvik over tid pluss minus ett prosentpoeng. Dette medlem mener at en slik praktisering av renteinstruksens vil gi rom for at renta nå settes ned så mye at det blir mindre lønnsomt å etterspørre norske kroner, og at kronekursen følgelig vil gå ned.

Dette medlem mener at skadevirkningene av den høye kronekursen og den høye renta er så store at en eventuell økning i prisstigningen for en kortere periode er å foretrekke. Dette medlem vil også vise til den store usikkerhet som er knyttet til de langsiktige prognosene også når det gjelder inflasjonen, og at vi pr. i dag har en lågere prisstigning enn EU-området, jf. siste rapport fra Statistisk sentralbyrå om konsumprisindeksen. 12-månedersveksten i oktober var i Norge 1,8 pst. og har vært under 2 pst. siden oktober 2001, mens prisstigningen for Euro-området er angitt til 2.1 pst. av Regjeringen i nasjonalbudsjettet.

Dette medlem mener det er viktig at Stortinget akkurat nå viser styringsvilje i forhold til Norges Bank, fordi det er så sterke krefter som ønsker at Stortingets makt på dette område skal fjernes helt. Dette medlem mener det er svært viktig at vi beholder en sentralbank med selvstendige oppgaver, men underlagt politisk styring. Denne politiske styringen mener dette medlem alltid må ha hensynet til stabil sysselsetting og verdiskaping som et hovedmål. Når Norges Bank velger bort dette hensynet, er det nødvendig å reagere.

Dette medlem vil vise til at Senterpartiets leder Odd Roger Enoksen i brev til de parlamentariske lederne på Stortinget datert 21. august 2002 inviterte til et industripolitisk forlik. Første punkt i det skisserte grunnlaget for et slikt forlik var en presisering av Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken. Svaret som kom fra regjeringspartiene viste at også de vil at pengepolitikken skal bidra til stabil sysselsetting, men de ønsket ikke å foreta seg noe i forhold til instruksens. Ut fra dette fant Senterpartiet det nødvendig å fremme et privat forslag om temaet, jf. Dokument nr. 8:4 (2002-2003) fra Odd Roger Enoksen, Morten Lund og Marit Arnstad. Dette medlem viser til at forslaget fra dette dokument er fremmet i denne innstilling.

Dette medlem mener det er vanskelig å forklare den sterke veksten i den norske kronekursen ut fra utviklingstrekk i økonomien. Den senere tids betydelige økning i ledigheten og forverringer i mange selskapers

resultater, har for eksempel ikke bidratt til redusert kronkurs, ei heller framlegget til statsbudsjett med en stram økonomisk ramme.

Dette medlem mener det er grunn til å undersøke om det foregår en organisert spekulasjon mot norsk krone på samme vis som det skjedde ved visse anledninger på 90-tallet. Dette medlem forutsetter at det skjer en overvåking som kan avsløre om slik skadelig virksomhet foregår også nå.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i avsnitt 9.6 og til sin merknad under avsnitt 2.1.2.

2.4 Statens petroleumsfond og folketrygdfondet

2.4.1 Statens petroleumsfond

2.4.1.1 SAMMENDRAG FRA ST.MELD. NR. 1 (2002-2003)

Statens petroleumsfond ble opprettet i 1990 da Stortinget vedtok petroleumsfondsloven. Fondets inntekter er definert som statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten og avkastningen fra fondets plasseringer. Fondets utgifter består av en årlig overføring til statskassen etter vedtak i Stortinget. Denne overføringen tilsvarer det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet.

Petroleumsfondet er et finanspolitisk styringsmiddel som synliggjør statens bruk av petroleumsinntekter. Ved etableringen av fondet ble det lagt vekt på at avsetningen av fondsmidler må inngå i en helhetlig budsjettprosess, og at det ikke skal skje noen fondsoppygging uten at dette gjenspeiler faktiske overskudd på statsbudsjettet.

Det har vært bred enighet i Stortinget om fondets investeringsstrategi. Petroleumsfondet skal forvaltes på en forsvarlig måte, hvor siktemålet er høy avkastning innenfor moderat risiko, for på den måten å bidra til å sikre grunnlaget for framtidig velferd, herunder pensjoner. Dette kan best oppnås ved at fondet opptrer som en finansiell investor. Eierandelen i enkeltelskaper er liten, og fondet plasseres slik at det gir en avkastning på linje med bredt sammensatte aksje- og obligasjonsindekser i land med velutviklet selskaps-, børs- og verdipapirlovgivning.

Kapitalen i Petroleumsfondet var ved utgangen av juli rundt 612 mrd. kroner. Kapitalen ved utgangen av 2002 er i denne meldingen anslått til 666 mrd. kroner.

I tråd med Stortingets anmodningsvedtak i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2002 er Regjeringen i ferd med å oppnevne et utvalg som skal foreslå etiske retningslinjer i forvaltningen av Petroleumsfondet. Det legges opp til at utvalget skal avslutte sitt arbeid innen 1. juni 2003, og at Regjeringen skal legge fram saken for Stortinget våren 2004. Mandat for utvalget er nærmere beskrevet i avsnitt 3.5 i meldingen.

2.4.1.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folke-

parti, Senterpartiet og Venstre, viser til omtalen av Statens Petroleumsfond i meldingen. Flertallet vil påpeke at Handlingsregelen gir en stabil ramme for hvor mye av oljeinntektene staten vil ta i bruk.

Flertallet viser til at Regjeringen har satt ned et utvalg som skal foreslå etiske retningslinjer i forvaltningen av Petroleumsfondet. Det legges opp til at utvalget skal avslutte sitt arbeid innen 1. juni 2003, og at Regjeringen skal legge fram saken for Stortinget våren 2004. Flertallet vil også understreke den viktighet oljefondet vil kunne spille ved en omlegging av pensjonssystemet, og viser i den sammenheng til Pensjonskommisjonens arbeid. Flertallet tar videre orienteringen i meldingen til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke nødvendigheten av at det oppnevnes et utvalg som skal foreslå etiske retningslinjer i forvaltningen av Petroleumsfondet. Disse medlemmer viser til redegjørelsen i nasjonalbudsjettet og tar denne til orientering.

Disse medlemmer vil videre henvise til sine merknader under kapittel 2.1.2 hvor det fremføres argumenter for en ny forvaltning av petroleumsformuen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at oljefondet i inneværende år vil overstige statsbudsjettets utgiftsside, og fremdeles vokser raskt. Dette illustrerer størrelsen, og sier en del om hvilke muligheter men også hvilke utfordringer, dette stiller oss overfor. Med unntak av 1 mrd. i miljøfondet, investeres hele fondets kapital nå med høyest mulig avkastning innenfor gitt risiko som eneste retningslinje.

Et minimumskrav må være at den norske stat som aktør på verdens kapitalmarkeder, må tilfredsstille de etiske standarder som gjelder for vår politikk for øvrig. Men disse medlemmer mener at deler av dette fondet bør også brukes til offensivt å forbedre situasjonen for verdens fattige.

Etisk regelverk for oljefondet

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at etter lang tids påtrykk fra Sosialistisk Venstreparti, klarte omsider den forrige regjeringen å etablere den såkalte uttrekksmekanismen i oljefondet. Det er en åpning i retningslinjene for fondet som gir mulighet til å unngå å investere i enkeltbedrifter som driver i strid med folkerettslige avtaler Norge er forpliktet av. Dette betyr for eksempel at oljefondet har formell mulighet til å trekke sin investering i en landmineprodusent, etter at denne plasseringen ble dokumentert av Sosialistisk Venstreparti.

Fremdeles er imidlertid nordmenn gjennom oljefondet eiere i en rekke selskaper som tjener penger på virksomhet vi ikke vil assosiere oss med. Våpenproduksjon, miljødeleggelse, barnarbeid etc. – oljefondet har plassert penger i selskaper som er involvert i alt dette og mye mer. Problemet er at dette må

avdekkes av Sosialistisk Venstreparti og andre for at denne bestemmelsen kan tre i kraft.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til flertallsvedtaket i Revidert budsjett for 2002 om nedsettelse av et utvalg som skal foreslå etiske retningslinjer for oljefondet i 2004. Slike retningslinjer vil kunne bidra til at de verste investeringene unngås. Disse medlemmer har notert seg at utvalget ble nedsatt i oktober 2002, og at det vil avgi sin innstilling i juni 2003. Disse medlemmer vil følge dette arbeidet nøye, og vil komme tilbake til saken når utvalgets arbeid blir presentert for Stortinget.

Solidaritetsfond for næringsutvikling i fattige land

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti går inn for å plassere 5 mrd. av oljefondets kapital i et solidaritetsfond som skal investere i næringsvirksomhet i de fattigste delene av verden. Dette fondet skal først og fremst gå til investeringer i landene på FNs MUL-liste (minst utviklede land). De fleste av disse ligger i Afrika, men også noen øystater og land i Asia er med i denne gruppen.

Historisk sett har en av de viktigste kildene til økonomisk utvikling vært tilgangen på kapital. Med kapital følger også teknologioverføring og kunnskap som er svært viktig for å få i fortgang i den økonomiske utviklingen. For de fleste små og fattige land må denne kapitalen komme fra utlandet. Norge baserte sin industrielle vekst på begynnelsen av det forrige århundre på utenlandsk kapital. Asiatiske land som Sør-Korea og Taiwan, som gikk fra å være u-land til moderne industrinasjoner på noen tiår, baserte seg i stor grad på utenlandske investeringer. De senere årene har India og Kina mottatt store mengder utenlandske investeringer; og resultatet er stabilt høy, økonomisk vekst og økt levestandard for millioner av mennesker.

Det finnes likevel en rekke land – særlig i Afrika – som knapt mottar investeringer utenfra. De står på siden av den globale økonomien. Disse medlemmer ser det som en hovedutfordring å øke strømmen av privat kapital til de fattigste landene i verden. I dag er den private kapitalstrømmen fra sør til nord 5 ganger så stor som bistanden. Likevel er disse tallene små sammenliknet med samlede kapitalbevegelser over landegrensene. Norge er – gjennom oljefondet – i ferd med å bli en stor aktør på det internasjonale finansmarkedet. Hvordan oljefondet blir investert er et politisk spørsmål, av interesse for alle i Norge som har del i denne formuen. Disse medlemmer vil at Norge skal bruke en del av denne formuen til investeringer i de fattigste landene i verden, gjennom et solidaritetsfond.

Disse medlemmer vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen øremerke 5 mrd. kroner av Petroleumsfondet til investeringer i de 48 fattigste land i verden (de såkalte MUL-land)."

Komiteens medlem fra Senterpartiet ser Statens Petroleumsfond som en trygghet for framtidige

pensjonsforpliktelser og som en ressurs for velferd og verdiskaping i landet vårt. Det er viktig å finne fram til en riktig dosering av oljepenger i norsk økonomi slik at nødvendige oppgaver kan løses uten at det skaper uønsket press i økonomien.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil endre handlingsregelen for bruk av oljepenger, slik at det gis rom for økt bruk av oljepenger der dette kan redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken økes, kostbare flaskehals for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på lengre sikt kan bli redusert.

Når det gjelder forvaltningen av fondet vil dette medlem peke på at det i en tid med fallende aksjekurser over hele verden vil være fornuftig å utnytte plasseringsadgangen i obligasjoner maksimalt. Det framkommer ingen oversikt i St.meld nr. 1 over fordelingen av den totale plasseringen i rentebærende papirer og aksjer. En slik oversikt, og hvordan denne fordelingen har vært over noe tid, bør fremkomme i revidert nasjonalbudsjett.

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener at man skal være kritisk til å plassere og investere statsformuen utenriks mens det fremdeles er investeringsoppgaver som skulle ha vært løst i vårt eget land, og disse investeringene kan gjøres uten at det blir skapt for stor etterspørsel i økonomien.

Dette medlem mener at inflasjonsmomentet ikke er det viktigste, da "oljefondet" etter planen skal føres tilbake til den norske økonomien om en generasjons tid. Dette medlem mener at det på dette tidspunktet, fra om lag 2020 og utetter, vil være større fare for inflasjon enn om man investerer oljeformuen i infrastruktur og tilrettelegging av næringsutvikling i dagens samfunn.

Dette medlem viser også til sine merknader og forslag i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:5 (2002-2003).

2.4.2 Folketrygdfondet

2.4.2.1 SAMMENDRAG FRA ST.MELD. NR. 1 (2002-2003)

Folketrygdfondets plasseringsadgang

Plasseringsrammen for Sverige, Danmark og Finland

I budsjettavtalen mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene om Revidert nasjonalbudsjett 2002 ble det enighet om følgende:

"Grensen for Folketrygdfondets plasseringsadgang i Danmark, Finland og Sverige utvides fra grensen på 5 pst. av Folketrygdfondets samlede ramme for aksjeplasseringer til 20 pst. av aksjerammen. Regjeringen bes om å komme tilbake med forslag om en eventuell utvidelse av eierandelsbegrensningen i enkeltelskaper i forbindelse med Nasjonalbudsjettet for 2003."

Finanskomiteens flertall sluttet seg til dette i punkt 20.2.22 i Innst. S. nr. 255 (2001-2002).

Regjeringen legger med dette fram forslag om økt ramme for nordiske plasseringer i henhold til ovenstå-

ende, jf. forslag til vedtak i St.prp. nr. 1 Statsbudsjettet medregnet folketrygden (2002-2003). I denne forbindelse er også grensen for eierandel i enkeltelskaper i disse landene vurdert.

Folketrygdfondet kan plassere 20 pst. av forvaltningskapitalen i børsnoterte aksjer. Fem pst. av aksjerammen kan plasseres på børser i Sverige, Danmark og Finland. Grensen foreslås økt til 20 pst. av aksjerammen (tilsvarende fire pst. av samlet kapital i fondet). Dette betyr en økning fra 1,3 til 5,2 mrd. kroner basert på fondets kapital pr. 31. desember 2001.

Fastsettelse av øvre grense for eierandel i enkeltelskaper i Sverige, Danmark og Finland må ses i sammenheng med hvilken forvaltningsstrategi Folketrygdfondet skal ha. Dagens grense for eierandel i enkeltelskaper i disse landene er satt til 0,5 pst. av selskapskapitalen. Folketrygdfondet skriver i brev til Finansdepartementet av 24. juni 2002 at hvis fondet fortsetter å legge til grunn en passiv forvaltningsstil, dvs. at investeringene gjøres forholdsvis nært opp til nærmere definerte referanseindekser, kan den foreslåtte økningen av investeringsrammen gjennomføres uten at det er behov for å øke grensen for maksimal eierandel på 0,5 pst. av selskapskapitalen. Folketrygdfondet ønsker imidlertid å drive en mer aktiv forvaltning i disse landene enn det fondet har gjort fram til nå. Fondet ber i lys av dette om at grensen for eierandel i enkeltelskaper økes til fem pst. av selskapene for å kunne foreta enkelte større investeringer.

Da det i Nasjonalbudsjettet 2001 ble åpnet for å la Folketrygdfondet investere i Sverige, Danmark og Finland, ble det lagt til grunn følgende:

"I Revidert nasjonalbudsjett står det at det er naturlig at Folketrygdfondet gis vesentlig videre rammer enn Petroleumsfondet for hva som bør aksepteres av forskjeller i risiko mellom faktiske investeringer og referanseporteføljen. Dette har bl.a. sammenheng med at Folketrygdfondet er en forholdsmessig stor aktør i det norske markedet, og at mulighetene til enhver tid å tilpasse seg til referanseporteføljen er begrenset. Dette vil imidlertid ikke være tilfellet for Folketrygdfondets plasseringer i utlandet. Dette tilsier at grensen for relativ volatilitet settes langt lavere for utenlandsplasseringene enn for de norske plasseringene. En kan ikke se grunner for at grensen for relativ volatilitet for Folketrygdfondet bør settes høyere enn det som gjelder for Petroleumsfondet på 1,5 prosentpoeng."

Strategien for forvaltningen av Petroleumsfondet innebærer at en stor del av fondet forvaltes etter såkalt indeksforvaltning. Investeringene følger da bredt sammensatte aksje- og obligasjonsindekser. Indeksforvaltning innebærer at en mer eller mindre passivt sprer investeringene på de verdipapirer som inngår i referanseporteføljens markedsindekser, og avkastningen vil da følge indeksens avkastning. Denne strategien bygger på at markedene er forholdsvis effisiente, og at det vil være vanskelig å drive en aktiv forvaltning som over tid gir bedre resultater enn å følge en indekseringsstrategi. Dersom en skal skape meravkastning som står i forhold til den ekstra risiko en tar gjennom aktiv forvaltning, forutsetter dette at en har bedre forutsetninger enn gjennomsnittet for å lykkes.

Å drive med betydelig grad av aktiv forvaltning i Sverige, Danmark og Finland ville være kostnadskreven. Finansdepartementet ser det ikke som hensiktsmessig at Folketrygdfondet skal bygge opp organisasjonen med sikte på å tilegne seg de nødvendige ressurser og den spisskompetanse som kreves for å kunne skape meravkastning i Sverige, Danmark og Finland gjennom økt risikoeksponering. Grensen for maksimal eierandel i enkeltelskaper bør på denne bakgrunn fastsettes basert på at fondet utenfor Norge fortsatt i stor grad skal drive passiv forvaltning. Finansdepartementet fastholder de vurderinger som er gjengitt over fra Nasjonalbudsjettet 2001 om risikoramme for fondet utenfor Norge.

Folketrygdfondet opplyser i brevet av 24. juni at fondet med sitt nåværende investeringsnivå i Sverige, Danmark og Finland ikke har eierandeler over 0,1 pst., og at det ved en passiv forvaltningsstrategi ikke vil være behov for å øke nåværende grense på 0,5 pst., jf. over. Petroleumsfondets aksjeinvesteringer i Danmark, Sverige og Finland var på rundt 8,8 mrd. kroner pr. 31. desember 2001. Den høyeste eierandelen i ett enkelt selskap var på vel 1 pst. pr. 31. desember 2001.

Finansdepartementet foreslår at grensen for maksimal eierandel for Folketrygdfondets investeringer i Sverige, Danmark og Finland settes lik den som gjelder for Petroleumsfondet, dvs. tre pst. av selskapskapitalen.

Plassering i unoterte aksjer

Ved behandlingen av St.meld. nr. 22 (2001-2002) om et mindre og bedre statlig eierskap (Eierskapsmeldingen), jf. Innst. S. nr. 264, fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2003 fremme forslag om å utvide Folketrygdfondets plasseringsmuligheter til også å omfatte plasseringer i unoterte aksjer."

Folketrygdfondet ba i brev av 17. januar 2002 om en ramme for plassering i unoterte aksjer i norske selskaper på 2,5 pst. av fondets bokførte kapital. I beløp tilsvarte dette en investeringsramme på 3,3 mrd. kroner basert på fondets kapital ved utgangen av 2001.

Folketrygdfondets adgang til å foreta aksjeinvesteringer er avgrenset til børsnoterte aksjer. Plasseringer i unoterte aksjer godtas unntaksvis under betingelser som framgår av reglementets § 5. I reglementet heter det at deltakelse i emisjoner i ikke-børsnoterte aksjer er tillatt dersom det på emisjonstidspunktet er klargjort at aksjene børsnoteres kort tid etter emisjonen. Det er også tillatt å gå inn i ikke-børsnoterte papirer når fondet står i fare for å lide betydelige tap på plasseringer i obligasjoner.

Folketrygdfondet er en finansiell investor. I reglementet som Stortinget har vedtatt, heter det at "styret [...] har ansvaret for at fondets midler anbringes med sikte på best mulig avkastning under hensyntaken til betryggende sikkerhet og den nødvendige likviditet". Dette tilsier at hovedregelen for Folketrygdfondets aksjeplasseringer bør være i likvide instrumenter hvor det eksis-

terer vel fungerende og oversiktlige markeder og priser, hvilket i praksis vil bety børsnoterte markeder.

Da forslaget om å åpne for at fondet skulle kunne plassere i aksjer ble lagt fram for Stortinget i St.prp. nr. 69 (1990-1991), ble det forutsatt at fondet ikke skulle være en kredittorganisasjon. Plasseringer i papirer som ikke er børsnoterte vil gjennomgående kreve mer omfattende individuelle vurderinger av utstederne av papirene og større ressursbruk i forvaltningen enn ved de plasseringsformer som fondet nå har adgang til. Unoterte papirer er videre langt mindre likvide enn børsnoterte aksjer.

Det er nylig etablert et risikostyringssystem for fondets forvaltning, hvor fondets styre fastsetter årlige risikogrenser for forvaltningen i forhold til definerte referanseporteføljer. Referanseindeksen i Norge er Hovedindeksen på Oslo Børs. En utvidelse til plasseringer i unoterte selskaper vil innebære en mer aktiv forvaltning fra fondets side. Utvidede investeringer i unoterte aksjer vil etter departementets syn kunne medføre betydelige utfordringer for fondets risikostyring og for departementets oppfølging av fondet.

Folketrygdfondet mener at muligheten som reglementet i dag gir til å kunne investere i unoterte aksjer i liten grad er anvendbar. I reglementets § 5 heter det om dette at:

"Fondet kan delta i emisjoner i ikke-børsnoterte aksjer i norske selskaper umiddelbart før børsintroduksjon, dersom det er klagt på emisjonstidspunktet at de eventuelle aksjene vil bli børsnotert kort tid etter emisjonen."

Ifølge fondet er det et problem at reglementet ikke åpner for at fondet kan delta i emisjoner i ikke-børsnoterte selskaper som har som mål å bli børsnotert, men hvor dette ikke er endelig avklart på emisjonstidspunktet. Finansdepartementet ser at formuleringen om investeringer i unoterte aksjer i reglementet kan være utformet på en slik måte at investeringer i ikke-børsnoterte aksjer blir vanskeligere å gjennomføre enn det som var intensjonen da bestemmelsen ble tatt inn i reglementet.

Departementet vil på denne bakgrunn - samt i lys av Stortingets anmodningsvedtak - tilrå at reglementet justeres på dette punktet. Konkret foreslår en at fondet gis adgang til å investere i unoterte aksjer som er notert på den såkalte OTC-listen og hvor det er søkt om eller foreligger konkrete planer om børsnotering. OTC-listen for Norge administreres av Norges Fondsmeglerforbund og består av norske unoterte selskaper som oppfyller visse krav til markedsverdi, historikk og antall aksjonærer. Investeringer i slike selskaper foreslås begrenset til 2,5 pst. av aksjerammen.

Det vises til forslag til vedtak, gjengitt nedenfor, om endring av reglementet i St.prp. nr. 1 Statsbudsjettet medregnet folketrygden (2002-2003):

"Reglementet for Folketrygdfondet endres slik (endringer i kursiv):

§ 5 skal lyde:

Styret har ansvaret for at fondets midler anbringes med sikte på best mulig avkastning under hensyntaken til betryggende sikkerhet og den nødvendige likviditet. Styret skal påse at det er etablert et betryggende risikostyringssystem for fondets forvaltning.

Fondets midler kan plasseres i norske ihendehaverobligasjoner og sertifikater, som kontolån til statskassen og som innskudd i forretnings- og sparebanker. Innenfor en ramme på 20 pst. av forvaltningskapitalen kan fondets midler plasseres i aksjer notert på norsk børs eller på børs i Danmark, Finland eller Sverige, og, etter godkjenning fra Finansdepartementet i aksjer i norske selskaper ellers hvor aksjene er gjenstand for regelmessig og organisert omsetning, børsnoterte grunnfondsbevis i norske sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper, og børsnoterte konvertible obligasjoner og børsnoterte obligasjoner med kjøpsrett til aksjer i norske selskaper. Plassering i aksjer notert på børs i Danmark, Finland eller Sverige må samlet ikke overstige 20 pst. av Folketrygdfondets ramme for aksjeplasseringer. *Innenfor rammen for aksjeplasseringer kan fondet delta i emisjoner i ikke-børsnoterte aksjer i norske selskaper som har søkt eller har konkrete planer om å søke om børsnotering. Selskapene skal være notert på den såkalte OTC-listen, som administreres av Norges Fondsmeglerforbund. Plassering i denne type aksjer kan ikke overstige 2,5 pst. av rammen for aksjeplasseringer.*

Annet ledd er ikke til hinder for at Folketrygdfondet kan beholde aksjer i norsk selskap som i forbindelse med oppkjøp, fusjon e.l. endrer status til å bli utenlandsk selskap.

Fondet kan videre, innenfor den samlede rammen på 20 pst. av fondskapitalen, gå inn med egenkapitalinnskudd i form av ikke-børsnoterte papirer, i tilfelle hvor fondet står i fare for å lide betydelige tap på plasseringer i obligasjoner. Dette må i så fall være ledd i en koordinert aksjon, hvor en dominerende gruppe av kreditorene deltar, og hvor siktemålet for fondet alene er å trygge fondets egne interesser.

Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 15 pst. av total aksjekapital eller grunnfondsbeviskapital i ett enkelt selskap i Norge. Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 3 pst. av total aksjekapital i ett enkelt selskap i Danmark, Finland og Sverige. Styret kan ta opp kortsiktige lån dersom dette finnes hensiktsmessig.

Folketrygdfondet kan, etter nærmere retningslinjer fastsatt av Finansdepartementet, inngå salgs- og gjenkjøpsavtaler knyttet til egenkapitalinstrumenter og rentebærende instrumenter der erververen av instrumentene etter avtalen har plikt til å tilbakeføre disse til selger."

2.4.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener det er et skritt i riktig retning å gi Folketrygdfondet økt ramme for nordiske investeringer. Større plasseringer på børser i andre nordiske land vil minske Folketrygdfondets påvirkning på norsk næringsliv. Folketrygdfondet kan plassere 20 pst. av fondskapitalen i børsnoterte aksjer. 5 pst. av aksjerammen kan plasseres på børser i Sverige, Danmark, og Finland. Grensen foreslås økt til 20 pst. av aksjerammen.

Flertallet tar til etterretning at en aktiv forvaltning fra Folketrygdfondets side i Sverige, Danmark og Finland ville være svært kostnadskrevende. Flertallet støtter derfor Regjeringen i dens beslutning om at gren-

sen for maksimal eierandel i enkeltselskaper baseres på at fondet utenfor Norge fortsatt i stor grad skal drive passiv forvaltning.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til Regjeringens forslag til endringer av § 5 i Reglement for Folketrygdfondet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, tar videre orienteringen i meldingen til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er et for stort innslag av statlig eierskap i norsk næringsliv. Det er viktig med et klart skille mellom et privat, uavhengig næringsliv og offentlige myndigheter som legger rammebetingelser og korrigerer markedskonomen gjennom lover og kontrollorganer. Derfor er det et mål for disse medlemmer å redusere det statlige eierskapet i norsk næringsliv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er bekymret over at staten ikke har tatt inn over seg problemene knyttet til fremtidige pensjonsutbetalinger, og mener det er helt nødvendig å snarest endre systemet med forvaltning av pensjonsmidler. I denne sammenheng er det gledelig at Pensjonskommissjonen nå har avgitt en delrapport som fremkommer i Nasjonalbudsjettet.

Disse medlemmer mener at folketrygdens hovedoppgaver bør være å sikre alle en nødvendig pensjonsinntekt ved alderdom, uførhet og dødsfall (etterlattepensjon), og pensjon til yngre barn enn 18 år hvis en eller begge foreldre er døde. Folketrygden bør også sikre alle nødvendige helse- og omsorgstjenester og inntekt ved sykdom. Disse hovedoppgaver mener disse medlemmer at folketrygden skal konsentrere seg om å løse på en slik måte at den enkelte borger vet hva han eller hun betaler for, og hvilke reelle rettigheter han eller hun har. Innbetalingene til folketrygden bør derfor være øremerket til de nevnte formål. For å oppnå dette ønsker disse medlemmer å overføre rent sosiale velferdsordninger fra folketrygden til statsbudsjettet. Statsbudsjettet er det rette stedet for politiske prioriteringer mellom grupper, støtte til arbeidsliv, og økonomisk støtte som er begrunnet i generelle politiske målsettinger.

Folketrygdfondet ble opprettet med hjemmel i folketrygdloven av 17. juni 1966 i forbindelse med innføringen av folketrygden. Den delen av folketrygdens inntekter som ikke gikk med til dekning av folketrygdens utgifter, skulle overføres til fondet. I perioden 1967-1979 ble fondet tilført 11,8 mrd. kroner fra folketrygden og tidligere fond. Etter at folketrygdens utgifter begynte å overstige inntektene fra 1979, har disse midlene blitt værende i fondet. I tillegg har fondet vokst med den årlige avkastningen. Folketrygdfondet er i dag fristilt fra folketrygden i den forstand at det ikke blir overført midler til eller fra fondet, og det finnes ikke regler som hjemler bruk av fondet som likviditetsreserve for folketrygden.

Det er under ingen omstendighet nok midler i dagens folketrygdfond til finansiering av fremtidige og løpende pensjonsforpliktelser. Disse medlemmer vil etter hvert foreslå å innføre et nytt system for finansiering av fremtidige trygde- og helseutgifter. Avkastningen fra Folketrygdfondet, Petroleumsfondet og deler av statens eierskap i næringslivet benyttes til å delfinansiere pensjoner. Det utskrives også trygde- og helsepremier som betales av arbeidsgivere og arbeidstakere. Behovet for premieinntekter knyttet til pensjoner vil avta etter hver t som et pensjonsfond bygges opp. Parallelt med dette reduseres inntektsskatter vesentlig slik at det samlede skattetrykk, representert ved skatter og trygde- og helsepremier reduseres.

Prinsippene og detaljeringen av et slikt system krever tid til utredninger. Hvis det imidlertid skal være innhold i uttalelser fra samtlige partier om at oljeformuen skal sikre fremtidige pensjonsforpliktelser, bør det være mulig å samle seg om hovedtrekkene i et slikt forslag.

Disse medlemmer viser til Regjeringens forslag til endring av § 5 i reglementet for Folketrygdfondet. Disse medlemmer slutter seg i hovedsak til Regjeringens forslag som er en oppfølging av budsjettavtalen om revidert nasjonalbudsjett mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet mener det er grunn til å peke på at Regjeringens forslag, slik det er utformet, avgrenser Folketrygdfondets muligheter i forhold til deltagelse i emisjoner i ikke-børsnoterte selskaper ved at Regjeringen avgrenser dette til å gjelde selskaper som er notert på den såkalte OTC-listen, som administreres av Norges Fondsmeglerforbund.

Disse medlemmer er uenig i denne avgrensningen og vil fremme følgende forslag:

"Reglementet for Folketrygdfondet endres slik:

§ 5 skal lyde:

Styret har ansvaret for at fondets midler anbringes med sikte på best mulig avkastning under hensyntaken til betryggende sikkerhet og den nødvendige likviditet. Styret skal påse at det er etablert et betryggende risikostyringssystem for fondets forvaltning.

Fondets midler kan plasseres i norske ihendehaverobligasjoner og sertifikater, som kontolån til statskassen og som innskudd i forretnings- eller sparebanker. Innenfor en ramme på 20 pst. av forvaltningskapitalen kan fondets midler plasseres i aksjer notert på norsk børs eller på børs i Danmark, Finland eller Sverige, og, etter godkjenning fra Finansdepartementet i aksjer i norske selskaper ellers hvor aksjene er gjenstand for regelmessig og organisert omsetning, børsnoterte grunnfondsbevis i norske sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper, og børsnoterte konvertible obligasjoner og børsnoterte obligasjoner med kjøpsrett til aksjer i norske selskaper. Plassering i aksjer notert på børs i Danmark, Finland eller Sverige

må samlet ikke overstige 20 pst. av Folketrygdens ramme for aksjeplasseringer. *Innenfor rammen for aksjeplasseringer* kan fondet delta i emisjoner i ikke-børsnoterte aksjer i norske selskaper. *Plassering i denne type aksjer kan ikke overstige 2,5 pst. av rammen for aksjeplasseringer.*

Annet ledd er ikke til hinder for at Folketrygdfondet kan beholde aksjer i norsk selskap som i forbindelse med oppkjøp, fusjoner e.l. endrer status til å bli utenlandsk selskap.

Fondet kan videre, innenfor den samlede rammen på 20 pst. av fondskapitalen, gå inn med egenkapitalinnskudd i form av ikke-børsnoterte papirer, i tilfelle hvor fondet står i fare for å lide betydelig tap på plasseringer i obligasjoner. Dette må i så fall være ledd i en koordinert aksjon, hvor en dominerende gruppe av kreditorene deltar, og hvor siktemålet for fondet alene er å trygge fondets interesser.

Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 15 pst. av total aksjekapital eller grunnfondsbeviskapital i ett enkelt selskap i Norge. Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 3 pst. av total aksjekapital i ett enkelt selskap i Danmark, Finland og Sverige. Styret kan ta opp kortsiktige lån dersom dette finnes hensiktsmessig.

Folketrygdfondet kan, etter nærmere retningslinjer fastsatt av Finansdepartementet, inngå salgs- og gjenkjøpsavtaler knyttet til egenkapitalinstrumenter og rentebærende instrumenter der erververen av instrumentene etter avtalen har plikt til å tilbakeføre disse til selger."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Folketrygdfondet gjennom de siste år har fått anledning til å investere i Norden, og også fått anledning til å investere i unoterte aksjer. Disse medlemmer er skeptiske til en økning av mulighetene til å investere opp til 20 pst. i de øvrige nordiske land, hvis dette medfører et lavere engasjement på Oslo Børs. Sosialistisk Venstreparti ønsker at Folketrygdfondet skal være en langsiktig, stor aktør i norske børsnoterte selskaper. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti og regjeringspartiene inngikk et forlik knyttet til eierskapsmeldinga som medførte at Folketrygdfondet kan investere i unoterte aksjer. Disse medlemmer støtter de foreslåtte endringer og presiseringer på dette punkt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet viser til at Folketrygdfondet spiller en viktig rolle for norsk næringsliv som en langsiktig og stabil investor. Folketrygdfondet er etter hvert blitt en stor kapitalforvalter i det norske markedet og det har derfor vært en god løsning å utvide plasseringsadgangen til Norden. Disse medlemmer er enig i at rammene for plasseringer i Norden utvides og er fornøyd med at Folketrygdfondet nå gis adgang til å foreta plasseringer i unoterte selskap i Norge. Disse medlemmer mener at denne plasseringsadgang ikke skal begrenses til selskap som er notert på den såkalte OTC-listen og til selskap hvor det er søkt om eller foreligger konkrete planer om børsnotering.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i kap. 9.6 og til sin merknad under kap. 2.1.2.

2.5 Sysselsettings- og inntektspolitikken

2.5.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2002-2003)*

God tilgang på arbeidskraft og en effektiv bruk av arbeidskraftressursene er avgjørende for fortsatt god vekst i norsk økonomi. Svak utvikling i arbeidstilbudet, bl.a. som følge av økt sykefravær og tidligavgang, har bidratt til betydelig press i arbeidsmarkedet de seneste årene og resultert i høy lønnsvekst og tap av kostnadmessig konkurranseevne. Dette har svekket inntjeningen og bidratt til svak utvikling i aktiviteten i konkurranseutsatte virksomheter. Det er imidlertid først og fremst innenfor enkelte tjenesteytende næringer i privat sektor at sysselsettingen har falt markert det siste året.

Arbeidsledigheten ventes å øke svakt fra i år til neste år. Antall ledige stillinger annonsert i media har falt markert det siste året, noe som tyder på at arbeidsmarkedet er blitt noe mindre stramt. Det er imidlertid store bransjevise forskjeller, og det er fortsatt flere virksomheter, bl.a. innen offentlig tjenesteyting, som melder om problemer med å få tak i kvalifisert arbeidskraft.

I denne situasjonen rettes *sysselsettingspolitikken* inn mot tiltak som bidrar til at arbeidskraften kanaliseres dit det er behov for den, og at flest mulig beholder sin tilknytning til arbeidslivet. Det er viktig at offentlige støtteordninger stimulerer til deltakelse i arbeidslivet framfor passiv mottakelse av stønader. Dette er bakgrunnen for at Regjeringen har foreslått reformer i uførepensjonsordningen.

Dagpengesystemet skal gi økonomisk trygghet for arbeidsledige mens de finner nytt arbeid, men skal samtidig oppmuntre den enkelte til å søke arbeid. For å balansere disse hensynene mener Regjeringen det er viktig å holde på en høy grad av inntektskompensasjon ved ledighet, men begrense den maksimale stønadspannen. Systemet skal samtidig være innrettet mot personer som har hatt fast og reell tilknytning til arbeidslivet og arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. Regjeringen vil derfor foreslå justeringer i systemet som i større grad målretter ordningen mot denne gruppen.

Permitteringsordningen benyttes i dag regelmessig av mange bedrifter. Det kan tyde på at bedriftenes lønnskostnader i noen grad veltes over på trygdesystemet. For at permitteringsordningen i større grad skal forbeholdes situasjoner der virksomhetene opplever reelt sett uventede endringer i aktiviteten, forslår Regjeringen å utvide arbeidsgivers periode med lønnsplikt i permitteringsperioden fra 3 til 20 dager.

For å bidra til økt fleksibilitet i innrettingen av arbeidsmarkedstiltakene legger Regjeringen opp til at bevilgningene til ordinære tiltak og tiltak for yrkeshemmede samles under et nytt budsjettkapittel. På bakgrunn av den forventede utviklingen på arbeidsmarkedet legger en til grunn et samlet nivå på arbeidsmarkedstiltakene på 30500 plasser i 2003. Dette er en økning på 600

plasser sammenliknet med 2002. Situasjonen på arbeidsmarkedet og behovet for arbeidsmarkedstiltak vil bli vurdert fortløpende.

Med virkning fra 1. januar 2002 ble det gjennomført en rekke forenklinger i regelverket som skal legge til rette for økt arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS-området, særlig av spesialister. Regjeringen vurderer endringer som gjør det enklere for arbeidsgiver å søke om arbeidstillatelse på vegne av utenlandsk arbeidstaker, samt å åpne for ufaglært arbeidskraft fra land utenfor EØS-området når behovet ikke kan dekkes på annen måte.

Veksten i *lønnskostnadene* i Norge har siden 1997 vært klart høyere enn hos våre handelspartnere. Hvis den høye lønnsveksten i norsk økonomi vedvarer, vil pengepolitikken måtte forbli stram. Dette vil kunne gi stigende ledighet som etter hvert bringer lønnsveksten ned på et nivå som er forenlig med inflasjonsmålet. Partene i arbeidslivet kan imidlertid selv bidra til å holde ledigheten lav ved å inngå avtaler som innebærer moderat lønnsvekst. En lønnsvekst i tråd med inflasjonsmålet vil legge grunnlag for lavere rente framover og en stabilisering av kronekursen. Det er viktig at alle grupper viser moderasjon. Det er av særlig betydning at lederne her går foran.

Regjeringen ønsker å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet. Statsbudsjettet for 2003 innebærer lav utgiftsvekst, betydelige skatte- og avgiftslettelser og tiltak for omstilling og trygging av arbeidsplasser. Budsjettet er stramt og godt tilpasset situasjonen i norsk økonomi. Budsjettet legger således et godt grunnlag for mer moderate lønnsoppgjør i 2003 enn i inneværende år. Dette er nødvendig for å sikre rammevilkårene for konkurranseutsatt sektor.

Sysselsettings- og inntektspolitikken er nærmere omtalt i avsnitt 3.6 i meldingen.

2.5.2 *Komiteens merknader*

Komiteen mener det er viktig at rammebetingelsene legges til rette slik at seniormedarbeidere velger å være yrkesaktive lengre. De nærmeste årene vil antall unge som kommer inn på arbeidsmarkedet reduseres, samtidig som omsorgsbehovet i befolkningen øker. En rekke bedrifter, virksomheter og kommuner varsler om rekrutteringsproblemer.

Komiteen viser til det initiativ som LO og NHO har tatt for å utvikle et nasjonalt tilbud om kvalifisering for seniormedarbeidere og for å etablere skreddersydde tilbud tilpasset den enkelte virksomhet, institusjon og kommune. KS, YS, NAVO og UHO har sluttet seg til initiativet. Det er forutsatt at virksomhetene selv dekker kostnader som kommer den enkelte virksomhet til gode, men at det offentlige må bidra til å finansiere nødvendige rammebetingelser. Komiteen har ellers merket seg at Utdannings- og forskningsdepartementet påpeker at undersøkelser viser at arbeidsplassen er den viktigste læringsarena for voksne.

For at nødvendige rammebetingelser for utvikling av et kompetansetilbud til seniormedarbeidere skal kunne etableres, fremmer komiteens flertall, med-

lemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, følgende forslag:

"Stortinget henstiller Regjeringen å legge til rette for etableringen av et kvalifiseringstilbud for seniormedarbeidere."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det ved utgangen av oktober var registrert 76 800 helt ledige. Dette utgjør 3,3 pst. av arbeidsstyrken. Siden oktober ifjor har tallet på arbeidsledige økt med nesten 17 000 personer, noe som tilsvarer en økning på 28 pst. Antall permitterte har økt, og antallet ledige stillinger har sunket kraftig. Dette kan tyde på at ledigheten kan fortsette å øke utover vinteren. Situasjonen i konkurranseutsatt sektor, pga. høy kronekurs og høye renter, bidrar også til at framtidssiktene ikke ser bra ut.

Disse medlemmer vil vise til at vi må tilbake til begynnelsen av 1990-årene for å finne en tilsvarende økning i ledigheten som den som har funnet sted det siste året, og at tendensen for 2003 er at ledigheten vil øke.

Disse medlemmer mener det er brutalt av Regjeringen å foreta kutt i dagpengeytelsene. Dette vil ramme mange av de arbeidsledige hardt, og vil føre til at det blir vanskelig for mange å komme tilbake i arbeid. Med stigende arbeidsledighet må en etter disse medlemmers mening bruke de virkemidlene enn har for å få folk tilbake i arbeid, og ikke stramme inn ovenfor de som er ute av arbeidslivet.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen vil utvide arbeidsgiverperioden fra 3 til 20 dager ved permitteringer. En slik endring vil ha store konsekvenser for enkelte bransjer som verftsindustrien, bygg- og anleggsbransjen, asfaltbransjen, m.m., og disse medlemmer viser bl.a. til at byggenæringen frykter langt større konsekvenser enn Regjeringens anslag. Disse medlemmer vil påpeke at følgene av en slik endring vil bli at bedriftene må redusere den faste bemanningen, og i større grad ta i bruk innleie. Dette vil svekke kompetansebyggingen i bedriftene, og er et klart brudd med den norske tradisjonen med fast ansatte arbeidstakere.

At det er gjengangere i bruken av permitteringer, bør etter disse medlemmers mening ikke være overraskende. Enkelte næringer og bedrifter har klare sesongsvingninger. Prosjektbasert industri, bl.a. skips- og offshoreverkene har få, men store ordrer. De har ofte for mye eller for lite å gjøre i perioder ettersom det ikke er mulig å be kundene komme med ordrene til den tid som passer verftet best.

Disse medlemmer vil også påpeke at Regjeringens foreslåtte endringer vil gi store ekstrakostnader i en pressa periode, med høy rente og kronekurs.

Disse medlemmer vil følge utviklingen på dette arbeidsmarkedet nøye utover vinteren. Dersom ledigheten fortsetter å øke, vil vi vurdere å foreslå ytterligere tiltak.

Samtidig er andelen sysselsatte i Norge svært høy, og nesten på topp internasjonalt. På lang sikt er det å øke arbeidstilbudet en viktig forutsetning for videre økonomisk vekst. Disse medlemmer påpeker derfor betydningen av at effekten på arbeidstilbudet blir et viktig premiss også på andre områder. Virkemidlene i avtalen om et inkluderende arbeidsliv er viktig i denne sammenhengen. Det å legge forholdene til rette for å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidslivet og øke avgangsalderen, er viktig for norsk økonomi på lang sikt. Reform av pensjonssystemet er en annen sentral sak på dette området.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt en kompetansereform for etter- og videreutdanning. Dette er sentralt for å vedlikeholde og øke arbeidstakernes produktivitet. For at denne skal kunne gjennomføres, er det avgjørende å tilby fleksible undervisningsopplegg som er tilpasset ulike livssituasjoner og bosteder. Derfor går disse medlemmer imot Regjeringens forslag om å kutte hele tilskuddet til fjernundervisning, som gir mange en mulighet for å ta kompetansegivende utdanning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er bekymret over utviklingen i arbeidsmarkedet i konkurranseutsatt sektor. De rådende svake internasjonale konjunkturer og konkurranseutsatt sektors svekkede konkurransevne som følge av dyre lønnsoppgjør, sterk kronekurs og høyt rentenivå, gjør at arbeidsledigheten ventes å øke svakt fra i år til neste år, samtidig som det fortsatt vil være mangel på arbeidskraft i mange sektorer. Disse medlemmer støtter derfor opp om Regjeringens politikk som bidrar til at arbeidskraften kanaliseres dit det er behov for den, og at flest mulig beholder sin tilknytning til arbeidslivet. Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at det er viktig at offentlige støtteordninger stimulerer til deltakelse i arbeidslivet fremfor passiv mottakelse av stønader. Et tiltak som vil bidra til dette er Regjeringens forslag om å redusere den maksimale stønadperioden, kombinert med en økning av ressurser fokusert på langtidsledige for å få dem tilbake til arbeidslivet.

Disse medlemmer vil videre vise til at Regjeringen bidrar til å øke fleksibiliteten i innretningen av arbeidsmarkedstiltakene ved at bevilgningen av arbeidsmarkedstiltakene til ordinære tiltak og tiltak for yrkeshemmede samles under et nytt budsjettkapittel. Disse medlemmer er positive til at Regjeringen styrker Aetat med 220 stillinger og øker antall tiltaksplasser med 600 i forhold til 2002. Samlet gir dette 30 500 arbeidsmarkedstiltaksplasser i 2003.

Disse medlemmer er bekymret for den store økningen i sykefraværet og i andelen på uføretrygd de siste årene.

Disse medlemmer vil vise til intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv med partene i arbeidslivet, og ser positivt på at den kan føre til en reduksjon i sykefraværet. Utviklingen på dette området må følges nøye.

Disse medlemmer vil vise til at Regjeringen har fremmet et budsjettforslag som gir et godt grunnlag for lavere rente og lav prisvekst. Dette vil legge forholdene til rette for økt sysselsetting. En forutsetning for dette er et moderat lønnsoppgjør til våren. Disse medlemmer vil understreke partene i arbeidslivet sitt ansvar for å gi sitt bidrag for å få lønnsveksten i Norge ned mot nivået hos våre handelspartnere gjennom et moderat lønnsoppgjør.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det er nødvendig med en kraftig opptrapping av tiltakene i arbeidsmarkedet. Disse medlemmer vil peke på at det nå er om lag like mange arbeidsledige som i 1997, men betydelig færre tiltaksplasser. I 1997 var det en ordinær tiltaksplass for hver tredje uten jobb. I 2002 er det ni arbeidsledige for hver tiltaksplass. Regjeringen mener at de ordinære arbeidsmarkedstiltakene skal forbeholdes ledige ungdommer, innvandrere og langtidsledige. Disse medlemmer vil peke på at Regjeringens forslag ikke engang er tilstrekkelig til å møte behovet til disse gruppene. Selv om alle de ordinære tiltaksplassene gikk til de langtidsledige, ville under 40 pst. av dem få tilbud om plass. Disse medlemmer foreslår derfor å øke de ordinære arbeidsmarkedstiltakene med 1 000 tiltaksplasser, og vil be Regjeringen følge nøye med i utsatte bransjer og regioner for å se om behovet for tiltaksplasser øker.

Disse medlemmer vil vise til at det nå er nesten 18 000 flere yrkeshemmede arbeidssøkere enn i 1997, men at det bare er i overkant av 2 000 flere spesielle tiltaksplasser for yrkeshemmede. Disse medlemmer vil derfor foreslå 700 nye tiltaksplasser for yrkeshemmede. I tillegg til dette vil disse medlemmer gå imot Regjeringens forslag til kuttet på arbeids- og utdanningsreiser for funksjonshemmede.

Disse medlemmer mener at alle som står i fare for å falle ut av arbeidsmarkedet av helsemessige årsaker, skal få et tilbud om yrkesrettet attføring. I 2001 var bare i underkant av 15 pst. av dem som fikk innvilget uførepensjon som hadde fått tilbud om attføring i de siste tre årene før de ble uføretrygdet. Disse medlemmer vil peke på tall fra Aetat som viser at i september 2002 ventet over 20 000 personer på yrkesrettet attføring. Det er 6 500 flere enn på samme tid i fjor. For å redusere ventetiden i Aetat, vil disse medlemmer foreslå å øke bevilgningen til Aetat med 50 mill. kroner.

Disse medlemmer vil vise til at regjeringen Stoltenberg høsten 2001 inngikk en intensjonsavtale med partene i arbeidslivet om et inkluderende arbeidsliv. De operative målene for avtalen er å redusere sykefraværet med minst 20 pst. for hele avtaleperioden, å få tilsatt langt flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne og å øke den reelle pensjoneringsalderen. Disse medlemmer vil videre peke på at for å forankre arbeidet med et inkluderende arbeidsliv i arbeidslivet, ble partene enige om at det skal det lages en samarbeidsavtale mellom den enkelte virksomhet og myndighetene (trygdeataten). Virksomheter som inngår en

slik avtale forplikter seg til å arbeide systematisk med å redusere sykefraværet.

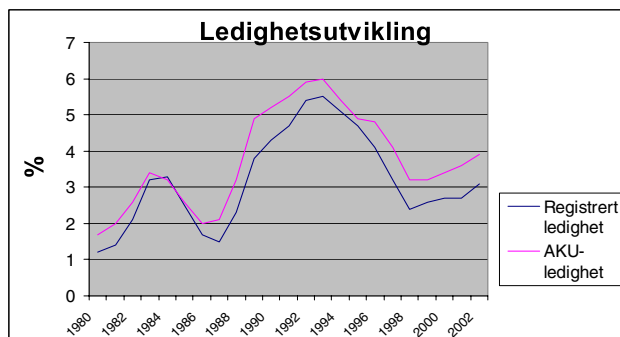
Disse medlemmer vil vise til at det i budsjettproposisjonen til Arbeids- og administrasjonsdepartementet heter følgende om intensjonsavtalen:

"Avtalen skal evalueres i løpet av 3. kvartal 2003. Dersom avtalen viser at det åpenbart ikke er mulig å nå de operative målene for avtaleperioden med de avtalte virkemidler, opphører avtalen."

Disse medlemmer vil peke på at Finansdepartementet i svar på spørsmål 32 fra Arbeiderpartiet opplyser at i oktober 2002 arbeidet om lag 344 000 arbeidstakere i bedrifter som hadde forplikter seg til å arbeide systematisk med å redusere sykefraværet (IA-virksomheter). Dette utgjør 18 pst. av alle ansatte. Disse medlemmer vil peke på at dersom de operative målene for intensjonsavtalen skal ha en realistisk mulighet til å bli nådd, må det bli langt flere IA-virksomheter. Disse medlemmer mener derfor at den endelige vurderingen av resultatene av avtalen ikke kan gjennomføres før virkemidlene i avtalen er iverksatt i et omfang som gjør det realistisk å nå målene. Disse medlemmer mener derfor at den grundige evalueringen etter 3. kvartal 2003 bør fokusere på tempo i iverksettingen, effektiviteten til de virkemidlene som allerede er iverksatt og behovet for nye virkemidler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at ledigheten nå er økende. Disse medlemmer tar avstand fra den implisitte forutsetningen om at de som i dagens arbeidsmarked ikke har arbeid heller ikke egner seg til arbeid. Disse medlemmer mener det må være en målsetting å redusere ledigheten. Det må blant annet gis langt større incitamenter til å ta lønnet arbeid ved hjelp av skattelettelser og innstramminger i dagpengeordningen, samt innføring av plikt til å ta imot tilvist arbeid. Det må også i større grad åpnes for privat formidling av arbeidskraft.

Figur 2.8

Kilde: Finansdepartementet

Disse medlemmer er også opptatt av å øke arbeidsstyrken gjennom tiltak som gjør det mer opprettende å søke å skaffe seg lønnet arbeid. Økt effektiv bruk, både yrkesmessig og geografisk, av den arbeidskraften som til enhver tid er tilgjengelig er viktig for å

skape grunnlag for økt vekst. I tillegg må både det offentlige byråkrati og støtten til ulønnsomme arbeidsplasser reduseres.

Høyere økonomisk vekst gjennom økt produktivitet legger grunnlaget for generelt høyere lønnsvekst.

Disse medlemmer ser ikke behov for den satsning på arbeidsmarkedstiltak som Regjeringen legger opp til. Statlig arbeidsformidling til normalt arbeidsfriske mennesker bør ikke være en prioritert oppgave. Dette er oppgaver som private arbeidsformidlingsbyråer utmerket godt kan ta seg av. Disse medlemmer ønsker videre poengtere at Fremskrittspartiets skatte- og avgiftspolitikkk bidrar til investeringsvekst i privat sektor som igjen vil føre til nedgang i arbeidsledigheten. Fremskrittspartiet ser det derfor som naturlig å redusere utgiftene ved arbeidsmarkedstiltakene betydelig.

Men disse medlemmer ser det som svært viktig at man bruker ressurser til å aktivisere yrkeshemmede. Yrkeshemmede utgjør en viktig arbeidsressurs. Det bør derfor være et mål at flest mulig yrkeshemmede kan integreres i det ordinære arbeidslivet, men det er like fullt viktig at man ivaretar de som er avhengig av skjermede tiltaksplasser.

Etter at varselsperioden for permitteringer er omme, og en permittering er trådt i kraft, er i dag arbeidsgiver pliktig til å betale ordinær lønn til den permitterte for en periode på minimum 3 dager. Regjeringen foreslår at denne perioden skal økes til minimum 20 dager.

Vi er nå inne i en tid hvor arbeidsledigheten øker sterk på grunn av en feilslått økonomisk politikk. Konkurransutsatte næringer sliter med å opprettholde salget til utlandet fordi kronekursen er svært høy. I slike tider er det viktig å ha ordninger som støtter opp om nettopp slike næringer.

Byggenæringens landsforening har og uttalt at de små og mellomstore bedriftene innenfor byggebransjen vil ha store problemer med å overleve en slik endring i dagpengeordningen.

Videre er det ikke lett å permittere ansatte i Norge. Permitteringen må skyldes mangel på arbeid eller andre forhold som arbeidsgiver ikke kan påvirke. Mao for tilfeller ved markedssvikt, brann, flom, kulde, tap av bevilgning uten egen skyld med mer.

Ordningen med at staten raskt tar over for underholdet av de permitterte bør derfor beholdes.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets skatte- og avgiftspolitikkk bidrar til en høyere økonomisk vekst. Fremskrittspartiet ønsker særlig å investere i sektorer hvor behovet for vekst er stort. Dette vil medføre en økt etterspørsel etter arbeidskraft.

Med Fremskrittspartiets politikk ville det på denne bakgrunn være færre arbeidsledige og dermed et mindre behov for dagpenger.

Disse medlemmer tar avstand fra en forenklet moderasjonslinje. Det er for eksempel ikke noe mål at timelønnskostnadene skal øke mindre i Norge enn hos våre handelspartnere. Det er i utgangspunktet helt feil å sammenligne timelønnskostnader over landegrensene. Hvis produktiviteten øker, vil lønningene kunne øke, uten at kostnadene pr. produsert enhet i bedriftene

øker. For disse medlemmer er det derfor et mål å øke lønningene, på samme måte som det er et mål å øke den økonomiske veksten og produktiviteten.

Disse medlemmer er samtidig klar over at LO og andre arbeidstakerorganisasjoner besitter en potensiell stor makt med hensyn til å kunne presse lønnsnivået høyere enn produktivitsutviklingen gir grunnlag for. Da vil resultatet bli arbeidsledighet eller feil bruk av arbeidskraften. Dette problemet mener disse medlemmer gradvis må løses ved at de lover som regulerer arbeidsmarkedet endres, slik at lønninger i større grad blir individuelt bestemt, eller på den enkelte bedrift. Disse medlemmer vil begrense organisasjonenes makt på arbeidsmarkedet. Disse medlemmer mener "solidaritetsalternativet" er et skjørt grunnlag å basere den langsiktige utviklingen i sysselsettingen på.

Disse medlemmer mener at lønnsfastsettelsen i utgangspunktet burde skje lokalt i den enkelte bedrift, og at dette må gjelde både i offentlig og privat sektor. Dette for å styrke fleksibiliteten i arbeidsmarkedet. Sentral lønnsfastsettelse og detaljerte avtaler bidrar til å minske de lokale parter ansvar for lønnsdannelsen. En omlegging til en slik inntektspolitikk vil etablere løns- og forhandlingssystemer tilpasset en samfunnsutvikling som setter store krav til omstillinger og kompetanseoppbygging under skiftende rammebetingelser. Ressurser som i dag går til unødvendig administrasjon, tilsyn og kontroll må kanaliseres over i tjenesteytingen.

Norsk offentlig forvaltning har i for stor grad vært preget av sektorvise krav til likhet i organisering, likhet i økonomiske rammer, og likhet i mål og krav, helt uavhengig av lokale utfordringer og forhold. Det må legges til rette for større differensiering lokalt. Det må også gjelde for lønnspolitikken.

Et stivbent forhandlingssystem preget av generelle tillegg til alle, uavhengig av ansvar, innsats og kompetanse, har ikke tatt hensyn til det offentliges behov for å tiltrekke seg ettertraktet arbeidskraft. Resultatet er en sammenpresset lønnsstruktur og økte forskjeller mellom grupper med høyere utdanning i offentlig og privat sektor. Det har gjort det vanskeligere å få tak i kompetent arbeidskraft. Dette gjelder særlig yrker som har et alternativ i privat sektor. Har man muligheten, søker man seg gjerne over i en jobb hvor man føler seg skikkelig verdsatt. For yrkesgrupper som ikke har noe alternativ i privat sektor, er det rekrutteringen til yrket som rammes. Dette må stats- og kommunesektoren som arbeidsgiver ta hensyn til i sin lønnspolitikk.

Fordelen med lokale forhandlinger er at de gir bedre samsvar mellom lønn, produktivitet og etterspørsel etter arbeidskraft. De lokale parter kan bruke individuelle vurderinger for å honorere dyktighet, ansvar og innsats. Det gir fleksibilitet og omstillingsevne. Hensynet til faktorer som bare kan bedømmes på arbeidsplassene krever lokal lønnsdanning. Gjennom lokal lønnsdanning økes motivasjonen for innsats på den enkelte arbeidsplass, som igjen bedrer produktiviteten både i privat og offentlig sektor, og legger grunnlaget for styrket konkurransevne. Argumentene for lokal lønnsdanning er dermed både geografiske, bransje-

messige, utdanningsmessige, produktivitsmessige og individuelle.

Ifølge Nasjonalbudsjettet har inntektspolitikken et hovedansvar når det gjelder å sørge for at inflasjonen holdes lav og på linje med våre handelspartnere. Inntektspolitikken, altså utfallet av lønnsoppgjørene, kan ikke ha dette ansvaret. Inntektsoppgjørene er av betydning for sysselsettingsutviklingen og påvirker den generelle realøkonomiske utviklingen, men den kan ikke delegeres ansvaret for økonomiens nominelle utvikling. Et ekspansivt lønnsoppgjør vil på sikt, og i større grad føre til redusert sysselsetting og lavere vekst enn det vil føre til høyere inflasjon. Inflasjonsraten er i hovedsak bestemt av pengepolitikken og bestemmes uavhengig av inntektspolitikken.

Internasjonalt er det ikke noe sammenheng mellom lønnsutviklingen og inflasjon. Mange land i euroområdet har høyt lønnsnivå, lav sysselsetting i kombinasjon med lav inflasjon. Videre kan ikke et lønnsoppgjør vurderes som moderat eller ekspansivt uten å ta i betraktning produktivitsutviklingen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at de foreslåtte endringene i regelverket for attføringsstønadene ved finansiering av skolegang og utdanning for personer på attføring, vil medføre at svært mange yrkeshemmede ikke får muligheten til å ta kurs som er tilpasset dem. Ofte vil spesialtilpassede opplegg være en forutsetning for at disse skal ha mulighet til å komme inn i arbeidslivet.

Disse medlemmer vil gå imot de foreslåtte endringene i regelverket for dagpenge- og attføringsmidler.

Disse medlemmer foreslår også å bevilge 24 mill. kroner for å tilby voksne grunnskoleopplæring, som de etter Stortingets vedtak har rett på.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det nå må startes en ny kamp mot økende ledighet, og at vi trenger å øke verdiskapingen for å sikre velferd og bosetting i hele landet. Dette medlem mener det er helt nødvendig med et krafttak for å sikre arbeidsplassene i konkurranseutsatt næringsliv samt å bidra til at nye arbeidsplasser blir skapt i denne sektor. Samtidig trengs det økte bevilgninger for å hindre at viktige offentlige tjenester innen helse, skole og eldreomsorg blir svekket. Dette medlem vil minne om at Kommunenes Sentralforbund har sagt at 10 000 arbeidstakere kan bli overtallige om sektoren får kun de bevilgninger som er foreslått fra Regjeringen. På den annen side har Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) gjort kjent at de kan bidra til 60 000 flere arbeidsplasser innen 2010 om bevilgningene til virkemiddelapparatet økes til 2001-nivå.

Dette medlem vil vise til at lønnsutviklingen i Norge over tid har vært høyere enn i nabolandene. Dette har svekket næringslivets konkurransevne. Samtidig har vi erfaringer for at et godt inntektspolitisk samarbeid i enkelte år har bidratt til å begrense veksten, og at dette har gitt fordeler også for arbeidstakerne. Dette medlem vil vise til de positive erfaringer

med Arntzen-utvalget sist på 90-tallet, og mener det nå trengs et initiativ etter samme mønster. Dette medlem vil samtidig peke på at grunnlaget for et godt inntektspolitisk samarbeid bl.a. vil være:

- at det vises moderasjon i lederlønsutvikling og annen belønning til lederne,
- at skattehull til fordel for de rikeste blir fjernet,
- at lovverk som sikrer grunntryggheten ikke blir svekket,
- at omstridte forslag om dårligere vilkår for sykemeldte, arbeidsledige og uføre legges bort,
- at norske arbeidskraftreserver kvalifiseres framfor å importere arbeidskraft.

Dette medlem vil peke på at det ikke må bli slik at offentlig sektor blir lønnsledende.

Med bakgrunn i at arbeidskraft er samfunnets absolutt viktigste ressurs, vil dette medlem peke på den betydelige sløsing med arbeidskraft som foregår i henhold til ulike undersøkelser fra de to siste år:

- Antall helt ledige og på tiltak er om lag 80 000.
- Antallet på yrkesrettet atføring er over 60 000 og økte også siste år.
- Antall uføre over 16 år er 260 000.
- Sykefravær utgjør over 220 000 årsverk
- Antall årsverk tapt på unødig venting i helsekø er 7 000.
- Gjennomsnittlig arbeidstid redusert med 60 timer på 4 år - tilsvarende 70 000 årsverk.
- 67 000 deltidsarbeidende ønsket å arbeide 23 000 årsverk mer i 2000.
- 30 000 yrkeshemmede ønsker å arbeide - 14 000 er meldt ledig.
- 182 000 ekstra årsverk av innvandrere i løpet av 10 år forutsatt samme yrkesdeltagelse som gjennomsnittet.
- 400 000 årsverk mer av kvinner forutsatt samme yrkesdeltagelse som menn.
- 72 000 færre på pensjon om uføre-/pensjonsraten for de over 60 år var som i 1980.
- I deler av landet er tilbudet av arbeidskraft større enn etterspørselen.

Dette medlem er forundret over at Regjeringen vier denne del av nasjonens ressurser så lite oppmerksomhet. Dette medlem mener at mulige tiltak for å ta disse reservene i bruk og nødvendige ressurser som trengs, må gis en bred og fast omtale i nasjonalbudsjettet. Det blir ikke flere arbeidsplasser ved at Regjeringens medlemmer understreker sin bekymring med ulike anledninger. Heller ikke ved at regjeringspartiene i denne innstilling uttrykker det samme. Dette medlem mener det trengs en kraftig satsing på bred front, og at ikke minst tilskudd til arbeidsgivere for å tilrettelegge arbeidsplasser og for bedriftsintern opplæring må økes mye. De økte utgiftene må sees i sammenheng med det 100 000 ekstraårsverk eller flere kan bidra til i

økt verdiskaping og til redusert press i de deler av arbeidsmarkedet der det fortsatt mangler arbeidskraft.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber om at det som en fast del av Nasjonalbudsjettet gis en samlet oversikt over landets arbeidskraftreserver og av tiltak som bidrar til at alle kan bli deltagere i arbeidsstyrken ut fra egne forutsetninger og ønsker."

Dette medlem mener vi nå er i en annen situasjon enn da Stortingets flertall gikk inn for å åpne for ufaglært arbeidskraft fra områder utafor EØS. Senterpartiet har hele tida ment at konsekvensene av økt import av arbeidskraft fra låginntektsland må utredes nøyere. Dette medlem mener det er åpenbart at i dagens situasjon vil import av den kvote det er åpnet for, bety press på lønningene for de som tjener minst i dag.

Dette medlem har merket seg at Regjeringen mener at flere av de ledige vil komme seg i arbeid om vilkårene for de ledige blir verre, at flere uføre vil bli arbeidsføre ved at uføretrygden blir lågere, og at færre blir permittert ved at perioden med arbeidsgivers lønnsplikt forlenges fra 3 til 20 dager. Dette medlem kan ikke på noe vis støtte den tankegang som ligger bak disse forslag fra Regjeringen, og er overbevist om at de vil føre til at færre får en fast tilknytning til arbeidslivet og at økonomiske forpliktelser overføres fra staten til kommunene.

Dette medlem vil understreke den betydning helseforebyggende tiltak kan ha for tilgangen på arbeidskraft. Dette medlem mener samfunnet må satse langt mer på å forebygge at folk blir pasienter og klienter, og at slik forebyggende virksomhet må bli et viktig formål på alle politikkområder og på alle samfunnsnivå. Samtidig er det viktig at det på den enkelte arbeidsplass blir tatt hensyn til at den enkeltes tåleevne ikke blir overskredet. Dette medlem mener det er viktig med lovverk som sikrer de ansattes helse og trivsel på arbeidsplassen. Å øke anledningen til overtidsarbeid vil være feil.

Dette medlem mener det må legges mer vekt på reell likestilling i arbeidslivet mellom kvinner og menn. Samfunnet taper svært mye på at kvinner ikke når opp i lønn og ansvar på tross av at det i dag er et flere kvinner enn menn som tar universitetsutdanning. Dette medlem vil fortsatt arbeide for kjønnsnøytrale pensjonspremier både i det offentlige og i privat næringsliv. Dette medlem mener dette er et grunnleggende rettferdighetsspørsmål.

Dette medlem mener at bedre utnyttelse av de tilgjengelige arbeidskraftreservene vil bidra til lågere lønns- og prisstigning, og også bidra til at rentene kan gå ned. En slik utvikling vil alle være tjent med. Næringslivets konkurranseevne vil bedres. Dette medlem anser arbeid som gir lønn som det viktigste bidrag til å hjelpe fattige til å greie seg sjøl. En rekke negative levekår er knytta til at voksne ikke har arbeid.

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet foreslår å bruke 3,7 mrd. kroner på et krafttak for næringsliv og verdiskaping, og over 6 mrd. kroner på å sikre kvaliteten innen helse, skole og eldreomsorg. Vi finansierer dette ved at staten og de rikeste må bidra mer, men at de økte statlige utgiftene nå vil bidra til å redusere samfunnets kostnader på sikt.

Dette medlem vil understreke betydningen av at Aetat gis tilstrekkelige ressurser til å møte en situasjon med flere ledige. Dette medlem mener Aetat over lang tid har vært sterkt hemmet av en omorganisering og krav til effektivisering som har tatt sikte på at private aktører innen formidling og utleie av arbeidskraft skal få øket sitt marked.

Dette medlem vil peke på at det er de som trenger mest bistand for å komme i arbeid som vil bli taperne når det innføres prestasjonsbelønning i Aetat.

Dette medlem konstaterer at det ikke foreligger forslag fra Regjeringen til bevilgninger til arbeidsmarkedspolitikken ut fra den nye situasjonen på arbeidsmarkedet som har avtegnet seg siden i sommer. Dette medlem forutsetter at det legges fram slike forslag og vil i denne omgang øke bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak med 50 mill. kroner. Dette medlem mener hovedvekt må legges på tiltak for å stimulere næringslivet til å øke verdiskapingen, og til å slippe til den betydelige arbeidskraftreserve som finnes.

Dette medlem mener næringspolitikken må rettes inn mot å utnytte mulighetene der de ligger best til rette. Et hovedsiktemål må være å bidra til at bosettinga i hele landet må opprettholdes. Dette kan bl.a. oppnås ved økt satsing på infrastruktur og utflytting av statlige arbeidsplasser til områder med ledig arbeidskraft og lågt kostnadsnivå. Dette medlem vil ta avstand fra prinsippet om næringsnøytralitet som visstnok ligger til grunn for Regjeringens politikk. Dette medlem mener det er viktig for eksempel å beholde norske sjøfolk på norske båter, og opprettholde støtten til skogkultur som sikrer et aktiv skogbruk også utafør de aller beste områdene. Dette medlem tror ikke skattelette til de som tjener godt, er en god strategi for å få en jevn og god utvikling i næringslivet.

Dette medlem viser videre til den ekstraordinære satsingen som ligger inne i Senterpartiets alternative budsjett rettet inn mot verkstedindustrien og møbelindustrien. Dette er industrigrener hvor det er viktig å videreutvikle og ivareta de kompetansemessige fortrinn en har bygd opp i Norge. Dette medlem viser derfor til møbelpakken og verkstedspakken som er beskrevet i Senterpartiet sine merknader under de respektive fagbudsjetter.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i kap. 9.6 og til sin merknad under kap. 2.1.2.

2.6 Pensjonskommisjonens foreløpige rapport

2.6.1 Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2002-2003)

Regjeringen Stoltenberg nedsatte ved kongelig resolusjon av 30. mars 2001 en kommisjon som skal avklare hovedmål og prinsipper for et samlet pensjons-

system. Kommisjonen ble gitt frist til 1. oktober 2003 til å legge fram sin utredning. Kommisjonen består av representanter fra de politiske partiene og uavhengige eksperter. I tillegg er det opprettet et råd med representanter fra hovedorganisasjoner i arbeidslivet, finansnæringen og de trygdedes organisasjoner.

På anmodning fra finansministeren og sosialministeren la Pensjonskommisjonen 4. september i år fram en foreløpig rapport om mål, prinsipper og veivalg for pensjonssystemet i framtiden. Kommisjonen understreker at det over tid må settes i verk tiltak for å begrense den sterke veksten i pensjonsutgiftene for å sikre at pensjonssystemet blir økonomisk bærekraftig. Rapporten beskriver videre to mulige veier for det framtidige pensjonssystemet. Den ene er innføring av en lik, statlig basispensjon til alle pensjonister. Standardsikringen, dvs. at pensjonen står i rimelig forhold til tidligere inntekt, må da ivaretas av pensjoner i arbeidsforhold og individuelle ordninger. Den andre hovedretningen er en modernisering av folketrygden, der sammenhengen mellom arbeidsinntekt og pensjon styrkes. Uavhengig av modell mener kommisjonen at det fortsatt bør gis en grunnsikring gjennom folketrygden med utgangspunkt i nivået på dagens minstepensjon. Pensjonskommisjonen går videre inn for en adgang til fleksibel alderspensjon for alle yrkesaktive mellom for eksempel 62 og 70 år, forutsatt at de tilfredsstillende bestemte krav om tidligere yrkesdeltaking og pensjonsopptjening. Kommisjonen mener prinsippet bør være at lang yrkeskarriere og sen pensjonering gir høyere årlig pensjon. Pensjonskommisjonen vil videre forenkle samordningen av offentlig tjenstepensjon mot folketrygden, og går inn for at offentlige tjenstepensjoner bør legges om til å bli mer rendyrket supplerende til folketrygden. Kommisjonen vil dessuten etablere en fondsløsning for deler av folketrygdens pensjonsforpliktelser i forbindelse med en reform av pensjonssystemet, men den konkrete fondsløsningen vil måtte avhenge av utformingen av det framtidige pensjonssystemet. Dette vil kommisjonen komme tilbake til i sin endelige rapport.

Etter Regjeringens syn gir Pensjonskommisjonen i sin rapport en god drøfting av de utfordringene pensjonssystemet står overfor i de kommende tiårene. Siktemålet med den foreløpige rapporten fra Pensjonskommisjonen har ikke vært å fremme konkrete forslag til endringer, men å skissere viktige veivalg for pensjonssystemet. Regjeringen legger vekt på at Pensjonskommisjonen skal stå fritt i sitt videre arbeid, og vil derfor ikke ta stilling til hva slags pensjonsmodell en bør velge før Pensjonskommisjonen legger fram sin endelige innstilling i oktober 2003.

Regjeringen ønsker å gjennomføre en bredt forankret trygghetsreform av folketrygden. Regjeringen vil gi uttrykk for følgende hovedmål for en reform:

- Pensjonssystemet må gi trygghet for folketrygdens framtid ved at systemet gjøres økonomisk bærekraftig.
- Pensjonssystemet må stimulere til økt arbeidsinnsats.

- Pensjonssystemet må fortsatt sikre alle pensjonister en garantert minstepensjon.

Regjeringen er innforstått med at valg av fondsløsning vil avhenge av valg av pensjonssystem, og vil avvente Pensjonskommisjonens endelige forslag høsten 2003. Regjeringen legger til grunn at Pensjonskommisjonen arbeider videre med spørsmålet om fondering av pensjonsforpliktelser i ulike former, herunder en vurdering av fordeler og ulemper med individuelt ansvar for, og eierskap til, pensjonsrettigheter.

Pensjonskommisjonens rapport og Regjeringens oppfølging omtales nærmere i avsnitt 3.7 i meldingen.

2.6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, vil understreke betydningen av at pensjonskommisjonen i sitt videre arbeid vektlegger behovet for å skape et offentlig pensjonssystem som lar seg finansiere over tid og som inngir tillit hos folk flest. Det er vesentlig at pensjonssystemet blir mer oversiktlig, slik at den enkelte lett kan få oversikt over egen pensjon.

En reform av folketrygden bør gi løsninger som stimulerer folk flest til å stå lengre i arbeid. Dersom vi skal løse utfordringene i det norske samfunnet, må arbeidskraften utnyttes bedre.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, mener at Pensjonskommisjonens foreløpige rapport danner et godt utgangspunkt for det videre arbeid med et nytt pensjonssystem.

Flertallet viser til at de langsiktige økonomiske fremskrivningene viser at utgiftene til pensjoner i folketrygden vil kunne øke fra 7-8 pst. av BNP i dag til om lag 18 pst. av BNP frem mot 2050. Flertallet er enig med Pensjonskommisjonen om at pensjonssystemet må være opprettholdbart over tid.

Flertallet støtter Pensjonskommisjonen i at utfordringene knyttet til økte pensjonsutgifter i folketrygden fremover må møtes med en kombinasjon av tiltak som støtter opp under målene om høy sysselsetting, lav arbeidsledighet, et inkluderende arbeidsliv og tiltak som bidrar til å jevne ut den finansielle belastningen over tid. Videre bør en klarere sammenheng mellom arbeidsinntekt, premieinnbetaling og pensjon med sparing og forsikring over livsløpet vurderes.

Flertallet viser til at pensjoner tjenes opp og utbetales over lang tid. Flertallet er enig med Pensjonskommisjonen at det innenfor pensjonssystemet derfor er nødvendig å etablere mekanismer for å sikre realverdien av opptjente pensjonsrettigheter som yrkesaktiv, og de løpende pensjonsutbetalingene som pensjonist. Pensjonskommisjonen tilrår at det innføres klare regler og retningslinjer for verdisikring. Flertallet regner med at Pensjonskommisjonen arbeider videre med ulike modeller og avventer den endelige rapporten.

Pensjonskommisjonen viser til at en av hovedutfordringene med pensjonssystemet er å etablere et bærekraftig system i den forstand at det gir en rimelig

byrdefordeling mellom generasjoner. Pensjonskommisjonen peker på at en fondering av de offentlige pensjonsforpliktelsene vil kunne bidra til å synliggjøre de reelle kostnadene knyttet til pensjonssystemet og at dette kan gjøre det lettere å føre en økonomisk politikk som er bærekraftig på lengre sikt. Flertallet støtter Pensjonskommisjonens vurderinger, og går inn for at Pensjonskommisjonen arbeider videre med spørsmålet om fondering av pensjonsforpliktelsene i ulike former.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener at når det gjelder spørsmålet om fondering, bør det foretas en vurdering av fordeler og ulemper med individuelt ansvar for, og eierskap til, pensjonsrettigheter. Dette innbefatter også en drøftelse av virkningene for det norske kapitalmarkedet og norsk privat eierskap.

Flertallet viser til at Pensjonskommisjonen har lagt frem to mulige veivalg for et fremtidig pensjonssystem. Flertallet mener at Pensjonskommisjonen bør utrede begge modeller videre og finner det ikke naturlig å ta stilling til hva slags pensjonsmodell en bør velge før endelig rapport foreligger.

Flertallet mener at en pensjonsreform også må ivareta pensjonsrettigheter som allerede er opparbeidet. Pensjonskommisjonen vurderer ulike overgangsordninger og flertallet avventer den endelige rapporten.

Flertallet viser til at tjenstepensjonsordningene er utformet på ulik måte i privat og offentlig sektor, der de i offentlige sektor er brutto-ordninger og i privat sektor er netto-ordninger. Flertallet har merket seg Pensjonskommisjonens vurderinger om at dagens forskjeller mellom offentlig og privat sektor slår negativt ut på mobiliteten av arbeidskraft og at regelverket for flytting av pensjoner og oppsatte pensjonsrettigheter mellom offentlige og private tjenstepensjoner bør harmoniseres og forenkles.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at pensjonssystemet både bør omfatte en grunnsikring og en standardsikring, og går inn for en modernisering av dagens folketrygd der sammenhengen mellom arbeidsinntekt og pensjon styrkes. Disse medlemmer går imot en modell med en lik, statlig basispensjon til alle pensjonister. I en slik modell er det en fare for at store grupper, som ikke har tjenstepensjon, vil være uten annen pensjon enn den statlige basispensjonen.

Disse medlemmer vil videre gå inn for at deler av folketrygdens forpliktelser blir fondert. En fondering vil kunne øke tilliten til folketrygden. Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene i Innst. S. nr. 264 (2001-2002) Eierskapsmeldingen, åpner for å overføre ansvaret for deler av pensjonssparingen fra Folketrygden til private pensjonsfond. Disse medlemmer går imot en privatisering av folketrygden. Et pensjonsfond bør være statlig og underlagt kollektiv forvaltning, slik Petroleumsfondet er i dag. En samlet forvaltning vil være langt rimeligere enn om fondet

skulle splittes opp på en mengde små, individuelle fond som ble forvaltet av ulike miljøer. En individualisering vil dessuten innebære usikkerhet rundt hvor stor pensjon en person får utbetalt, fordi pensjonens størrelse vil være avhengig av avkastningen på fondene personen har valgt å plassere i. Noen pensjonister vil få utbetalt en høyere pensjon enn andre, ikke fordi de har hatt større inntekt eller arbeidet mer, men fordi noen fond har utviklet seg gunstigere enn andre. Disse medlemmer mener at en slik privatisert modell vil være uheldig, både fordi den innebærer et stort element av risiko for den enkelte, og fordi det vil oppstå forskjeller som i stor grad skyldes tilfeldigheter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Regjeringen er tilfreds med Pensjonskomisjonens rapport, og ikke legger tunge føringer for kommisjonens videre arbeid. Regjeringen ønsker at pensjonssystemet skal være økonomisk bærekraftig, og samtidig ta hensyn til allerede oppkjøpte rettigheter. Videre mener Regjeringen at pensjonssystemet må være solid for fremtiden, stimulere til økt arbeidsinnsats og sikre alle en garantert minstepensjon. Det er disse medlemmer enig i.

Disse medlemmer viser til at utgifter til pensjoner i folketrygden vil kunne øke fra 7-8 pst. til om lag 18 pst. av BNP frem mot 2050. Veksten er om lag tre ganger sterkere enn gjennomsnittet for andre OECD-land. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig med endringer hvis systemet skal være økonomisk bærekraftig. Pensjonskomisjonen antyder at et nytt system må gjøre innstramminger tilsvarende om lag 2-3 pst. av BNP i forhold til dagens system. Den viktigste finansiering av både pensjoner og andre velferdsordninger i fremtiden vil fortsatt være den løpende verdiskapningen i økonomien. Lave fødselstall og tapping av arbeidsstyrken gjennom uførepensjon, tidligpensjonering og andre velferdsordninger skaper betydelige utfordringer.

Disse medlemmer viser til at fordelingsvirkningen av pensjonssystemet har styrket seg over tid. Pensjonen har blitt flatere, og det er blitt mindre sammenheng mellom premieinnbetalinger og pensjonsutbetalinger. I snitt er pensjonen 50 pst. av gjennomsnittsinntekten (før skatt) i Norge.

Folketrygden bør gi grunnsikring, tilsvarende ordningen med minstepensjon i dag. Disse medlemmer mener videre at arbeid skal lønne seg, men at et fremtidig pensjonssystem skal gi adgang til fleksibelt og selvvalgt uttak av opptjent alderspensjon for eksempel mellom 62 og 70 år.

Disse medlemmer ønsker å sikre et bærekraftig system som fordeler kostnadene rettferdig. Bidrag skal tilsvare utbetalingene for hver generasjon.

Disse medlemmer mener det er nødvendig med en utredning av Basispensjonsmodellen, da det på det nåværende tidspunkt ikke foreligger tilstrekkelig grunnlag for å vurdere de samfunnsøkonomiske konsekvensene av en slik modell. Men det er etter disse medlemmers oppfatning grunn til å anta at basispensjonsmodellen er betydelig rimeligere enn alternativet.

Dette fordi en slik ordning kan gi lavere ytelser og være rimeligere å administrere. I tillegg vil en slik ordning være langsiktig, forutsigbar og lett for skatteyderne å forstå.

Disse medlemmer vil videre understreke at fondering av akkumulerte forpliktelser i Folketrygden er en nødvendig vei videre for et nytt pensjonssystem.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti vil understreke at folketrygda er ein bærebjelke i velferdssamfunnet. Gjennom innbetalningar i yrkesaktiv alder vert rettar sikra til pensjonsutbetalningar. Desse medlemene går inn for at pensjonsyttingane framleis skal stå i forhold til tidlegare inntekt. I tillegg har folketrygda viktige forsikrings- og fordelingsfunksjonar. Kompensasjonsgraden i folketrygda er høgare for låginntektsgrupper enn for høginntektsgrupper, og uførepensjonering sikrar at dei som vert arbeidsuføre har ei minsteinntekt. Desse medlemene går inn for å føre vidare desse hovudtrekka ved folketrygda. Den skal vere offentleg, og dekke alle. Den skal sikre at alle har krav på ein minstepensjon, men òg ha innslag av forsikring som gjer at det er ein samanheng mellom det kvar enkelt betalar inn og det som vert utbetalt. For desse medlemene er det òg avgjerande at pensjonssystemet ikkje skal føre til uforholdsmessig store utgifter for framtidige generasjonar.

Desse medlemene vil peike på at fordelingsprofilen i dei to modellane som Pensjonskomisjon har lagt fram i sin førebels rapport, er dårleg. Her foreslår ein å auke pensjonane til personar med lønningar over gjennomsnittet, sidan standardsikringa for denne gruppa har vorte monaleg svekka, ikkje minst som følge av innstrammingane i tilleggspensjonssystemet frå 1992. Det er likevel eit stort tankekors at denne betringa for høglønsgruppene skal kombinerast med lågare pensjonar for personar med lågare og midlare inntekter. Og denne gruppa har opplevd svekking av standardsikringa i folketrygda som følgje av den såkalla underreguleringa og innstrammingane i 1992. Desse medlemene vil understreke at ein konsekvens av desse modellane vil vere at den delen av folkesetnaden som endar opp som minstepensjonistar, vil auke sterkt i høve til i det systemet vi har i dag. Dette er paradoksalt, ettersom dei dårlegaste insentiva nedst i inntektsfordelinga og uretten knytt til minstepensjonsfella, kan hevdast å vere eitt av dei sterkaste argumenta for å reformere det systemet vi har i dag. Òg i forhold til at denne endringa skal betre insentiva til arbeid, vert forslaga paradoksale. Samanlikna med systemet vi har i dag, vil personar med årlege gjennomsnittsinntekter over 6 G få ein sterkare spore til å auke sin arbeidsinnsats, men dette vert oppnådd ved ei forverring av insentiva til arbeid i den nedste delen av inntektsfordelinga. Desse medlemene er sterkt usamde i ein slik fordelingsprofil.

Desse medlemene er motstandarar av ulike former for pensjonsreformer som svekker folketrygda som ei kollektiv velferdsordning, og vil gå imot at rettar i folketrygda skal privatiserast. Det har vore reist

forslag om dette, til dømes ved at arbeidstakarar skal kunne forvalte sine pensjonsrettar individuelt etter ei privatisering av Petroleumsfondet.

Desse medlemene vil understreke at den største utfordringa for den økonomiske utviklinga i Noreg, er å stimulere til høg yrkesdeltaking. Framtidig arbeidsinntekt er langt større del av vår nasjonalformue enn oljeformuen, anten den er plassert i aksjar eller på havbotnen. Noreg har lukkast med å stimulere til høg yrkesdeltaking, først og fremst fordi fleire kvinner har valt å arbeide. I framtida kan ikkje auka sysselsetjing blant kvinner medvirke til auka yrkesdeltaking, og det er difor rimeleg at ein stadig friskare, eldre del av folkesetnaden vert stimulert til å delta i arbeidslivet. Desse medlemene vil peike på at dette må skje utan at pensjonsrettane til eldre arbeidstakarar vert svekka, og i samarbeid med partane i arbeidslivet. Det er òg ei stor utfordring å redusere talet på uføretrygda. Arbeidslivet må difor vere i stand til å inkludere fleire. Desse medlemene viser til at desse medlemene ein annan stad i innstillinga fremjar fleire forslag for å redusere talet på uføretrygda, og få desse tilbake i arbeid.

Desse medlemene vil vere særleg opptekne av fordelingsprofilen og likestillingsprofilen i Pensjonskommissjonen sin endelege rapport, og vil komme attende med forslag om at det skal gjennomførast ei vurdering av fordelingsverknad og likestillingsverknad av den endelege rapporten.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i kap. 9.6 og til sin merknad under kap. 2.1.2.

2.7 Tiltak for å bedre økonomiens virkemåte

2.7.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2002-2003)*

Tiltak for å bedre økonomiens virkemåte skal bidra til at landets ressurser blir utnyttet så effektivt som mulig. Effektiv ressursbruk er nødvendig for å gi høyst mulig verdiskaping. Inntektene fra produksjonen av olje og gass har gitt muligheter for økt velferd. Produksjonen i Fastlands-Norge utgjør likevel 4/5 av den samlede produksjonen i norsk økonomi. Det skal dermed ikke store inntektstapet til i resten av økonomien før den handlefriheten som petroleumsinntektene gir, er brukt opp. På lang sikt vil dermed vekstevnen i fastlandsøkonomien bestemme hvilken velferd vi kan unne oss i Norge.

Offentlige utgifter tilsvarer i dag mer enn halvparten av verdiskapingen i Fastlands-Norge. Sterk vekst i pensjonsutgiftene trekker i retning av at denne andelen kan øke i tiårene framover. Samtidig bidrar inntektsvekst og teknologiske nyvinninger til å øke forventningene til kvalitet og omfang på offentlige tjenester. Hensynet til effektivitet og god ressursbruk i privat sektor tilsier på den annen side at skatte- og avgiftsnivået bør reduseres. For å møte disse utfordringene vil Regjeringen gi arbeidet med å modernisere offentlig sektor høy prioritet. Arbeids- og administrasjonsministeren redegjorde overfor Stortinget 24. januar i år for hovedprinsippene

i Regjeringens arbeid med modernisering, forenkling og effektivisering av offentlig sektor.

En annen viktig oppgave er å bidra til økt verdiskaping i privat sektor ved å legge til rette rammebetingelsene for bedrifter og husholdninger. Dette skjer dels via skatter, overføringer og andre bevilgninger, og dels gjennom å regulere markedene ved hjelp av lover og regler.

I produktmarkedene kan myndighetene gripe inn på flere måter:

- Næringsstøtte kan benyttes til å styrke forskning og utvikling eller andre formål som næringslivet i utgangspunktet ikke ivaretar fullt ut. Støtte rettet mot enkelt næringer kan imidlertid skape en næringsstruktur med liten evne til innovasjon og omstilling. Samtidig er det betydelige realøkonomiske kostnader knyttet til å finansiere næringsstøtten. Ulike former for næringsstøtte bør derfor gjennomgås kritisk for å sikre at de faktisk gir en samfunnsøkonomisk gevinst. Næringsstøtte er omtalt i avsnitt 5.2 i meldingen.
- Konkurransopolitikken skal sørge for effektiv bruk av ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse. Det er viktig at konkurransemyndighetene har et helhetlig ansvar for konkurransepolitikken og mulighet til å gripe inn hurtig og effektivt overfor atferd som begrenser konkurransen. Konkurransopolitikken er omtalt i avsnitt 5.3 i meldingen.
- I en del tilfeller kan det være nødvendig med særskilt regulering for at et marked skal fungere effektivt. En viktig oppgave er å føre tilsyn med vilkårene for bruk av infrastruktur som benyttes av hele næringen. Dette er f.eks. tilfelle i telemarkedet og kraftsektoren. I markeder som er åpnet for konkurranse, er offentlig eierskap normalt ikke et egnet virkemiddel for å oppnå samfunnsmessige mål. I samsvar med dette ønsker Regjeringen over tid å redusere det statlige eierskapet. Regulering av viktige enkeltsektorer og eierskap er også omtalt i avsnitt 5.3 i meldingen.

Reformarbeidet i *offentlig sektor* skal baseres på desentralisering og delegering. Statlige tjenesteytere skal få større selvstendighet, og kommunene skal gis større frihet. Brukerne av offentlige tjenester skal få større valgfrihet og pengene skal i større grad følge brukerne. Effektiviseringen og bedringen av tjenestetilbudet skal bl.a. komme i stand gjennom økt konkurranse. Private tilbydere skal slippes til der det er hensiktsmessig. Et klarere skille mellom forvaltning og tjenesteyting skal legge grunnlaget for mer fleksible, brukerrettede organisasjonsmodeller for tjenstedelen av offentlig virksomhet. Moderniseringsarbeidet er nærmere omtalt i avsnitt 5.4 i meldingen.

Arbeidskraften er den viktigste ressursen i økonomien. Et godt fungerende arbeidsmarked er dermed sentralt for effektiv ressursutnyttelse. En nærmere omtale av sysselsettingspolitikken er gitt i avsnitt 3.6 i meldingen.

Utviklingen og reguleringen av finansmarkedet omtales årlig i en egen stortingsmelding. I kredittmeldingen for 2001 vil det også gis en særskilt omtale av innenlandsk finansiell stabilitet. I tillegg vil Regjeringen i meldingen drøfte hvilke konsekvenser regnskaps-skandalene i USA bør få for det norske lovverket.

Skatter og avgifter påvirker ressursutnyttelsen i økonomien. Kapittel 4 i meldingen om skatter og avgifter gir en oversikt over Regjeringens skatteopplegg for 2003.

EØS-avtalen har siden den trådte i kraft i 1994, medvirket til omstillinger i norsk næringsliv gjennom bedre markedsadgang, nye forpliktelser og økt konkurranse. EU vedtok i mars 2000 en overordnet strategi, den såkalte Lisboa-strategien, hvor målet bl.a. er å bedre EU-landenes konkurransekraft ved å skape rammebetingelser som bidrar til større effektivitet og bedre ressursutnyttelse. Lisboa-strategien dekker bl.a. makroøkonomisk politikk, det indre marked, utdanning, forskning, sosial trygghet, sysselsetting og miljø. I tillegg til regelverksutvikling er viktige elementer i Lisboa-strategien fastsettelsen av felles mål, sammenlikning av måloppnåelse underveis og utveksling av informasjon om beste praksis. Norge berøres av de deler av Lisboa-strategien som dekker saksfelter som også omfattes av EØS-avtalen. Eksempler på slike saksfelt er spørsmål som knytter seg til det indre marked og programsamarbeidet i forsknings- og utdanningssektoren. Regjeringen vil følge EUs arbeid med Lisboa-strategien særlig på områder som er av interesse for Norge, og arbeide for en tettere norsk tilknytning til strategien, jf. nærmere omtale i St.meld. nr. 27 (2001-2002) Om EØS-samarbeidet 1994-2001.

2.7.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at knapphet på arbeidskraft vil være en utfordring i fremtiden. Befolkningsveksten avtar, samtidig som behovet for arbeidskraft innen pleie- og omsorgssektoren vil øke. Det er viktig å satse på sykehjem, skoler og annen offentlig velferd, men det er også nødvendig å opprettholde en stor konkurranseutsatt industri som kan bidra til å skaffe landet valuta-inntekter. Dersom dette skal være mulig, må arbeidskraft som i dag ikke deltar aktivt i arbeidsmarkedet mobiliseres. Satsingen på et inkluderende arbeidsliv har som målsetning å bidra til denne mobiliseringen. Det er i dag opp mot 100 000 arbeidsledige, flere hundre tusen uføretrygdde, mange langtidssykemeldte og lav yrkesdeltagelse i blant annet innvandrer miljøene. Dette potensialet er det helt nødvendig å utnytte på en bedre måte enn i dag.

Disse medlemmer vil også understreke at utviklingen forsterker behovet for å fornye offentlig sektor. Etterspørselen etter offentlige tjenester vil øke samtidig med at veksten i arbeidsstyrken ikke vil være like stor som tidligere. Disse medlemmer mener at siktemålet må være å få flere og bedre offentlige tjenester tilpasset brukernes behov, og at tjenesteytingen organiseres bedre. Uten en løpende omstilling og for-

nyelse, vil offentlige tjenester bli dårlig tilpasset befolkningens behov. Utfordringen blir å finne egnede virkemidler for å oppnå slike forbedringer, uten at det går på bekostning av andre viktige hensyn, som f.eks. fordelingshensyn, hensynet til rettsikkerhet og krav til kvalitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at det er viktig at landets ressurser brukes så effektivt som mulig. Effektiv ressursbruk både i privat og offentlig sektor er avgjørende for høy verdiskapning og et godt velferdstilbud.

For å sikre et godt velferdstilbud i offentlig sektor, legger disse medlemmer stor vekt på modernisering, forenkling og effektivisering av offentlig sektor. Reformarbeidet i offentlig sektor bør baseres på større desentralisering og delegering. Statlige tjenesteytere bør få større selvstendighet og frihet til å utføre sine oppgaver. Ansvar og myndighet bør delegeres nedover i systemene, nærmere brukerne av tjenestene. Det er viktig at brukerne av offentlige tjenester får større valgfrihet og at pengene i større grad følger brukerne.

Disse medlemmer legger videre vekt på bedring av tjenestetilbudet blant annet gjennom økt konkurranse og at private tjenestetilbydere i større grad slipper til der det er hensiktsmessig.

Disse medlemmer vil videre peke på Regjeringens arbeid for modernisering og forenkling. Programmet "Et enklere Norge" videreføres og videreutvikles av Regjeringen for å forenkle regelverket og redusere skjemaveldet og dermed redusere kostnadene for privatpersoner og for næringslivet. 630 tollsatser og 420 forskrifter er allerede fjernet og det pågår et kontinuerlig arbeid for å evaluere konsekvenser av offentlige lover og regler for næringslivet. Solnedgangslovgivning, som innebærer at forskrifter faller bort hvis de ikke vedtas på nytt, gjennomføres av Regjeringen. Det er aktiv bruk av ny teknologi gjennom prosjektet eNorge 2005, og alle offentlige etater skal være i stand til å motta innrapportering elektronisk innen 2004.

Disse medlemmer vil også vise til de skatte- og avgiftslettelser som er gjennomført og foreslått for å forbedre økonomiens virkeområde og forbedre vilkårene for næringslivet. 1. oktober 2002 ble investeringsavgiften fjernet, noe som alene har gitt næringslivet en besparelse på over 6 mrd. kroner i året. Flypassasjeravgiften og dobbeltbeskatningen av utbytte er allerede fjernet. Innsatsen for forskning i næringslivet er økt gjennom økte skattefradrag for forskning. Regjeringen har nedsatt Skauge-utvalget som utreder flattere skatt, nedtrapping av formueskatten og hel eller delvis avvikling av delingsmodellen. Det er gjennomført lavere skatt på arbeid og forbedring av opsjonsbeskatningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer hva Regjeringen skriver i nasjonalbudsjettet, men etterlyser konkret handling for å oppnå resultater.

Disse medlemmer understreker at det overordnede målet med strukturpolitikk er å bidra til at landets

samlede ressurser utnyttes så effektivt som mulig. Bedre utnyttelse av ressursene vil gi grunnlag for størst mulig verdiskapning og velferd i samfunnet. Det er gjennom en vellykket strukturpolitikk samfunnet får best mulighet til å oppfylle andre målsettinger. Disse medlemmer viser til at globaliseringen og den teknologiske utviklingen driver frem omfattende strukturendringer i næringslivet. Nye bedrifter etableres og gamle avvikles i et høyere tempo enn tidligere. Utviklingen stiller større krav til omstilling, men byr også på store muligheter for et land som greier å utvikle et klima for nyskaping og entreprenørskap. Hovedutfordringen i næringspolitikken blir derfor å øke tilveksten av ny næringsvirksomhet. Siden investeringskapital og kunnskapsmedarbeidere kan forflytte seg dit rammebetingelsene er best må Norge fremstå som et attraktivt område for investeringer og utvikling av nye ideer og virksomheter. For at norske bedrifter skal kunne konkurrere effektivt, og Norge oppfattes som et jevnbyrdig investeringsområde må norske rammebetingelser være attraktive. Skal vi sikre et høyt norsk velferdsnivå i fremtiden kan ikke skatte- og avgiftsnivået være høyere enn i EU-landene.

Disse medlemmer mener det er en sentral strukturpolitisk erkjennelse at offentlige myndigheter ikke skal peke ut markedets vinnere, men legge til rette for verdiskapning ved å fjerne hindringer for vekst og nyskaping. Selektiv næringsstøtte til bedrifter og bransjer bør avvikles til fordel for bedre rammebetingelser for all næringsvirksomhet.

Disse medlemmer ønsker å fjerne reguleringer som gjør det vanskeligere å drive næringsvirksomhet og egen bedrift i Norge. Samtidig må det bli enklere og mer attraktivt å jobbe. Tilgangen på arbeidskraft må økes og det må legges til rette for økte investeringer.

Disse medlemmer viser til at arbeidskrevende og unødvendige rutiner og forskrifter fører til store mengder ekstraarbeid. Skjemabelastningen på norske bedrifter tilsvarer mer enn 7 000 årsverk. I tillegg er det ofte svært arbeidskrevende å holde oversikt over ulike offentlige regler og forskrifter. Disse medlemmer understreker at det er et betydelig samfunnsøkonomisk problem når knappe arbeidskraftsressurser bindes opp i uproduktivt arbeid. Små bedrifter er særlig utsatt fordi de må bruke en uforholdsmessig stor andel av arbeidsressursene. Disse medlemmer mener næringslivet må få bruke mer tid på produktiv virksomhet og mindre tid på skjemautfylling og å tilpasse seg et uoversiktlig og komplisert regelverk. Til tross for at det har vært en erklært oppgave for flere regjeringer å redusere skjemaveldet, er det ingen forbedringer å spore. Disse medlemmer etterlyser derfor en samlet strategi med slagkraftige virkemidler som kan bidra til en omfattende reduksjon i skjemaveldet og forenkling og fjerning av lover og forskrifter. Disse medlemmer understreker at de positive virkninger av ryddesjauer og forenklinger i lover, forskrifter og skjemaer vil forbli små så lenge stortingsflertallet og den til enhver tid sittende regjering har ambisjoner om å detaljregulere bedrifters og enkeltmenneskers hverdag. Det er denne reguleringsiveren som først og fremst har skapt skje-

maveldet og forskriftsjungelen. Bare en grunnleggende politikkomlegging kan fjerne dem.

Disse medlemmer vil ha en offentlig sektor der det enkelte menneskets behov står sentralt. Siden alle mennesker er ulike og har forskjellige behov, er det viktig med et mangfold av tilbud. Bedre tjenester og økt mangfold oppnås best dersom brukerne av tjenestene selv kan velge mellom flere tjenestetilbud. Disse medlemmer ønsker en ordning der offentlige og private virksomheter må konkurrere om å tilby de beste tjenester til pasienter, skoleelever og pleietrengende. Det offentlige skal fortsatt stå for finansieringen, men ikke nødvendigvis for tjenesteproduksjonen. Disse medlemmer mener en slik konsekvent bruk av konkurranseutsetting av offentlige tjenester er påkrevet for å få mest mulig mangfold og kvalitet igjen for tilgjengelige offentlige midler.

Grunnlaget for norsk verdiskapning er den produksjon som skjer i private bedrifter. Disse medlemmer mener at Fremskrittspartiets generelle tilbudssidepolitikk vil legge forholdene bedre til rette for privat næringsvirksomhet, ved å øke tilbudet av arbeidskraft, dempe lønnsøkningen, øke investeringer i samferdsel og annen offentlig tjenesteyting som kommer næringslivet til gode, senke avgiftene og ta bort formuesskatten. En reduksjon i landbrukssubsidiene og annen næringsstøtte vil også legge forholdene bedre til rette for privat lønnsom næringsdrift.

Selv om Norge er en del av et internasjonalt kapitalmarked, så betyr ikke det at egen- og fremmedkapital er tilgjengelig for entreprenører og små bedrifter på betingelser som er internasjonalt konkurransedyktige. Det er reelle transaksjonskostnader knyttet til å koble kapital og produktiv virksomhet. Disse medlemmer er derfor opptatt av at det for det første legges til rette for økt privat sparing og kapitaldannelse - og dette vil komme som en virkning av vår omlegging av finanspolitikken - og at den statlige kapitalen som er oppspart i norske fond gjøres mest mulig tilgjengelig for norske entreprenører og små bedrifter. Dette må gjøres innenfor en markedsøkonomisk ramme, og på bedriftsøkonomiske kriterier. Disse medlemmer vil ikke ved formidling av skattebetalernes penger bidra til subsidiert av privat næringsvirksomhet.

Arbeidsmarkedet spiller en helt sentral rolle i markedsøkonomien, på linje med kapitalmarkedet. Det norske arbeidsmarkedet kjennetegnes av at det i stor grad er organisert etter et korporativt mønster. Spesielt har LO og NHO en dominerende innflytelse på lønnsdannelsen. Dette er uheldig i den grad det medfører at sysselsettingen blir lavere enn den kunne ha vært, og at arbeidskraft ikke blir kanalisert inn i de mest lønnsomme arbeidsplassene. Disse medlemmer vil arbeide for å redusere sentraliseringen i lønnsdannelsen, og for å redusere makten til LO og NHO spesielt og organisasjonene generelt. Kommuneforbundet fungerer på mange måter som en bremsekloss i forhold til nødvendig rasjonalisering i kommunal sektor. Vi vil arbeide for at deres innflytelse skal bli mindre.

Arbeidsmiljøloven skaper i mange henseende unødvendig mye byråkrati og fungerer som et hinder for

rasjonell drift. Samtidig som det tas hensyn til arbeidstakernes situasjon, vil disse medlemmer arbeide for at arbeidsmiljøloven blir mindre restriktiv.

I offentlig sektor er det et betydelig effektiviseringspotensiale. Dette ble påvist empirisk av det utvalget som ble ledet av Victor Norman tidlig på 90-tallet. Utvalget anslo det samlede effektiviseringspotensialet til ca. 130 mrd. årlig i datidens kroneverdi.

Disse medlemmer vil bruke virkemidler som privatisering, konkurranseutsetting og anbudsrunder for å øke effektiviteten både i statlig og kommunal forvaltning. Arbeidet med offentlig effektivisering er stort og møysommelig, og vil gjelde på alle nivå i offentlig forvaltning.

Disse medlemmer viser til tidligere rapporter hvor det er beregnet store effektiviseringsgevinster i offentlig virksomhet ved hjelp av ulike virkemidler.

Effektivitet er først og fremst et spørsmål om å oppnå resultater, fortrinnsvis med mindre ressursinnsats. Disse medlemmer erkjenner at offentlig sektor er noe annet enn en bedrift i vanlig forstand, da den har ansvaret for en rekke fellesgoder, for inntektsfordeling og også opptrer som et korrektiv til privat sektor.

Likevel er det minst tre ulike effektiviseringsmuligheter i offentlig sektor:

- Kostnadseffektivisering - frembringe offentlige tjenester billigere enn i dag.
- Resultateffektivisering - oppnå overordnede politiske mål billigere ved å fordele innsatsen på ulike områder på en annen måte enn i dag.
- Nytte- kostnadsforbedringer - omprioritere fra områder hvor den siste kronen i innsatsen kaster lite av seg, til områder hvor ekstra innsats kaster mye av seg.

Det grunnleggende effektiviseringsbegrepet er samfunnsøkonomisk effektivitet. Man må særlig være oppmerksom på offentlige inngrep som forsterker i stedet for å redusere de problemer som følger av markedssvikt. Offentlig sektor har over tid hatt en sterk ekspansjon i Norge, og det er derfor særlig grunn til å sette søkelyset på effektiviteten i denne sektoren som tross alt legger beslag på stadig større del av vårt BNP, som igjen fører til et uakseptabelt skatte- og avgiftstrykk, og heller ikke gir god nok kvalitet på de tjenester offentlig sektor produserer. Hittil har løsningen vært å putte mer penger inn i sektoren, fremfor å se på selve organiseringen og effektiviteten. Dette betyr ineffektivitet og gir ikke samfunnsøkonomisk optimale løsninger. Markedsøkonomien har særlig vist oss at konkurranse er et effektivt virkemiddel for å oppnå størst effektivitet og ikke minst gode tilbud til rimelige priser. Derfor bør også offentlige tjenester konkurransestimuleres. Det er ingen grunn til at oppgaver som det offentlige har ansvaret for må utføres i offentlig regi. Det offentlige kan konsentrere seg om finansiering av tjenestene og derved overlate til private å produsere dem. Skal private bedrifter og offentlige etater konkurrere om oppdrag forutsetter dette at konkurransen er reell, det vil si at de konkurrerer på like vilkår,

noe som ikke er tilfelle i dag. Det er særlig to forhold som gjør at offentlig sektor er skjernet fra reell konkurranse. For det første må det offentlige få en reell prising av sin tjenesteproduksjon. I dag er det ofte slik at når offentlige tjenester skal prises, er ikke alle kostnader tatt med i kalkylen. Det er altså nødvendig med kalkyler som viser totale reelle kostnader. For det andre er det i dag slik at offentlig produksjon utført av egne ansatte ikke er momsbelagt, mens tilsvarende kjøp fra private er momsbelagt. Dette gjør at offentlig egenproduksjon lever en beskyttet tilværelse. Ved lov av 17. februar 1995 ble det vedtatt å innføre en ordning som gir kommuner og fylkeskommuner kompensasjon for merverdiavgift ved bruk av private bedrifter på enkelte avgrensede områder. Loven har virket positivt innen det begrensede området den omfatter, men den har store mangler fordi den ikke er generell. Innenfor sentralt gitte rammebetingelser er det opp til kommunen å definere og fastsette kvalitet og økonomi i tjenestetilbudet. Det er også en naturlig del av det kommunale selvstyret at den enkelte kommune selv får velge de tiltak som den finner hensiktsmessig å ta i bruk for å få endene til å møtes. Ett slikt tiltak er å konkurranseeksponere den aktuelle tjeneste, noe som også er et virkemiddel i arbeidet med en modernisering og effektivisering av offentlig sektor generelt. Skal konkurransen virke, må markedet fungere, noe som blant annet betyr at konkurransevilkårene mellom offentlige og private aktører må være like. I dag er det ikke slik. Blant annet er innretningen av momskompensasjonsloven slik at det i praksis hemmer utviklingen og bruk av et effektivt marked. Det foreligger dermed en konkurransevridende effekt som innebærer at de ønskede effektene av å konkurranseeksponere ikke oppnås og at sentrale myndigheter legger bånd på kommunenes muligheter for valg av tiltak og dermed avgrenser det kommunale selvstyret.

Disse medlemmer vil derfor fremme forslag om å endre på dette.

Disse medlemmer mener at strukturpolitikken tillegges alt for liten vekt i den økonomiske politikken.

Finanspolitikken er i høyeste grad strukturpolitikk. Nivået på skattesatser, avgiftssatser, støtteordninger osv. påvirker folks adferd med hensyn til sparing, arbeid og investering, og dermed utviklingen i økonomiens tilbudsside. Regjeringen forholder seg altfor passivt til økonomiens langsiktige vekstrate. Selv en liten økning i årlig vekstrate vil få enorm betydning for fremtidig levestandard.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil fremme en rekke forslag i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2003, og henviser til budsjettinnstillingene fra de ulike fagkomiteene i Stortinget. Mange av disse er av en slik karakter at de ikke vil kunne iverksettes umiddelbart, men derfor er det desto viktigere at det fattes vedtak om intensjon fra Stortingets side allerede nå, slik at regjeringen kan realisere og derved skape større handlingsrom i økonomien i tiden fremover.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"a.

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at staten i et inntektspolitisk samarbeid skal tilby skatte- og avgiftslettelser som et bidrag i en felles rammeavtale for lønnsoppgjøret i 2003.

b.

Stortinget ber Regjeringen utvide Momskompensasjonsordningen fra 1. januar 2003 til å gjelde alle kommunale innkjøp, for å unngå konkurransevridende effekter og bidra til bedre og rimeligere kommunale tjenester.

c.

Arbeidsgivere i offentlig sektor må gis reell frihet i valg av pensjonsleverandør, slik at den frie konkurransen i pensjonsmarkedet sikres. Stortinget ber derfor Regjeringen gjennomføre nødvendige lovendringer, slik at arbeidsgivere i offentlig sektor, samt andre som har sine pensjonsordninger tilknyttet KLP, som ønsker å gå over fra KLP til private pensjonsordninger kan gjennomføre dette.

d.

Stortinget ber Regjeringen vurdere ulike modeller for kraftverksbeskatning hvor også en prisavhengig ressurskatt inngår, og fremme egen sak om dette til Stortinget.

e.

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til nytt skattesystem på norsk sokkel, med sikte på både å øke konkurransen og teknologiutviklingen.

f.

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om tilbakeføring av bedriftsbeskatningen til kommunene."

Disse medlemmer mener det er nødvendig å igangsette et arbeid for utvikling av nye makroøkonomiske modeller til å analysere norsk økonomi. Med en makroøkonomisk modell menes en oversikt over norsk økonomi som er egnet til å gi kvantitative prognoser på utviklingen i viktige samfunnsøkonomiske variabler som produksjon, sysselsetting, rentenivå med mer, gitt ulike forutsetninger om den økonomiske politikken.

De makroøkonomiske modellene MODAG og KVARTS brukes for makroøkonomiske fremskrivninger på kort og mellomlang sikt. I den akademiske litteraturen har modeller av typen MODAG og KVARTS vært utsatt for hard kritikk siden begynnelsen på 1970-tallet.

Kritikken går i hovedsak på tre forhold:

a) At modellene er av keynesiansk type, dvs. at man antar at økonomien, på grunn av en svikt i den generelle prisdannelsen, på kort og mellomlang sikt er styrt av aggregert etterspørsel, dvs. forbruk, investering og nettoeksport

b) At modellene ikke fanger opp endringer i folks adferd når det skjer store og vedvarende endringer i politiske variabler. Modellene egner seg derfor kun til å analysere de makroøkonomiske virkningene av relativt marginale politikkenringer. Ved større endringer i de politiske rammevilkår, for eksempel ved en større omlegging av finanspolitikken, vil folks forventninger og adferd endres på en måte som ikke beskrives godt nok av den kategori makroøkonomiske modeller som MODAG og KVARTS tilhører.

c) At modellene er svært store disaggregerte verktøy med svært mange variabler som må bestemmes skjønsmessig av modellbrukeren. Skjønsmessig vurdering gjør for eksempel at Finansdepartementet og SSB får ulike prognoser selv om de bruker en og samme modell.

Disse medlemmer viser til at den akademiske makroøkonomi har vært i en rivende utvikling siden slutten av 1960-tallet. Den keynesianske teorien om produksjon, sysselsetting og inflasjon har på langt nær den enerådende stilling som den hadde fra 1940-tallet og frem til 1960-tallet. Sentrale ikke-keynesianske hypoteser som har fått stor innflytelse er rasjonelle (modellkonsistente) forventninger, makroøkonomi som tar utgangspunkt i generell likevekt med klarerte markeder, Ricardiansk ekvivalens og realkonjunkturteori. Svært mye av dette blir ikke tatt hensyn til i MODAG og KVARTS (ei heller RIMINI som er Norges Banks modell). Også rent modelleringsteknisk har det vært en rivende utvikling de siste årene.

I formuleringen av alternativ økonomisk politikk spiller de makroøkonomiske modellene en sentral rolle som premissleverandør. For at de ulike partiene skal få belyst sin økonomiske politikk på best mulig måte, mener disse medlemmer det er viktig at det stilles til rådighet divergerende modeller.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen igangsette et arbeid med å utvikle og etablere ulike makroøkonomiske modeller for analyser på kort og mellomlang sikt, som ikke alle faller inn under samme keynesianske kategori."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker betydningen av at det gjennomføres tiltak som i størst mulig grad sikrer at samfunnets samlede ressurser blir utnyttet best mulig, innenfor en bærekraftig og rettferdig ramme.

Disse medlemmer betoner viktigheten av at forbedring av organisering og ressursutnyttelse innenfor offentlig sektor blir en kontinuerlig prosess. Målet er mer velferd for hver krone, og fokus må rettes mot best mulig tjenester for brukerne. I denne prosessen er de ansatte som allerede i dag gjør en formidabel innsats, ofte innenfor trange rammer, en helt sentral ressurs. Denne gruppen kjenner styrker og svakheter i systemet ut og

inn, og deres medvirkning i forbedringsarbeidet er en nødvendig forutsetning for suksess.

Etter hvert som stadig flere markeder dereguleres, blir det offentliges overvåking av konkurransen av større betydning. For å ivareta forbrukernes interesser påpeker disse medlemmer nødvendigheten av det offentlige sørger for sterke og uavhengige tilsyn. Særlig gjelder dette markeder dominerende aktører får markedsmakt. Eksempler på dette har vi innenfor luftfarten der SAS-konsernet har en svært stor markedsandel, og telesektoren der Telenor og i noen grad NetCom, sikrer seg store overskudd i markeder der de dominerer nesten totalt. Disse medlemmer mener det er rom for en mer offensiv holdning fra tilsynsmyndighetene i slike og lignende markeder.

Felleskapets penger skal etter disse medlemmers oppfatning bare brukes til næringsstøtte dersom dette bidrar til å oppnå definerte mål, som for eksempel miljøhensyn eller bosetting. Det er også relevant i forhold til å legge forholdene til rette for en grønn kunnskapsindustri som erstatning for en for stor avhengighet av oljevirkosomheten.

Disse medlemmer mener at ingen næringer trenger spesielle skattefritak for å være konkurransedyktige. Norsk næringsliv skal være best mulig, ikke billigst mulig. Redernæringa har i mange tilfeller brukt trusselen om utflugging som brekkstang mot staten for å få spesielle letter i beskatning. Dette kan ikke aksepteres, og disse medlemmer går inn for å fjerne en rekke særordninger til rederne.

Disse medlemmer vil særlig vise til det arbeid som gjøres innenfor OECD for å redusere uheldig skattekonkurranse, der de norske særordningene for rederibeskatningen plasserer Norge i selskap med land vi ikke liker å sammenligne oss med. Disse medlemmer vil derfor oppheve disse med virkning fra innværende år, og viser til sitt forslag i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003).

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at tiltak for å bedre økonomiens virkemåte skal bidra til at Norges samlede ressursar skal brukes mest mulig effektivt.

Dette medlem viser til at konkurranseutsatt næringsliv nå har store problemer. Arbeidsplasser forsvinner og mange bedrifter flagger ut. Halvparten av TBLs medlemsbedrifter vurderer å flagge ut, og enda flere vurderer nedbemanning. Siden regjeringen Bondevik II tiltrådte har arbeidsledigheten steget med 28 pst. Prognosene tyder på at denne utviklingen vil tilta i tiden framover. Regjeringen er passiv til denne industridøden samtidig som den avviser å satse målrettet på næringer der Norge har komparative fortrinn, og der politisk vilje til å satse på forskning og næringsutvikling ville gitt stor uttelling i nær framtid. Dette medlem advarer mot en politikk som utelukkende legger vekt på generelle økonomiske rammebetingelser og virkemidler. Regjeringens dogmatiske tro på næringsnøytralitet fører til at samfunnet sier fra seg store framtidige næringsinntekter. Ikke minst gjelder dette marin sektor der Regjeringen har gjennomført

drastiske kutt i SND, i distriktsvirkemidler, og til viktige forskningsformål. En slik politikk svekker nyskaping og verdiskaping i hele landet, og representerer en ineffektiv bruk av Norges samlede ressurser.

Dette medlem viser til at Senterpartiet ønsker en målrettet satsing for å sikre arbeidsplasser og stimulere til nyetableringer. Som del av denne satsingen fremmer Senterpartiet forslag om tiltakspakker for marin sektor, verksted- og møbelindustrien, samt en rekke andre tiltak rettet inn mot næringslivet.

Dette medlem mener at en investering i forebygging vil koste en del nå, men vil spare samfunnet for langt større kostnader på sikt. Den nåværende praktiseringen av handlingsregelen har vist at den er til hinder for at viktige samfunnsoppgaver blir løst.

Dette medlem ønsker derfor å endre handlingsregelen slik at det gis rom for økt bruk av oljepenger der dette kan redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken økes, kostbare flaskehalser for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på lengre sikt kan bli redusert. Tiltak for bedre kosthold og mosjon forebygger helseskader og -utgifter. Reduserer vi sykehuskøene, reduseres utgifter til sykepenger. Utbedring av infrastruktur sikrer arbeidsplasser og bedrer næringslivets konkurransevne. Gode oppvekstvilkår forebygger utgifter til reparasjon senere som følge av rusmisbruk og kriminalitet. Dette medlem viser til at kommunene nå må kutte i skole- og omsorgstilbud, samt til kulturformål og frivillige organisasjoner. Det gjør at viktig forebyggende arbeid blant barn og unge står i fare. På sikt vil dette gi langt større kostnader for samfunnet enn hva innsparingene kuttene i kommunesektoren medfører.

Dette medlem mener at for å kunne bedre økonomiens virkemåte må tapsposter i samfunnsregnskapet identifiseres. Det store omfanget av svart arbeid er en av de store tapspostene som det må tas et krafttak for å stoppe. Økt kontrollaktivitet i bygg- og anleggssektoren og i utelivsbransjen vil være ett av flere virkemiddel.

Dette medlem konstaterer at det fremdeles gjenstår et stort arbeid for å redusere skjemaveldet. Regjeringens privatiseringsiver bidrar til å øke skjemaveldet og kan føre til økt byråkrati. Det er et stort behov både i næringslivet og i det offentlige for at arbeidet for forenkling av regelverk og lovverk intensiveres utover Regjeringens forslag. En økt innsats på dette området vil gi uttelling i form av høyre effektivitet både i næringslivet, ved forskningsinstitusjoner, i offentlig sektor for øvrig og for frivillige organisasjoner. Dette medlem mener innføring av 0-moms for frivillige organisasjoner vil være et viktig bidrag for å lette skjemaveldet for frivillige organisasjoner.

Dette medlem viser til en av konsekvensene av EØS-avtalen er at mange beslutninger som får innflytelse over norske borgere foretas i Brussel. Dette medfører en uheldig juridifisering og byråkratisering av samfunnsstyringen som reduserer forvaltningens effektivitet og skaper frustrasjon for vanlige folk. Det er nok å nevne håpløse EU-direktiv som pillepasset,

barnemattdirektivet og kravet om at norske fartøy må utrustes som middels feltskyehus.

Dette medlem registrerer at Regjeringens privatiseringsiver gir seg stadig nye utslag, og vil understreke at å innføre konkurranseutsetting primært på et ideologisk grunnlag uten gode utredninger i forkant, kan være uheldig og få utilsiktede konsekvenser. Erfaringer fra konkurranseutsetting som virkemiddel så langt viser at administrasjonen i kommunene ofte vokser betydelig med en forvalter/produksjonsmodell, og at det i anbud må påregnes ekstrautgifter til dette. Når det gjelder renovasjon, har man ikke kunnet dokumentere kostnadsforskjeller mellom kommuner med og uten konkurranseutsetting, og befolkningens tilfredshet med tjenestene sank etter at renovasjon ble satt ut i Oslo og Trondheim. I mindre kommuner vil konkurranseutsetting være direkte uheldig på grunn av fare for dannelse av private monopoler. Dette medlem mener derfor at det forut for beslutninger om å bruke konkurranseutsetting bør gjennomføres utredninger om konsekvensene av utsetting.

Dette medlem vil understreke behovet for et sterkt og uavhengig Konkurransetilsyn for å ivareta forbrukernes interesser. Det er i den forbindelse naturlig å nevne matkjedenes markedsposisjon og situasjonen innen luftfart og telesektoren.

Dette medlem viser til Regjeringens mål om å privatisere flest mulig statseide selskaper, og minner om at velstanden i Norge i stor grad er bygget opp på grunnlag av rike naturressurser under beskyttende lovverk som har sikret at avkastningen har kommet samfunnet til gode. Uten slik lovbeskyttelse ville mye av verdiene ved utnyttning av jord, skog, vannkraft, mineraler, fisk, olje og gass i mindre grad kommet samfunnet til gode. Dette medlem mener disse erfaringene må vektlegges når full liberalisering diskuteres. Dette medlem registrerer for øvrig at Regjeringen slår fast at avkastningen i selskaper der staten er deleier har vært på linje med konkurrerende selskaper i det norske og det internasjonale markedet.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i kap. 9.6 og til sin merknad under kap. 2.1.2.

2.8 Skatte- og avgiftspolitikken

2.8.1 Skatte- og avgiftsopplegget for 2003

Komiteen viser når det gjelder merknader til skatte- og avgiftsopplegget for 2003 til avsnitt 3.2.23 i denne innstillingen og til kapittel 2 i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003). Når det gjelder skattelovendringer viser komiteen til Innst. O. nr. 19 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 1 (2002-2003).

3. STATSBUDSJETTET MEDREGNET FOLKETRYGDEN FOR 2003

3.1 Hovedtrekk i forslaget til statsbudsjett

3.1.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2002-2003)

Gul bok

Regjeringen har, innenfor et stramt budsjett som er godt tilpasset situasjonen i norsk økonomi, funnet plass til å prioritere flere sentrale politikkområder i tråd med Sem-erklæringen:

- *Bedre vilkår for verdiskaping og sysselsetting.* De viktigste tiltakene for næringslivet er reduksjoner i skatter og avgifter. Skatte- og avgiftslettelsene som så langt er vedtatt, har i stor grad vært lettelser rettet mot bedriftene. Dette gjelder bl.a. avviklingen av investeringsavgiften fra 1. oktober 2002 og økte avskrivningssatser fra 1. januar 2002. Det foreslås nye skatte- og avgiftslettelser rettet mot bedriftene også i 2003-budsjettet. Skattefradragsordningen for bedriftsbasert forskning og utvikling utvides til å gjelde alle bedrifter for å stimulere næringslivet til å satse mer på forskning og utvikling. Påløpt innebærer denne utvidelsen en skattelettelse på 400 mill. kroner. Det bevilges 75 mill. kroner til tapsfond og 500 mill. kroner i lånemidler til et nytt distriktsrettet fond under SND for å styrke kapitaltilgangen til norsk næringsliv. Bevilgningene til fylkeskommunene økes slik at det bl.a. kan benyttes midler til kommunale næringsfond. Aetat styrkes med underkant av 220 årsverk. Det vil særlig bli lagt vekt på å styrke oppfølgingen av arbeidsledige. Antallet tiltaksplasser økes med 600 sammenliknet med 2002. Situasjonen i arbeidsmarkedet og behovet for arbeidsmarkedstiltak vil bli vurdert fortløpende.
- *Tiltak for de svakeste - i Norge og internasjonalt.* Regjeringen foreslår en samlet bevilgning på 14 392 mill. kroner til offisiell utviklingshjelp. Dette er en økning på 856 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2002. Selv om nivået på brutto-nasjonalinntekten (BNI) er betydelig oppjustert, øker BNI-andelen til 0,93 pst. i Regjeringens budsjettforslag. I saldert budsjett 2002 ble BNI-andelen anslått til 0,92 pst. Regjeringen har som mål å trappe opp bistanden til 1 pst. av BNI innen 2005. Det prioriteres også tiltak for å løfte de svakeste i samfunnet her hjemme. Målet er at ingen skal leve i fattigdom i Norge. Regjeringen vil iverksette tiltak både for å forebygge fattigdom og for å hjelpe personer ut av fattigdom. Tiltak som bidrar til styrket arbeidslivstilknytning vil bli prioritert. Regjeringen legger også opp til et langsiktig, målrettet arbeid for å redusere rusmiddelproblemer. Regjeringen ønsker økt engasjement, bedre samarbeid og bedre styring av ressursene. Det foreslås bevilget om lag 400 mill. kroner til nye tiltak for bekjempelse av fattigdom og tiltak mot rusproblemer.

- *Satsing på kollektivtransport.* Regjeringen foreslår økte bevilgninger til kollektivtransporten og vil særlig styrke framkommelighet og brukervennlighet for kollektivtransporten på veg og bane i de største byene. Statens vegvesen skal kunne disponere 780 mill. kroner til særskilte kollektivtiltak i 2003, mot om lag 540 mill. kroner i 2002. Opprustning av T-banen i Oslo vil bli prioritert innenfor denne rammen. Bevilgningene til investeringer, drift og vedlikehold av jernbanenettet over Jernbaneverkets budsjett foreslås økt med om lag 200 mill. kroner fra saldert budsjett 2002 til 4,4 mrd. kroner. Den landsomfattende skole- og studentrabatten i lokal kollektivtrafikk på 40 pst. som ble innført fra 1. august 2002, videreføres med helårsvirkning på 88 mill. kroner i 2003.
- *Bedre helse og omsorg.* Det foreslås bevilget vel 55 mrd. kroner til spesialisthelsetjenesten i 2003. Forslaget legger til rette for at aktiviteten i sykehuse-ene i 2003 skal kunne videreføres på om lag samme høye nivå som i 2002. Regjeringen foreslår den sterkeste økningen i bevilgningene til psykisk helse siden opptrappingsplanen for psykiatri ble vedtatt av Stortinget. Reelt foreslås bevilgningene til psykisk helse økt med 670 mill. kroner. Den nasjonale kreftplanen fullføres, slik at målet for statlige bevilgninger i perioden 1999-2003 nås. Det bevilges 250 mill. kroner til innføring av en ny skjermingsordning - et egenandelstak 2 - for utgifter til helsetjenester som ikke inngår i folketrygdens nåværende ordning med frikort. Tilsagnsrammen for bygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger utvides slik at handlingsplanen for eldreomsorgen avsluttes med en samlet tilsagnsramme på 38 400 sykehjemsplasser og omsorgsboliger.
- *Økt valgfrihet for småbarnsfamilier.* Regjeringens budsjettforslag for 2003 innebærer den største statlige satsingen på barnehagesektoren noensinne. Samlet fremmer Regjeringen forslag om å øke de statlige overføringene til barnehagene over kap. 856 med om lag 1,7 mrd. kroner i forhold til saldert budsjett for 2002. Det foreslås å legge inn 750 mill. kroner til økning av de statlige tilskuddssatsene fra 1. august 2003. Denne økningen kommer i tillegg til prisjusteringen. Økningen i de statlige tilskuddssatsene skal legge til rette for en gjennomsnittlig foreldrebetaling på om lag 2 500 kroner pr. måned for en fulltidsplass både i kommunale og private barnehager. Regjeringen viderefører ordningen med stimuleringstilskudd og legger til grunn etablering av 12 000 nye plasser i 2003 for å nå målet om full barnehagedekning. I tillegg foreslår Regjeringen å øke kontantstøtten med 657 kroner pr. måned fra 1. august 2003. Dette tilsvarer småbarnstillegget i barnetrygden. Fra samme tidspunkt foreslås småbarnstillegget avvirket. Ordningen med det ekstra småbarnstillegget for enslige forsørgere foreslås videreført som i dag. Den ordinære barnetrygden foreslås nominelt videreført. Regjeringens forslag innebærer at de fleste familier med barn under skolepliktig alder vil nyte godt av enten redusert foreldrebetaling i barnehage eller økt kontantstøtte. Folketrygdens stønad til svangerskapspenge utvides slik at ordningen også blir gjort gjeldende for selvstendig næringsdrivende.
- *Kvalitet i forskning og utdanning.* Regjeringen foreslår å øke bevilgningene både til langsiktig, grunnleggende forskning og til de øvrige prioriterte områdene i forskningspolitikken. Kapitalen i Forskningsfondet foreslås økt med 3 mrd. kroner, slik at fondskapitalen blir 30 mrd. kroner i 2003. Skattefradragordningen for FoU foreslås utvidet til å omfatte alle bedrifter. Regjeringen går inn for norsk deltakelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, som starter opp i 2003. Det stimuleres til økt kvalitet bl.a. gjennom en satsing på "Fremragende unge forskere" og en bevilgningsøkning til de 13 sentrene for fremragende forskning som starter opp høsten 2002. Regjeringen foreslår en bevilgning på om lag 510 mill. kroner til Kvalitetsreformen i 2003. Dette er en økning på om lag 220 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2002. I tillegg økes bevilgningene til forskning i universitets- og høyskolesektoren. Det innføres en ny støtteordning i Statens lånekasse for utdanning for unge elever med rett til videregående opplæring. Ordningen vektlegger hensynet til familier med de laveste inntektene. Det foreslås en bevilgning på vel 380 mill. kroner til kvalitetsutvikling i grunnopplæringen. Ordningen med særskilte tilskudd til bonus- og demonstrasjonsskoler for å stimulere til utviklingsarbeid utvides. Regjeringen vil vurdere å utvide ordningen til også å gjelde lærebedrifter.
- *Fremtidsrettet satsing på miljø og energi.* Både energi- og miljøpolitikken skal bidra til en bærekraftig utvikling. Regjeringen vil styrke innsatsen på flere områder innenfor miljøvernet i 2003. Arbeidet med opprydding i forurensede sedimenter intensiveres. Verneinnsats styrkes gjennom en dobling av tilsagnsfullmakten for nasjonalparker og økt bevilgning til barskogvern. Videre økes bevilgningene til friluftsliv, kulturminnevern og tiltak for å sikre villaksen og fjellreven. Som et ledd i klimapolitikken foreslås en ny tilskuddsordning til produksjon av energi for avgiftspliktige avfallsforbrenningsanlegg og deponier. Enova SF har ansvaret for forvaltningen av midlene til miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon. Omlegging av energibruk og energiproduksjon prioriteres, bl.a. gjennom en samlet tilføring til Energifondet på om lag 480 mill. kroner i 2003. Budsjettet gir rom for å styrke Enovas arbeid. Satsing på forskning knyttet til utvikling av renseteknologi for gasskraftverk videreføres med 50 mill. kroner i budsjettet for 2003.
- *Full oppfølging av forsvarsplanene.* Regjeringens bevilgningsforslag er i samsvar med Stortingets vedtatte budsjettramme for 4-årsperioden 2002-2005. Dette er en historisk høy ramme for Forsvaret. De samlede bevilgningene til Forsvaret i 2003-budsjettet utgjør 29,6 mrd. kroner. Det innebærer

at forsvarsrammen videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2002 regnet i forhold til nivået etter en økt bevilgning på vel 1 mrd. kroner våren 2002. Den viktigste oppgaven for forsvarssektoren i 2003 er å følge opp den omfattende og nødvendige omleggingen av Forsvaret. Forsvaret skal i 2003 ha nødvendige kapasiteter innenfor de operative virksomhetene, og videreføre det internasjonale engasjementet. Innenfor forsvarsrammen for 2003 er 1 019 mill. kroner avsatt til flernasjonale operasjoner. Norge vil også i 2003 engasjere seg aktivt i kampen mot internasjonal terrorisme.

- *Lavere skatter og avgifter.* Regjeringen foreslår nye skatte- og avgiftslettelser på til sammen om lag 1 mrd. kroner påløpt og om lag 600 mill. kroner bokført i 2003. Medregnet vedtak i forbindelse med budsjettet for 2002 som har budsjettvirkning i 2003, blir de samlede skatte- og avgiftslettelsene for 2003 om lag 6,4 mrd. kroner påløpt og knapt 10,6 bokført. En stor del av skatte- og avgiftslettelsene i 2003 er rettet mot næringslivet. Regjeringen foreslår også lettelse i beskatningen av arbeidsinntekter, ved økt beløpsgrense for minstefradraget og økt innslagspunkt for toppskatten. Videre foreslås det å redusere ligningstakstene på boliger og fritidshus med 5 pst., øke fradrag for gaver til frivillige organisasjoner til 6 000 kroner og redusere tollsatser. Fradraget for fagforeningskontingent foreslås økt fra 900 kroner til 1 100 kroner.

I tillegg til disse prioriterte områdene, er det særlig økte utgifter knyttet til etablerte velferdsordninger i folketrygden og tidligere vedtatte skatte- og avgiftslettelse som preger Regjeringens budsjettforslag.

I femårsperioden 1997-2001 har den årlige realveksten i folketrygden (utenom dagpenger og enkelte andre ytelser) vært på vel 6 mrd. kroner. Det er ikke tegn til at utgiftsveksten vil avta i forhold til dette nivået neste år. Fra 2002 til 2003 anslås nå konsekvensene av eksisterende regelverk i folketrygden (utenom dagpenger og enkelte andre ytelser) å medføre reelt økte utgifter på om lag 6,5 mrd. kroner i forhold til anslag på regnskap for 2002. I forhold til saldert budsjett anslås realveksten til om lag 8 mrd. kroner. Samlet anslås utgiftene til folketrygden i 2003 nå å utgjøre 214,3 mrd. kroner, mot 197,1 mrd. kroner i saldert budsjett for 2002. Den nominelle veksten i folketrygdens utgifter utgjør dermed 17,2 mrd. kroner når det er tatt hensyn til foreslåtte endringer i 2003.

Det er særlig de sykdomsrelaterte stønadsordningene som medfører økte utgifter. Utgiftene til uførepensjoner anslås å øke med vel 1 mrd. kroner, mens rehabiliterings- og attføringsytelser øker med om lag 2 mrd. kroner. Tilsvarende øker utgiftene til medisiner og tekniske hjelpemidler med om lag 11/4 mrd. kroner. For sykepenger anslås utgiftene å øke med vel 1 mrd. kroner. Det er nå kun en svak reell vekst i utgiftene til alderspensjon, men om noen år vil denne veksten tilta betydelig.

Høsten 2001 inngikk regjeringen Stoltenberg en intensjonsavtale med partene i arbeidslivet om et mer

inkluderende arbeidsliv. Avtalen er inngått for en prøveperiode på fire år, fra 3. oktober 2001 til 31. desember 2005. Avtalen skal evalueres av partene høsten 2003. Et av målene i intensjonsavtalen er at det samlede sykefraværet skal reduseres med minst 20 pst. i løpet av avtaleperioden. Etter at avtalen ble inngått, har imidlertid sykefraværet økt betydelig. For 2003 anslås sykefraværet i den perioden folketrygden dekker, å ligge om lag 9 pst. over fraværet i 2001. I løpet av 2003 vil en være midtveis i avtaleperioden. En jevn innfasing av målene i intensjonsavtalen, med en jevn fordeling i fraværreduksjonen mellom arbeidsgiverperioden og trygdeperioden, skulle tilsi at sykefraværet innen dette tidspunktet var redusert med om lag 10 pst. Forskjellen mellom 9 pst. vekst og 10 pst. fall i sykefraværet utgjør om lag 4,5 mrd. kroner. Hvis den bekymringsfulle utviklingen i sykefraværet varer ved, vil en måtte vurdere økt bruk av økonomiske virkemidler.

I tillegg til den betydelige utgiftsveksten knyttet til de etablerte velferdsordningene, utgjør vedtakene i forbindelse med statsbudsjettet i fjor høst og i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett, en betydelig begrensning i handlingsrommet i statsbudsjettet for 2003. Samlet reduseres de bokførte skatte- og avgiftsinntektene med om lag 10 mrd. kroner fra 2002 til 2003 som følge av disse vedtakene. Det skyldes at en vesentlig del av skattelettelsene først får full virkning i 2003, herunder avviklingen av investeringsavgiften fra 1. oktober i år.

3.1.2 *Komiteens merknader*

3.1.2.1 INNLEDNING

Komiteen viser når det gjelder det finanspolitiske opplegget for 2003 til avsnitt 2.1 i denne innstillingen. Komiteen viser videre til at Stortinget 15. oktober 2002 fordelte statsbudsjettet på rammeområder, jf. Innst. S. nr. 1 (2002-2003).

Etter at St.prp. nr. 1 (2002-2003) ble lagt fram er det fremmet i alt 14 tilleggsprosposisjoner til St.prp. nr. 1 (2002-2003). Stortinget fordelte disse tilleggsprosposisjonene på komiteer og rammeområder i møte 12. november 2002, jf. trykt vedlegg 1 til denne innstillingen.

3.1.2.1.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til hovedtrekkene i Regjeringens budsjettforslag gjengitt i omtalen foran, samt disse medlemmers merknader under avsnitt 2.1.2 og kapittel 9 i denne innstillingen.

3.1.2.1.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener Regjeringens budsjettforslag på viktige områder innebærer et brudd med en politikk som satser på arbeid og velferd. Det foreslås omfattende

kutt i viktige sosiale ordninger som arbeidsledighets-trygd, økte egenandeler for syke og uføre, fjerning av det ordinære småbarnstillegget i barnetrygden og fjerning av gravferdsstøtten, en for svak innsats i distrikts-politikken og altfor lite til virkemidler som kan bidra til utvikling av nye arbeidsplasser.

Disse medlemmer viser til at Regjeringens budsjettforslag inneholder omfattende skattelettelser og at de foreslåtte lettelsene i personbeskatningen og boligskatten, innebærer en prioritering av de som har god inntekt og boliger med høye likningsverdier. Sammen med kuttene i de sosiale ordningene, representerer dette er en usosial fordelingsprofil.

Disse medlemmer viser til at de trange rammene som foreslås for kommunesektoren vil gå ut over skolen og eldreomsorgen, noe som står i skarp kontrast til regjeringspartienes løfter før valget om å satse på skolen. Opplegget for kommunene er blitt ytterligere forverret etter en svikt i skatteinntektene på om lag 1 mrd. 8 av 10 kommuner varsler at Regjeringens politikk vil gjøre tjenestetilbudet til innbyggerne dårligere.

Disse medlemmer viser til at antall arbeidsløse øker og at det konkurranseutsatte næringslivet har alvorlige problemer på grunn av høy rente og høy kronkurs. Selv om Regjeringens budsjett er stramt og kan bidra til at renten kan gå noe ned, inneholder budsjettforslaget etter disse medlemmers mening ikke et tilstrekkelig svar på disse utfordringene. Budsjettforslaget retter ikke opp de sterke kuttene i rammene for SND og distriktpolitiske virkemidler som ble vedtatt i statsbudsjettet for 2002.

3.1.2.1.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2003 tar utgangspunkt i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003 samt Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for perioden 2001-2005. Samlet sett foreslår disse medlemmer å redusere skatter og avgifter med 28,509 mrd. kroner, en netto reduksjon i offentlige utgifter på 13,968 mrd. kroner og en overføring til petroleumsfondet med 123,422 mrd. kroner. Fremskrittspartiets budsjettoppbygg medfører en reduksjon i de underliggende utgifter på ca. 12,3 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets hovedprioriteringer er å reversere Regjeringens usosiale kutt, det vil si å opprettholde uføres rett til friinntekt på inntil 1 G, beholde rett til fradrag for sykdomsutgifter, ikke innføre egenandeler på medisiner eller egenandel for medisiner på blå resept for alder- og uførepensjonister, ikke skjerpe permitteringsreglene osv.

Disse medlemmer viser videre til at Fremskrittspartiet foreslår en betydelig sterkere satsning på en rekke områder. Herunder en styrking av psykiatrien,

de regionale helseforetakene og kreftomsorgen, en styrking av straffesaksjeden som medfører en styrking av politi, domstoler og kriminalomsorg. Disse medlemmer satser også betydelig på veibygging, utdanning og barnefamilier. I motsetning til Regjeringen mener disse medlemmer det er nødvendig å begrense asyltilstrømmingen, og foreslår betydelige kutt i bevilgninger til dette formål.

Regjeringen forholder seg svært passiv til den negative utviklingen for industrien. Disse medlemmer ønsker å iverksette en rekke tiltak for å dempe den negative utviklingen, herunder en reversering av avskrivningssatser, såkornfond, inntektspolitisk samarbeid og bedre langsiktige rammevilkår. I tillegg er disse medlemmer opptatt av rammebetingelsene for rederinæringen og foreslår i den sammenheng å utvide nettolønnsordningen til å gjelde hele næringen. Disse medlemmer foretar omfattende reduksjoner i skatte- og avgiftsnivået som etter disse medlemmers oppfatning både kommer alminnelige lønsmottagere og næringsliv til gode.

Disse medlemmer viser til sine merknader under andre kapitler i denne innstilling for en nærmere beskrivelse av Fremskrittspartiets alternative forslag til statsbudsjett for 2003, samt Fremskrittspartiets syn på utviklingen i norsk økonomi.

Disse medlemmer viser også til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003) og i Innst. O nr. 19 (2002-2003) for en nærmere gjennomgang av Fremskrittspartiets forslag til innretning av skatte- og avgiftspolitikken for 2003.

3.1.2.1.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet påpeker at Regjeringen ikke er opptatt av de viktigste utfordringene vi står overfor. Vi har en regjering som mener at skole- og helsetilbud skal bli billigere for skattebetalerne, ikke bedre for brukerne. Som mener fattigdomsbekjempelse skal skje gjennom veldedighet overfor de aller fattigste. Som prioriterer skattelette for noen få rike, mens egenbetalingen på medisiner og helse øker for alle. Som gir skattelette til miljøfiendtlige prosjekter. Og som sammen med Fremskrittspartiet har sørget for at det blir dårligere tilbud til barn og eldre der folk bor. Dette er en regjering som ved alle viktige korsveier tar til høyre i retning økte forskjeller, og et kaldere, mer egoistisk samfunn.

3.1.2.1.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad under kapittel 9 i denne innstilling.

3.2 Gjennomgang av forslaget til statsbudsjett for 2003 etter den vedtatte inndelingen i rammeområder**3.2.1 Rammeområde 1 (Statsforvaltning) under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen**

3.2.1.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.1

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)		
1	H. M. Kongen og H. M. Dronningen	100 850
2	H. K. H. Kronprinsen og H. K. H. Kronprinsessen	9 665
20	Statsministerens kontor (jf. kap. 3020)	53 480
21	Statsrådet (jf. kap. 3021)	102 700
24	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3024)	42 260
664	Pensjonstrygden for sjømenn	388 600
666	Avtalefestet pensjon (AFP)	686 000
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	258 865
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	25 000
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	146 378
1507	Datatilsynet (jf. kap. 4507)	18 349
1510	Fylkesmannsembetene (jf. kap. 4510)	920 693
1520	Statskonsult (jf. kap. 4520)	111 697
1522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 4522)	343 387
1530	Tilskudd til de politiske partier	211 767
1541	Pensjoner av statskassen	14 926
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse	4 491 665
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	275 945
1546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 4546)	40 000
1547	Gruppelivsforsikring (jf. kap. 4547)	69 224
1550	Konkurransetilsynet (jf. kap. 4550)	64 947
1580	Bygg utenfor husleieordningen	933 290
1581	Eiendommer til kongelige formål (jf. kap. 4581)	25 807
1582	Utvikling av Fornebuområdet	125 100
1583	Utvikling av Pilestredet Park (jf. kap. 4583)	26 200
2445	Statsbygg (jf. kap. 5445)	68 401
2470	Statens Pensjonskasse	-5 538
Sum utgifter rammeområde 1		9 549 658
Inntekter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)		
3024	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 24)	3 220
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 1500)	611
4510	Fylkesmannsembetene	800
4520	Statskonsult (jf. kap. 1520)	37 017
4522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 1522)	59 640
4546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 1546)	56 405
4547	Gruppelivsforsikring (jf. kap. 1547)	23 933
4581	Eiendommer til kongelige formål (jf. kap. 1581)	104
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park (jf. kap. 1583)	70 000
5445	Statsbygg (jf. kap. 2445)	600 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu	318 307
5470	Statens Pensjonskasse (jf. kap. 2470)	6 766
5607	Renter av boliglånsordningen til statsansatte	995 440
Sum inntekter rammeområde 1		2 172 243
Sum netto rammeområde 1		7 377 415

3.2.1.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.1.2.1 *Partistøtte*

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, går inn for å videreføre det nominelle nivået på partistøtten i forhold til 2002. Flertallet vil derfor øke bevilgningen under kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier med 44,2 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag. Flertallet viser til at de respektive fraksjoner har lagt dette beløpet inn i sine forslag til vedtak under rammeområde 1.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har forståelse for at flertallet viderefører partistøtten nominelt, i en tid hvor det også er økende oppmerksomhet rettet mot partienes muligheter til privat finansiering av driften.

Komiteen viser for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 2 (2002-2003), hvor det foreslås å sette ned et utvalg for å se nærmere på demokratifinansieringen.

3.2.1.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre setter enkeltmennesket og brukeren i sentrum. Møtet med offentlig forvaltning, og de tjenester som det offentlige har ansvaret for, skal være en positiv opplevelse preget av god service.

Disse medlemmer understreker betydningen av en moderne, effektiv og serviceinnstilt offentlig sektor, med tjenester av god kvalitet, tilpasset brukernes behov, og likeverdige tjenester over hele landet.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen vil videreutvikle den politikk som ble skissert i Moderniseringsredegjørelsen "Fra Ord til Handling" som ble behandlet i Stortinget 31. januar 2002. Disse medlemmer mener at et bruk av virkemidler som konkurranseeksponering, brukervalg, resultatbasert finansiering sammen med delegering av ansvar og fristilling av offentlig virksomhet, kan gi en bedre offentlig sektor og bedre resultater for brukerne.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 1 bevilges med 7 421 615 000 kroner, som er 44 200 000 kroner høyere enn det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.1.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke at en god offentlig sektor er garanti for at enkeltmennesker i hele Norge skal kunne leve gode liv. Dette tilsier at offentlig sektor må legge større vekt på å møte folks behov på en bedre måte, herunder å desentralisere oppgaveløsningen, slik at brukerne av offentlige tjenester lettere kan påvirke.

Disse medlemmer mener derfor at evnen til omstilling og nytenkning, og vilje til å utvikle fleksible løsninger er viktig for at offentlig sektor skal fungere best mulig. Det er et mål at tjenesteytingen skal være individuelt tilpasset, at saksbehandlingstiden er så kort

som mulig, at det er god tilgjengelighet på de offentlige tjenestene og at myndighetsutøvelsen skjer på riktig måte. Dette stiller krav til forvaltningens evne til å møte nye behov og ulike krav fra brukerne innenfor fastsatte rammer.

Disse medlemmer har merket seg følgende virkemidler:

- Offentlige servicekontorer skal gjøre det mulig for brukerne å få både kommunale og statlige tjenester utført på ett sted.
- Offentlige servicekontorer vil også gjøre det mulig for statsetater, som f.eks. skatteetaten å gjennomføre omlegging av egen organisasjon.
- Bedre samordning av tjenestetilbud og regelverk og styrking av samarbeidet mellom det offentlige og arbeidsgiversiden basert på brukernes behov, vil være viktige tiltak for å dempe veksten i trygdeutgiftene (sykefravær, ledighet, uførhet).
- Innføring av serviceerklæringer i alle statlige virksomheter, med bl.a. fastsettelse av saksbehandlingstid, vil bidra til bedre kvalitet og større bevissthet om de tjenestene som ytes.
- Skjemaforenkling, herunder elektronisk innrapportering fra næringslivet, effektiviserer arbeidet både for avsender og mottaker, hever datakvaliteten og øker potensialet for datagjenbruk og utveksling.
- En gjennomgåelse av forskriftsverket for å få et mer oversiktlig og brukervennlig regelverk.
- Arbeidet med "Døgnåpen forvaltning", vil være et viktig bidrag til å gjøre elektronisk tjenesteyting til en sentral samhandlingsform med brukerne, ved at forvaltningen blir tilgjengelig hvorfra og når brukerne har behov for det.
- Bedre innsyn og økt deltakelse, fremmes f.eks. ved elektroniske postjournaler og høringer på internett. Brukerne vil samtidig få bedre muligheter for tilbakemelding om kvaliteten i tjenestetilbudet.

Disse medlemmer viser til at likestilling mellom kjønnene skal være et prioritert, felles mål for alle sektorer, og at dagens likestillingspolitikk innebærer integrering av kjønnsperspektiv på alle samfunnsområder. Disse medlemmer mener derfor det i tiden framover må arbeides videre med å integrere kjønnsperspektivet i budsjettarbeidet.

Disse medlemmer ønsker å bevilge 25 mill. kroner til oppstart av høyskolebygg; Østfold 10 mill. kroner, Stavanger 5 mill. kroner, Nesna 5 mill. kroner, samt 5 mill. kroner til Odontologibygget i Bergen.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 7 446 615 000 kroner under rammeområde 1. Dette er 69 200 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.1.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative

opplegg foreslår at ramme 1 settes til 7 283 282 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 94 133 000 kroner.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det er et viktig politisk mål å redusere og effektivisere det offentlige byråkrati for derved å gjøre de sentrale myndigheter mer oversiktlige for den enkelte innbygger, for å øke den enkelte innbyggers innflytelse, og for å redusere det offentlige utgifter.

Disse medlemmer ønsker at apanasjen til Det kongelige hus for fremtiden skal bli mer forutsigbar over tid. Dette kan best gjøres ved en indeksering av apanasjen, på samme måte som man gjør med Regjeringens lønninger. På denne måten oppnår man også en sterk signaleffekt om ledermoderasjon, og for en likere fordeling av godene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at Arbeids- og administrasjonsdepartementets arbeidsoppgaver kan rasjonaliseres betydelig. Administrasjon av statsapparatet må gjøres så enkel og så kostnadseffektiv som mulig. I denne sammenheng vil vi vise til at Norge er helt i verdenstoppen når det gjelder antall offentlig ansatte og offentlig administrasjon. Disse medlemmer ønsker igangsettelse av en rasjonalisering av offentlig sektor, og vil pålegge alle etater i og under Arbeids- og administrasjonsdepartementet en generell effektivisering og innsparing. Departementet og underliggende etater må se på sine kostnader og arbeidsoppgaver, og nøye vurdere hvor det kan spares inn og kritisk vurdere hvilke arbeidsoppgaver som skal prioriteres.

Disse medlemmer foreslår at Arbeids- og administrasjonsdepartementet blir en pådriver i å konkurranseutsette funksjoner fra statsapparatet. Departementet skal i samråd med de ulike fagdepartementene identifisere aktiviteter som egner seg for konkurranseutsetting, og fremme planer for hvordan dette kan gjøres og hvilke gevinster som kan oppnås. For å gå foran med et godt eksempel bør Arbeids- og administrasjonsdepartementet selv konkurranseutsette enkelte funksjoner, slik som Statskonsult sitt arbeid for å "Utvikle utviklings- og resultatorienterte ledere". Denne konkurranseutsettingen forventes å ha en nøytral budsjettmessig effekt første år (2003), men siden føre til besparelser.

Disse medlemmer er mot særordninger for ansatte i offentlig sektor. Innføring av slike særordninger må finansieres gjennom offentlige midler som igjen er tatt inn ved skatter og avgifter. Dette betyr indirekte at ordningene finansieres av arbeidstakere utenfor offentlig sektor som ikke får tilgang til ordningene. Disse medlemmer er derfor imot ordningen med boliglån til ansatte i staten, og ventelønnsordningen.

Disse medlemmer registrerer at det innenfor offentlig forvaltning de senere år har vist seg at en rekke prosjekter har betydelig budsjettoverskridelser. Dette er et resultat av manglende kompetanse og ansvarsfraskrivelse hos ledere i den offentlige forvaltning. Disse medlemmer ønsker derfor at det igangsettes en prosess for å fordele ansvar i større grad

innen statsforvaltningen. Ansvar for budsjettoverskridelser etc. må i større grad få konsekvenser for de ansvarlige ledere.

Disse medlemmer mener det må være et sentralt mål å redusere offentlig forvaltning der denne ikke er meget godt begrunnet. Disse medlemmer ser på det voksende byråkratiet som en fare for det norske demokratiet på grunn av den uoversiktighet som eksisterer i forvaltningen. Disse medlemmer mener derfor det er på høy tid med en forvaltningsreform. Offentlige virksomheter må i større grad ta i bruk virkemidler som anbud, privatisering og konkurranseutsetting, og at det må foreligge en særskilt begrunnelse dersom disse prinsipper og virkemidler ikke skal benyttes av offentlige virksomheter.

Disse medlemmer ønsker en åpnere offentlig forvaltning. Med de muligheter dagens informasjons- og kommunikasjonsteknologi gir bør det offentlige i langt større grad åpne sin saksbehandling slik at berørte borgere, andre saksparter og offentligheten får innsyn, uten at det går på bekostning av personvern eller taushetsplikt. Slik kan saksbehandlingen bli gjenstand for en kontinuerlig vurdering og effektivisering til innbyggerenes beste.

Disse medlemmer registrerer at offentlige virksomheter i liten grad er opptatt av kost-/nyttevurderinger, og at slike sjelden blir lagt til grunn for de prioriteringer som gjøres. Slike vurderinger er sterkt nødvendige for at virksomhetene skal kunne bli effektive og målrettede samtidig som de kan slankes. Derfor bør kost-/nyttevurderinger i stadig større grad benyttes i resultatstyringen av offentlig sektor. På denne måten vil man også synliggjøre de store kostnadene som er forbundet med reguleringskåthet og millimeternøyaktighet.

Disse medlemmer foreslår en "modell for gevinstdeling" ved effektivisering i offentlige virksomheter. De virksomheter som ved eget initiativ oppnår besparelser vil kunne få "beholde" noe av denne gevinsten til ytterligere moderniserings- og utviklingstiltak. Dette forutsetter at virksomheten samtidig opprettholder samme nivå på eller øker kvaliteten og omfanget av sine utadrettede tjenester.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2002-2003).

3.2.1.2.5 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at en sterk og vital offentlig sektor sikrer befolkningen tilgang til velferdstjenester ut fra behov, uavhengig av kjønn, alder, etnisk bakgrunn, økonomiske eller sosiale ressurser. Regjeringens moderniseringsprogram vektlegger effektivisering, og virkemidlene er konkurranseutsetting og privatisering av kjerneområder. Dårlig kommuneøkonomi har i flere år ført til redusert drift og kontinuerlig omstilling. Gjennom mange store reformer har offentlig sektor fått mange nye oppgaver, uten tilsvarende økning i budsjettene. 6-åringene inn i skolen, eldrepla-

nen, og flere rusmisbrukere og psykiatriske pasienter er eksempler på dette. Allikevel har ikke offentlig sektors andel av sysselsettingen endret seg nevneverdig. Fra 1991 til 2001 økte offentlig sektors andel av utførte arbeidstimer kun fra 28,2 til 29,0 pst.

Presset på de offentlig ansatte har økt. Disse medlemmer viser til at sykefraværet er høyt i offentlig sektor, samtidig som antall kvinner i omsorgsyrker som blir uføretrygda er skremmende høyt. Den største trusselen for velferdsstaten er mangelen på hoder og hender. Det må føres en arbeidsgiverpolitikk som gjør det mulig å rekruttere arbeidskraft til offentlig sektor. I denne må lønn, arbeidstid, karrieremuligheter og mulighet til kompetanseutvikling være sentrale elementer. Tempoet for å oppnå lik lønn for likt arbeid må økes. Bruken av deltidsstillinger som ikke gir trygderettigheter bør reduseres. Daglig redusert arbeidstid med lønnskompensasjon vil gjøre det mulig for flere kvinner å ha heltidsstillinger. Gjennom forslag om "Prosjekt Kvinneliv" setter disse medlemmer av ressurser til prøveprosjekter på dette området.

Disse medlemmer påpeker at det er meget alvorlig at tilsynet med det kommunale barnevern og barneverninstitusjonene ikke er godt nok ivaretatt. Når det offentlige griper inn overfor barn og deres familier må en være sikker på at det tilbudet skal være tilpasset det enkeltes barns behov. Disse medlemmer øker bevilgningen til styrking av tilsynsfunksjonen i barnevernet med 30 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at Regjeringens forslag om å redusere støtten til de politiske partiene vil redusere muligheten for å drive politisk arbeid, og gå utover mangfoldet i norsk politikk. Partier som har under 2,5 pst. oppslutning ved siste stortingsvalg og små kommunepartier som inngår i felleslister vil miste tilskuddet. Ungdomsorganisasjonene vil ikke lenger få sin støtte direkte, noe som er meget uheldig. Disse medlemmer reverserer Regjeringens endringer og øker bevilgningene med 44,2 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 1 settes til 7 501 615 000 kroner, som er 124 200 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.1.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til partiets alternative budsjett og foreslår at bevilgningen til ramme 1 settes til 7 456 615 000 kroner, som er en økning på 79 200 000 kroner.

Dette medlem vil vise til at en god offentlig sektor er en nødvendig forutsetning for en positiv utvikling i samfunnet. Dette medlem mener offentlig sektor skal være effektiv og brukerorientert. Enkeltmennesket skal bli møtt med respekt i sitt møte med det offentlige, enten det gjelder forvaltning eller tjenesteproduksjon. Dette medlem mener det er et betydelig potensial for å gjøre offentlig sektor bedre enn i dag. Samtidig vil dette medlem påpeke at det også i dag blir utført svært mye godt arbeid både i stat, kommune og

fylkeskommune for at den enkelte skal få den hjelp og rettleiding som trengs når det er behov for det.

Dette medlem vil påpeke at vi i Norge har mange gode forutsetninger for å lykkes:

- profesjonell og nøktern forvaltningstradisjon,
- kort vei fra innbyggere til politiske beslutningstakere,
- dyktige og velkvalifiserte medarbeidere i stat og kommune,
- en finansiell handlefrihet som gir oss tid og muligheter til å skape en bedre offentlig sektor og et bedre tjenestetilbud til den enkelte.

Dette medlem vil påpeke at disse mulighetene overskygges av at mye av årsakene til dagens situasjon er at det ikke er midler i offentlig sektor i forhold til oppgavene.

Dette medlem registrerer videre at regjeringens privatiseringsiver gir seg stadig nye utslag, og vil understreke at å innføre konkurranseutsetting primært på et ideologisk grunnlag uten gode utredninger i forkant kan være uheldig og få utilsiktede konsekvenser. Erfaringer fra konkurranseutsetting som virkemiddel så langt viser at administrasjonen i kommunene ofte vokser betydelig med en forvalter/produksjonsmodell, og at det i anbud må påregnes ekstrautgifter til dette. Når det gjelder renovasjon, har man ikke kunnet dokumentere kostnadsforskjeller mellom kommuner med og uten konkurranseutsetting, og befolkningens tilfredshet med tjenestene sank etter at renovasjon ble satt ut i Oslo og Trondheim. I mindre kommuner vil konkurranseutsetting være direkte uheldig på grunn av fare for danning av private monopol. Dette medlem mener derfor at det forut for beslutninger om å bruke konkurranseutsetting bør gjennomføres utredninger om konsekvensene av utsetting.

Dette medlem viser til at Regjeringen har foreslått en kraftig reduksjon i bevilgningene til videreføring og prosjektering av byggeprosjekter. Dette medlem viser til at flere prosjekter er forespeilet prosjekteringsmidler og startbevilgninger i 2003. For å imøtekomme noen av disse behovene, foreslår dette medlem å øke bevilgningene til Statsbygg med 30 mill. kroner utover Regjeringens forslag. Dette innebærer blant annet en økning av midlene til høyskolene i Nesna, Østfold og Stavanger.

Dette medlem viser til at bortfallet av frakttilskudd for frukt og grønt i Nord-Norge har resultert i at frukt og grønsaker er blitt dyrere og vanskeligere tilgjengelig for forbrukerne i landsdelen. I tillegg har abonnementsordningen for frukt og grønt falt bort ved enkelte skoler som en direkte følge av endringen. Dette medlem foreslår derfor å gjeninnføre frakttilskuddet for frukt og grønt ved å bevilge 5 mill. kroner til ordningen i 2003.

3.2.1.2.7 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og

foreslår at bevilgningen til ramme 1 settes til 7 472 415 000 kroner, som er 95 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Regjeringens forslag om å redusere støtten til de politiske partiene vil redusere muligheten for å drive politisk arbeid, og gå utover mangfoldet i norsk politikk. Partier som har under 2,5 pst. oppslutning ved siste stortingsvalg og små kommunepartier som inngår i felleslister vil miste stemmetilskuddene og gruppe- og representanttilskuddene. Ungdomsorganisasjonene vil heller ikke lenger få sin støtte direkte, noe som er meget uheldig. Dette medlem foreslår å opprettholde gjeldende regler og slutter seg derfor ikke til Regjeringens endringer og foreslår videre at man øker bevilgningene over kap. 1530 med 45 mill. kroner ut over Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Regjeringen har foreslått en kraftig reduksjon i bevilgningene til viderefø-

ring og prosjektering av byggeprosjekter. Dette medlem viser til at flere prosjekter er forespeilet prosjekteringsmidler og startbevilgninger i 2003. For å imøtekomme noen av disse behovene, foreslår dette medlem å øke bevilgningene til Statsbygg med 30 mill. kroner utover Regjeringens forslag. Dette innebærer blant annet en økning av midlene til høgskolene i Nesna, Østfold og Stavanger.

Dette medlem viser til at bortfallet av frakttilskudd for frukt og grønt i Nord-Norge har resultert i at frukt og grønnsaker er blitt dyrere og vanskeligere tilgjengelig for forbrukerne i landsdelen. I tillegg har abonnementsordningen for frukt og grønt falt bort ved enkelte skoler som en direkte følge av endringen. Dette medlem foreslår derfor å gjeninnføre frakttilskuddet for frukt og grønt ved å bevilge 5 mill. kroner til ordningen i 2003.

3.2.1.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 1

Tabell 3.2

Forslag til netto rammesum for rammeområde 1

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14:
St.prp. nr. 1 med tillegg nr. 14		
H, KrF og V	7 421 615	+44 200
Ap	7 446 615	+69 200
Frp	7 283 282	-94 133
SV	7 501 615	+ 124 200
Sp	7 456 615	+79 200
Kp	7 472 415	+95 000

3.2.2 Rammeområde 2 (Familie og forbruker), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

3.2.2.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.3

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)	
800 Barne- og familiedepartementet (jf. kap. 3800)	84 013
830 Foreldreveiledning og samlivstiltak	7 795
840 Tilskudd til krisetiltak	64 644
841 Familievern og konfliktløsning	22 311
844 Kontantstøtte	2 790 195
845 Barnetrygd	14 690 100
846 Familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid mv.	28 735
847 Likestillingscenteret	5 805
848 Likestillingsombudet (jf. kap. 3848)	6 334
850 Barneombudet (jf. kap. 3850)	7 834
852 Adopsjonsstøtte	15 928
854 Tiltak i barne- og ungdomsvernet (jf. kap. 3854)	345 518
856 Barnehager	7 515 111

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
857 Barne- og ungdomstiltak	160 324
858 Barne-, ungdoms- og familieforvaltning (jf. kap. 3858)	16 023
859 UNG i Europa (jf. kap. 3859)	4 967
860 Forbrukerrådet (jf. kap. 3860)	72 412
862 Positiv miljømerking	3 758
865 Forbrukerpolitiske tiltak og internasjonalt samarbeid	10 391
866 Statens institutt for forbruksforskning	21 202
867 Forbrukertvistutvalget (jf. kap. 3867)	4 421
868 Forbrukerombudet (jf. kap. 3868)	13 524
2530 Fødselspenger og adopsjonspenger	9 175 710
Sum utgifter rammeområde 2	35 067 055
Inntekter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)	
3859 UNG i Europa (jf. kap. 859)	1 922
Sum inntekter rammeområde 2	1 922
Sum netto rammeområde 2	35 065 133

3.2.2.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.2.2.1 Fellesmerknad om barnehageavtalen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Innst. S. nr. 255 (2001-2002), der det ble fattet følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen følge opp avtalen mellom Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, om barnehager i perioden 2002-2005 og komme tilbake til Stortinget med de nødvendige forslag for gjennomføring av dette."

I tillegg sa flertallet:

"Flertallet er kjent med at statstilskuddet øker fra 1. august 2002 for å dekke kostnadsveksten i sektoren og reduserer foreldrebetalingen, jf. lønnsoppgjørssituasjonen. Flertallet er usikre på hvorvidt dette er tilstrekkelig. Flertallet ber derfor Regjeringen følge situasjonen nøye og vurdere dette nærmere i forbindelse med statsbudsjettet for 2003."

Flertallet har merket seg at Regjeringen har startet oppfølgingen av deler av vedtaket, men ser at det mangler økonomi og fremdrift på en del punkter. Flertallet vil derfor presisere følgende i forhold til barnehageforliket og oppfølgingen av dette.

Flertallet har merket seg at Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003 tar utgangspunkt i et offentlig

driftstilskudd fra 1. august 2003 som kun vil dekke 76 pst. av kostnadene. Flertallet legger derfor i sine respektive forslag under rammeområde 2 inn ytterligere 286,9 mill. kroner, som skal gå til å øke driftstilskuddet opp til 80 pst. av kostnadene (280 mill. kroner) og å prisjustere stimuleringsstilskuddet (6,9 mill. kroner). Flertallet vil understreke at det statlige driftstilskuddet eventuelt må justeres ytterligere når kostnadsanalysene foreligger i løpet av våren 2003.

Flertallet ser med bekymring på kostnadsutviklingen i barnehagesektoren og viser til at Regjeringen allerede i Revidert nasjonalbudsjett for 2002 ble bedt om å analysere situasjonen og komme tilbake i statsbudsjettet for 2003 med en vurdering av dette. Dette har ikke Regjeringen fulgt opp. Flertallet vil derfor igjen påpeke den vanskelige situasjonen barnehagene er i, og ber Regjeringen komme tilbake i nysalderingen av budsjettet for 2002 med tiltak som kan avhjelpe situasjonen.

På bakgrunn av sterke henstillinger fra barnehagesektoren om behovet for noe mer tid for på best mulig måte å kunne gjennomføre reformen og ønsket fra barnehagesektoren om at endringer bør følge budsjettåret og ikke barnehageåret, ser flertallet grunn til å justere barnehageavtalen på punktet som gjelder nedtrappingsplanen for foreldrebetalingen. Flertallet går inn for følgende justerte nedtrappingsplan for foreldrebetalingen:

2003:	2 500 kroner som gjennomsnittspris fra og med 1. august 2003 (i 2002-kroner)
2004:	2 500 kroner som maksimalpris fra og med 1. januar 2004 (i 2002-kroner)
2005:	1 500 kroner som maksimalpris fra og med 1. januar 2005 (i 2002-kroner)

Flertallet viser til barnehageavtalens punkt h) og i), og vil presisere at den kommunale bufferen må ta utgangspunkt i den andel kommunene i dag bruker på

barnehager. Flertallet har merket seg brev fra Kommunenes Sentralforbund, datert 12. november 2002, der en omtaler den kommunale bufferen. Flertallet

mener den nye finansieringsmodellen må innebære et fortsatt kommunalt finansieringsansvar gjennom den kommunale bufferen, uten at dette innebærer uttrekk fra rammetilskuddet av de om lag 3 mrd. kronene som kommunene bruker på barnehager i dag.

Flertallet er av den oppfatning at de økte statlige midlene til barnehagene gis til kommunene under forutsetning av at midlene nyttes til finansiering av flere plasser (inkludert likebehandling av private barnehager) og redusert foreldrebetaling. Den økte statlige finansieringen innebærer at kommunenes nettobidrag til barnehagefinansieringen ikke reduseres. Flertallet mener slike forutsetninger må inngå i en ny finansieringsmodell for barnehagesektoren.

Flertallet viser til at Regjeringen ikke har lagt inn penger til en skjønnspott hos fylkesmannen i budsjettet, noe som avtalepartnerne støtter, i og med at den først skal være på plass når maksimalpris innføres. Dette gjør det naturlig at skjønnspotten først legges inn i budsjettet for 2004.

Flertallet har merket seg at Regjeringen varsler at den vil komme tilbake med et lovforslag angående lovfestet plikt for kommunene å tilby barnehageplass. Flertallet viser til barnehageavtalen og avventer Regjeringens forslag på dette punktet.

Flertallet ser av debatten rundt barnehageforliket at foreldre som ønsker å bygge barnehage for sine barn, har vært bekymret for at deres barn ikke skal få plass i barnehagen pga. samordnet opptak. Flertallet vil derfor understreke at foreldre som bygger barnehageplass for sine barn, selvsagt skal ha plass i "sin" barnehage.

Flertallet viser til barnehageavtalen, og vil understreke viktigheten av at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med et system for kostnadskontroll når den praktiske gjennomføringen av avtalen blir presentert for Stortinget til våren.

Flertallet viser til følgende punkt i barnehageavtalen:

"Tilskuddet til funksjonshemmede barn i barnehagen videreføres som nå. Barn med spesielle behov må få tilskudd tilsvarende funksjonshemmede barn, når det er anbefalt av PPT og/eller barnevernet. Barnehage-loven må revideres som følge av dette. Når full barnehagedekning og fullfinansiering av barnehagesektoren er oppnådd skal tilskuddet evalueres og evt. justeres."

Flertallet vil på det sterkeste advare mot å fjerne ordningen før andre godt gjennomarbeidede forslag til hvordan dette kan organiseres for fremtiden er vurdert, og/eller full barnehagedekning og fullfinansiering av barnehagesektoren er oppnådd.

Flertallet viser videre til Innst. O. nr. 19 (2002-2003) der flertallet fremmer forslag om å innføre skattefrihet på arbeidsgivers og arbeidstakers hånd når det gjelder tilbud om gratis plass i barnehage.

Flertallet ser det som viktig at avklaringen av hvordan den videre praktiske gjennomføringen av barnehageavtalen kommer opp så tidlig som mulig i Stortinget i løpet av våren 2003. Flertallet ber om at

Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en sak om barnehagepolitikken basert på barnehageavtalen og det ovenfor stående innen medio mars 2003, slik at saken kan behandles av Stortinget før Revidert nasjonalbudsjett for 2003.

3.2.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil sette barns trygghet og personlighetsutvikling i sentrum for familiepolitikken. Økonomisk handlefrihet og mulighet for foreldrene til å tilpasse sin tid til barnas behov er en forutsetning for gode oppvekstvilkår. En politikk for å styrke familiens situasjon vil også gjøre storsamfunnet bedre å leve i.

Disse medlemmer støtter Regjeringens satsing på barnehager. Disse medlemmer ønsker full barnehagedekning, lavere foreldrebetaling og likebehandling av private og kommunale barnehager, og viser til sine merknader i Innst. S. nr. 255 (2001-2002). Disse medlemmer viser til at Regjeringens økning på 1,67 mrd. kroner på barnehagebudsjettet medfører at overføringene til barnehagene blir de største noensinne.

Disse medlemmer mener at en fortsatt satsing på kontantstøtten, sammen med den kraftige barnehagesatsingen, bidrar til å gi foreldre økt valgfrihet i valg av omsorgsform for barna.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen satser på å utvikle kvalitet og service i barne- og ungdomsvernet og familievernet, og at satsingen på disse viktige tjenestene følges opp i budsjettet.

Disse medlemmer understreker betydningen av den innsats som legges ned av frivillige organisasjoner. Disse medlemmer er derfor fornøyd med at Regjeringen vil forenkle tilskuddsordningene for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner.

Disse medlemmer vil legge vekt på betydningen av likestilling. For første gang har en Regjering lagt frem et eget likestillingsbudsjett, som følger som vedlegg til statsbudsjettet for 2003. Disse medlemmer mener dette gir et viktig signal om at Regjeringen tar likestillingsarbeidet alvorlig, og oppfordrer til at fremleggelse av et slikt dokument innføres som fast praksis. Disse medlemmer er glad for at Regjeringen foreslår svangerskapsenger for selvstendig næringsdrivende, og ser dette som et viktig skritt for å gjøre det enklere for kvinner å starte og drive egen næringsvirksomhet.

Disse medlemmer støtter Regjeringens arbeid for en moderne forbrukerpolitikk. Forbrukerne har rett til beskyttelse mot urimelig adferd fra leverandører og produsenter av varer og tjenester. Disse medlemmer setter pris på at Regjeringen vil prioritere arbeidet med å motvirke presset på kommersialisering av barns hverdag.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 2 bevilges med 35 065 133 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.2.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil legge til rette for en barne- og familierpolitikk som tar hensyn til de samlivsmønster og den virkelighet som barn, ungdom og foreldre lever i.

Disse medlemmer viser til at det er en viktig målsetting å legge til rette for gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom, en trygg økonomisk og sosial situasjon for barnefamilieene, samt full likestilling mellom kvinner og menn. Disse medlemmer vil ivareta forbrukernes rettigheter, interesser og sikkerhet, samt videreutvikle en kvalitetsbevisst og effektiv barne-, familie- og forbrukerforvaltning.

Disse medlemmer vil understreke at barn trenger trygge og gode barnehageplasser. Økte statstilskudd skal sikre utbyggingen, slik at flere barn får muligheten til å gå i barnehage. I tillegg vil maksimalpris på barnehageplasser sørge for at det ikke er familienes økonomi som skal avgjøre om et barn kan gå i barnehage eller ikke. Disse medlemmer vil understreke at full barnehagedekning og lave priser er en forutsetning for barnefamilienes valgfrihet.

Disse medlemmer har merket seg den negative utviklingen innenfor barnevernet knyttet til behandling av barnevernsakene, og ser nødvendigheten av et krafttak for å sørge for at barn og unge får den nødvendige hjelp når de trenger det. Disse medlemmer vil understreke at det haster med tiltak for å sikre barn og unges rettssikkerhet.

Disse medlemmer vil legge vekt på at likestilling mellom kjønnene er en grunnleggende verdi i et demokratisk samfunn. Disse medlemmer konstaterer allikevel at reell likestilling mellom kjønnene ikke er nådd. Disse medlemmer mener en må arbeide videre for en likere og riktigere fordeling av muligheter og forpliktelser mellom kjønnene, og at likestillingsperspektivet skal integreres i all offentlig virksomhet.

Disse medlemmer viser til endringene av tippemønstret som skal gi FRIFOND et økonomisk løft, som gjør at tiltak initiert av barn og unge blir mulige å realisere.

Disse medlemmer mener at det er viktig at en gjennom den nye organiseringen til Forbrukerrådet får ivaretatt en helhetlig forbrukerpolitikk der en styrking av forbrukerens informasjonsgrunnlag og rettigheter står sentralt.

Disse medlemmer vil redusere satsene i kontantstøtten i forhold til 2002.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 34 226 733 000 kroner under rammeområde 2. Dette er 838 400 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.2.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 2 settes til 36 275 268 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 1 210 135 000 kroner.

Disse medlemmer er av den oppfatningen at familien er et av de viktigste elementene og støttepunktene i dagens samfunn. Dersom det føres en aktiv og riktig familierpolitikk, vil dette gi betydelige samfunnsgevinster både på kort og lang sikt.

Det er svært viktig at å gi familiene en betydelig frihet i hverdagen, mulighet for valgfrihet og råderett over egen familiesituasjon.

Disse medlemmer ønsker å prisjustere barnestrygden. I denne sammenheng vil disse medlemmer vise til at kontantstøtten har vist gjennom evaluering at den har vært svært vellykket, og gitt resultater for de familiene som har gjort seg nytte av ordningen. Disse medlemmer ønsker derfor å utvide kontantstøtten med ett årskull, slik at enda flere familier kan nytte godt av denne ordningen.

Disse medlemmer vil bemerke at for å gi full valgfrihet for foreldre, må man gjennom ulike tiltak sørge for at det også på litt sikt blir full barnehagedekning.

Stortingsvedtaket om likestilling av private og offentlige barnehager og innføring av 80 pst. statstilskudd er ikke tilstrekkelig fulgt opp av Regjeringen. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet selvsagt står fast ved barnehageavtalen mellom Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. For å sikre finansieringen av denne, foreslår disse medlemmer i dette alternative statsbudsjett å øke driftstilskuddet til barnehager med 325 mill. kroner.

Disse medlemmer vil i samarbeid med avtalepartene komme tilbake til den nærmere detaljering av et nytt vedtak for å følge opp stortingsvedtaket og ta hensyn til de særlige utfordringer som private barnehager står foran.

Disse medlemmer vil advare mot en utvikling hvor samfunnet i enda større grad tiltar seg familiens tradisjonelle oppgaver og dermed svekker familiens rolle i samfunnet ytterligere.

Disse medlemmer vil advare sterkt mot at familiens oppgaver blir veltet over på staten eller andre offentlige organer.

Disse medlemmer vil også påpeke det faktum at mange familier i dag oppløses, noe som ofte setter de involverte barna i en vanskelig situasjon. Barna må ikke brukes som våpen i en konflikt mellom foreldrene, men må høres i de spørsmål som angår dem. Til dette vil disse medlemmer påpeke at de fleste barn ønsker å ha like mye samvær med begge foreldrene, og at dette må gjennomføres med mindre det foreligger særlige grunner som tilsier at dette ikke er til barnas beste.

Det er derfor viktig at familievernkontorene får den nødvendige kompetanse, for også å kunne løse svært konflikthfulle situasjoner.

Disse medlemmer erkjenner at for enkelte barn kan situasjonen være så vanskelig at det blir nødvendig å fjerne dem fra hjemmet, og erkjenner derfor nødvendigheten av et barnevern.

Men disse medlemmer er svært skeptiske til den økningen fylkesnemndene har fått på sitt budsjett.

Dette skulle tilsi at stadig flere barn er tenkt fjernet fra sine foreldre, noe vi ikke ser som noen god løsning. Disse medlemmer mener at hvis det skal settes inn tiltak for barn i en vanskelig livssituasjon, bør disse tiltakene komme så tidlig at barna unngår den traumatiske opplevelsen det er å bli fjernet fra sine biologiske foreldre. Dette vil vi komme tilbake til i barneverns-meldingen.

Disse medlemmer vil påpeke at ungdom som vokser opp i storbyer, ikke alltid har det samme nettverket som barn og unge i distriktene. Det er dessuten ofte et tøffere miljø, og tilgang til rusmidler av ulik art er større. Det er derfor viktig at det tilføres ressurser, som kan sette storbyene bedre i stand til å drive forebyggende tiltak slik at man kan fange opp barn og ungdom i risikozonen, på et så tidlig tidspunkt som mulig.

Disse medlemmer har merket seg at det nå skal satses på frivillige lag og organisasjoner. Det forundrer derfor disse medlemmer at man har redusert overføringen på post 0857.75 til Frifond med 10 mill. kroner. Dette er midler som paraplyorganisasjonene selv fordeler. Derimot registrerer vi at man har økt post 0857.70 med tilsvarende. Dette indikerer at midlene nå skal fordeles fra departementets Fordelingsutvalg i større utstrekning enn tidligere. Disse medlemmer vil hevde at det nok ville vært bedre om Frifondet hadde forblitt slik det var.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det fokus man nå har satt på likestilling er unødvendig. Prinsipielt er det en selvfølge at man får lik lønn for likt arbeid. Likevel vil vi ta avstand fra at man skal tildeles stillinger etter kjønn. Det burde være en selvfølge at stillinger tildeles etter kompetanse. Disse medlemmer finner det derfor ikke nødvendig å bruke stor summe på likestillingsprosjekter i regi av det offentlige.

Disse medlemmer mener at det er viktig at forbrukerhensyn står sentralt. Forbrukerne skal ha muligheten til å kunne nå frem med sine klager. Derfor er det svært viktig i omstillingsprosessen som nå er i gang i de ulike forbrukerorganer, at det tilføres midler slik at forbrukerenes rettigheter ikke svekkes.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2002-2003).

3.2.2.2.5 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil gi uttrykk for at en investering i barn og unge er en nødvendig investering i framtida, som ikke kan utsettes. Dette handler om å prioritere å bygge verdens beste skole - både når det gjelder utvendige rammer og kvaliteten på innholdet. Og det handler om å sikre alle barn oppvekstvilkår som gir dem trygghet og utviklingsmuligheter som setter dem i stand til å utnytte sine evner. Spørsmålet er ikke om vi har råd til å gjøre det, spørsmålet er om vi har råd til å la være.

Disse medlemmer påpeker at de fleste partier på Stortinget gjennom en årrekke har lovet full barnehagedekning og lavere pris, uten at stort har skjedd. Lav

utbyggingstakt og små endringer eller til og med økning i foreldrebetalingen har vært trenden. Men våren 2002 tok Sosialistisk Venstreparti et initiativ som etter avtale med Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet plutselig gjør at målet vil nås i løpet av stortingsperioden. Barnehageavtalen mellom Sosialistisk Venstreparti, Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet skal sikre maksimalpris og barnehageplass til alle som ønsker det.

Maksimal foreldrebetaling skal etter avtalen være 1 500 kroner fra 1. august 2004, og foreldrebetalingen skal reduseres til en maksimalpris på 2 500 kroner allerede fra 1. august 2003. Alle barnehager som fyller kravene etter barnehage-loven og rammeplanen for barnehager skal få en driftsstøtte på om lag 80 pst. Private og offentlige barnehager skal likestilles når det gjelder driftstilskudd. Det offentlige tilskuddet skal i tillegg til statstilskuddet bestå av en buffer i kommunene som skal dekke kostnadsavvik mellom barnehagene, samt midler til fylkesmennene som skal kompensere for kostnadsforskjeller mellom kommunene. Disse medlemmer vil i samarbeid med de øvrige avtalepartnere sikre gjennomføring av avtalen, og gjøre de tilpasninger som er nødvendige for å møte problemer som dukker opp i gjennomføringen.

Barnehager er bra for barn! Tilbud om barnehageplass til en rimelig pris skal etter disse medlemmers syn være en rettighet for alle som ønsker det. Barnehageavtalen er derfor en viktig seier for alle barnefamilier.

Regjeringen følger ikke opp stortingsflertallets vedtak i barnehageavtalen. De innfører ikke maksimalpris, men mener at en barnehageplass med økt driftstilskudd gjennomsnittlig vil koste 2 500 kroner. Disse medlemmer viser til at det betyr at det fremdeles vil være store forskjeller i foreldrebetalingen, og at flere ikke vil ha råd til en barnehageplass. Dette sementerer forskjeller mellom foreldrebetaling i rike og fattige kommuner.

Evalueringsforsøket med gratis korttidstilbud i barnehage for 4- og 5-åringer i Gamle Oslo, viser at intensjonen om å øke bruken av barnehage blant barn med minoritetsbakgrunn langt på vei ble innfridd. Barna fikk økte norskkunnskaper, og ordningen med norskkurs i kombinasjon med bruk av barnehage nådde mødre med minoritetsbakgrunn. Nesten alle deltar når tilbudet er tilgjengelig og gratis. Regjeringen foreslår å kutte dette tiltaket fra neste barnehageår. Disse medlemmer vil gjøre gratis korttidstilbud i barnehage for 4- og 5-åringer i Gamle Oslo permanent.

Disse medlemmer påpeker at skjev fordeling mellom voksne påvirker barns levekår i sterk grad. Minst 70 000 norske barn får ikke delta på aktiviteter som vennene er med på. Årsaken er at foreldrene ikke har råd. Norske barn lar være å si fra til foreldrene at de er invitert i bursdagsselskap eller at klassen skal på tur, fordi de vet at foreldrene ikke har råd. Redd Barna peker på egenandeler på alle plan: klasseseturer, leirskoler, sportsaktiviteter, skolefritidsordning. Mange av disse barna kommer fra familier der foreldrene er trygdede, enslige eller har innvandrerbakgrunn. Rådene fra eksperter og barnas organisasjoner er entydige.

Disse medlemmer fortsetter satsingen på gratis skole og like muligheter til aktiv fritid for alle barn. I tillegg bidrar gode, offentlige programmer, offentlig sosialpolitikk og brede universelle velferdsordninger sterkt til reduksjon av inntektsfattigdommen og noen av dens konsekvenser. Sosialistisk Venstrepartis tiltak for rettferdig fordeling vil sikre flere fattige barnefamilier en inntekt de kan leve av og bolig til en overkommelig pris. Flere foreldre som i dag står utenfor arbeidslivet vil få mulighet til deltakelse i arbeid og utdanning. Arbeidstilknutting for foreldre som er ute-stengt fra arbeidslivet vil være en av de mest effektive metodene for å redusere langtidsfattigdom for barnefamilier.

Barnetrygden er en av de viktigste kontantoverføringene til barnefamilier, og skal kompensere for større utgifter ved det å ha et forsørgeransvar. Den går uavkortet til barnefamilier, uavhengig av foreldrenes økonomi. For barnefamilier med lav inntekt er dette ofte den sikreste inntektskilden.

Barnetrygden er gjennom flere år blitt redusert gjennom manglende prisjustering. Disse medlemmer ønsker automatisk prisjustering av barnetrygden.

I St.meld. nr. 6 (2002-2003) "Tiltaksplan mot fattigdom" påpeker Regjeringen at barnetrygden utgjorde nesten en firedel av samlet inntektskilde for lavinntektsgruppen. Disse medlemmer mener dette gjør forslaget om å fjerne småbarnstillegget i barnetrygden på 657 kroner/mnd. smålig. Foreldre som mottar kontantstøtte for sitt barn, får bortfallet av småbarnstillegget fullt ut kompensert ved en tilsvarende økning av kontantstøtten. Det gjør ikke småbarnsforeldre som har barnet i barnehage. Dermed blir terskelen for bruk av barnehage høyere for de barna som trenger barnehagen mest.

Disse medlemmer viser til at evaluering av kontantstøtten har vist at den ikke virker etter hensikten. Den har ikke økt valgfriheten og heller ikke vesentlig økt tiden foreldre og barn har sammen. Kontantstøtten er med på å sementere kvinner som deltidsarbeidende, og virker som en bremsekloss i likestillingsarbeidet. Disse medlemmer vil føre en familiepolitikk som tilrettelegger for god omsorg for barna, samtidig som foreldrene gjennom et likestilt foreldreskap skal kunne kombinere foreldrerollen og arbeid. Fjerning av kontantstøtten vil mer enn dekke de økte utgiftene barnehageavtalen medfører.

Disse medlemmer påpeker at adopsjonsstøtten er liten i forhold til de reelle kostnadene ved å ta seg av et foreldreløst barn. Adopsjonsstøtten bør økes til et nivå som innebærer at inntekt ikke er avgjørende for hvem som kan ta på seg et slikt foreldreansvar.

Disse medlemmer har registrert at det har kommet rapporter fra store deler av landet som viser at barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise. Barnevernet har behov for en styrking både ressurs- og personalmessig, og samtidig få økonomiske midler til kompetanseheving for å møte framtidens utfordringer. Dette handler om å utvikle nye virkemidler for å hjelpe barn og unge og foreldre som har store problemer.

Samtidig trenger vi en økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige atferdsproblemer og omsorgssvikt, og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre trenger hjelp fra barnevernet. Forskningsinnsatsen må også økes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å bruke ressursene på best mulig måte.

Disse medlemmer understreker at tilskuddet til barne- og ungdomstiltak er ikke en gang inflasjonsjustert. Dette er tiltak som spenner fra tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, Frifond og ungdomstiltak i de større byene.

Dette er sannsynligvis de beste investeringene vi kan gjøre for framtida:

- Følge opp barnehageavtalen, bl.a. gjennom å innføre en maksimalpris og sørge for full dekning.
- Gjeninnføre småbarnstillegget i barnetrygden (935 mill. kroner)
- Inflasjonsjustere barnetrygden. (300 mill. kroner)
- Gjøre deltakelse i barn og unges fritid billigere. Økonomi skal ikke avgjøre om barn skal bli med i korpset.
- Øke tilskuddet til tiltak i barne- og ungdomsvernet med 25 mill. kroner.
- Øke forskningsinnsatsen med 5 mill. kroner.
- 25 mill. kroner til ungdomstiltak i de større byene. 5 mill. kroner til ungdomssatsing i distriktene.
- Øke tilskuddene til lokale barne- og ungdomsorganisasjoner gjennom Frifond.
- Kreve at engangsstønad ved fødsel og barnetrygd holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.
- Øke adopsjonsstøtten til folketrygdens grunnbeløp, kr 54 170.
- Kutte kontantstøtten.

For å sikre kvinner og menn samme muligheter, rettigheter og ansvar, må makt og innflytelse etter disse medlemmers oppfatning deles likt mellom kvinner og menn. Det betyr at alle må være økonomisk uavhengige, og ha samme mulighet for å skape virksomhet, få arbeid og utvikle seg i arbeidet. Menn og kvinner må dele ansvaret for hjem og barn.

Utviklingen i forhold til lik lønn for likt arbeid går for sakte. Kvinner tjener like dårlig i forhold til menn som for 25 år siden. Mange kvinner opplever stress og helseplager på jobben og hjemme. Typiske kvinnearbeidsplasser innenfor omsorgssektoren sliter med lav grunnbemanning, lav lønn og stillingsbrøker som ikke gir trygghet.

Disse medlemmer vil sette av 25 mill. kroner til et "Prosjekt kvinneliv" som skal fremme likestilling, forsøk med 6-timers dagen, likelønnsrett, arbeid for kvinnerepresentasjon, etc.

Disse medlemmer understreker at reklame- og konsumpresset i samfunnet er formidabelt. Kjøpepresset mot barn og unge er kraftig. Bevisstgjøring av barn og unge i forhold til reklamens virkemidler og hensikter er et viktig mottrekk. Den offentlige forbrukerinformasjonen må bidra til økt forbrukerinnflytelse og en forbrukervennlig utvikling.

Disse medlemmer vil opprettholde et forbrukerkontor i hvert fylke, og øke bevilgningene til forbrukerrådet med 5 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 2 settes til 33 957 638 000 kroner, som er 1 107 495 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

3.2.2.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til partiets alternative statsbudsjett og foreslår at bevilgningen til ramme 2 settes til 34 599 133 000 kroner, som er en reduksjon på 466 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Regjeringen i sitt budsjettforslag ikke følger opp Stortingets vedtak om satsing på barnehager slik flertallet gikk inn for i Innst. S. nr. 255 (2001-2002). Dette medlem viser i den forbindelse til fellesmerknader under punkt 3.2.2.2.1.

Dette medlem viser til at småbarnstillegget har vist seg å være et viktig og målrettet tilskudd til småbarnsfamiliene og reagerer derfor på Regjeringens forslag om å avvikle tilskuddet fra 1. august 2003. Regjeringens argumentasjon om at disse familiene vil få kompensert for bortfallet gjennom lavere barnehageutgifter holder ikke. Dette medlem viser til at Senterpartiet vil gi småbarnsfamiliene et reellt økonomisk løft, og ikke la de samme familiene selv betale for etableringen av flere og billigere barnehageplasser. Derfor foreslår dette medlem å opprettholde småbarnstillegget på 657 kroner/mnd. og øker derfor bevilgningen med 390 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem vil understreke at intensjonen med kontantstøtten er å gi foreldrene mer tid sammen med sine barn og viser i den forbindelse til Senterpartiets programformuleringer om at kontantstøtten kun skal utbetales til de foreldre som er hjemme med barna. Dette medlem foreslår derfor, og som en følge av fortsatt småbarnstillegg for alle barn mellom 1-3 år, å redusere bevilgningen med 1 175 mill. kroner.

Dette medlem viser til partiets målsetning om å øke adopsjonsstøtten tilsvarende 1 G. Som et ledd i en opptrapping av tilskuddssatsen, fremmer dette medlem forslag om å heve tilskuddet pr. barn fra 22 500 kroner til 35 000 kroner.

Dette medlem viser til det viktige arbeidet som utføres av Forbrukerrådet, både når det gjelder påvirkning ovenfor myndigheter, organisasjoner og ikke minst det å bistå forbrukere. Senterpartiet vil understreke betydningen av å opprettholde Forbrukerrådets desentraliserte struktur. Dette medlem ønsker å styrke forbrukerrådets mulighet til å bistå enkeltpersoner og videreutvikle servicen ovenfor forbrukerne, og vil i den sammenheng foreslå å øke bevilgningen med 14 mill. kroner utover Regjeringens forslag for 2003.

Dette medlem reagerer på at Regjeringen ikke følger opp Stortingets vedtak om avsetning til i den

såkalte Frifond-ordningen, og vil derfor foreslå å reversere de kutt som Regjeringen foreslår ved å bevilge 10 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

3.2.2.2.7 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 2 settes til 34 661 133 000 kroner, som er 404 000 000 kroner lavere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem ønsker en sterkere satsing for å bremse fraflyttingen fra distriktene. Dette medlem mener at en ikke bare kan bruke strukturelle virkemidler i satsingen på å bremse fraflyttingen, men også satse på kulturelt og holdningsskapende arbeide.

Dette medlem har merket seg at det nå skal satses på frivillige lag og organisasjoner. Det forundrer derfor dette medlem at man har redusert overføringene på kap. 857 post 75 til Frifond med 10 mill. kroner. Dette er midler som paraplyorganisasjonene selv fordeler. Derimot registrer vi at man har økt kap. 857 post 70 med tilsvarende. Dette indikerer at midlene nå skal fordeles fra departementets Fordelingsutvalg i større utstrekning enn tidligere. Dette medlem vil hevde at det nok ville vært bedre om Frifondet hadde forblitt slik det var.

Dette medlem viser til at småbarnstillegget har vist seg å være et viktig og målrettet tilskudd til småbarnsfamiliene og reagerer derfor på at Regjeringens forslag om å avvikle tilskuddet fra 1. august 2003. Regjeringens argumentasjon om at disse familiene vil få kompensert for bortfallet gjennom lavere barnehageutgifter holder ikke. Dette medlem viser til at Kystpartiet vil gi småbarnsfamiliene et reellt økonomisk løft, og ikke la de samme familiene selv betale for etableringen av flere og billigere barnehageplasser. Derfor foreslår dette medlem å opprettholde småbarnstillegget på 657 kroner/mnd. og øker derfor bevilgningen med 390 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til Kystpartiets målsetning om å øke adopsjonsstøtten. Som et ledd i en opptrapping av tilskuddssatsen, fremmer dette medlem forslag om å heve tilskuddet pr. barn fra 22 500 kroner til 35 000 kroner.

Dette medlem viser til det viktige arbeidet som utføres av Forbrukerrådet, både når det gjelder påvirkning ovenfor myndigheter, organisasjoner og ikke minst det å bistå forbrukere. Dette medlem vil understreke betydningen av å opprettholde forbrukerrådets desentraliserte struktur. Dette medlem ønsker å styrke forbrukerrådets mulighet til å bistå enkeltpersoner og videreutvikle servicen ovenfor forbrukerne, og vil i den sammenheng foreslå å øke bevilgningen med 14 mill. kroner utover Regjeringens forslag for 2003.

3.2.2.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 2

Tabell 3.4

Forslag til netto rammesum for rammeområde 2

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	35 065 133	–
H, KrF og V	35 065 133	0
Ap	34 226 733	-838 400
Frp	36 275 268	+1 210 135
SV	33 957 638	-1 107 495
Sp	34 599 133	-466 000
Kp	34 661 133	-404 000

3.2.3 Rammeområde 3 (Kultur), under familie-, kultur og administrasjonskomiteen

3.2.3.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.5

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)	
300 Kultur- og kirkedepartementet	90 004
305 Lotteritilsynet (jf. kap. 3305)	55 765
320 Allmenne kulturformål	590 279
321 Kunstnerformål	286 291
322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom (jf. kap. 3322)	241 206
323 Musikkformål (jf. kap. 3323)	417 609
324 Teater- og operaformål (jf. kap. 3324)	805 391
325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	64 050
326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 3326)	326 941
328 Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 3328)	443 618
329 Arkivformål (jf. kap. 3329)	172 796
334 Film- og medieformål (jf. kap. 3334)	407 822
335 Pressestøtte	298 561
336 Informasjonsberedskap - kringkasting	2 799
Sum utgifter rammeområde 3	4 203 132
Inntekter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)	
3300 Kultur- og kirkedepartementet (jf. kap. 300)	52
3305 Inntekter fra spill og lotterier (jf. kap. 305)	1 555 805
3320 Allmenne kulturformål (jf. kap. 320)	260
3322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom (jf. kap. 322)	250
3323 Musikkformål (jf. kap. 323)	15 983
3324 Teater- og operaformål (jf. kap. 324)	8 000
3325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	740
3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 326)	12 582
3328 Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 328)	15 478
3329 Arkivformål (jf. kap. 329)	6 962
3334 Film- og medieformål (jf. kap. 334)	24 427
Sum inntekter rammeområde 3	1 640 539
Sum netto rammeområde 3	2 562 593

3.2.3.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.3.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener kunst og kultur har en egenverdi og er av avgjørende betydning for utviklingen av den enkeltes personlighet og livskvalitet. Disse medlemmer vil ha et kulturliv som gir nye impulser og stimulerer til kreativitet og nyskaping, og mener den offentlige kulturinnsatsen skal gi et tilbud som er tilgjengelig for folk i hele landet. *Disse medlemmer* vil føre en kulturpolitikk som styrker våre kulturelle røtter.

Disse medlemmer registrerer at kulturbudsjettet er stramt, og mener at Regjeringen har gjort riktige prioriteringer innenfor stramme rammer.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen har prioritert å opprettholde bevilgningsnivået til viktige kulturformål som museene, teatrene, orkestrene og andre kulturinstitusjoner og faste tiltak.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen følger opp vedtaket om Opera i Bjørvika, og til at prosjektering og tilrettelegging av tomten kommer i gang.

Disse medlemmer er tilfreds med at NRK skal tas inn i merverdiavgiftssystemet med full fradragsrett for inngående merverdiavgift og 12 pst. merverdiavgift på kringkastingsavgiften. Dette vil styrke både NRKs økonomi og uavhengige produksjonsmiljø.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 3 bevilges med 2 562 593 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.3.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at kulturpolitikken er viktig for den enkeltes livskvalitet og identitet. Den enkeltes egenart formes i våre kulturelle omgivelser, og er viktig for mangfoldet i samfunnet. Kulturen er med på å ivareta verdier og normer, som er viktige for at samfunnsstrukturene skal holde sammen. Disse medlemmer ser at endringer i samfunnet har gitt endrede rammevilkår for kulturpolitikken. For å sikre et mangfoldig kunst- og kulturliv er det etter disse medlemmers oppfatning av avgjørende betydning at offentlige myndigheter har ansvar for å opprettholde og videreutvikle kunst- og kulturinstitusjonene. Norge er et lite språksamfunn som bare gjennom en offensiv, offentlig kulturpolitikk kan ivareta språk, tilgjengelighet til tilbud og mangfold i uttrykk.

Disse medlemmer vil understreke at for å øke etterspørselen etter kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet over hele landet, må kulturpolitikken fremover særlig stimulere til bedre formidling og til økt tilgjengelighet. Disse medlemmer er opptatt av at riksdekkende institusjoner har en viktig oppgave som formidler og forvalter av kompetanse.

Hovedmålene for billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur er etter disse medlemmers oppfat-

ning å sikre at flest mulig får tilgang til, forståelse for og opplevelse av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur av høy kvalitet. Dessuten bør kunstmuseene skape grunnlag for kunnskap og forståelse av hva billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur betyr for utvikling av vårt samfunn.

Disse medlemmer er opptatt av å gjøre musikk av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for flest mulig og til å stimulere til kunstnerisk fornyelse og utvikling. Disse medlemmer vil understreke at scenekunstområdet omfatter et bredt spekter av ulike kunstneriske uttrykk.

Disse medlemmer er kjent med at det leses stadig færre bøker i Norge. Gjennom et samarbeid mellom Folkebibliotek, forfattere og skoleverk og særskilte tiltak rettet mot barn og unge kan flere personer få tilgang til flere bøker og derigjennom større leselyst. Disse medlemmer går inn for at man skal se på tiltak som sikrer tettere bånd mellom kommunale bibliotek og skolebibliotekene. Disse medlemmer vil også gå inn for å øke rammene for innkjøpsordningen for bøker.

Disse medlemmer ser at de viktigste utfordringene for museer med offentlig støtte er å innrette virksomheten sin slik at den tjener samfunnet og dets utvikling.

Disse medlemmer vil styrke det økonomiske grunnlaget for lokale organisasjoner gjennom endringer i de statlige spillene. Det er viktig at dagens retningslinjer for tildeling av spillemidler gjennomgås med sikte på å sikre barn og unge fri adgang til idrettsanlegg som bygges med støtte fra spillemidlene.

Disse medlemmer viser til at idretten er omfattet av stor interesse i det norske samfunnet. Det arbeidet og idrettsutøvelsen som skjer blant vanlige folk og spesielt barn og ungdom får derimot sjelden tilsvarende oppmerksomhet, på tross av at det er der mye av det frivillige og viktigste arbeidet skjer. Ikke minst er dette arbeidet viktig for å fremme den helsemessige kompetansen blant barn og unge, og å vedlikeholde denne senere i livet.

Disse medlemmer mener at grunnlaget for mediepolitikken skal være å sikre mangfoldet og en fortsatt reell ytringsfrihet. Gjennom pressestøtten ønsker disse medlemmer å opprettholde en innretning som ivaretar nummer 2-avisene, de riksdekkende meningsbærende avisene og den særskilte satsningen på små lokalaviser. Disse medlemmer ønsker å styrke de norske allmennkringkasterne innen fjernsyn og radio ved å vektlegge bredde og kvalitet. Disse medlemmer ønsker å innføre en allmennkringkastingsplakat for NRK, for å sikre et likeverdig tilbud over hele landet, lokal identitet, mangfold i innhold og sikre forsvarlig forretningsmessig virksomhet.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 2 659 593 000 kroner under rammeområde 3. Dette er 97 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.3.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 3 settes til 2 006 936 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 555 657 000 kroner.

Disse medlemmer er av den oppfatning at kultur er et begrep som uttrykker de verdier og kvaliteter som enkeltmenneske tillegger høy egenverdi. Disse medlemmer vil påpeke at det som er god kultur for en, slett ikke er god kultur for en annen. Av den grunn mener disse medlemmer at i utgangspunktet skal kulturen være fri og uavhengig av politisk styring, og at den må være basert på frivillighet og personlig engasjement. Disse medlemmer er av den oppfatning at politikerstyrte kulturgoder ødelegger kulturens vesen og fremmer ensretting. Man har i tidligere tider sett eksempler på dette i andre land.

Disse medlemmer erkjenner at man må sikre vår kulturarv for etterslekten. Dette betyr at de pengene det offentlige skal bruke på kulturtiltak, bør i første rekke sikre at viktige historiske og tradisjonsrike elementer innen kultursektoren ikke går tapt, og at det kommer flest mulig til gode, og at støtten gis som tilskudd.

Disse medlemmer ser med bekymring på at seilskutene våre, Statsråd Lehmkuhl, Sørlandet og Christian Radich er i ferd med å gå tapt for ettertiden, fordi det ikke finnes vilje til å sette disse i stand. Her trengs det et løft for å sikre den videre drift av skipene, samtidig så sikrer man disse kulturskattene for ettertiden.

Disse medlemmer vil også påpeke det faktum at det kan synes som man i budsjettet ikke har rom for å videreføre kultursatsing som allerede er vedtatt, mens man isteden satser på nye. Dette gir svært uforutsigbare rammer for de som har fått lovnader om støtte. Disse medlemmer er av den oppfatning at man bør sørge for å ferdigstille de prosjekter man allerede har gitt åpningsbevillinger til, og heller la andre og nye tiltak stilles i bero.

Disse medlemmer er blitt gjort kjent med at det over hele landet har vært en dreining når det gjelder finansiering av ulike kulturtiltak, hvor dreiningen går på at stadig større deler av kulturtiltakene også delfinansieres gjennom privat satsing. Disse medlemmer mener at dette er en spennende alternativ finansiering som gjør det mulig for staten å være mindre involvert både på administrasjonssiden og på den finansielle siden. Disse medlemmer vil blant annet vise til Bislett-anlegget som kan se ut til at ved offentlig/privat finansiering kan sikres som riksarena for våre friidrettsutøvere.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sin kulturpolitikk vektlegger de tiltak som aktiviserer barn og unge, og de frivillige lag og organisasjoner som fanger opp breddeaktiviteter som for eksempel idrett. Disse medlemmer vil vise til stortingsvedtaket i juni om en ny fordeling av tippenøkkel, hvor kultur

og idrett nå alene skal dele midlene mellom seg. Disse medlemmer vil påpeke at det ble sagt som en forutsetning at man ikke på bakgrunn av dette vedtaket skulle korte inn på midlene til disse i statsbudsjettet. Det kan synes som det er gjort blant annet når det gjelder tilskudd til frivillige lag og organisasjoner og til allaktivitetshus m.m. Disse medlemmer mener at dette er svært uheldige signaler å gi til de som nå hadde forventet en vesentlig økning til sine planer.

Disse medlemmer vil ta avstand fra den kulturpolitikk hvor store summer blir brukt til prestisjeprosjekter hvor målgruppen er et relativt begrenset antall mennesker. Som for eksempel bygging av ny opera i Bjørvika.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2002-2003).

3.2.3.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil framheve den vesentlige rolle som kulturlivet spiller i og for samfunnslivet, og ønsker å øke den økonomiske og sosiale anerkjennelsen av dette området. Kunst- og kulturytringer skaper samhandling og utveksling mellom mennesker, og signaliserer hvilke verdier vi vil samles om, slåss for og ta avstand fra. I en politikk for et mer rettferdig og solidarisk samfunn, rikt på samhold og gode opplevelser for alle, inngår derfor kulturpolitikken som et viktig mål og virkemiddel.

Disse medlemmer mener at bevilgningene til kunst og kultur må styrkes betraktelig i forhold til dagens nivå. Kulturen skal kunne brukes hver dag, av alle, uansett om du er liten eller stor, eller hvor du bor i landet. For å få til et nødvendig løft mener disse medlemmer at bevilgningene til kulturområdet må økes til 1 pst. av statsbudsjettet, og i 2003 vil Sosialistisk Venstreparti bruke 400 mill. kroner mer enn det Regjeringa foreslår.

Disse medlemmer vil sikre god tilgjengelighet til kunst- og kulturopplevelser - gjennom geografisk utspreddning, fysisk tilrettelegging, rimelige priser og fleksible åpningstider. Spesielt barn og unges muligheter til å utfolde seg kreativt er viktig. Disse medlemmer ønsker derfor å styrke både den frivillige musikk- og amatørteatervirksomheten rundt i landet, samtidig som de i større grad enn før skal få oppleve profesjonell kunst og kultur.

Disse medlemmer mener at den kulturelle skolesekken er en betydelig satsing på en mer spennende og kreativ barne- og ungdomstid. Disse medlemmer vil derfor styrke de ulike kunst- og kulturmiljøenes muligheter til å skape produksjoner tilpasset barn og unge, og øke støtten til så vel regionale og nasjonale institusjoner, som til frie grupper. For å fremme et best mulig samarbeid mellom de forskjellige aktørene, er det avgjørende at også samordningen mellom produksjons-, formidlings- og mottaksleddet forbedres i tiden framover. Disse medlemmer vil

også videreføre arbeidet for at det skal innføres kulturkort for ungdom, og ønsker i første omgang at dette utvikles som en prøveordning i to eller tre fylker.

For disse medlemmer er det en overordnet målsetting at kulturen skal gjenspeile mangfoldet i det moderne Norge. Disse medlemmer ønsker derfor å styrke internasjonalt arbeid og flerkulturelle tiltak, slik at mennesker med ulik bakgrunn og erfaringer kan møte hverandre i og gjennom et aktivt og kreativt kulturliv.

Disse medlemmer vil samtidig påpeke viktigheten av å skue bakover og ta vare på og levendegjøre landets kulturminner. Disse medlemmer vil derfor styrke museumssektoren med 50 mill. kroner mer enn det Regjeringa foreslår, og arbeide for å styrke det kommunale kulturminnevernet.

Disse medlemmer mener at kunstnerens levekår bør bedres betraktelig. Mange kunst- og kulturarbeidere befinner seg i en svært stram økonomisk situasjon, som begrenser deres mulighet til å skape god kunst og kultur. Disse medlemmer går derfor inn for å øke antallet kunstnerstipender og garantiinntekter, slik at flere kan leve av den kunsten de lager. Også støtten til bl.a. utsmykninger, festivaler og innkjøpsordninger økes, slik at kunst- og kulturarbeidere kan få langt flere oppdrag. Disse medlemmer vil også gi tilskudd til flere frie grupper og styrke kunst- og kulturinstitusjonenes økonomiske situasjon.

Disse medlemmer viser til den nye fordelingsnøkkelen for tippemidlene, som skal bidra til bygging og ombygging av langt flere lokale og regionale kulturhus. For den lokale aktiviteten rundt om i landet er det viktig at man får fleksible og funksjonelle møteplasser, som kan huse både idrett og kultur, på tvers av generasjoner, grupper og genregrenser. Disse medlemmer registrerer at Regjeringa har redusert tilskuddet til dette formålet i sitt forslag til statsbudsjett, og vil derfor øke tilskuddene til kulturhus samt bredbånd i bibliotekene, betraktelig. Sosialistisk Venstreparti vil videre bevilge 20 mill. kroner til bygging av nytt teaterhus for Hålogaland Teater, og støtte utvidelsen og utviklingen av Åja samisk senter med 4 mill. kroner. Disse medlemmer ønsker fortsatt et mobilt bibliotektilbud i distriktene.

Disse medlemmer mener musikklivet er med på å fremme fellesskap og forståelse mellom mennesker, samtidig som det utvikler identitet, språk og kultur som er viktige for et lite land som Norge. Disse medlemmer er av den oppfatning at dette er et område av kulturlivet som utsettes for stort kommersielt press, noe særlig den norskspråklige musikken rammes av. Disse medlemmer mener derfor at offentlig støtte er en viktig faktor for å sikre mangfold, særpreg og kvalitet, og vil bidra til utviklingen av en innkjøpsordning for norskspråklig musikk med 15 mill. kroner. Disse medlemmer vil også heve støtten til festivaler med 13 mill. kroner, støtte opprettelsen av Nasjonal Jazzscene med 10 mill. kroner, sette i gang byggingen av Europas Bluessenter på Notodden med en bevilgning på 10 mill. kroner, samt øke støtten til Rikskonsertene med 10 mill. kroner, slik at de kan rekke

over flere og dekke nye kommuner. Ved siden av å sørge for at musikken i større grad kan spilles utover landet, vil disse medlemmer også bidra til å styrke eksporten av norsk musikk i utlandet.

Disse medlemmer viser til at NRK har et viktig samfunnsoppdrag som allmennkringkaster. Folkeopplysning, kunnskapsformidling, en bred kultursatsing og formidling av det norske språket er sentralt i denne sammenheng. Disse medlemmer vil gi uttrykk for at konkurranse og rating har fått en for stor plass i NRK. Det har skjedd på bekostning av en diskusjon om kompetanse, kvalitet, kunnskapsformidling, kulturforståelse, fordypning og kritisk journalistikk.

Kortsiktige endringer og omorganiseringer tapper NRK for strategisk viktige ressurser for å imøtegå det store presset fra kommersielle markedskrefter. Disse medlemmer vil ha et aktivt eierskap i forhold til NRK.

Disse medlemmer understreker at tilgang til bredbånd er en viktig del av infrastrukturbyggingen. Dette er særlig viktig i distriktene. Disse medlemmer registrerer at det er ulike syn på hvordan utbyggingen av et digitalt bakkenett eller bredbånd skal skje. Disse medlemmer ser viktigheten at det legges sterke føringer gjennom konsesjonsvilkårene hva Stortinget ønsker å oppnå. Tilgang for NRK, TV2 og lokale tv-kanaler, felles åpne standarder, hensynet til distriktene, forbud mot vertikal integrasjon, kapasitet til å dekke behov utover underholdning, samkjøring av utbygging av ulike digitale nett og kundeservice er sentrale elementer i denne sammenheng.

Disse medlemmer er meget skeptiske til den nye rollen som distributør som NRK og TV2 jobber mot gjennom det nystartede selskapet for utbygging av digitalt bakkenett. Dette er en rolle som ikke er ønskelig å kombinere med allmennkringkasterrollen. Det er ikke ønskelig at NRK og TV2 skal få enerett og monopolisere en teknologisk plattform. Disse medlemmer mener at det må diskuteres fordeler og ulemper med å ha en stor aktør til å bygge ut. Dette må selvfølgelig reguleres gjennom konsesjonsvilkårene.

Disse medlemmer understreker at de fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen ikke har det samme annonse- og opplagsgrunnlag som de store riksdekkende avisene. De mangler også det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har de større distribusjonskostnader enn de store løssalgsavisene og lokalavisene. Disse avisene utgjør er en vesentlig del av mediemangfoldet i Norge. Disse medlemmer vil styrke pressestøtten med 20 mill. kroner med særlig fokus på de meningsbærende riksavisene. Disse medlemmer vil også styrke yringsfriheten og mangfoldet innefor en meningskultur gjennom økt støtte til ymse fast publikasjoner som går til innvandrerepublikasjoner, tilskudd til informasjonsvirksomhet i politiske partier, samt tilskudd til enkeltpublikasjoner, totalt 5 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at vi har en betydelig filmarv som må være tilgjengelig for allmennheten, men vi må sikre at behandlingen av disse filmene skjer

på en forsvarlig måte. Norske filmer av historisk og kulturell verdi går bokstavelig talt i oppløsning, fordi det ikke er tilstrekkelige midler til å konservere film. Disse uerstattelige filmene kan bli ivaretatt for kommende generasjoner gjennom å styrke Norsk Filminstituttts restaureringsarbeid. Disse medlemmer vil øke bevilgningene til restaurering av norske filmer med 1 mill. kroner.

En aktiv norsk filmproduksjon skal profilere og formidle norske filmuttrykk gjennom langfilm, kortfilm, animasjon eller dokumentarer. Disse medlemmer vil legge til rette for et miljø som kan bearbeide og utvikle ideer som ikke først og fremst er basert på ren markedstenkning, og øke bevilgningene til Animasjonsfestivalen i Fredrikstad med 1 mill. kroner.

Cinemathekene i Oslo, Bergen og Trondheim, Norsk Filmklubb og animasjonsfestivalen styrker filminteressen og -kunnskapen, i stor grad basert på frivillig innsats. Disse medlemmer vil øke bevilgningene til Cinemathekene med 1,8 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 3 settes til 2 962 593 000 kroner, som er 400 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.3.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til partiets alternative budsjett der ramme 3 foreslås bevilget med 2 767 593 000 kroner. Dette er en økning på 205 mill. kroner.

Dette medlem har merket seg at den sittende Regjering velger å nedprioritere kulturbudsjettet i forslag til statsbudsjett for 2003 noe som i praksis betyr et lavere aktivitetsnivå ved de fleste kulturinstitusjoner. Dette medlem viser til Senterpartiets ønske om å øke kulturbudsjettet med 205 millioner kroner i 2003 utover Regjeringens forslag og på denne måten sikre rammebetingelser for økt kulturell egenaktivitet og kulturformidling i alle deler av landet. I tråd med partiets satsing de senere år, både i regjering og i opposisjon, satser Senterpartiet på å styrke de områder av kulturbudsjettet som legger grunnlaget for folks eget engasjement og deltagelse i det lokale kulturlivet.

Dette medlem viser til Stortingets vedtak om at endring av tippeskatten var ment å gi kulturfeltet friske midler og ikke resultere i kutt i bevilgningene. Dette medlem viser til forslaget til statsbudsjett der Regjeringen har gjort stikk motsatt ved å redusere bevilgningsnivået til flere formål med henvisning om at bortfallet kompenseres med økte spilleinntekter.

Dette medlem mener at et av de viktigste virkemidlene for å legge til rette for lokale kulturaktiviteter er å etablere lokale kulturhus. Derfor foreslår dette medlem å bevilge 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag til denne tilskuddsordningen, noe som gjør det mulig å innfri flere søknader og samtidig kutte ned på listen over prosjekter som venter på restbevilgninger.

Dette medlem viser til at Regjeringens budsjettforslag til nasjonale kulturbygg innebærer over 80 mill.

kroner mindre enn det som ble vedtatt i den investeringsplan som ble vedtatt i forbindelse med fjorårets budsjettbehandling. For å oppfylle Stortingets vedtak om realisering av et stort antall nasjonale kulturbygg, viser dette medlem til Senterpartiets alternative budsjettforslag om 40 mill. kroner utover Regjeringens forslag, slik at blant annet byggingen av Hålogaland Teater kan starte opp i 2003.

Dette medlem viser til at det i de senere år har vokst fram et stort antall festivaler her til lands innen ulike musikksjangere til glede for et stadig voksende publikum. For å gi et håndslag til dette arbeidet vil dette medlem foreslå en tilnærmet doubling av tilskuddsordningen for musikkfestivaler.

Dette medlem viser til Rikskonsertenes skolekonsertordning som har eksistert i mange år og gir et viktig bidrag til kulturformidlingen til barn og unge i grunnskolen. Dette medlem mener at alle barn i grunnskolen bør gis mulighet til å oppleve skolekonserter to ganger i året og foreslår derfor å bevilge 18 mill. kroner for å avvikle dagens venteliste.

Dette medlem reagerer på at Regjeringen ikke følger opp Stortingets vedtak om avsetning til i den såkalte FRIFOND-ordningen, og vil derfor foreslå å reversere de kutt som Regjeringen foreslår ved å bevilge 12 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Senterpartiet går inn for å bygge ut bredbåndstilknytning til alle folkebibliotek. Senterpartiet synes det er viktig å opprettholde og på sikt styrke bibliotekenes innkjøpsordning for å bedre tilgjengelighet og gi større bredde i tilbudet til Folkebibliotekene.

Dette medlem viser til Regjeringens forslag om å innlemme NRK i merverdiavgiftssystemet ved å beregne 12 pst. merverdiavgift på lisensen og innføring av en refusjonsordning. Dette medlem viser til at intensjonen med å innlemme NRK i merverdiavgiftssystemet har vært å bedre ressursutnyttelsen i bedriften, samt å styrke NRKs økonomiske situasjon. Med Regjeringens forslag vil NRKs økonomiske situasjon være uforandret sammenlignet med 2002. For å unngå nedbygging av distriktskontorer og gi NRK anledning til å følge med i den teknologiske utviklingen, foreslår dette medlem en reell styrking av NRKs økonomi gjennom å foreslå en innlemming i merverdiavgiftssystemet med en nullsats gjeldende fra 1. juli 2003. Med en slik nullsats for beregning av utgående merverdiavgift vil NRK både unngå en usikker refusjonsordning og styrke sin økonomi på årsbasis med om lag 200 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

3.2.3.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 3 settes til 2 809 593 000 kroner, som er 247 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem har også erkjent at man må trygge kulturarven for etterslektene. Dette medlem viser til at vi har en betydelig filmarv som må være tilgjen-

gelig for allmennheten, men vi må sikre at behandlingen av disse filmene skjer på en forsvarlig måte. Norske filmer av historisk og kulturell verdi går bokstavelig talt i oppløsning, fordi det ikke er tilstrekkelige midler til å konservere film. Disse uerstattelige filmene kan bli ivaretatt for kommende generasjoner gjennom å styrke Norsk Filminstituttets restaureringsarbeid. Dette medlem vil øke bevilgningene til restaurering av norske filmer med 1 mill. kroner.

Dette medlem vier til Rikskonsertenes skolekonsertordning som har eksistert i mange år og gir et viktig bidrag til kulturformidlingen til barn og unge i grunnskolen. Dette medlem mener at alle barn i grunnskolen bør gis mulighet til å oppleve skolekonserter to ganger i året og foreslår derfor å bevilge 18 mill. kroner for å avvikle dagens venteliste.

Dette medlem mener at det bør satses sterkere på å få gjort tilgjengelig mer av det viktige og forskningsmessige arkivtilfanget som Riksarkivet - privatarkivavdelingen ikke har fått systematisert. Dette for at arkivtilfanget kan presenteres for forskere og allmennheten.

Dette medlem mener musikklivet er med på å fremme fellesskap og forståelse mellom mennesker, samtidig som det utvikler identitet, språk og kultur som er viktige for et lite land som Norge. Dette medlem er av den oppfatning at dette er et område av kulturlivet som utsettes for stort kommersielt press, noe særlig den norskspråklige musikken rammes av. Dette medlem mener derfor at offentlig støtte er en viktig faktor for å sikre mangfold, særpreg og kvalitet, og vil bidra til utviklingen av en innkjøpsordning for norskspråklig musikk med 15 mill. kroner. Dette medlem vil også heve støtten til festivaler med 13 mill. kroner, støtte opprettelsen av Nasjonal Jazzscene med 10 mill. kroner, sette i gang byggingen av Europas Bluescenter på Notodden med en bevilgning på 10 mill. kroner, samt øke støtten til Rikskonsertene med 10 mill. kroner, slik at de kan rekke over flere og dekke nye kommuner. Ved siden av å sørge for at musikken i større grad kan spilles utover landet, vil dette medlem også bidra til å styrke eksporten av norsk musikk i utlandet.

Dette medlem viser til at NRK har et viktig samfunnsoppdrag som allmennkringkaster. Folkeopplysning, kunnskapsformidling, en bred kultursatsing og formidling av det norske språket er sentralt i denne sammenheng. Dette medlem vil gi uttrykk for at konkurranse og rating har fått en for stor plass i NRK. Det har skjedd på bekostning av en diskusjon om kompetanse, kvalitet, kunnskapsformidling, kulturforståelse, fordypning og kritisk journalistikk.

Kortsiktige endringer og omorganiseringer tapper NRK for strategisk viktige ressurser for å imøtegå det store presset fra kommersielle markedskrefter. Dette medlem vil ha et aktivt eierskap i forhold til NRK.

Dette medlem understreker at tilgang til bredbånd er en viktig del av infrastrukturbyggingen. Dette er særlig viktig i distriktene. Dette medlem registrerer at det er ulike syn på hvordan utbyggingen

av et digitalt bakkenett eller bredbånd skal skje. Dette medlem ser viktigheten at det legges sterke føringer gjennom konsesjonsvilkårene hva Stortinget ønsker å oppnå. Tilgang for NRK, TV2 og lokale tv-kanaler, felles åpne standarder, hensynet til distriktene, forbud mot vertikal integrasjon, kapasitet til å dekke behov utover underholdning, samkjøring av utbygging av ulike digitale nett og kundeservice er sentrale elementer i denne sammenheng.

Dette medlem er meget skeptiske til den nye rollen som distributør som NRK og TV2 jobber mot gjennom det nystartede selskapet for utbygging av digitalt bakkenett. Dette er en rolle som ikke er ønskelig å kombinere med allmennkringkasterrollen. Det er ikke ønskelig at NRK og TV2 skal få enerett og monopolisere en teknologisk plattform. Dette medlem mener at det må diskuteres fordeler og ulemper med å ha en stor aktør til å bygge ut. Dette må selvfølgelig reguleres gjennom konsesjonsvilkårene.

Dette medlem mener at et av de viktigste virkemidlene for å legge til rette for lokale kulturaktiviteter er å etablere lokale kulturhus. Derfor foreslår dette medlem å bevilge 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag til denne tilskuddsordningen, noe som gjør det mulig å innfri flere søknader og samtidig kutte ned på listen over prosjekter som venter på restbevilgninger.

Dette medlem viser til at Regjeringens budsjettforslag til nasjonale kulturbygg innebærer over 80 mill. kroner mindre enn det som ble vedtatt i den investeringsplan som ble vedtatt i forbindelse med fjorårets budsjettbehandling. For å oppfylle Stortingets vedtak om realisering av et stort antall nasjonale kulturbygg, viser dette medlem til Kystpartiets alternative budsjettforslag om 40 mill. kroner utover Regjeringens forslag, slik at blant annet byggingen av Hålogaland Teater kan starte opp i 2003.

Dette medlem understreker at de fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen ikke har det samme annonse- og opplagsgrunnlag som de store riksdekkende avisene. De mangler også det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har de større distribusjonskostnader enn de store løssalgsavisene og lokalavisene. Disse avisene utgjør er en vesentlig del av mediemangfoldet i Norge. Dette medlem vil styrke pressestøtten med 20 mill. kroner med særlig fokus på lokalavisene og de meningsbærende riksavisene.

Dette medlem ser med stor bekymring på at seilskutene våre, Statsråd Lehmkuhl, Sørlandet og Christian Radich, er i ferd med å gå tapt for ettertiden. Dette fordi det ikke finnes vilje til å sette disse i stand. Her trengs det et løft for å sikre den videre drift av skipene, samtidig så sikrer man disse kulturskattene for ettertiden.

Dette medlem vil også peke på andre maritime kulturskatter som fraktskutene, fangstskutene og fiskebåtene som dessverre ser ut til å bli neglisjert som viktige kulturmerker for det norske samfunnet.

3.2.3.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 3

Tabell 3.6

Forslag til netto rammesum for rammeområde 3

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	2 562 593	–
H, KrF og V	2 562 593	0
Ap	2 659 593	97 000
FrP	2 006 936	-555 657
SV	2 962 593	+400 000
Sp	2 767 593	+205 000
Kp	2 809 593	+247 000

3.2.4 Rammeområde 4 (Utenriks), under utenrikskomiteen

3.2.4.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.79

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)		
100	Utenriksdepartementet (jf. kap. 3100)	380 632
101	Utenriksstasjonene (jf. kap. 3101)	813 315
102	Særavtale i utenriktjenesten	145 490
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	7 000
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	8 350
115	Presse-, kultur- og informasjonsformål	56 660
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	1 055 593
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	152 998
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)	175 510
142	NORADs administrasjon av utenriksstasjonene	214 610
143	Utenriksdepartementets administrasjon av utenriksstasjonene	117 028
150	Bistand til Afrika	1 803 000
151	Bistand til Asia	514 000
152	Bistand til Midtøsten	150 500
153	Bistand til Mellom-Amerika	137 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 307 300
161	Næringsutvikling (jf. kap. 3161)	420 750
162	Overgangsbistand (gap)	400 000
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	1 363 000
164	Fred, forsoning og demokrati	1 222 100
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	357 500
166	Tilskudd til ymse tiltak	103 154
167	Flyktningetiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	648 500
170	FN-organisasjoner mv.	3 240 500
171	Multilaterale finansinstitusjoner	1 373 500
172	Gjeldslette	350 000
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	390 500
198	Frivillige bidrag, FNs fredsarbeid	5 000
480	Svalbardbudsjettet	112 227
1471	Norsk Polarinstitut (jf. kap. 4471)	109 283
Sum utgifter rammeområde 4		17 135 000

St.prp. nr. 1
med Tillegg
nr. 1-14

Kap. Formål:

Inntekter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)

3101	Utenriksstasjonene (jf. kap. 101)	22 482
3161	Tilbakeføringer samarbeid med næringslivet (jf. kap. 161)	8 460
4471	Norsk Polarinstitutt (jf. kap. 1471)	37 706
Sum inntekter rammeområde 4		68 648
Sum netto rammeområde 4		17 066 352

3.2.4.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.4.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er fornøyd med at Regjeringen prioriterer verdens fattigste. Disse medlemmer ser derfor positivt på at utviklingshjelpen økes med 856 mill. kroner til 14,392 mrd. kroner. Andel av Brutto Nasjonal Inntekt (BNI) går dermed opp fra 0,92 pst. til 0,93 pst., en økning som er i tråd med planen om et bistandsnivå på 1 pst. av BNI innen utgangen av 2005. Disse medlemmer er videre tilfreds med at fokuset for Regjeringens utviklingspolitikk er en styrking av samarbeidet med de minst utviklede landene. Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen viderefører sin sterke satsingen på bekjempelse av HIV/AIDS. Disse medlemmer er kjent med at det fortsatt er 125 millioner barn som mangler grunnutdanning, og at flertallet av disse er jenter. Disse medlemmer ser derfor positivt på at regjeringen øker satsingen på utdanning.

Disse medlemmer mener de frivillige organisasjonenes innsats for utvikling er helt avgjørende i den norske innsatsen mot global fattigdom, og har merket seg at Regjeringen også i år øker bevilgningen til disse.

Disse medlemmer ser positivt på at det er satt av 350 mill. kroner til atomsikkerhetstiltak, prosjektsamarbeidet med Russland/SUS og handlingsplanen for søkerlandene til EU. Spesielt viktig er det å bidra til atomsikkerhetstiltak i Nordvest-Russland. Usikre kjernekraftverk, dekommissionerte atomubåter i dårlig forfatning, og store mengder brukt kjernebrensel og radioaktivt avfall utgjør en trussel også for andre land. Fred og sikkerhet er en forutsetning for en vedvarende og omfattende utvikling. Disse medlemmer er tilfreds med at regjeringen legger økt vekt på fredsbygging som et supplement til vår aktive medvirkning i fredsskapende prosesser og deltakelse i fredsbevarende operasjoner.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 4 bevilges med 17 066 352 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.4.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har merket seg at bevilgningen til ODA-godkjent bistand for 2003 er på 14,4 mrd. kroner og at dette

utgjør 0,93 pst. av BNI. Disse medlemmer er fornøyd med nivået på bistanden. Når det gjelder innretningen, vil disse medlemmer komme tilbake til det under behandlingen av fagproposisjonen. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen Bondevik II har en plan om å nå et bistandsnivå på 1 pst. av BNI innen utgangen av 2005.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II reduserer bevilgningen til bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak med 26 mill. kroner. Reduksjonen rammer særlig de tre tilskuddsordningene atomsikkerhetstiltak, prosjektsamarbeidet med Russland/SUS og handlingsplanen for søkerlandene til EU, som reduseres med 19 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2002. I svar fra Utenriksdepartementet på spørsmål fra Arbeiderpartiet, bekreftes det at reduksjonen isolert sett innebærer en nedgang i prosjektaktivitetene neste år. Disse medlemmer mener at det er viktig å holde aktivitetsnivået på prosjektsamarbeidet oppe. Disse medlemmer fremmer derfor forslag om å øke bevilgningen til post 70, under kap. 197, med 19 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II ikke legger opp til økte bevilgninger til profilering av Norge i utlandet. Bevilgningen til presse-, kultur- og informasjonsformål videreføres på samme nivå som i saldert budsjett 2002. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet over flere år nå har lagt opp til økte bevilgninger til dette formål. For inneværende budsjettår (2002) har regjeringen Bondevik II totalt bevilget 5 mill. kroner mindre enn det Arbeiderpartiet har foreslått. Disse medlemmer mener det kan føre til at Norges mulighet til å ivareta sine utenrikspolitiske interesser svekkes, og vi fremmer derfor forslag om å øke bevilgningene til post 70, under kap. 115 med 5 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at arbeidet for å fremme demokrati og menneskerettigheter verden over står sentralt for Arbeiderpartiet. En rekke frivillige norske- og internasjonale organisasjoner gjør en viktig innsats for fremme av menneskerettigheter. I den sammenheng vil disse medlemmer trekke frem Stiftelsen Menneskerettighetshuset. Deres viktigste virkemiddel er å styrke menneskerettighetsorganisasjoner gjennom etableringen av - og støtte til - lokale menneskerettighetshus rundt omkring i verden. For å styrke denne stiftelsens mulighet til å drive dette arbeidet, og

til å fortsette arbeidet med opprettelse av menneskerettighetshus, foreslår disse medlemmer at det bevilges 3 mill. kroner til Stiftelsen Menneskerettighetshuset. Disse medlemmer antar at disse midlene best kan plasseres på post 71, under kap. 100.

Disse medlemmer viser til at Utenriksdepartementet legger opp til en del endringer i utenriksrepresentasjonen. Det kan bli aktuelt å opprette ambassader i nye medlemsland i EU der Norge ikke er representert, noen utenriksstasjoner foreslås nedlagt eller omdannet. Disse medlemmer viser til lang praksis der denne typen spørsmål normalt overlates til departementet. Disse medlemmer foreslår imidlertid å øke kap. 101 post 1 med 1 mill. kroner med sikte på å fremme norske politiske og økonomiske interesser i utlandet.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 17 094 352 000 kroner under rammeområde 4. Dette er 28 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.4.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 4 settes til 11 320 466 200 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 5 745 885 800 kroner.

Disse medlemmer mener at utenrikspolitikken må sikre norske interesser gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid, med sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig verdenshandel, og respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Derfor ønsker disse medlemmer at Norge skal påtale brudd på grunnleggende menneskerettigheter i de internasjonale fora hvor Norge deltar.

Disse medlemmer mener at ordningen med tvungne bidrag til statlig u-hjelp gjennom beskatningen bidrar til å svekke den enkeltes personlige ansvarfølelse og giverglede. Videre er det grunn til å peke på at statlig u-hjelp stort sett er lite effektiv og kostbar å administrere. Lederne i flere av landene som mottar norsk u-hjelp kjøper våpen og luksusartikler i store mengder fremfor å sørge for mat og skolegang til folket.

Den lave levestandarden i u-landene er først og fremst et resultat av landenes interne organisasjonsforhold og politiske system. Produksjonsevnen og innsatsviljen hos et folk forsvinner når folket undertrykkes av totalitære styringsformer og planøkonomi. Økonomien kan heller ikke utvikles når de fleste industriland setter en effektiv stopper for import fra u-landene.

Disse medlemmer vil gi honnør til enkelte stater som har kommet seg ut av uføret ved å innføre et markedsøkonomisk system og mer frihet for den enkelte. En slik utvikling bør oppmuntres også i andre u-land. I en tid der det er en klar tendens til at industriinvesteringene i u-landene synker som følge av at multilaterale selskaper trekker sin aktivitet ut av det de betegner som ustabile regimer, er en demokratiutvikling essensiell.

Disse medlemmer mener at målet må være å stimulere til en effektiv jordbruksproduksjon, slik at sult

forhindres og tørkekatastrofer forebygges. Dette kan best gjøres ved å innføre markedsøkonomi i disse landene.

Disse medlemmer vil støtte nød- og katastrofehjelp gjennom nasjonale og internasjonale organisasjoner som Røde Kors, Kirkens Nødhjelp, Norske Misjonsselskaper mv. Disse medlemmer er oppmerksom på at betydelige deler av verdens befolkning lever i fattigdom og nød, men vil peke på at dette først og fremst skyldes interne kultur- og administrasjonsproblemer. Det har først og fremst dreid seg om ettpartistater som har vært styrt av en privilegert maktelite som støtter seg til de militære, politiet og et korrump byråkrati som ofte, i alle fall indirekte, er finansiert av blant annet norske bistandsmidler.

Disse medlemmer vil videre påpeke at makteliten i storbyene i utviklingslandene har redusert prisene på landbruksvarer til et nivå som innebærer utbytting av bøndene, noe som har ført til stagnasjon i landbruket og matvarekrise. Vestlig bistand til utviklingslandenes landbruk har ført til at tradisjonelt landbruk er blitt skjøvet til side av et "moderne" landbruk som ikke harmonerer med økologi og miljø i disse landene. Vestlig bistand av landbruksprodukter på verdensmarkedet har også bidratt til å vanskeliggjøre utviklingslandenes produksjon.

Disse medlemmer motsetter seg nedleggelse av konsulater og ambassader. Disse medlemmer ønsker at Regjeringen kommer med en egen melding om utenriksstasjonene.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 3 (2002-2003).

3.2.4.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstrepart understreker at vi står i en mer utrygg og ustabil situasjon internasjonalt enn på lenge. En ny krig mot Irak kan være under oppseiling, samtidig som det ikke er utsikter til noen nedtrapping av konflikten mellom Israel og palestinerne. En ytterligere destabilisering av Midtøsten-regionen kan få svært alvorlige ringvirkninger.

Disse medlemmer mener at Norge må bidra med økte anstrengelser internasjonalt for å finne ikke-militære løsninger på konflikten med Irak. Dette dreier seg i første rekke dreier om nedrustning og avskaffelse av masseødeleggelsesvåpen i Irak.

Disse medlemmer mener at Norge bør trappe opp innsatsen til de palestinske områdene, selv om den langsiktige bistanden er vanskeliggjort i denne ustabile situasjonen. Behovet for humanitær bistand og hjelp til gjenoppbygging er stort. Disse medlemmer mener også at Norge må ta til orde for internasjonale sanksjoner mot Israel som har verdensrekord i brudd på FN-resolusjoner.

Disse medlemmer mener at de dramatiske terroraksjonen på Bali og i Moskva i oktober viser at kampen mot terror ikke kan vinnes med militære virkemidler. Disse medlemmer mener at det i alt for stor

grad har vært fokusert på militære tiltak i denne kampen. I dag er det en alvorlig ubalanse mellom de midler som brukes til militære operasjoner og forsvar, i forhold til sivil beredskap og sivil terrorbekjempelse. For disse medlemmer er det et alvorlig tankekors at det brukes dobbelt så mye penger på krigføring i Afghanistan, som det brukes på humanitær hjelp. Disse medlemmer mener prinsipielt at Norge bør avvikle deltakelsen i Enduring Freedom, og trappe opp vårt humanitære bidrag og bidraget til sikkerhetsstyrken ISAF.

Disse medlemmer mener at Regjeringen har lagt fram et godt bistandsbudsjett, men at ambisjonene når det gjelder bistand og fattigdomsbekjempelse internasjonalt fremdeles kan økes. I første rekke bør Norge langt klarere enn i dag ta til orde for at fattige land gis mulighet til å følge samme vei ut av fattigdommen som Norge og andre europeiske velferdssamfunn. Dette innebærer å kunne satse massivt på å bygge ut offentlig helse- og utdanningsstilbud, skjerme egen industri og eget landbruk mot konkurranse og beskytte egne naturressurser. I dag legger de internasjonale finansinstitusjonene hindringer i veien for en slik politikk i de fattige landene, og fremmer en liberalistisk politikk som er egnet til å øke de økonomiske forskjellene. Dette mener disse medlemmer at Norge må kritisere og aktivt motarbeide. Disse medlemmer påpeker også at en større andel av våre rikdommer bør brukes til å støtte økonomisk utvikling i fattige land, og foreslår derfor opprettelse av et solidaritetsfond på 5 mrd. kroner. Dette fondet skal først og fremst gå til investeringer i de 49 såkalte MUL-landene; det vil si de minst utviklede landene i verden. Disse medlemmer viser til at de fleste av disse ligger i Afrika, og at tilførsel av utenlandsk kapital er avgjørende for å skape næringsutvikling. I dag er den private kapitalstrømmen fra sør til nord fem ganger så stor som bistanden.

Disse medlemmer finner det oppsiktsvekkende at det er foreslått vesentlige kutt i midlene til miljøtiltak/atomsikring i Russland, og viser til at dette var en klar prioritet fra i Høyres budsjettalternativ i forrige stortingsperiode.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 4 settes til 17 168 852 000 kroner, som er 102 500 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.4.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 4 bevilges med 17 066 352 000 kroner.

Dette medlem har merket seg at budsjettet for 2003 styrker norsk innsats for internasjonal solidaritet, og at opptrappingen fører oss nærmere FN's anbefaling om å bruke 1 pst. av BNI på bistand. Gjennom arbeidet for fattigdomsbekjempelse, demokrati, menneskerettigheter og miljøvern bidrar Norge til global utjevning og bærekraftig utvikling. Bistand må være et middel til å hjelpe lokalbefolkningen i mottakerlandene til egen

utvikling, på egne premisser. En av globaliseringens kostnader er at også i fattige land er det elitene som har størst mulighet til å nyttiggjøre seg de økonomiske fordelene og et lite mindretall får stadig større del av ressursene på bekostning av øvrig befolkning. Uten fungerende beskatningsordninger og fordelingsmekanismer hemmer dette en nødvendig utvikling for de mange.

Dette medlem vil peke på at den aller største utfordringen er å løse gjeldskrisen u-landene sliter med og å få verdensøkonomien til å virke mer rettfærdig. Gjeldslette er svært viktig for ikke å underminere andre utviklingstiltak i fattige land. Land med gjeldsproblemer bør kunne søke FN om en uavhengig gjennomgang av gjelden og om gjeldslette, og gå igjennom en uavhengig åpen meklingsprosess med kreditor. Representanter fra det sivile samfunnet bør ha innsyn i meklingsprosessen.

Solide politiske og administrative institusjoner er viktig for å sikre befolkningen sosialt og økonomisk. God utnyttelse av bistanden fordrer at mottakerlandene har administrativ kapasitet til å følge opp hjelpen. FN har et særlig ansvar for å hjelpe til med institusjonsutvikling, og arbeidet på dette feltet bør styrkes. All u-hjelp i FN-regi bør samles under en paraply, og alle FN's organisasjoner bør fungere som en organisasjon på landnivå. FN bør styrke sin u-hjelpsinnsetning også økonomisk. Dette medlem mener videre at FN bør utarbeide internasjonale retningslinjer for næringslivets forhold til miljø og menneskerettigheter, og sanksjoner knyttet til disse. FN bør sette minstekrav til arbeidstakers rettigheter ved utenlandsinvesteringer.

Dette medlem ser på støtte til demokratiske prinsipper og utvikling av organisasjoner som et viktig skritt mot reell demokratisk innflytelse. Her har norsk organisasjonsliv mye å bidra med. Utvikling må defineres ut fra et helhetssyn. I hjelpearbeidet må u-landenes situasjon være utgangspunktet, og ikke i-landenes ønske om å overføre vårt samfunnsystem til u-landene i ett og alt.

Befolkningsveksten forsterker eksisterende utviklingsproblemer. Mye tyder på at det mest effektive for å motvirke dette er å bedre utdanningen og helsesituasjonen til kvinner. Dette er også viktig for å bekjempe HIV/AIDS. AIDS-epidemien er allerede iferd med å utrydde store deler av foreldregenerasjonen i enkelte områder av verden. Dette medlem er derfor godt fornøyd med at disse områdene prioriteres i budsjettet for 2003.

Dette medlem mener at Norge også på andre måter må arbeide for å fremme demokrati, miljø, fattigdomsbekjempelse og miljø i det internasjonale samfunnet. Under FN-toppmøtet greide Norge og Sveits å forhindre en avtalettekst som ville føre til at alle framtidige miljøavtaler i FN-regi skulle være underordnet avtaler som inngås i WTO. Resultatet i Johannesburg viste at også små land som Norge kan spille en sentral rolle i internasjonale forhandlinger. Hadde Norge vært EU-medlem ville det vært umulig å spille den konstruktive rollen vi gjorde i disse forhandlingene.

Dette medlem mener at Norge, som et rikt vestlig land uten stormaktsinteresser eller sterke blokkbindinger, har et unikt utgangspunkt til å være en solidarisk stemme i en urettferdig verden. Det er viktig at vi beholder denne muligheten.

Ved siden av innsatsen for disse verdier og mål må utenriktjenesten ivareta norske interesser på et bredt spekter av områder.

Dette medlem vil i budsjettet for 2003 styrke presse-, kultur- og informasjonsarbeidet overfor utlandet med 20 mill. kroner. Disse midlene omdisponeres fra Handlingsplanen for søkerland til EU.

Dette medlem viser for øvrig til behandlingen i utenrikskomiteen.

3.2.4.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 4 settes til 17 066 352 000 kroner, som er det samme som Regjeringens forslag.

Dette medlem vil peke på de store problemene veksten i sjøpattedyr-bestandene de siste årene skaper for kystbefolkningen. Dette medlem har flere ganger pekt på at informasjonsarbeidet vedrørende hval- og selfangst er viktig for å få aksept for eksport av produkter fra disse dyrene i andre land. Dette medlem har derfor flere ganger foreslått at bevilgningene til informasjonsarbeidet vedrørende fangst av sjøpattedyr skulle økes. Dette medlem mener derfor det er gledelig at Fremskrittspartiet i sitt utenriksbudsjett fokuserer på dette.

Dette medlem mener at man generelt bør vurdere nøye hvem som får midler fra det offentlige. Man bør søke å hindre at offentlige midler blir gitt til organisasjoner som motarbeider norske interesser utenlands.

Dette medlem er kjent med at WWF og IUCN i lang tid har motarbeidet norske interesser i internasjonale fora. WWF har i sine kampanjer mot norsk hvalfangst vært med å feilinformere og benytte uriktig informasjon og manipulerte forskningsdata. IUCN har ved flere anledninger bevisst brukt feilinformasjon i forbindelse med anbefalinger til CITES-sekretariatet vedrørende norske forslag om nedlisting av vågehval.

3.2.4.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 4

Tabell 3.8

Forslag til netto rammesum for rammeområde 4

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	17 066 352	—
H, KrF, Sp, V og Kp	17 066 352	0
Ap	17 094 352	+28 000
FrP	11 320 466	-5 745 886
SV	17 168 852	+102 500

3.2.5 Rammeområde 5 (Justis), under justiskomiteen

3.2.5.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.9

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 5 (i hele tusen kroner)	
61 Høyesterett (jf. kap. 3061)	51 050
400 Justisdepartementet (jf. kap. 3400)	203 968
410 Tingrettene og lagmannsrettene (jf. kap. 3410)	1 258 128
411 Domstoladministrasjonen (jf. kap. 3411)	46 000
414 Domsutgifter	71 242
430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 3430)	1 687 259
432 Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) (jf. kap. 3432)	130 478
440 Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	5 685 464

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
441 Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)	1 152 572
442 Politihøgskolen (jf. kap. 3442)	169 932
443 Oppfølging av innsynsloven	7 467
445 Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)	82 225
446 Den militære påtalemyndighet (jf. kap. 3446)	4 548
448 Grensekommisæreren (jf. kap. 3448)	4 492
450 Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)	229 151
455 Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	121 403
456 TETRA - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 3456)	38 655
460 De særskilte etterforskningsorganene	6 739
466 Særskilte straffesaksutgifter m.m.	535 500
467 Norsk Lovtidend	2 390
468 Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker (jf. kap. 3468)	2 300
470 Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	593 596
471 Statens erstatningsansvar	123 069
474 Konfliktråd	34 147
475 Bobehandling	50 101
Sum utgifter rammeområde 5	12 291 876
Inntekter rammeområde 5 (i hele tusen kroner)	
3400 Justisdepartementet (jf. kap. 400)	740
3410 Rettsgebyr (jf. kap. 410)	1 209 050
3430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 430)	50 885
3432 Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 432)	379
3440 Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)	269 461
3441 Oslo politidistrikt (jf. kap. 441)	2 363
3442 Politihøgskolen (jf. kap. 442)	5 234
3450 Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)	58 564
3470 Fri rettshjelp (jf. kap. 470)	13 122
Sum inntekter rammeområde 5	1 609 798
Sum netto rammeområde 5	10 682 078

3.2.5.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.5.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at arbeidet for å redusere soningskøene har høy prioritet i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003. Det foreslås at kriminalomsorgen skal få en budsjettvekst på 9,3 pst., mens justisbudsjettet som helhet har en vekst på 6,4 pst.

Disse medlemmer er kjent med at politi og påtalemyndighet har økt effektiviteten og at dette har forplantet seg til domstolene og fengslene som er blitt flaskehals i straffesakskjeden. Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at det er en hovedoppgave i justispolitikken å korte ned tiden fra etterforskning via rettsak til straffegjennomføring, og gir støtte til at budsjettforslaget prioriterer effektivitet og flyt i straffesakskjeden.

Disse medlemmer støtter forslaget om økt kapasitet i fengslene. Disse medlemmer er videre glad for at innholdet i soningen styrkes, bl.a. ved at det legges opp til at flere innsatte med rusproblemer overføres til soning i institusjon og ved at ordningen med betinget dom med promilleprogram som alternativ til ubetinget fengselsstraff fra neste år blir landsdekkende.

Disse medlemmer har også merket seg at politibudsjettet er styrket slik at etaten kan tilby de 100 nyutdannede politihøgskolestudentene fra årets kull arbeid i etaten. Politiet har inneværende år fått en del ekstraordinære midler som følge av politireformen. Disse medlemmer har videre merket seg at påslagene som politiet har fått ved ekstrabevilgninger gjennom året, føres videre i neste års budsjett.

Bevilgningene til samfunnssikkerhet og beredskap er styrket med store ekstraordinære bevilgninger siden 11. september 2001. Disse medlemmer ser positivt på at det høye aktivitetsnivået videreføres i budsjettet for 2003.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 5 bevilges med 10 682 078 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.5.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiets justispolitiske utgangspunkt er å ivareta enkeltmenneskets og samfunnets trygghet. Kriminaliteten skal bekjempes, og rettsikkerheten skal ivaretas.

Disse medlemmer mener at kriminalitet må bekjempes etter to hovedstrategier: Forebygging av kriminalitet og rask reaksjon på kriminelle handlinger. I kriminalitetsbekjempelsen er årsaker og virkemidler sammensatte og kompliserte. Det finnes ingen enkle løsninger. God kriminalpolitikk krever at søkelyset rettes både mot det ansvaret den enkelte har for egne handlinger, og mot de forhold i samfunnet som innvirker på kriminalitetsutviklingen.

Kampen mot kriminalitet kan ikke alene føres innenfor de rammer justissektoren råder over. Et samfunn med rettferdighet og trygghet forebygger og demper sosiale og etniske motsetninger, vold og kriminalitet.

Disse medlemmer legger vekt på at kriminalomsorgen må sikres ressurser til å ivareta sine oppgaver knyttet til straffeavvikling, rehabilitering og ettervern. Effektiviseringen i politiet og domstolene har medført at presset på kriminalomsorgen har blitt prekært. Det er nå nesten 3 000 mennesker som står i soningskø. De med den korteste idømte straffen kan måtte vente på å få sont straffen sin i flere år. Dette er en stor utfordring å gjøre noe med. Disse medlemmer mener at denne soningskøen delvis må avhjelpes ved hjelp av at de minste straffene omgjøres til samfunnsstraff og at andre former for soning, som hjemmesoning, innføres.

Disse medlemmer mener at Kriminalomsorgen trenger mer ressurser for å håndtere et økt antall soningsplasser. Videre er det et økende antall innsatte med psykiatiske problemer i norske fengsler som ikke får nødvendig terapi og hjelp under soning. I flere institusjoner har mer enn halvparten av de innsatte bakgrunn i rusmisbruk. Det er av avgjørende betydning for å forebygge tilbakefall til kriminalitet etter endt soning at de innsatte får rehabilitering for sine problemer under soning.

Disse medlemmer viser til at dagens kamp om soningskø og soningsplasser har flyttet fokus fra innholdet i soningen. Disse medlemmer har erfart at flere institusjoner i dag bare fungerer som ren oppbevaring, og at den innsattes rehabilitering ikke blir ivare tatt. Disse medlemmer ser med stor bekymring på denne utviklingen. Kriminalomsorgen trenger mer ressurser for å styrke kontaktbetjentordningen og styrke opplæringen slik at rehabilitering av den innsatte kan ivaretas. Det er videre viktig at muligheten for "§ 12-soning" (straffegjennomføringsloven) blir styrket slik at flere innsatte kan få behandling, særlig for sine rusproblemer. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at kriminalomsorgen må styrkes.

Disse medlemmer mener at et godt rettshjelps-tilbud vil være et viktig redskap i kampen mot fattigdom. Den delen av befolkningen som har størst behov for sosiale ytelser, er den som minst kjenner sine rettigheter. Det udekkede rettshjelpsbehovet i befolkningen knytter seg i stor grad til lovgivningen som skal sikre utjevning av forskjellene i samfunnet. Folk får ikke den hjelpen de har behov for og krav på fordi de ikke kjenner sine rettigheter. Arbeiderpartiets klare utgangspunkt er at økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller ikke skal være avgjørende for enkeltmenneskers muligheter for å få juridisk bistand og informasjon om sine rettigheter. Ingen skal lide rettstap på grunn av manglende økonomisk evne. På denne bakgrunn ser disse medlemmer med bekymring på at reformen i fri rettshjelp er utsatt fra 1. januar 2003 til 1. september 2003 av regjeringen Bondevik II.

Disse medlemmer mener at kriminalomsorgen er et viktig område, og vil øke bevilgningen med 50 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 10 652 878 000 kroner under rammeområde 5. Dette er 29 200 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.5.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 5 settes til 11 324 978 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 642 900 000 kroner.

Disse medlemmer vektlegger at det skal være flyt i straffesakskjeden. Når politiet prioriteres i første ledd må en forutsette at flere saker blir oppdaget og oppklart. Dette vil resultere i flere påtaler. Flere påtaler vil medføre større saksmengde for rettsapparatet. Flere saker for retten vil medføre flere pådømmelser, noe som medfører at kriminalomsorgen må styrkes.

I dag synes det å være propper og køer i systemet. Det er særlig problemer med stor kø når det gjelder soning, i overkant av 26 000 dommer hittil i år.

Politiet står overfor store utfordringer for å møte den stadig økende kriminaliteten. Et problem er at kriminaliteten er stadig mer organisert og komplisert. Dette medfører at Politiet må bruke stadig mer ressurser på hver enkelt sak av denne type.

Disse medlemmer vil styrke tingrettene og lagmannsrettene for å klare saksmengden og redusere behandlingstiden på sakene. Dette er spesielt viktig i forhold til vold og organisert kriminalitet. Det må videre tas høyde for økt saksmengde som følge av bortfall av egenandel og at grensen for fri rettshjelp økes.

Disse medlemmer viser til at politiet i statsbudsjett i realiteten fått et kutt på 46 mill. kroner. Dette må det tas hensyn til om man ønsker en reell økning i forhold til dagens nivå. I dag er oppklaringsprosenten 33 pst. Det er dermed fortsatt lang vei igjen før man har fått en oppklaringsprosent god nok. Skal politiet klare å øke oppklaringsprosenten, samt drive effektiv kriminalforebygging, må politiet tilføres langt større midler

til drift. Det bør legges fokus på å ansette flere i merkantile stillinger (sivile stillinger). Dette vil frigjøre polititjenestemenn til operativt politiarbeid. Slike stillinger kan tilsettes raskt og vil gi en bortimot umiddelbar effekt, og må derfor prioriteres høyt. Et mål bør være 100 slike stillinger besatt i 2003.

Disse medlemmer ønsker en særskilt styrking av politiets ressurser på steder hvor det er etablert asylmottak og andre steder hvor spesielle samfunnsmessige og sosiale forhold medfører en ekstra belastning på det lokale politiet.

Disse medlemmer mener videre at politiet i Oslo står overfor helt spesielle utfordringer. Oslo politidistrikt har blant annet ansvar for ambassadevakt, statsbesøk, samt utgifter i forbindelse med internasjonale møter og konferanser. Norsk internasjonalt engasjement er stadig økende, og faren for terroranslag er da selsagt til stede. I tillegg sliter Oslo med høy kriminalitet og er i stor grad et samlingspunkt for mye av den organiserte kriminaliteten.

Disse medlemmer ønsker derfor å styrke Oslo Politidistrikt med 75,9 mill. kroner.

For å få ned soningskøen mener disse medlemmer det er nødvendig med økte bevilgninger til kriminalomsorgen. Det er tilsynelatende en økning i Regjeringens forslag. Imidlertid er det kun satt av penger til nye tiltak. Det mangler mye penger i forhold til drift, da Regjeringen ikke har satt av økte midler til drift som følge av økt aktivitet. Det vil si at situasjonen ikke er bedret i forhold til kriminalomsorgen for øvrig.

Disse medlemmer mener at Redningstjenesten må styrkes slik at den kan utføre sine oppgaver på en god og tilfredsstillende måte. Spesielt står man overfor store utfordringer med den stadig større transporten av olje fra Nord-Russland og den generelt større trafikken av store skip langs kysten. Det må gis en kraftig økning i driftsmidler.

Disse medlemmer foreslår å dekke alle kostnadene knyttet til å oppfylle Stortingets vedtak om fjerning av egenandelen og økning av inntektsgrensen.

Disse medlemmer foreslår å opprette nye klasser for å utdanne flere, og dermed få dekket økt etterspørsel ved de nye fengsler som planlegges. I fremtiden vil det også måtte tas høyde for et nytt tilbud i Bodø. Behovet for fengselsbetjenter er sterkt økende.

Disse medlemmer foreslår å yte et tilskudd på 500 000 kroner til Landsforeningen for voldsofre. Dette fordi det er viktig med fokus på voldens ofre, ikke bare på gjerningsmannen. Dette er en av de få landsomfattende foreninger for voldsofre i Europa som ikke får støtte fra staten.

Disse medlemmer ønsker å reversere økningen på gebyr for tinglysning ved eiendomsoverdragelse, og tinglysning av pantobligasjoner og skadeløsebrev på en halv gang rettsgebyret.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 4 (2002-2003).

3.2.5.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil framheve at kampen mot vold, spesielt vold i hjemmet, er viktig. Disse medlemmer mener at en sterkere og mer koordinert innsats fra politiet, myndighetene og hjelpeapparatet er nødvendig for å bekjempe vold mot kvinner. Disse medlemmer legger inn 15 mill. kroner for å styrke politiet, bl.a. for å sikre at ordningen med familievoldskoordinatorer skal fungere tilfredsstillende, men også for å styrke politiets forebyggende arbeid, særlig overfor barn og unge.

Disse medlemmer er særlig opptatt av å styrke kunnskapen og endre holdningene til familievold innen det offentlige hjelpeapparatet. Vold i hjemmet skal aldri anses som et privat - eller kulturelt - problem, det er et samfunnsproblem, som først og fremst har sin årsak i maktubalansen mellom kvinner og menn. Disse medlemmer vil framheve viktigheten av at berørte etater samarbeider, og at barnas situasjon får ekstra oppmerksomhet. Mye av volden vi ser ellers i samfunnet er et resultat av en voldspreget oppvekst. Kampen mot vold bekjempes best ved å sørge for gode oppvekstvilkår for alle barn.

Disse medlemmer vil framheve Sosialistisk Venstrepartis forslag i Dokument nr. 8:111 (2002-2003) om at staten må fullfinansiere krisesentrene, samt Sosialistisk Venstrepartis satsing på kommuneøkonomien, rusomsorgen, barnevernet, skolen og psykiatrien i vårt alternative statsbudsjett. Det kommer nå signaler fra ulike hold om at både krisesentre, voldtaktsmottak og incestsentre står i fare i deler av landet, grunnet en svak kommuneøkonomi. Dette er svært bekymringsfullt.

Disse medlemmer bevilger 3 mill. kroner ekstra til Alternativ til Vold (AtV) for å sikre at voldsutøvere får hjelp. Dette er ekstra viktig nå, siden det snart vil bli vedtatt et oppholdsforbud i eget hjem for voldsutøvere. Disse må få tilbud om rask og adekvat hjelp. AtV ønsker å utvide sitt tilbud, som er unikt i internasjonal sammenheng. Det hjelper ikke kun å fengsle voldsutøvere, det trengs også behandling. AtV har også et tilbud til innsatte med voldsproblemer. Dette tilbudet bør utvides.

Disse medlemmer framhever viktigheten av en kvalitetsmessig god kriminalomsorg. Hvis målet er å rehabiliterer straffedømte, må kriminalomsorgen både i og utenfor anstalt styrkes vesentlig. Det er derfor på høy tid med en gjennomgang av kriminalomsorgen for å kartlegge behovet for bemanning, for nye bygg/rehabilitering av eksisterende bygg, og for ressurstilførsler for øvrig. Disse medlemmer mener at økt satsing på bemanning, på behandlingstiltak av ulike slag, på utdanningstilbud, arbeidstrening, bibliotekjeneste, helsetjeneste, aktivitetstilbud og åpning av flere celleplasser, samt god tilrettelegging for besøk, er nødvendig. Økt bruk av samfunnsstraff og paragraf 12-soning er også viktig. Rusomsorgen må styrkes, og alle innsatte må få kontaktbetjent. Dublering og isolasjon går disse medlemmer imot.

Etter disse medlemmers oppfatning er arbeidsmiljøet til de ansatte i fengslene mange steder altfor dårlig, og dette skyldes i særlig grad underbemanning. Svært mange ansatte opplever at de ikke har tid til å følge opp de innsatte så godt som de skulle ønske. Høyt sykefravær og tidlig uførhet er et symptom på en pressa og stressa arbeidssituasjon. Dette går igjen utover innsattes tilbud. Disse medlemmer legger derfor inn en økning på 60 mill. kroner til kriminalomsorgen. Disse medlemmer ønsker økt bruk av samfunnsstraff og en bedre oppfølging av løslatte, og mener dette fordrer økt satsing på Friomsorgen. Ca. 20 mill. av økningen på 60 mill. kroner til kriminalomsorgen bør brukes til å styrke Friomsorgen.

Disse medlemmer ønsker å stimulere til økt bruk av konfliktrådene, og legger inn en økning på 15 mill. kroner til disse. I tillegg er disse medlemmer opptatt av å sikre en større balanse i straffesakskjeden, og legger derfor inn 8 mill. kroner i økt støtte til tingrettene og lagmannsrettene.

Disse medlemmer mener at studentrettshjelps tiltakene og andre spesielle rettshjelpstiltak, for eksempel Rettshjelpskontoret, yter kvalitativt god juridisk bistand av stort omfang til en billig penge. Situasjonen i dag er at mange av disse virksomhetene sliter økonomisk. Dette gjelder særlig studentrettshjelpstiltakene der lønningene er lave, og det forventes en stor grad av gratisarbeid. I tillegg er reglene til Lånekassa fortsatt rigide overfor dem som blir forsinket. Dette er hovedårsakene til at tiltakene har problemer med rekrutteringen. For å rette opp dette, ønsker disse medlemmer å styrke tilskuddet til de spesielle rettshjelpstiltakene med 2 mill. kroner.

Disse medlemmer mener det er viktig å sikre at det fins ulike frivillige tilbud innen justissektoren, som et supplement til det offentlige tilbudet. Vi ønsker særlig å framheve følgende organisasjoner: Livet Etter Soning (1 mill. kroner), Foreningen for fangers pårørende (100 000 kroner), Straffedes organisasjon i Norge (100 000 kroner), Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons Rettighetssenter (1,6 mill. kroner), Landsforeningen for voldsofre (1,2 mill. kroner) og Kirkens Sosialtjeneste (1 mill. kroner).

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 5 settes til 10 688 078 000 kroner, som er 6 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.5.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og foreslår at rammeområde 5 settes til 10 728 078 kroner, 46 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at effektiviteten hos politiet og påtalemyndigheten har økt. Men på samme tid har ikke domstolene og fengslene klart å effektivisere sine prosesser tilsvarende, og er i dag blitt flaskehals i straffesakskjeden. Dette medlem vil vise til at en av hovedoppgavene i justispolitikken er å få ned tiden fra etterforskning av en sak til straffegjennomføringen.

Det er derfor etter dette medlems oppfatning svært viktig at Regjeringen prioriterer effektivitet og flyt i straffesakskjeden med tanke på å bedre effektiviteten i domstoler og gjennomføring av soning.

Dette medlem støtter derfor forslagene om at flere innsatte med rusproblemer overføres til soning i institusjon og at ordningen med betinget dom med promilleprogram som alternativ til ubetinget fengselsstraff fra neste år blir gjort landsdekkende.

Dette medlem mener også at det er positivt at det er satt av midler på politibudsjettet for å kunne tilby de 100 nyutdannede politihøyskolestudentene fra årets full arbeid i etaten.

Dette medlem vil peke på behovet for at justispolitikken bidrar til å forebygge vold og kriminalitet. Senterpartiet ønsker derfor å bruke større ressurser på å forebygge kriminalitet og foreslår derfor å bevilge 46 mill. kroner ekstra til politiets forebyggende arbeid. Et eksempel på slikt godt forebyggende politiarbeid er politiets bekymringssamtaler med unge førstegangskriminelle og deres foresatte. Et bedre samarbeid lokalt og sentralt mellom politi, skole, helsepersonell, frivillige organisasjoner, ungdom og hjemmet er også viktig i det rusforebyggende arbeidet, som Senterpartiet er opptatt av. Dette medlem viser i den sammenhengen til at Senterpartiet styrker kommunenes frie inntekter med over 4,7 mrd. kroner. Dette er viktig for å sette kommunene i stand til å prioritere midler til koordinering, forebygging og ettervern. For øvrig vil dette medlem vise til Senterpartiets alternative budsjett.

3.2.5.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 5 settes til 10 759 078 000 kroner, som er 77 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem ønsker en større satsing innenfor politi- og justissektoren enn det som det legges opp til fra Regjeringens side. Dette medlem vektlegger at det skal være flyt i straffesakskjeden. Når politiet prioriteres i første ledd må en forutsette at flere saker blir oppdaget og oppklart. Dette vil resultere i flere påtaler. Flere påtaler vil medføre større saksmengde for rettsapparatet. Flere saker for retten vil medføre flere pådømmelser, noe som medfører at kriminalomsorgen må styrkes.

I dag synes det å være propper og køer i systemet. Det er særlig problemer med stor kø når det gjelder soning, i overkant av 26 000 dommer hittil i år.

Politiet står overfor store utfordringer for å møte den stadig økende kriminaliteten. Et problem er at kriminaliteten er stadig mer organisert og komplisert. Dette medfører at politiet må bruke stadig mer ressurser på hver enkelt sak av denne type.

Dette medlem vil styrke tingsrettene og lagmannsretten for å klare saksmengden og redusere behandlingstiden på sakene. Dette er spesielt viktig i forhold til vold og organisert kriminalitet. Det må

videre tas høyde for økt saksmengde som følge av bortfall av egenandel og at grensen for fri rettshjelp økes.

Dette medlem viser til at politiet i i realiteten har fått et kutt på 46 mill. kroner. Dette må det tas hensyn til om man ønsker en reell økning i forhold til dagens nivå. I dag er oppklaringsprosenten 33 pst. Det er dermed fortsatt lang vei igjen før man har fått en oppklaringsprosent god nok. Skal politiet klare å øke oppklaringsprosenten, samt drive effektiv kriminalforebygging, må politiet tilføres langt større midler til drift. Det bør legges fokus på å ansette flere i merkan- tile stillinger (sivile stillinger). Dette vil frigjøre politi- tjenestemenn til operativt politiarbeid. Slike stillinger kan tilsettes raskt og vil gi en bortimot umiddelbar effekt, og må derfor prioriteres høyt. Et mål bør være 100 slike stillinger besatt i 2003.

Dette medlem ønsker økte bevilgninger til Kri- minalomsorgen, Konfliktrådene og Fri rettshjelp. Dette medlem ønsker å stimulere til økt bruk av konfliktrådene, og legger inn en økning på 15 mill. kro- ner til disse.

Dette medlem ønsker også at det forebyggende arbeidet skal styrkes. Et eksempel på slikt godt fore- byggende politiarbeid er politiets bekymringssamtaler med unge førstegangskriminelle og deres foresatte. Et bedre samarbeid lokalt og sentralt mellom politi, skole, helsepersonell, frivillige organisasjoner, ungdom og hjemmet er også viktig i det rusforebyggende arbeidet.

Dette medlem mener at studentrettshjelpstiltakene og andre spesielle rettshjelpstiltak, for eksempel Rettshjelpskontoret, yter kvalitativt god juridisk

bistand av stort omfang til en billig penge. Situasjonen i dag er at mange av disse virksomhetene sliter økono- misk. Dette gjelder særlig studentrettshjelpstiltakene der lønningene er lave, og det forventes en stor grad av gratisarbeid. I tillegg er reglene til Lånekassa fortsatt rigide overfor dem som blir forsinket. Dette er hoved- årsakene til at tiltakene har problemer med rekrutterin- gen. For å rette opp dette, ønsker dette medlem å styrke tilskuddet til de spesielle rettshjelpstiltakene med 2 mill. kroner.

Dette medlem har flere ganger pekt på det urime- lige misforholdet mellom ulike næringer vedrørende granskning av hendelsesforløp i samband med ulykker i henholdsvis fiskeriene og flytransporten. Dette medlem støtter derfor bestrebelsene på å opprette en felles kommisjon for ulykker til sjø, land og i luften.

Dette medlem mener at ressursene til rednings- tjenesten er alt for lave. Dette medlem mener at Redningstjenesten må styrkes slik at den kan utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Spesielt står man overfor store utfordringer med den stadig større transporten av olje fra Nord-Russland og den generelt større trafikken av store skip langs kysten. Det må gis en kraftig økning av bevilgningene til driftsmidler. Det må etter dette medlems oppfatning også etableres ordninger med beredskap av taubåter for assistanse ved ulykker og motorhavari. Dette medlem vil også peke på nødvendigheten av å ha tilfredsstillende radar- overvåking langs kysten. Av denne grunnen er dette medlem i mot å nedlegge Forsvarets kystradarer i Sør-Norge, slik som Forsvarssjefen har gått inn for.

3.2.5.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 5

Tabell 3.10

Forslag til netto rammesum for rammeområde 5

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto ramme- sum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	10 682 078	—
H, KrF og V	10 682 078	0
Ap	10 652 878	-29 200
FrP	11 324 978	+642 900
SV	10 688 078	+6 000
Sp	10 728 078	+46 000
Kp	10 759 078	+77 000

3.2.6 Rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bosted og arbeid), under kommunalkomiteen

3.2.6.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.11

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)		
500	Kommunal- og regionaldepartementet (jf. kap. 3500)	197 357
502	Valgutgifter	29 000
503	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m. (jf. kap. 3503)	12 000
520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 3520)	1 490 270
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 3521)	3 111 914
522	Senter mot etnisk diskriminering (jf. kap. 3522)	6 300
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (jf. kap. 3523)	3 800
524	Utlendingsnemnda (jf. kap. 3524)	104 870
526	Nasjonale minoriteter	2 805
540	Sametinget (jf. kap. 3540)	134 450
541	Tilskudd til samiske formål	3 800
542	Kompetansesenter for urfolks rettigheter	1 900
551	Regional utvikling og nyskaping	1 166 500
552	Nasjonalt samarbeid for regional utvikling	347 000
580	Bostøtte	1 932 800
581	Bolig- og bomiljøtiltak	837 700
582	Skoleanlegg	160 000
585	Husleietvistutvalget i Oslo (jf. kap. 3585)	4 650
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser	3 210 300
587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 3587)	34 700
1570	Arbeidstilsynet (jf. kap. 4570)	270 700
1571	Direktoratet for brann- og elsikkerhet (jf. kap. 4571)	126 500
1573	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 4573)	71 725
1574	Arbeidsforskningsinstituttet	2 000
1575	Forskning og utredning	50 000
1577	Norges brannskole (jf. kap. 4577)	44 244
1590	Aetat (jf. kap. 4590)	1 809 566
1594	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 4594)	4 086 190
1595	Ventelønn mv. (jf. kap. 4595)	440 000
2412	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 5312 og 5615)	299 300
Sum utgifter rammeområde 6		19 992 341
Inntekter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)		
3520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 520)	504 676
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 521)	76 790
3540	Sametinget (jf. kap. 540)	4 650
3585	Husleietvistutvalget i Oslo (jf. kap. 585)	200
3587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 587)	12 700
4570	Arbeidstilsynet (jf. kap. 1570)	20 568
4571	Direktoratet for brann- og elsikkerhet (jf. kap. 1571)	96 600
4573	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 1573)	9 000
4577	Norges brannskole (jf. kap. 1577)	7 400
4590	Aetat (jf. kap. 1590)	44 356
4594	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 1594)	11 377
4595	Ventelønn mv. (jf. kap. 1595)	86 000
5312	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	32 826
5327	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og fylkeskommunene mv.	90 000
5615	Renter fra Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	7 341 000
Sum inntekter rammeområde 6		8 338 143
Sum netto rammeområde 6		11 654 198

3.2.6.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.6.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre støtter Regjeringens prioritering av unge i etableringsfasen og vanskeligstilte innenfor boligpolitikken, gjennom blant annet målrettede tiltak som styrking av bostøtteordningen, innføring av Startlånet og heving av Husbankens utlånsramme. Disse medlemmer er positive til at Regjeringen ønsker å styrke bostøtteordningen som en del av regjeringens fattigdomssatsing, gjennom å oppheve kravet om Husbankfinansiering for barnefamilier samt en heving av satsene. Disse medlemmer vil vise til at Regjeringen i forbindelse med den varslede boligmeldingen vil foreta en gjennomgang av regelverket for bostøtte.

Disse medlemmer er positive til Regjeringens forslag om å styrke fylkeskommunenes rolle som regional utviklingsaktør og desentralisering av de regionalpolitiske virkemidlene. Disse medlemmer mener at forslaget til desentralisering av de regionalpolitiske virkemidlene til fylkeskommunene er et viktig ledd i moderniseringen av offentlig sektor. Som et ledd i dette arbeidet får fylkeskommunen 1,17 mrd. kroner til mer målrettet utviklingsarbeid. Videre bevilges 50 mill. kroner som kan brukes til kommunale næringsfond og 500 mill. kroner til distriktsfond i SND. Disse medlemmer ser også svært positivt på Regjeringens oppretting av en distriktskommisjon.

Disse medlemmer viser til at tallet på grunnløse asylsøkere har blitt kraftig redusert, som følge av de tiltak som Regjeringen har satt i verk. Disse medlemmer støtter videre Regjeringens satsing på en mer helhetlig politikk overfor enslige mindreårige asylsøkere. Likeledes støttes en styrking av kompetansen i kommunenes integreringsarbeid i forbindelse med innføring av lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere. Disse medlemmer er også positive til Regjeringens satsing på kvalitetsheving av tolketjenestene, etableringen av et tolkeregister og utvikling av utdanningstilbudet for tolker.

Disse medlemmer er positive til Regjeringens satsning på samisk språk, blant annet gjennom styrking av kompensasjon for ekstrautgifter i forbindelse med tospråklighet i de samiske kommunene. Disse medlemmer støtter også etableringen av kompetansesenteret for urfolks rettigheter.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 6 bevilges med 11 654 198 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.6.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener de to mest sentrale elementene i integreringspolitikken skal være arbeid og norskopplæring. Manglende språkkunnskaper og problemer med å få jobb er av de største problemene den etniske minoritetsbefolkningen har i dag. Disse medlemmer

mener derfor at Regjeringens forslag om å fjerne norskopplæring i asylmottak er uakseptabelt. Disse medlemmer foreslår derfor at norskopplæringen for asylsøkere videreføres med en kostnad på 45 mill. kroner.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen har foreslått å halvere kvoten overføringsflyktninger fra 1 500 til 750. Overføringsflyktninger er de verst stilte av verdens flyktninger. Disse menneskene har flyktet fra sitt hjemland, og de kan ikke vende hjem igjen. De kan heller ikke bosette seg på permanent basis i det landet der de nå midlertidig bor. Disse medlemmer vil derfor foreslå at kvoten overføringsflyktninger opprettholdes på 1500, og vil øke kap. 521 med 34,3 mill. kroner.

Disse medlemmer mener hovedmålet med distrikts- og regionalpolitikken er å bidra til at hovedtrekkene i bosettingsmønsteret opprettholdes, samt å sikre likeverdige levekår over hele landet. Disse medlemmer mener at et konkurransedyktig regionalt næringsliv er avgjørende for bosettingen i distriktene. Disse medlemmer mener at utvikling av robuste lokalsamfunn er viktig for å demme opp for fraflytting og legge til rette for tilbakeflytting.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen kuttet 350 mill. kroner i distriktstiltak i statsbudsjettet for 2002, i tillegg til kraftige kutt i budsjettene til Næringsdepartementet og SND. Regjeringen har i årets budsjett videreført størstedelen av dette kuttet. Disse medlemmer mener det er behov for betydelig sterkere vekst i bevilgninger i distrikts- og regionalpolitiske tiltak.

Disse medlemmer vil derfor foreslå å øke bevilgningen til næringsutvikling i distriktene med 180 mill. kroner.

Disse medlemmer slutter seg til prinsippet om at bevilgningene til distriktspolitikk ikke lenger skal være fordelt på mange ulike kapitler, men foreslås samlet i en overføring til fylkeskommunene og en statlig pott. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen mener fylkeskommunen skal ha ei rolle som regional utviklingsaktør. Disse medlemmer støtter dette, men mener at de rammer Regjeringen gir fylkeskommunene for å drive dette arbeidet, er for små.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen mener at SND skal ha en operativ rolle i regional og distriktspolitikken. Disse medlemmer støtter dette og vil framheve betydningen av at den kompetansen som SND besitter, blir utnyttet i arbeidet for å skape arbeidsplasser og utvikling i distriktene.

Disse medlemmer har merket seg at evalueringen av kommunale næringsfond har vist at mange gode prosjekter ikke ville blitt realisert dersom kommunen ikke hadde engasjert seg gjennom næringsfondene, og at kommunene har fått styrket sin næringspolitiske rolle. Rapportene fra 2001 viser at det ble etablert 851 nye bedrifter og skapt 1 520 nye arbeidsplasser gjennom ulike prosjekter med oppstartsmidler fra kommunale næringsfond. Disse medlemmer forutsetter at kommunale næringsfond kan få tilskudd innenfor tilskuddsrammen til fylkeskommunen.

Disse medlemmer mener det skal være et hovedmål for boligpolitikken at alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø. Dette er ikke situasjonen i dag. Undersøkelser viser at det er om lag 6 000 bostedsløse i Norge. Ikke alle klarer å finansiere bolig på egen inntekt. Tall fra 1998 viser at 88 000 husstander mottok bostøtte og at 24 000 husstander mottok både sosialhjelp og bostøtte. Innvandrere, flyktninger og funksjonshemmede er overrepresentert i gruppene som mottar bostøtte og sosialhjelp.

Disse medlemmer vil understreke at Husbankens ordning med lån til oppføring av nye boliger er et av de viktigste tiltakene for å sikre høy boligbygging og unngå ytterligere press på boligprisene. Disse medlemmer ønsker ikke at lånerammen i Husbanken skal være så knapp at det bremser boligbyggingen, og foreslår derfor å øke låneramme med 2 mrd. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer er kjent med at mange får problemer med å betale husleia fordi bostøtten utbetales etterskuddsvis for fire måneder av gangen. Disse medlemmer vil derfor foreslå en månedlig utbetaling av bostøtten. Det vil hjelpe husholdninger med svak økonomi, og er dermed et sosialt treffsikkert virkemiddel.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil foreslå dette i budsjettinnstillingen fra kommunalkomiteen.

Familier i etableringsfasen er av de som sliter tyngst med store boutgifter. Disse medlemmer mener at ved å heve inntektstaket for å motta bostøtte vil den økonomiske situasjonen for mange småbarnsfamilier bli bedret. Disse medlemmer vil derfor øke bostøtten rettet mot barnefamilier. Disse medlemmer foreslår derfor at kap. 580 økes med 63 mill. kroner.

Disse medlemmer mener at manglende betalingssevne kan avhjelpes gjennom tildeling av boligtilskudd. Boligtilskudd kan gis til utbygging av utleieboliger eller lavinnskuddsboliger og skal avskrives over tid. Dette er derfor et viktig bidrag for å sikre utbygging av lavinnskudds- og utleieboliger. Disse medlemmer vil derfor øke tilskuddene til å bygge utleieboliger for unge og vanskeligstilte og lavinnskuddsboliger med 112 mill. kroner.

Disse medlemmer mener tilskuddsordningen for bokvalitet er viktig for å nå målet om gode boliger og godt bomiljø for alle. Særlig er det av betydning, etter avslutning av eldrereformen, at det finnes låne- og tilskuddsordninger som kan bidra til å tilpasse flere boliger til bruk for eldre gjennom bedret tilgjengelighet. Disse medlemmer vil derfor foreslå at kap. 581 post 71 økes med 25 mill. kroner.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader under 2.5.2 om sysselsettings- og inntektspolitikken.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 12 341 098 000 kroner under rammeområde 6. Dette er 686 900 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.6.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 6 settes til 8 038 120 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 3 616 078 000 kroner.

I et makroperspektiv er det grunn til å påstå at kommunesektoren snarere har et utgiftsproblem fremfor et inntektsproblem. Kommunesektoren har aldri hatt mer penger til rådighet enn nettopp i dag. I en internasjonal målestokk er Norge blant de land som bruker absolutt mest penger pr. innbygger over de offentlige budsjetter på grunnleggende velferdsoppgaver som skole, omsorg og helse.

Disse medlemmers generelle vurdering er at det ikke først og fremst er pengemangel, men mangel på effektivitet i den offentlige tjenesteproduksjonen som er hovedproblemet for kommunal sektor. Manglende effektivitet i den offentlige tjenesteproduksjon har igjen sin hovedforklaring i det offentliges tilnærmede monopolstilling innen helse, omsorg og utdanning. I alle år har det offentlige tjenestemonopolet vært skjermet mot konkurranse fra andre aktører. Dette har ikke stimulert til den nødvendige omstillingsiver og fokus på kostnadseffektivitet på driftssiden. Konsekvensene av mangel på markedseksposering er blitt et tungrodd, byråkratisk og kostnadskrevende kommunesektor.

Disse medlemmer vil ikke redusere den kommunale inntektsskatteøren, og mener at det oppmuntrer kommunen til kreativitet og næringsvennlig politikk ved å få beholde mer av de skatteinntekter som genereres i kommunen. Fremskrittspartiets forslag til bedriftsbeskatning bidrar til økt verdiskapning i kommunene og overflødiggjør lokale og regionale næringsfond.

Disse medlemmer ser ikke behov for den satsning på arbeidsmarkedstiltak som Regjeringen legger opp til. Statlig arbeidsformidling til normalt arbeidsfriske mennesker bør ikke være en prioritert oppgave. Dette er oppgaver som private arbeidsformidlingsbyråer utmerket godt kan ta seg av. Disse medlemmer ønsker videre å poengtere at Fremskrittspartiets skatte- og avgiftspolitikker bidrar til investeringsvekst i privat sektor som igjen vil føre til nedgang i arbeidsledigheten. Disse medlemmer ser det derfor som naturlig å redusere utgiftene ved arbeidsmarkedstiltakene betydelig.

Samtidig ser disse medlemmer det som svært viktig at man bruker ressurser til å aktivisere yrkeshemmede. Yrkeshemmede utgjør en viktig arbeidsressurs. Det bør derfor være et mål at flest mulig yrkeshemmede kan integreres i det ordinære arbeidslivet, men det er like fullt viktig at man ivaretar de som er avhengig av skjermede tiltaksplasser.

Disse medlemmer mener at Norge sterkt bør redusere mottaket av antall asylsøkere pr. år. Derfor vil Fremskrittspartiet redusere bosettingstilskuddet til kommunene, men ikke mer enn at de kontrakter som er inngått med kommuner skal kunne gjennomføres for

de som allerede har kommet til landet. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har vært en pådriver for å øke satsene for integreringstilskuddet. Fremskrittspartiet satser også på en mer aktiv repatrieringspolitikk.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet prinsipielt er mot at samene skal ha sitt eget folkevalgte organ, og mener derfor at Sametinget bør nedlegges. Disse medlemmer er klar over at dette ikke lar seg gjøre på ett år, derfor er foreslåtte reduksjoner et ledd i en nedtrapping.

Disse medlemmer er av den grunnleggende oppfatning at alle innbyggere i Norge uansett gruppetilhørighet, eller etnisk, kulturell eller religiøs tilhørighet, skal behandles likeverdig med hensyn til rettigheter og plikter i det norske samfunn. Praktisering av prinsippet om full likeverdighet i samfunnet kan vanskelig forenes med at utvalgte grupper i det norske samfunn ytes særbehandling fra den norske stat.

Disse medlemmer mener det beste er at flest mulig rettigheter i samfunnet skal være knyttet til enkeltindividets behov og ikke avhengig av etnisk gruppetilhørighet. Økonomisk bistand for å ivareta interesser knyttet til minoritetsgruppers kultur, litteratur eller språk anses som et privat ansvar og er derfor det offentlige uvedkommende å finansiere.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2002-2003).

3.2.6.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at den utrygge situasjonen i verden kombinert med en voldsom økonomisk ulikhet gjør at antall flyktninger og asylsøkere øker. Norsk asyl- og flyktningepolitikk må bygge på oppfyllelse av internasjonale forpliktelser, reell rettssikkerhet og en aktiv inkluderende integreringspolitikk. Disse medlemmer er dypt uenig i Regjeringens forslag om å kutte 750 overføringsflyktninger i 2003. Overføringsflyktninger/FN-flyktninger er personer som allerede er definert på flukt av UNHCR. Norge burde være et foregangsland når det gjelder å ta imot disse flyktningene. Disse medlemmer foreslår derfor å legge inn 71,25 mill. kroner for å ta imot 750 flere overføringsflyktninger i 2003.

Disse medlemmer mener at alle barn som kommer til Norge uten foreldre eller foresatte er et ansvar for barnevernet. Dagens behandling av enslige asylsøkerbarn er ikke tilstrekkelig, verken når det gjelder omsorg og tilsyn i mottak, oppfølging ved plassering hos slektninger, ettersøkning ved forsvinning og mulighet til gjenforening med foreldre. Disse barna har ulikt behov for oppfølging, men deres behov skal vurderes og dekkes på lik linje med norske barn uten foreldre eller foresatte.

Disse medlemmer vil understreke at livet på asylmottak er vanskelig. Ventetiden kan være lang før en får svar på vedtak. For at beboerne i denne perioden skal fungere og integreres i våre lokalsamfunn i vente-

tiden er det nødvendig å lære norsk og samfunnskunnskap. Regjeringens forslag om kutt i norskopplæring til voksne asylsøkere vil derfor være et kraftig tilbakeskritt. Det er en dårlig start på integreringen i det norske samfunn om læringen av norsk først skal starte etter et positivt vedtak er gitt. Dette vil kun medføre at det vil ta lengre tid før innvandrerne blir integrert i det norske samfunn. Disse medlemmer vil derfor gå imot kuttene i norskopplæring til voksne asylsøkere.

Bolig

Disse medlemmer understreker at dagens boligpolitikk forsterker de sosiale forskjellene i Norge. Stadig flere sliter økonomisk på grunn av høye boutgifter. Stadig færre av de unge som flytter hjemmefra eier sin egen bolig, noe som gir et større press på leiemarkedet. Unge har dobbelt så høye boutgifter som middelaldrende. Samtidig viser statistikk at boligbyggingen er redusert med 14 pst. siste år. Disse medlemmer vil derfor fremheve behovet for en mer rettferdig boligpolitikk som skal bidra til at alle skal kunne disponere en rimelig bolig i et godt bomiljø.

Disse medlemmer vil påpeke at økningen i Husbankens utlånsramme på 1 mrd. kroner ikke vil gi rom for en økning i antall nybygg for 2003. Disse medlemmer mener det er behov for å få fart på den generelle boligbyggingen og foreslår å øke Husbankens låneramme med 2,5 mrd. kroner utover Regjeringens forslag. En slik økning vil gjøre Husbanken i stand til å gi lån til å sikre en stabil tilgangen på nye boliger.

Disse medlemmer mener det er behov for en storstilt satsning på bygging av utleieboliger for flyktninger, bostedsløse, økonomiske- og andre vanskeligstilte. Disse medlemmer foreslår derfor å øke boligtilskuddet med 500 mill. kroner i forholdt til Regjeringens forslag, samt øke tilsagnsfullmakten med 170 mill. kroner. 50 mill. kroner øremerkes bostedsløse. Dette vil gi rom for ca. 3 000 flere billige utleieboliger neste år.

Disse medlemmer vil gi flere muligheten til å motta bostøtte. Disse medlemmer foreslår å heve utgiftstaket i byene Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim med 5 000 kroner, og i resten av landet med 2 500 kroner. I tillegg vil disse medlemmer bruke 8 mill. kroner til å senke inntektstaket for barnefamilier fordi dagens lave tak gjør at lavinntektsfamilier som forbedrer samlet inntekt noe, ikke lenger omfattes av bostøtteordningen.

Disse medlemmer mener det er viktig å satse på byfornyelse og bokvalitet. Mange av dagens boliger kommer i fremtiden ikke til å holde den kvalitet og tilgjengelighet som morgendagens beboere vil kreve. Disse medlemmer vil derfor gå mot Regjeringens kutt i det lille som er igjen av stimuleringsmidler rettet mot kvalitet og miljø i boligbyggingen.

Arbeidsliv

Disse medlemmer vil påpeke at arbeid er den beste måten for å få folk ut av fattigdom. Arbeidsmarkedtiltak har vist seg å være den mest effektive måten å få personer tilbake til arbeid. Disse medlemmer

vil påpeke at i 1997 under regjeringen Bondevik I var det 73 500 ledige i Norge og 23 000 arbeidsmarkedstiltaksplasser. I dag under regjeringen Bondevik II, er det oppunder 85 000 ledige, men bare 8 000 tiltaksplasser. Regjeringens forslag om 600 nye tiltaksplasser gir på langt den økningen som dagens behov tilsier med økende arbeidsledighet. Disse medlemmer foreslår derfor en ytterligere økning på 1 750 tiltaksplasser for 2003, hvor 750 plasser er til yrkeshemmede, mens 1 000 er ordinære tiltaksplasser.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 6 settes til 12 965 561 000 kroner, som er 1 311 363 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.6.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og foreslår at ramme 6 settes til 12 413 198 000 kroner, 759 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener det trengs en helhetlig og offensiv satsing på distriktpolitikken for å bremse sentraliseringen av kunnskap, bosetting og kapital. For Senterpartiet er det viktig at folk har reell valgfrihet når det gjelder bo- og arbeidssted. Dette krever en bedre distriktpolitikk, slik at alle deler av landet gis stimulans til positiv utvikling.

Dette medlem vil særlig peke på at det er behov for økte ressurser på områder som samferdsel, næringsutvikling, kommunal velferd, bredbånd og tiltak rettet mot ungdom og kvinner.

Dette medlem er sterkt kritisk til den manglende vilje Regjeringen har vist i distrikts- og regionalpolitikken. En nedbygging av aktive virkemidler bidrar til å forsterke sentralisering. Dette er en politikk Senterpartiet vil arbeide imot. Vi er i en spesiell situasjon med lave folketall og store avstander. Mange av våre viktigste ressurser ligger i disse områdene. Det er nødvendig å føre en politikk som bidrar til utnyttelse av den rikdommen vi har i land og hav.

Dette medlem er prinsipielt enig i den omlegging Regjeringen legger opp til innenfor regional utvikling. Større frihet til fylkeskommunene innenfor de regionale utviklingsoppdragene, vil virke stimulerende og ha god effekt.

Dette medlem er likevel bekymret når det gjelder størrelsen på de bevilgninger som Regjeringen foreslår. Regjeringen overfører en rekke tunge virkemiddelområder, samtidig som dette ikke følges opp med tilstrekkelige midler.

Dette medlem vil særlig peke på kommunale næringsfond og program for vannforsyning som to tunge områder hvor ansvaret nå er ført over på fylkeskommunene. Dette medlem forutsetter at fylkeskommunene skal ha mulighet til å følge opp også disse områdene, og viser til at Senterpartiet øker bevilgningene med 310 mill. kroner til regional utvikling innenfor kap. 551 og 552.

Dette medlem viser videre til at Senterpartiet foreslår å videreføre kompensasjon for endringer i

arbeidsgiveravgiften i 14 kommuner, med 74 mill. kroner. Det er svært viktig at nettopp disse områdene har mulighet til å videreutvikle og styrke det lokale næringsliv.

Dette medlem stiller seg avvisende til regjeringens forslag om å fjerne tilskuddet til norskopplæring for asylsøkere. Dette vil kunne medføre store samfunnskostnader på sikt da integreringsprosessen kommer seinere i gang. Det er også viktig at de som sitter i asylmottak gies et positivt innhold i hverdagen.

Dette medlem går på denne bakgrunn imot regelendringene som fratår asylsøkere i mottak rett til norskopplæring. Dette medlem viser videre til at det med dagens arbeidsmarkedssituasjon vil være et mindre behov for sertifiseringstiltak for utenlandsk arbeidskraft. Norskopplæring for asylsøkere på samme nivå som i dag forutsettes derfor finansiert innenfor den foreslåtte bevilgningen.

Dette medlem vil vise til det viktige arbeidet ulike organisasjoner gjør i integreringspolitikken. Flere organisasjoner bidrar til å skape møteplasser som igjen gir gjensidig forståelse, respekt og samarbeid. Senterpartiet øker derfor bevilgningen til lokalt integreringsarbeid med 5 mill. kroner.

Dette medlem er svært forundret over at Regjeringen foreslår å redusere antall kvoteflyktninger med 750. Dette handler om personer som av UNHCR er definert å være på flukt, og er personer som ikke har noe hjemland å vende tilbake til.

Dette medlem mener Norge skal opprettholde sin del av det internasjonale ansvaret på dette området og går derfor imot Regjeringens forslag.

Dette medlem er opptatt av at vi skal føre en aktiv boligpolitikk, og mener Husbanken er et av våre fremste boligpolitiske virkemiddel. Dette medlem er sterkt kritisk til signaler fra regjeringen om å omgjøre Husbanken til en førstehjemsbank. Dette vil ha negative konsekvenser for andre grupper, og de deler av landet hvor private banker ikke finner det tjenlig å bidra til finansiering av husbygging. Dette medlem mener Husbankens låneramme for 2003 settes til 16,5 mrd. kroner, det innebærer 2,5 mrd. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem vil vise til behandlingen av Husbankens låneramme i kommunalkomiteen.

Dette medlem viser også til at Senterpartiet foreslår å øke boligtilskuddet, tilskuddet til boligkvalitet og bostøtte med til sammen 200 mill. kroner.

Dette medlem viser til Sametingets viktige rolle i det samiske samfunnet. Dette medlemmer det er svært viktig å styrke Sametingets mulighet til å ha en aktiv rolle innenfor næringsutvikling, kultur og andre områder. Dette medlem vil derfor øke bevilgningen til Sametinget med 10 mill. kroner.

Dette medlem vil påpeke at Norge står overfor store utfordringer på arbeidsmarkedet. Arbeidsledigheten er på vei opp og store deler av næringslivet sliter tungt. Dette medlem vil peke på at Senterpartiets opplegg møter denne situasjonen med en rekke tiltak som vil bidra til å få flere hender i arbeid. Dette medlem vil vise til at Regjeringens forslag til stats-

budsjett innebærer et altfor lavt nivå på antall tiltaksplasser. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor det foreslås en økning på 700 nye tiltaksplasser.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår en særskilt arbeidsmarkeds pakke for verftsindustrien på 50 mill. kroner, for å sikre ivaretagelse og utvikling av nødvendig kompetanse i lavkonjunkturer.

Dette medlem vil særlig vise til intensjonsavtalen mellom partene i arbeidslivet om reduksjon i sykefraværet.

Dette medlem vil styrke bevilgningen til Arbeidstilsynet med 10 mill. kroner

3.2.6.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 6 settes til 12 088 190 000 kroner, som er 434 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem ønsker at satsingen på næringsutvikling i utkantkommuner må prioriteres høyere enn det som det legges opp til i Regjeringens rammeforslag i St.prp. nr. 1 (2002-2003) om en skal nå målene om fortsatt bosetting i utkantkommunene. Det bør legges opp til at avhengigheten av primærnæringene bør bli mindre og den noe ensidige næringsstrukturen som enkelte utkantkommuner har må bli supplert med innslag av andre næringer. Dette for å gjøre utkantkommunene mindre utsatt for svingningene som de ulike næringene opplever.

Dette medlem understreker at dagens boligpolitikk forsterker de sosiale forskjellene i Norge. Stadig flere sliter økonomisk på grunn av høye boutgifter. Stadig færre av de unge som flytter hjemmefra eier sin egen bolig, noe som gir et større press på leiemarkedet. Unge har dobbelt så høye boutgifter som middelaldrende. Samtidig viser statistikk at boligbyggingen er redusert med 14 pst. siste år. Dette medlem vil derfor fremheve behovet for en mer rettferdig boligpolitikk som skal bidra til at alle skal kunne disponere en rimelig bolig i et godt bomiljø. Dette medlem mener det er behov for en stortilt satsning på bygging av utleieboliger for flyktninger, bostedsløse, økonomiske- og andre vanskeligstilte. Dette medlem vil påpeke at økningen i Husbankens utlånsramme på 1 mrd. kroner ikke vil gi rom for en økning i antall nybygg for 2003. Dette medlem mener det er behov for å få fart på den generelle boligbyggingen og foreslår å øke Husbankens låneramme med 2,5 mrd.

kroner utover Regjeringens forslag. En slik økning vil gjøre Husbanken i stand til å gi lån til å sikre en stabil tilgang på nye boliger.

Dette medlem mener det trengs en helhetlig og offensiv satsing på distriktpolitikken for å bremse sentraliseringen av kunnskap, bosetting og kapital. For Kystpartiet er det viktig at folk har reell valgfrihet når det gjelder bo- og arbeidssted. Dette krever en bedre distriktpolitikk, slik at alle deler av landet gis stimulans til positiv utvikling.

Dette medlem vil særlig peke på at det er behov for økte ressurser på områder som samferdsel, næringsutvikling, kommunal velferd, bredbånd og tiltak rettet mot ungdom og kvinner. Dette medlem viser til at Kystpartiet foreslår en særskilt arbeidsmarkeds pakke for verftsindustrien på 50 mill. kroner, for å sikre ivaretagelse og utvikling av nødvendig kompetanse i lavkonjunkturer.

Dette medlem er sterkt kritisk til den manglende vilje Regjeringen har vist i distrikts- og regionalpolitikken. En nedbygging av aktive virkemidler bidrar til å forsterke sentralisering. Dette er en politikk Kystpartiet vil arbeide imot. Vi er i en spesiell situasjon med lave folketall og store avstander. Mange av våre viktigste ressurser ligger i disse områdene. Det er nødvendig å føre en politikk som bidrar til utnyttelse av den rikdommen vi har på land og i hav.

Dette medlem er prinsipielt enig i den omlegging Regjeringen legger opp til innenfor regional utvikling. Større frihet til fylkeskommunene innenfor de regionale utviklingsoppgavene, vil virke stimulerende og ha god effekt.

Dette medlem er likevel bekymret når det gjelder størrelsen på de bevilgninger som Regjeringen foreslår. Regjeringen overfører en rekke tunge virkemiddelområder, samtidig som dette ikke følges opp med tilstrekkelige midler.

Dette medlem vil særlig peke på kommunale næringsfond og program for vannforsyning som to tunge områder hvor ansvaret nå er ført over på fylkeskommunene. Dette medlem forutsetter at fylkeskommunene skal ha mulighet til å følge opp også disse områdene, og viser til at Kystpartiet øker bevilgningene med 310 mill. kroner til regional utvikling innenfor kap. 551 og 552.

Dette medlem viser videre til at Kystpartiet foreslår å videreføre kompensasjon for endringer i arbeidsgiveravgiften i 14 kommuner, med 74 mill. kroner. Det er svært viktig at nettopp disse områdene har mulighet til å videreutvikle og styrke det lokale næringsliv.

3.2.6.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 6

Tabell 3.12

Forlag til netto rammesum for rammeområde 6

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	11 654 198	0
H, KrF og V	11 654 198	0
Ap	12 341 098	+686 900
FrP	8 038 120	-3 616 078
SV	12 965 561	+1 311 363
Sp	12 413 198	+759 000
Kp	12 088 198	+434 000

3.2.7 Rammeområde 7 (Dagpenger m.m.), under kommunalkomiteen

3.2.7.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.13

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
2540	Stønad under arbeidsløyse til fiskere og fangstmenn	36 000
2541	Dagpenger	7 783 500
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (jf. kap. 5704)	470 000
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	8 843 000
Sum utgifter rammeområde 7		17 132 500
Inntekter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (jf. kap. 2542)	100 000
5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger	18 000
Sum inntekter rammeområde 7		118 000
Sum netto rammeområde 7		17 014 500

3.2.7.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.7.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre støtter Regjeringens opplegg for en ny arbeidsmarkedspolitikk skal sikre raskere sysselsetting av arbeidssøkere. Styrking av Aetats rolle som kvalifiserings- og formidlingsetat gjennom nye organisasjons- og finansieringsformer skal bidra til sterkere personlig oppfølging av de arbeidssøkende. Disse medlemmer slutter seg til at etaten får om lag 220 nye årsverk og et beregnet tiltaksnivå på 30 500. Disse medlemmer viser til at Regjeringen løpende vurderer tiltaksnivået.

Disse medlemmer understreker at dagpenge-systemet skal gi økonomisk trygghet for arbeidsløse mens de finner ny jobb. Samtidig må systemet oppmuntre til aktiv jobsøk fra den enkelte. Regjeringen legger til grunn et system som holder på en høy grad av kompensasjon for tidligere arbeidsinntekt, men begrenser stønadperiodens lengde. Samtidig skal systemet være innrettet mot personer med fast og reell tilknytning til arbeidslivet hvor arbeidsinntekten er deres viktigste kilde til livsopphold. Endringsforslagene målretter derfor dagpengeordningen mot denne gruppen. Forslagene har støtte i nyere forskning både fra Norge og andre land om hvordan dagpengesystemet ansporer til jobsøk og nytt arbeid.

Disse medlemmer vil påpeke at parallelt med en økende ledighet, er det fortsatt en stor etterspørsel etter arbeidskraft. God tilgang på og effektiv bruk av arbeidskraftsressursene er avgjørende for fortsatt god vekst i Norge og et høyt service- og velferdsnivå.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 7 bevilges med 17 014 500 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at arbeid til alle er til det beste for den enkelte og til det beste for landet. Disse medlemmer er bekymret for de tall som A-etat har lagt fram som viser at ledigheten vil øke fra 75 000 helt ledige i gjennomsnitt i 2002 til 87 000 registrerte arbeidsledige i 2003.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen foreslår å fjerne ferietillegget, øke antall ventedager fra 3 til 5, kutte i maksimal stønadsperiode fra 3 til 2 år, øke kravet til ledighet fra 40 til 50 pst., heve kravet til minsteinntekt fra 1,25 G til 1,5 G, og øke arbeidsgiverperioden fra 3 til 20 dager ved permittering. Disse medlemmer mener kuttene i dagpengeordningen er usosiale. Disse medlemmer mener kuttene i permitteringsordningen er uforsvarlig overfor næringslivet, og at de kan føre til flere oppsigelser og dermed flere arbeidsledige. Disse medlemmer vil derfor opprettholde 2002-reglene for dagpenger og permitteringer, og foreslår at kap. 2541 post 70 økes med 430 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 17 406 500 000 kroner under rammeområde 7. Dette er 392 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 7 settes til 15 814 500 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 1 200 000 000 kroner.

Etter at varselsperioden for permitteringer er omme, og en permittering er trådt i kraft, er i dag arbeidsgiver pliktig til å betale ordinær lønn til den permitterte for en periode på minimum 3 dager. Regjeringen foreslår at denne perioden skal økes til minimum 20 dager.

Vi er nå inne i en tid hvor arbeidsledigheten øker sterk på grunn av en feilslått økonomisk politikk. Konkurransutsatte næringer sliter med å opprettholde salget til utlandet fordi kronekursen er svært høy. I slike tider er det viktig å ha ordninger som støtter opp om nettopp slike næringer.

Byggenæringens landsforening har og uttalt at de små og mellomstore bedriftene innenfor byggebransjen vil ha store problemer med å overleve en slik endring i dagpengeordningen.

Videre er det ikke lett å permittere ansatte i Norge. Permitteringen må skyldes mangel på arbeid eller

andre forhold som arbeidsgiver ikke kan påvirke. Mao, for tilfeller ved markedssvikt, brann, flom, kulde, tap av bevilgning uten egen skyld med mer.

Ordningen med at staten raskt tar over for underholdet av de permitterte bør derfor beholdes.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets skatte- og avgiftspolitikkk bidrar til en høyere økonomisk vekst. Partiet ønsker særlig å investere i sektorer hvor behovet og mulighetene for vekst er stor. Dette vil medføre en økt etterspørsel etter arbeidskraft.

Med Fremskrittspartiets politikk ville det på denne bakgrunn være færre arbeidsledige og dermed et mindre behov for dagpenger.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2002-2003).

3.2.7.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at vi må tilbake til begynnelsen av 1990-årene for å finne en tilsvarende økning i ledigheten som den som har funnet sted det siste året, og at tendensen for 2003 er at ledigheten vil øke. Disse medlemmer mener derfor det er brutalt av Regjeringen å foreta kutt i dagpengeytelsene. Dette vil ramme mange av de arbeidsledige hardt, og vil føre til at det blir vanskelig for mange å komme tilbake i arbeid. Med stigende arbeidsledighet må en etter disse medlemmers mening bruke de virkemidlene enn har for å få folk tilbake i arbeid, og ikke stramme inn ovenfor de som er ute av arbeidslivet.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen vil utvide arbeidsgiverperioden fra 3 til 20 dager ved permitteringer. En slik endring vil ha store konsekvenser for enkelte bransjer som verftsindustrien, bygg- og anleggsbransjen, asfaltbransjen, m.m., og disse medlemmer viser bl.a. til at byggenæringen frykter langt større konsekvenser enn Regjeringens anslag. Disse medlemmer vil påpeke at følgene av en slik endring vil bli at bedriftene må redusere den faste bemanningen, og i større grad ta i bruk innleie. Dette vil svekke kompetansebyggingen i bedriftene, og er et klart brudd med den norske tradisjonen med fast ansatte arbeidstakere.

At det er gjengangere i bruken av permitteringer, bør etter disse medlemmers mening ikke være overraskende. Enkelte næringer og bedrifter har klare sesongsvingninger. Prosjektbasert industri, bla. skips- og offshoreverkene har få, men store ordre. De har ofte for mye eller for lite å gjøre i perioder ettersom det ikke er mulig å be kundene komme med ordrene til den tid som passer verftet best.

Disse medlemmer vil også påpeke at Regjeringens foreslåtte endringer vil gi store ekstrakostnader i en pressa periode, med høy rente og kronekurs.

Disse medlemmer vil også påpeke at de foreslåtte endringene i regelverket for attføringsstønadene ved finansiering av skolegang og utdanning for personer på attføring, vil medføre at svært mange yrkeshemmede ikke får muligheten til å ta kurs som er tilpasset

dem. Ofte vil dette være nødvendig for å gi dem en mulighet til å komme inn i arbeidslivet.

Disse medlemmer vil gå imot de foreslåtte endringene i regelverket for dagpenge- og attføringsmidler.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 7 settes til 17 494 500 000 kroner, som er 480 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.7.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og foreslår at ramme 7 bevilges med 16 844 500 000 kroner, 170 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett tar flere grep for å redusere arbeidsledighet. Bedre tilrettelegging for deltakelse i arbeidslivet, en offensiv satsing på nyskaping og næringsutvikling og økte bevilgninger til kommunesektoren er eksempel på slike grep.

Dette medlem er sterkt kritisk til de endringer Regjeringen legger opp til i dagpengereguleringen og vil gå imot disse. Disse endringene medfører en forverring av livssituasjonen for mange mennesker som allerede har det vanskelig. Dette medlem viser til intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv og mener Regjeringens forslag går i motsatt retning. Mange med delstillinger blir fratatt den trygghet som ligger i dagpenger ved permittering. Det er også vanskelig å se hvordan disse endringene vil fungere som et incentiv for en mer aktiv arbeidssøking.

Dette medlem er dypt uenig i Regjeringens forslag om å innføre et tak på kostnader ved attføringsopplegg. Dette kan medføre at for eksempel rusmisbrukere, psykisk utviklingshemmede og funksjonshemmede som trenger opplegg som varer over tid ikke får tilstrekkelig oppfølging.

Dette medlem viser til de store utfordringer norsk næringsliv og spesielt industrien står overfor. Det vil derfor være helt galt å flytte et større ansvar for kostnadene ved permitteringer over på arbeidsgiversiden. Dette medlem viser videre til Senterpartiets alternative budsjett hvor en legger opp til en langt mer offensiv politikk for sysselsetting og næringsliv. Dette vil være en bedre løsning på de utfordringer en står overfor enn de forslag Regjeringen her fremmer.

3.2.7.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 7 settes til 16 844 500 000 kroner, som er 170 000 000 kroner lavere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Kystpartiet legger opp til en mer aktiv bruk av avkastningen av naturressursene. Bedre tilrettelegging for deltakelse i arbeidsmarkedet, en offensiv satsing på nyskaping og næringsutvikling og økte bevilgninger til fylkene og kommunene er eksempel på denne bruken av statens løpende inntekter.

Dette medlem er kritisk til de endringer Regjeringen legger opp til i dagpengereguleringen, og vil gå imot disse. Disse endringene medfører en forverring av livssituasjonen for mange mennesker som allerede har det vanskelig. Dette medlem viser til de store utfordringer norsk næringsliv og spesielt industrien står overfor. Det vil derfor være helt galt å flytte et større ansvar for kostnadene ved permitteringer over på arbeidsgiversiden. Dette medlem viser videre til Kystpartiets forslag til statsbudsjett hvor en legger opp til en langt mer offensiv politikk for sysselsetting og næringsliv. Dette vil være en bedre løsning på de utfordringer en står overfor enn de forslag Regjeringen fremmer i St.prp. nr. 1 (2002-2003).

3.2.7.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 7

Tabell 3.14

Forslag til netto rammesum for rammeområde 7

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	17 014 500	—
H, KrF og V	17 014 500	0
Ap	17 406 500	+392 000
FrP	15 814 500	-1 200 000
SV	17 494 500	+480 000
Sp og Kp	16 844 500	-170 000

3.2.8 Rammeområde 8 (Forsvar), under forsvarskomiteen

3.2.8.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.15

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
42	Forsvarets ombudsmannsnemnd	3 800
451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	333 770
1700	Forsvarsdepartementet	177 902
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	1 549 214
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4719)	361 742
1720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 335 214
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)	77 829
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 4725)	2 654 532
1731	Hæren (jf. kap. 4731)	4 920 836
1732	Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 990 278
1733	Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 803 828
1734	Heimevernet (jf. kap. 4734)	1 172 499
1735	Forsvarets etterretningstjeneste	665 477
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	7 819 577
1790	Kystvakten (jf. kap. 4790)	649 080
1791	Redningshelikopter-tjenesten (jf. kap. 4791)	231 842
1792	Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	1 019 074
1795	Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 4795)	183 624
Sum utgifter rammeområde 8		29 950 118
Inntekter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
3451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	20 104
4720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	17 197
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)	297
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 1725)	112 211
4731	Hæren (jf. kap. 1731)	77 633
4732	Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	44 539
4733	Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	104 899
4734	Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 567
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	314 000
4790	Kystvakten (jf. kap. 1790)	340
4791	Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 1791)	17 715
4795	Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 1795)	779
4799	Militære bøter	1 109
Sum inntekter rammeområde 8		713 390
Sum netto rammeområde 8		29 236 728

3.2.8.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.8.2.1 *Merknader fra komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Kystpartiet*

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har i sine respektive forslag til rammevedtak ført opp at ramme-

område 8 bevilges med 29 236 728 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003 for Forsvarsdepartementet på 29,6 mrd. kroner. Dette er en reell økning på over 1 mrd. kroner i forhold til årets budsjett. Flertallet

påpeker at Regjeringen med dette følger opp gjennomføringen av den forsvarspolitiske enighet som ble oppnådd i Stortinget tidligere i år. Enigheten legger til grunn en økonomisk ramme for Forsvaret på 118 mrd. kroner for perioden 2002-2005. Forsvarsbudsjettet for 2003 bringer dermed samsvar mellom den vedtatte forsvarsstrukturen og de ressurser som er stilt til disposisjon for å finansiere denne. Budsjettforslaget for 2003 gir rom for økte investeringer i nytt og moderne utstyr.

Flertallet viser til at omleggingen til et mer moderne og effektivt forsvar er den viktigste oppgaven i 2003. Flertallet mener budsjettet legger grunnlaget for et forsvar som kan løse et bredere spekter av oppgaver raskere og mer effektivt enn i dag. Omleggingen vil også bidra til å styrke Forsvarets evne til å bekjempe terror.

Flertallet viser til at investeringsbudsjettet er på 9,8 mrd. kroner i 2003. Forsvaret skal bruke 6,8 mrd. kroner på materiellinvesteringer og 2,5 mrd. kroner på nasjonale investeringer innenfor eiendom, bygg og anlegg.

Flertallet viser til at Forsvaret i 2003 vil prioritere den norske deltagelsen i operasjonene i og rundt Afghanistan og norske styrkebidrag i KFOR.

Flertallet viser til at Norge fortsatt vil være en aktiv bidragsyter til fredsoperasjonene på Balkan. Deltakelsen i KFOR opprettholdes med en mekanisert infanteribataljon som opererer sammen med styrker fra Storbritannia, Finland og Sverige.

Flertallet viser til at KV Svalbard settes inn i full operativ tjeneste fra høsten 2002 og representerer en betydelig styrking av Forsvarets kapasitet til å utføre kystvaktoppgaver, både i nordlige og sørlige farvann.

Flertallet viser til at Forsvarets overkommando legges ned og forsvarssjefen og hans strategiske funksjoner integreres i Forsvarsdepartementet. Disse organisatoriske endringene vil bli gjennomført sommeren 2003 eller så snart det praktisk lar seg gjøre.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet meiner at moms på tenester når det gjeld Kystvakta ikkje skal føre til redusert aktivitet, og vil komme tilbake til dette ved behandlinga i forsvarskomiteens fagbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet omprioriterer innenfor rammen, og i tillegg ønsker å flytte noe av de midlene som i dag går over forsvarets ordinære budsjett til et utenlandsbudsjett.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker en forsvarspolitikk og et forsvar som bygger på de utfordringer vi står ovenfor i dagens og morgendagens samfunn.

Fremskrittspartiet ser Norges sikkerhetspolitiske situasjon ut fra ulike kriterier. Det grunnleggende forhold i denne sammenheng er vår plassering i den strategiske geografi. Historisk har det vært av interesse for stridende parter å kunne benytte baser på norsk jord i forbindelse med kampen om sjørutene i Nord-Atlanteren eller for å hindre fienden i å gjøre det samme. I før-

ste verdenskrig avskrekket et sterkt norsk forsvar noen fra å ta seg til rette. I den andre verdenskrig ble det et kappløp om å fylle det tomrommet som den norske nedrustningen på 1930-tallet hadde skapt. Dette forhold er fortsatt aktuelt. I tillegg har den russiske oppbyggingen på Kola etter 2. verdenskrig ført til at vi like utenfor vår stuedør i nord har fått den eneste konsentrasjon av militær slagkraft som kan ødelegge store deler av USA og Europa på kort tid. Etter Sovjetunionens oppløsning, utviklingen innenfor Russlands væpnede styrker, og på grunn av den teknologiske utviklingen, er den relative betydning for Russland av nordområdene økende.

En konflikt, uansett hvor i verden den oppstår (f.eks. Kina/Taiwan), som utvikler et øst/vest-perspektiv, vil på denne bakgrunn umiddelbart medføre økt spenning og sensitivitet i nord. Dette vil kunne skje meget raskt.

I tillegg er det i de senere år oppdaget store og meget verdifulle forekomster av olje og gass i de store havområdene vi har ansvar for. Dette i tillegg til de rike fiskeforekomstene. At grense- og ansvarsforholdene er uavklart i disse områdene, øker risikoen for konflikter og kriser. Kriser som det vil kunne være sterkt ønskelig at vi kan håndtere selv med egne ressurser, fordi det vil kunne virke eskalerende dersom vi trekker inn allierte. Den stadig mer pågående holdning fra russisk side i disse områdene, som nå også uttrykkes i offisielle dokumenter, forsterker denne problematikken.

Helt siden Norge tiltrådte FN-traktaten har vi vært forpliktet til å delta i internasjonale fredsoperasjoner. Da NATO gikk inn for å utvide sitt engasjement til også å gjelde dette, økte også våre forpliktelser på dette området tilsvarende. Det er dessuten særlig i små lands interesse at det utvikles en internasjonal rettsorden bakket opp av et hensiktsmessig "politi-apparat". For Norge er det spesielt viktig at branner slukkes mens de er små, før de eskalerer og eventuelt får et øst/vest-perspektiv som av ovennevnte grunner umiddelbart vil medføre konsekvenser for oss. Det er også slik at dersom vi vil ha hjelp, må vi være villig til å bidra ute. Internasjonale operasjoner gir dessuten verdifull erfaring for norsk militært personell.

Disse medlemmer viser til utviklingen i NATO og at det er kommet advarsler fra amerikansk side om at manglende europeisk evne til å ta ansvar kan få konsekvenser for USAs engasjement i Europa og for NATOs fremtid. Den nye amerikanske administrasjonen gjennomgår nå det amerikanske forsvar med sikte på omfattende endringer. Utviklingen av en ny styrkestruktur og nye strategiske målsettinger for de amerikanske militære styrker kan innebære at USA reduserer sitt engasjement i Europa, noe som vil endre vår sikkerhetspolitiske stilling.

Disse medlemmer vil derfor peke på det uheldige dersom Norge øker sin alliansevhengighet i tilfelle kriser i vårt eget nærrområde, uten å kjenne hvilke prioriteringer USA vil gjøre i tiden som kommer.

Disse medlemmer viser til den misnøye med Norges forsvarsanstrengelser som har kommet frem i NATO, og at dette både går på ressurstilgangen og på at

den nå vedtatte strukturen blir for liten i forhold til Norges behov og NATOs forventninger.

Forsvarsbudsjettets andel av BNP er en viktig målestokk på forsvarsinnsatsen i de enkelte medlemsland i alliansen. Norges del av BNP lå på ca. 3 pst. i 1990 mens den i 2000 kom ned på 1,9 pst. og at den etter prognosene vil bli liggende der i kommende år dersom de signaler som er gitt blir fulgt opp i forhold til budsjettene for perioden frem til 2005. Gjennomsnittet for NATOs medlemsland er 2,2 pst. Disse medlemmer vil minne om at minimumskravet til NATOs søkerland er at de må komme opp på 2 pst., og at de nå gjør store anstrengelser for å tilfredsstille dette kravet. Det burde etter disse medlemmers mening være en selvfølge at Norge ikke ligger under denne grensen. Det norske forsvarsbudsjettet må derfor snarest heves til minimum 2 pst. av BNP, dvs. 31,2 mrd. kroner (2002-kroner).

Disse medlemmer mener at bilaterale forsterkningsavtaler også i fremtiden vil utgjøre en viktig sikkerhets- og forsvarspolitisk hjørnestein. I denne sammenheng er det spesielt viktig å videreføre og utvikle det strategiske partnerskapet med USA. Dette forutsetter at de generelle bilaterale relasjonene til USA må håndteres slik at båndene styrkes. Et av de viktigste elementene i et slikt partnerskap er forhåndslagring av amerikansk militært utstyr og tilhørende avtaler. Like viktig er det å videreføre amerikansk trenings- og øvelsesvirksomhet i Norge, samt effektiv etterretningssamarbeid. En videreføring og utvikling av andre bilaterale avtaler er også fortsatt viktig. NATO er hjørnesteinen i vår sikkerhets- og forsvarspolitiske forankring. Disse medlemmer vil likevel peke på betydningen av at Norge finner et troverdig feste i det forsvarspolitiske samarbeid som utvikles i EU. Norge bør med det for øyet blant annet aktivt stimulere til utvikling av samtrening og øving for styrker fra europeiske land.

Forsvaret bør ha følgende oppgaver:

- militær tilstedeværelse i prioriterte områder
- etterretning og overvåking av norske interesseområder
- suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse
- krisehåndtering i norske områder
- forsvar av norske områder og tilrettelegging for å møte utfordringer mot norsk sikkerhet sammen med allierte
- sikring av vitale samfunnsfunksjoner
- internasjonalt engasjement
- annen samfunnsnyttig bruk av Forsvaret

Norge har sluttet seg til NATOs reviderte strategiske konsept som følgelig også gjelder utformingen av det norske forsvaret. Det strategiske konseptet understreker at alliansens styrker må omstilles for å kunne løse et bredt spekter av oppgaver, inkludert kollektivt forsvar. Dette har direkte konsekvenser for de allierte landenes styrkestrukturer og styrkenivåer. I arbeidet med å modernisere og tilpasse alliansens styrkestruktur siktes det mot en optimal balanse mellom styrker på ulike beredskapsnivå samtidig som man beholder evnen til

mer langsiktig gjenoppbygging dersom det skulle bli påkrevet.

Evne til effektivt engasjement, deployering og mobilitet, overlevelse for styrker og infrastruktur, samt utholdenhet som omfatter så vel logistikk som utskifting av styrker, blir i alliansen fremhevet som avgjørende. Videre vil tilstrekkelig kapasitet innenfor områder som kommando og kontroll, kommunikasjon, etterretning og overvåking forsterke styrkenes anvendelighet. Disse kravene har konsekvenser for styrkenes utrustning, beredskap, tilgjengelighet, utholdenhet, øvelser og trening, utplassering og evne til oppbygging og mobilisering.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 7 (2002-2003).

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener Regionfelt Østlandet og fregattprosjektet er eksempel på slike uheldige prosjekt som aldri burde ha vært igangsatt. Regionfelt Østlandets kostnadsramme på 223 mill. kroner på i budsjettet for 2003 reduseres til 0.

Innenfor Forsvarsrammen prioriterer Kystpartiet en startbevilgning til bygging tørrdokk i Harstad for vedlikehold og reparasjoner av MTB-flåten i nordområdene med 40 mill. kroner på kap. 1760 post 47 Nybygg og nyanlegg. Videre mener dette medlem at merkostnadene som Kystvakten er påført gjennom momsreformen, må kompenseres fullt ut for å sikre at Kystvakten kan gjennomføre de viktige samfunnsoppgaver den er pålagt. Gjennom å bevilge 75 mill. kroner utover Regjeringens forslag på kap. 1790 Kystvakten, gis det også rom for økt aktivitet i Kystvakten og en styrket sjøovervåking og bredre handheving av norske interesser i nordområdene. Dette medlem vil tilføre Sjøforsvaret økte midler til dette formål ved å bevilge 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag på kap. 1732.

3.2.8.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det foreslåtte forsvarsbudsjettet for 2003 er rekordstort, og mener det er svært oppsiktsvekkende at Norge nå er det landet i NATO som etter USA bruker mest på forsvar pr. innbygger. Disse medlemmer understreker at dette er gal bruk av ressurser som ikke er basert på reelle trusselvurderinger. Disse medlemmer vil understreke at dagens trusselbilde tilsier en bred tilnærming til sikkerhet, og legger til grunn at sikkerhet må bygges gjennom et sett av virkemidler. I St.prp. nr. 55 (2001-2002) slo Regjeringen fast at

"det i langt større grad enn før er rom for å anvende hele spektret av sikkerhetspolitiske virkemidler, i første rekke de: (1) politiske, (2) lovmessige, (3) politimessige, (4) diplomatiske, (5) økonomiske, (6) informasjonsmessige, (7) humanitære og (8) militære."

Og videre at

"Bruk av militærmakt utgjør kun ett slikt virkemiddel, og vil i de fleste situasjoner neppe være det dominerende sikkerhetspolitiske virkemidlet."

Dette er disse medlemmer enig i, men konstaterer at stortingsflertallet ikke tar konsekvensene av dette.

Disse medlemmer viser videre til at det stadig avdekkes kritikkverdige forhold knyttet til Forsvarets forvaltning av sine ressurser, og at det i alt for liten grad stilles krav til effektiv ressursbruk i Forsvaret. Disse medlemmer foreslår kutt i rammen til Forsvaret med 4,5 mrd. kroner. Disse medlemmer ønsker i første rekke å kutte i investeringer som vil bety lite for vår trygghet i dagens sikkerhetspolitiske situasjon. Disse medlemmer mener at arbeidet med nye fregatter bør innstilles, og mener at selv om dette kan medføre økonomiske konsekvenser vil det innebære betydelige innsparinger, ikke minst i framtidige driftsbudsjetter. Det er anslått at den endelige prislappen for fregattene ligger an til å bli over 20 mrd. kroner.

Disse medlemmer går også inn for å skrinlegge planene om etablering av Regionfelt Østlandet som vil være et dyrt, unødvendig og et svært miljøfiendtlig prosjekt. Videre er disse medlemmer uenige i planene for anskaffelse av nye kampfly, og har reagert kraftig på at beslutningen om å delta i prosjektet JSF er tatt uten at Stortinget har hatt mulighet til å skaffe seg en oversikt over hvilke alternativer som foreligger, eller hatt tilstrekkelig mulighet til å legge premisser for Regjeringens behandling av saken.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 8 settes til 24 755 228 000 kroner, som er 4 481 500 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

3.2.8.2.3 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 8 bevilges med 27 623 728 000 kroner, 1 613 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til behandlingen av St.prp. nr. 45 (2000-2001) og St.prp. nr. 55 (2001-2002) med tilhørende innstillinger, der den framtidige struktur for Forsvaret ble vedtatt. Dette medlem viser til at det i sak etter sak har blitt stilt spørsmål ved Forsvarets evne til å etterleve politiske vedtak. Det er også avdekket mange tilfeller av dårlig ressurskontroll, senest i forbindelse med nedbemanningen av Forsvaret.

Dette medlem mener at Forsvaret bør revurdere flere prosjekter som aldri burde vært igangsatt og som gir lite forsvarsevne for pengene. Midlene fra disse prosjektene bør frigjøres og overføres til mer samfunnsnyttige formål.

Dette medlem mener Regionfelt Østlandet og fregattprosjektet er eksempel på slike uheldige prosjekt som aldri burde ha vært igangsatt. Regionfelt Østlandets kostnadsramme på 223 mill. kroner på i budsjettet for 2003 reduseres til 0, og bevilgningen til fregattene kuttes med 1 473 mill. kroner. Dette medlem mener også at kostnadene til midlertidige lokaliseringsløsninger er sløsing, og at Forsvaret bør bruke eksisterende lokalisering til permanente løsninger står klare. Dette medlem viser til at dette gir en innsparing for Forsvaret på 25 mill. kroner på kap. 1760 post 47. Dette medlem vil for øvrig redusere bevilgningen til NSM over kap. 1723 post 1 med 5 mill. kroner.

Innenfor Forsvarsramma prioriterer Senterpartiet en startbevilgning til bygging tørrdokk i Harstad for vedlikehold og reparasjoner av MTB-flåten i nordområdene med 40 mill. kroner på kap. 1760 post 47 Nybygg og nyanlegg. Videre mener dette medlem at merkostnadene som Kystvakten er påført gjennom momsreformen, må kompenseres fullt ut for å sikre at Kystvakten kan gjennomføre de viktige samfunnsoppgaver den er pålagt. Gjennom å bevilge 50 mill. kroner utover Regjeringens forslag på kap. 1790 Kystvakten, gis det også rom for økt aktivitet i Kystvakten og en styrket sjøovervåkning, da dette medlem vil tilføre Sjøforsvaret økte midler til dette formål ved å bevilge 23 mill. kroner utover Regjeringens forslag på kap. 1732.

Dette medlem viser for øvrig til behandlingen i forsvarskomiteen.

3.2.8.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 8

Tabell 3.16

Forslag til netto rammesum for rammeområde 8

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	29 236 728	—
Ap, H, FrP, KrF, V og Kp	29 236 728	0
SV	24 755 228	-4 481 500
Sp	27 623 728	-1 613 000

3.2.9 Rammeområde 9 (Næring), under næringskomiteen

3.2.9.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.17

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)		
900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	195 525
901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)	177 400
902	Justervesenet (jf. kap. 3902)	86 350
904	Brønnøysundregistrene (jf. kap. 3904)	181 400
905	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 3905)	135 600
906	Bergvesenet (jf. kap. 3906)	14 740
907	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 3907)	222 200
908	Skipsregistrene (jf. kap. 3908)	8 050
909	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	90 000
912	Bedriftsrettet informasjonsformidling	13 200
913	Standardisering	26 500
914	Spesielle IT-tiltak	67 300
922	Norsk Romsenter (jf. kap. 3922)	252 300
923	Forsknings- og utviklingskontrakter	100 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	375 500
929	Bedriftsrettet kompetanseoverføring	42 000
930	Statens veiledningskontor for oppfinnere	16 850
934	Internasjonaliseringstiltak	231 800
935	Internasjonale investeringstiltak	3 400
937	Reiselivstiltak	105 300
938	Omstillingstiltak	40 000
950	Forvaltning av statlig eierskap (jf. kap. 3950 og 5656)	12 500
953	Kings Bay AS	13 000
2420	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 5320 og 5620)	355 700
Sum utgifter rammeområde 9		2 766 615
Inntekter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)		
3900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 900)	6 200
3901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 901)	177 400
3902	Justervesenet (jf. kap. 902)	63 200
3904	Brønnøysundregistrene (jf. kap. 904)	413 300
3905	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 905)	33 600
3906	Bergvesenet (jf. kap. 906)	800
3907	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 907)	156 900
3908	Skipsregistrene (jf. kap. 908)	10 600
3922	Norsk Romsenter (jf. kap. 922)	33 900
3930	Statens veiledningskontor for oppfinnere (jf. kap. 930)	200
5320	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 2420)	61 100
5609	Renter og provisjoner fra selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 2426 og 3961)	422 600
Sum inntekter rammeområde 9		1 379 800
Sum netto rammeområde 9		1 386 815

3.2.9.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.9.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringens forslag til budsjett er et budsjett for økt verdiskaping, som igjen vil trygge velferden. Verdiene som skapes i næringslivet er grunnlaget for velferd, sysselsetting og bosetting over hele landet.

Disse medlemmer mener prioriteringene gjort i statsbudsjett for 2003 viser Regjeringens strategi for å styrke næringslivets innovasjons- og konkurransevne. Regjeringen prioriterer en finanspolitikk som legger grunnlaget for redusert lønnsvekst og lavere rente.

Disse medlemmer viser til at næringspolitikken utgjør en helhet hvor det er summen av tiltakene som er viktige for næringslivet. Derfor satser Regjeringen på lavere skatter og avgifter, økt næringsrettet forskning, innovasjon og styrket innsats for enklere regelverk.

Disse medlemmer viser til at skattelettelser bidrar til økt verdiskaping gjennom bedre ressursutnyttelse, mer investeringer og økt arbeidsinnsats. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at skattefradraget for bedriftenes utgifter til forskning og utvikling utvides. Disse medlemmer viser også til at bevilgningen til næringsrettet forskning og utvikling gjennom Norges Forskningsråd foreslås økt med 15 pst., eller 129 mill. kroner, hvorav 45,5 mill. kroner over NHDs budsjett. Samtidig går Regjeringen inn for å styrke Norges deltakelse i internasjonalt forsknings- og teknologisamarbeid. Forslaget om deltakelse i EUs 6. rammeprogram for forskning og teknologi er særlig viktig. Dette innebærer en satsing på 2,6 mrd. kroner over en periode på 10 år.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har etablert "Forum for forenkling for næringslivet". Forumet blir den sentrale møteplassen mellom næringslivet og næringsministeren i arbeidet med å gjøre det enklere å starte og drive bedrift.

Det er et mål for Regjeringen å redusere næringslivets belastning ved å etterleve lover og regler, slik at næringslivet får mer tid til å gjøre det næringslivet skal, nemlig skape verdier. Disse medlemmer mener "Forum for forenkling for næringslivet" blir et viktig organ for å få dette til.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 9 bevilges med 1 386 815 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.9.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at økonomiske problemer internasjonalt, relativ høy innenlands kostnadsvekst, høy rente og høy kronekurs skaper store problemer for norsk konkurranseutsatt industri. Mange bedrifter legger ned eller flytter produksjonen til lavkostland og ledigheten stiger. Dette er problemer som må tas på alvor. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet derfor i sitt alter-

native budsjett har en tiltakspakke på 2,3 mrd. kroner til næringsliv og arbeidsmarked.

Disse medlemmer vil peke på at industrien bidrar til å skape verdier og bidrar til sysselsettingen over hele landet, samt at nedleggelse og utflytting vil få størst konsekvenser for distriktene. Derfor er det også god distriktpolitikk å legge til rette for å beholde industriarbeidsplassene.

Disse medlemmer mener det er behov for å få en samlet oversikt over hva Regjeringen mener må til for å sikre norsk eksportindustri gode og robuste rammevilkår for fortsatt utvikling i Norge. Disse medlemmer vil be Regjeringen vurdere på hvilke måte en best kan sikre forutsigbarhet og stabilitet i konkurranseutsatt industris rammevilkår målt opp mot situasjonen for sentrale konkurrentland.

Disse medlemmer understreker at et velfungerende og lønnsomt næringsliv danner grunnlaget for sysselsetting, verdiskaping og en trygging og styring av velferden. Selv om Norge har store overskudd både på handelsbalansen og på statsbudsjettet, finnes det etter disse medlemmers mening grenser for hvor mye penger som kan brukes i norsk økonomi uten at det skapes et for stort press i økonomien og ytterligere svekkelse av konkurransesituasjonen for norsk næringsliv. Disse medlemmer vil derfor understreke viktigheten av et stramt budsjett, for å bidra til at norsk næringsliv kan ha stabile rammevilkår, og for å unngå ytterligere tap av konkurransevne.

Disse medlemmer viser til at alt tyder på at endringene i næringsstrukturen vil gå raskere i framtiden og at det vil være krevende å beholde konkurransekraft i de tradisjonelle virksomhetene. For å sikre verdiskaping og sysselsetting fremover, er det derfor viktig å utvikle nye bedrifter og legge til rette for at det føres en næringspolitikk som stimulerer til omstilling, nyskaping og næringsutvikling.

Disse medlemmer viser til at etterspørselen etter risikokapital er større enn på lenge, og vil gjennom sitt forslag til statsbudsjettet for 2003 legge til rette for en aktiv næringspolitikk blant annet gjennom å styrke SNDs virkemidler for å skape vekst og nyskaping. Disse medlemmer viser til et brev fra SND til næringsministeren, hvor SND sier klart fra at gitt de samme rammevilkårene som de hadde i 2001, kan de skape 60 000 nye arbeidsplasser. Disse medlemmer foreslår derfor å øke bevilgningene til SND med i alt 400 mill. kroner utover Regjeringens forslag, hvorav 200 mill. kroner ligger innenfor Næringsdepartementets rammeområde. Innenfor den økte bevilgningen vil disse medlemmer legge til rette for at SND satser mer på forsknings- og utviklingskontrakter, samt legge til rette for fortsatt satsing på SNDs programmer. Blant de programmene som blir viktig, er næringsutvikling i marin sektor, bransjerettet IT-utvikling for effektiv forretningsdrift, kommersialisering av forskningsresultater fra universiteter og høyskoler, næringsrettet design og rådgivning for nyskapere. Disse medlemmer støtter også møbel- og innredningsindustriens program for omstilling og innovasjon. Målet er å bidra til innovasjon og nyskaping og møte

omstillingsbehov i bransjen. Programmet har en ramme på 40 mill. over 3 år, og disse medlemmer støtter programmet med 10 mill. kroner over SNDs budsjett for 2003.

Disse medlemmer vil også peke på betydningen av å legge til rette for økt forskning og støtter økningen av bevilgningen til næringsrettet forskning gjennom Norges forskningsråd, samt utvidelsen av skattefradragordningen for bedriftsbasert forskning.

Disse medlemmer viser til at stadig flere land i Europa, blant annet Sverige og Danmark, har innført lettelser i skatt og sosiale avgifter for sine sjøfolk. Norge sakker nå akterut som attraktiv lokaliserings- og rekrutteringsbase for rederi- og offshorevirksomhet. EU er i ferd med å etablere seg som en maritim stormakt, med rammebetingelser som står i kraftig kontrast til de som følger av norsk utvikling. For å opprettholde norsk maritim næring mener disse medlemmer at det er nødvendig med stabile ordninger som sikrer norske sjøfolk konkurransedyktige rammevilkår tilsvarende det sjømenn i våre naboland har. Disse medlemmer går imot Regjeringens fremlegg, og foreslår å bevilge 250 mill. kroner til nettolønnsordningen til fergeederiene registrert i NOR som går i utenriksfart, og 230 mill. kroner til refusjonsordningen for sysselsettingen av sjøfolk.

Disse medlemmer viser til at også reiselivsnæringen i Norge opplever en tiltagende internasjonal konkurranse og at norsk reiseliv har tapt markedsandeler på eksportmarkedene. Disse medlemmer viser til at Stortinget i 2001 (Dokument nr. 8:102 (2000-2001)) behandlet en opptrappingsplan for satsing på merkevarebygging av Norge som reisemål. Regjeringens forslag til kutt i tilskuddet til internasjonal markedsføring, vil medføre at denne satsingen til nå har vært bortkastet. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen til internasjonal markedsføring av Norge med 16,2 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at verftsstøtten, som en følge av EUs regelverk og EØS-avtalen, ble avvirket fra 1. januar 2001 og det således ikke bevilges midler til dette for 2003. Disse medlemmer har imidlertid merket seg at næringsministeren har understreket at dersom EU igjen innfører verftsstøtte, må Norge vurdere systemet på nytt. Dette er disse medlemmer enig i.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 2 070 815 000 kroner under rammeområde 9. Dette er 684 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.9.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 9 settes til 1 827 615 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 440 800 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at hovedfundamentet i Fremskrittspartiets markedsliberalistiske politikk er at alle bransjer i utgangspunktet skal drive nærings-

virksomhet basert på prinsippet om fri konkurranse fordi dette i praksis gir de beste samfunnsmessige løsninger. Disse medlemmer vil hevde at en betydelig reduksjon i skatte- og avgiftstrykket, effektivisering i den offentlige tjenesteproduksjon, konkurranseutsetting av fellesskapets oppgaver, sterk reduksjon i de offentlige utgifter og systematisk deregulering og avbyråkratisering vil være de positive signaler som næringslivet trenger for å skape optimisme og utløse investeringslyst. Med en slik politikk vil norske arbeidsplasser i konkurranseutsatte bedrifter sikres for fremtiden og fortsatt bidra til verdiskapning for det norske samfunnet.

Disse medlemmer konstaterer at norske bedrifter møter et skjerpet konkurranseklima i internasjonaliseringsprosessen. Strukturendringer hos handelspartnere, konkurranse fra land med lavere arbeidslønnninger, virksomheter med en annen bedriftskultur og myndigheter med en bedre økonomisk forståelse, medfører at virksomheter flyttes ut av landet. Skal Norge tiltrekke seg norske eller utenlandske investorer som vil satse på verdiskapning, må det innføres rammebetingelser i verdensklasse på områder det er mulig å innføre dette. Det politiske flertall er ikke villig til å tilpasse skatte- og avgiftsnivået samt andre rammebetingelser til den internasjonale virkelighet.

Disse medlemmer vil understreke at Norge er et land dominert av småbedrifter hvor hele 96 pst. av alle virksomheter har under 20 ansatte. Det må derfor skapes en næringspolitikk som også ivaretar slike virksomheters interesser. Små bedrifter har vanligvis mindre muligheter til risikospredning. Derfor er stabile rammevilkår spesielt viktig for nyetableringer og lønnsom utvikling i slike virksomheter.

Det er viktig at skattesystemet stimulerer til aktivt privat eierskap. Det krever at aktive private eiere ikke diskrimineres, og at rammevilkårene er slik at både norske og utenlandske investorer velger å investere i norsk næringsliv. Det nåværende skattesystemet oppfyller ikke disse kravene. Det er viktig å påpeke at skatten på kapitalinntekter der hvor eieren selv er aktiv ikke er 28 pst., som det ofte hevdes, men langt høyere. Derfor må delingsmodellen fjernes. I tillegg kommer den høye norske arveavgiften som bidrar til at nye generasjoner ikke kan ta over virksomheter som er bygget opp av familien over flere generasjoner. Resultatet er at skattesystemet og nivået motvirker privat kapitaldannelse og stimulerer til kapitalflukt.

Disse medlemmer vil øke bevilgningene til internasjonal markedsføring gjennom Norges Turistråd.

Det er et behov for å redusere skjemaveldet for næringslivet ved å innføre en ordning der den enkelte statsråd personlig skal godkjenne ethvert nytt skjema som skal brukes i forhold til næringslivet, og at det skal foretas utredning av nye skjemaers økonomiske konsekvenser for næringslivet. Disse medlemmer er kritisk til at Brønnøysundregistrene er en betydelig netto inntektskilde for staten. Derfor bør det startes et arbeid for at gebyrene til registrene blir kraftig redusert og etter en overgangsfase kan baseres på selvkost.

Disse medlemmer vil foreslå at det innføres en nettolønnsordning for alle norske sjøfolk som er utsatt for internasjonal konkurranse. Når våre naboland har innført nettolønnsordninger for sine sjøfolk, medfører det at den norske sjømannen blir utkonkurrert fordi kostnadene ved å ansette norske sjøfolk blir for høye. Dersom Norge også i fremtiden skal være en av verdens fremste skipsfartsnasjoner, er det helt nødvendig at det innføres rammebetingelser for norsk skipsfart som er på nivå med de beste i verden. Disse medlemmer henviser til Innst. O. nr. 19 (2002-2003).

Disse medlemmer viser til at det høye nivået på næringsstøtten innebærer at bedrifter gis en ekstra byrde i form av skatter og avgifter som bidrar til å undergrave virksomhetenes muligheter til å konkurrere i hjemme- og utemarkedene. Nedbygging av selektiv næringsstøtte vil gi et langt bedre utgangspunkt for økt verdiskapning for fastlandsbasert virksomhet.

Disse medlemmer ønsker en stat som tar aktivt ansvar for å styrke norske private eiermiljøer i en tid hvor staten fremstår som den største eier av næringsvirksomhet. Det er derfor nødvendig med en debatt om hvordan oljeformuen skal disponeres, og at det bør åpnes for at en større del av denne kan investeres i norske selskaper gjennom såkornfond eller fonds hvor private interesser og staten investerer i fellesskap.

Disse medlemmer viser til at sak om ny organisering av mattilsynet har vært viet en del oppmerksomhet, også i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett for 2002, hvor det ble inngått en budsjettavtale mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene, som medførte enighet om at det skulle fremmes sak om ett mattilsyn på egnet måte høsten 2002. Disse medlemmer vil i den anledning henviser til Fremskrittspartiets merknader om saken i næringskomiteens budsjettinnstilling.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 8 (2002-2003)

3.2.9.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at en innovativ, nyskapende og sunn økonomi kjennetegnes av nye og bedre måter å gjøre ting på, effektive løsninger og smarte hoder. Dette er verdier disse medlemmer vil bygge videre på, ikke bygge ned. Undersøkelser som spør bedrifter hva som faktisk er det største hinderet for videre utvikling, viser at det er kompetanse - ikke kapital - bedrifter mangler.

Disse medlemmer vil derfor ha en næringspolitikk som speiler de reelle behovene et sunt næringsliv har. I Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett er samlede næringsrelaterte prioriteringer presentert. Sosialistisk Venstreparti vil i sum ha 1,5 mrd. kroner mer til et grønnere og mer innovativt næringsliv enn det regjeringen forslår.

Disse medlemmer viser til sine merknader under avsnitt 2.1.2 for en kortfattet oversikt over vår samlede næringslivspakke.

For rammeområde 9 foreslår disse medlemmer samlet sett et kutt på 36 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil i første rekke fremheve en økning på 60 mill. kroner til forsknings- og utviklingskontrakter. SND, som administrerer ordningene, viser selv til at etterspørselen av disse kontraktene overgår det tilbudet de kan gi. Forsknings- og utviklingskontrakter er en svært god form for næringspolitikk, fordi ordningen har en innovativ og teknologisk nyskapende innretning.

Disse medlemmer mener at regjeringens satsing på internett i kommunene er for svak. Disse medlemmer vil derfor bruke 28 mill. kroner ekstra til HØYKOM-satsing.

Disse medlemmer mener at den beste næringspolitikken er den som har en kvalitativ innretning. Derfor foreslår disse medlemmer å øke bevilgningene til Desinrådet med 2 mill. kroner, samt å øke tilskuddet til Norges Turistråd med 8 mill. kroner.

Disse medlemmer registrerer at det i dag skjer en komplett ukoordinert utbygging av fem ulike nett i Norge, uten at Regjeringen tar ansvar for helheten eller koordineringen. Nettene er lagt under hver sine departement; Tetra-nett for nødsamband (justis), GSM-R for tog (samferdsel), digitalt bakkenett til NRK/TV2 (kultur), UMTS for mobilnett (næring) samt regulær bredbåndsutbygging (Telenor/privat). Teknologirådet anslår omfanget av utbygginga til "titalls milliarder kroner", uten at Næringsdepartementet har vist ambisjoner om koordinering. I verste fall leder denne utbygginga til kaos og fem ulike systemer som ikke "kan snakke" med hverandre, og muligheten for bruk av et titalls milliarder av offentlige kroner mer enn nødvendig som kunne vært brukt til andre og bedre formål. Disse medlemmer vil derfor sette av 4 mill. kroner til et arbeid for økt koordinering av nettutbyggingene, samt en nasjonal høring omkring disse spørsmålene.

Disse medlemmer mener at ingen næringer trenger spesielle skattefritak for å være konkurransedyktige. Norsk næringsliv skal være best mulig, ikke billigst mulig. Redernæringa har i mange tilfeller brukt trusselen om utflagging som brekkstang mot staten for å få spesielle letter i beskatning. Dette er utenfor en hver moralsk oppførsel. For å motvirke disse kreftene foreslår disse medlemmer å øke NIS-avgiftene med 10 mill. kroner i året.

Disse medlemmer vil peke på at etter en jevn vekst i volum og verdi gjennom første del av 90-tallet, har reiselivsnæringene opplevd stagnasjon og tilbakegang fra 1998 og frem til i dag. Reiselivsnæringa er en viktig distriktsnæring, og sikrer bosetting. Dette er en av årsakene til at Stortinget har gått inn for en nødvendig opptrapping av den offentlige markedsføringsinnsatsen, for å øke kjennskap og reiselyst til Norge. Arbeidet med merkevarebygging er godt i gang, og i lys av dette og nåsituasjonen med en stadig sterker norsk krone, er det uheldig at tilskuddet til internasjonale markedsføring blir kuttet. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen til internasjonal markedsføring av Norge med 8 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at verftsstøtten, som en følge av EUs regelverk og EØS-avtalen, ble avvirket fra 1. januar 2001, og at det således ikke ble bevilget midler til dette i 2003. Disse medlemmer har imidlertid merket seg at Næringsministeren har understreket at dersom EU innfører verftsstøtte, må Norge vurdere systemet på nytt.

Disse medlemmer vil kutte driften av Haldenreaktoren, med 90 mill. kroner. Natur og Ungdom peker på at

"forskningen på Haldenreaktoren styrker den mest forurensende typen atombrensel, MOX. Dette brenselet produseres ved Sellafieldanlegget i Storbritannia. Produksjonen her fører til store utslipp av radioaktivitet til norske havområder. Norsk Utenrikspolitisk Institutt har tidligere slått fast at forskningen på MOX i Halden indirekte bidrar til økt lønnsomhet for Sellafieldanlegget". (fra NUs hjemmesider)

Disse medlemmer vil, som en del av å dreie offentlig sektor fra stats- til lokalstyre, kutte mellom én og fem millioner i hhv. Næringsdepartementet, Styret for det industrielle rettsvern, Justervesenet, Brønnøysundregistrene og Sjøfartsdirektoratet. Disse medlemmer registrerer også at Eksportrådet i synkende grad er finansiert av eksportbedriftene, og mener at dette er en uheldig utvikling. Disse medlemmer foreslår derfor et kutt på 10 mill. kroner til Eksportrådet.

Disse medlemmer vil kutte 10 mill. kroner til Norsk Romsenter, med bakgrunn i at denne forskningen har liten relevans for sivile formål.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 9 settes til 1 740 815 000 kroner, som er 354 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.9.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til alternativt budsjett fra Senterpartiet og foreslår at rammeområde 9 bevilges med 2 486 315 000 kroner, snaut 1,1 mrd. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem vil understreke at det er avgjørende å legge til rette for verdiskaping og konkurranse-dyktige arbeidsplasser over hele landet. Særlig viktig er det å dyrke fram nye initiativ og ny virksomhet.

Dette medlem viser til at norsk fastlandsindustri er inne i en vanskelig situasjon knyttet til den økonomiske utviklingen både nasjonalt og internasjonalt. Det er viktigere enn noen gang å legge opp til en politikk som kan redusere skadevirkningene for industrien. En fornuftig industri- og næringspolitikk må baseres på et samvirke mellom private krefter og offentlig innsats.

Dette medlem anser det som viktig at det føres en politikk som kan bidra til redusert rente og en redusert og stabil kronekurs. Dette medlem er av den oppfatning at det bør skje gjennom en balansert økonomisk politikk og ved at man vektlegger stabil kronekurs sterkere enn tidligere.

Dette medlem vil påpeke viktigheten av å ha et offensivt og målrettet virkemiddelapparat i nærings-

politikken. Den nedbyggingen av SND som stortingsflertallet la opp til i statsbudsjett for 2002, vakte sterk motstand blant sentrale industriledere. Økt arbeidsledighet og nedbygging av industrien må møtes aktivt og med nye virkemidler. I en slik situasjon vil også tilgangen på kapital være avgjørende for nyskaping. Senterpartiet forslår på denne bakgrunn å øke bevilgningene til SND med 336 mill. kroner.

Dette medlem vil spesielt peke på situasjonen innenfor møbelindustrien. Dette er en industrigren med høy eksportandel. Tall fra utgangen av september 2002 viser at eksporten har falt med 9 pst., noe som tilsvarer omlag 200 mill. kroner i tapt omsetning. Dette medlem mener dette er en framtidsrettet industrigren i Norge, og at man med beskjeden offentlig satsing kan bidra til økt vekst og ytterligere eksport. Bransjen har selv tatt initiativ til en innovasjonssatsing hvor omstilling, designutvikling og internasjonal markedsføring er viktige stikkord. Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår en statlig medfinansiering til en slik innovasjonssatsing på 10 mill. kroner.

FoU-kontrakter mellom offentlig og privat virksomhet har hatt positiv effekt og bør økes betraktelig. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor bevilgningene foreslås økt med 64,1 mill. kroner.

Dette medlem viser til at en endring av reglene for lønnsplikt under permittering vil medføre en betydelig økt kostnad for bedriftene og kan føre til flere oppsigelser og dermed økt ledighet. Dette medlem vil understreke betydningen av å redusere kostnadene for næringslivet ved at avskrivningsregelene endres, og vil foreslå dette.

Dette medlem viser til at et enstemmig storting i 2001 vedtok en 5-årig opptrappingsplan for markedsføringsarbeidet av Norge i utlandet. Det er derfor sterkt beklagelig at regjeringen kutter støtten til reiselivstiltak. Dette medlem vil påpeke at man gjennom beskjeden statlig støtte henter svært god gevinst for de mange reiselivsbedrifter i hele landet.

Dette medlem viser til regjeringens forslag om endrede rammebetingelser for norske sjøfolk. Dette medlem vil understreke de maritime næringenes viktige posisjon i vårt næringsliv, og hvor viktig det er å bidra til rammebetingelser som gjør næringene konkurransedyktige internasjonalt. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor det foreslås 230 mill. kroner til refusjonsordning for sjøfolk.

Dette medlem støtter innføring av en nettolønnsordning for sjøfolk.

Dette medlem mener god infrastruktur er en nødvendig forutsetning for vekst og utvikling i hele landet. Dette medlem konstaterer at bredbåndsutbyggingen skjer langsommere en det regjering og storting tidligere har forutsatt. Dette medlem mener det dermed må være en helt annen og mer ambisiøs satsing fra det offentliges side for å sikre at vi ikke får et digitalt Forskjells-Norge, og viser til Senterpartiets budsjett hvor det foreslås 500 mill. kroner i tilskudd til bredbåndsutbygging.

3.2.9.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 9 settes til 2 100 815 000 kroner, som er 714 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem er skeptisk til den nedprioriteringen av kystnæringene og skipsfart som det legges opp til i Regjeringens budsjettforslag for 2002, jf. St.prp. nr. 1 (2001-2002) med Tillegg nr. 1-4. Dette medlem ønsker en sterkere satsing på skipsfartsnæringen, slik at denne får tilnærmedesvis like vilkår som tilsvarende næringer har i andre land. Dette medlem mener at det er viktig at Norge opprettholder det høye kompetansenivået som næringen har. Derfor vil dette medlem foreslå at tilskuddsordningen til sysselsetting av sjøfolk holder fram. Dette medlem viser til sitt forslag i revidert budsjett for 2002 om nettolønnsordning, og vil foreslå at det innføres en nettolønnsordning med virkning fra 1. januar 2003 for alle norske sjøfolk som er utsatt for internasjonal konkurranse. Når våre naboland har innført nettolønnsordninger for sine sjøfolk, medfører det at den norske sjømannen blir utkonkurrert fordi kostnadene ved å ansette norske sjøfolk blir for høye. Dersom Norge også i fremtiden skal være en av verdens fremste skipsfartsnasjoner, er det helt nødvendig at det innføres rammebetingelser for norsk skipsfart som er på nivå med de beste i verden.

Dette medlem viser til Regjeringens forslag om endrede rammebetingelser for norske sjøfolk. Dette medlem vil understreke de maritime næringenes viktige posisjon i vårt næringsliv, og hvor viktig det er å bidra til rammebetingelser som gjør næringene konkurransedyktige internasjonalt. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett for 2003 hvor det foreslås 210 mill. kroner til refusjonsordning for sjøfolk.

Dette medlem synes det er viktig at også verftsindustrien får samme økonomiske rammer som industrien i EU nå ser ut til å ville nyte godt av.

Dette medlem ønsker en stat som tar aktivt ansvar for å styrke norske private eiermiljøer i en tid hvor staten fremstår som den største eier av næringsvirksomhet. Det er derfor nødvendig med en debatt om hvordan oljeformuen skal disponeres, og at det bør åpnes for at en større del av denne kan investeres i norske selskaper gjennom såkornfond eller fonds hvor private interesser og staten investerer i fellesskap.

Dette medlem vil understreke at Norge er et land dominert av småbedrifter hvor hele 96 pst. av alle virksomheter har under 20 ansatte. Det må derfor skapes en næringspolitikk som også ivaretar interessene til disse virksomhetene. Små bedrifter har vanligvis mindre

muligheter til risikospredning. Derfor er stabile rammevilkår spesielt viktig for nyetableringer og lønnsom utvikling i slike virksomheter. Kystpartiet mener det er viktig at skattesystemet stimulerer til aktivt privat eierskap. Det krever at aktive private ikke diskrimineres, og at rammevilkårene er slik at både norske og utenlandske investorer velger å investere i norsk næringsliv. Det nåværende skattesystemet oppfyller ikke disse kravene. Det er viktig å påpeke at skatten på kapitalinntekter der hvor eieren selv er aktiv ikke er 28 pst., som det ofte hevdes, men langt høyere. Kystpartiet går derfor inn for å fjerne delingsmodellen. I tillegg kommer den høye norske arveavgiften som bidrar til at nye generasjoner ikke kan ta over virksomheter som er bygget opp av familien over flere generasjoner. Resultatet er at skattesystemet og nivået motvirker privat kapitaldannelse og stimulerer til kapitalflukt.

Dette medlem registrerer at det i dag skjer en ukoordinert utbygging av fem ulike nett i Norge, uten at Regjeringen tar ansvar for helheten eller koordineringen. Nettene er lagt under hver sine departement; Tetra-nett for nødsamband (justis), GSM-R for tog (samferdsel), digitalt bakkenett til NRK/TV2 (kultur), UMTS for mobilnett (næring) samt regulær breibandsutbygging (Telenor/privat). Teknologirådet anslår omfanget av utbygginga til "titalls milliarder kroner", uten at Næringsdepartementet har vist ambisjoner om koordinering. Dette medlem vil peke på at dette i verste fall vil kunne lede denne utbyggingen til kaos og til at de fem ulike systemene ikke har mulighet til felleskommunikasjon. Det er også en stor muligheten for at man bruker flere milliarder av offentlige kroner mer enn nødvendig. Disse pengene kunne vært brukt til andre og bedre formål. Dette medlem vil derfor sette av 4 mill. kroner til et arbeid for økt koordinering av nettutbyggingene, samt en nasjonal høring omkring disse spørsmålene. Dette medlem mener god infrastruktur er en nødvendig forutsetning for vekst og utvikling i hele landet. Dette medlem konstaterer at breibandsutbygginga skjer langsommere enn det Regjering og Storting tidligere har lagt til grunn. Dette medlem mener det dermed må være en mer ambisiøs og koordinert innsats fra styresmaktene for å hindre at man får et digitalt forskjells-Norge. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett hvor det foreslås 500 mill. kroner i tilskudd til breibandsutbygging.

Dette medlem viser til at Kystpartiet flere ganger har støttet forslag om å redusere skjemaveldet for næringslivet. Dette medlem er kritisk til at Brønnøysundregistrene er en betydelig netto inntektskilde for staten. Derfor bør det startes et arbeid for at gebyrene til registrene blir kraftig redusert og etter en overgangsfase kun baseres på selvkost.

3.2.9.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 9

Tabell 3.18

Forslag til netto rammesum for rammeområde 9

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	1 386 815	—
H, KrF og V	1 386 815	0
Ap	2 070 815	+684 000
FrP	1 827 615	+440 800
SV	1 740 815	+354 000
Sp	2 486 315	+1 099 500
Kp	2 100 815	+714 000

3.2.10 Rammeområde 10 (Fiskeri), under næringskomiteen

3.2.10.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.19

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)	
1000 Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)	75 350
1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner	6 900
1030 Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	309 700
1040 Til gjennomføring av fiskeriatvaten	70 000
1050 Diverse fiskeriformål	13 500
2415 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	10 300
Sum utgifter rammeområde 10	485 750
Inntekter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)	
4000 Fiskeridepartementet (jf. kap. 1000)	10
4030 Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)	51 645
Sum inntekter rammeområde 10	51 655
Sum netto rammeområde 10	434 095

3.2.10.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.10.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Regjeringens forslag til budsjett som er et budsjett for økt verdiskaping i fiskerisektoren, blant annet gjennom økt innsats til forskning. Disse medlemmer viser til at bevilgningen til Norges forskningsråd økes med 15,5 mill. kroner. Veksten skal dekke økt grunnbevilgning til Fiskeriforskning, økt satsing på torsk og transportrettet forskning og utvikling (FoU). Disse medlemmer støtter Regjeringen i forslaget om å bevilge

10 mill. kroner til et marint innovasjonsprogram som skal forvaltes av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND). Programmet skal prioritere prosjekter som bygger opp under de øvrige satsingsområder i budsjettet for å fremme økt marin verdiskaping. Disse medlemmer viser til at målet med programmet er å bidra til å utvikle nyskapende og internasjonalt ledende produkter og produksjonsprosesser. Særlig skal det legges vekt på å utvikle torsk som oppdrettsart. Disse medlemmer foreslår at rammeområde 10 bevilges med 434 095 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.10.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter hovedprioriteringene i Fiskeridepartementets budsjett som innebærer en tilrettelegging for økt verdiskaping, styrket sjøsikkerhet og modernisering, effektivisering og forenkling i offentlig sektor. Disse medlemmer understreker at Norge har fortrinn innen fiskeri og havbruk gjennom naturgitte rammebetingelser, og videre at fiskeri- og havbruksnæringen har særlig betydning for verdiskaping og bosetting langs store deler av kysten.

Disse medlemmer viser til at arbeiderpartiregjeringen i sitt Langtidsprogram, St.meld. nr. 30 (2000-2001), fremhevet marin sektor som en av fire sektorer hvor Norge har særlige fortrinn som vi må bygge opp under. Disse medlemmer vil peke på at regjeringen Stoltenberg fulgte opp dette i sitt forslag til statsbudsjett for 2002 gjennom å øke satsingen på marin forskning og utvikling og bevilge penger til næringsutvikling i marin sektor over SND. Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II kuttet store deler av disse bevilgningene i inneværende års budsjett.

Disse medlemmer viser til målsettingen om å trappe opp norsk forskningsinnsats til minst gjennomsnittlig OECD-nivå innen 2005 og de føringer som ble gitt om tilføring av offentlig kapital til selskapet Protevs AS i Bergen i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2002. Disse medlemmer forutsetter at det innenfor eksisterende budsjett i samarbeid mellom involverte departementer og institusjoner finnes en løsning som sikrer at selskapet Protevs AS får tilførsel av nødvendig kapital fra det offentlige i 2003.

Disse medlemmer viser til at satsing på innovasjon og marin forskning og utvikling er en helt nødvendig forutsetning for å hente ut verdiskapingspotensialet i marin sektor, og foreslår å øke bevilgningen til SNDs program for innovasjon og maritim forskning med 20 mill. kroner utover Regjeringen forslag.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 454 095 000 kroner under rammeområde 10. Dette er 20 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.10.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 10 settes til 350 095 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 84 000 000 kroner.

Disse medlemmer er overbevist om at den maritime sektoren relativt sett vil ha større betydning for Norges økonomi, samfunnsliv og næringsliv i årene som kommer. Dette krever imidlertid at det legges til rette for en bærekraftig utnyttelse av fisk, skalldyr, sjøpattedyr, skjell, tang og alger m.v.

Norge har naturgitte forhold som muliggjør høsting av marine ressurser på en god og effektiv måte. Disse medlemmers målsetning er å gi næringen så gode

rammevilkår at offentlige overføringer blir unødvendige.

Dereguleringen og liberaliseringen av fiskerinæringen går langsomt. Hva som burde vært en effektiv og frittstående næring er fortsatt hindret på grunn av offentlige tiltak, reguleringer og lovpålegg. Disse medlemmer erkjenner imidlertid at fiskerinæringen må reguleres til en viss grad, blant annet fordi ingen har naturlig eiendomsrett til havets ressurser. Det er likevel for stor avstand mellom en fornuftig regulering basert på å sikre konkurransefrihet innen næringen og dagens mengde av reguleringer, forskrifter og regler. Disse medlemmer mener det er behov for omfattende endringer for at rike fiskefelt kan utnyttes på en måte som gir bedre lønnsomhet. Et system med omsettelige kvoter innen tradisjonell fiskerinæring vil avklare hvor mange arbeidsplasser det er grunnlag for. En øvre grense for årsfangsten, fastsatt for å sikre fiskebestandene, fordeles til næringsutøvere i form av kvoter. Et slikt system vil oppmuntre til en tilpasning som gir størst mulig fortjeneste av den begrensede mengde fisk det er tillatt å ta opp. Et omsettelig system vil etablere et marked som vil avdekke hvor mange det er plass til i næringen, hvis den skal gi både aktørene og samfunnet tilfredsstillende avkastning. Dette vil føre til kostnadseffektivitet i fangstleddet samt gi bedre samsvar mellom investering og ressursgrunnlag.

Det er viktig med en bærekraftig høsting av sjøpattedyr. Sjøpattedyr er en del av det økologiske systemet. En fornuftig beskatning vil ha positive konsekvenser for bestanden av en rekke fiskeslag. Bestanden av sel blant annet i Øst- og Vestisen er nå blitt så stor at den er i ferd med å bli en trussel for enkelte fiskebestander. Derfor vil disse medlemmer arbeide for en økning av selfangsten blant annet gjennom å etablere en avtale med Russland om dette.

Den norske vågehvalen er en fullt lovlig og bærekraftig næringsvei. Fangsten bidrar til å skape lønnsomme arbeidsplasser for fangere, produsenter og tilhørende næringer langs kysten.

Disse medlemmer mener det er for strenge vilkår for tildeling av konsesjon for havbruk/oppdrett og at dette virker negativt for næringen. Konsesjonsordningen bør derfor fjernes og begrensninger skal kun være de som følger av forurensnings- og veterinære hensyn.

Disse medlemmer vil arbeide for at de kommuner som har naturlige forhold for havbruk/oppdrett skal tilrettelegge i sine reguleringsplaner for slik næringsvirksomhet. Førkvoter innen havbruk/oppdrettsnæringen er et utidig inngrep i den enkelte bedrift og må derfor bringes til opphør. Dagens reguleringer med hensyn til volumbegrensninger i oppdrettsanlegg er for strenge og disse medlemmer vil derfor overlate til den enkelte næringsdrivende å bestemme størrelse på sitt anlegg så lenge veterinær- og forurensningshensyn ikke tilsier noe annet.

Disse medlemmer ser behovet for å skille mellom konsesjoner for laks og ørret. Det må legges til rette for oppdrett av andre maritime arter som f.eks. kveite, torsk, skjell, piggvar m.m. Det er i den sammen-

heng behov for å kanalisere en større del av dagens forskningsmidler til fiskeri- og oppdrettsnæringen.

Disse medlemmer vil arbeide for at myndighetene tilrettelegger forholdene for næringen på en måte som muliggjør en målrettet satsning på miljøforbedringer. Økt teknologiutvikling vil på sikt gi store økonomiske og miljømessige besparelser. Disse medlemmer vil også arbeide for at rømming av oppdrettsfisk skal behandles som punktutslipp.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 8 (2002-2003).

3.2.10.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti viser til at fiskerinæringa er grunnlaget for busetjing langs kysten. Om næringa blir forvalta ut frå omsyn til økonomisk og økologisk berekraft, vil fiskeria også i framtida vere berebjelken i kystsamfunna. Tendensen til overbeskatning av viktige fiskeressursar som ein har sett dei siste åra, er ei av dei største truslane mot dette. Sosialistisk Venstreparti meiner derfor den sentrale utfordringa i fiskeripolitikken er omlegging til eit meir kystnært fiske. Dette er viktig av omsyn til ressursforvaltninga, men og i forhold til busetjing og verdiskaping på land. Busetjinga i distrikta er i stor grad avhengig av næringsutviklinga.

Det har i den seinare tida vore merksemd rundt forubbing av fiskerinæringa. Desse medlemene ønskjer å vise til at det viktigaste tiltaket for at ungdom skal finne seg levebrød i fiskeria, er at dei faktisk har rett til å drive med fiske. Dei fiskeripolitiske grepa som har vore tatt - og ikkje tatt - sia fartøykvoteordninga vart innført for kystflåten, går i feil retning. Det er derfor nødvendig å gjere grep i forhold til rekrutteringa til fiskerinæringa. Rekruttering er ikkje utelukkande eit offentleg ansvar, men fellesskapet må vere med å ta ansvar om ein verkeleg meiner dette er framtidsnæringar. Regjeringa sitt forslag om å halvere bevilginga til Fiskerinæringens Kompetansesenter (FINKO), er eit steg i feil retning. Sosialistisk Venstreparti ønskjer å vidareføre bevilgingane til FINKO på 2001-nivå, som inneber ein auke på 9 mill. kroner i forhold til forslaget frå Regjeringa.

Desse medlemene meiner at om den norske havbruksnæringa skal vere verdsléiande i framtida, må det satsast på kunnskap. Næringa er eksportorientert og avhengig av tillit i marknaden, og dermed sårbar. Ei havbruksnæring som i større grad tar omsyn til miljøet, er derfor nødvendig for å trygge arbeidsplassane.

Det er knytt ein del miljørelaterte utfordringar til næringa, som rømming, sjukdommar og liknande. Kommunane har dessutan utgifter knytt til utarbeiding av kystsoneplanar. Desse medlemene er leie for at stortingsfleirtalet gjekk inn for ei konsesjonsavgift som går rett i statskassen. Sosialistisk Venstreparti vil også i framtidige konsesjonsrundar legge vekt på at lokale ressursar skal gi lokal avkastning.

Desse medlemene viser til den vanskelege situasjonen som fiskeri- og havbruksindustrien er inne i for

tida. Sterk krone og høg rente rammar desse eksportretta næringane hardt. I tillegg må ein erkjenne at marknadssituasjonen er ei utfordring. Desse medlemene viser i denne samanhengen til omtalen av Sosialistisk Venstrepartis finans- og pengepolitikk og øvrige næringspolitiske satsingar.

Desse medlemene viser til at dei marine næringane er spådd ei framtid som nasjonale vekstnæringar. Skal dette skje, må vi forvalte ressursane våre rett. Fiskeri- og havbruksnæringa står samtidig overfor ei rekkje utfordringar. Politikarar og embetsverk har tatt næringane inn i varmen igjen, og desse næringane må i dag kunne seiast å vere politisk trendy. Altfor sjeldan blir likevel premisen for at denne veksten skal bli realitet nemnt: Nemleg intensivt forsknings- og utviklingsarbeid. Desse medlemene meiner følgjande område bør prioriterast i dette FoU-arbeidet:

- Styrking av ressursforskninga
- Forsking på miljøkonsekvensane av oppdrett
- Marint oppdrett, og i denne samanhengen moglege konsekvensar for villfiske

Desse medlemene viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett har funne rom for ei ekstra satsing på fiskeri- og havbruksretta FoU på til saman 200 mill. kroner. Ei slik satsing er ein føresetnad for at ein berekraftig vekst skal bli realitet.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 10 settes til 436 745 000 kroner, som er 2 650 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.10.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 10 bevilges med 521 595 000 kroner, som er 87,5 mill. kroner mer enn Regjeringens budsjettforslag for 2003.

Dette medlem ønsker å legge til rette for videre vekst i fiskerinæringen samtidig som det tas vare på det beste i vår ressursforvaltning på dette området. Dette medlem vil påpeke at det krevjer økt satsning på fiskeri- og havbruksnæringen gjennom Fiskeridepartementets budsjett og et aktivt forsknings- og utviklingsarbeid i hele marin sektor. Dette medlem vil peke på at fiskeindustrien er inne i en krisesituasjon. Dette medlem vil følge dette opp i budsjettsammenheng gjennom flere målrettede tiltak. Vi vet det ligger store muligheter for verdiskaping dersom Norge satser på marin og biomarin sektor for å øke kunnskapsinnholdet i produkter, på å utvikle bedre produkter i fiskeindustrien, og i å utvikle torsk og andre marine arter til oppdrettsformål.

Samarbeidsregjeringas tro på næringsnøytralitet har gått ut over SNDs og forskningsmiljøenes mulighet til å bidra til innovasjon og framtidig verdiskaping.

Dette medlem vil i budsjettet for 2003 prioritere forskning, utvikling og kommersialisering i marin og biomarin sektor, utvikling av nye marine arter, samt

bedre rammevilkår og utvikling av bedre produkter for industrien. Dette medlem vil derfor øke bevilgningene til de marine forskningsmiljøene, til Nyskappingsprogrammet og andre marine program i SND-regi, med 132,5 mill. kroner utover Regjeringens forslag, en oppstartsbevilgning på 10 mill. kroner til rådgivnings- og kommersialiseringsforetaket PROTEVS og til Fiskerier næringens kompetansesenter (FINKO) med 5 mill. kroner, slik at den viktige aktiviteten til FINKO kan videreføres på samme nivå som tidligere. Dette medlem viser videre til at Senterpartiet vil heve fiskernes inntekter gjennom å heve Fiskerfradraget til 100 000 kroner.

Dette medlem viser for øvrig til budsjettbehandlingen i næringskomiteen.

3.2.10.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 10 settes til 525 595 000 kroner, som er 91 500 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener at det til tross for fiskerier næringens store betydning for nasjonaløkonomien ikke bevilges midler som står i forhold til denne betydningen. Fiskerier næringen er, utenom oljeindustrien, den største eksportnæringen. Det satses for lite på å tilfredsstille kravene til nødvendig infrastruktur som f.eks. havner, farleder og veitransport for ferskfiskindustrien.

Dette medlem mener også at det ikke gis et tilstrekkelig tilbud om redningshjelp for næringene som er avhengig av å operere på havet og under værforhold som kan være særlig tøffe. Redningsselskapet er et av de viktigste elementene i redningstjenesten til sjøs. En velfungerende redningstjeneste er avgjørende særlig for kystfiskeflåten som bruker etter forholdene små båter som er spesielt sårbare for uvær. Uten en økning i ressursene til redningstjenesten vil vi trolig se en enda mindre satsing på kystfiskeflåten enn slik situasjonen er nå.

Dette medlem vil i forbindelse med de økende bevilgningene til Havforskningsinstituttet peke på de store variasjonene som forskerne opererer med i sine bestandsanslag for kvotebelagte fiskerier. Dette medlem er skeptisk til at så store ressurser som brukes til havforskning gir så usikre resultater, og stiller seg tvilende til at et nytt forskningsfartøy vil løse dette problemet, all den tid det stadig fra forskerhold gis uttrykk for det er feil i landingsdata som er årsaken til de usikre bestandsanslagene. Dersom dette er tilfellet må innsatsen i forskningen nå konsentreres om denne problematikken. Dette medlem fremmer derfor forslaget om økt bevilgning til Fiskerier og havbruksforskning på 10 mill. kroner. Dette medlem ønsker å peke på at det viktigste tiltaket for at ungdom skal finne seg levebrød i fiskerier næringen, er at ungdom får til å drive med fiske. De fiskeripolitiske tiltakene og ordningene som har vært siden fartøykvoteordningen ble innført for kystflåten, går i feil retning. Det er derfor nødvendig å endre holdningene i forhold til rekruttering til fiskerier næringen. Rekruttering er ikke utelukkende et offentlig ansvar, men fellesskapet må være med å ta ansvar om en virkelig mener dette er framtidsnæring. Regjeringens forslag om å halvere bevilgningen til Fiskerier næringens Kompetansesenter (FINKO), er et skritt i feil retning. Kystpartiet foreslår at overføringene til FINKO opprettholdes på 2001-nivå, noe som innebærer en økning på 9 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Dette medlem vil videre peke på de store problemene veksten i sjøpattedyrbestandene de siste årene skaper for kystbefolkningen, og for fastsettelsen av kvoter for kommersielt fiske. Dette medlem ser ikke at det i dette budsjett er tatt høyde for investeringer til oppgraderinger og nybygg av selfangstfartøy så vel som modernisering av industrien på land.

Dette medlem har flere ganger pekt på at informasjonsarbeidet vedrørende hval- og selfangst er viktig for å få aksept for eksport av produkter fra disse dyrene. Dette medlem har derfor flere ganger foreslått at bevilgningene til informasjonsarbeidet vedrørende fangst av sjøpattedyr skulle økes.

3.2.10.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 10

Tabell 3.20

Forslag til netto rammesum for rammeområde 10

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14	434 095	—
H, KrF og V	434 095	0
Ap	454 095	+20 000
FrP	350 095	-84 000
SV	436 745	+2 650
Sp	521 595	+87 500
Kp	525 595	+91 500

3.2.11 Rammeområde 11 (Landbruk), under næringskomiteen

3.2.11.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.21

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
1100	Landbruksdepartementet (jf. kap. 4100)	119 731
1107	Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 4107)	294 800
1110	Statens landbrukstilsyn (jf. kap. 4110)	105 661
1112	Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling m.m.	173 804
1114	Statens næringsmiddeltilsyn (jf. kap. 4114)	230 776
1115	Eablering av nytt mattilsyn	100 000
1140	Miljø- og næringstiltak i jordbruket	54 848
1142	Miljø- og næringstiltak i skogbruket	74 138
1143	Statens landbruksforvaltning (jf. kap. 4143)	164 736
1145	Jordskifterettene (jf. kap. 4145)	142 967
1146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 4146)	65 634
1147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 4147)	41 834
1148	Naturskade - erstatninger og sikring	90 356
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 4150)	11 729 165
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen	100 900
1161	Statskog SF - forvaltningsdrift	23 377
Sum utgifter rammeområde 11		13 512 727
Inntekter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
4100	Landbruksdepartementet (jf. kap. 1100)	401
4107	Statens dyrehelsetilsyn (jf. kap. 1107)	25 678
4110	Statens landbrukstilsyn (jf. kap. 1110)	88 050
4114	Statens næringsmiddeltilsyn (jf. kap. 1114)	316 413
4143	Statens landbruksforvaltning (jf. kap. 1143)	23 896
4145	Jordskifterettene (jf. kap. 1145)	13 182
4146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 1146)	17 402
4147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 1147)	28
4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 1150)	122 000
Sum inntekter rammeområde 11		607 050
Sum netto rammeområde 11		12 905 677

3.2.11.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.11.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringens budsjettforslag innebærer fornying og omstilling i det norske landbruket, som igjen skal gjøre næringen bedre rustet for fremtiden. Forslaget legger opp til en jordbrukspolitikk med færre reguleringer og enklere regelverk, stimulering av næringsutvikling, økt verdiskaping og mer markedsrettet produksjon. Det legges sterk vekt på miljøomsyn, bl.a. gjennom satsing på barskogvern og bioenergi, omstilling og forenklinger gjennom omorganiseringer, flytting av oppgaver til

kommunene, regelforenkling og innføring av elektronisk forvaltning.

Disse medlemmer viser til at det er lenge siden det har blitt gjort så store omprioriteringer på Landbruksdepartementets budsjett. Disse medlemmer viser da til omleggingen av skogpolitikken og etableringen av det nye mattilsynet. Disse medlemmer mener disse forslagene sammen med de endringene som er på gang i jordbrukspolitikken generelt, gir en politikk som legger til rette for nødvendig fornying og omstilling i landbruksnæringen. Disse medlemmer mener det er riktig at fokus i politikken nå er på den enkelte bonde og matprodusent som selvstendig næringsutøver.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 11 bevilges med 12 905 677 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.11.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at forutsetningen for landbruks- og matpolitikken, er forbrukerorientering og en effektiv og framtidsrettet politikk som ser samfunns- og næringshensyn i sammenheng.

Disse medlemmer vil peke på at landbrukspolitikken omfatter arealforvaltning, jord- og skogbruk, husdyrhold, reindrift og utvikling av nye næringer med utgangspunkt i landbruket. Landbrukspolitikken skal sikre ressursgrunnlaget for landbruksproduksjon, utvikle kunnskapsgrunnlaget i landbruket og medvirke til verdiskaping og sysselsetting i hele landet med utgangspunkt i landbruket og landbruksbaserte produkt.

Disse medlemmer understreker at matpolitikken skal sikre forbrukerne trygg mat av riktig kvalitet gjennom en sunn matproduksjon, og legge til rette for et ernæringsmessig fullgodt kosthold. Disse medlemmer vil legge stor vekt på tiltak for å sikre forbrukerne trygg matvarer og for å sikre et mer forbrukerrettet landbruk. Disse medlemmer støtter målet om at 10 pst. av det totale jordbruksarealet skal være økologisk innen 2010.

Disse medlemmer mener at det er nødvendig å øke verdiskapingen i jord- og skogbruket og i foredlingsindustrien, og støtter forslaget om bevilgninger til Verdiskapingsprogrammet for norsk matproduksjon.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår en omlegging av skogpolitikken og at støtten til skogkultur og transport kuttes helt ut i Regjeringens fremlegg. Disse medlemmer vil bevilge 30 mill. kroner i tilskudd til skogkultur, for å sikre kultivering og produksjon i skogen, og for å sikre uttak og videreforedling av norsk skog.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått en reduksjon på 3 mill. kroner i slakteristøtten. Disse medlemmer vil peke på at omstillingsstøtten skal bidra til å jevne ut kostnadene som slakteriene har til kjøttkontroll, og at støtten særlig er rettet inn mot små slakteri. Disse medlemmer støtter ikke Regjeringens forslag, og foreslår å øke bevilgningen med 3 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at bevilgningen er av betydning for utviklingen av lokal produktutvikling.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen følger opp arbeidet med å etablere et felles mattilsyn for landbasert og sjøbasert matproduksjon og viser til St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 8. På bakgrunn av at et flertall i Stortinget under behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett vedtok å slå sammen mattilsynet for landbaser- og sjøbasert mat, vil disse medlemmene støtte hovedlinjene i den foreslåtte omorganisering av et nytt mattilsyn, og viser til behandlingen i næringskomiteen.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 12 938 677 000 kroner under rammeområde 11. Dette

er 33 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.11.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 11 settes til 7 658 453 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 5 247 224 000 kroner.

Disse medlemmer ønsker en landbrukspolitikk der man går bort fra politisk styring og over til å anse bonden som en selvstendig næringsdrivende. Dette krever radikale endringer på flere områder. Disse medlemmer vil jobbe for et landbruk som gir den enkelte produsent et reelt valg til produksjon innenfor de rammer som markedet, egeninteresser og økonomi setter.

En omlegging av landbrukspolitikken vil få konsekvenser for enkelte bønder. Det er derfor nødvendig å innføre en kompensasjonsordning som gjør det mulig for berørte å få økonomisk handlingsrom i en overgangsperiode.

Myndighetene har valgt å prioritere overføringer av ca. 12 mrd. kroner i tillegg til skjermingsstøtten og annen støtte som ligger utenfor avtaleverket, til utøver innen en enkelt næring. Enorme overføringer tilflytes jordbruket hvorav en høy prosentandel er deltids- og hobbybønder.

Skjermingen fra markedet har gitt næringen en svakere motstandskraft overfor nye behov og betingelser. Vesentlige inntekter har vært hentet ut gjennom forhandlinger og lobbyvirksomhet. Derfor vil den kommende tilpasningen til konsumentene og nye spilleregler bli harde. Landbruksnæringen vil delvis bli utsatt for konkurranse i årene som kommer. Det logiske vil da være å liberalisere lovverket og redusere ambisjonene om å styre bruksstrukturen i takt med denne utviklingen. Når landbrukets utøvere i tiden fremover må ta større ansvar for egen inntekt, burde forholdene legges til rette. Dette kan gjøres gjennom å redusere omfanget av de reguleringer som hindrer landbruket i å være rasjonelt og effektivt. Jord- og konsesjonslovgivningen står sentralt i dette bildet. Bøndene har etter hvert blitt fratatt sin eiendomsrett, sin selvråderett og gjort avhengige av politikernes gunst. Alle vesentlige eierfunksjoner er overtatt av politikere og byråkratiet gjennom konsesjonslover, slik at primærprodusentene i matvareproduksjonen ikke fritt kan kjøpe eller selge landbruksarealer, velge driftsform, ikke selv bestemme antallet høner eller svin som skal produseres og ikke kunne begynne med melkeproduksjon uten å få kjøpt melkekvote av staten.

Det foreligger et sterkt behov for en ny landbrukspolitikk som krever radikale endringer av rammebetingelsene for jordbrukets og bygdens samlede næringsliv. Derfor er det viktig å avvikle ordningene med næringsavtaler, enten det gjelder en jordbruksavtale, fiskeriavtale eller en reindriftsavtale. Videre må det gis spillerom for utvikling gjennom å oppheve alle produksjonsbegrensninger, oppheve konsesjonsgrenser for ervervsmessig husdyrhold, avvikle restriksjoner

på salg av jord- og skogeiendommer, oppheve konsejns-, bo- og drivepliktsbestemmelsene. Det er også viktig å avvikle særlovgivningen innenfor bondesamvirket fordi den begrenser konkurransen og dermed presser prisene oppover.

Disse medlemmers politiske mål for landbrukssektoren er avmonopolisering, innføring av fri konkurranse, tilpasning til internasjonale forhold og til innenlandsk økonomi. En konkurransedyktig landbruksnæring betinger effektiv drift gjennom produktivetsforbedringer.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 8 (2002-2003).

3.2.11.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at en innovativ, nyskapende og sunn økonomi kjennetegnes av nye og bedre måter å gjøre ting på, effektive løsninger og smarte hoder. Dette er verdier som i høyeste grad er aktuelle for norsk landbruk, og som disse medlemmer vil bygge videre på, ikke bygge ned. Disse medlemmer vil derfor ha en politikk som speiler og understøtter de reelle behovene et sunt norsk landbruk har.

Disse medlemmer mener norsk landbruk har tre utfordringer fremover, som henger sammen. For det første må landbruket jobbe for å styrke rekrutteringsgrunnlaget, for å styrke engasjementet, optimismen og evnen til å tenke annerledes i næringa. For det andre må landbruket jobbe for å utvikle og kommersialisere markedets beste landbruksråvarer og -produkter. En slik utvikling og kommersialisering må i mye større grad enn i dag involvere dagligvarekjeder. For det tredje må næringa jobbe for å utvikle kvalitet gjennom dyrevelferd og økologisering/trygg mat.

Disse medlemmer påpeker at mange av disse utfordringene må næringa ta fatt i selv. Disse medlemmer vil likevel understreke at Stortinget må være en pådriver og medhjelper i disse prosessene. Disse medlemmer vil derfor vise til Dokument nr. 8:6 (2002-2003) om rekruttering i arbeidslivet, som tar opp et forslag om å utrede og bøte på årsakene til manglende nyrekruttering til bl.a. landbruket.

For rammeområde 11 foreslår disse medlemmer samlet sett en økning på 345 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Disse medlemmer mener at landbruksstøtte må dreies fra volumstøtte til en støtte innrettet mot utvikling og kommersialisering av markedets beste landbruksråvarer og -produkter, med vekt på dyrevelferd og økologisering/trygg mat. Disse medlemmer vil på denne bakgrunnen bruke 100 mill. kroner mer på dyrevelferdstiltak enn det Regjeringen legger opp til. Disse medlemmer vil samtidig bruke 100 mill. kroner på økologisering av landbruket, og 100 mill. kroner mer på rekruttering i landbruket.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen foreslår å kutte tilskudd til skogkultur. Dette er meget dramatisk for skogbruket, spesielt for Vestlandet, Trøn-

delag og Nord-Norge. For en rekke områder er tilskuddet en forutsetning for å holde skogkulturaktiviteten oppe. Mange steder har langsiktige investeringer vært prioritert frem til nå, og må prioriteres også fremover. Hvis ikke blir nedgangen i aktiviteten dramatisk redusert, ikke bare på skogplantingen, men også innen ungskogpleie, tynning og hogstaktivitet. Det vil fortsatt være god forvaltning av offentlige midler å investere i en utpreget fornybar ressurs. Derfor foreslår disse medlemmer til sammen 161 mill. kroner ekstra til skogkultur og satsing på bioenergi.

I en strategi for økt økologisering av landbruket må bruken av kunstgjødsel tas opp til vurdering. Disse medlemmer foreslår at kunstgjødselavgiften gjeninnføres, anslått 100 mill. kroner, for å dempe bruken av kunstgjødsel.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 11 settes til 13 350 677 000 kroner, som er 445 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.11.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til alternativt budsjett fra Senterpartiet og foreslår at rammeområde 11 settes til 13 055 677 000 kroner, 150 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at norsk landbruk står overfor betydelige utfordringer framover. Dette medlem vil arbeide et aktivt landbruk over hele landet. Ren og trygg mat, direkte og indirekte verdiskaping og et velholdt kulturlandskap er verdier vi som samfunn skal ta oss råd til å prioritere.

Dette medlem mener det er et overordnet mål å føre en politikk som ivaretar disse verdiene i norsk jordbruk. Gjennom å gi de som ønsker landbruk som levevei muligheter til å hente en inntekt som står i samsvar med arbeidsmengden på bruket vil vi bidra til å sikre framtidig ressursutnyttelse i landbruksnæringa. Dette medlem ønsker en variert bruksstruktur, for å ivareta næringa og bygdekulturen.

Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor det bevilges 100 mill. kroner for å lette generasjonsskifter. Dette medlem vil påpeke at framtiden for norsk landbruk avhenger av god rekruttering. Det er derfor viktig at generasjonsskifte kan gjøres så smidig som mulig.

Dette medlem vil vise til at Regjeringen foreslår å fjerne omstillingsstøtten til små slakterier. Dette medlem går imot dette og viser til Senterpartiets merknad i fagbudsjettet.

Dette medlem mener det er nødvendig å føre en aktiv skogpolitikk. Dette er en langsiktig ressurs hvor det er lagt ned store investeringer som må ivaretaes. Dagens tømmerpriser er historisk lave, og avvirkingen er redusert betraktelig. En forskningsrapport fra Nord-Trøndelagsforskning viser at lave tømmerpriser og reduksjon i statstilskuddet til skogkultur er to av de viktigste årsakene til lavere avvirking. Regjeringens forslag til endringer i skogpolitikken vil favorisere de store skogbrukerne, og de mest lettdrevne skogarea-

lene. Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge med små arealer, vanskeligere terreng og stort innslag av massevirke kommer dårligst ut. Dette medlem kan ikke akseptere en endring som har en slik uheldig geografisk slagside og viser i den sammenheng til den satsing sentrumsregjeringen fikk flertall for i forbindelse med behandlingen skogmeldingen i 1999.

Dette medlem ønsker at man gjennom en framtidrettet skogpolitikk skal sikre langsiktig satsing og derved bidra til at treforedlingsindustrien med tusenvis av ansatte og høy eksportandel sikres god råstofftilgang. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor det ligger inne en økning i bevilgningen til skogkultur med 50 mill. kroner.

Dette medlem viser til tilleggsproposisjon nr. 8 Om organisering av matforvaltningen m.m. Dette medlem viser til Senterpartiets merknader om dette i fagbudsjettet for Landbruksdepartementet.

3.2.11.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 11 settes til 13 055 677 000 kroner, som er 150 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener det er et grunnleggende ansvar for myndighetene å føre en politikk som ivaretar

disse verdiene i norsk jordbruk. Gjennom å gi de som ønsker landbruk som levevei muligheter til å hente en inntekt som står i samsvar med arbeidsmengden på bruket vil vi bidra til å sikre framtidig ressursutnyttelse i landbruksnæringa. Dette medlem ønsker en variert bruksstruktur, for å ivareta næringen og bosetningen. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett for 2003 hvor det bevilges 100 mill. kroner til bygdeutvikling.

Dette medlem mener det er nødvendig å føre en aktiv skogpolitikk. Dette er en langsiktig ressurs hvor det er lagt ned store investeringer som må ivaretaes. Dagens tømmerpriser er historisk lave, og avvirkingen er redusert betraktelig. Dette medlem ønsker at man gjennom en framtidrettet skogpolitikk skal sikre langsiktig satsing og derved bidra til at treforedlingsindustrien med tusenvis av ansatte og høy eksportandel sikres god råstofftilgang. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett for 2003 hvor det ligger inne en økning i bevilgningen til skogkultur med 50 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Kystpartiet går i mot avgifter på livsnødvendigheter som mat. Dette medlem har derfor fremmet forslag om halvering av matmomsen. Det vil kunne gi bedre rom for det norske landbruket og kunne hindre noe av handelslekkasjen med matvarer.

3.2.11.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 11

Tabell 3.22

Forslag til netto rammesum for rammeområde 11

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	12 905 677	—
H, KrF og V	12 905 677	0
Ap	12 938 677	+33 000
FrP	7 658 453	-5 247 224
SV	13 350 677	+445 000
Sp og Kp	13 055 677	+150 000

3.2.12 Rammeområde 12 (Olje- og energi), under energi- og miljøkomiteen

3.2.12.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.23

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)	
1800 Olje- og energidepartementet	175 530
1810 Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	327 600
1820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	354 250

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon	318 000
1830 Energiforskning (jf. kap. 4829)	304 700
2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)	15 830 000
2442 Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen	130 000
2443 Petoro AS	230 000
2490 NVE Anlegg (jf. kap. 5490, 5491 og 5603)	10 600
Sum utgifter rammeområde 12	17 680 680
Inntekter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)	
4810 Oljedirektoratet (jf. kap. 1810)	99 000
4820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)	73 000
4829 Kongsjongsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)	132 600
4860 Statsforetak under Olje- og energidepartementet	30 000
5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)	77 300 000
5490 NVE Anlegg (jf. kap. 2490)	1 200
5608 Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet	52 000
Sum inntekter rammeområde 12	77 687 800
Sum netto rammeområde 12	-60 007 120

3.2.12.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.12.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Kystpartiet*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener energipolitikken skal fremme verdiskaping, samtidig som den baseres på målet om en langsiktig og miljømessig forsvarlig forvaltning av energiressursene. For Norge er det viktig å kombinere rollen som en stor energiproducent med å være foregangsland innen miljøpolitikken. De store inntektene fra petroleumsvirksomheten kommer fra en felles ressurs og må derfor forvaltes slik at de kommer hele samfunnet til gode. Samtidig er petroleumsressursene en ikke-fornybar ressurs, og inntektene fra petroleumsvirksomheten vil ikke være evig. Det er derfor viktig med investeringer og forskning innen petroleumssektoren som utnytter de gjenværende ressursene på en best mulig måte, slik at også fremtidige generasjoner kan ha glede av disse. Videre er det viktig å sikre en miljømessig forsvarlig bruk av ressursene. Disse medlemmer mener det er et siktemål å sikre et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel som tar hensyn til velferds-, miljø-, og langsiktighetsperspektivet.

Disse medlemmer ser på klimaproblematikken som en av de største utfordringene verden står overfor. For å redusere utslippene av miljøødeleggende klimagasser må det satses på energiøkonomisering, nye fornybare energikilder, ny teknologi, miljøvennlig samferdsel og bedre kollektivtransport.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått en offensiv satsing på energiforskning på

304,7 mill. kroner. Dette er en økning på 35,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2002. Denne økningen innebærer økt forskning i skjæringsfeltet mellom energi og miljø; petroleumsforskning, anvendelse av naturgass til energiformål, hydrogen og fornybare energikilder.

Disse medlemmer understreker at skal vi realisere de store potensielle verdiene innenfor energisektoren er det viktig at vi evner å løse de teknologiske og miljømessige utfordringene i tiden fremover, slik som utvikling av gasskraftverk med CO₂-håndtering. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at forskning knyttet til utvikling av renseteknologi for gasskraftverk videreføres med 50 mill. kroner. Regjeringen har dermed innfridd Sem-erklæringens forpliktelser om å øke bevilgningen til dette formål med 100 mill. kroner over to år.

Disse medlemmer mener det er viktig at Norge som energinasjon i større grad legger opp til å bruke og utvikle nye fornybare energikilder. Disse medlemmer viser til at Regjeringen vil fortsette en offensiv satsing på nye fornybare energikilder gjennom betydelige bevilgninger til Enova SF. Regjeringens forslaget i budsjettet for 2003 er på 279 mill. kroner. I tillegg kommer ca. 200 mill. kroner gjennom avgift på nettariffen. Dette vil gi rom for enda flere prosjekter for utvikling av miljøvennlig energi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Kystpartiet foreslår at rammeområde 12 bevilges med -60 007 120 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til rapporter og statistikk som klart viser at man i Norge ikke har større energiforbruk i husholdninger enn andre land vi normalt sammenligner oss med. Det er i dag ingen mangel på energi i Norge, men det er mangel på politisk vilje og handlekraft til å utnytte våre enorme energiressurser. Resultatet er blant annet at vi i et normalår har underskudd på elektrisk kraft. Dette medfører høye priser for kundene, og underskuddet må dekkes gjennom importert av kraft bl.a. fra kullkraft- og kjernekraftverk. Dette medlem ønsker en moderat økning i kraftproduksjonen med spesiell vekt på minikraftverk. I tilfeller hvor det oppstår konflikter av miljømessig art, vil dette medlem sikre at nasjonale vernehensyn blir ivaretatt. Det bør satses mer på energisparing.

3.2.12.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til den norske innsatsen i forbindelse med FNs toppmøte om bærekraftig utvikling i Johannesburg og den norske delegasjonens ønske om at den globale andelen av fornybar energi skal øke til minst 15 pst., og at nye fornybare til 10 pst. innen 2010. Selv om dette ikke fikk gjennomslag i Johannesburg må dette likevel forplikte Norge til å følge opp nasjonalt. Disse medlemmer mener derfor at det er nødvendig å styrke innsatsen for omlegging av energibruk og energiproduksjon. Regjeringens forslag til dette formålet gir ingen reell økning til dette formålet og disse medlemmer foreslår derfor at bevilgningene til dette formålet økes med 20 mill. kroner. Slik vil nivået også bli omtrent på linje med det stortingsflertallet vedtok ved behandlingen av St.meld. nr. 29 (1998-1999), energimeldingen, Innst. S. nr. 122 (1999-2000).

Disse medlemmer vil påpeke at økt bruk av naturgass innenlands er et viktig bidrag til en mer miljøvennlig energibruk og vil være et viktig bidrag for at vi skal nå våre forpliktelser i Kyoto-avtalen og for å skape nye arbeidsplasser. Disse medlemmer mener staten må bidra med tilskudd til infrastruktur for transport av naturgass.

Disse medlemmer er positive til at det foreslås bevilgninger til opprettelse av et felles nordisk investeringsfond for klimatiltak i Østersjøområdet og viser til at dette er et forslag som opprinnelig ble reist av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk råd. Bevilgningen er en av flere bevilgninger til dette formålet.

Disse medlemmer har også merket seg at det foreslås økte bevilgninger til forskning og utvikling over Olje- og energidepartementets budsjett, og at økningen skal gå til petroleumsforskning i skjæringspunktet mellom energi og miljø og forskningsbasert nyskaping/demonstrasjon, og slutter seg til at behovet innenfor denne sektoren er stort og støtter den økte bevilgningen.

Disse medlemmer har merket seg at Statnett har behov for betydelige investeringer i sentralnettet innenlands og i forbindelse til utlandet.

Disse medlemmer foreslår å bevilge -59 987 120 000 kroner under rammeområde 12. Disse medlemmer har i sitt forslag 20 000 000 kroner høyere utgifter enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.12.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 12 settes til -60 523 720 000 kroner, som er en reduksjon i utgiftene i forhold til Regjeringen på 516 600 000 kroner.

Disse medlemmer ser på energi som en hvilken som helst annen handelsvare som fritt skal kunne omsettes i markedet, og fritt skal kunne brukes av de aktører som til enhver tid kjøper energien i markedet, uten noen innblanding fra det offentlige side.

Disse medlemmer mener at man i langt større grad enn i dag må utnytte våre muligheter som energistormakt ved å legge forholdene til rette for at landets innbyggere og næringsliv skal få rikelig tilgang til energi til en fornuftig pris.

Disse medlemmer mener det skal være fri konkurranse mellom de forskjellige former for energibærere, uten noen form for subsidiering. Vi vil heller ikke bruke av skattebetalernes penger til andre tiltak som har som målsetting å endre energiforbruket, og heller ikke bruk av økte avgifter som virkemiddel for å endre eller redusere forbruket. Eventuelle ENØK-tiltak må baseres på den enkeltes økonomiske gevinst.

Disse medlemmer tar avstand fra den myten som er skapt om at man i Norge sløser med energi. Rapporter og statistikk viser klart at man i Norge ikke har større energiforbruk i husholdninger enn andre land vi normalt sammenligner oss med. Det er i dag ingen mangel på energi i Norge, men mangel på politisk vilje og handlekraft til å utnytte våre enorme energiressurser. Resultatet er blant annet at vi i et normalår har underskudd på elektrisk kraft. Dette medfører høye priser for kundene, og underskuddet må dekkes gjennom importert av kraft bl.a. fra kullkraft- og kjernekraftverk. Disse medlemmer ønsker å øke kraftproduksjonen, og mener det fortsatt er muligheter for miljøtilpassede vannkraftutbygginger. Spesielt må bruken av minikraftverk økes. I tilfeller hvor det oppstår konflikter av miljømessig art, vil disse medlemmer sikre at lokaldemokratiet i større grad enn tidligere blir lyttet til.

Disse medlemmer mener at Norge som energinasjon må satse på en bedre utnyttelse av våre gassressurser i samfunnet generelt, i tillegg til kraftproduksjon. Disse medlemmer vil derfor legge forholdene bedre til rette for bruk av gass innenlands, og har støttet forslag om at Regjeringen skal komme til Stortinget med en helhetlig strategi for innenlands bruk av naturgass. Fremskrittspartiet vil også gi økonomisk støtte til bygging av infrastruktur for naturgass, og øker derfor denne budsjettposten.

Oljenæringen er, og vil i mange år fremover være svært viktig for norsk økonomi. Det er imidlertid viktig

at vi hele tiden fokuserer på denne næringens rammebetingelser og sikrer langsiktighet og forutsigbarhet, slik at vi står bedre rustet ved et eventuelt kraftig fall i oljeprisen.

Disse medlemmer vil som tidligere arbeide for å redusere/fjerne bruttoskattene på sokkelen, samtidig som vi vil arbeide for et mer rettferdig skattesystem som i større grad fordeler både oppsider og nedsider, noe som vil bidra til å sikre aktiviteten på sokkelen også ved lavere oljepriser.

Teknologiutviklingen innen oljebransjen har vært og er meget bra og har betydelig positive ringvirkninger for næringslivet for øvrig. Vi må derfor legge forholdene til rette for å hindre oppsplitting av de teknologi- og kompetansemiljøer det har tatt tre tiår å bygge opp. Forholdene er nå i større grad enn tidligere lagt til rette for mer mangfold på norsk sokkel, og vi registrerer med glede at flere mindre selskaper finner vår sokkel interessant med hensyn til nisje- og haleproduksjon.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 9 (2002-2003)

3.2.12.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil gjennom budsjettet for 2003 gi en ny retning for norsk energipolitikk, og de foreslåtte endringer reflekterer dette. Bakgrunnen er Norges unike stilling i verden, samt nødvendigheten av å redusere miljøproblemene nasjonalt eller internasjonalt. Norges største bidrag til dette innen energiområdet må være redusert olje- og gassproduksjon, og en stans i leteaktivitet etter nye olje- og gassfelt. Økt satsing på verdiskapning gjennom fornybare energikilder, energieffektivitet og energisparing er andre viktige elementer i omleggingen. Hovedendringene disse medlemmer foreslår er:

- Forbruksavgiften på elektrisitet økes med 1 øre/kWh. Avgiften på fyringsolje økes tilsvarende.
- Det bevilges 269 mill. kroner mer til satsing på nye fornybare energikilder gjennom ENOVA.
- Det bevilges 100 mill. kroner til satsing på bioenergi over Landbruksdepartementets budsjett.
- Det settes av 2 mill. kroner til en utbyggingsplan for vindkraft.
- Statens andel i oljeinvesteringer kuttes med 1 975 mill. kroner.
- Statens bidrag til letevirksomhet på 1 400 mill. kroner kuttes i sin helhet.
- Innen energiforskning omprioriteres 100 mill. kroner fra petroleumsforskning til forskning på ny fornybar energi og ENØK.

Disse medlemmer reduserer utgiftene til leting etter olje og utbygging av nye olje- og gassfelt, samtidig som investeringene i nye fornybare energikilder, forskning og utdanning økes. På denne måten legges grunnlaget for en vridning vekk fra en økonomi basert på fossile energikilder, til en grønn økonomi med fokus

på kunnskapsbasert næringsliv. Disse medlemmer går i mot å åpne de sårbare nordområdene for petroleumsvirksomhet, spesielt ut i fra hensynet til fiskerinæringa og økologien i Barentshavet. Disse medlemmer vil ta vare på balansen i naturen, og sørge for fiskekvoter som sikrer bærekraftige bestander.

Disse medlemmer understreker at framtidens energikilder er fornybare. Norge bør øke satsingen på nye fornybare energikilder som vindkraft, bioenergi, solvarme og bølgekraft. Nye fornybare energikilder kjennetegnes ved at de ikke fører til utslipp av farlige klimagasser, og gir mindre belastninger på miljøet enn andre energikilder.

Regjeringens målsetning er at det innen 2010 skal ha kommet 4 TWh ny fornybar varmeproduksjon og 3 TWh ny vindkraft. Disse medlemmer påpeker at dette er en lite ambisiøs målsetning. Til sammenlikning øker det svenske forbruket av bioenergi med 4 TWh hvert eneste år.

Bioenergi er fra 1998 den største fornybare energikilde i Norden med en årlig varme- og kraftproduksjon på ca. 210 TWh. Sverige alene produserer 90 TWh bioenergi i året, og med svært små skogressurser produserer Danmark 18 TWh. Norsk produksjon av bioenergi er på 13 TWh. Norge har stort potensiale for økt produksjon og bruk av bioenergi. En økt satsing på bioenergi vil skape sysselsetting i sysselsettingsvake regioner i innlands-Norge.

Økt satsing på nye fornybare energikilder er et avgjørende tiltak hvis utslippene av klimagasser skal reduseres. De samlede utslippene av klimagasser i Norge økte gjennom størstedelen av 1990-tallet, og forventes å øke med omlag 24 pst. fra 1990 til 2010, dersom ikke nye tiltak iverksettes. Økningen skyldes i hovedsak økte CO₂-utslipp fra petroleumsvirksomhet, mobile kilder og fyring.

Satsing på bioenergi, solvarme og varmpumper kan erstatte mye av oljefyringen og annen fossil fyring i Norge. Fossil fyring står i følge SFT i 1999 for ca. 15 pst. av de totale utslippene av norske klimagasser. Oppvarming med fossile energikilder står for ca. 8,2 pst. (4 652 000 tonn) av de totale klimagassutslippene i Norge.

Disse medlemmer har fremmet forslag om en handlingsplan for overgang fra oppvarming med fossile energikilder til oppvarming med fornybare energikilder. Målet er 30 pst. overgang innen 2005, 50 pst. innen 2008 og 80 pst. innen 2012. Dette vil bety reduksjon på 3,72 millioner tonn av den farlige klimagassen CO₂, noe som tilsvarer 6,5 pst. av de samlede utslippene i Norge.

Bioenergi har et stort potensiale til å bli en lønnsom attåtæring i landbruket. Gjennom produksjon av bioenergi kan skogressursene utnyttes bedre, og norske bønder kan bli både mat- og energiprodusenter. Produksjon av bioenergi kan bringe en større del av verdiskapningen tilbake til gården. Disse medlemmer har derfor satt av 100 mill. kroner over Landbruksdepartementets budsjett for å bidra til å styrke produksjonen av bioenergi i Norge.

Til sammen har disse medlemmer styrket satsingen på nye fornybare energikilder med 371 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 12 settes til 63 343 620 000 kroner, som er 3 336 500 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

3.2.12.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til alternativt budsjett fra Senterpartiet og foreslår at rammeområde 12 settes til -61 087 120 000 kroner som innebærer 1 080 mill. kroner lavere netto inntekter enn etter Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil påpeke at for å kunne nå klimamålene, er det nødvendig å sette fart i overgangen til mer miljøvennlig energibruk. Senterpartiet ønsker derfor en sterkere satsing på ny fornybar energi enn det Regjeringen har foreslått i sitt budsjett. En redusert olje- og gassutvinning vil være et viktig bidrag til å redusere CO₂-utslippene.

Dette medlem vil ha raskere overgang til oppvarming med vann- og luftbåren varme og derigjennom økt bruk av bioenergi, jordvarme, solvarme, spillvarme fra industriproduksjon og avfallsforbrenning eller andre fornybare energikilder. Det er nødvendig å gi støtte til investeringene, slik at det blir overkommelig økonomisk å velge slik oppvarming i boliger og offentlige bygg.

I forslaget til statsbudsjett viderefører Regjeringa nivået på bevilgningene til ny fornybar energi på om lag samme nivå som i 2002. Senterpartiet vil styrke denne satsinga med 200 mill. kroner som skal brukes gjennom ENOVA og til energiforskning gjennom forskningsrådet.

Dette medlem støtter ønsket om å redusere forskjeller i overføringstariffene som følge av naturgitte forhold. Senterpartiet foreslår å doble satsinga fra 10 mill. kroner til 20 mill. kroner i forhold til forslaget fra Regjeringa. Ved en større bevilgning får flere husstander med urimelig høy nettleie nytte av ordningen.

Dette medlem viser til at Senterpartiet stemte imot utbygging av Snøhvitfeltet i Barentshavet. Dette medlem vil trekke inn SDØE sin andel av investeringsmidlene i dette feltet, på 1 400 mill. kroner.

3.2.12.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 12

Tabell 3.24

Forslag til netto rammesum for rammeområde 12

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 -14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	-60 007 120	–
H, KrF, V og Kp	-60 007 120	0
Ap	-59 987 120	+20 000
Frp	-60 523 720	-516 600
SV	-63 343 620	-3 336 500
Sp	-61 087 120	-1 080 000

3.2.13 Rammeområde 13 (Miljø), under energi- og miljøkomiteen

3.2.13.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.25

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)	
1400 Miljøverndepartementet (jf. kap. 4400)	459 450
1410 Miljøvernforskning (jf. kap. 4410)	344 912
1425 Vilt- og fisketiltak (jf. kap. 4425)	61 510
1426 Statens naturoppsyn (jf. kap. 4426)	87 657
1427 Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 4427)	500 505
1429 Riksantikvaren (jf. kap. 4429)	219 477
1432 Norsk kulturminnefond (jf. kap. 4432)	6 500

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
1441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 4441)	605 744
1444	Produktregisteret	14 640
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk	349 254
2422	Statens miljøfond	850
2465	Statens kartverk (jf. kap. 5491 og 5603)	9 896
Sum utgifter rammeområde 13		2 660 395
Inntekter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)		
4400	Miljøverndepartementet (jf. kap. 1400)	1 375
4410	Miljøvernforskning (jf. kap. 1410)	4 000
4425	Refusjoner fra Viltfondet og Statens fiskefond (jf. kap. 1425)	61 510
4426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 1426)	110
4427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 1427)	11 339
4429	Riksantikvaren (jf. kap. 1429)	4 029
4432	Norsk kulturminnefond (jf. kap. 1432)	6 500
4441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 1441)	55 146
5621	Statens miljøfond, renteinntekter	9 000
Sum inntekter rammeområde 13		153 009
Sum netto rammeområde 13		2 507 386

3.2.13.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.13.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre legger vekt på å føre en miljøpolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling. Dette stiller særlige krav til forvaltningen av økosystemene og de økologiske kretsløpene. Føre-var-prinsippet, prinsippet om at forurenser skal betale og naturens tålegrense legges til grunn for den praktiske politikken som skal føres.

Disse medlemmer viser til at justert for avtalt redusert utbetalingstakt for tilskudd til miljøtiltak på Kola og flyttingen av beredskapsansvaret for akutt forurensning til Fiskeridepartementet, så er det en økning i Miljøverndepartementets budsjett for 2003 med 3,9 pst.

Disse medlemmer viser til styrkingen av vern av naturområder i budsjettet. Regjeringen vil med dette sikre at alle vernevedtak i barskogplanen blir fattet innen utgangen av 2002. Bevilgningene på barskogposten øker med 39,4 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at dette vil snu den uheldige utviklingen på 1990-tallet hvor Norge har blitt hengende etter internasjonalt i bevaring av barskog. Det er i tillegg foreslått å bevilge 18 mill. kroner til kartlegging, overvåking og en artsdatabank for å sikre truede arter.

Disse medlemmer viser videre til at det er foreslått bevilget nesten 80 mill. kroner til arbeidet med å bevare villaksen, blant annet gjennom å bekjempe lakseparasitten Gyrodactylus Salaris.

Disse medlemmer viser til at det planlegges flere nye nasjonalparker og utvidelser av eksisterende nasjonalparker i 2003. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen foreslår å bevilge penger til oppkjøp av nye friluftsområder, særlig langs kysten, slik at flere områder blir tilgjengelig for friluftsliv.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene i Sem-erklæringen har lovet å forsterke innsatsen for å rydde opp i gamle miljøsynder og gjennomføre en handlingsplan for å bekjempe PCB-forurensning. Disse medlemmer uttrykker derfor tilfredshet med at innsatsen for å rydde opp i gamle miljøsynder intensiveres i budsjettforslaget ved at bevilgningene til tiltak mot PCB og andre forurensinger økes med 10 mill. kroner. Dette vil gi nyttig kunnskap om problemomfanget og hvilke virkemidler som må til for å gjennomføre en ytterligere opprydning.

Disse medlemmer mener det er en prioritert oppgave å sørge for at viktige historiske byggverk og kulturområder er i forsvarlig stand. Disse medlemmer uttrykker derfor tilfredshet med den økte satsingen på kulturminnevern i budsjettforslaget. Dette gjør det mulig å realisere en rekke viktige kulturminneprosjekter slik som restaureringsarbeidet ved stavkirkene, restaurering av Stavanger domkirke, besøkssenter ved Borgund stavkirke og restaureringsarbeidet ved kraftstasjonen i Tyssedal.

Disse medlemmer viser til at det er foreslått opprettelse av et norsk kulturminnefond. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen vil komme med en egen stortingsmelding om kulturminner i 2003.

I tillegg til satsingene over Miljøverndepartementets budsjett, har disse medlemmer merket seg at det totalt er foreslått bevilgninger til miljøltiltak i statsbudsjettet for 2003 på mer enn 15 mrd. kroner, noe som er en økning på over 20 pst. fra året før.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 13 bevilges med 2 507 386 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.13.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har merket seg at de totale bevilgningene over Miljøverndepartementets budsjett er noe redusert i forhold til inneværende års budsjett og at dette ifølge departementet skyldes avtalefestede justeringer av utbetalingene på Kolahalvøya og at ansvaret for oljevernberedskapen er flyttet til Fiskeridepartementet. Disse medlemmer vil også peke på at flere andre budsjettposter har fått reduksjoner og at det handlingsrommet de reduserte bevilgningene til Kola har gitt, ikke er brukt til å styrke Miljøverndepartementets budsjett totalt sett.

Disse medlemmer mener arbeidet for en bærekraftig utvikling vil være en prioritert oppgave. Under FNs toppmøte for en bærekraftig utvikling i Johannesburg ble de store utfordringene som ligger foran oss på dette området synliggjort. Utfordringene må løses på globalt, regionalt, nasjonalt og lokalt plan. Oppfølgingen av det lokale miljøarbeidet og Lokal Agenda 21 vil være en forutsetning for å lykkes. Disse medlemmer mener derfor det er feil å redusere bevilgningen til lokalt miljøarbeid med totalt ca. 20 pst. slik Regjeringen foreslår, og disse medlemmer foreslår derfor å øke bevilgningen til dette med totalt 10 mill. kroner slik at bevilgningene omtrent blir på dagens nivå.

Å bedre folks tilgang til naturen bidrar til å øke forståelsen for og nødvendigheten av en aktiv miljøvernpolitikk. Disse medlemmer mener derfor at allemannsretten må være reell, at det må tilrettelegges offentlige friarealer og økt friluftsliv. Disse medlemmer foreslår at bevilgningene til friluftsmål økes med 10 mill. kroner. Disse medlemmer vil samtidig minne om Stortingets vedtak om at en større andel skal gå til friluftslivstiltak og forutsetter at dette følges opp av Regjeringen.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 2 527 386 000 kroner under rammeområde 13. Dette er 20 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.13.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 13 settes til 2 218 620 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 288 766 000 kroner.

Norge er et land med en unik natur og naturlandskap. Det er viktig at deler av denne naturen også sikres for

fremtidige generasjoner. Vern av unike naturlandskap innebærer også ivaretagelse og forvaltning av dyr og planteliv. Det er både et privat og et offentlig ansvar å sikre et godt miljø og en forsvarlig utnyttelse og bruk av landes naturressurser. Disse medlemmer mener at miljøvernlovgivning må bygge på sentrale prinsipper som likhet for loven og vern av folks liv, helse og eiendom.

Disse medlemmer vil stimulere til økonomisk vekst innenfor grenser satt av hensyn til grunnleggende ressurs, som f.eks. jord, luft og vann. En slikt bærekraftig vekst er ikke et statisk nivå, men kan endre seg over tid avhengig av naturlige endringer og teknologisk utvikling. Disse medlemmer vil derfor legge vekt på at myndighetene inntar en forvalterrolle fremfor å bli en museumsvokter i miljøpolitikken. For Fremskrittspartiet er det et grunnleggende prinsipp at den eller de som forårsaker påviselig skade ved å forurense, også stilles økonomisk ansvarlig for skaden, og at det er folkevalgte myndigheters oppgave å fastsette hvilket forureningsnivå som er akseptabelt.

Disse medlemmer ønsker å sikre at flest mulig nordmenn kan få en god adgang til skog og mark, med de muligheter allemannsretten gir. Primært bør det være offentlige eiendommer som avsettes til verneområder, alternativt private eiendommer etter avtale med det offentlige.

Disse medlemmer ønsker å sterkt begrense statens muligheter til å overta privat eiendom ved erverv eller båndlegging. Etter disse medlemmers syn er det eierne som best forvalter sine eiendommer og den verdi som eiendommene representerer.

Disse medlemmer er bekymret for det høye konfliktnivået mellom myndigheter og lokalbefolkning i vernesaker. Der hvor det offentlige griper inn i den private eiendomsretten gjennom vernevedtak eller lignende, må det sikres full erstatning til dem som rammes økonomisk av vernevedtak. Disse medlemmer er svært skuffet over at stortingsflertallet ikke støttet dette i forrige periode. Videre skal ethvert ekspropriasjonsvedtak kunne innbringes for domstolene til overprøvelse.

Ved opprettelse av verneområder vil disse medlemmer legge til grunn prinsippet "Vern gjennom bruk". Restriksjoner på atferden i for eksempel nasjonalparkene må kun være for å hindre ødeleggelse av naturgrunnlaget. M.a.o. må det ikke legges restriksjoner på aktivitet som har til hensikt å øke tilgjengeligheten og bruken av naturparkene, men som ikke påfører naturen varig skade.

Norge har en lang kystlinje som gir store muligheter for friluftsliv og ferdsel for alle. De konflikter som de senere år er skapt mellom grunneiere og allmennheten, er etter disse medlemmers mening i stor grad fremprovosert av myndigheter og interesseorganisasjoner. Respekt for den private eiendomsrett er viktig, og kan ikke undergraves slik som nå er i ferd med å skje, med friluftsløven som redskap.

Dersom kystkommuner ønsker økt tilgang for allmennheten til sin kyststripe, så må dette i størst mulig

grad gjøres ved å tilrettelegge kommunale strandeidommer eller ved å anskaffe egnet areal.

Disse medlemmer mener det er viktig at offentlige midler blir benyttet der pengene gir mest tilbake og der det er reelle miljøproblemer. Sur nedbør er et betydelig forurensningsproblem for store deler av Sør-Norge og medfører fiskedød i mange innsjøer og elver. Det er stor dugnadsinnsats av frivillige som gjennom mange år bruker store deler av sin fritid til å redde vann og elver for å sikre fiskebestanden, for derved å gi folk muligheter til å utøve sportsfiske samt oppleve levende natur. Disse medlemmer vil prøve å nå den målsettingen som ligger i handlingsplanen for kalking. Behovet for kalking er stort, og det trengs langt større midler enn det som i dag blir bevilget.

Disse medlemmer mener at hovedmålsetting når det gjelder miljøfarlige kjemikalier skal være at de kriteriene og virkemidler som utvikles må fremme en trinnvis risikoreduksjon. Dette må skje gjennom produktutvikling, miljøriktig forbruksvalg og en sikker håndtering. Utslippskrav er viktige konkurransevilkår for industrien. Av hensyn til konkurranseforholdene for norsk industri som konkurrerer på verdensmarkedet blant annet med industri fra andre europeiske land, er det viktig at fremtidige utslippskrav i Norge skjer i takt med industrien i Europa og ikke igjennom forserte nasjonale konsesjonsrunder.

Disse medlemmer er lite tilfreds med at Stortinget i sin behandling av Klimameldingen har lagt veien åpen for å bruke store ressurser på symbolpolitikk som har liten reell miljøeffekt. Disse medlemmer konstaterer at kloden har gjennomgått en mengde istider slik at klimaendringer er en naturlig prosess som pågår hele tiden og at forskere har ulike teorier om hva som påvirker klimaet. Disse medlemmer registrerer videre at forskere viser til at det er en rekke elementer som påvirker klimaet, f.eks. sol, solflekken, og jordaksens helling, vanddamp, skyer, samt at vanddamp regnes som den viktigste klimagassen. Menneskenes virksomhet bidrar med om lag 3 pst. av utslippene av de totale globale CO₂-utslippene.

Disse medlemmer viser til at klimapolitikken som FNs klimapanel er premissgiver for, er svært omdiskutert og hviler i dag på et ufullstendig vitenskapelig grunnlag. Det er også kommet faglig kritikk mot klimapanelets sammensetning, arbeidsform og konklusjoner. Disse medlemmer registrerer også at FNs klimapanel er blitt beskyldt for i økende grad å være ledet av byråkrater og politikere der ønskene om økte bevilgninger går på bekostning av vitenskapelige fakta. Den mest alvorlige kritikken er at klimapanelets forskning ikke kan forklare de betydelige svingninger i klima som har vært i tidligere tider.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 9 (2002-2003).

3.2.13.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at miljøpolitikken må gjen-

nomsyre all politikk hvis vi skal lykkes med å skape en bærekraftig utvikling samtidig som vi opprettholder dagens velferdsnivå. Samfunnet må ta hensyn til naturens tålegrenser, og alle aktiviteter må planlegges i en kretsløpstankegang. Gjennom investeringer i fornybar energi og kollektivtrafikk, redusert ressursbruk for hver produsert vare, og færre kjemikalier i næringskjeden skal hver enkelt av oss belaste naturen mindre. Dermed vil folk også utsettes for mindre forurensning på arbeidsplassen, i hjemmet og ute i friluft.

Disse medlemmer vil øke tempoet i oppryddingen etter gamle miljøsynder. Miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. Utslipp fra industri, annen næringsvirksomhet og husholdning har gjennom mange tiår blitt avsatt på sjøbunnen. PCB er en av våre farligste miljøgifter, som kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen. Utslipp av PCB ble forbudt i 1980, men befinner seg fremdeles i sedimenter i fjordbunner, havner og fyllinger. Dette har gjort at fisk og skalldyr mange steder inneholder så høye konsentrasjoner av miljøgifter (f.eks. PCB) at myndighetene fraråder folk å spise denne sjømaten. Det er påvist relativt høye konsentrasjoner av PCB i fisk fanget fra Norskerenna, og det er funnet meget høye konsentrasjoner i rovfuglegg. I norsk arktisk område er det funnet spesielt høye konsentrasjoner i arter som står på toppen av næringskjeden, som polarmåke, polarrev og isbjørn. PCB er også målt i luft på Svalbard. Av den beregnede totalmengden PCB som er brukt i Norge på ca. 1 200 tonn, finnes det ca. 450 tonn i produkter som fortsatt er i bruk, og en regner med at ca. 335 tonn PCB har havnet i miljøet.

Regjeringen foreslår å bevilge ca. 36 mill. kroner til opprydding av gammel PCB-forurensning, 10 mill. kroner mer i 2002. Med et slikt tempo i oppryddingen vil det gå mange tiår før norske fjorder er fri for PCB. Disse medlemmer understreker at barn og unge skal få oppleve norske fjorder som et matfat, og ikke som en giftpøl med kostholdsrestriksjoner. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen til opprydding av PCB med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer påpeker at Norge har en unik mulighet og et særskilt internasjonalt ansvar for å nå målene om en bærekraftig utvikling. Disse medlemmer vil etablere et investeringsprogram for lokalt Agenda 21-arbeid. Det er et betydelig behov for såkornmidler til prosjekter innenfor energi, avfall og biologisk mangfold, samt til informasjons og opplæringstiltak. Støtte til det lokale arbeidet er spesielt viktig i lys av at Regjeringen nå vil utarbeide en Nasjonal Agenda 21 som bør bygge videre på LA21-arbeidet i kommunene. I et framtidsperspektiv er tiltak rettet mot skoler og barnehager et viktig satsingsområde. Disse medlemmer styrker det nasjonale arbeidet med 10 mill. kroner, og LA21-arbeidet i kommunene styrkes med 80 mill. kroner. For at miljøorganisasjonene skal kunne bidra enda mer aktivt i dette arbeidet, økes grunnbevilgningene med 7 mill. kroner.

Disse medlemmer øker bevilgningene til naturvernarbeidet. Dette gjelder spesielt arbeidet for å redde

fjellreven og villaksen. Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på de store rovdyra. Derfor økes støtten til forebyggende tiltak mot rovdyrskade med 10 mill. kroner. Satsingen på bevaring av det biologiske mangfoldet synliggjøres gjennom økte bevilgninger til Direktoratet for naturforvaltning. Disse medlemmer vil også i større grad legge til rette for at ungene får mulighet til å bli kjent med og glad i naturen, og øker derfor støtten til friluftstiltak rettet mot barn og unge. Disse medlemmer går inn for etablering av natur- og skjærgårdsparker, og øker bevilgningen til sikring av kulturminner.

Disse medlemmer påpeker at 2003 er FNs vannår. Forurensing av vassdrag forårsaker til dels store problemer flere steder i Norge. To eksempler er Hobøl/Vannsjø-vassdraget og Jærvassdraget, men det finnes mange flere. Aksjon Jærvassdraget har gitt betydelig bedring av vannkvaliteten. Men prosjektet må ikke avsluttes før vannkvaliteten har nådd de mål som myndighetene har satt. Disse medlemmer setter derfor fortsatt av midler til dette prosjektet, og til et krafttak for å komme skikkelig i gang med Morsa-prosjektet.

Disse medlemmer påpeker at det offentlige gjennom sin etterspørsel etter varer og tjenester, har en viktig rolle å spille i omleggingen i retning av bærekraftig produksjon og forbruk. Staten, fylker og kommuner bør stille miljøkrav til innkjøpene sine. Disse medlemmer øker derfor støtten til tiltak for miljøvennlig produksjon og kompetanseutvikling med 20 mill. kroner. Gjennom styrking av Statens miljøfond skal SND i større grad bli et offensivt virkemiddel for omstilling av det norske næringslivet. En viktig forutsetning for offentlig støtte til næringslivet, må være at de offentlige pengene bidrar til å oppfylle viktige samfunnsmessige mål. Disse medlemmer vil bruke det offentlige virkemiddelapparatet aktivt for å fremme nødvendige omstillingsprosesser.

Skal norske forbrukere i større grad etterspørre økologiske matvarer og andre miljømerkede produkter, trenger de informasjon om at alternativene finnes. Mange forbrukere klager i dag over at tilgangen på miljøvennlige varer i butikken er for dårlig. Nøytral forbrukerinformasjon er en forutsetning for at forbrukere skal handle etisk og miljøvennlig. Disse medlemmer vil derfor styrke Forbrukerrådet med 5 mill. kroner, og miljøinformasjonsvirksomheten til Produktregistret med 1 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 13 settes til 2 877 386 000 kroner, som er 370 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.13.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til alternativt budsjett fra Senterpartiet og foreslår at rammeområde 13 settes til 2 558 686 000 kroner. Dette er 51 300 000 kroner mer enn etter Regjeringens forslag.

Disse medlemmer legger vekt på å føre en miljøpolitikk basert på prinsippet om bærekraftig utvikling. Det er viktig at miljøpolitikken er aktiv og forståelig, og den må basere seg på prinsippet om lokal forvaltning i størst mulig grad. Senterpartiet slutter seg til hovedtrekkene i budsjettforslaget, men vil i sitt alternative budsjett foreslå å styrke flere av budsjettpostene:

- Øke tilskuddet til Miljøfyrtårn-programmet med 2 mill. kroner.
- Øke tilskuddet til Statens naturoppsyn med 5 mill. kroner slik at det kan etableres tilsyn i de nye nasjonalparkene Dovrefjell-Sunndalsfjella og Forollhogna og bli økte midler til statlige fellingslag for rovvilt.
- Styrke tiltakene mot Gyrodactylus salaris med 9 mill. kroner.
- Øke tilskuddet til kalking av vassdrag med 5 mill. kroner.
- Øke tilskuddet til forebyggende tiltak mot rovvilt med 7,8 mill. kroner.
- Øke tilskudd til friluftstiltak med 1,5 mill. kroner.
- Øke fondskapitalen i Norsk kulturminnefond med 200 mill. kroner.
- Øke bevilgningen til kjøp av tjenester fra Statens kartverk med 10 mill. kroner.
- Øke bevilgningen til Lokal Agenda 21 med 10 mill. kroner.
- Bevilge 1 mill. kroner til Aksjon Jærvassdrag.

Dette medlem vil peke på at Regjeringas budsjettforslag viser en ny og uheldig tendens når bevilgningene til rovvilterstatninger øker, mens midlene til forebyggende tiltak mot rovvilt blir redusert. Med den veksten vi har i rovviltstamma og rovviltskadene, er det ikke forsvarlig å redusere innsatsen med forebyggende tiltak. Senterpartiet foreslår å øke bevilgningen, slik at vi er tilbake på nivået i år 2001. Partiet vil også foreslå å sette av noe mer midler til fellingslag som kan settes inn for å felle skadedyr og dyr som etablerer seg utenfor de avsatte rovviltsonene.

Ved opprettelsen av de nye nasjonalparkene Dovrefjell-Sunndalsfjella og Forollhogna blei det fastslått at det var behov for flere statlige stillinger til lokalt tilsyn. Dette har ikke Regjeringa funnet plass for i budsjettforslaget. Dette medlem mener at de første stillingene må opprettes nå, og vil øke denne budsjettposten.

Den foreslåtte bevilgningen til bekjempelse av lakseparasitten Gyrodactylus salaris vil bare holde til restaurering av et par vassdrag, mens det er 25 berørte elver. Dette medlem foreslår derfor å øke denne bevilgningen.

Dette medlem viser til at Regjeringa foreslår å vente til revidert nasjonalbudsjett med å vurdere å øke kapitalen i Norsk kulturminnefond. Senterpartiet ønsker å bygge opp kulturminnefondet til å bli en viktig aktør i kulturminnevernet og foreslår å øke fondskapitalen med 200 mill. kroner allerede fra nyttår. En raske oppbygging av kapitalen i fondet, slik

Senterpartiet foreslår, vil gi den nye organisasjonen mer penger til vernearbeid på et tidligere tidspunkt.

Dette medlem viser til at ved behandlingen av budsjettet for 2002 blei bevilgningen til kjøp av tjenester i Statens kartverk kraftig redusert. Dette var ikke forsvarlig, og det blei tilført mer midler i Revidert nasjonalbudsjett. Senterpartiet aksepterer ikke en slik sulteforing av Kartverket og nedlegging av fylkeskartkontor som Regjeringen legger opp til. Ett kontor i hvert fylke er en grunnpilar i Kartverket. Det vil være svært uheldig om arbeidet med digitale landkart blir forsinket. Nivået på kjøp av tjenester fra Statens kartverk må holdes på samme nivå som i 2002.

Dette medlem mener det er behov for en mer offensiv satsing på Lokal Agenda 21 enn det Regjeringen legger opp til, og styrker derfor kap. 1400 post 73 Tilskudd til kompetanseformidling og informasjon om miljøvennlig produksjon og forbruk og Lokal Agenda 21, med 10 mill. kroner. Av disse øremerkes 5 mill. kroner til Stiftelsen idébanken, som et nasjonalt kompetansesenter på Lokal Agenda 21. Stiftelsen har som formål å fremme og formidle praktiske, lokale forsøk på å realisere bærekraftig utvikling, og har en sentral støttefunksjon i forhold til kommunenes LA21-arbeid.

Dette medlem registrerer at Regjeringen ikke vil bidra til Aksjon Jærvassdrag i 2003, på tross av at forurensing av vassdrag er et betydelig miljøproblem i dette området. "Aksjon Jærvassdrag" har vært et foregangsprosjekt som har hatt som mål å bedre vannkvaliteten i vassdragene på Jæren. Dette medlem vil støtte aksjonens viktige arbeid videre, og bevilger midler øremerket dette formålet på kap. 1441 post 65.

3.2.13.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 13 settes til 2 707 386 000 kroner, som er 200 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem er bekymret for at satsingen på kulturminner og kulturmiljø ikke prioriteres høyt nok. Særlig rammes kystkulturen og fartøyvernet, som i flere år ikke har fått de nødvendige midlene til å verne og sikre viktige kulturbærere og vitnemål om hvordan menneskene her i landet levde og hvordan viktige næringer i norsk historie har blitt tilsidesatt i forhold til andre næringer og levemåter. Dette medlem peker på at kystnæringene ikke har fått sin egen nasjonale

kulturinstitusjon, mens bergverks- og landbruksnæringene har fått flere. Det bør etter dette medlems oppfatning også være et varsko for en kulturnasjon at viktige kulturminner som er utsatt for branner ikke har overrisslingsanlegg eller på annen måte er godt brannsikret.

Dette medlem har ved flere anledninger pekt på betydningen av riktige sjøkart og ønsker at bevilgningen til arbeidet med ikke bare digitalisering av, men også oppmålingene til sjøkartene får større bevilgninger. Dette medlem har også pekt på behovet for en større innsats for å bevare historiske fartøyer. Derfor vil dette medlem foreslå at det avsettes midler til dette formålet på et eget kapittel.

Dette medlem viser til at Regjeringa foreslår å vente til revidert nasjonalbudsjett med å vurdere å øke kapitalen i Norsk kulturminnefond. Kystpartiet ønsker å bygge opp kulturminnefondet til å bli en viktig aktør i kulturminnevernet. En raskere oppbygging av kapitalen i fondet vil gi den nye organisasjonen mer penger til vernearbeid på et tidligere tidspunkt. Dette medlem foreslår derfor å øke fondskapitalen med 200 mill. kroner. Dette medlem vil peke på at Regjeringas budsjettforslag for 2003 viser en ny og uheldig tendens når bevilgningene til rovvilterstatninger øker, mens midlene til forebyggende tiltak mot rovvilt blir redusert. Med den veksten vi har i rovviltstammene og rovviltskadene, er det ikke forsvarlig å redusere innsatsen med forebyggende tiltak. Dette medlem og Kystpartiet har flere ganger pekt på dette misforhold og foreslår å øke bevilgningen, slik at vi er tilbake på nivået i år 2001. Partiet vil også foreslå å sette av noe mer midler til fellingslag som kan settes inn for å felle skadedyr og dyr som etablerer seg utenfor de avsatte rovviltsonene.

Dette medlem viser til at det ved opprettelsen av de nye nasjonalparkene Dovrefjell-Sunndalsfjella og Forollhogna ble det fastslått at det var behov for flere statlige stillinger til lokalt tilsyn. Dette har ikke Regjeringa funnet plass for i budsjettforslaget. Dette medlem mener at de første stillingene må opprettes nå, og vil øke denne budsjettposten.

Den bevilgningen Regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2003 til bekjempelse av lakseparasitten, Gyrodactylus salaris, vil bare holde til restaurering av et par vassdrag, mens det er minst 25 berørte elver. Dette medlem foreslår derfor å øke bevilgningen til bekjempelsen av lakseparasitten.

3.2.13.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 13

Tabell 3.26

Forslag til netto rammesum for rammeområde 13

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto ramme- sum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	2 507 386	—
H, KrF og V	2 507 386	0
Ap	2 527 386	+20 000
Frp	2 218 620	-288 766
SV	2 877 386	+370 000
Sp	2 558 686	+51 300
Kp	2 707 386	+200 000

3.2.14 *Rammeområde 14 (Stortinget), under kontroll- og konstitusjonskomiteen*

3.2.14.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.27

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)	
41 Stortinget (jf. kap. 3041)	736 800
43 Stortingets ombudsmann for forvaltningen (jf. kap. 3043)	33 000
44 Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste	3 600
51 Riksrevisjonen (jf. kap. 3051)	294 600
Sum utgifter rammeområde 14	1 068 000
Inntekter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)	
3041 Stortinget (jf. kap. 41)	7 060
3051 Riksrevisjonen (jf. kap. 51)	2 000
Sum inntekter rammeområde 14	9 060
Sum netto rammeområde 14	1 058 940

3.2.14.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.14.2.1 *Kap. 41 Stortinget*

Komiteen viser til brev 24. oktober 2002 fra Stortingets Presidentskap med anmodning om at den foreslåtte bevilgning under kap. 41 post 45 i forslaget til statsbudsjett økes fra 113,1 mill. kroner til 152,6 mill. kroner, dvs. med 39,5 mill. kroner på bakgrunn av nye anslag for bevilgningsbehovet i forbindelse med ombygging av kvartalet begrenset av Akersgaten, Tollbugaten., Nedre Vollgate og Prinsensgate. Brevet følger som trykt vedlegg 3 til denne innstillingen.

Komiteen viser til at de respektive fraksjoner har lagt dette forslaget inn i sine forslag til rammesum for rammeområde 14.

3.2.14.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre foreslår at rammeområde 14 bevilges med 1 098 440 000 kroner, som er 39 500 000 kroner høyere enn det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.14.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet viser til sine respektive alternative opplegg foreslår at ramme 14 settes til

1 100 440 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 41 500 000 kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at Sivilombudsmannen spiller en viktig rolle i samfunnet for enkeltmennesket, der innbyggerne gis en mulighet til å henvende seg til en uavhengig og nøytral instans med klagemål over den stadig økende norske offentlige forvaltning som stadig gjør urett mot enkeltmennesker, forsømmer seg eller gjør andre feil.

Det er behov for å styrke innbyggernes rettssikkerhet ved at saksbehandlingstiden hos Sivilombudsmannen reduseres. Disse medlemmer foreslår derfor at antall saksbehandlere økes med 4 til 5 stillinger utover det Regjeringen foreslår.

Disse medlemmer mener at Riksrevisjonen som Stortingets kontrollorgan for statsfinansene er en viktig instans som skal kontrollere at statens midler brukes og forvaltes på en økonomisk forsvarlig måte og i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 10 (2002-2003).

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 14 settes til 1 060 940 000 kroner, som er 2 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til Fremskrittspartiets merknad og forslag under 3.2.14.2.4, og slutter seg til disse for så vidt det gjelder Sivilombudsmannen og Riksrevisjonen.

3.2.14.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti har gått imot den foreslåtte lønnsøkningen for stortingsrepresentantene fra 1. oktober 2002. Disse medlemmer går derfor inn for et kutt på 7,4 mill. kroner i bevilgningen til Stortinget.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 14 settes til 1 091 040 000 kroner, som er 32 100 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.14.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 14

Tabell 3.28

Forslag til netto rammesum for rammeområde 14

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	1 058 940	—
Ap, H, KrF, Sp og V	1 098 440	+39 500
Frp og Kp	1 100 440	+41 500
SV	1 091 440	+32 500

3.2.15 Rammeområde 15 (Sosial), under sosialkomiteen

3.2.15.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.29

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)	
600 Sosialdepartementet (jf. kap. 3600)	72 600
620 Utredningsvirksomhet, forskning m.m.	195 800
621 Tilskudd til kommunale tjenester, organisasjoner mv.	1 720 100
622 Statens institutt for rusmiddelforskning	27 400
660 Krigspensjon	931 000
2600 Trygdeetaten	4 872 800
2603 Trygderetten	45 300
2650 Sykepenger	29 305 000

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
2652 Medisinsk rehabilitering mv.	7 560 000
2655 Uførhet	37 460 000
2661 Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.	7 294 000
2670 Alderdom	74 170 000
2680 Etterlatte	2 287 000
2683 Stønad til enslig mor eller far (jf. kap. 5701)	4 657 500
2686 Gravferdsstønad	93 000
2690 Diverse utgifter	130 000
Sum utgifter rammeområde 15	170 821 500
Inntekter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)	
3600 Sosialdepartementet (jf. kap. 600)	2
3622 Statens institutt for rusmiddelforskning	353
5701 Diverse inntekter	3 164 900
Sum inntekter rammeområde 15	3 165 255
Sum netto rammeområde 15	167 656 245

3.2.15.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.15.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener politikken må sette det enkelte mennesket i sentrum. Målet for sosialpolitikken må være å skape trygghet for enkeltmennesket, skape nye muligheter for mennesker som har falt utenfor og legge til rette for aktivitet og deltakelse for alle. Disse medlemmer er enige med Regjeringen i at sosialpolitikken skal legge til rette for at flest mulig skal kunne forsørge seg selv og sine gjennom arbeid og egen inntekt. Disse medlemmer støtter opp under Regjeringens mål om å føre en politikk som gir den enkelte frihet til å velge. Disse medlemmer er også enige i at det enkelte menneske har et ansvar for eget liv. Å stille krav er et uttrykk for respekt og tro på enkeltmennesket. Disse medlemmer mener det er positivt at Regjeringen vil arbeide for et inkluderende samfunn, hvor deltakelse gjennom familie, nærmiljø og frivillig engasjement, utdanning eller annen aktivitet vektlegges.

Disse medlemmer slutter opp om Regjeringens utgangspunkt om at den offentlige hjelpeinnsatsen skal ta utgangspunkt i den enkeltes behov, og at tjenestene skal tilpasses brukeren, og ikke omvendt. Disse medlemmer viser til at Regjeringen som den første regjering i moderne tid har lagt frem en egen tiltaksplan mot fattigdom, der det varsles at innsatsen for de mest vanskeligstilte skal styrkes. Dette arbeidet får disse medlemmers fulle støtte. Disse medlemmer støtter Regjeringens arbeid for å få så mange som mulig tilbake i arbeid. Disse medlemmer viser videre til Regjeringens forslag om å innføre en omfattende omlegging av trygdereglene for å få flere i

arbeid. Disse medlemmer mener det er fornuftig å skille mellom de som er varig uføre og de som er uføre for en kortere periode. Disse medlemmer støtter opp om intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv med partene i arbeidslivet, og ser positivt på at den kan føre til en reduksjon i sykefraværet. Utviklingen på dette området må følges nøye.

Mange som i dag faller utenfor, lever i en hverdag preget av rusproblemer. Disse medlemmer mener derfor det er positivt at Regjeringen har lagt frem en handlingsplan mot rusmiddelproblemer der tiltak rettet mot ungdom og de mest belastede rusmiddelbrukerne er prioritert. En helhetlig ruspolitikk er et viktig skritt i riktig retning.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 15 bevilges med 167 656 245 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.15.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil sikre trygghet for helse og velferd ved å trygge arbeidsplassene og bekjempe økende ledighet. Deltakelse i arbeidslivet er den beste måte å unngå isolasjon og dårlig økonomi. Disse medlemmer ønsker et samfunn som kan yte gode velferdstilbud og tjenester til alle. Det offentlige skal ha ansvaret for at alle kan sikres utdanning, arbeid, helsetilbud og bolig. Hjelp skal ytes på bakgrunn av behov og uten avhengighet av egenfinansiering eller private forsikringsordninger. Disse medlemmer vil derfor peke på at de avgrensede tiltakspakkene som er fremmet for å avhjelpe fattigdom og rusproblemer er små, sammenliknet med de omfattende ytelsesreduksjoner som Regjeringen foreslår. For å unngå at enda flere enkeltmennesker kommer i en vanskelig økonomisk situasjon, vil vi rette opp

reduksjoner som rammer tjenestene i kommuner og helseforetak og usosiale økninger i egenandeler for syke, uføre og eldre.

Disse medlemmer viser til samarbeidsavtalen mellom arbeidslivets parter og de offentlige om økt innsats for et mer inkluderende arbeidsliv og vil understreke at tiltak mot utstøting fordrer en bedre målretting også av hele helseforskningen og helsetjenesteutbyggingen for å legge kraft bak statens bidrag.

Disse medlemmer ønsker at uføretrygdde skal kunne beholde sin kontakt med arbeidslivet ved å kunne tjene opptil ett grunnbeløp i tillegg til trygdeytelsene uten å få redusert sin uføregrad. Positiv oppfordring til deltakelse i arbeidslivet etter evne, selv med en varierende helse, er viktig for den enkelte for å bevare selvrespekt, sosialt miljø og å unngå fattigdom.

Disse medlemmer ønsker fortsatt fritak for egenandeler for medisiner på blå resept for eldre og uføre samt lavt tak på 1 600 kroner på frikortordningen og øker derfor bevilgningene med henholdsvis 400 mill. kroner og 187 mill. kroner.

Disse medlemmer vil likeledes opprettholde dagens utlånsordning til datautstyr for funksjonshemmede for å unngå at de som har en funksjonshemming selv må betale mellomlegget mellom tilskuddet og det utstyret koster. Disse medlemmer mener dette er uheldig, og foreslår derfor å øke bevilgningen med 57 mill. kroner.

Disse medlemmer vil understreke at en fjerning av allmen gravferdshjelp vil oppleves som dramatisk for mange. En søknadsordning der stønad innvilges ut fra dødsboets verdi, vil påføre mange etterlatte ekstra belastninger når de er mest sårbare. For å unngå dette vil disse medlemmer øke bevilgningen med 150 mill. kroner.

Disse medlemmer mente at regjeringen Bondevik II ikke gav riktig kompensasjon for lønnsutvikling og etterslep i forbindelse med trygdeoppjøret i mai 2002. Av prinsipielle hensyn ville ikke Arbeiderpartiet sette forhandlingsinstituttet om pensjonene til side ved å fremme et annet forslag i vår. Imidlertid vil disse medlemmer sikre at oppjøret for 2002 ivaretas slik retningslinjene bør forstås og vil derfor be Regjeringen ta igjen etterslepet fra pensjonsoppjøret i juni 2002 før trygdeoppjøret i 2003. Pensjonistene skal etterbetales fra 1. mai 2003.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil fremme forslag om dette i budsjettinnstillingen fra sosialkomiteen.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 167 787 545 000 kroner under rammeområde 15. Dette er 131 300 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.15.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 15 settes til 168 852 111 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringens på 1 195 866 000 kroner.

Disse medlemmer anser den sosiale profilen i St.prp. nr. 1 (2002-2003) for å være lite tilfredsstillende. Både i Sosialdepartementets og Helsedepartementets utkast til statsbudsjett 2003 er det etter disse medlemmers syn foretatt kutt og nedprioriteringer av brukergrupper som ikke er akseptable med utgangspunkt i den økonomiske situasjon landet befinner seg i. I Sosialdepartementets budsjettforslag vil fjerningen av den ordinære gravferdsstønaden føre til en stigmatisering av dem som har rett til den behovsprøvde ordningen og på den måten føre til at forbruket reduseres ytterligere på bekostning av de svakeste brukerne.

Nødvendigheten av å øke innsatsen i sykehjemmene må påpekes. De fleste sykehjem har for lav legedekning og det er svært problematisk at pasienter i sykehjem har vanskelig for å oppnå regelmessig tilsyn av lege. Hovedtyngden av pasientene i norske sykehjem er i dag sterkt pleietrengende og har ofte alvorlige lidelser. Det er et sterkt behov for bedre legetjenester for å unngå feilbehandling og -medisinering og for en høyere pleiefaktor for å sikre forsvarlige arbeidsforhold og tilstrekkelig omsorg. I dagens situasjon er de som får en plass i sykehjem betydelige mer pleietrengende enn tidligere og det er påkrevet med høyere bemanning for å kunne dekke pasientenes basisbehov og sørge for tilstrekkelig og verdig omsorg. Det er også nødvendig å påpeke at det fremdeles er mer enn 10 000 pasienter som venter på sykehjems plass og kapasiteten må økes ytterligere. Forholdet mellom antall sykehjems plasser og omsorgsboliger speiler ikke det reelle behovet slik situasjonen er i dag.

Det er nødvendig å styrke innsatsen overfor funksjonshemmedes og pensjonisters organisasjoner. Disse representerer grupper som ofte ikke har samme mulighet som yngre og funksjonsfriske til å ivareta sine tarv. Organisasjonene gjør en betydelig samfunnsnyttig innsats som bør styrkes ytterligere. Dersom nye frivillige organisasjoner ønsker å bidra til samfunnsnyttig sosialt arbeid overfor svake grupper må dette ikke føre til at andre, allerede etablerte hjelpetiltak får dårligere betingelser for sin innsats.

Det er i dag er altfor mange personer og grupper i vårt land som mangler muligheter til en verdig tilværelse og som er avhengige av ytelser fra det offentlige. Dette er et paradoks i dagens Norge der det å være et rikt land er blitt en begrensning i arbeidet for å hjelpe de mange som trenger det.

Med den årlige underregulering av grunnbeløpet og avkorting av gifte pensjonisters ytelser blir mange pensjonisters økonomiske hverdag stadig vanskeligere. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet derfor igjen vil fremme forslag om at grunnbeløpet skal reguleres i takt med lønns- og prisutviklingen ved trygdeoppjøret i 2003. Også en del av etterslepet bør innhentes og vi vil komme tilbake til dette i forbindelse med behandlingen av trygdeoppjøret for 2003.

Disse medlemmer vil støtte en omlegging av systemet med uførepensjon for å sikre at flere kan bli stående i arbeid - helt eller delvis. Disse medlemmer ser det som en fordel for de aller fleste mennesker å kunne delta i yrkeslivet og få anledning til å bidra og

å skaffe seg den sosiale kontakt og det nettverk som er nødvendig for å kunne leve et fullverdig liv. Disse medlemmer viser til at Ot.prp. nr. 102 (2001-2002) om tidsbegrenset uførestønad, som ligger til behandling i sosialkomiteen, ikke vil bli behandlet før i vårsesjonen og at eventuelle endringer i uførepensjonen derfor bør utstå til man får oversikt over helheten og endringene i en ny ordning. Å fjerne uførepensjonisters rett til en inntekt i tillegg til trygden og et fribeleg på 1 G før helheten i systemet er vurdert, vil slik vi ser det bidra til stor frustrasjon og redusert livskvalitet for mange pensjonister.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2002-2003).

3.2.15.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til rapporten "Forskjells-Norge 2002" som Sosialistisk Venstreparti la fram våren 2002, og som tegner et bilde av økende forskjeller i Norge, først og fremst fordi de aller rikeste har fått kraftige inntektsøkninger. Regjeringas forslag til statsbudsjett vil øke gapet mellom rike og fattige i åra som kommer.

Disse medlemmer ønsker å redusere forskjellene fordi dette skaper et bedre samfunn. I tillegg er omfordeling et viktig virkemiddel for at vi skal være i stand til å ta det økonomiske løftet som trengs for å fjerne fattigdommen i Norge.

Disse medlemmer vil understreke at alle som kan jobbe skal ha en plass i arbeidslivet. Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv er etter disse medlemmers oppfatning et viktig virkemiddel for å nå dette målet. Det er likevel slik at noen av en eller annen grunn ikke kan delta i arbeidslivet og på den måten ikke kan forsørge seg og sin familie gjennom yrkesdeltakelse. Disse personene skal etter disse medlemmers mening sikres et trygt økonomisk fundament gjennom ulike ordninger.

Disse medlemmer vil opprettholde uføretrygdedes mulighet til å tjene inntil folketrygdens grunnbeløp uten trekk i trygdeytelsene. Dette er etter disse medlemmers syn en viktig stimulans både for evt. å kunne vende tilbake til arbeidslivet på mer permanent basis og for å kunne utnytte den arbeidsevnen de har.

I forslaget til statsbudsjett er det mange såkalte økonomiske incentiver til deltakelse i arbeidslivet som bærer preg av å skulle tvinge folk tilbake til arbeidslivet ved å kutte i allerede magre inntekter og trygdeordninger. Dette er en tilnærming disse medlemmer tar sterke avstand fra.

Disse medlemmer vil være åpne for en ordning der noen av dem som blir uføretrygdet kan få sin medisinske tilstand og evt. arbeidsevne vurdert etter en tid, men vil ikke være med på kutt i stønadsnivået for dem som skal være mottakere av en tidsbegrenset uførestønad, slik Regjeringa legger opp til.

Disse medlemmer vil dessuten foreslå at det settes ned et utvalg som skal se på nivået på trygde- og

sosialytelsene med sikte på å styrke disse. SIFOs levekostnadsberegninger må danne utgangspunktet for dette arbeidet.

Disse medlemmer registrerer en relativt sterk økning i trygdeetatens driftskostnader i regjeringas forslag til statsbudsjett. Disse medlemmer er oppmerksom på trygdeetatens viktige rolle i arbeidet med et mer inkluderende arbeidsliv, men registrerer samtidig en betydelig kostnadsvekst i trygdebyråkratiet knytta til andre oppgaver. Disse medlemmer forutsetter at det også i det statlige byråkratiet er et potensiale for effektivisering på linje med det betydelige effektiviseringskravet som de seinere åra er blitt stilt til kommunal sektor. Frigjorte midler gjennom en slik effektivisering ønsker disse medlemmer å bruke til en utvidelse av ordningen med kjøp av helsetjenester for personer i helsekø. Disse medlemmer ønsker at dette skal være en ordning for alle - ikke bare for dem med tilknytning til arbeidslivet. Den betydelige økningen disse medlemmer foreslår vil likevel, sammen med effekten av intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv, gi grunnlag for å beregne en noe mindre økning i utbetalingene til sykepengene enn det regjeringa beregner i sitt forslag.

Disse medlemmer viser til at Regjeringa foreslår økt egenbetaling på en rekke områder innafor helse- og sosialområdet. Egenbetaling knytta til slike forhold er skatt på sykdom. Det vil øke den økonomiske belastninga på grupper som fra før har trange økonomiske kår, og dermed skape nye fattige mennesker og familier. Disse medlemmer vil gå imot slike forslag og ønsker i stedet økt skatt på rikdom.

Disse medlemmer vil:

- Videreføre ordningen med utlån av datautstyr til uføre.
- Opprettholde dagens ordning for ortopediske hjelpemidler.
- Beholde dagens gravferdsstøtte.
- Opprettholde dagens ordning for sykebehandling feriereiser.
- Gå inn for at arbeidet med skjerming av kronisk syke og funksjonshemmede fra egenbetaling på helse- og sosialtjenester videreføres. I denne fasen må målet være en bredere skjerming, blant annet bør tjenester i hjemmet inkluderes i ordningen.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 15 settes til 167 533 245 000 kroner, som er 123 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

3.2.15.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett og foreslår at rammeområde 15 settes til 168 068 245 000 kroner, 412 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag for 2003.

Dette medlem vil arbeide for et sosialt og humanisert samfunn med omsorg og omtanke for de svakeste i

samfunnet. Den overordnede målsettingen må være å sikre et godt og likeverdig tilbud om behandling og pleie/omsorgstjenester uavhengig av bosted, sosial bakgrunn og økonomisk evne.

Dette medlem vil peke på de økende forskjellene i landet vårt. Særlig er det uverdige for de mange barna som lever under dårlige økonomiske kår. Dette medlem har i den sammenheng merket seg at Regjeringen har lagt fram en tiltaksplan mot fattigdom. Dette blir likevel et paradoks når den samme Regjeringen øker de fleste egenandelene for syke og uføre, noe som nettopp vil ramme denne gruppen med de fattigste. Dette medlem vil både ta bort økningene av egenandelene, samt innføring av nye egenandeler for syke, eldre og uføre. Dette medlem vil opprettholde uføretrygdedes mulighet til å tjene inntil folketrygdens grunnbeløp uten trekk i trygdeytelsene. Mulighet til å tjene litt ekstra samt anledning til sosial kontakt som dette ofte gir, vil lette tilværelsen for mange uføre.

Dette medlem vil i tillegg beholde dagens gravferdsstøtte som også lett kunne rammet den samme gruppen.

Senterpartiet vil øke bevilgningene til kommunesektoren for å sette kommunene i stand til å løse problemene mens de ennå er små, ikke minst i forhold til barn og unge. Dette vil være den beste forebygging og samtidig spare samfunnet og den enkelte for store reparasjonsutgifter og lidelser senere.

Dette medlem vil peke på at livsstilsykdommer er et økende problem i samfunnet. Et sunt kosthold og mer fysisk aktivitet er viktig for å forebygge helseplager. Dette medlem ser det som en utfordring å bevisstgjøre folk om ansvar for egen helse. Gode kostvaner etableres tidlig. Da vil en ordning med gratis frukt og grønt i skolen virke forebyggende.

Dette medlem vil foreslå å øke tilskuddet til frivillighetssentralene. Ideen om at stat og kommuner skulle gå sammen i en offentlig dugnad sammen med frivillige, har vist seg å være en suksess.

Dette medlem vil øke tilskuddet til personlige assistenter for funksjonshemmede. Brukerstyrt personlig assistanse er en alternativ organisering av praktisk og personlig hjelp for brukere som har behov for hjelp i dagliglivet, i og utenfor hjemmet. Antallet brukere har økt sterkt. Da er det viktig å følge opp bevilgningene til dette formålet.

Dette medlem vil:

- Opprettholde uføretrygdedes mulighet til å tjene 1 G.
- Innføre en ordning med gratis frukt og grønt i skolen.
- Øke tilskuddet til brukerstyrt personlig assistanse for uføre.
- Beholde dagens gravferdsstøtte.
- Øke tilskuddet til frivillighetssentraler.

3.2.15.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og

foreslår at bevilgningen til ramme 15 settes til 168 106 245 000 kroner, som er 450 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem anser den sosiale profilen i Regjeringens budsjettforslag for 2003 for å være lite tilfredsstillende. Det er etter dette medlems syn foretatt kutt og nedprioriteringer av brukergrupper som ikke er akseptable med utgangspunkt i den økonomiske situasjon landet befinner seg i. I Sosial- og helsedepartementets budsjettforslag vil fjerningen av den ordinære gravferdsstønaden føre til en stigmatisering av dem som har rett til den behovsprøvde ordningen og på den måten føre til ytterligere belastning for de svakeste.

Dette medlem mener man må øke innsatsen i og bevilgningene til sykehjemmene. De fleste sykehjem har for lav legedekning og det er svært problematisk at pasienter i sykehjem har vanskelig for å oppnå regelmessig tilsyn av lege. Hovedtyngden av pasientene i norske sykehjem er i dag sterkt pleietrengende og har ofte alvorlige lidelser. Det er et sterkt behov for bedre legetjenester for å unngå feilbehandling og -medisinering og for en høyere pleiefaktor for å sikre forsvarlige arbeidsforhold og tilstrekkelig omsorg. I dagens situasjon er de som får en plass i sykehjem betydelige mer pleietrengende enn tidligere og det er påkrevet med høyere bemanning for å kunne dekke pasientenes basisbehov og sørge for tilstrekkelig og verdig omsorg. Det er etter dette medlems oppfatning også nødvendig å peke på at det fremdeles er mer enn 10 000 pasienter som venter på sykehjemsplass og kapasiteten må økes ytterligere. Forholdet mellom antall sykehjemsplasser og omsorgsboliger speiler ikke det reelle behovet slik situasjonen er i dag.

Det er etter dette medlems mening altfor mange personer og grupper i vårt land som mangler muligheter til en verdig tilværelse og som er avhengige av ytelse fra det offentlige. Dette er et paradoks i dagens Norge der det å være et rikt land er blitt en begrensning i arbeidet for å hjelpe de mange som trenger det.

Med den årlige underregulering av grunnbeløpet og avkorting av gifte pensjonisters ytelser blir mange pensjonisters økonomiske hverdag stadig vanskeligere.

Dette medlem vil støtte en omlegging av systemet med uførepensjon for å sikre at flere kan bli stående i arbeid - helt eller delvis. Dette medlem ser det som en fordel for de aller fleste mennesker å kunne delta i yrkeslivet og få anledning til å bidra og å skaffe seg den sosiale kontakt og det nettverk som er nødvendig for å kunne leve et fullverdige liv. Dette medlem mener at en fjerning av uførepensjonisters rett til en inntekt i tillegg til trygden og et fribeløp på 1 G for helheten i systemet er vurdert, vil bidra til stor frustrasjon og redusert livskvalitet for mange pensjonister. Dette medlem vil opprettholde uføretrygdedes mulighet til å tjene inntil folketrygdens grunnbeløp uten trekk i trygdeytelsene. Dette er etter dette medlems syn en viktig stimulans både for evt. å kunne vende tilbake til arbeidslivet på mer permanent basis og for å kunne utnytte den arbeidsevnen de har.

Dette medlem vil understreke at alle som kan jobbe skal ha en plass i arbeidslivet. Intensjonsavtalen

om et mer inkluderende arbeidsliv er etter dette medlems oppfatning et viktig virkemiddel for å nå dette målet. Det er likevel slik at noen av en eller annen grunn ikke kan delta i arbeidslivet og på den måten ikke kan forsørge seg og sin familie gjennom yrkesdel-takelse. Disse personene skal etter dette medlems mening sikres et trygt økonomisk fundament gjennom ulike ordninger.

Dette medlem viser til at det i Regjeringens forslaget til statsbudsjett er det mange såkalte økonomiske incentiver til deltakelse i arbeidslivet som bærer preg av å skulle tvinge folk tilbake til arbeidslivet ved å kutte i allerede magre inntekter og trygdeordninger. Dette er en tilnærming Kystpartiet tar sterke avstand fra.

Dette medlem viser til at Kystpartiet vil være åpne for en ordning der noen av dem som blir uføre-

trygdet kan få sin medisinske tilstand og evt. arbeids-evne vurdert etter en tid, men vil ikke være med på kutt i stønadsnivået for dem som skal være mottakere av en tidsbegrenset uførestønad, slik Regjeringa legger opp til.

Dette medlem går inn for en statlig medfinansiering av omsorgslønnsordningen. Det viser seg at ca. 100 000 mennesker her i landet har tungt belasta omsorgsoppgaver, mens bare vel 6 000 av disse mottar omsorgslønn. En undersøkelse på dette viste også store ulikheter mellom kommunene i bruken av omsorgslønn samt store ulikheter i nivået på utbetalinger. Dette medlem mener at omsorgslønn er et rettferdighetskrav for alle dem som tar seg av sine omsorgstrengende hjemme. Det sparer også samfunnet for store utgifter.

3.2.15.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 15

Tabell 3.30

Forslag til netto rammesum for rammeområde 15

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	167 656 245	0
H, KrF og V	167 656 245	0
Ap	167 787 545	+131 300
Frp	168 852 111	+1 195 866
SV	167 533 245	-123 000
Sp	168 068 245	+412 000
Kp	168 106 245	+450 000

3.2.16 Rammeområde 16 (Helse), under sosialkomiteen

3.2.16.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.31

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)	
700 Helsedepartementet (jf. kap. 3700)	100 500
701 Forsknings- og forsøksvirksomhet	194 000
702 Nemnd for bioteknologi	6 550
703 Helsetjenesten for innsatte i fengsel	74 350
704 Norsk Pasientskadeerstatning (jf. kap. 3704)	352 070
705 Personelltiltak	238 360
706 Sosial- og helsedirektoratet (jf. kap. 3706)	366 350
707 Nasjonalt folkehelseinstitutt (jf. kap. 3707)	477 270
708 Statens helsetilsyn (jf. kap. 3708)	60 850
709 Pasientskadenemnda (jf. kap. 3709)	10 000
715 Statens strålevern (jf. kap. 3715)	84 740

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
716 Kreftregisteret	35 120
718 Rehabilitering	223 840
719 Helsefremmende og forebyggende arbeid	96 770
732 Regionale helseforetak	52 595 520
739 Andre utgifter	584 036
742 Forpleining, kontroll og tilsyn med psykiatriske pasienter	27 400
743 Statlige stimuleringstiltak for psykisk helse	2 864 530
744 Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	31 170
750 Statens legemiddelverk (jf. kap. 3750 og 5578)	114 400
751 Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak (jf. kap. 3751 og 5577)	57 790
797 Helse- og sosialberedskap	12 800
2711 Diverse tiltak i spesialisthelsetjenesten	3 100 251
2750 Syke transport mv.	2 130 450
2751 Medisiner mv.	8 204 000
2752 Refusjon av egenbetaling	2 161 000
2755 Helsetjeneste i kommunene	4 083 000
2790 Andre helsetiltak	432 000
Sum utgifter rammeområde 16	78 719 117
Inntekter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)	
3704 Norsk Pasientskadeerstatning (jf. kap. 704)	344 000
3706 Sosial- og helsedirektoratet (jf. kap. 706)	24 365
3707 Nasjonalt folkehelseinstitutt (jf. kap. 707)	75 951
3709 Pasientskadenemnda (jf. kap. 709)	10 000
3715 Statens strålevern (jf. kap. 715)	33 560
3739 Behandlingsreiser til utlandet (jf. kap. 739)	10 702
3750 Statens legemiddelverk (jf. kap. 750)	1 139
3751 Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak (jf. kap. 751 og 5577)	1 008
Sum inntekter rammeområde 16	500 725
Sum netto rammeområde 16	78 218 392

3.2.16.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.16.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er glad for Regjeringens forslag til vekst i helsedepartementets budsjett på 3,25 mrd. kroner. Dette gir rom for satsing på viktige områder, som sykehussektoren, psykiatri, kreftomsorg og helsetilbud for rusmisbrukere.

Disse medlemmer er tilfreds med at dette opplegget vil videreføre og ytterligere øke den høye aktiviteten sykehusen hadde i fjor og således være med på å redusere ventetider og ventelister. Aldri har sykehusene behandlet flere.

Disse medlemmer støtter Regjeringens prioritering av helsetjenester til mennesker som tradisjonelt har hatt en lav prioritering i helsetjenesten. Disse medlemmer vil spesielt peke på at Regjeringen følger opp satsingen innenfor psykisk helse. Det foreslås en reell økning i bevilgningen på 670 mill. kroner fra 2002, hvilket er den største økningen i løpet av ett år

siden Stortinget vedtok opptrappingsplanen for psykisk helse i 1998.

Disse medlemmer mener at det er viktig å skjerme dem som har store helseutgifter. Disse medlemmer mener derfor det er en riktig omlegging når man innfører et egenandelstak 2 for dem med særlig store helseutgifter og hever satsen på frikort (egenandelstak 1) for dem med lavere helseutgifter. Slik får man en innretning som bedre skjermer dem som har store helseutgifter. Egenandelstak 2 er for dem som har mer enn 4 500 kroner i utgifter til fysioterapi, refusjonsberettiget tannbehandling (unntatt kjeveortopedi), opphold ved opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser til utlandet.

Selv med Regjeringens justering av frikortsatsen (egenandelstak 1), vil den nye satsen være 10 pst. lavere enn den satsen man innførte i 1984 når man justerer for prisveksten. Det vises videre til at da ordningen kom, var det 140 000 brukere av frikort, i dag er det rundt 900 000 brukere. Disse medlemmer mener det som en konsekvens av denne omlegningen er naturlig at egenandelen på blå resept for eldre og

uføre også blir lagt under frikortordningen (egenandelstak 1).

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til behandlingstilbud til rusmisbrukere med 27 mill. kroner i 2003. Dette gir blant annet rom for økt innsats til legemiddelassistert rehabilitering (LAR) og lavterskel helsetilbud for rusmisbrukere.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen styrker "livshjelpen", ved at det legges til rette for at helse-tjenesten kan gi omsorg og lindring i livets slutfase. Regjeringen foreslår til sammen 29 mill. kroner til ulike tiltak for å videreføre satsingen til mennesker i livets siste fase. Disse medlemmer viser samtidig til at Regjeringen styrker det abortforebyggende arbeidet.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 16 bevilges med 78 218 392 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.16.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Regjeringen ikke legger opp til økt pasientbehandling i forhold til nivået i 2002. Disse medlemmer konstaterer at det innebærer et budsjett uten ambisjoner om å øke pasientbehandlingen. Helseforetakene står overfor store økninger i lønns- og pensjonsutgifter. Helsereformen forutsetter et mer effektiv drift av sykehusene. Vi skal få mer helse for hver krone. Dette forutsetter imidlertid realistiske krav til effektivisering. Stilles kravene til slike tiltak for høyt, kan vi få motsatt effekt, nemlig handlingslammelse og passivitet. Disse medlemmer mener at en hittil vellykket sykehusreform kan komme i vanry dersom helseforetakene ikke får realistiske rammeforutsetninger. Disse medlemmer vil understreke Regjeringens ansvar for å følge utviklingen nøye slik at ikke viktige pasienttilbud kuttes ut fordi Regjeringen legger opp til for lave økonomiske rammer for sykehusene.

Pensjonskostnadene i helseforetakene

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at sykehusene i 2002 og 2003 har store ekstraordinære pensjonskostnader. Det ville være svært uheldig om disse dekkes inn ved å ta av bevilgningene til tjenesteproduksjon. Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om en statlig låneordning eller fondsordning som gjør at helseforetakene kan dekke sine pensjonsforpliktelser. Disse medlemmer viser til at disse partiene vil fremme forslag om dette i budsjettinnstillingen fra sosialkomiteen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet synes det er viktig at videreutdanning i ultralydteknikk for jordmødre ved Senter for fostermedisin i Trondheim sikres fortsatt drift siden denne dekker behovet i hele landet. Disse medlemmer foreslår derfor en særskilt bevilgning på 2,5 mill. kroner.

Disse medlemmer ser at opptrappingsplanen for psykiatri gir rom for en rekke tiltak, men at det satses på en svært sterk slutfase og vil understreke at det forplikter til betydelig større opptrapping neste år.

Disse medlemmer mener at det er en forutsetning for gjennomføring av Opptrappingsplanen for psykiatri, Handlingsplanen for eldre og Sykehusreformen at en forsterker satsing for å rekruttere og beholde personale i helse- og sosialsektoren. Disse medlemmer støtter en videreføring av personellplanen i 2003 - 2006.

Disse medlemmer vil støtte etableringen av et egenandelstak nummer to for å skjerme kronikere for visse egenandeler i helsetjener.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 11 (2001-2002) der komiteen bl.a. understreker følgende:

"Komiteen vil igjen understreke behovet for en bred gjennomgang av rehabiliteringsfeltet og at drift- og finansieringsordninger overfor opptreningsinstitusjonene blir avklart og fastsatt på en mer forutsigbar måte enn de er i dag."

Disse medlemmer mener at Regjeringen ikke har fulgt dette godt nok opp og vil vise til den prekære økonomiske situasjonen opptreningsinstitusjonene nå har.

Disse medlemmer viser til Regjeringens forslag om en omlegging av incitamentene for generisk bytte på legemiddelfeltet og er enige i at ordningen kan forbedres for å gi økte innsparingseffekter. Disse medlemmer mener imidlertid at konsekvensene av indekspriis ikke er tilstrekkelig utredet og ønsker derfor å opprettholde dagens gevinstfordelingsmodell. Bakgrunnen for dette er at en anslått prisreduksjon i dagens byttemarked på 5 pst., samt antatt gevinst ved at patenten på en rekke legemidler går ut i 2002 og 2003. Videre mener disse medlemmer at byttelisten bør utvides og har lagt inn 50 mill. kroner i innsparing ved å gjøre dette. I tillegg mener disse medlemmer at det kan være realistisk å øke andel generisk forskrivning, og har lagt inn en innsparing på 50 mill. kroner i 2003. Samlet sett gir dette en løsning med en innsparing på om lag 135 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 78 662 892 000 kroner under rammeområde 16. Dette er 444 500 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.16.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 16 settes til 80 482 593 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 2 264 201 000 kroner.

Også innenfor Helsedepartementets vil disse medlemmer peke på den sosiale profil departementet legger til grunn i forslaget til statsbudsjett for 2003. Økning av alle egenandeler, heving av egenandelstaket og omlegging av nyordninger som ennå ikke

har fått muligheten til å bekrefte sin eventuelle berettigelse, vitner om bevegelse i retning av et kaldere samfunn og et menneskesyn som disse medlemmer ikke vil identifiseres med.

Det er nødvendig å peke på at gratis medisiner på blåresept for uføre- og alderspensjonister ble innført den 1. oktober i 2002. Ordningen blir nå foreslått avvirket - i praksis før den er trådt i kraft. Slike tiltak gir lite troverdighet og langsiktighet - elementer som disse medlemmer anser nødvendig for tilliten til politikere og det politiske system.

Den sterke økningen av egenandelene for øvrig bidrar til å gjøre livssituasjonen for mange, særlig eldre, syke og omsorgstrengende enda vanskeligere.

Heller ikke når det gjelder rusmiddelmissbrukere holder den innsatsen som er foreslått i St.prp. nr. 1 (2002-2003) mål i forhold til behovet. Disse medlemmer mener det er mulig å oppnå betydelige resultater ved større satsing på medikamentell assistert rehabilitering og ved å gi allmennleger anledning til å foreskrive Subutex.

Helseforetakene synes å ha hatt en god utvikling etter at statlig overtakelse var et faktum. Fremdeles er imidlertid ventetidene for lange. Det er også behov for en betydelig omlegging av den daglige driften i mange sykehus og det er en skuffelse over at sykehusene ikke allerede har foretatt omlegginger med bedre bruk av de menneskelige ressurser og høyt kvalifisert faglig ekspertise. Disse medlemmer er imidlertid også kjent med de økte utgifter til pensjonspremier helseforetakene er blitt påført i 2002 og vil derfor øke bevilgningen til helseforetakene med 600 mill. kroner for å unngå at disse utgiftene går ut over driften og behandlingsskapiteten. Det kan ikke aksepteres at den vanskelige økonomiske situasjonen i helseforetakene skal føre til redusert produksjon og færre behandlede pasienter enn i fjoråret. Skal ventelistene fjernes eller reduseres betydelig må økningen i produktiviteten fortsette slik den positive utviklingen har vært det siste året.

Utnyttelsen av muligheten i den private delen av helsevesenet er ikke god nok. Det kan ikke være fornuftig, i et samfunn med lange helsekøer og store problemer for mange pasientgrupper, å la ressurser stå ubrukt. Også i Sem-erklæringen bebuder regjeringspartiene en likestilling av private og offentlige helsetilbud.

Det er ikke akseptabelt at Norge ikke holder tritt med utviklingen i andre land vi kan sammenligne oss med. Norge er, så vidt disse medlemmer kjenner til, et av de meget få land i Vest-Europa som ikke kan tilby bruk av PET (Positronemisjons-tomografi) til behandling av en lang rekke alvorlige sykdommer, særlig kreft.

Også innen psykiatrien mener disse medlemmer at fremdriften, i forhold til vedtatt opptrappingsplan, går for sakte. Køene innen voksenspsykiatrien - og kanskje særlig innen barne- og ungdomspsykiatrien - øker stadig og de siste årene av planperioden vil kreve store overføringer dersom planen skal kunne oppfylles.

Samlet sett utnyttes, etter disse medlemmers mening, ressursene i norsk helsevesen for dårlig. Det er mye utnyttet kapasitet. Dette gjelder også opptre-

ningsinstitusjonene som sliter med dårlige budsjetter, lave kurpriser og overkapasitet. Bevilgningene til oppføringsinstitusjonene må derfor økes slik at kurprisen kan gjenspeile de faktiske kostnader ved pasientbehandlingen og gjøre det mulig å utnytte kapasiteten.

Ordningen med behandling i utlandet har ført til at ca. 9 500 pasienter er blitt behandlet. Dette må ansees som en betydelig fordel for de mange brukere som ellers ville ha tilbragt lang ventetid her hjemme. Også for helsepersonell har ordningen medført muligheter til økt kompetanse og utvikling, særlig for Rikshospitalets del, som har sendt mer enn 1 000 pasienter til utlandet i denne perioden. Regjeringens forslag om en betydelig reduksjon av posten "sykebehandling i utlandet" vil bety en sterk begrensning av de positive incitamentene denne ordningen har gitt.

Disse medlemmer vil fremme forslag om at kap. 2751 Legemidler, omgjøres til en overslagsbevilgning. Dette vil gi departementet muligheter til å godkjenne preparater ført opp under blåreseptforskriftens § 9, etter anbefaling fra SLV, uten å måtte ta hensyn til budsjettdekning.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2002-2003).

3.2.16.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å holde fast på målsettingen om en helsetjeneste som er tilgjengelig for alle uavhengig av økonomi, bosted eller alder. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere egenandelene på helsetjenester for hele befolkningen, slik at reduserte egenandeler ikke får et "fattigkassestempel".

Disse medlemmer vil:

- Gå imot økningen av frikortgrensen fra 1 350 til 1 850 kroner.
- Utvikle tak 2-ordningen slik at kronisk syke skjermes bedre enn i dag.
- Øke refusjonsordningen til tannlegebehandling for å redusere egenandelene.
- Tilrettelegge for generelt reduserte egenandeler i helsevesenet.
- Gå imot egenandeler på sterilisering.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern. Til tross for dette er ventetida for å få hjelp altfor lang for mennesker som sliter med psykiske problemer. Etter disse medlemmers syn er særlig den lange ventetida for barn helt uakseptabel.

Disse medlemmer viser til at selv om Stortinget har vedtatt opptrappingsplanen for psykisk helsevern, viser en Samdata-rapport at psykiatrien har fått tilført en mindre relativ andel av ressursene enn andre helse-tjenester også etter at opptrappingsplanen startet opp i 1999. Disses medlemmer mener derfor at det må tas et krafttak for psykiatrien både i de fire årene som

gjenstår av opptrappingsplanen, men også etter at den er fullført.

Disse medlemmer vil samtidig styrke rusmiddelomsorgen som en integrert del av det psykiske helsevernet. Mange rusmiddelmissbrukere sliter også med store psykiske problemer, men i dag mangler det ressurser til å gi rusmiddelmissbrukere en helhetlig behandling.

Disse medlemmer vil:

- Styrke opptrappingsplanen for 2003 med 330 mill. kroner.
- Legge spesielt vekt på behandlingstilbudet for barn og unge.
- Spesielt styrke lavterskeltilbudet innen psykisk helsevern i kommunene.
- Øke akuttbehandlingen og rehabiliteringstilbudet til rusmiddelmissbrukere.

De fleste plager folk sliter med i hverdagen krever, slik disse medlemmer ser det, ikke nødvendigvis innleggelse på sykehus eller spesialiserte undersøkelser. Det mange trenger er i stedet lett tilgjengelige helsetjenester der de bor, slik at de raskt blir friske eller får hjelp til å klare hverdagen. Disse medlemmer mener at en styrking av det lokale helsetilbudet bidrar til å gjøre helsetjenester mer tilgjengelige for hele befolkningen, til å utjevne forskjeller i tilbudet uavhengig av bosted, og samtidig til å redusere unødvendige reisekostnader.

Disse medlemmer vil:

- Opprette et statlig virkemiddelfond for rekruttering av allmennleger og tannleger til kommuner med særlige rekrutteringsvansker.
- Beholde fraktutjevningstilskuddet til apotekene for å sikre god tilgang til legemidler også i distriktene.
- Tilrettelegge for at det skal lønne seg for sykehusene og kommunene å skape lokale behandlingstilbud i stedet for å sentralisere helsetjenestene.
- Styrke midlene til arbeid med psykisk utviklingshemmede i kommunene.
- Styrke midlene til psykososialt arbeid blant flyktninger lokalt.
- Satse på det offentlige helsevesenet, og bruke mindre offentlige midler til private tjenester.

Disse medlemmer vil ikke at dårlig økonomi skal være til hinder for et tilbud om helsetjenester. Disse medlemmer vil derfor opprettholde skjermingsordninger for uføre og eldre. På samme måte mener disse medlemmer at småbarnsforeldre skal kunne kontakte helsevesenet uten å oppleve at økonomien blir til hinder for dette. Også mange ungdommer vegrer seg for å ta kontakt med helsevesenet ved sykdom. Disse medlemmer ønsker derfor å tilrettelegge kommunal helsestasjonsvirksomhet spesielt rettet mot ungdom som et lavterskeltilbud.

Disse medlemmer vil:

- Beholde ordningen med gratis legekonsultasjon og medikamenter på blå resept for barn under 7 år.
- Beholde ordningen med gratis medisiner på blå resept for eldre og uføre.
- Gjøre tannregulerende behandling gratis for barn og unge under 18 år.
- Skape et bedre helsetilbud til ungdom gjennom økt bevilgning til "Ungdommens helsestasjoner".

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 16 settes til 79 137 765 000 kroner, som er 919 373 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.16.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett og foreslår at rammeområde 16 økes med 1 746 mill. kroner og settes til 79 964 992 000 kroner.

Dette medlem viser til at Senterpartiet mener at alle skal kunne føle trygghet ved sykdom, sosiale problemer, uførhet, og alderdom uansett personlig økonomi. Dette bygger vi vår sosialpolitikk på.

Dette medlem vil bruke 1 mrd. kroner mer i året for å forebygge og redusere helsekøer. På tross av at Norge har Europas beste legedekning, er det fortsatt 32 000 personer som har ventet i over ett år på behandling. Dette medlem har merket seg at det ennå går over 7 000 årsverk tapt pga. unødig venting i helsekø til operasjon og annen behandling. Sykepengene for disse er på nesten 2 mrd. kroner i året og produksjonstapet tett oppunder samme beløp.

Dette medlem er klar over at hver nordmann er borte fra jobb i gjennomsnitt en måned i året pga. sykdom, noe som utgjør 220 000 årsverk. Likeledes er hver tiende nordmann uføretrygdet, og blant unge under 35 år er det en tredobling av uføre bare fra 1992. Etter dette medlems oppfatning kan det ikke fortsette slik at sykepengene vokser med over 4 mrd. kroner fra ett år til neste, og helsekøene holder seg selv om ressursbruken er større enn noen gang. Derfor er det nå på tide å tenke forebygging og rehabilitering.

Dette medlem mener at forebygging vil koste noe nå, men vil spare samfunnet for langt større kostnader på sikt. Dette medlem er av den oppfatning at nåværende praktisering av handlingsregelen har vist at den er til hinder for at viktige samfunnsoppgaver kan bli løst. Den må endres slik at vi kan vri utgiftene over fra reparasjon til investering i forbygging og økt livskvalitet.

Dette medlem er klar over at livsstilssykdommer er i sterk økning. Kreft- og hjerte/karsykdommer står nå for 70 pst. av alle dødsfall. Vi vet at vi kan forebygge mange av disse tilfellene ved fysisk aktivitet og sunnere kosthold.

Derfor vil dette medlem satse på å redusere alkoholforbruket. Vi vet at billigere alkohol fører til mer bruk som igjen gir mer vold, flere selvmord og flere dødsfall. Når alkoholrelaterte lidelser fører til hver fjerde sykehusinnleggelse, kan vi ikke etter dette

medlems mening stille oss passive til det. Salgsøkningen på alkohol har vært på 11 pst. det siste året. Salget av popdrikken for unge jenter, rusbrus, er seksdoblet på ett år. Da må det være grunn til å sette i gang sterke tiltak på dette feltet. Alkohol er dessuten ofte rekrutteringsstoff til narkotika.

Dette medlem er kjent med at det er gjort beregninger på at det vil koste 100 000 kroner å vinne ett år ekstra levetid ved behandling av lungekreft, mens det bare koster et par hundrelapper å vinne et ekstra år levetid dersom en får en person til å slutte å røyke. Dette medlem vil med bakgrunn i bl.a. dette ha høyere avgifter på tobakk, alkohol og sukkerholdig drikke. Dessuten vil Senterpartiet at det skal settes i gang en antirøykekampanje.

Dette medlem viser til at den offentlige innsatsen mot narkotika er tredoblet i løpet av nittitallet uten at nyrekruttering er synlig redusert. Dette medlem er særlig bekymret over at det rapporteres om mer liberale holdninger til narkotika blant unge der misbruken av ecstasy alt har vist seg å føre til store og langvarige psykiske skader hos mange ungdommer. Dette medlem vil trekke fram behovet for forebyggende arbeid der gode oppvekst- og livsmiljø kombineres med riktig behandling, streng lovgivning og sterk kontroll.

Dette medlem mener det er avgjørende viktig at kommunene i større grad enn i dag gis økonomisk mulighet til å drive oppfølging og ettervern innenfor rusfeltet og psykiatrien.

Dette medlem viser til at opprettingen av statlige helseforetak så langt har medført økte administrative kostnader særlig til lønn, lukkede beslutningsprosesser og mindre mulighet for brukere og innbyggere til å påvirke prioriteringene. Dette medlem konstaterer at det ikke er blitt mer pasientbehandling og at ressursbehovet ikke er mindre enn da fylkeskommunene måtte kutte i skole, samferdsel, kultur og næringsutvikling for å sikre pasientene når staten nektet å stille opp.

Dette medlem vil styrke de regionale helseforetaka med 500 mill. kroner mer. Dette medlem er av den mening at det blir lite effektivisering av å legge ned avdelinger og småsykehus som fungerer godt. Disse trengs for å utnytte kapasiteten totalt. Dessuten er opprettholdelse av småsykehus svært viktig for at befolkningen skal føle seg trygg på hurtig hjelp i nærheten når det trengs. Etter dette medlems mening er dette og ambulansetjenesten av stor viktighet når det gjelder valg av bosted.

Dette medlem mener at private helsetilbud kan være et supplement til det offentlige. Det må være en forutsetning at slike tilbud skal inngå i de offentlige helseplanene. Dette medlem vil bevilge 100 mill. kroner mer til trygdekontorene for at de skal kunne kjøpe operasjoner, annen behandling og opptrening i utlandet, hos private eller i det offentlige.

Dette medlem har merket seg at det nærmest har blitt automatikk i å øke egenandelene på helsetjenester. Dette rammer særlig de som har minst råd i samfunnet. Dette medlem er overrasket over at en regjering med Kristelig Folkeparti som deltaker, ikke kan følge opp vedtaket i Stortinget om at alderspensjonister og

uføre skulle fritas for egenandeler på medisin på blå resept.

Dette medlem mener det er viktig å skjerme storbrukerne av helsetjenester. Derfor vil dette medlem foreslå å beholde fribeløpsgrensen på egenandeler på samme nivå som i 2002, nemlig på 1 350 kroner.

Dette medlem mener også at psykiatriplanen må følges opp. I dette er det viktig å følge opp barne- og ungdomspsykiatrien. Dette medlem vil derfor foreslå økninger på disse budsjettene.

Dette medlem viser til at behovet for opptreningsinstitusjoner er større enn noen gang, og at finansieringssystemet ikke er tilstrekkelig for flere av dem. Dette medlem vil derfor bevilge 85 mill. kroner mer til disse.

Dette medlem er overrasket over at Regjeringen legger inn kutt på fraktrefusjonsordningen til apotek. Dette vil lett kunne gå ut over mindre apotek i perifere strøk. Etter omlegningen der det nå er fritt fram for etablering av apotek uten tak på konsesjoner, kan det være god grunn til å merke seg alt som skjer med distriktsapotekene. Dette medlem vil gjeninnføre kuttet som regjeringen foretok seg her. Dette medlem er også klar over at problemet med avtalen er at den bare sikrer apotekdrift i distriktene fram til 1. mars 2004. Det kan stå på både lønnsomhet og fagfolk for disse apotekene.

Dette medlem vil:

- Styrke de regionale helseforetakene
- Bevilge mer til opptreningsinstitusjonene
- Unnta alderspensjonister og uføre for egenandel på blåresept
- Bevilge mer til trygdekontorene til kjøp av operasjoner
- Styrke barne- og ungdomspsykiatrien
- Sette i gang en antirøykekampanje
- Beholde fribeløpsgrensen på samme nivå for egenandeler
- Opprettholde fraktrefusjonsordningen til mindre apotek
- Opprettholde tilskuddet til behandlingsreiser for astma-/allergibarn

3.2.16.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 16 settes til 79 238 392 000 kroner, som er 1 020 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener at man må øke innsatsen innen helsesektoren og vil derfor foreslå økte bevilgninger innenfor denne rammen.

Dette medlem mener man må utvide refusjonsordningen til også å gjelde tannhelsebehandling inkl. konserverende behandling.

Dette medlem mener Regjeringen i sitt budsjett-opplegg innenfor helsesektoren legger til grunn en usosial profil. Økning av alle egenandeler, heving av egenandelstaket og omlegging av nyordninger som ennå ikke har fått muligheten til å bekrefte sin eventu-

elle berettigelse, vitner om bevegelse i retning av et kaldere samfunn og et menneskesyn som dette medlem ikke vil identifiseres med.

Det er nødvendig å peke på at gratis medisiner på blåresept for uføre- og alderspensjonister ble innført den 1. oktober i 2002. Ordningen blir nå foreslått avvirket - i praksis før den er trådt i kraft. Slike tiltak gir lite troverdighet og langsiktighet - elementer som dette medlem anser nødvendig for tilliten til politikere og det politiske system.

Den sterke økningen av egenandelene for øvrig bidrar til å gjøre livssituasjonen for mange, særlig eldre, syke og omsorgstrengende enda vanskeligere.

Dette medlem er overrasket over at Regjeringen legger inn kutt på fraktrefusjonsordningen til apotek. Dette vil lett kunne gå ut over mindre apotek i perifere strøk. Etter omlegningen der det nå er fritt fram for etablering av apotek uten tak på konsesjoner, kan det være god grunn til å merke seg alt som skjer med distriktsapotekene. Dette medlem vil gjeninnføre kuttet som Regjeringen foretok seg her. Dette medlem er også klar over at problemet med avtalen er at den bare sikrer apotekdrift i distriktene fram til 1. mars 2004. Det kan stå på både lønnsomhet og fagfolk for disse apotekene.

Dette medlem vil styrke de regionale helseforetaka med 500 000 mill. kroner mer. Dette medlem er av den mening at det blir lite effektivisering av å legge ned avdelinger og småsykehus som fungerer godt. Disse trengs for å utnytte kapasiteten totalt. Dessuten er opprettholdelse av småsykehus svært viktig for at befolkningen skal føle seg trygg på hurtig hjelp i nærheten når det trengs. Etter dette medlems mening er det også av stor viktighet når det gjelder valg av bosted at en ikke må reise milevis for å få hjelp. Etter som de regionale helseforetaka også har ansvaret for bl.a. ambulansetjenesten, er også sikkerhet for denne viktig.

Dette medlem viser til at den offentlige innsatsen mot narkotika er tredoblet i løpet av nittitallet uten at nyrekruttering er synlig redusert. Dette medlem er særlig bekymret over at det rapporteres om mer liberale holdninger til narkotika blant unge der misbruken av ecstasy alt har vist seg å føre til store og langvarige psykiske skader hos mange ungdommer. Dette medlem vil trekke fram behovet for forebyggende arbeid der gode oppvekst- og livsmiljø kombineres med riktig behandling, streng lovgivning og sterk kontroll.

3.2.16.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 16

Tabell 3.32

Forslag til netto rammesum for rammeområde 16

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	78 218 392	0
H, KrF og V	78 218 392	0
Ap	78 662 892	+444 500
Frp	80 482 593	+2 264 201
SV	79 137 765	+919 373
Sp	79 964 992	+1 746 600
Kp	79 238 392	+1 020 000

3.2.17 Rammeområde 17 (Utdanning og forskning) under kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

3.2.17.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.33

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)	
200 Utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 3200)	156 766
202 Læringssenteret (jf. kap. 3202)	115 477
203 Statens utdanningskontorer (jf. kap. 3203)	109 812
204 Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 3204)	5 600

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
206	Samisk utdanningsadministrasjon	26 689
221	Grunnskolen (jf. kap. 3221)	1 475 554
222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 3222)	43 381
223	Videregående opplæring	262 404
224	Fellestiltak i grunnskolen og videregående opplæring	266 819
226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen og videregående opplæring	381 818
232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 3232)	107 697
240	Private skoler mv.	1 775 633
243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 3243)	833 377
248	Særskilte IKT-tiltak i utdanningen	169 226
249	Andre tiltak i utdanningen	44 646
251	Fagskoleutdanning	110 648
253	Folkehøgskoler	509 100
254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)	843 723
256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet (jf. kap. 3256)	60 360
258	Forskning, utviklingsarbeid og fellestiltak i voksenopplæringen	80 585
259	Kompetanseutviklings-programmet	60 718
260	Universitetet i Oslo	2 778 775
261	Universitetet i Bergen	1 623 346
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	2 232 589
263	Universitetet i Tromsø	984 309
264	Norges handelshøgskole	211 905
265	Arkitektthøgskolen i Oslo	75 726
268	Norges idrettshøgskole	99 912
269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 3269)	113 617
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	337 971
273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 3273)	223 016
274	Statlige høyskoler (jf. kap. 3274)	6 575 053
278	Norges landbrukshøgskole	414 007
279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 3279)	264 268
281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 3281)	825 050
282	Privat høyskoleutdanning	503 785
283	Meteorologisk institutt (jf. kap. 3283)	371 718
285	Norges forskningsråd	1 149 486
286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 3286)	528 821
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak (jf. kap. 3287)	117 353
288	Internasjonale samarbeidstiltak (jf. kap. 3288)	151 419
310	Tilskudd til trossamfunn m.m. og private kirkebygg	106 117
340	Kirkelig administrasjon	364 477
341	Presteskapet	625 115
342	Nidaros domkirke m.m.	34 250
920	Norges forskningsråd	844 535
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	348 000
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	196 900
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 4023)	336 100
1137	Forskning og utvikling	298 173
2410	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)	9 661 575
Sum utgifter rammeområde 17		39 837 401
Inntekter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)		
3200	Utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 200)	2 598
3202	Læringscenteret (jf. kap. 202)	17 564
3203	Statens utdanningskontorer (jf. kap. 203)	12 063
3204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 204)	220
3221	Grunnskolen (jf. kap. 221)	41 243

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
3222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 222)	364
3232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 232)	6 181
3243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 243)	45 289
3254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 254)	25 836
3256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet (jf. kap. 256)	10 548
3269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 269)	1 512
3273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 273)	5 962
3274	Statlige høgskoler (jf. kap. 274)	4 081
3279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 279)	80 023
3281	Fellesutgifter for universiteter og høgskoler (jf. kap. 281)	1 335
3283	Meteorologisk institutt (jf. kap. 283)	160 954
3286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 286)	1 251 740
3287	Forskningsinstitutter og andre tiltak (jf. kap. 287)	12 400
3288	Internasjonale samarbeidstiltak (jf. kap. 288)	4 865
3340	Kirkelig administrasjon	7 314
3341	Presteskapet	6 129
3342	Nidaros domkirke m.m.	9 300
4020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)	141 000
4021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 1021)	47 000
4023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 1023)	8 500
5310	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	152 856
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	6 033 000
Sum inntekter rammeområde 17		8 089 877
Sum netto rammeområde 17		31 747 524

3.2.17.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.17.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er glad for at Regjeringen følger opp Sem-erklæringens mål om øket satsing på kunnskap og kompetanse - med særlig vekt på bedre kvalitet og øket fleksibilitet gjennom hele utdanningssystemet. Et ledd i denne satsingen er Regjeringens forslag om å bevilge ca. 380 mill. kroner til kvalitetsutviklingen i grunntopplæringen (grunnskolen og videregående opplæring). Ordningen med bonus- og demonstrasjonsskoler vil bli utvidet, kombinert med en bred satsing for å styrke opplæringen i viktige basisfag som norsk og matematikk. Disse medlemmer viser til at Regjeringen kontinuerlig arbeider for å øke handlefriheten i skolen, slik at man i større grad kan tilpasse ressursbruken til den enkelte skoles behov. Det er disse medlemmers oppfatning at vi nå trenger et løft innenfor basisfagene i grunnskolen, og disse medlemmer har med tilfredshet merket seg Regjeringens arbeid for å styrke norsk- og matematikkundervisningen.

En ny OECD-rapport, "Education at a Glance", viser at Norge er blant de land som bruker mest penger på skole. Årsaken er høy lærertetthet, og det er positivt ettersom lærerne er den viktigste innsatsfaktoren i sko-

len. Forskning viser at når et visst ressursnivå er passert, kan man ikke se klare positive utslag av mer ressurser i skolen. Disse medlemmer vil understreke at lånerammen på 15 mrd. kroner til vedlikehold, opprusting og utbygging av skoleanlegg over en periode på 8 år er viktig. Dette vil være et viktig tiltak for å bedre det fysiske skolemiljøet.

Rapporter (bl.a. PISA) viser at det som gir utslag på læringsutbytte er når sentrale myndigheter overlater beslutninger om driften til den enkelte skole.

Regjeringen setter fokus på skolens oppdrageransvar, og har derfor lagt frem en skolemiljølov som tar sikte på å bedre elevenes psykososiale miljø. Dette handler i stor grad om holdningsskapende arbeid, som Regjeringen vil fortsette å prioritere. Her vises det til Handlingsplan mot mobbing, og arbeidet for styrket verdiformidling. Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens prioriteringer, og støtter også arbeidet for å gi den enkelte skole større frihet innenfor rammen av nasjonale fagplaner og mål for opplæringen.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i sesjonen 2001-2002 har nedlagt et stort arbeid for å forberede gjennomføringen av kvalitetsreformen i høyere utdanning. Viktige ledd i dette arbeidet er ny lov om universiteter og høyskoler, klargjøring av uavklarte spørsmål vedr. gradsstrukturen for en rekke studier og nytt opplegg for lærerutdanning. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringens budsjettforslag gjør

det mulig å gjennomføre hovedelementene i Kvalitetsreformen fra høsten 2003.

Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens forslag om en betydelig opptrapping av forskningsinnsatsen - med ca. 640 mill. kroner i 2003. I tillegg blir kapitalen i Forskningsfondet øket med 3 mrd. kroner - til 30 mrd. kroner. Disse medlemmer slutter seg til forslaget om utvidelse av ordningen med skattefradrag for FoU-investeringer i næringslivet.

Disse medlemmer viser til at forslaget til kirkebudsjett innebærer en økning på 127 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2002. Regjeringen viderefører 30 nye prestestillinger (opprettet fra 1. juli 2002) og 10 diakonstillinger (tidligere finansiert med tilskudd fra Opplysningsvesenets fond). Disse medlemmer støtter forslaget om å opprettholde ordningen med direkte tilskudd til de kirkelige fellesrådene, og er tilfreds med forslaget om å bevilge 5 mill. kroner til styring av dåpsopplæringen i Den norske kirke.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 17 bevilges med 31 747 524 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.17.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er svært bekymret for situasjonen for det offentlige utdanningstilbudet, og mener at Regjeringens budsjettforslag svekker prinsippet om lik rett til utdanning. Regjeringen Bondeviks budsjettforslag har store kutt i viktige utdanningsformål som f.eks. skolefritidsordningen, opprustning av skolebygg, IKT-tiltak og i fjernundervisning.

Disse medlemmer mener at den offentlige skoles framtid er avhengig av felles løft og bedre økonomiske betingelser. En sterk offentlig skole er en forutsetning for utvikling av velferdsstaten. Disse medlemmer ønsker derfor å rette opp Regjeringens kutt i skolefritidsordningen, fjernundervisningen og i utlånsordningen for skolebygg.

Alle barn må sikres et leirskoletilbud, kommunenes kostnader må dekkes. Disse medlemmer mener at leirskole må få ytterlig midler og tilskudd øremerkes. Disse medlemmer mener at det trengs en ekstra satsing for at kvalitetsreformen skal lykkes. I Regjeringens budsjettforslag er det lagt til grunn at universitetene skal kompenseres for forventet lønns- og prisøkning, og ikke for faktisk lønnsstigning. Det er uheldig at universitetene ikke får en særskilt kompensasjon, dette kan være til hinder for at universitetene får fulgt opp kvalitetsreformen.

Disse medlemmer vil bevilge 100 mill kroner som kompensasjon for faktisk endring i lønns- og prisøkning. Fordelingen blir da:

- Universitetet i Oslo 32 mill. kroner.
- Universitetet i Bergen 23 mill. kroner.
- NTNU 31 mill. kroner.
- Universitetet i Tromsø 14 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått 1 mill. kroner til drift av Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge. Disse medlemmer vil øke bevilgningen med 2 mill. kroner for å sikre utviklingen av senteret som forutsatt. Disse midlene blir dekket innenfor bevilgningen til UiO.

Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag om behovsprøvd borteboerstipend rammer urettferdig og gjør at mange borteboere enten tar opp lån eller må jobbe ved siden av. I tillegg kan dette medføre at elevenes geografiske tilhørighet vil få utslag i hvilke videregående skoler de kan velge mellom. Disse medlemmer ønsker å beholde dagens borteboerstipend for elever i videregående opplæring. Alle elever har store utgifter til bøker i videregående opplæring. Regjeringens forslag til stipendordning medfører at kun få elever får tilbud om støtte. Disse medlemmer ønsker å gjeninnføre en utlånsordning for skolebøker, som vil medføre at elevene får dekket sine utgifter til skolebøker.

Disse medlemmer mener at alle må få ta del i kunnskapsutviklingen. Regjeringens forslag om avvikling av fjernundervisningen vil medføre at 30 000 studenter står i fare for å miste sitt studietilbud eller slutte på grunn av økte egenandeler. Disse medlemmer viser til at mer enn halvparten av studentene er kvinner som bor i utkantstrøk. Dette er en fleksibel studieform, som gjør at også studenter med funksjonshemning lettere kan ta høyere utdanning. Disse medlemmer vil gjeninnføre tilskuddet til fjernundervisning.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har valgt å kutte drastisk i skolefritidsordningen. Disse medlemmer mener at dette er et viktig lovpålagt tilbud, som mange familier er avhengig av. Disse medlemmer viser til at enkelte kommuner har gitt tilbakemeldinger om at dette vil medføre at tilbudet reduseres og at egenandelen øker. Disse medlemmer mener at dette er svært uheldig, og foreslår å dekke inn Regjeringens kutt. Disse medlemmer mener det er svært uheldig at Regjeringen fjerner hele reisestipendet for studenter, noe som vil ramme 80 000 studenter. Dette kan føre til at færre studenter fra distriktene velger å ta høyere utdanning. Disse medlemmer mener at ordningen med reisestipend skal fortsette.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i 2002 vedtok en statlig finansieringsordning der kommuner og fylkeskommuner skal få kompensert renteutgifter knyttet til nybygg, rehabilitering, opprustning og utbedring av skoleanlegg. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen har redusert lånerammen for 2003 med 1 mrd. kroner. Disse medlemmer vil understreke at dette skulle være en opptrappingsplan i 8 år fra 2001, med ca. 2 mrd. kroner per år. Regjeringens kutt innebærer en nedtrapping av rehabiliteringen av skoleanleggene.

Disse medlemmer vil følge opptrappingsplanen og foreslår en låneramme på 2 mrd. kroner for 2003.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 32 050 224 000 kroner under rammeområde 17. Dette

er 302 700 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.17.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 17 settes til 31 625 981 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 121 543 000 kroner.

Disse medlemmer har med tilfredshet registrert innstillingen fra Bakkevig-utvalget som konkluderer med å anbefale et skille kirke/stat. Dette er i tråd med Fremskrittspartiets politikk. Disse medlemmer ønsker en snarlig fremdrift i saken innenfor de formelle regler som gjelder for en slik omfattende endring, og ønsker igangsatt nødvendige utredninger om medlemskap, eiendeler og fremtidig finansiering.

Disse medlemmer har merket seg at samlede utgifter til Den norske kirke øker med 14,2 pst. som gir tilførsel av 154 mill. kroner. I forhold til mange andre programkategorier innenfor Kirke-, utdannings- og forskningsområdet er dette en markert økning. Selv om en større andel av denne økningen er knyttet opp til økning i antall prestestillinger er det likevel nødvendig å prioritere ut fra en samlet vurdering. Disse medlemmer reduserer derfor økningen til 2,2 pst. og omprioriterer på den måten vel 100 mill. kroner til utdanningssektoren.

Kunnskap er grunnstenen i fremtidens samfunn og nøkkelen til dagens samfunn. Barn og ungdom skal ha rett og mulighet til utdanning og opplæring etter sine evner og anlegg. Den offentlige finansieringen skal følge eleven, som står fritt til å søke den undervisningsformen som eleven/foresatte foretrekker. Myndighetene skal gi offentlige og private opplæringstilbud likeverdige betingelser. Skolen skal, sammen med hjemmet, bidra til å utvikle barn og ungdoms ansvarfølelse, dannelse og selvtillit. Kvaliteten i den faglige utdanningen må ligge på et høyt internasjonalt nivå.

Disse medlemmer er bekymret over svake læringsresultater i norsk skole, et læringsmiljø preget av mye uro, tiltagende mobbing og skolebygg som ikke holder en forsvarlig arbeidsmiljømessig standard. Disse medlemmer er også bekymret over ressurs-situasjonen innenfor grunnskolen og videregående skole, der økonomiske problemer fører til et sterkt varierende tilbud og der tilbudet mange steder også ligger under en akseptabel minimumsstandard. Kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske problemer medfører store kutt i de økonomiske rammene som lokalt prioriteres til skolesektor. Resultatet blir slik at de midler som innenfor rammetilskuddet er lagt inn til å tilfredsstille behovet for undervisning ikke når frem til skolene og elevene.

Etter disse medlemmers syn understreker dette behovet for systemendring. Fremskrittspartiet har derfor nylig fremmet et eget Dokument 8-forslag som åpner for omfattende systemendring innenfor rammeverket for skole. Disse medlemmer forutsetter

systemendringene utredet og gjennomført/påbegynt gjennomført i 2003.

Disse medlemmer forutsetter sterkt redusert mottak av asylanter i 2003 og legger til grunn redusert offentlig ressursforbruk både til morsmålsopplæring og norskopplæring.

Grunnforskning er et felles gode som er av stor betydning for samfunnet. Disse medlemmer mener det er et offentlig anliggende å sørge for at norsk grunnforskning får gode rammevilkår.

Disse medlemmer øker avsetningen til kapital i Forskningsfondet med 3 mrd. Etter disse medlemmers syn er dette nødvendig for at Norge raskere skal komme opp på OECD-nivå målt ved den andelen av BNP som går til forskning.

Disse medlemmer ser det som viktig at det blir et langt tettere og bedre samarbeid mellom næringsliv og forskningsinstitusjonene for å sikre innsats innen anvendt forskning. Disse medlemmer ønsker skattefritak og andre skattemessige incentiver for å oppmuntre bedriftene til å sette av midler til forskningsformål innenfor anvendt forskning/næringsrette forskning. Disse medlemmer er også åpne for at det kan gis offentlig støtte til anvendt forskning. Spesielt i den situasjon med stor oljeformue som Norge nå har, er det både riktig og viktig at en del av disse midlene kanaliseres til anvendt forskning for å sikre fremtidig inntektsgrunnlag for Norge. Investering i både grunnforskning og anvendt forskning, er en god investering for nasjonen.

Disse medlemmer er opptatt av at organiseringen av forskningsinnsatsen er god og stiller seg avventende til Utdannings- og forskningsdepartementets konklusjoner vedrørende evalueringen av Norges Forskningsråd og fremmer forslag om utsettelse av denne delen av Utdannings- og forskningsdepartementets budsjett, også for å samordne med annen utredning av virkemiddelapparatet.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 12 (2002-2003).

3.2.17.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at det er avgjørende å satse på utdanning for å gjøre Norge til en ledende kunnskapsnasjon. Å gi alle en god utdanning er det viktigste vi kan gjøre for å bekjempe klasseskiller og skape mer rettferdighet. En høyt utdannet befolkning er også den beste garantien for å bevare velferdsstaten, fordi det vil kunne skape et næringsliv vi kan leve av etter at oljen tar slutt. Disse medlemmer foreslår derfor en kraftig satsing på utdanning og forskning.

Disse medlemmer mener at det må skje store endringer og forbedringer i skolen, både når det gjelder de utvendige rammer og på innholdet og kvalitet. Det handler om å sikre alle barn oppvekstvilkår som gir trygghet og utviklingsmuligheter, og som setter dem i stand til å utnytte sine evner. Disse medlemmer mener at elevene har krav på skoler med godt inne-

klima og muligheter for fleksible læringsformer. Skolen må være krevende og utfordrende, og skal være en del av verden omkring.

Disse medlemmer viser til at om lag halvparten av norske skoler ikke tilfredsstillter kravene til forsvarlige skolebygninger. Forfalne klasserom med dårlig innelima ødelegger for elevenes helse, læring og trivsel. Disse medlemmer mener Regjeringens forslag om et rentefritt lån på 15 mrd. kroner over 8 år til kommunene ikke vil løse problemene. Mange kommuner har ikke økonomi til å ta opp mer lån. For å få fortgang i opprustningen av norske skolebygninger, slik at alle skoler raskt skal tilfredsstillte offentlige krav til forsvarlig bygninger og innelima, foreslår SV en tilskuddsordning, der kommunene får kompensert sine utgifter til opprustning av skolebygg. Dette gir alle kommuner mulighet til å benytte ordningen, samtidig som man ikke svekker kommunenes mulighet til å oppfylle andre oppgaver. Disse medlemmer legger inn 1,8 mrd. kroner til en kraftig satsing på bedre skolebygninger.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:2 (2002-2003) der Sosialistisk Venstreparti foreslår å innføre en minstestandard for hvor mye driftsmidler skolene skal ha krav på å motta fra kommunen til undervisning, læremateriell og utstyr. I dag er kvaliteten på opplæringen avhengig av hvilken kommune en bor i. Ved å innføre en slik minstestandard vil alle skoler sikres et forsvarlig og forutsigbart økonomisk grunnlag til å gi en opplæring som er tilpasset hver enkelt elev, med tilgang på oppdatert læremateriell og nok utstyr i undervisningen. Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke bevilgningene til grunnskolene med 1 mrd. kroner, gjennom rammetilskuddet til kommunene for å gjøre det mulig å oppfylle en slik minstestandard.

Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om å kutte over halvparten av tilskuddet til Skolefritidsordningen (SFO), og å legge tilskuddet til SFO inn i rammetilskuddet til kommunene. Dette vil føre til økt egenbetaling, og vil særlig ramme fattige barnefamilier som får enda større problemer med å benytte seg av tilbudet. Disse medlemmer påpeker at skolefritidsordningen må styrkes, og at foreldrebetalingen må reduseres. Sosialistisk Venstreparti foreslår at det innføres maksimalpris på foreldrebetalingen til skole- og fritidsordningen. I årets budsjett legger Sosialistisk Venstreparti inn 470 mill. kroner, som vil redusere egenbetalingen til gjennomsnittlig 1 000 kroner pr. måned, som et ledd til en nedtrapping til maksimalt 760 kroner på sikt.

Disse medlemmer understreker at en økning i antallet private skoler vil svekke det offentlige utdanningstilbudet. Det er ikke en prioritert offentlig oppgave å støtte etablering av private utdanningstilbud. Disse medlemmer går derfor mot Regjeringens forslag om å øke tilskuddet til private skoler, som vil bety en økning på om lag 20 000 kroner pr. elev i private skoler. Selv om økningen begrunnes med endringer i innrapporteringsrutiner, mener disse medlemmer det er uakseptabelt å øke støtten til denne

lille elevgruppen så kraftig framfor å satse på den offentlige skolen der behovene er store og der det store flertallet av elevene går.

Disse medlemmer foreslår at alle elever i videregående skole skal få et bokstipend, et eget stipend øremerket læremateriell fra høsten 2003. Stipendet skal dekke utgiftene til læremateriell for alle elever i videregående skole. Disse medlemmer mener at stipendet skal graderes for å fange opp variasjoner i utgiftene for ulike studieretninger.

Disse medlemmer viser til sitt forslag i Dokument nr. 8:72 (2001-2002) om alternative veier fram til fagbrev. Stortingsflertallet gikk inn for at det skal bli lettere å tegne lærekontrakt rett etter grunnskolen. Elever som av ulike grunner er lite skolemotiverte, skal få tilbud om fire år i lære der de kombinerer teori og praksis på en annen måte enn etter hovedmodellen med to år i skole og to år i bedrift. Det er fortsatt skolen som skal ha ansvar for teoridelen i samspill med arbeidsplassen. Disse medlemmer avsetter 30 mill. kroner til å dekke økte kostnader med ordningen. Dette inkluderer også økt tilskudd til opplæringskontorene.

Disse medlemmer viser til at alle kommuner er forpliktet til å ha et kulturskoletilbud, for å gi alle elever muligheten til å oppleve og delta i kulturaktiviteter. Disse medlemmer peker på at Stortingets målsetning om at 30 pst. av elevene i grunnskolen skal omfattes av tilbudet, langt fra er nådd, at etterspørselen er stor og ventelistene lange på mange plasser. Målet må være å gi alle som ønsker plass i musikk- og kulturskolene et tilbud. Disse medlemmer går inn for å øke tilskuddet til kulturskolene med 41 mill. kroner totalt. Dette går til å øke tilskuddssatsen fra 74 til 100 kroner pr. time, og til å gjeninnføre tilskuddet til kvalitetsutvikling av kulturskolene, som Regjeringen har foreslått å kutte.

Disse medlemmer viser til at kvalitetsreformen for høyere utdanning iverksettes fra høsten 2003. Universitetene og høyskolene må tilføres midler til omstilling og økte utgifter, for å gi studentene tettere oppfølging og evaluering, slik reformen legger opp til. Disse medlemmer foreslår derfor å bruke til sammen 280 mill. kroner ekstra til universiteter og høyskoler, for å sørge for at kvalitetsreformen kommer på skinner fra første stund. Dette inkluderer 140 mill. kroner til lønnskompensasjon til universitetene, som manglet i Regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti i fjorårets budsjett fikk gjennomslag for en betydelig styrking av studiefinansieringen. En god studiefinansiering sikrer lik rett til høyere utdanning, og er en viktig betingelse for en vellykket kvalitetsreform. Studentene må få økonomisk trygghet til å kunne satse på studiene og ikke være avhengig av å jobbe mye ved siden av. Disse medlemmer går i mot Regjeringens forslag om å kutte reisestipendet, som er et viktig bidrag til å sikre lik rett til utdanning, uavhengig av geografiske forhold. Et slikt kutt vil spesielt ramme utdanningsøkende fra distriktene. Disse medlemmer mener at alle studerende, uavhengig av alder, må kunne få reisestipend. Videre foreslår disse med-

lemmer å prisjustere studiestøtten, slik at det maksimale støttebeløpet øker til 81 800 kroner pr. år. Disse medlemmer vil også beholde ordningen med at studenter får avskrevet deler av studielånet ved gjennomført høyere grad, som Regjeringen foreslår å avvikle.

Disse medlemmer mener utbyggingstakten for studentboliger har vært for lav til å kunne gi studentene et akseptabelt boligtilbud. Disse medlemmer foreslår å øke tilskuddsrammen til studentboliger med 70 mill. kroner slik at det neste år kan bygges 1 000 boliger.

Disse medlemmer viser til at etter forslag fra Sosialistisk Venstreparti har Stortinget vedtatt at innen år 2005 skal Norge være minst på OECD-gjennomsnittet når det gjelder forskningsinnsats. Norge bruker i dag i underkant av 1,7 pst. av bruttonasjonalproduktet til forskning og utvikling (FoU), mens gjennomsnittet for OECD-landene er på om lag 2,1 pst. Den totale FoU-innsatsen må økes med 10-11 mrd. kroner innen 2005 for å nå målet. Fram til 2005 må det offentlige heve nivået på forskningsinnsatsen med rundt 5 mrd. kroner, forutsatt stabil offentlig andel. Disse medlemmer foreslår derfor å øke bevilgningen til Forskningsrådet med 280 mill. kroner. Dessuten viser disse medlemmer til at bevilgningene til institusjonene økes med 280 mill. kroner, noe som vil styrke grunnforskningen ved institusjonene.

Disse medlemmer viser til de gode erfaringene med statlige tilskudd til bedrifter øremerket forskning og utvikling. Ordningene forutsatte at statlige tilskudd skulle utløse bevilgninger fra næringslivet. Ordningen som for 2001 hadde en økonomisk ramme på 200 mill. kroner, ble for 2002 erstattet med en skatteincentivordning. Disse medlemmer mener at en tilskuddsordning er mer treffsikker i forhold til prioriterte forskningsområder. Dessuten treffer tilskudd bedre virksomheter som ikke er i skatteposisjon. Disse medlemmer foreslår derfor å omfordele skatteincentivordningen til en tilskuddsordning, samt til økte tilskudd til forsknings- og utviklingskontrakter og SND, med samme ramme som den påløpte effekten av SkatteFUNN.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt en kompetansereform for etter- og videreutdanning. For at denne skal kunne gjennomføres, er det avgjørende å tilby fleksible undervisningsopplegg som er tilpasset ulike livssituasjoner og bosteder. Derfor går Sosialistisk Venstreparti mot Regjeringens forslag om å kutte hele tilskuddet til fjernundervisning, som gir mange en mulighet for å ta kompetansegivende utdanning. Disse medlemmer foreslår også å bruke 24 mill. kroner på å tilby voksne grunnskoleopplæring, som de etter Stortingets vedtak har rett på.

Disse medlemmer viser til at en del skoler i Nord-Norge sliter med å rekruttere kvalifisert undervisningspersonale, og at enkelte skoler har opptil 50 pst. ukvalifiserte lærere. Virkemiddelordningen for Nord-Norge gir mulighet til å tildele lærere med godkjent utdanning et lønnstillegg på om lag 10 pst. ved skoler i Nord-Norge som har spesielt stor mangel på kvalifiserte lærere. Sosialistisk Venstreparti mener det

er viktig å opprettholde denne ordningen for å sikre rekrutteringen av lærere med godkjent utdanning.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 17 settes til 34 393 324 000 kroner, som er 2 645 800 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.17.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til partiets alternative statsbudsjett og foreslår at bevilgningene for ramme 17 settes til 32 496 524 000 kroner, en økning på 749 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke at de viktigste utfordringene i skolen må løses ved å sette skoleeierne, kommuner og fylkeskommuner økonomisk i stand til å oppfylle forventningene til en god skole. Dette medlem har merket seg at mange av de forslag Regjeringen fremmer i sitt budsjettforslag innebærer en svekkelse av universelle ordninger og at flere kostnader lempes over på elever og foresatte. I en slik kontekst, reagerer dette medlem på Regjeringens forslag om å legge til rette for etableringen av flere privatskoler med offentlig støtte og fremmer derfor forslag om å redusere bevilgningen til dette formålet med 100 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett legger opp til en låneramme på 1 mrd. kroner for utbedring av skolebygg. Dette medlem vil vise til at dette er for lite i forhold til opptrappingsplanen. Dette medlem vil videre påpeke at kommunene etter Senterpartiets syn må sikres en økonomi som gjør dem i stand til å ruste opp sin egen bygningsmasse uten spesielle låneordninger.

Dette medlem vil peke på skolefritidsordningen (SFO) som et viktig tilbud til elever i grunnskolen som mange familier er avhengig av for å få hverdagen til å gå i hop. For å forhindre en stor prisøkning, ønsker dette medlem å reversere det kuttet som Regjeringen legger opp til i sitt budsjettforslag ved å øke bevilgningen med 217 mill. kroner. Dette medlem er kritisk til en innlemming av det øremerkede tilskuddet til SFO i rammetilskuddet til kommunene fra 1. august 2003.

Dette medlem viser til at Musikk- og kulturskolene har befestet seg som et meget populært og etterspurt kulturtilbud blant barn og ungdom. Med et statstilskudd som ikke oppfyller statens forpliktelser, kostnadsøkning som følge av lønnsstigning kombinert med en stadig dårligere kommuneøkonomi, veltes kostnadene over på elevene. Dette medlem mener Regjeringens forslag om å oppheve taket på foreldrebetalingen er et skritt i feil retning. Som et ledd i en opptrapping vil dette medlem øke bevilgningen med 75 mill. kroner utover Regjeringens forslag, inkludert de utviklingsmidler som Regjeringen har foreslått avvirket.

Dette medlem vil sikre fortsatt drift av leirskolene ved fortsatt øremerking av leirskoletilskuddet.

Dette medlem viser til at de aller fleste 16-19 åringer benytter seg av sin rett til videregående opp-

læring. For mange familier innebærer kjøp av bøker og annet læremateriell store kostnader. Dette medlem viser til at Senterpartiet i flere år har arbeidet for en generell stipendordning som på sikt kan gjøre den videregående skolen gratis. Som en opptrapping fram til en fullstipendierte videregående skole, fremmer dette medlem forslag om å bevilge 100 mill. kroner i 2003 til innføring av et generelt læremiddelstipend til elever i videregående skole i tillegg til det behovsprøvde stipendet som innføres fra samme tid.

Dette medlem viser til målsetningen om å bygge 1 000 studentboliger årlig i perioden 2000-2005. For å kompensere for etterslepet i utbyggingen så langt, foreslår dette medlem å øke bevilgningen til formålet med 30 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem reagerer på Regjeringens forslag om å avvikle reisestipendet innen Norge og Norden. Dette vil ramme ca. 70 000 studenter og spesielt studenter bosatt i distriktene som har store reisekostnader også innad i Norge. Dette medlem foreslår derfor å opprettholde reisestipendet ved å legge inn 83 mill. kroner til formålet.

Dette medlem finner Regjeringens forslag om å redusere borteboerstipendet for elever i videregående skole fra 3 450 kr/mnd. til 2 215 kr/mnd. svært uheldig. I en tid der stadig flere elever tvinges til å flytte på hybel som følge av at videregående skoler nedlegges, vil dette særlig ramme ungdom i distriktene. Derfor vil dette medlem øke bevilgningen med 148 mill. kroner slik at botilskuddet kan opprettholdes på dagens nivå.

Dette medlem vil også bevilge 0,5 mill. kroner for å opprettholde ANSAs rådgivningstjeneste for norske studenter i utlandet.

Dette medlem vil peke på den vanskelige økonomiske situasjonen for de kirkelige fellerådene, og ønsker derfor å øke bevilgningen med 20 mill. kroner for 2003.

Dette medlem mener arbeidet Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM) gjør for å øke interessen blant elever og studenter til realfag og romrelaterte fag, er viktig for å sikre rekruttering til norsk romvirksomhet. Dette medlem vil derfor bevilge 2,5 mill. kroner til NAROM over kap. 287 post 54.

Dette medlem viser til Regjeringens forslag om å avvikle tilskuddet til fjernundervisning. Dette medlem vil peke på at fjernundervisningsinstitusjonene er en viktig komponent i realiseringen av intensjonene i kompetansereformen. For folk i distriktene representerer fjernundervisning en tilgjengelig og fleksibel mulighet for voksne som ønsker etter- og videreutdanning. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om fortsatt tilskudd til fjernundervisningsinstitusjonene med 13 mill. kroner.

3.2.17.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 17 settes til

32 480 524 000 kroner, som er 733 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Kystpartiet ønsker også en ordning som sikrer distriktene og særskilt Nord-Norge god tilgang til helsepersonell. Det har vist seg at nesten alle ordninger som skulle stimulere til bedre dekning av behovet for leger og annet helsepersonell har sviktet i forhold til de målsetninger disse ordninger hadde. Det bør etter dette medlems mening prøves ut en ordning som stimulerer ungdom fra utkantstrøkene til å ta utdanning innen fagområder som det er svak dekning av i utkantkommunene. Dette medlem foreslår at det derfor opprettes en ekstrastipendordning for å stimulere utkantungdom til å velge utdanning innen enkelte helsefag. Dette medlem vil senere foreslå en prøveordning med ekstrastipend til ungdom fra utkantstrøk som velger særskilt etterspurte yrker, og som forplikter seg til å bosette seg i områder med mangel på yrkesutøvere med spesialutdanning. Det bør også være et vilkår at utdanningen tas så nært målområdet som mulig.

Dette medlem har i flere av sine merknader pekt på behovet for større satsing for å opprettholde bosetningsmønsteret og ønsket om et bedre og mer variert næringsmønster og tjenestetilbud. Dette medlem mener at en i denne sammenheng også må stimulere de kulturelle miljøene som er bygget opp i Nord-Norge. Dette medlem mener det er et nasjonalt ansvar at disse sikres tilfredsstillende vilkår.

Dette medlem vil understreke at de viktigste utfordringene i skolen må løses ved å sette skoleeierne, kommuner og fylkeskommuner økonomisk i stand til å oppfylle forventningene til en god skole. Dette medlem har merket seg at mange av de forslag Regjeringen fremmer i sitt budsjettforslag innebærer en svekkelse av universelle ordninger og at flere kostnader lempes over på elever og foresatte.

Dette medlem vil peke på skolefritidsordningen, SFO, som et viktig tilbud til elever i grunnskolen. Flere familier er etter hvert blitt avhengig av SFO for å få hverdagen til å gå i hop. Kystpartiet ønsker å forhindre en prisøkning for SFO-tilbudet, og dette medlem foreslår å reversere det kuttet som Regjeringen legger opp til i sitt forslag til statsbudsjett for 2003 ved å øke bevilgningen med 217 mill. kroner. Dette medlem er kritisk til Regjeringens forsøk på å svekke kommuneøkonomien og til forslaget om å innlemme tilskuddet til SFO i rammetilskuddet til kommunene, derfor legger dette medlem opp til et øremerket tilskudd til SFO-ordningen.

Dette medlem viser til at Musikk- og kulturskolene har blitt et svært populært kultur- og fritidstilbud for unge. Dette medlem vil peke på at den manglende oppfølgingen av tilskuddsordningen for disse skolene kan føre til at de unge må betale mer av kostnadene, med de konsekvensene dette kan få for økonomisk vanskeligstilte familier. Dette medlem mener Regjeringens forslag om å oppheve taket på foreldrebetalingen er et skritt i feil retning. Som et ledd i en opptrapping vil dette medlem øke bevilgningen med 75 mill. kroner utover Regjeringens forslag, inklu-

dert de utviklingsmidler som Regjeringen har foreslått avvirket. Dette medlem viser til at Kystpartiet ønsker et mer variert skoletilbud og dette medlem vil derfor sikre fortsatt drift av leirskolene ved å legge inn 100 mill. kroner i øremerkede midler til dette formålet.

Dette medlem viser til at de aller fleste ungdommer benytter seg av retten til videregående opplæring. For mange familier innebærer dessverre kjøp av bøker og annet læremateriell store kostnader. Dette medlem viser til at Kystpartiet i flere år har arbeidet for både generelle stipendordninger og spesielle stipendordninger som på sikt kan gjøre den videregående skolen gratis. Som en opptrapping fram til en fullstipendiert videregående skole, fremmer dette medlem forslag om å bevilge 100 mill. kroner i 2003 til innføring av et generelt læremiddelstipend til elever i videregående skole i tillegg til det behovsprøvde stipendet som innføres fra samme tid.

Dette medlem reagerer på Regjeringens forslag om å avvikle reisestipendet innen Norge og Norden.

Dette vil ramme ca. 70 000 studenter og spesielt studenter bosatt i distriktene som har store reisekostnader også innad i Norge. Dette medlem foreslår derfor å opprettholde reisestipendet ved å legge inn 83 mill. kroner til formålet.

Dette medlem finner Regjeringens forslag om å redusere borteboerstipendet for elever i videregående skole fra 3 450 kr/måned til 2 215 kr/måned svært uheldig. I en tid der stadig flere elever tvinges til å flytte på hybel som følge av at videregående skoler nedlegges, vil dette særlig ramme ungdom i distriktene. Derfor vil dette medlem øke bevilgningen med 148 mill. kroner slik at botilskuddet kan opprettholdes på dagens nivå.

Dette medlem er misfornøyd med Regjeringens forslag til bevilgninger til kirkeformål, og viser i den forbindelse til flere signaler om manglende midler til å hjelpe personer som søker kirken med sine problem og sorger. Dette medlem viser til at Kystpartiet i sitt forslag til statsbudsjett for 2003 øker bevilgningene til kirkelige formål.

3.2.17.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 17

Tabell 3.34

Forslag til netto rammesum for rammeområde 17

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	31 747 524	0
H, KrF og V	31 747 524	0
Ap	32 050 224	+302 700
Frp	31 625 981	-121 543
SV	34 393 324	+2 645 800
Sp	32 496 524	749 000
Kp	32 480 524	733 000

3.2.18 Rammeområde 18 (Samferdsel), under samferdselskomiteen

3.2.18.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.35

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)		
1062	Kystverket (jf. kap. 4062)	1 113 175
1070	Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 4070)	34 200
1300	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 4300)	121 700
1301	Forskning og utvikling mv.	134 700
1310	Flytransport	401 100
1311	Tilskudd til regionale flyplasser	262 500
1313	Luftfartstilsynet (jf. kap 4313)	120 000

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
1314 Havarikommisjonen for sivil luftfart og jernbane (jf. kap. 4314)	23 000
1320 Statens vegvesen (jf. kap. 4320)	11 303 700
1321 Etablering av selskap for vegproduksjon	492 000
1330 Særskilte transporttiltak	235 200
1350 Jernbaneverket (jf. kap. 4350)	4 438 400
1351 Overføringer til NSB AS	1 386 000
1354 Statens jernbanetilsyn (jf. kap. 4354)	21 200
1360 Samferdselsberedskap	56 200
1370 Kjøp av posttjenester	305 000
1380 Post- og teletilsynet (jf. kap. 4380)	177 700
Sum utgifter rammeområde 18	20 625 775
Inntekter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)	
4062 Kystverket (jf. kap. 1062)	500 922
4070 Elektroniske navigasjonshjelpemidler (jf. kap. 1070)	3 110
4300 Samferdsels-departementet (jf. kap. 1300)	1 900
4313 Luftfartstilsynet (jf. kap. 1313)	84 600
4320 Statens vegvesen (jf. kap. 1320)	301 100
4321 Avslutning av produksjonsvirksomheten i Statens vegvesen	300 000
4350 Jernbaneverket (jf. kap. 1350)	499 900
4380 Post- og teletilsynet (jf. kap. 1380)	167 700
5619 Renter av lån til Oslo Lufthavn AS	463 000
Sum inntekter rammeområde 18	2 322 232
Sum netto rammeområde 18	18 303 543

3.2.18.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.18.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det neste år skal brukes nær 8,3 mrd. kroner til kollektivtransporttiltak, den største satsingen noensinne. Dette er en økning på 7,7 pst., eller nesten 600 mill. kroner, sammenliknet med 2002. Regjeringen vil særlig styrke framkommelighet og brukervennlighet for kollektivtransport på veg og bane i de største byområdene, og det vil bli lagt vekt på at veg- og kollektivtransport i større grad blir sett i sammenheng. Disse medlemmer viser til at Regjeringen med dette forslaget følger opp den offensive politikken i stortingsmeldingen om kollektivtransport.

Disse medlemmer viser videre til det er innført 40 pst. skole- og studentrabatt fra 1. august i år, som sammen med ungdomskortene gir mange unge et betydelig rimeligere kollektivtilbud på lokale kollektivreiser. Samferdselsdepartementet overtar i tillegg ordningen med skole- og studentrabatt for reiser over lange strekninger.

Disse medlemmer mener en godt utbygd samferdselsinfrastruktur og et landsomfattende tilbud av transport-, post- og teletjenester er av stor betydning for landets konkurransevne og verdiskaping. Et slikt

godt tjenestetilbud har også stor betydning for folks velferd. Disse medlemmer viser til Post- og Teletilsynets viktige oppgave med blant annet å sikre konkurransen i telemarkedet, arbeidet i forhold til telesikkerhet og beredskapsformål, og støtter økningen i bevilgningen.

Disse medlemmer viser også til at Regjeringen foreslår en økning på 476,3 mill. kroner til vegformål. Dette inkluderer økt satsing på distriktsrettede tiltak som rassikring og legging av fast dekke på alle riksveger, samtidig som satsingen på kollektivtransporttiltak over vegbudsjettet i storbyene vil bli større enn noen gang tidligere. Økte bevilgninger til trafikkisikkerhet, drift og vedlikehold av vegnettet er prioritert sammen med rasjonell framdrift for store vegprosjekter som er satt i gang. Disse medlemmer støtter bevilgningen, og viser til at bedre infrastruktur er en viktig rammebetingelse både for bosetting i alle deler av landet og for norsk næringsliv.

Disse medlemmer viser til økning i bevilgningene til jernbaneformål med vel 5 pst. og en økning i tilskuddet til regionale lufthavner med 150 mill. kroner i 2003. Det er også fremmet forslag om omdanning av Luftfartsverket til statlig aksjeselskap som vil gi Luftfartsverket større fleksibilitet og økonomisk handlefrihet.

Disse medlemmer mener Regjeringens forslag til samferdselsbudsjett vil føre til gode og sikre sam-

ferdselsløsninger, som bidrar til økt velferd over hele landet.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 18 bevilges med 18 303 543 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.18.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet har merka seg at Regjeringa i framlegget til budsjett for samferdsel for 2003 på langt nær fylgjer opp løyvingnivået i Nasjonal Transportplan. På spørsmål frå Arbeidarpartiet si gruppe om korvidt Regjeringa har planar om å ta dette att dei to siste åra i planperioden, syner Regjeringa til at dette vert avgjort for kvart år. Det er, etter desse medlemene si vurdering, lite sannsynleg at ein kan ta att etterslepet dei siste to åra i perioden, sjølv om regjeringspartia har lova milliardbeløp ut over dei endelege ramane i transportplanen. Dette fører til utsetjing av mange prosjekt, noko som skaper stor frustrasjon

Desse medlemene har forståing for at investeringsnivået må tilpassast den økonomiske situasjonen for kvart år, men ser på avviket mellom plan og realisering som forurolegande stor dei to første åra i perioden. Desse medlemene vil ut frå dette påpeika at NTP i større grad har vorte ein prioriteringsplan enn ein framdriftsplan, framfor eit godt verkemiddel for ein heilskapleg og samordna plan for samferdselssektoren, og eit viktig verkemiddel for både samordning og prioritering av prosjekt.

Løyvingane vert fordelt slik:

Riksveg 2, Hedmark	5 mill. kr.
Drammens-pakka/Kreftings gt. m.v., Buskerud	15 mill. kr.
Blakstad Bru, Aust-Agder	10 mill. kr.
Riksveg 5 Førde-Florø, Sogn og Fjordane	20 mill. kr.
Riksveg 653, Eiksundsambandet, Møre og Romsdal	10 mill. kr.
E-6 ved Langstein, Nord-Trøndelag, kurveutbetring	5 mill. kr.
E10 Lofotens fastlandsforbindelse, Nordland	15 mill. kr.

Desse medlemene vil auka løyvingane under kap. 1330 post 72 Særskilte tilskot til kollektivtransport, med 40 mill. kroner. Løyvinga skal nyttast til ein ny incentivordning for å stimulera til meir kollektivsatsing. Regjeringa har gjort framlegg om ei løyving på 2 mill. kroner til å planleggja ordninga. Desse medlemene føreset at ordninga kan planleggjast i løpet av 1. halvår, og gjer framlegg om at ekstraløyvingane skal

Løyvingane vert fordelt slik:

Eidangertunnelen i Telemark	10 mill. kr.
Godsterminal/Jærbanen OPS i Rogaland	5 mill. kr.
Ferdigstilling av krysningsspor på Nordlandsbanen	20 mill. kr.
Krysningsspor på Molykkja ved Mjøsa	45 mill. kr.

Desse medlemene gjer framlegg om å auka løyvingane til samferdselsføremål med 200 mill. kroner. Det er vesentleg meir enn regjeringa Bondevik la inn ifjor etter ein valkamp der regjeringspartia sine lovnadane om auka løyvingar var enorme. Desse medlemene vil innretta auka løyvingar slik at den i størst mogleg grad kjem næringslivet til gode:

- Indirekte ved at mest mogleg av person- og gods-transport vert flytta frå veg til bane, noko som aukar framkomelegheita for dei som er att på vegen.
- Direkte ved å auka løyvingane til einskilte vegstrekningar for å auka framkomelegheita.

Satsing på kollektivtransport, inkludert jernbane, er i tillegg svært miljøvenleg, eit moment som desse medlemene òg legg stor vekt på.

Ut frå dette vil desse medlemene fordela 200 mill. kroner til samferdselsføremål slik:

Kap. 1320 Statens Vegvesen	80 mill. kroner
Kap. 1330 Særskilte transporttiltak	40 mill. kroner
Kap. 1350 Jernbaneføremål	80 mill. kroner

Desse medlemene vil auka løyvingane under kap. 1320 Statens Vegvesen, med 80 mill. kroner. Desse løyvingane skal først og fremst gå til tiltak som aukar framkomelegheita.

gå til den etablerte ordninga frå 2. halvår. Føremålet med ordninga er å stimulera dei største byområdene til å prioritera kollektivføremål, både investering og drift, høgare. Løyvinga vil utløysa auka innsats langt over dei statlege stimuleringsstilskota.

Desse medlemene vil auka løyvingane under kap. 1350 Jernbaneverket, post 30 Investering i linja, med 80 mill. kroner.

Desse medlemene syner til at planlegging med Eidanger-tunnelen er stoppa på grunn av manglande statlege løyvingar, og vil difor løyva 10 mill. kroner til fullføring av planlegginga. Desse medlemene går inn for at Jærbanen og godsterminalen på Ganddal vert organisert som eit OPS-prosjekt og vil difor løyva 5 mill. kroner til planlegging av dette prosjektet. Løyvinga kjem i tillegg til Regjeringa sitt framlegg om å løyva 20 mill. kroner til planlegging av Jærbanen. For å auka framkomelegeita på viktige jernbanestrekningar, gjer desse medlemene i tillegg framlegg om å løyva 65 mill. kroner til krysningsspor på jernbanen.

Desse medlemene foreslår å løyve 18 503 543 000 kroner under rammeområde 18. Dette er 200 000 000 kroner meir enn det som følgjer av Regjeringa sitt framlegg.

3.2.18.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 18 settes til 19 487 568 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 1 184 025 000 kroner.

Disse medlemmer erkjenner at et godt utbygd samferdselstilbud er en av de viktigste faktorene for at samfunnet skal kunne fungere. Uten et godt utbygd infrastrukturnett vil det være umulig for bedrifter og enkeltpersoner å etablere seg og bo omkring i landet. Samferdselsnettet må sees i helhet, der bil-, bane-, båt- og lufttransport utfyller hverandre. I et land som Norge med lange avstander og spredt bosetting, vil et godt utbygd veinett med høy standard være avgjørende for at næringslivet skal kunne fungere på en effektiv måte. Derfor ønsker disse medlemmer å prioritere veiinvesteringer og vedlikehold av veinettet høyest. Disse medlemmer ser på mulighetene som det enkelte individ har til bruk av bil, både til arbeidsformål og rekreasjon, som positivt og noe som bedrer den enkeltes livskvalitet. I konkurranse med jernbane har bilen overlegne konkurransefortrinn, det kan her nevnes hurtighet, fleksibilitet, og ikke minst økonomi.

Selv om det er kostbart å fly, gjør de lange avstandene i Norge fly til en nødvendighet. Det må derfor legges til rette for konkurranse slik at flyprisene kan reduseres. Norge har en lang kyst med mange og lange fjorder. Derfor vil bruk av båt for å frakte mennesker og varer være en effektiv løsning.

Norge som et land med lange avstander og spredt bebyggelse burde, for å utligne ulempene med å ligge langt fra markedene, ha et bedre utbygd veinett enn andre land. Dessverre er det motsatte tilfellet. Norge ligger langt etter de fleste europeiske land. Bevilningene til veiformål har gjennom flere år gått reelt ned, samtidig har trafikkkveksten vært sterk, og ulykkesfrekvensen negativ. For disse medlemmer er det en klar sammenheng mellom økt trafikk og flere ulykker på den ene siden, og mindre penger til veiformål på den andre siden. Disse medlemmer ønsker derfor å forsere utbyggingen av veinettet i Norge samt forbedre vedlikeholdet, da dette vil føre til færre ulykker og mer

lønnsomt næringsliv. Spesielt vil dette virke positivt for næringslivet og befolkningen i Distrikts-Norge. Disse medlemmer er bekymret over at en stadig større del av investeringsmidlene innen veisektoren bompengefinansieres. Den stadig økende bruk av bompenger, som i realiteten er en ekstra avgift for bilistene, går disse medlemmer på det sterkeste imot.

Jernbane kan være en effektiv løsning i områder med stor befolkningstetthet og begrenset tilgang på areal. Disse medlemmer konstaterer at det er få slike områder i Norge. Derfor ønsker disse medlemmer i langt større utstrekning å satse på bygging og vedlikehold av veinettet. Disse medlemmer ser det som et paradoks at busselskaper nektes å starte med lønnsomme ruter som går parallelt med jernbanen for å tvinge passasjerene til å reise med tog. På strekninger der buss ønsker å kjøre uten tilskudd, bør dette tillates, og hvis passasjerene velger buss foran tog bør stasjonene nedlegges. Buss gir etter disse medlemmers mening en langt mer fleksibel ruteløsning for passasjerene til en langt lavere pris.

Disse medlemmer ser det ikke nødvendigvis som statlig oppgave å eie lufthavner, og vil derfor søke å begrense det statlige engasjementet i de sivile lufthavner. Driften av flyplasser i Norge skal i utgangspunktet være selvfinansiert. Luftfartsverket som driver de fleste flyplassene pålegger flyselskapene forskjellige typer avgifter for å finansiere driften. Disse avgiftene er blant de høyeste i verden. For å redusere disse brukeravgiftene ønsker disse medlemmer å innføre større grad av konkurranse for drift av flyplasser.

Norge er et langstrakt land med mange og lange fjorder. Båt som transportkilde er derfor en viktig del av norsk samferdsel. Disse medlemmer ønsker å sikre sjøtransport gode betingelser, som blant annet å fjerne driftstoffavgiftene som er blitt påført skipstrafikken. Disse medlemmer vil fortsette å kjempe for at Norge skal ha et skattesystem som legger til rette for at redere kan ansette norske sjøfolk.

Disse medlemmer setter sikkerhet på sjøen høyt, derfor foreslås det økte bevilgninger til farleder. Ferjedrift er en naturlig del av det offentlige veinettet og er følgelig et offentlig ansvar, men private ferjeselskaper bør stå for selve driften etter anbudsprinsippet.

For disse medlemmer er konkurranse et middel for å få et best mulig produkt ut av minst mulig penger. Konkurranse egner seg meget godt innenfor området samferdsel. Derfor ønsker disse medlemmer å bruke konkurranse i størst mulig utstrekning. Disse medlemmer mener kollektivt transporttilbud skal utføres av private bedrifter etter markedsøkonomiske prinsipper, med reelle priser og med sunn konkurranse mellom transportselskapene. Der det ut fra samfunnsmessige årsaker er viktig å opprettholde markedsulønnsomme ruter, skal disse alltid legges ut på anbud.

Disse medlemmer er fornøyd med at produksjonsavdelingen i Statens Vegvesen nå omgjøres til et AS slik at alle investeringer og vedlikehold konkurranseseeksponeeres. Disse medlemmer er fornøyd med at budsjettavtalen med Høyre, Kristelig Folkeparti og

Venstre for 2002 førte til at det ble konkurranse på jernbanesporet. Selv om dette ikke går så fort som ønskelig, vil de første anbudene være klare i løpet av 2003.

Disse medlemmer ønsker å oppheve togmonopolet slik at det åpnes for fri konkurranse på jernbanenettet.

Disse medlemmer støtter ikke Regjeringens forslag om å ilegge passasjerene et sikkerhetsgebyr. Disse medlemmer legger til grunn at det er et effektiviseringspotensiale i luftfartstilsynet som kan dekke deler av sikkerhetskontrollen. På denne bakgrunn vil Fremskrittspartiet foreslå at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med et annet forslag til finansiering.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 13 (2002-2003).

3.2.18.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil prioritere økte bevilgninger til kollektivtransporten og økte bevilgninger til samferdsel i distriktene.

KollektivtransSPORT

Disse medlemmer understreker at økt satsing på kollektivtransport er en forutsetning for å skape miljøvennlige byer, og for å redusere utslippene av klimagasser og lokal luftforurensning i Norge.

Kollektivtransporten må være ryggraden i transportsystemet i byområdene. Gode byer er avhengig av transport som ikke forurensar. Derfor er jernbane, trikk, T-baner og bybaner de moderne urbane framkomstmidlene, som sikrer miljøvennlige og gode oppvekstvilkår for barn og unge i byene. Som et første steg i en omlegging til et miljøvennlig, sikkert og effektivt transportsystem har disse medlemmer gjort følgende hovedgrep:

- Økt tilskudd til drift av kollektivtransporten i storbyene med 200 mill. kroner
- Økt bevilgning til drift av kollektivtransporten i fylkene med 300 mill. kroner
- Økt tilskuddet til ekspressbussene med 29 mill. kroner
- Fjernet kjøreveisavgiften for jernbane (40 mill. kroner)
- Gjeninnført studentrabatten på langdistansereiser (30 mill. kroner)
- Følgende nye investeringer på jernbanens infrastruktur prioriteres:
 - Ombygging av Ski stasjon (50 mill. kroner)
 - Nytt dobbeltspor Oslo - Ski (oppstart) (60 mill. kroner)
 - Nytt dobbeltspor Lysaker - Sandvika (planlegging) (20 mill. kroner)
 - Bygging av nytt dobbeltspor Barkåker - Tønsberg (110 mill. kroner)
 - Nytt dobbeltspor Holm - Nykirke (planlegging) (20 mill. kroner)

- Eidangertunnelen (planlegging) (20 mill. kroner)
- Dobbeltspor Sandnes - Stavanger (planlegging) (20 mill. kroner)
- Dobbeltspor Bergen-Arna (planlegging) (20 mill. kroner)
- Tunnel under Gjevingåsen (planlegging) (20 mill. kroner)
- Ny Mossetunnel (planlegging) (20 mill. kroner)
- Ganddal godsterminal (oppstart) (50 mill. kroner)
- Sikkerhetstiltak på jernbanen (130 mill. kroner)
- Kapasitetsøkende tiltak på jernbanen (90 mill. kroner)
- Utbedring av stasjoner og kollektivknutepunkter (30 mill. kroner)
- GSM-r (sikkerhet og kommunikasjon) (110 mill. kroner)
- CTC/ATC Nordlansbanen/Østfold indre linje (50 mill. kroner)
- Miljøtiltak langs jernbanen, støyfjerning/skjerming (50 mill. kroner)

Disse medlemmer har registrert at Regjeringen påstår at forslaget til statsbudsjett er en satsing på kollektivtransport. På tross av dette har kollektivselskapene i både Oslo, Trondheim og Bergen varslet om innstramminger, økte billettpriser og rutekutt neste år. I Oslo vil styret i Oslo Sporveier legge ned 42 pst. av trikketilbudet for å spare penger. Med regjeringens forslag til statsbudsjett vil kollektivtransporten bli dyrere og dårligere neste år. For å unngå dette er det et stort behov for økte midler til drift av kollektivtransporten i de store byene i Norge. I en gjennomsnittlig europeisk storby utgjør tilskuddsandelen til kollektivselskapene ca. 50 pst., mens den i Oslo ligger på i overkant av 30 pst.

Midlene til drift av kollektivtransporten bevilges i dag over fylkeskommunens rammebudsjett. Dette er en organisering disse medlemmer vil endre. I en rapport fra 1999 (Osland og Kråkenes, UiB) om organiseringen av samferdselssektoren heter det:

"Den etablerte organisasjonsstrukturen [i samferdselssektoren] er formålstjenlig dersom en ønsker en videre økning i personbilbruken i større byområder, og samtidig finner det formålstjenlig at ingen kan stilles til ansvar for denne utviklingen."

Slik organiseringen av samferdselssektoren har vært til nå er kollektivtrafikken er dømt til å tape i forhold til vei og bil. Midlene til veibygging bevilges over samferdselsbudsjettet, mens midler til drift av kollektivtrafikken må konkurrere med mange andre gode formål på stramme fylkeskommunale budsjetter. Dette forsterkes av mangelen på nasjonale eller fylkeskommunale kvalitetsstandarder for kollektivtrafikken.

Disse medlemmer påpeker at mesteparten av det norske jernbanenettet ligger slik det ble bygget for 100-150 år siden. Norge er europamester i andel enkeltsporede strekninger, og i utnyttelse av infrastrukturen. I dag kjøres det daglig ca. 1 400 togavganger til/

fra Oslo. Disse medlemmer har som mål å oppnå en reisetid på 1 time fra Oslo til Tønsberg, Hamar og Fredrikstad. Det vil gjøre toget uslåelig i konkurransen med andre transportmidler i de mest folkerike områdene. Da utnyttes togets fortrinn - til beste for kundene, samfunnet og miljøet.

St.meld. nr. 46 (1999-2000) Nasjonal transportplan 2002-2011 legger opp til en økt og nødvendig satsing på jernbanens infrastruktur rundt Oslo, med bl.a. nytt dobbeltspor mellom Skøyen og Asker. Dette er én av de store flaskehalsene i dagens jernbanenett, og en utbedring vil komme hele jernbane-Norge til gode i form av både høyere frekvens og mer robuste ruteplaner. Nye dobbeltspor rundt Oslo krever imidlertid store investeringsmidler.

Nasjonal Transportplan legger opp til en investering på ca. 19,2 mrd. til jernbanen i perioden 2002-2011. I statsbudsjettet for 2002 og i forslaget til statsbudsjett for 2003 er det kun bevilget 1,3 mrd. til jernbanens infrastruktur. Videreføring av denne trenden betyr ca. 6 mrd. mindre til jernbaneinvesteringer i tiårsperioden.

Disse medlemmer understreker at dette vil få dramatiske konsekvenser for jernbanens konkurransekraft, og medføre større økning i biltrafikken og forurensende utslipp. Til sammenlikning har den svenske riksdagen besluttet å bevilge 100 mrd. til jernbaneinvesteringer i perioden 2004-2015 samt 150 mrd. til vedlikehold av veg- og jernbanenettet. Dette utgjør en fordobling i forhold til dagens investeringer i jernbanenettet i Sverige. Med dette som bakgrunn vil disse medlemmer bevilge 940 mill. kroner mer til jernbane for 2003.

I forbindelse med statsbudsjettet for 2002 ble bevilgningene til studentrabatt på lengre strekninger halvert. Dette har ført til at på strekningen Oslo - Stavanger, Oslo - Trondheim og Oslo - Bergen er det billigere å fly på studentbilletter enn å reise med toget. Det er svært dårlig miljøpolitikk å la den mest miljøvennlige formen å reise mellom to byer på være dyrere enn den mest forurensende. Disse medlemmer vil derfor gjeninnføre studentrabatten på langdistansereiser.

Økt satsing på samferdsel

Disse medlemmer viser til samferdselssektorens betydning for å skape bedre vilkår for verdiskaping, sysselsetting og bosetting i hele landet. Disse medlemmer viser i den sammenheng til at bosettingen i stor grad er basert på utnyttelse av de lokale ressursene. For å kunne opprettholde strukturen i bosettingen og næringslivet er godt utbygde kommunikasjoner en nødvendig rammebetingelse.

Disse medlemmer understreker at det er viktig å redusere avstandsulempene for distriktene. Store deler av vegnettet i distriktene er preget av for dårlig standard, flaskehals og aksellastbegrensninger. En rekke fergestrekninger har for dårlig tilbud, enten det er for liten kapasitet, for få avganger eller at fergene slutter å gå for tidlig om kvelden og starter igjen for sent om morgenen. I mange områder er også veiene rasfarlige.

Disse medlemmer vil peke på at riksvegferjene utgjør en viktig del av et godt kommunikasjonstilbud for kystnorge. Fergetilbudet er ikke godt nok på mange ferjesamband, noe som skaper problem for næringslivet og innbyggerne. Problemene skyldes både mangel på kapasitet og for lav frekvens, og fører til usikkerhet ved leveranser, økt tidsforbruk og økte utgifter for næringslivet. Det er derfor nødvendig å bedre ferjetilbudet. Disse medlemmer foreslår å øke rammen til riksvegfergedrift med 20 mill. kroner.

Disse medlemmer vil peke på at ekspressbussene er et viktig, fleksibelt og rimelig kollektivmiddel. Ekspressbussene har særlig stor betydning for distriktene hvor de ofte er det eneste kollektivtilbudet. Regjeringen foreslår å fjerne tilskuddet til ekspressbussen. Det vil kunne føre til at flere viktige ekspressbussruter blir nedlagt, noe som igjen kan føre til at fylkeskommunene må gi tilskudd for å opprette de samme rutene. I mange deler av landet er ekspressbussruten eneste alternativ til privatbilen. Disse medlemmer foreslår å øke tilskuddet med 29 mill. kroner til 2002-nivå.

Disse medlemmer påpeker at flyprisene på kortbanenettet er for høye, og vil fremme forslag om at avtalene med flyselskapene skal reforhandles med sikte på en prisreduksjon på inntil 30 pst. Disse medlemmer vil komme tilbake til dette i behandlingen av revidert nasjonalbudsjett.

Disse medlemmer vil foreslå følgende budsjettøkninger:

- Bevilgninger til riksveier/fylkesvis fordeling økes med 140 mill. kroner
- Midler til rassikring økes med 100 mill. kroner
- Tilskudd til riksveiferger økes med 20 mill. kroner
- Tilskudd til ekspressbuss økes med 29 mill. kroner

Disse medlemmer foreslår at de fylker som kommer dårligst ut i forhold til oppfyllingsgraden i Nasjonal transportplan prioriteres når det gjelder bevilgninger til riksveier. Fordelingen blir da at Nordland og Møre og Romsdal får 40 mill. kroner hver, mens Hedmark, Oppland og Hordaland får 20 mill. kroner hver, totalt 140 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår at rammen til rassikring mer enn dobles, gjennom økning på 100 mill. kroner. Disse medlemmer mener at midler til rassikring fortsatt skal øremerkes.

Disse medlemmer mener at dagens transportmønster og transportutvikling ikke er miljøvennlig. Samferdselssektoren står for en betydelig del av de samlede miljøbelastningene. Samferdselssektoren bidrar totalt med 24 pst. av utslippene av klimagasser i Norge. Utslippene fra sektoren og fra vegtrafikken har i perioden 1990-2000 hatt en årlig vekst på 1,7 pst. Økningen skyldes trafikkvekst, større og tyngre biler, og økte utslipp av lystgass som følge av bruk av katalysator.

Klimautslippene per personkilometer varierer mye mellom de forskjellige transportformene. Gjennom-

snittlig vil en personkilometer med personbil kreve 3,5 ganger så mye energi som en personkilometer reist med tog.

Disse medlemmer viser til undersøkelser fra SFT der det framgår at 700 000 mennesker i Norge er utsatt for helseskadelig luftforurensning. Den lokale luftforurensningen kan føre til alvorlige helseskader. Eksponering for svevestøv kan gi økt forekomst av bihulebetennelse, hoste, bronkitt og sykehusinnleggelser, og kan også medføre for tidlig død på grunn av luftveissykdommer eller hjerte- og karsykdommer. Innleggelser og for tidlig død kan forekomme hos spesielt utsatte grupper som eldre, syke mennesker og småbarn med luftveissykdommer. Luftforurensning i form av nitrøse gasser som NO² kan gi nedsatt lungefunksjon og økt mottakelighet for luftveisinfeksjoner. De mest følsomme gruppene er astmatikere og barn.

Disse medlemmer påpeker at veitrafikken er den største kilden til luftforurensning i byer og tettsteder. Det har i perioder vært sterk vekst i antall kjøretøyer og trafikkmengde i Norge. Fra 1985 til 1992 økte bruken av personbil sterkt på bekostning av alle andre typer transportmidler. Denne utviklingen fortsatte utover i 1990-årene, men ikke i like sterk grad. I 1998 ble 66 pst. av alle reiser foretatt som bilfører eller bilpassasjer, mens reiser med kollektive transportmidler utgjorde 9 pst.

Disse medlemmer foreslår å kutte bevilgninger til nye veiprosjekter som vil øke luftforurensningen i byene, eller som vil true det biologiske mangfoldet eller verdifull dyrket matjord. Veiinvesteringer som er redusert eller kuttet er Assurtjern - Klemetsrud, E6 Skjerdingsstad - Jaktøyen, E6 Jevika - Selli, E18 Brokelandsheia - Vinterkjær og E39 Moberge - Svegatjørn, totalt 425 mill. kroner.

Russiske oljetankere seiler nå langs norskekysten med råolje. Dette innebærer en ny forurensningstrussel mot Barentshavet og kysten. Et uhell med en stor oljetanker kan få dramatiske konsekvenser for livet i havet og langs kysten. For at Kystverket skal kunne øke beredskapen og være i stand til å følge de russiske oljetankerne rundt kysten har disse medlemmer satt av 40 mill. kroner over Fiskeridepartementets budsjett.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 18 settes til 19 613 543 000 kroner, som er 1 310 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.18.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til det alternative budsjettet til Senterpartiet og foreslår at løyvinga under ramme 18 vert sett til 19 358 543 000 kroner. Dette er 1 055 000 000 kroner meir enn etter framlegget frå Regjeringa.

Denne medlemmen viser til at Regjeringa sitt framlegg til statsbudsjett medfører ein nedgang i riksveginvesteringane for 2003 på 1,2 pst. i høve til 2002. Målt mot Nasjonal transportplan er det eit etterslep på 1,4 mrd. kroner i veginvesteringar for 2002 og 2003.

Jernbaneverket sine investeringar i toglinja har tilsvarende eit etterslep i forhold til Nasjonal transportplan på 1,3 mrd. kroner.

I sitt alternative budsjettforslag foreslår Senterpartiet 1 ekstra mrd. til samferdselsinvesteringar.

Denne medlemmen peikar på at det er stort behov for auka satsing på transportsektoren fordi:

- investeringsnivået har gått ned dei seinare åra og ligg langt etter målsetjingane i Nasjonal transportplan,
- det er ledig kapasitet og kompetanse i anleggsbransjen,
- tiltaka lettar sentraliseringspresset,
- vi får fjerna flaskehalsar/ulykkesfare og reduserer transportkostnadene for næringslivet.

Utbygging av samferdselstilbodet er viktig for å ta heile landet i bruk. Det er forsvarleg å bruke oljepengar til tiltak som lettar sentraliseringspresset, som set ledige i arbeid og som fjernar flaskehalsar/ulykkesfare og gir næringslivet billegare transport.

Statens vegvesen

Senterpartiet foreslår å auke løyvingane til sekundære riksvegar med 500 mill. kroner. Det blir lagt opp til at om lag 100 mill. kroner av desse midla skal brukast til gang- og sykkelvegar. Senterpartiet vil føre inn att den særskilde satsinga på rassikring og aukar denne posten med 250 mill. kroner.

Senterpartiet vil ha fleire nattferjer og auka frekvens på ferjene. Posten for drift av riksvegferjer aukast med 50 mill. kroner.

Finansieringa av vegbygging i Bjørvika bør ikkje finansierast over statlege budsjett, dermed blir 20 mill. kroner frigjort.

Jernbaneverket

Senterpartiet meiner at det hastar med å innføre systemet med automatisk togstopp, fjernstyring og togradio på alle jernbanestrekningar. Dette arbeidet må forserast. Fjerning av planovergangar og bygging av fleire kryssingsspor må også ha prioritet. Løyvinga til Jernbaneverket aukast med 150 mill. kroner.

Maritim infrastruktur

Senterpartiet godtar ikkje den reduksjonen Regjeringa har foreslått når det gjeld utbygging av hamner, og foreslår å auke denne posten med 40 mill. kroner. Partiet vil vidare starte prosjekteringsarbeidet med Stad skipstunnel og set av 10 mill. kroner til dette.

Reiserabatt

Skule- og studentrabatten bør vere på 50 pst., ikkje 40 pst. som Regjeringa foreslår. Rabatten må tilbake til 50 pst. også på NSB, Nord-Norge-ekspressen og Hurtigruta.

Senterpartiet har sett av 45 mill. kroner på Samferdselsbudsjettet samt 33 mill. kroner på Kommunaldepartementets budsjett for å oppnå dette.

Tilskot ekspressbussar

Senterpartiet ønskjer å hindre at bortfall for kompensasjon for dieselavgifta skal føre til auka takstar på ekspressbussane, og aukar derfor tilskotet til ekspressbussar med 30 mill. kroner.

3.2.18.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 18 settes til 19 358 543 000 kroner, som er 1 055 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener at det til tross for fiskerieringens store betydning for nasjonaløkonomien ikke bevilges midler som står i forhold til denne betydningen. Fiskerieringen er, utenom oljeindustrien, den største eksportnæringen. Det satses for lite på å tilfredsstille kravene til nødvendig infrastruktur som f.eks. havner og farleder. Dette medlem mener også at det ikke gis et tilstrekkelig tilbud om redningshjelp for næringene som er avhengig av å operere på havet og under værforhold som kan være særlig tøffe. Dette medlem mener derfor at bevilgningene til redningstjenestene bør heves. Redningsselskapet er et av de viktigste elementene i redningstjenesten til sjøs, og den økonomiske evnen til Redningsselskapet er helt avgjørende for å opprettholde og helst utvikle redningstjenestetilbudet til kystnæringene og brukerne av kystfarvannene.

Dette medlem mener det er bedre å investere i infrastruktur her i landet enn å plassere overskudd i utlandet, i alle fall slik verdensøkonomien er nå. Dette medlem mener derfor det er rom for betydelige økninger av løyvingene til riksveg- og fylkesvegformål.

Dette medlem mener at neglisjeringen av transportsektoren er en av de største ulempene det norske samfunnet har i forhold til våre konkurrentland. Dette gjelder spesielt sjøtransportnæringen og fiskerieringen. Det satses for lite på å tilfredsstille kravene til nødvendig infrastruktur som f.eks. havner og farleder. Dette medlem mener derfor det er rom for betydelige økninger av løyvingene til havner og farleder og til veisektoren.

Dette medlem mener man må øke bevilgningene til drift av riksvegferjene for å få flere nattferjer og for å få flere avganger på ferjestrekningene. Dette medlem ønsker å opprettholde kompensasjonordningen for dieselavgifta til ekspressbussene.

Dette medlem har flere ganger pekt på særskilte farleder som har vært under utredning i mange år uten at disse er fulgt opp i praksis. Kystpartiet mener Stadt skipstunnel vil ha stor betydning for sikrere seilas for småfraktefart, hurtigbåtforbindelsen mellom Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, brønnbåtfrakt av smolt og oppdrettsnæringen samt småbåttrafikken. Dette medlem viser til sitt forslag i revidert budsjett for 2002, og vil derfor fremme forslag om å bevilge 10 mill. kroner til anleggsstart av Stadt skipstunnel.

Dette medlems rammeforslag gir også rom for en bevilgning til oppstart av arbeidet med en tunnel til øya Hydra ved Flekkefjord. Samtidig foreslår dette medlem at det bevilges 3 mill. kroner til utredning av en småbåtkanal over Lista landet ved Spangereid og en tilsvarende kanal ved Sigersvold fra Listafjorden over Farsund halvøya. Dette medlem mener at Hydra bør få fastlandsforbindelse som vil sikre bosetningen langs kysten. I løpet av få år vil prosjektet gå i pluss ved at statens ferjeutgifter vil falle bort.

Dette medlem mener også at sikkerheten langs kysten vil bedres betydelig ved at nevnte småbåtkanaler bygges. Havstykkene det her er snakk om kan også sommerstid være svært tøffe. Også sett opp mot den sterke økningen i lystbåtbruken i Norge kan slike investeringer være samfunnsgavnlige.

Dette medlem mener at elev- og studentrabatten må settes til 50 pst., som er 10 pst. over det Regjeringen foreslår i sitt forslag til statsbudsjett for 2003. Elev- og studentrabatten må heves til 50 pst. også på NSB, Nord-Norge-ekspressen og Hurtigruta.

Dette medlem har tidligere fremhevet betydningen av tilfredsstillende navigasjonshjelpemidler, og mener at situasjonen tilsier at man må få avklart situasjonen til Loran C-stasjonen i Bø.

Dette medlem mener at rassikringen av veiene må tilføres flere ressurser, og foreslår at bevilgningene til dette formålet økes.

Dette medlem mener at utbyggingen av Lofast ikke kan utsettes lenger. Ferskfiskindustrien har lenge etterlyst en tilfredsstillende veistandard på E6 i Nordland.

3.2.18.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 18

Tabell 3.36

Forslag til netto rammesum for rammeområde 18

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	18 303 543	—
H, KrF og V	18 303 543	0
Ap	18 503 543	+200 000
Frp	19 487 568	+1 184 025
SV	19 613 543	+1 310 000
Sp og Kp	19 358 543	+1 055 000

3.2.19 **Rammeområde 19 (Rammetilskudd til kommunesektoren), under finanskomiteen**

3.2.19.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.37

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 19 (i hele tusen kroner)	
571 Rammetilskudd til kommuner (jf. kap. 3571)	39 168 000
572 Rammetilskudd til fylkeskommuner (jf. kap. 3572)	14 225 000
Sum utgifter rammeområde 19	53 393 000
Sum inntekter rammeområde 19	0
Sum netto rammeområde 19	53 393 000

3.2.19.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.19.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig folkeparti og Venstre er glad for at Regjeringen i et stramt budsjett har funnet rom for økte overføringer til kommunene. Disse medlemmer har stor forståelse for den vanskelige økonomiske situasjonen som mange kommuner opplever nå. Denne situasjonen har oppstått over lang tid, og er forårsaket av bl.a. detaljstyrte og underfinansierte statlige reformer, økte pensjonskostnader og et dyrt lønnsoppgjør.

Disse medlemmer vil også vise til at kommunesektoren, med en netto gjeld i størrelsesorden 80 mrd. kroner, vil være godt tjent med en stram finanspolitikk som legger grunnlaget for en rentenedgang.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens arbeid for å øke kommunenes muligheter til modernisering og effektivisering. Disse medlemmer vil særlig fremme arbeidet med et momsnytralt regelverk, åpning for konkurranse om kommunal revisjon,

konkurranse på pensjonsområdet og støtte til prosjekt som gir konkurranse i VAR-sektoren.

Disse medlemmer støtter Regjeringens arbeid for redusert detaljstyring av kommuneøkonomien. Disse medlemmer setter derfor pris på at Regjeringen følger opp planen om å innlemme øremerkede tilskudd i inntektssystemet i perioden 2001 til 2007. Disse medlemmer viser til at barnehageavtalen mellom Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet binder opp mye av veksten i nye øremerkede overføringer og at dette går ut over kommunenes frie inntekter. Dette svekker lokaldemokratiets muligheter til egne prioriteringer og tilpasning av tjenestetilbudet til lokale behov og forhold.

Disse medlemmer er glade for at Regjeringen nå, gjennom endringene i inntektssystemet, bevilger mer til kommuner med sterkt befolkningsvekst. Slik vil disse kommunene forbedre sine muligheter til å ivareta sine velferdsoppgaver.

Disse medlemmer vil understreke at kommunene tilbyr en vesentlig del av velferdstilbudet i landet. Det er derfor viktig at innbyggerne i de enkelte kom-

muner har en reell påvirkning av innretningen på velferdstilbudet i forhold til de lokale forhold. Svaret på dette er ikke sterkere sentralisering av flere tjenestetilbud, men færre statlige reguleringer og flere frie midler til disposisjon.

Disse medlemmer viser også til at Regjeringen vil følge opp innstillingen for kommuneproposisjonen for 2003, som innebærer at kommunesektoren får beholde merskatteveksten for 2003. Den anslåtte merskatteveksten for inneværende år ut over skatteanslaget i Revidert nasjonalbudsjett 2002 er imidlertid ikke videreført til 2003. En eventuell merskattevekst i 2003 vil en først få klarlagt mot slutten av 2003.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 19 bevilges med 53 393 000 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.19.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil påpeke at kommunene og fylkeskommunene står for mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen. Derfor må kommuner og fylkeskommuner ha økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene befolkningen har behov for. Disse medlemmer vil derfor øke de frie inntektene til kommunesektoren med 1 900 000 000 kroner.

Det vises for øvrig til merknader under 2.2.

Disse medlemmer foreslår å bevilge 54 327 100 000 kroner under rammeområde 19. Dette er 934 100 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.19.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 19 settes til 50 299 300 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringens forslag på 3 093 700 000.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker å overføre finansieringsansvaret for primæropp-gavene skole, helse og omsorg til staten gjennom en stykkprisfinansiering. Dette vil måtte gi en betydelig endring i overføringene fra staten til kommunene, og har til hensikt å gi en jevnere standard på disse viktige tjenestene over hele landet, uavhengig av kommunenes økonomi og økonomiske prioriteringer. Et slikt statlig finansiert stykkprissystem vil også skjerme tjenestene mot tilfeldige svingninger i kommunenes økonomi. Dagens system med betydelig forfordeling av enkelte kommuner på bekostning av andre, er Fremskrittspartiet motstander av. Inntektssystemet for kommunesektoren bygger på en rekke prinsipper som Fremskrittspartiet er uenig i, men disse medlemmer legger dagens system til grunn. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets opplegg innebærer en reduksjon i innbyggertilskuddet til kommunene på 893 700 000 kroner. 93 700 000 kroner av dette kuttet tilbakeføres kommunene som øremerkede midler, det øvrige kuttet fordeles på alle landets kommuner og må

sees i sammenheng med effekten av Fremskrittspartiets samlede opplegg som vil bety redusert prisstigning og lavere lønnskostnader for kommunene.

Nord-Norge tilskuddet er begrunnet med politisk målsetting om at kommunene i Nord-Norge skal kunne gi sine innbyggere et bedre kommunalt tilbud enn kommunene i resten av landet. Dette har skjedd i begrenset grad. Forskning har vist at disse ekstra overføringene i stor grad har ført til kommunal ineffektivitet og en oppblåst kommunal administrasjon. Fremskrittspartiet foreslår derfor å redusere dette tilskuddet med 250 000 000 kroner.

Skjønnstilskuddet består av to deler. Det ordinære skjønnstilskudd som fordeles av departementet til kommuner og fylkeskommuner etter skjønn, og det ekstraordinære skjønnstilskuddet som er en kompensasjon til de kommuner og fylkeskommuner som tapte på omleggingen av inntektssystemet i 1997, og som ikke har fått dekket dette tapet gjennom regionaltilskuddet. Denne kompensasjonen finansieres over kommunerammen og belastes de kommunene som har fått for små overføringer gjennom mange år. Kommunene har nå hatt 6 år på seg til å tilpasse seg den nye økonomiske virkeligheten, og disse medlemmer mener at dette tilskuddet bør trappes ned betydelig raskere enn Regjeringen legger opp til.

Fremskrittspartiet vil redusere skjønnstilskuddet til kommunene med 1 000 000 000 kroner med hovedvekt på de ekstraordinære skjønnstilskuddet. Regionaltilskuddet er sammen med basistillegget i innbyggertilskuddet med på sementere kommunestrukturen. Disse to tilskuddene fordeles på en slik måte at små kommuner som slår seg sammen vil få betydelig reduserte overføringer fra staten, slik at sammenslåingen blir ulønnsom for kommunene.

Disse medlemmer mener at kommunesammenslåinger av små kommuner er fornuftig og nødvendig, men at de bør skje ved frivillighet. Da blir det galt at statlige overføringer er innrettet slik at kommuner som burde slå seg sammen, ikke gjør det fordi de blir straffet økonomisk.

Regionaltilskuddet til kommunene bør derfor reduseres med 150 000 000 kroner.

Disse medlemmer vil peke på de store byenes spesielle problemer, og støtter Regjeringens forslag om å innføre et spesielt storbytilskudd.

Disse medlemmer foreslår kutt i innbyggertilskuddet til fylkeskommune på 500 000 000 kroner, Nord-Norge tilskuddet på 150 000 000 kroner, og skjønnstilskuddet på 150 000 000 kroner. Til sammen 800 000 000 kroner.

Disse medlemmer er positive til at Regjeringen legger opp til en økning i den delen av kommunenes inntekter som kommer fra skatteinntektene. Målet er 50 pst. innen 2006, men disse medlemmer mener at dette burde skje raskere og at målet burde være en langt høyere prosentandel.

Kommunesektorens samlede inntekter er i 2003 beregnet til 203 mrd. kroner.

Fremskrittspartiets samlede kuttforslag innen sektoren utgjør ca. 3 mrd., eller 1,48 pst.

Fremskrittspartiets samlede økonomiske opplegg vil gi sektoren reduserte utgifter gjennom redusert pris og lønnsvekst som langt overstiger dette beløpet.

I tillegg er det et stort innsparingspotensiale tilstede i kommunesektoren gjennom effektiviseringstiltak og konkurranseutsetting.

Beregninger foretatt SBL viser at de 40 største kommunene alene har et innsparingspotensiale på 1,6 mrd. ved 20 pst. konkurranseutsetting. For kommunesektoren samlet er potensialet betydelig større, men omstillinger må ta en viss tid, og effekten taes ut over flere år.

Disse medlemmer vil hevde at krav om effektivisering må kunne stilles til kommunesektoren på samme måte som til det private næringsliv. Det bør ikke være slik at kommunesektoren skal kunne drive sin virksomhet skjermet mot krav til effektiv og rasjonell drift og konkurranse fra det private næringsliv.

I mange kommuner er det ideologisk motstand mot å konkurransesette kommunale tjenester, men det bør ikke være til hinder for at Stortinget stiller krav til at den kommunale tjenesteproduksjonen skal foregå på en mest mulig effektiv måte.

Dessverre er det ikke fra Stortingets side lagt til rette for konkurranseutsetting av alle typer kommunale tjenester. Momskompensasjonsordningen gjelder bare på visse begrensede områder, og disse medlemmer viser til at dette fører til en uheldig konkurransevridning mellom private og offentlig produserte tjenester på en lang rekke områder. Med et utvidet momsgrunnlag har denne situasjonen blitt vesentlig forverret.

Regjeringen har lovet å komme tilbake med forslag til en generell ordning i forbindelse med budsjettet for 2004, men det er etter disse medlemmers mening altfor sent. Det er vanskelig å forstå at det skal ta 2 år å fremme forslag om en ordning som et flertall ønsker, og som er så viktig for kommunesektorens økonomi.

Disse medlemmer mener det er uakseptabelt at ideologisk begrunnet skjerming av kommunalt ansatte skal føre til dyrere eller dårligere kommunal service, og at skatter og avgifter blir høyere enn de ellers behøvde være.

Disse medlemmer viser også til at provenytapet av disse medlemmers forslag om økt bunnfradrag i personbeskatningen er forutsatt bokført på statens hånd. I Fremskrittspartiets budsjettopplegg er dermed kommunene skjermet for svekkelser i skatteinntektene.

Disse medlemmer viser til at i tillegg til de påviste innsparingsmulighetene, vil Fremskrittspartiets samlede økonomiske opplegg gi kommunesektoren reduserte utgifter gjennom lavere prisstigning og lavere lønnsvekst som vil bety vesentlig mer en den foreslåtte inntektsreduksjonen på 1,48 pst.

3.2.19.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at 80 pst. av kommunene vil gå med underskudd i år, ifølge tall fra KS. Kommunene planlegger kutt i undervisningen, i eldreomsorgen, svømmebasseng tømmes og det varsles om økte egenandeler til barnehage, skolefritidsordninger og til

hjemmehjelp. Disse medlemmer kan ikke godta en slik nedbygging av våre velferdstjenester, og øker derfor kommunenes frie inntekter med drøyt 4,1 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler på en rekke områder. Totalt styrker Sosialistisk Venstreparti kommuneøkonomien med 8,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg. Disse medlemmer har spesielt funnet rom for ekstra tilskudd til særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester. Dette er mennesker som er helt avhengig av døgnkontinuerlig hjelp og pleie, og som ofte krever spesialisert personale. Disse medlemmer vil øremerke 866 mill. kroner til denne gruppen.

Disse medlemmer vil også peke på at disse medlemmer i Innst. S. nr. 253 (2001-2002) gikk imot økningen i skatteandel til 50 pst. I et svar fra Regjeringen til Sosialistisk Venstreparti 31. mai 2002 fremgår det at av fylkeskommunene er det bare Oslo og Akershus som vinner på opptrappingen, og av kommunene vil 17 vinne og resten tape. Av kommunevinnerne er 6 kommuner i Akershus og de fleste av de rikeste kraftkommunene. Disse medlemmer finner det derfor urimelig å forsterke omfordelingen ytterligere, uten at helheten er vurdert.

Disse medlemmer har merket seg i brev av 4. november 2002 fra finansminister Foss om at kommunesektorens skatteinntekter for 2002 vil bli 1 mrd kroner lavere enn lagt til grunn for budsjettet 2003, og at årets skatteinngang kan komme til å påvirke neste års skatteanslag. Disse medlemmer vil påpeke at denne informasjonen kommer på et tidspunkt hvor kommuner og fylkeskommuner er i en svært vanskelig økonomisk situasjon. Svært mange kommuner er kommet i en situasjon der de er blitt underskuddskommuner der en ikke kan tilby noe som helst. Velferdsgoder som er bygget opp over år, raseres nå på kort tid. Når de nå får melding om at skatteanslag for inneværende år er 1 mrd. kroner for høyt og at dette kan få følger for neste års budsjett, er dette svært bekymringsfullt. Disse medlemmer vil derfor foreslå at denne inntektssvikten blir saldert i inneværende års budsjett, da størrelsen og tidspunkt for reduksjonen i skatteinngangen ikke kan kompenseres ved reduksjon i aktiviteten. En situasjon hvor disse underskuddene må dekkes inn over driftsbudsjettene de kommende år vil disse medlemmer på det sterkeste fraråde. Disse medlemmer forutsetter derfor at Regjeringen på bakgrunn av dette foreslår tilleggsbevilgning til kommunene i ny saldering av budsjettet for 2002.

Disse medlemmene vil også peke på at Regjeringen ikke viderefører merskatteveksten på 1 mrd. kroner i 2002 til 2003, slik regjeringspartiene hevder et annet sted i innstillingen. I St.prp. nr. 1 (2002-2003) Kommunal- og regionaldepartementet står det:

"Reduksjonen i de frie inntektene har hovedsakelig sammenheng med at merskatteveksten på 1 mrd. kroner i 2002 ikke videreføres i 2003."

Disse medlemmer vil at gode, offentlige fellesløsninger skal videreutvikles, ikke avvikes, privatiseres og fragmenteres. For å få budsjettene til å gå opp,

har mange kommuner vært nødt til å legge ned eller kutte i velferden. Regjeringens privatiseringspress er basert på ideologien om at private løsninger automatisk er bedre enn offentlige - og ikke på hva som faktisk er mest fornuftig. Erfaring viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse, og erfaringene med hvor økonomisk gunstig konkurranseutsetninger, er varierende - for å si det forsiktig.

Disse medlemmer mener at fokus bør ligge på å videreutvikle kvaliteten på gode fellesløsninger, ved å finne nok penger til å sørge for kvalitet i skole og helse. Tilbudet til den enkelte pasient/bruker i helsesektoren er f.eks helt avhengig av tilstrekkelig bemanning og kvalifikasjonene til dem som arbeider i sektoren. Rekruttering er en stor utfordring på mange steder. Derfor er det behov for en forsterket innsats på dette området. Disse medlemmer foreslår derfor å bevilge 50 mill. kroner til formålet. Disse medlemmer vil her vise til vedtak 12. desember 2001 jf. tilråding fra sosialkomiteen i Budsjett-innst. S. nr. 11 (2001-2002):

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en ny handlingsplan for rekruttering av helsepersonell 2002-2005 der det legges vekt på konkrete tiltak for å rekruttere sykepleiere og annet pleie- og omsorgspersonell og på å stabilisere bemanningssituasjonen. I denne sammenheng ber Stortinget om at det vurderes endringer bl.a. i arbeidsmiljøloven slik at det arbeides videre med at tredelt turnusarbeid likestilles med helkontinuerlig skiftarbeid."

Disse medlemmer vil påpeke at fylkeskommunene ikke er kompensert fullt ut for underskuddet som ble opparbeidet i sykehussektoren i 2001. Disse medlemmer vil vise til merknader og forslag i Innst. S. nr. 253 (2001-2002), hvor disse medlemmer og medlemmene fra Senterpartiet foreslo at Regjeringen skal kompensere fylkeskommunene fullt ut for underskuddet som ble opparbeidet i sykehussektoren i 2001, og for alle andre utgifter som er relatert til virksomheter som staten nå har tatt ansvar for. Disse medlemmer registrerer at dette ikke ligger inne i Regjeringens opplegg for 2003. Disse medlemmer vil påpeke at følgende av å ikke kompensere fullt ut for opparbeidet underskudd, blir årelang investeringstørke og klassekutt i videregående skole.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett legge frem en ordning hvor fylkeskommunene kompenseres over 5 år med en sum tilsvarende det underskudd fylkeskommunene har opparbeidet i sykehussektoren i 2001, og som de statlige helseforetakene i sin helhet har lagt inn igjen i fylkeskommunen, og for alle andre utgifter som er relatert til virksomheter som staten nå har tatt ansvar for.

Første avdrag legges inn i Revidert nasjonalbudsjett for 2003."

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 19 set-

tes til 58 447 460 000 kroner, som er 5 054 460 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader under avsnitt. 2.2.

3.2.19.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet foreslår at rammeområde 19 bevilges med 58 226 000 000 kroner.

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett legger opp til en satsing på kommunesektoren på 5,6 mrd. kroner utover Regjeringens opplegg. Det fremmes også forslag om en treårig opptrappingsplan for å rette opp den økonomiske ubalansen i kommunene. Dette medlem viser videre til merknader i Innst S. nr. 253 (2001-2002) kommune-proposisjonen, hvor det gies en samlet oversikt over Senterpartiet sitt kommuneopplegg. Dette medlem viser også til behandlingen av fagbudsjettet nå i høst.

Dette medlem mener det er avgjørende betydning at kommunene settes i stand til å tilby en god skole og en mer verdig omsorg til sine innbyggere. Dette medlem må konstatere at Regjeringens vilje til å løfte de økonomiske rammene for kommuner og fylkeskommuner dessverre ikke er tilstede. Dette vil føre til reduksjon i tjenestetilbudet. I mange kommuner kuttet det nå i skolebudsjett og i omsorgstilbud. Også kulturtilbudet og støtten til frivillige organisasjoner er utsatt, og det viktige forebyggende arbeidet blant barn og ungdom står i fare. På sikt gir dette langt større samfunnskostnader enn de innsparingene kutt i kommunesektoren medfører.

Dette medlem vil vise til at kommunene i mange år har opplevd et betydelig misforhold mellom pålagte oppgaver og de inntekter som er blitt stilt til rådighet. I 2002 har dette blitt forverret gjennom et kostbart lønnsoppgjør og store ekstraordinære pensjonskostnader. Kommunenes Sentralforbund har i høring lagt fram et dokumentert merbehov på om lag 5,5 mrd. kroner.

Dette medlem viser til alternativt budsjett fra Senterpartiet hvor rammeoverføringene til kommuner og fylkeskommuner økes med 5,6 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg. Av dette er 2,1 mrd. kroner direkte relatert til økte pensjonsutgifter. Dette medlem mener at disse utgiftene kan finansieres gjennom bruk av midler i Oljefondet. Dette medlem viser videre til Dokument nr. 8:5 (2002-2003) om endringer i handlingsregelen, og vil påpeke at en slik bevilgning ikke bidrar til å skape press i økonomien.

Dette medlem viser til Innst. S. nr. 253 (2001-2002) der Senterpartiet fremmer forslag om toppfinansiering av særlig ressurskrevende brukere. Dette medlem vil derfor foreslå en økning i skjønnsposten på 600 mill. slik at kommuner med ekstraordinære høye kostnader, får kompensasjon for dette gjennom skjønnsmidlene.

Dette medlem vil vise til at den økonomiske situasjonen i kommunesektoren nå er så vanskelig at det bør gjennomføres en 3-årig plan for å gjenvinne den økonomiske ubalansen og styrke lokaldemokratiet. Dette medlem viser til underfinansiering av statlige reformer med påfølgende kommunal gjeld gjør dette nødvendig. Gjeldssanering er ett aktuelt tiltak.

Dette medlem vil fremme forslag om en slik plan i forbindelse med Innst. S. nr. 5 (2002-2003).

Dette medlem viser til at Regjeringen stiller store krav om effektivisering av virksomheten overfor kommuner og fylkeskommuner. Kommunenes Sentralforbund har påpekt et finansielt merbehov i kommunesektoren på mellom 5 og 6 mrd. kroner. Regjeringens svar er at kommuner og fylkeskommuner ikke får økte bevilgninger, men at de må effektivisere virksomheten.

Dette medlem mener det ikke er store effektiviseringsgevinsten å hente i kommunesektoren da det allerede i en 10-årsperiode har vært drevet planmessig arbeid i mange kommuner og fylkeskommuner for å redusere kostnadene. Dette bekreftes av Kommunenes Sentralforbund og kommunene selv.

Dette medlem mener det isteden bør rettes et effektiviseringskrav til statsadministrasjonen og har i sitt alternative budsjett foreslått en innsparing på 500 mill. kroner i departementene og underliggende etater.

3.2.19.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og

foreslår at bevilgningen til ramme 19 settes til 56 913 000 000 kroner, som er 3 520 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener at en god økonomi i kommunene og fylkeskommunene er avgjørende for at viktige samfunnsoppgaver skal løses tilfredsstillende og sikre et godt grunnlag for et velfungerende velferds-samfunn. Kommunene har ikke bare til oppgave å være et instrument for å løse oppgaver som staten delegerer til disse, men også å løse oppgaver og oppdrag som befolkningen i sine respektive kommuner finner nødvendige for sin velferd og funksjon.

Dette medlem vil derfor legge vekt på å sikre kommunene og fylkene økonomiske rammer som gir rom for, ikke bare å løse helt nødvendige oppgaver, men helst også gi rom for lokale prioriteringer av oppgaver som befolkningen mener det er viktig løses.

Dette medlem har fremmet en rekke forslag om skattelettelse, men mener at disse lettelsene ikke må gå ut over kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske rammer. Derfor vil dette medlem foreslå at rammetilskuddene innenfor kommunalsektoren økes minst tilsvarende skattelettelsene.

Dette medlem ønsker derfor at bevilgningene under kap 571 og 572 økes med følgende:

Rammetilskudd til kommuner

Post 60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning økes med	1 100 mill. kroner
Post 62	Nord-Norge-tilskudd økes med	50 mill. kroner
Post 63	Regionaltilskudd økes med	20 mill. kroner
Post 64	Skjønnstilskudd økes med	50 mill. kroner

Rammetilskudd til fylkeskommuner

Post 60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning økes med	130 mill. kroner
Post 62	Nord-Norgetilskudd økes med	20 mill. kroner

Dette medlem viser til de ekstraordinære pensjonskostnadene som kommunal sektor fikk i forbindelse med endringene av bokføringsreglene og lønnsoppgjørene. Dette medlem har satt av 2,1 mrd. kroner til ekstraordinært tilskott til kommunesektoren. Disse midlene er bevilget over kap. 571 post 61 (Ny), *kan benyttes under kap. 572.*

3.2.19.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 19

Tabell 3.38

Forslag til netto rammesum for rammeområde 19

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 - 14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	53 393 000	—
H, KrF og V	53 393 000	0
Ap	54 327 100	+934 100
Frp	50 299 300	- 3 093 700
SV	58 447 460	+5 054 460
Sp	58 226 000	+4 833 000
Kp	56 913 000	+3 520 000

3.2.20 Rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter), under finanskomiteen

3.2.20.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.39

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
2309	Tilfeldige utgifter	7 906 418
Sum utgifter rammeområde 20		7 906 418
Inntekter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
5309	Tilfeldige inntekter	1 610 989
Sum inntekter rammeområde 20		1 610 989
Sum netto rammeområde 20		6 295 429

3.2.20.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.20.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til disse medlemmers forslag om å øke bevilgningene under kap. 41 Stortinget med 39,5 mill. kroner, samt økning under kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier med 44,2 mill. kroner, og foreslår at dette dekkes inn ved tilsvarende reduksjon av bevilgningen under kap. 2309 Tilfeldige utgifter med 83,7 mill. kroner.

Disse medlemmer har i sine respektive forslag til rammevedtak foreslått i at rammeområde 20 bevilges med 6 211 729 000 kroner, som er 83 700 000 kroner lavere enn det beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.20.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader under rammeområde 20 i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003).

Disse medlemmer foreslår å bevilge 5 749 829 000 kroner under rammeområde 20. Dette er 545 600 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.20.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet har i sine respektive forslag under rammeområde 20 ført opp 6 295 429 000 kroner som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.20.2.4 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet foreslår at rammeområde 20 bevilges med 5 693 229 000 kroner.

Disse medlemmer har i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003), som er avgitt samtidig med denne innstilling, fremmet forslag om at Stortinget gir Regjeringen fullmakt til å fordele en reduksjon på kap. 2309 post 1 på 602,2 mill. kroner på statsbudsjettets driftsposter.

3.2.20.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 20

Tabell 3.40

Forlag til netto rammesum for rammeområde 20

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto ramme- sum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 -14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	6 295 429	—
H, SV, KrF og V	6 211 729	-83 700
Ap	5 749 829	-545 600
Frp og Kp	6 295 429	0
Sp	5 693 229	-602 200

3.2.21 Rammeområde 21 (Eksportgarantier m.m.), under finanskomiteen

3.2.21.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.41

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Inntekter rammeområde 21 (i hele tusen kroner)		
5460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (jf. kap. 2460)	397 900
Sum inntekter rammeområde 21		397 900
Sum netto rammeområde 21		-397 900

3.2.21.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har i sine respektive forslag til rammevedtak ført opp -397 900 000 kroner under rammeområde 21, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener at det bør satses mer på Garanti-Instituttet for Eksportkreditt. Dette medlem mener at det er viktig for næringslivet i Nord-Norge at det finnes en eksportgarantiordning som sikrer en fortsatt satsing på å utvikle og utvide samhandelen mellom Norge og Russland, og særskilt områdene i Nord-Norge og Nordvest-Russland.

3.2.21.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 21

Tabell 3.42

Forlag til netto rammesum for rammeområde 21

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto ramme- sum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 -14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14 Komiteen	-397 900 -397 900	— 0

3.2.22 Rammeområde 22 (Finansadministrasjonen), under finanskomiteen

3.2.22.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.43

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Utgifter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)		
1600	Finansdepartementet (jf. kap. 4600)	245 714
1602	Kredittilsynet (jf. kap. 4602)	130 650
1610	Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 4610)	960 450
1618	Skatteetaten (jf. kap. 4618)	3 767 435
1620	Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 4620)	487 180
1630	Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring	12 700
1632	Kompensasjon for merverdiavgift	1 720 891
1634	Statens innkrevingsentral (jf. kap. 4634)	155 675
1637	EU-opplysning	2 000
1650	Statsgjeld, renter m.m. (jf. kap. 5606)	17 682 000
1670	Avsetninger til Den nordiske investeringsbank	10 000
Sum utgifter rammeområde 22		25 174 695

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Inntekter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)	
4600 Finansdepartementet (jf. kap. 1600)	5 564
4602 Kredittilsynet (jf. kap. 1602)	130 650
4610 Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 1610)	192 750
4618 Skatteetaten (jf. kap. 1618)	66 750
4620 Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 1620)	120 300
4634 Statens innkrevingsentral (jf. kap. 1634)	963 500
5343 Statens varekrigsforsikring	1 150 000
5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2490)	638 178
5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2490)	23 413
5605 Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	3 883 100
Sum inntekter rammeområde 22	7 174 205
Sum netto rammeområde 22	18 000 490

3.2.22.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.22.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til forslag til statsbudsjett for Finansadministrasjonen for 2003. Disse medlemmer viser til forslag til omorganisering av toll- og avgiftsetaten, fra ti tolldistrikter til seks tollregioner med tilhørende regiontollsteder. Omorganiseringen vil bidra til at etatens ledelse skal kunne utnytte ressursene i etaten enda bedre. Målet med omorganiseringen er høyere kvalitet i arbeidet mot smugling av alkohol, narkotika og annen grov kriminalitet.

Disse medlemmer tar for øvrig orienteringen i meldingen til etterretning.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 22 bevilges med 18 000 490 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.22.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til forslag om omorganisering av Toll- og avgiftsetaten, og viser til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2002-2003).

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 22 bevilges med 18 032 450 000 kroner. Forslaget fra disse medlemmer er 32 mill. kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag, fordi i statens foliokonto økes som følge av forslaget om økt utlånsramme i Husbanken.

3.2.22.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 22 settes til 17 617 604 000

kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 382 886 000 kroner.

Disse medlemmer foreslår å redusere driftsutgiftene til finansadministrasjon med 382 886 000 kroner. Dette utgjør ca. 2,1 pst. Disse medlemmer er av den klare oppfatning at det er rom for å hente ut betydelige effektiviseringsgevinster her, og mener at det foreslåtte kutt må ansees for å være svært moderat og burde dermed kunne gjennomføres uten store problemer.

Disse medlemmer viser til forslag om omorganisering av toll- og avgiftsetaten, og henviser til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2002-2003).

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2002-2003).

3.2.22.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti peker på at det store omfanget av svart økonomi i samfunnet er en trussel mot finansieringen av velferdsstaten og undergraver oppslutningen om folks skatteforpliktelser. Bevilgningene til skatteetaten må derfor økes. Etaten trenger dessuten midler til å møte nye utfordringer knyttet til økonomisk internasjonalisering og internettbasert næringsvirksomhet. Vi kan regne med at skatteyterne vil bli mer mobile og at skatteplanleggerne får større kompetanse i årene som kommer.

Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til drift i Skatteetaten med 12 mill. kroner.

Disse medlemmer understreker at Finansdepartementet har fått ansvaret for å administrere det viktige arbeidet med å utvikle en Nasjonal Agenda 21. Dette arbeidet ser ikke ut til å være spesielt høyt prioritert av Regjeringen. Derfor foreslår disse medlemmer å øke bevilgningene til dette arbeidet med 5 mill. kroner.

Økningene finansieres gjennom kutt i bevilgningen til drift av departementet. Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 6 (2002-2003) til omorganiseringen i Toll- og avgiftsetaten, der Sosialistisk Venstreparti ønsker et større omfang av distriktsenheter. Disse medlemmer legger derfor inn 3 mill. kroner til dette.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 22 settes til 18 000 490 000 kroner, som er det samme som Regjeringens forslag.

3.2.22.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til sitt alternative budsjett der det er forslått å styrke skatteetaten med 25 mill kroner for å intensivere kampen mot svart økonomi. Dette medlem foreslår at ramme 22 bevilges med 17 875 490 000 kroner.

3.2.22.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til Kystpartiets alternative statsbudsjett for 2003 og foreslår at bevilgningen til ramme 22 settes til 18 135 490 000 kroner, som er 135 000 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener at det er viktig å desentralisere statsadministrasjonen. Dette medlem har

vært og er fremdeles i mot den sentraliseringen som skjer innenfor skattevesenet. Dette medlem viser til at Kystpartiet går inn for at må være et likningskontor i hver kommune. Dette medlem ønsker også at Skatteetaten tilføres nødvendige midler til å gjennomføre en tilfredsstillende kontroll ut fra lokalkjennskap. Dette medlem vil derfor foreslår bevilgningen til Skatteetaten økes med kr 25 000 000.

Dette medlem viser til at det på grunn av økt turisme, mobilitet, innvandring og Schengen-samarbeidet er et stort behov for et effektivt tollvesen. Dette medlem viser til den siste tidens metanol-skandaler. Dette medlem viser til at det derfor er et stort behov for flere stillinger innenfor tollvesenet. Dette medlem viser også til at hver tollkontrollør i gjennomsnitt bringer inn 14 ganger mer i inntekt til staten enn statens bruttokostnader ved stillingen. Dette medlem foreslår at det opprettes 200 nye stillinger innen tollvesenet. Dette koster om lag 110 mill. kroner på årsbasis, og det forventes at disse stillingene vil økte tollinntektene med minst 550 mill. kroner.

Dette medlem mener at tilskuddet til EU-opplysning er for lavt til i det hele tatt å være med på å dekke utrednings- og informasjonsbehovet som en fortsatt og forsterket EU-tilpassing medfører. Derfor bør bevilgningen dobles i forhold til Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003.

3.2.22.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 22

Tabell 3.44

Forslag til netto rammesum for rammeområde 22

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 -14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	18 000 490	—
H, SV, KrF og V	18 000 490	0
Ap	18 032 490	+32 000
FrP	17 617 604	-382 886
Sp	17 875 490	-125 000
Kp	18 135 490	+135 000

3.2.23 Rammeområde 23 (Skatter og avgifter), under finanskomiteen

3.2.23.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.45

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Inntekter rammeområde 23 (i hele tusen kroner)		
5501	Skatter på formue og inntekt	131 440 000
5506	Avgift av arv og gaver	1 430 000

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum	103 300 000
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen	3 300 000
5511	Tollinntekter	1 500 000
5521	Merverdiavgift og avgift på investeringer mv.	132 900 000
5526	Avgift på alkohol	8 539 000
5527	Vinmonopolavgiften m.m.	24 000
5531	Avgift på tobakkvarer	7 474 000
5536	Avgift på motorvogner m.m.	33 380 000
5537	Avgifter på båter mv.	125 000
5541	Avgift på elektrisk kraft	6 868 000
5542	Avgift på mineralolje mv.	884 000
5543	Miljøavgift på mineralske produkter mv.	3 718 000
5545	Miljøavgifter i landbruket	40 000
5546	Avgift på sluttbehandling av avfall	560 000
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier	6 000
5548	Miljøavgift på klimagasser	90 000
5555	Sjokolade- og sukkervareavgift	879 000
5556	Avgift på alkoholfrie drikkevarer m.m.	979 000
5557	Avgift på sukker	220 000
5559	Avgift på drikkevareemballasje	605 000
5565	Dokumentavgift	3 369 000
5571	Totalisatoravgift	92 500
5577	Avgift til staten av apotekenes omsetning (jf. kap. 751)	131 300
5578	Avgift på farmasøytiske spesialpreparater (jf. kap. 750)	102 661
5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser	114 000
5700	Folketrygdens inntekter	146 600 000
Sum inntekter rammeområde 23		588 670 461
Sum netto rammeområde 23		-588 670 461

3.2.23.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.23.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003. Disse medlemmer viser for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003) og Innst. O. nr. 19 (2002-2003) for omtale av disse medlemmers forslag for rammeområde 23.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 23 bevilges med -588 670 461 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

3.2.23.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003) og Innst. O. nr. 19 (2002-2003) for omtale av disse medlemmers forslag til rammeområde 23.

Disse medlemmer foreslår å bevilge -591 381 461 000 kroner under rammeområde 23.

Dette er 2 711 000 000 kroner høyere i inntekter enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.23.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 23 settes til -560 161 461 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 28 509 000 000 kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003) og Innst. O. nr. 19 (2002-2003) for en nærmere gjennomgang av Fremskrittspartiets prioriteringer innenfor ramme 23.

3.2.23.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003) og Innst. O. nr. 19 (2002-2003) for detaljene i Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg.

Disse medlemmer foreslår at ramme 23 settes til -593 351 461 000 kroner, som er 4 681 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

3.2.23.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til sitt alternative budsjett og foreslår at ramme 23 bevilges med -592 260 461 000 kroner. Dette innebærer 3 590 000 000 kroner høyere inntekter enn etter Regjeringens forslag.

3.2.23.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til at Kystpartiet i sitt alternative opplegg foreslår at ramme 23 settes til -584 159 461 000 kroner, som er en reduksjon av inntekter i forhold til Regjeringens forslag på 4 511 000 000 kroner.

Dette medlem viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003) og Innst. O. nr. 19 (2002-2003) for en nærmere gjennomgang av Kystpartiets prioriteringer innenfor ramme 23.

3.2.23.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 23

Tabell 3.46

Forslag til netto rammesum for rammeområde 23

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 -14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	-588 670 461	0
H, KrF og V	-588 670 461	0
Ap	-591 381 461	-2 711 000
Frp	-560 161 461	+28 509 000
SV	-593 351 461	-4 681 000
Sp	-592 260 461	-3 590 000
Kp	-584 159 461	+4 511 000

3.2.24 Rammeområde 24 (Utbytte m.m.) under finanskomiteen

3.2.24.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.47

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14
Inntekter rammeområde 24 (i hele tusen kroner)		
5316	Kommunalbanken AS	13 800
5616	Renter og utbytte i Kommunalbanken AS	30 800
5618	Innskuddskapital i Posten Norge AS	54 000
5620	Renter og utbytte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. kap. 2420)	974 000
5630	Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as	8 500
5631	Aksjer i A/S Vinmonopolet	22 702
5651	Aksjer i selskaper under Landbruksdepartementet	750
5652	Innskuddskapital i Statskog SF	8 500
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 950)	4 772 000
5671	Renter og utbytte fra BaneTele AS	16 000
5680	Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet	450 000
5685	Aksjer i Statoil ASA	5 045 000
5692	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank	59 000
Sum utgifter rammeområde 24		0
Sum inntekter rammeområde 24		11 455 052
Sum netto rammeområde 24		-11 455 052

3.2.24.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.24.2.1 Merknader fra komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Kystpartiet, foreslår at rammeområde 24 bevilges med - 11 455 052 000 kroner, som er det samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at en viktig del av et aktivt og profesjonelt statlig eierskap er at man bidrar til langsiktighet og forutsigbare forhold når det gjelder utbytte fra statlige selskap. Dette medlem vil peke på at man for en del statlige selskap har fastsatt en flerårig utbyttepolitikk hvor utbytte blir beregnet som en andel av årlig resultat. Dette medlem anser det som avgjørende at staten følger den utbyttepolitikk en selv har fastsatt. Langsiktige mål for utbytte må dessuten fastsettes for selskap som i dag er uten slik mål, slik at det legges grunnlag for et ryddig forhold mellom eier og selskap.

Dette medlem anser det utbytte som neste år foreslås fra Statkraft og Statnett som et klart brudd på forutsetningene for statens utbyttepolitikk. Det er svært uheldig sett i lys av statens mål om å opptre profesjonelt, at det kreves et utbytte tilsvarende 90 pst. av resultatet og at utbyttet varierer fra år til år selv om det tilsynelatende skulle være fastsatt en langsiktig utbyttepolitikk. Slike forslag gir inntrykk av at staten bruker utbyttepolitikken som en ren saldering av de årlige budsjettene. Dette medlem finner dette både uhold-

bart og uprofesjonelt og vil på denne bakgrunn be om at Regjeringen snarest kommer tilbake til Stortinget med en redegjørelse om hvordan utbyttepolitikken i statlige selskap skal håndteres forutsigbart og langsiktig.

3.2.24.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår at rammeområde 24 bevilges med - 11 465 062 000 kroner, noe som er 10 mill. kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag. Avviket skyldes at disse medlemmer vil øke statens overskuddsandel av aksjer i AS Vinmonopolet (kap. 5631-80) med 10 mill. kroner til 32,7 mill. kroner. Disse medlemmer mener den økte overskuddsandelen er forsvarlig på bakgrunn av Vinmonopolets positive omsetnings- og resultatutvikling den seneste tiden, samt en moderat utbyttepolitikk overfor selskapet siden 1996.

3.2.24.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Regjeringen foreslår å ta ut 90 pst. av overskuddet i Statnett som utbytte, i strid med vedtatt utbyttepolitikk. Disse medlemmer understreker behovet for at det offentlige er en profesjonell og forutsigbar eier for sine selskaper, og nøyer seg derfor med å ta ut 50 pst. av anslått overskudd.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 24 settes til -11 255 052 000 kroner, som er 200 000 000 kroner mindre inntekter enn etter Regjeringens forslag.

3.2.24.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 24

Tabell 3.48

Forslag til netto rammesum for rammeområde 24

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1 -14:
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 14	-11 455 052	—
H, Frp, KrF, Sp, V og Kp	-11 455 052	0
Ap	-11 465 062	-10 000
SV	-11 255 052	+200 000

3.3 Oversikt over forslagene til rammevedtak

Komiteen viser når det gjelder inndelingen av statsbudsjettet i rammeområder til avsnitt 3.2 i denne innstillingen.

Komiteen viser til tabell 3.49 nedenfor når det gjelder samlet oversikt over forslagene til rammevedtak.

Komiteen viser til at ingen av forslagene har tilslutning fra et flertall i komiteen. Komiteen viser videre til at det er forslaget fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre som har tilslutning fra flest medlemmer i komiteen. Dette forslaget er ført opp under kapittel 11 Komiteens tilråding. De fem andre forslagene i tabell 3.49 er ført opp under kapittel 10 Forslag fra mindretall.

Sammenligning av budsjettall, rammer (sum). Rammeområde 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24

Komite	Nr	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-14		H, KrF & V	AP	FrP	SV	SP	KP
Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	1	Statsforvaltning	7 377 415	7 421 615 (+44 200)	7 446 615 (+69 200)	7 283 282 (-94 133)	7 501 615 (+124 200)	7 456 615 (+79 200)	7 472 415 (+95 000)
	2	Familie og forbruker	35 065 133	35 065 133 (0)	34 226 733 (-838 400)	36 275 268 (+1 210 135)	33 957 638 (-1 107 495)	34 599 133 (-466 000)	34 661 133 (-404 000)
	3	Kultur	2 562 593	2 562 593 (0)	2 659 593 (+97 000)	2 006 936 (-555 657)	2 962 593 (+400 000)	2 767 593 (+205 000)	2 809 593 (+247 000)
Utenrikskomiteen	4	Utenriks	17 066 352	17 066 352 (0)	17 094 352 (+28 000)	11 320 466 (-5 745 886)	17 168 852 (+102 500)	17 066 352 (0)	17 066 352 (0)
	5	Justis	10 682 078	10 682 078 (0)	10 652 878 (-29 200)	11 324 978 (+642 900)	10 688 078 (+6 000)	10 728 078 (+46 000)	10 759 078 (+77 000)
Kommunal- komiteen	6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	11 654 198	11 654 198 (0)	12 341 098 (+686 900)	8 038 120 (-3 616 078)	12 965 561 (+1 311 363)	12 413 198 (+759 000)	12 088 198 (+434 000)
	7	Dagpenger mv.	17 014 500	17 014 500 (0)	17 406 500 (+392 000)	15 814 500 (-1 200 000)	17 494 500 (+480 000)	16 844 500 (-170 000)	16 844 500 (-170 000)
Forsvars- komiteen	8	Forsvar	29 236 728	29 236 728 (0)	29 236 728 (0)	29 236 728 (0)	24 755 228 (-4 481 500)	27 623 728 (-1 613 000)	29 236 728 (0)
Nærings- komiteen	9	Næring	1 386 815	1 386 815 (0)	2 070 815 (+684 000)	1 827 615 (+440 800)	1 740 815 (+354 000)	2 486 315 (+1 099 500)	2 100 815 (+714 000)
	10	Fiskeri	434 095	434 095 (0)	454 095 (+20 000)	350 095 (-84 000)	436 745 (+2 650)	521 595 (+87 500)	525 595 (+91 500)
Energi- og miljøkomiteen	11	Landbruk	12 905 677	12 905 677 (0)	12 938 677 (+33 000)	7 658 453 (-5 247 224)	13 350 677 (+445 000)	13 055 677 (+150 000)	13 055 677 (150 000)
	12	Olje og energi	-60 007 120	-60 007 120 (0)	-59 987 120 (+20 000)	-60 523 720 (-516 600)	-63 343 620 (-3 336 500)	-61 087 120 (-1 080 000)	-60 007 120 (0)
Kontroll- og konstitusjonskomiteen	13	Miljø	2 507 386	2 507 386 (0)	2 527 386 (+20 000)	2 218 620 (-288 766)	2 877 386 (+370 000)	2 558 686 (+51 300)	2 707 386 (+200 000)
	14	Stortinget mv.	1 058 940	1 098 440 (+39 500)	1 098 440 (+39 500)	1 100 440 (+1 500)	1 091 040 (+32 100)	1 098 440 (+39 500)	1 100 440 (+41 500)
Sosialkomiteen	15	Sosial	167 656 245	167 656 245 (0)	167 787 545 (+131 300)	168 852 111 (+1 195 866)	167 533 245 (-123 000)	168 068 245 (+412 000)	168 106 245 (+450 000)
	16	Helse	78 218 392	78 218 392 (0)	78 662 892 (+444 500)	80 482 593 (+2 264 201)	79 137 765 (+919 373)	79 964 992 (+1 746 600)	79 238 392 (1 020 000)
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen	17	Kirke, utdanning og forskning	31 747 524	31 747 524 (0)	32 050 224 (+302 700)	31 625 981 (-121 543)	34 393 324 (+2 645 800)	32 496 524 (+749 000)	32 480 524 (+733 000)
Samferdselskomiteen	18	Samferdsel	18 303 543	18 303 543 (0)	18 503 543 (+200 000)	19 487 568 (+1 184 025)	19 613 543 (+1 310 000)	19 358 543 (+1 055 000)	19 358 543 (1 055 000)
Finanskomiteen	19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	53 393 000	53 393 000 (0)	54 327 100 (+934 100)	50 299 300 (-3 093 700)	58 447 460 (+5 054 460)	58 226 000 (+4 833 000)	56 913 000 (+3 520 000)
	20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 295 429	6 211 729 (-83 700)	5 749 829 (-545 600)	6 295 429 (0)	6 211 729 (-83 700)	5 693 229 (-602 200)	6 295 429 (0)
	21	Eksporgarantier mv.	-397 900	-397 900 (0)	-397 900 (0)	-397 900 (0)	-397 900 (0)	-397 900 (0)	-397 900 (0)
	22	Finansadministrasjon mv.	18 000 490	18 000 490 (0)	18 032 490 (+32 000)	17 617 604 (-382 886)	18 000 490 (0)	17 875 490 (-125 000)	18 135 490 (+135 000)
	23	Skatter og avgifter	-588 670 461	-588 670 461 (0)	-591 381 461 (-2 711 000)	-560 161 461 (+28 509 000)	-593 351 461 (-4 681 000)	-592 260 461 (-3 590 000)	-584 159 461 (+4 511 000)
	24	Utbytte mv.	-11 455 052	-11 455 052 (0)	-11 465 052 (-10 000)	-11 455 052 (0)	-11 255 052 (+200 000)	-11 455 052 (0)	-11 455 052 (0)
		Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-137 964 000	-137 964 000 (0)	-137 964 000 (0)	-123 422 046 (+14 541 954)	-138 019 749 (-55 749)	-134 297 600 (+3 666 400)	-125 064 000 (+12 900 000)

4. STATS BANKENE

4.1 Statsbankene - utlånsrammer

4.1.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2002-2003) Gul bok

Tabellen nedenfor viser faktiske innvilgninger av nye lån i 2001, saldert budsjett for 2002 og forslag til innvilgningsrammer for 2003 for statsbanker med utlånsramme.

Tabell 4.1 Lånerammer for statsbankene i 2001, 2002 og 2003

Statsbank	Mill. kroner		
	Regnskap 2001	Saldert budsjett 2002	Forslag 2003
Statens lånekasse for utdanning	8 290	8 165	9 921
Husbanken	13 000	13 000	14 000
SND	2 620	1 985	2 650
Lavrisikoorrdningen ¹⁾	2 000	1 500	1 500
Risikolåneordningene			
- Distriktsrettede	390	385	500
- Landsdekkende	230	100	150
Distriktsrettet ordning			500
Sum	23 910	23 150	26 571

¹Lavrisikolåneordningen omfatter også lån til landbruksformål og grunnfinansiering til fiskeriformål.

Kilde: Finansdepartementet

For 2003 legges det til grunn en total innvilgningsramme for statsbankene på 26 571 mill. kroner. Dette innebærer en økning på 3 421 mill. kroner, eller 14,8 pst., i forhold til 2002. Økningen skyldes økt utlånsramme i Husbanken, etablering av ny distriktsrettet ordning under SND og økte anslag for innvilgninger av nye lån i Statens lånekasse for utdanning og SNDs risikolåneordninger.

Anslag for innvilgninger av nye lån i Statens lånekasse for utdanning settes til 9 921 mill. kroner, mens anslag for innvilgninger av nye lån under SNDs risikolåneordninger settes til 500 mill. kroner for distriktsrettet ordning og 150 mill. kroner for landsdekkende ordning.

Regjeringen foreslår å øke Husbankens utlånsramme til 14 000 mill. kroner. Husbanken skal prioritere etablering og bygging av boliger for vanskeligstilte. Finansiering av nye barnehageplasser er også høyt prioritert. Husbanken skal disponere utlånsrammen til oppføring av boliger jevnt over året. For lån til nybygging skal prosjekter med livsløpsstandard og prosjekter med gode miljøkvaliteter og god ressursbruk bli prioritert.

Regjeringen foreslår at løpetiden for lån til utleieboliger forlenges fra 30 år til 50 år. Dette vil redusere husleien og dermed bidra til lavere boutgifter for leietakere.

Regjeringen foreslår at utlånsrammen for SNDs lavrisikolåneordning videreføres med 1 500 mill. kroner.

For å styrke næringsgrunnlaget i distriktene og nærings svake områder, foreslår Regjeringen at det opprettes en ny landsdekkende låneordning. Låneordningen foreslås benyttet i det distriktpolitiske virkeområdet, men kan også benyttes utenfor dersom dette

bidrar til å styrke næringslivet i distriktene (nettverksbygging). Til låneordningen foreslås det bevilget 500 mill. kroner i lån (innvilgningsramme) og 75 mill. kroner til tilhørende tapsfond i 2003. Regjeringen legger opp til å behandle den videre oppfølgingen av ordningen i forbindelse med det planlagte fremlegget for Stortinget om virkemiddelapparatet. Det vil i denne forbindelse bli vurdert å supplere låneordningen med en såkornordning, eventuelt med andre ordninger som kan sikre kapital til bedrifter i en tidlig fase.

4.1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, slutter seg til Regjeringens opplegg til lånerammer og lånebetingelser for statsbankene for 2003, og viser til behandlingen av statsbankopplegget i de respektive fagkomitéinnstillingene under de aktuelle kapitler og poster.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett har foreslått betydelig bedre rammebetingelser for boligfinansiering, nærings satsing, distriktssatsing og utdanningsfinansiering. Disse medlemmer foreslår at Husbankens låneramme økes med 2 mrd. kroner. Disse medlemmer viser videre til omtalen under de enkelte rammeområder i denne innstilling og i de aktuelle innstillinger fra fagkomiteene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet går inn for å øke Husbankens utlånsramme med 2,5 mrd. kroner ut over Regjeringens forslag. På bakgrunn av etterspørselen inneværende år

vil Regjeringens økning med 1 mrd. kroner ikke være tilstrekkelig i forhold til de behov som skal dekkes innen vanlig boligbygging, bygging av barnehager, flyktningboliger, boliger for bostedsløse og utleieboliger.

Disse medlemmer mener Regjeringens forslag om å forlenge løpetiden for lån til utleieboliger ikke kan framstilles som et spesielt offensivt boligpolitisk tiltak. Disse medlemmer viser til at en slik ordning vil påføre boligprosjektene langt større total rentebelastning. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett hvor andre boligpolitiske virkemidler er prioritert.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke Husbankens lånerammer med 2,5 mrd. kroner, og viser i denne sammenheng til sine merknader under avsnitt 3.2.6 foran. Disse medlemmer øker også det offentliges mulighet til å bruke det å stille kapital til rådighet som virkemiddel for å oppnå definerte mål innenfor distriktpolitikken, næringspolitikken og utdanningspolitikken. Det vises i denne sammenheng til merknader om de aktuelle rammeområder.

Utenriksdepartementet

Import fra U-land	50 mill. kroner
Nærings- og handelsdepartementet	
Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	100 mill. kroner
Svensk-norsk Industrifond	80 mill. SEK
GIEK	
- samfunnsdelen, inkl. gammel alminnelig ordning	40 000 mill. kroner
- eksport/investering i U-land	1 500 mill. kroner
Samferdselsdepartementet	
Ferger i riksvegsamband	1 205 mill. kroner
Finansdepartementet	
Den nordiske investeringsbank	
- grunnkapital til Den nordiske investeringsbank	716 mill. euro
- prosjektinvesteringer	341 mill. euro
- miljølån	63,5 mill. euro

Det vises for øvrig til spesifisert oversikt over statens garantiansvar og utbetalinger i 2001 i St.meld. nr. 3 (2001-2002) Statsrekneskapen medrekna folketrygda for 2001, vedlegg 4.

Økonomireglementet for staten med tilhørende funksjonelle krav fastsetter normalvilkår for statlige garantier. Normalvilkårene er basert på tidligere generelle behandlinger i Stortinget av garantisaker, senest på grunnlag av Dokument nr. 3:6 (1995-1996) Riksrevisjonens undersøkelse om forvaltningen av statlige garantiordninger, jf. Innst. S. nr. 218 (1995-1996). Stortinget har imidlertid akseptert unntak fra normalvilkårene for flere av de eksisterende ordningene. Det forutsettes at de tidligere godtatte unntakene kan legges til grunn også for garantier som gis i 2003. De nærmere vilkårene for de enkelte garantiordningene er for øvrig omtalt i departementenes fagproposisjoner.

5. BESTILLINGSFULLMAKT, TILSAGNSFULLMAKT OG GARANTIFULLMAKT

5.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2002-2003) Gul bok

I sammenheng med budsjettforslaget for 2003 er det foreslått innhentet bestillings- og tilsagnsfullmakter for i alt 32 296 mill. kroner mot 33 685 mill. kroner i 2002.

Forslagene til bestillingsfullmakter utgjør i alt 24 672 mill. kroner mot 25 974 mill. kroner i 2002. Under Forsvarsdepartementet er det foreslått bestillingsfullmakter på 23 694 mill. kroner mot 24 406 mill. kroner i 2002.

Det fremmes forslag om tilsagnsfullmakter på i alt 7 624 mill. kroner mot 7 711 mill. kroner i 2002. Utover fullmaktene i tabell 6.1 eksisterer det enkelte tilsagnsfullmakter uten en beløpsramme, f.eks. en fullmakt som hjemler at Statens lånekasse for utdanning kan gi tilsagn om støtte for vårhalvåret 2004 etter de samme satser som for høsthalvåret 2003.

Tabell 6.1 i Gul bok gir oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter.

For 2003 bes det om fullmakt til å gi nye garantier innenfor følgende totale garantirammer under disse ordningene:

5.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering og viser når det gjelder bestillings-, tilsagns- og garantifullmakter også til merknader i de respektive fagkomitéinnstillingene.

6. STATLIG ØKONOMISTYRING

6.1 Tiltak for å styrke økonomistyringen

6.1.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2002-2003) Gul bok

I Gul bok orienteres det årlig om Finansdepartementets tiltak for å fremme resultatorientert styring, effektiv ressursutnyttelse og god økonomistyring i staten. Gjennomføring av de reformene som ble innført ved ikrafttredelse av Økonomireglementet for staten med tilhørende funksjonelle krav i 1997 (økonomiregelverket), er i all hovedsak avsluttet. Erfaringsinnhenting, er i all hovedsak avsluttet. Erfaringsinnhenting, er i all hovedsak avsluttet.

som ble gjennomført i 2000, viser at de grunnleggende systemene og strukturene stort sett er på plass i statlige virksomheter.

Finansdepartementet vil videreutvikle og oppdatere økonomiregelverket for staten. Den første samlede revisjon av økonomiregelverket siden ikrafttredelsen i 1997, avsluttes ved årsskiftet 2002/2003. Departementet tar sikte på å iverksette den reviderte versjonen av økonomiregelverket i løpet av første halvår 2003.

Finansdepartementet vil i 2003 videreføre og iverksette nye tiltak for å styrke økonomistyringen og fremme god praksis innenfor områdene etatsstyring, forvaltning av tilskudd og intern styring i virksomheter. Tiltak for å videreutvikle og fremme god regnskaps-sikk i staten vil også stå sentralt. Tiltakene er nærmere omtalt i proposisjonen.

6.1.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

6.2 Utvidelse av innsparingsperioden i bevilgningsreglementet § 11 femte ledd, fra ett til tre år

6.2.1 *Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2002-2003)* *Gul bok*

Hovedregelen i bevilgningsreglementet § 7 er at det ikke er adgang til å overskride et bevilget utgiftsbeløp. Ved vedtak i Stortinget 11. juni 1991 fikk imidlertid bevilgningsreglementet et tillegg i § 11 femte ledd om at Kongen kan fastsette regler som gir Finansdepartementet fullmakt til å bemyndige institusjoner til å overskride bevilgninger til driftsutgifter med inntil 5 pst. til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i neste budsjettermin (se St.prp. nr. 65 (1990-1991) og Innst. S. nr. 176 (1990-1991)).

Ved kongelig resolusjon av 25. oktober 1991 er det fastsatt regler som gir Finansdepartementet en slik fullmakt. Med denne hjemmelen har Finansdepartementet fastsatt at hvert departement, med unntak av Forsvarsdepartementet, har myndighet til å samtykke i overskridelse av tildelt driftsbevilgning med maksimum 5 pst. til lønnsomme investeringer i driftsmidler, mot tilsvarende innsparing i påfølgende budsjettermin.

Det er satt strenge krav til de investeringer som skal realiseres gjennom bruk av fullmakten. Det enkelte departements samtykke må bygge på en lønnsomhetsanalyse som viser at tiltaket vil gi en varig effektiviseringsgevinst. Samtykket skal også angi om virksomheten selv skal beholde effektiviseringsgevinsten, eller om departementet vil omdisponere den til andre formål.

Den gjeldende fullmakten er lite brukt. Dette kan blant annet skyldes den korte innsparingsperioden. En lengre innsparingsperiode kan gjøre det mer attraktivt å benytte ordningen, slik at mindre, lønnsomme tiltak som blir aktuelle gjennom budsjettåret i større grad enn i dag kan realiseres. Et forslag om å utvide innsparingsperioden i § 11 femte ledd fra ett til flere år, har vært på høring i departementene. Høringsinstansene var gjennomgående positive til forslaget, og de fleste av dem anbefalte en innsparingsperiode på tre år.

En utvidet innsparingsperiode på tre år vil medføre noe økt administrasjon og større kontrollkrav. Omleggingen forventes på den annen side å føre til at flere lønnsomme prosjekter kan bli realisert.

Det foreslås derfor å endre bevilgningsreglementet § 11 femte ledd. Innsparingsperioden foreslås økt til tre år. Innsparingsperioden bør ikke bli lengre, ettersom kontrollkravene vil øke med lengden av innsparingsperioden. Det kan imidlertid lempes på kravene til dokumentasjon om investeringens lønnsomhet i forhold til de krav som hittil har vært stilt med hjemmel i bevilgningsreglementet § 11 femte ledd. Kravene til dokumentasjon og kontroll av at innsparingen faktisk skjer vil ikke bli lempet på.

Overskridelsen og innsparingene skal fremgå av forklaringene til statsregnskapet. Finansdepartementet vil utarbeide nærmere retningslinjer om hvorledes innsparing i praksis skal skje.

Fullmakten må ses i sammenheng med den eksisterende fullmakt til å overføre inntil 5 pst. av ubrukt driftsbevilgning til neste budsjettermin. Til sammen vil disse fullmakter gjøre det mulig i ett år å disponere 10 pst. mer enn årets bevilgning, basert på innsparing i foregående og de påfølgende tre terminer.

Det foreslås å endre bevilgningsreglementet § 11 femte ledd til:

"Kongen kan fastsette regler som gir Finansdepartementet fullmakt til å bemyndige departementene og underordnede institusjoner til å overskride bevilgninger til driftsutgifter med inntil 5 pst. til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de tre følgende budsjetterminer."

6.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til endring av bevilgningsreglementet § 11 femte ledd.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet mener det er en svakhet at budsjettssystemet ikke oppfordrer til mer langsiktig tenking, men i mange tilfelle er til hinder for dette. Det er etter disse medlemmers oppfatning positivt at bevilgningsreglementet gir anledning til å bruke mer penger enn budsjettert når dette på sikt gir lågere kostnader. Disse medlemmer vil støtte forslaget om at innsparingsperioden forlenges til 3 år slik at dette unntaket kan bli mer brukt. Disse medlemmer vil samtidig peke på at dersom fullmakten til å overskride bevilgningen med 5 pst. blir fullt ut utnyttet, vil dette kunne medføre et merforbruk på et stort milliardbeløp. Disse medlemmer er ikke bekymret for dette så lenge slik økt pengebruk bidrar til å redusere de offentlige utgifter på sikt, men ønsker å påpeke at virkningen i økonomien må bli den samme som en ekstra bevilgning foretatt av Stortinget. Disse medlemmer foreslår i denne budsjettinnstilling å bevilge drøyt 2 mrd. kroner mer enn Regjeringen med en slik begrunnelse. Når Stortinget på dette vis tillater seg "å bruke mer oljepenger", blir dette av Regjeringen og andre påstått å være i strid med handlingsregelen for bruk av oljepenger og derved kunne føre til skadelig

press i økonomien. Disse medlemmer vil vise til at Senterpartiets forslag om en mer fleksibel handlingsregel, jf. Dokument nr. 8:5 (2002-2003), vil gi Stortinget den samme anledning til å tenke langsiktig som den vi med dette vedtak gir til embetsverket.

7. GJENNOMFØRINGEN AV INNEVÆRENDE ÅRS BUDSJETT OG STATSREGNSKAPET MEDREGNET FOLKETRYGDEN FOR 1. HALVÅR 2002

7.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2002-2003) Gul bok

De samlede inntektene og utgiftene for 2002 som Stortinget vedtok ved budsjettbehandlingen i fjor høst, utgjorde henholdsvis 717,6 mrd. kroner og 567,7 mrd. kroner. Inntekter og utgifter fra petroleumsvirksomhet er inkludert, mens overføringer til og fra Statens petroleumsfond og lånetransaksjoner er holdt utenom. Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten ble anslått til 186,8 mrd. kroner. Beløpet ble i sin helhet vedtatt overført til Statens petroleumsfond. Det oljekorrigerte overskuddet var -36,9 mrd. kroner i saldert budsjett 2002. Dette underskuddet ble dekket ved en overføring fra Statens petroleumsfond. Netto avsetning i petroleumsfondet for 2002 ble dermed anslått til 149,9 mrd. kroner. Inkludert 23,6 mrd. kroner i renter og utbytte ble petroleumsfondets overskudd anslått til 173,5 mrd. kroner.

Anslag på regnskap for 2002 viser nå et oljekorrigert underskudd på 42,3 mrd. kroner, som er 5,4 mrd. kroner høyere enn da budsjettet ble vedtatt av Stortinget i fjor høst. Samtidig anslås statsbudsjettets netto kontantstrøm fra oljevirkosomhet å bli 17,2 mrd. kroner lavere enn forutsatt i saldert budsjett. Inklusive renter og utbytte på 22,3 mrd. kroner forventes nå overskuddet i Statens petroleumsfond å bli 149,6 mrd. kroner i 2002.

Statsbudsjettet gjøres opp i balanse etter tilbakeføring fra Statens petroleumsfond. Statsbudsjettets finansieringsbehov vil derfor være knyttet til netto utlån og gjeldsavdrag på tidligere opptatte lån. Brutto finansieringsbehov ble i saldert budsjett anslått til 59,1 mrd. kroner. Bruttofinansieringsbehovet anslås nå til 78,8 mrd. kroner.

Folketrygdens inntekter og utgifter er inkludert i statsbudsjettet. Folketrygdens finansieringsbehov, som framkommer ved at folketrygdens inntekter bare delvis finansierer folketrygdens utgifter, dekkes ved et stats-tilskudd gitt gjennom et eget vedtak. Ved salderingen av budsjettet høsten 2001 samtykket Stortinget i at det anslåtte finansieringsbehovet på 57,6 mrd. kroner ble dekket.

Tilleggsbevilgninger som er vedtatt hittil i år, øker utgiftene under folketrygden med 6,1 mrd. kroner. For 2. halvår legges det til grunn en netto økning i bevilgningene på 0,6 mrd. kroner under folketrygden. Folketrygdens inntekter fra trygdeavgiften og arbeidsgiveravgiften anslås å bli 1,8 mrd. kroner høyere enn lagt til

grunn i saldert budsjett. Folketrygdens finansieringsbehov anslås derfor nå til 62,5 mrd. kroner.

Det vil bli fremmet et forslag til vedtak på finansieringsbehovet basert på bevilgningsendringer gjennom året, i nysalderingsproposisjonen senere i høst.

Av redegjørelsen foran framgår det at nettoinntektene fra petroleumsvirksomhet anslås å bli 17,2 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Statsbudsjettets netto kontantstrøm skal etter lov om Statens petroleumsfond i sin helhet overføres til fondet. Anslaget for netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet ble i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2002 redusert med 4,3 mrd. kroner, i hovedsak som følge av nedjusteringen av anslaget for skatte- og avgiftsinntekter. Oppdaterte anslag medfører at overføringen til Statens petroleumsfond på kapittel 2800 nå anslås redusert med ytterligere 12,9 mrd. kroner. Endringen skyldes hovedsakelig at nye anslag for skatte- og avgiftsinntekter fra petroleumsvirksomheten er lavere enn tidligere lagt til grunn. I tillegg anslås investeringsutgiftene til Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) å øke. Salget av 6,5 pst. av SDØE er innarbeidet i tallene for kontantstrømmen.

I henhold til retningslinjene for Petroleumsfondet, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 10 (1995-1996), skal det ved framleggelsen av Gul bok for det kommende år vurderes om det er nødvendig å fremme egen proposisjon med forslag til endringer i kapittel 5800 Overføring fra fondet, eller om dette kan vente til nysalderingen. Kapittel 5800 skal økes hver gang det vedtas svekkelser av budsjettbalansen, f.eks. gjennom tilleggsbevilgninger som ikke dekkes av avsetningen for tilleggsbevilgninger under kapittel 2309. Samlet overføring fra fondet er i saldert budsjett fastsatt til 36,9 mrd. kroner. Redegjørelsen i dette kapitlet viser at det oljekorrigerte underskuddet for 2002 nå anslås til 42,3 mrd. kroner, eller 5,4 mrd. kroner høyere enn bevilget beløp. Det er i anslag på regnskap for 2002 lagt til grunn at anslag på tilleggsbevilgninger som vil bli fremmet i 2. halvår dekkes ved reduserte avsetninger for ymse utgifter, bortsett fra 0,5 mrd. kroner til kompensasjon til fylkeskommunene i forbindelse med statlig overtakelse av ansvaret for spesialisthelsetjenesten. Det er imidlertid fortsatt usikkerhet knyttet til behovet for tilleggsbevilgninger i 2. halvår og dermed også anslaget for det oljekorrigerte underskuddet i 2002. Regjeringen vil derfor komme tilbake med oppdaterte anslag for, og eventuelle forslag om, endret overføring fra Petroleumsfondet til statskassen i nysalderingsproposisjonen for 2002.

Det er i proposisjonen redegjort nærmere for statsbudsjettets inntekter, utgifter og finansieringsbehov for inneværende år og for statsregnskapet medregnet folketrygden for 1. halvår 2002.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

8. ANDRE MERKNADER OG FORSLAG FREMSATT UNDER KOMITEENS BEHANDLING

8.1 Et utenlandsbudsjett

For å anskueliggjøre virkningen av Fremskrittspartiets finanspolitikk, og for å komme i møte de partiene som mener at økt bruk av løpende oljeinntekter over det ordinære statsbudsjettet vil gi inflasjonspress og et høyere rentenivå, vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legge frem et utenlandsbudsjett ved siden av det ordinære statsbudsjettet.

En vesentlig og delvis avgjørende vektlegging av etterspørselssiden og "finanspolitiske indikatorer" ved behandlingen av statsbudsjettet legger en klar begrensning på offentlige utgifter selv om staten har penger å bruke. I dagens budsjettssystem med tabeller og indikatorutregninger regnes alle foreslåtte endringer av Regjeringens forslag til budsjett å ha tilnærmet nøyaktig samme finanspolitiske virkning, helt uavhengig av den reelle situasjon. Dette er en åpenbar svakhet som både hindrer fornuftig pengebruk og en nyansert finanspolitisk debatt. Slik budsjettet i dag er satt opp, skilles det ikke mellom kjøp av varer og tjenester fra utlandet og kjøp av varer og tjenester innenlands. For Norge er dette nå en betydelig hindring for en fornuftig disponering av den økonomiske velstand i et langsiktig perspektiv.

Disse medlemmer vil bruke utenlandsbudsjettet til å omplassere deler av statens finansformue (oljefondet) til realformue ved hjelp av investeringer i realkapital, forskning og utdanning. Noen få tiltak er ekstraordinære og vil bidra til å bedre tilbudssiden i økonomien samt redusere presset på det norske helsevesen.

Utenlandsbudsjettet viser bruk av penger som ikke har direkte virkning på den innenlandske økonomien. De som er imot Fremskrittspartiets bruk av oljeinntekter til realinvesteringer fordi det angivelig skal ha uheldige virkninger på norsk økonomi via innenlands etterspørsel, kan ikke ha de samme motforestillinger mot de samme realinvesteringer når disse settes opp i et eget utenlandsbudsjett.

Makroøkonomisk vil utenlandsbudsjettet isolert sett medføre en viss reduksjon i Norges eksportoverskudd. Dette kan bli motvirket av økt privat sparing som følge av økt privat disponibel inntekt etter at skatte- og avgiftsnivået er senket. Nettovirkningen vil i så fall bli en reduksjon i eksportoverskuddet som har sin motpart i økt innenlandsk kapitaloppbygging.

Utenlandsbudsjettet vil under dagens system få inntekter gjennom overføringer fra petroleumsfondet.

For at et slikt budsjett skal kunne virke etter hensikten, må det etableres klare regler for hvilke typer utgifter som skal kunne betales fra dette budsjettet.

Avgrensninger kan være:

- Ikke varige faste og langsiktige utgifter.
- Løpende driftsutgifter bør disse alltid være av en karakter, art eller form som kan avvikles i sin helhet etter maksimalt 3 år.

- Kjøp av utstyr skal ikke inngå i et vedvarende anskaffelsesprogram.
- Skal ikke muliggjøre flytting av andre midler fra utenlandsk til innenlandsk bruk ved at midler på utenlandsbudsjettet erstatter utgifter innenfor dagens ramme.

Det forutsettes også at Riksrevisjonen sørger for den ordinære kontroll med at disse retningslinjer følges. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer forslag til tillegg i bevilgningsreglementet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I Bevilgningsreglementet § 5 Utgiftene gjøres følgende endring:

Nytt punkt 5 skal lyde:

Avdelingen for kjøp av varer og tjenester fra utlandet."

Disse medlemmer forutsetter også at det opprettes et eget rammeområde for utenlandsbudsjettet som gis et eget kapittel, men da det i budsjettforslaget fra Regjeringen ikke eksisterer et slikt rammeområde med forhåndsbestemte kapitler, kan Stortingets vedtak om rammer og kapitler kun gis en tilføyelse med et nytt rammeområde. Det fremmes derfor også forslag til endring av vedtaket om rammer.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I Stortingets vedtak av 15. oktober 2002 om statsbudsjettets fordeling til komiteene gjøres følgende endring/tillegg under finanskomiteen: Rammeområde 25 (Utenlandsbudsjett)."

Disse medlemmer foreslår at utenlandsbudsjettet for 2003 skal omfatte følgende områder:

Ekstraordinært kjøp av utstyr til sykehus

Mye moderne og høyteknologisk utstyr til sykehuse sene må kjøpes fra leverandører i andre land da det ikke produseres i Norge. Derfor er det mulig å forsere programmet for anskaffelse av sykehusutstyr slik at pasientbehandlingen kan bli sikrere og bedre, samt gi en økning i produktiviteten ved våre sykehus. Når det er en viss mangel på personell ved mange sykehus, er det fornuftig å sørge for at de som arbeider der, kan tildeles det mest moderne utstyr slik at personellressursene gis størst mulig nytte:

- Innkjøp av en ekstra strålemaskin til Radiumhospitalet (40 mill)
- Innkjøp av utstyr til PET-senteret (50 mill)
- Styrking av pasientbroen (300 mill)

Omsorgsboliger og sykehjem i utlandet

Opphold i omsorgsboliger og sykehjem i andre land i kortere eller lengre perioder for en del norske pensjonister med rehabiliteringsbehov og pleietrengende eldre, vil være helsebringende og bedre livskvaliteten

for de berørte og samtidig virke etterspørselsdempende for norsk innenlandsøkonomi. Det er voksende etterspørsel etter sykehjemsplasser ved sykehjem i varmere land fra mange norske kommuner. Fremskrittspartiet vil derfor foreslå at et igangsettes et program hvor omsorgsboliger og sykehjemsplasser i utlandet til pensjonister med rehabiliteringsbehov og pleietrengende eldre.

Sykebehandling i utlandet

Etter at Stortinget høsten 2000 vedtok å bevilge 1 mrd. kroner til behandling av norske pasienter i utlandet, har 9 500 pasienter fått behandling ved sykehus i Skandinavia og Vest-Europa. I tillegg til at de pasienter som er behandlet har fått kortere ventetid, har den norske medisinske ekspertise fått en viktig kompetanseheving. Fremskrittspartiet registrerer at Regjeringen foreslår å opprettholde pasientbroen til utlandet, men i betydelig mindre omfang. Forslaget medfører at det bare vil bli gitt tilbud til ca. 100 pasienter i 2003. Så lenge pasientkøene i Norge fortsatt er svært lange, er det nødvendig å øke behandlingsskapasiteten i utlandet. Det øremerkes 10 mill. kroner til rehabilitering for revmatikere, leddgikt og Bechterew på Igaloo-instituttet i Montenegro.

Behandlingsreiser

Mange norske pasienter eller personer som lider av kroniske sykdommer får god behandling ved behandlingstilbud i varme land. Det er dog langt flere som kan forlenge sitt arbeidsliv, sin arbeidsinnsats eller bedre sin livskvalitet hvis tilgangen på behandlingsreiser forbedres. Kriteriene for å få slik støtte er i dag meget strenge av økonomiske grunner. Utgifter til behandlingsreiser bør derfor forbedres og gjøres mer tilgjengelig ved blant annet reduksjon i egenandeler og ved anskaffelse av langt større kapasitet ved bevilgninger over utenlandsbudsjettet.

Forskningsutstyr

Utstyr til nødvendig og ønskelig forskning kan anskaffes fra utlandet uten inflasjonspress på norsk innenlandsøkonomi. Behovet for avansert vitenskapelig utstyr er stort, men krever ikke nytt personell for å utnytte utstyret. Tvert imot, fagfolket er på plass, men de får ikke gjort jobben sin på grunn av utstyrsmangel. Mange kvalifiserte personer i forskningsmiljøene bruker tid til å reparere foreldet utstyr fremfor å forske. Investering i nytt utstyr vil raskt gi et løft for norsk forskning.

Vare- og tjenesteinnkjøp universitet og høyskoler

I universitets- og høyskolesektoren kan ressurs situasjonen bedres betydelig. Sektoren kjøper i dag varer (utstyr, maskiner og materiell) og tjenester (reiser og opphold for vitenskapelig/administrativt personell og studenter) henholdsvis fra og i utlandet. Dette er innkjøp som i svært liten grad påvirker den innenlandske etterspørselen. Med tanke på gjennomføringen av Kvalitetsreformen, hvor det legges vekt på internasjonalt

samarbeid, utveksling og erfaringsinnhenting, er det nødvendig å ta et løft.

IKT-utstyr til utdanningssektoren

IKT er et viktig virkemiddel til å fornye og effektivisere offentlig sektor med sikte på å styrke tilbudet av tjenester til befolkningen. Men da må man bort fra industrisamfunnets hierarkiske tenkemåte og forstå hvordan de nye teknologier kan utnyttes til å organisere helt nye og langt mer kostnadseffektive løsninger. Allerede i dag er det mulig å få tilgang til nettbaserte undervisningstilbud i form av web-basert undervisning, nesten uansett hvor man bor i landet. Men dette krever lang studieerfaring og trening. For å kunne yte tilbud til folk flest må det derfor legges til rette for mer organiserte undervisningsformer gjennom forelesninger, veiledning, gruppediskusjoner og samvær med andre elever. Dette kan oppnås gjennom en landsomfattende utbygging av elektroniske klasserom. Nettbasert undervisning gjennomført som en kombinasjon av undervisning gjennom elektroniske klasserom og web-basert undervisning innebærer både en effektivisering av offentlig sektor, og et styrket og rimeligere undervisningstilbud til alle. Hvert slikt klasserom har en kostnad på 1-3 mill. kroner. På større steder kan det være mulig å bygge slike klasserom på kommersielt grunnlag i samarbeid mellom kommunen og næringslivet. På mindre steder er dette ikke mulig.

Norske ungdomsskoler og videregående skoler, samt høyskoler og universiteter bør være i verdenstoppen når det gjelder tilgang til og bruk av IKT-utstyr for å sikre den best mulige kvalitet i utdanningstilbudet. Satsning på utdanning vil være å investere i landets fremtid.

Studieplasser i utlandet

Høyere utdanning i Norge legger beslag på innenlandske ressurser i form av arbeidskraft, bygninger og utstyr, og studentboliger. Denne etterspørselen vil kunne reduseres noe hvis noen flere norske studenter studerte i andre land. Norsk næringsliv og det norske samfunn vil også få en fordel hvis et noe høyere antall studenter i tillegg til den rent faglige kompetansen, også fikk nære kunnskaper om andre lands språk, kultur, rettssystem, forvaltningssystem m.m. Det bør derfor innføres en vesentlig forbedring av mulighetene for norske studenter til å studere i andre land ved forbedring av de økonomiske vilkårene som tilbys. Samtidig bør man langt mer aktivt hjelpe, stimulere og tilrettelegge forholdene for studenter som vil studere i utlandet.

Politi- og redningshelikoptre

Både redningstjenesten og politiet har behov for flere helikoptre for å styrke sitt arbeid med å redde liv og forebygge og etterforske kriminalitet, samt pågripe forbrytere på flukt. Både Politiet og redningstjenesten bør disponere egne helikoptre i flere norske byer. Helikopter produseres ikke i Norge og må følgelig kjøpes i

utlandet. Dermed medfører ikke dette inflasjonspress på norsk innenlandsøkonomi.

Politibiler og -utstyr

Politiet har mange gamle biler som følge av at regelen for utskifting ble strammet inn for noen år siden. Tidligere kunne en bil byttes ut når den hadde gått i 2 år eller 200 000 km, men nå er det først etter 3 år eller 300 000 km. Årsaken var en vanskelig økonomisk situasjon, og resultatet er mange trafikkfarlige politibiler eller så store reparasjonskostnader at politiet må la biler stå ubrukt som følge av mangel på driftsmidler til nødvendig reparasjon. Politiet trenger også sambandsutstyr, verneutstyr og lignende som kan kjøpes fra utlandet uten inflasjonsvirkning for norsk innenlandsøkonomi.

Forsvaret - norske styrker i utlandet

Forsvaret bidrar med styrker i ulike oppdrag i utlandet. Dette kan være innsats gjennom FN-oppdrag eller NATO-oppdrag. Denne innsatsen medfører en belastning på forsvarsbudsjettet. Denne aktiviteten bør belastes utenlandsbudsjettet. Ettersom dette er aktivitet som foregår utenlands og at det meste av materiellanskaffelser i forbindelse med denne aktiviteten skjer fra leverandører utenfor Norge, skaper ikke dette etterspørsel i norsk innenlandsøkonomi. Det er også naturlig å finansiere denne aktiviteten utenfor rammen, slik at annen nødvendig aktivitet og anskaffelse i Forsvaret for øvrig ikke blir påvirket av den innsats Norge bidrar med i forbindelse med utenlandsoperasjoner.

Støtte til hjemsendelse av flyktninger

Det hevdes at mange flyktninger kan reise hjem fordi det er trygt, men dette hindres som følge av store problemer med reetablering med tilgang til bolig, arbeid og utgifter til livsopphold i en overgangsperiode. Utgifter til hjelp av flyktninger med slike forbehold berører ikke norsk innenlandsøkonomi, og det bør derfor igangsettes et program med assistanse for flyktninger som returnerer til sine hjemland.

Veibygging utført av utenlandske entreprenører

Behovet for veibygging og veivedlikehold i Norge er meget stort, og langt større enn det norske entreprenører har kapasitet til å påta seg neste år. En betydelig bedring av infrastrukturen i form av et langt bedre veinett vil være en fornuftig langsiktig investering for Norge, og det bør derfor, i tillegg til ordinære veibevilgninger, også bevilges midler over utenlandsbudsjettet som kan benyttes til kjøp av tjenester fra utenlandske entreprenører som må benytte medbragt arbeidskraft og utstyr. Dette kan særlig benyttes ved kjøp av tjenester fra svenske, danske og finske entreprenørbedrifter til bygging av veianlegg i nærheten av grensen.

Lufthavnutstyr

Det er hevdet at norske lufthavner er dårlig utstyrt når det gjelder elektronisk sikkerhetsutstyr og flyled-

ningsutstyr som kan kjøpes fra andre land. Anskaffelser av slikt utstyr til norske flyplasser vil både bedre sikkerheten og regulariteten, og når de ordinære budsjetter ikke gir rom til dette, bør det benyttes midler over utenlandsbudsjettet til slik anskaffelse, fordi det ikke vil medføre press i innenlandsøkonomien.

Norges Eksportråd

Norges Eksportråd er en stiftelse med formål å bidra til å øke norske bedrifters konkurranseevne og lønnsomhet i internasjonale markeder, med særlig vekt på små og mellomstore bedrifter. Det er ønskelig å øke Eksportrådets muligheter til å hjelpe norsk næringsliv til suksess i utlandet gjennom:

- markedsinformasjon og kunnskapsformidling
- bistand til enkeltbedrifter med små og mellomstore bedrifter som prioritert målgruppe
- bransje- og nettverkssamarbeid
- profilering av norsk næringsliv

Norge som turistland- turistreklame i utlandet

Det er ledig kapasitet i reiselivsnæringen, og et betydelig rom for å ta imot flere turister. Det er mangel på kunder som er problemet, og derfor vil det i enhver henseende være fornuftig å bedre kapasitetsutnyttelsen av det eksisterende næringsliv. Mange slike små og mellomstore bedrifter befinner seg i distriktene, og dette vil være god distriktspolitikk. Staten bør iverksette en omfattende reklamekampanje for Norge som turistland i utlandet.

FNs høykommisær for flyktninger

Mange barn lider unødvendig mye som følge av ulike katastrofer og nødsituasjoner rundt om i verden. FNs høykommisær for flyktninger er 98 pst. finansiert av frivillige bidrag og sliter med manglende finansiering til flere av sine programmer. Disse medlemmer er opptatt av barns og vanskeligstiltes situasjon, og mener hjelp til folk på flukt gir best nytte når pengene brukes i flyktningenes nærrområder. Det er derfor ønskelig å øke bevilgningene til høykommisæren.

Markedsføring av sel/hvalfangst

Behovet for sel- og hvalfangst for å redusere disse dyrs beskatning av fiskeriressurser er stort og voksende. For å sikre en bærekraftig fiskerinæring må vi beskatte både sel og hval for å holde bestanden på et forsvarlig nivå. Den største hindring for en fornuftig beskatning er den internasjonale opinion og holdningene i den internasjonale hvalfangstkommissjon og diverse såkalte miljøorganisasjoner. Disse medlemmer foreslår å organisere en kampanje for økt forståelse for beskatning av sel og hval ved bruk av norske utenriksstasjoner og profesjonelle informasjonsselskaper i flere land.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Under rammeområde 25 Utenlandsbudsjett bevilges for 2003 i henhold til oppstillingen nedenfor:

 Fremskrittspartiets utenlandsbudsjett for budsjetterminen 2003

Inntekter (overført fra petroleumsfondet)	8 220 000 000	
Utgifter	Investeringer	Drift
Ekstraordinært kjøp av utstyr til sykehus	1 000 000 000	
Omsorgsboliger og sykehjem i utlandet		1 000 000 000
Sykebehandling i utlandet		200 000 000
Behandlingsreiser		200 000 000
Forskningsutstyr	200 000 000	
Vare- og tjenesteinnkjøp universitet og høyskoler	100 000 000	
IKT-utstyr til utdanningssektoren	200 000 000	
Studieplasser i utlandet		200 000 000
Politi- og redningshelikoptre	1 000 000 000	
Politibiler og -utstyr	100 000 000	
Forsvaret - norske styrker i utlandet		1 670 000 000
Støtte til hjemsendelse av flyktninger		300 000 000
Veibygging	1 500 000 000	
Lufthavnutstyr	100 000 000	
Eksportrådet		100 000 000
Turistreklame i utlandet		200 000 000
FNs høykommisær for flyktninger		100 000 000
Markedsføring sel- og hvalfangst		50 000 000
SUM Utenlandsbudsjett	4 200 000 000	4 020 000 000"

8.2 Opprettelse av og utvidelse av fond

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at på en del områder er forutsigbarhet og langsiktig planlegging spesielt viktig. Disse medlemmer ønsker å sikre forutsigbarhet og stabilitet gjennom fondsavkastning. Avkastningen av fondene skal finansiere prosjekter. Det er særlig viktig at det skapes stabile organisasjonsformer for slike fond.

8.3 Fond for energi- og petroleumsforskning

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser på petroleumsvirksomheten som en fremtidsrettet næring med fortsatt potensiale for vekst og utvikling. Mye tyder på at olje- og gasssektoren blir en av Norges viktigste næringer i hele dette århundret, og vil være av stor betydning for en videre utvikling av vårt velferdssamfunn, sysselsetting og verdiskapning. Disse medlemmer vil påpeke at dette lange perspektivet ikke kommer av seg selv, men krever høyteknologisk utvikling i bransjen. Det er teknologisk utvikling som gir oss nye muligheter til å utvinne stadig større andeler av olje- og gassressursene på det enkelte felt ved at ressurser som er vanskeligere tilgjengelige kan utvinnes.

Disse medlemmer viser til forslaget i Innst. S. nr. 198 (2000-2001) om å finansiere forskningen med avkastningen fra et fond. Disse medlemmer mener at forutsigbarhet og grunnlag for langsiktig planlegging og gjennomføring av forskningsprosjekter bedre kan sikres gjennom fondsavkastning enn gjennom ordinær budsjettbehandling der midler til forskning må konkurrere med midler til annen virksomhet.

Disse medlemmer ønsker å sikre forutsigbarhet og stabilitet ved at det avsettes et forskningsfond på 10 mrd. kroner, der avkastningen av dette skal finansiere relevante og fornuftige forskningsprosjekter. Det er særlig viktig at det skapes en stabil organisasjonsform for et slikt fond, der avkastningen skal gå til målrettet forskning blant annet for å bedre utnyttelsesgraden av oljefelt, bedre teknologien for oljeleting og annen energiforskning. Opprettelsen av et slikt fond vil medføre at staten tar sitt nødvendige ansvar for forskningen, og at dette i stor grad vil være utgifter til bedring av fremtidig inntekts ervervelse for staten.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å opprette et energi- og petroleumsforskningsfond på 10 mrd. kroner, hvor avkastningen benyttes til teknologisk forskning for å bedre utvinningsgraden, økonomien og sikkerheten på kontinentalsokkelen, samt andre relevante energiforskningsprosjekter."

8.4 Forskningsfondet - fondskapital

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at forskning er en investering i fremtidig livskvalitet og velferd. Forskningen har stor betydning for den økonomiske utviklingen, og er derfor viktig for fremtidige generasjoner. Fremtidig vekst vil henge sammen med at eksisterende næringer blir mer kunnskapsintensive og at det skapes nye kunnskapsintensive bedrifter. Det er nødvendig med en kraftig økning i forskningsbudsjettene de neste årene hvis man skal nå målsetningen om å komme opp på gjennomsnittlig OECD-nivå. I denne omgang vil

disse medlemmer gi et løft ved å sette av 3 mrd. kroner ekstra til forskningsfondet.

8.5 Fond for materiellanskaffelser i Forsvaret

Forsvaret står ovenfor en rekke store investeringsbehov. Dette er behov i forbindelse omstillingen til den nye strukturen, og det er kommende behov i forbindelse med fornyelse av blant annet flyparken. Forsvaret er avhengig av en langsiktig planlegging i forbindelse med nye store materiellanskaffelser. Dette er vanskelig når man ikke har fastlagt et langtidsbudsjett. For at Forsvaret skal få en slik trygghet, mener komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet at dette best kan sikres gjennom et fond avsatt til materiellanskaffelser. Forsvaret kjøper det meste av materiell i utlandet, og i forbindelse med f.eks. fly- og helikopterkjøp er det utelukkende utenlandske leverandører av denne typen materiell. Det er naturlig å finansiere disse anskaffelser utenfor rammen, slik at annen nødvendig aktivitet i Forsvaret for øvrig ikke blir påvirket økonomisk av de investeringer som blir gjennomført.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å opprette et fond for materiellanskaffelser i Forsvaret. Fondet tilføres 5 mrd. kroner i startkapital."

9. FRAKSJONSMERKNADER

9.1 Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har sin verdiforankring i rettsstatens og demokratiets prinsipper og den kristne og humanistiske kulturarv, og vil føre en politikk som verner om menneskelivet, viser respekt for menneskeverdet, verdsetter personlig ansvar, gir frihet for enkeltmennesket, verner om familiene og ivaretar forvalteransvaret.

Disse medlemmer vil understreke at hovedmålet for Høyres, Kristelig Folkepartis og Venstres politikk i stortingsperioden 2001-2005 er å føre Norge inn på en ny politisk kurs gjennom blant annet strukturendringer, modernisering, omfordeling og en mer målrettet bruk av den økte verdiskapingen i det norske samfunn. Dette innebærer en økonomisk politikk der hovedmålene er arbeid til alle, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv, med konkurransedyktige rammebetingelser, er en forutsetning for å nå disse målene.

Disse medlemmer mener at finanspolitikken må bidra til en stabil økonomisk utvikling i produksjon og sysselsetting. Finanspolitikken er avgjørende for å bestemme størrelsen på offentlig og privat, herunder konkurranseutsatt, sektor. Et høyt rentenivå og en sterk krone, med tilhørende svekkelse av konkurranseevnen, gjør det nødvendig å begrense utgiftsveksten på statsbudsjettet. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003 innebærer en reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på om lag 0,5 pst. i forhold til

anslag på regnskap for 2002. Dette er den laveste utgiftsveksten i et statsbudsjett siden midten på 1990-tallet. For 2002 og 2003 under ett, er den reelle, underliggende utgiftsveksten i statsbudsjettene lavere enn den økonomiske veksten i Fastlands-Norge. Dette er i tråd med Samarbeidsregjeringens målsetting. Uansett utvikling i petroleumspriser og produksjon, vil verdiskapingen i Fastlands-Norge være langt høyere enn inntektene fra petroleumssektoren. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil derfor legge vekt på tiltak som øker verdiskaping og produktivitet både i privat og offentlig sektor.

Disse medlemmer viser til at skatte- og avgiftsnivået er redusert med 17 mrd. kroner for 2002 og 2003 til sammen. Dette inkluderer vedtatte skattelettelser for 2002 som først får full budsjettvirkning neste år. For 2003 foreslår Regjeringen å redusere skatten på arbeid gjennom høyere innslagspunkt for toppskatten og høyere minstefradrag. For å øke næringslivets forskningsinnsats, ble det i forbindelse med budsjettbehandlingen i fjor vedtatt en skattefradagsordning for bedriftsbasert FoU. I budsjettframlegget for 2003 foreslår Regjeringen nå å utvide ordningen til også å omfatte bedrifter som har mer enn 100 ansatte, slik at større og innovative bedrifter innen konkurranseutsatt sektor inkluderes. Dette er et viktig ledd i Regjeringens arbeid for nyskaping.

Disse medlemmer viser til at tiltak for de svakest prioriteres i budsjettet. Regjeringen vil arbeide aktivt mot fattigdom i Norge og internasjonalt. Disse medlemmer viser til at den offisielle utviklingshjelpen (ODA-bistanden) økes med 856 mill. kroner fra 2002-budsjettet. Dermed kommer bistanden opp i 0,93 pst. av anslått bruttonasjonalinntekten (BNI), som er et rekordhøyt bistandsbudsjett. Målet er på sikt å komme opp i 1 pst. av BNI.

Disse medlemmer viser til at de fleste i Norge har det godt, men et mindretall lever i fattigdom. Innsatsen mot fattigdom i Norge styrkes med 335 mill. kroner. Regjeringen målretter tiltak for å hjelpe disse ut av fattigdom. Den sikreste veien ut av fattigdom er arbeid, og tiltak for å hjelpe flere til selvforsørgelse gjennom eget arbeid er prioritert. Regjeringens mål er at flest mulig i yrkesaktiv alder skal klare seg selv ved eget arbeid, og at de som ikke har inntekt må sikres en trygd til å leve. Disse medlemmer viser til Regjeringens satsing på bedre forebyggende arbeid blant barn og ungdom, og bedre behandlingstilbud for de tyngste rusmiddelmissbrukerne. Regjeringen bevilger i budsjettet 106 mill. kroner bl.a. for at flere rusmiddelmissbrukere skal få et godt helsetilbud, bedre forebyggende arbeid lokalt og et bedre botilbud.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i budsjettet bevilger 1 mrd. ekstra til Husbanken. Husbanken skal fremdeles være et sentralt redskap for å løse viktige utfordringer i bostedspolitikken. Innenfor lånerammen skal Husbanken prioritere ungdom og vanskeligstilte. Det skjer blant annet gjennom den nye ordningen med Startlån. I tillegg er finansiering av barnehager prioritert.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen i budsjettforslaget for 2003 følger opp Sem-erklæringens mål om øket satsing på kunnskap og kompetanse - med særlig vekt på bedre kvalitet og øket fleksibilitet gjennom hele utdanningssystemet. Et ledd i denne satsingen er Regjeringens forslag om å bevilge ca. 380 mill. kroner til kvalitetsutviklingen i grunnopplæringen (grunnskolen og videregående opplæring).

Disse medlemmer viser også til at gjennomføringen av Kvalitetsreformen er en hovedprioritering i budsjettet for 2003, med en bevilgning på 510 mill. kroner. Høyere utdanning får samlet en bevilgning på 17,3 mrd. kroner. Det gir en økning på om lag 7,3 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2002.

Bevilgningene til langsiktig, grunnleggende forskning blir foreslått øket med over 600 mill. kroner. Kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping øker med 3 mrd. kroner. Sammen med skattefradrag for FOU-utgiftene til betyr dette en stor kompetanseheving for landet.

Disse medlemmer mener en stor satsing på kollektivtransporten, særlig i storbyene, er nødvendig for å oppnå bedre framkommelighet, renere luft og velfungerende, trivelige bysamfunn. Virkemidlene er økte statlige bevilgninger, bedre samordning og organisering av kollektivtransporten og mer konkurranse og dermed effektivisering. Regjeringens har i forslag til statsbudsjett gjort et historisk løft for kollektivtrafikken ved å bevilge nær 8,3 mrd. kroner til kollektivtransporttiltak.

Disse medlemmer er meget godt fornøyd med at Enova neste år vil få økt sitt økonomiske handlingsrom for satsing på miljøvennlig energi og energisparing. Disse medlemmer har stor tro på at Enova vil få gode resultater innen miljøvennlig varmeproduksjon, vindkraft og energisparing.

Disse medlemmer viser til Regjeringens innsats for å styrke næringslivet i distriktene. Regjeringen etablerer en ny landsdekkende finansieringsordning, i første omgang med en låneramme på 500 mill. kroner og et tapsfond på 75 mill. kroner. Denne nye ordningen skal stimulere til prosjekter som skaper grunnlag for nyetablering og innovasjon i distriktene. Regjeringen vil komme tilbake til utformingen av ordningen i vårsesjonen 2003. Det vil også bli vurdert å supplere med en såkorn-ordning, eller andre ordninger som kan sikre kapital til bedrifter i en tidlig utviklingsfase. I tillegg foreslår Regjeringen å øke rammen for SNDs landsdekkende risikolån fra 100 til 150 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til Regjeringens forslag for å forenkle og effektivisere offentlig sektor i forbindelse med 2003-budsjettet. To større prosjekter er elektronisk innrapportering fra næringslivet (AltInn) og omorganisering av toll- og avgiftsetaten. Et tredje tiltak er fjerning av en rekke tollsatser på blant annet klær, tekstiler og landbruksvarer.

Disse medlemmer ønsker også å fremheve at bevilgningen til psykiatri er den største siden psykiatriplanen ble vedtatt. Krefitplanen oppfylles, og eldreplanen avsluttes med til sammen 38 400 sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Bevilgningen til sykehusene er 2

mrd. kroner høyere i 2003-forslaget enn i 2002-budsjettet. Stortinget vedtok ifjor høst. Det innebærer at sykehusene kan opprettholde et historisk høyt nivå på pasientbehandlingen.

Disse medlemmer viser til at barnefamiliene skal få større valgfrihet. Samlet fremmer Regjeringen forslag om å øke de statlige overføringene til barnehagene med 1,7 mrd. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2002. Det statlige tilskuddet øker for å redusere foreldrebetalingen i barnehagene. Regjeringens forslag legger til rette for en gjennomsnittspris på 2 500 kroner fra 1. august 2003. Det gis også stimuleringsstilskudd til kommunene for at det skal bli bygget flere barnehageplasser. Disse medlemmer viser til at for at de som velger andre løsninger enn barnehage ikke skal komme dårligere ut, øker kontantstøtten med 657 kroner pr. måned fra 1. august. Dette tilsvarer småbarnstillegget i barnetrygden, som foreslås avvirket fra samme dato. Enslige forsørgere får imidlertid beholde det ekstra småbarnstillegget.

Disse medlemmer viser til et forsvarsbudsjett med en reell økning på over 1 mrd. kroner i forhold til det forsvarsbudsjettet forrige regjering la fram i fjor. Regjeringen følger dermed opp gjennomføringen av den forsvarspolitiske enighet som ble oppnådd i Stortinget tidligere i år.

Disse medlemmer viser til at arbeidet for å redusere soningskøene har førsteprioritet i Regjeringens forslag til budsjett for justissektoren. Kriminalomsorgen får en budsjettvekst på 9,3 pst., mens justisbudsjettet som helhet har en vekst på 6,4 pst.

9.2 Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at den økonomiske politikken må bidra til en stabil økonomisk utvikling hvor en unngår unødig sterke konjunkturutslag, at den økonomiske politikken må kunne opprettholdes over tid og bidra til verdiskaping og en effektiv utnyttelse av ressursene i offentlig og privat sektor. Disse medlemmer viser til at de ulike delene av den økonomiske politikken må virke sammen. Budsjettpolitikken må bidra til en stabil utvikling av produksjon og sysselsetting og legge grunnlaget for et nytt Solidaritetsalternativ der partene i arbeidslivet gjennom moderate og rettferdige lønnsoppgjør kan bidra til å bedre forholdene for konkurranseutsatt sektor. Pengepolitikken skal understøtte budsjettpolitikken og inntektspolitikken og sikre en stabil økonomisk utvikling.

Disse medlemmer viser til at den alvorligste utfordringen vi nå står overfor er en alvorlig svekkelse av industri og annen konkurranseutsatt virksomhet. Etter en gradvis svekkelse av konkurransevnen gjennom flere år har den sterke økningen i kronekursen ført til en alvorlig forverring for de konkurranseutsatte næringene, spesielt industrien. Det siste halve året er om lag 2000 industriarbeidsplasser gått tapt hver måned. Denne utviklingen svekker vårt grunnlag for verdiskaping og velferd, og må møtes med en langt mer offensiv politikk for arbeid og verdiskaping enn det Regjeringen legger opp til i sitt budsjettforslag.

De viktigste prioriteringene i disse medlemmers budsjettforslag er:

Arbeid/næringslivspakke: 2,3 mrd. for å sikre og skape arbeidsplasser

Svekkelsen av konkurransesituasjonen for industri og annen konkurranseutsatt virksomhet må møtes med offensiv politikk for arbeid og verdiskaping. Disse medlemmer har derfor i sitt alternative budsjett en tiltakspakke på nærmere 2,3 mrd. kroner til næringsliv og arbeidsmarked, hvor de sentrale elementene er:

- Økning av avskrivningssatsen på maskiner fra 15 til 20 pst. Det er anslått at minst 3/4 av industriens investeringer er i maskiner.
- Økning i bevilgningen til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og regional utvikling med 400 mill. kroner for 2003
- Øke bevilgningen til internasjonal markedsføring av Norge med 16,2 mill. kroner
- Opprettholde nettolønnsordningen for ansatte i fergerederiene og refusjonsordningen for sjøfolk i NIS og NOR
- Opprettholde bevilgningen til kompetanseutviklingsprogrammet, hvor Regjeringen foreslår kutt
- Øke bevilgningene til vei og jernbaneutbygging med 200 mill. kroner i forhold til Regjeringens opplegg
- 30 mill. kroner i tilskudd for å sikre kultivering og produksjon i skogen, og for å sikre uttak og videreføring av norsk skog
- Videreføre den eksisterende ordningen med gebyr og pant på HFK og PFK og gå imot Regjeringens forslag om avgift
- Fjerne grunnavgiften for engangsemballasje for kildevann
- Bevilge 4 mill. kroner til vedlikeholds- og beredskapsdokk i Harstad
- Opprettholde bevilgningen på 9 mill. kroner i omstillingsstøtten til slakterier som Regjeringens foreslår å kutte med 3 mill.

Økende ledighet må møtes offensivt

Det er nødvendig med en kraftig opptrapping av tiltakene i arbeidsmarkedet. Det er videre nødvendig å følge nøye med i utviklingen på arbeidsmarkedet, og trappe opp innsatsen hvis det blir behov for det. For å møte problemene til de arbeidsledige vil disse medlemmer gjøre følgende i statsbudsjettet for 2003:

- Øke de ordinære arbeidsmarkedstiltakene med 1 000 tiltaksplasser, og be Regjeringen følge nøye med i utsatte bransjer og regioner for å se om behovet for tiltaksplasser øker. I tillegg foreslås det 700 nye tiltaksplasser for yrkeshemmede.
- Øke bevilgningen til Aetat med 50 mill. kroner for å redusere ventetiden for yrkesrettet attføring
- Gå imot Regjeringens forslag til omfattende endringer og kutt i dagpenge- og permitteringsordningene

- Ikke kutte på arbeids- og utdanningsreiser for funksjonshemmede

3 mrd. kroner mer til kommunesektoren

Det er kommunene og fylkeskommunene som skal sikre innbyggerne tilstrekkelig med barnehageplasser, en god skole, en god eldreomsorg og helse- og sosialtjenester. Derfor må kommuner og fylkeskommuner ha økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene befolkningen har behov for. Regjeringen foreslår i budsjettet en reell økning i de samlede inntektene til kommunesektoren på 1,6 mrd. i 2003 sammenliknet med anslag på regnskap for 2002, noe som innebærer et reelt kutt i de frie inntektene til kommunesektoren på over 500 mill. kroner. Regjeringens forslag gir kommunesektoren svært stramme økonomiske rammer til neste år, noe som kan føre til at kommuner og fylkeskommuner må redusere kvaliteten på for eksempel skoler og eldreomsorg.

I disse medlemmers budsjettforslag er kommunesektorens økonomi styrket ved å øke kommunesektorens inntekter med 3 mrd. kroner ut over Regjeringens forslag. Av dette er 1,9 mrd. kroner økning i frie inntekter. I tillegg til økningen i de frie inntektene foreslås følgende økninger ut over Regjeringens forslag i de øremerkede overføringene:

- 135,9 mill. kroner til leirskole for å sikre gratis leirskole.
- 333,5 mill. kroner til skolefritidsordningen for å unngå den sterke prisøkningen Regjeringen opplegg innebærer.
- 286,9 mill. kroner til barnehager for å følge opp Stortingets vedtak om barnehager.
- 100 mill. kroner til en gjeninnføring av ordningen med gratis utlån av skolebøker i videregående skole.
- 180 mill. kroner til regional utvikling 29,2 mill. kroner til lokale og regionale kulturbygg.
- 5 mill. kroner til lokalt miljøarbeid.
- 2 mrd. kroner til lånerammen for opprusting av skolebygg, dobbelt så mye som det Regjeringen foreslår.

I tillegg mener disse medlemmer at økningen i pensjonskostnadene i kommunesektoren er bekymringsfull. Staten kan ikke fraskrive seg ansvaret for de økte kostnadene i kommunesektoren, og de konsekvensene disse vil få for de tjenestene kommunene og fylkeskommunene kan gi sine innbyggere, og foreslår en løsning på økte pensjonskostnader i kommunesektoren og helseforetakene som innebærer at pensjonskostnadene jevnes ut over tid. Dette vil lette budsjettssituasjonen både for kommunene, fylkeskommunene og helseforetakene i 2003. Se egen utdypning til slutt i merknadene fra disse medlemmer.

Mer til boligbygging og boliger til vanskeligstilte

Disse medlemmer mener det er nødvendig med økt boligbygging og flere utleieboliger, samt å øke

bevilgningen til bostøtte, og har i sitt budsjettopplegg følgende tiltak:

- Låneramme i Husbanken økes med 2 mrd. kroner ut over Regjeringens forslag fra 14 til 16 mrd. kroner, for å hindre at for trange rammer i Husbanken bremser boligbyggingen.
- Økt bostøtten til barnefamilier, fordi mange sliter med høye boutgifter i etableringsfasen. Ved å heve grensen for den inntekten mottakere av bostøtte kan ha, vil økonomien til mange av disse familiene bli bedre.
- Månedlig utbetaling av bostøtten, som vil lette situasjonen for familier med svak økonomi.
- Bevilgningen til boligtilskudd økes med 25 mill. kroner. Tilskuddet til bolig og bomiljøtiltak går blant annet til å øke tilbudet av tilpassede boliger og bomiljøer og til byfornyelse.

Helse og trygd: Nei til sosiale kutt

Disse medlemmer mener at personer som har store helseutgifter, for eksempel kronisk syke, skal få hjelp av fellesskapet til å dekke utgiftene. I budsjettet for 2003 vil disse medlemmer:

- at alders- og uførepensjonister skal slippe egenandeler på medisiner på blå resept, slik regjeringen Stoltenberg foreslo og fikk gjennomslag for fra 1. oktober i år,
- sette taket på egenandelskortet til 1 600 kroner, og ikke 1 850 kroner, slik Regjeringen foreslår,
- opprettholde grensen for friinntekten for uføretrygdede på 55 000 kroner (1G) og ikke redusere grensen til 5 500 kroner (0,1G) slik Regjeringen foreslår,
- opprettholde gravferdsstøtten som i dag,
- økt bevilgning til tilskudd til datautstyr for funksjonshemmede,
- si nei til et tak på 18 240 kroner på skattefradraget for store utgifter knyttet til sykdom slik Regjeringen foreslår,
- bevilge 2,5 mill. kroner til videreutdanning i ultralydteknikk for jordmødre ved senter for fostermedisin i Trondheim for å sikre en god oppfølging av svangerskap også etter 12. uke,
- ta igjen etterslep i trygdeoppgjøret. Disse medlemmer mener at regjeringen Bondevik II ikke gav riktig kompensasjon for lønnsutvikling og etterslep i mai 2002. Pensjonistene skal etterbetales fra 1. mai 2003.
- Etablere en økonomisk ordning for helseforetakene som sørger for at store variasjoner i pensjonsutgifter ikke skal tvinge sykehusavdelinger til å stenge eller redusere tilbudet i år med høye pensjonsutgifter.

En god fellesskole

Disse medlemmer mener at det viktigste tiltaket for å sikre en god offentlig skole er at kommunesektoren gis tilstrekkelig økonomiske rammer. Disse medlemmer har derfor foreslått å øke kommunesek-

tores frie inntekter med 1,9 mrd. kroner. I tillegg foreslår disse medlemmer å styrke en rekke øremerkede poster på utdanningsbudsjettet:

- Øke den øremerkede bevilgningen til skolefritidsordningen (SFO) med 217 mill. kroner.
- For å sikre gratis leirskole, vil disse medlemmer å øremerke midler til å dekke utgifter til lærerlønninger på leirskolene og til gratis reise og opphold og øke bevilgningen til leirskole i 2003 med 41 mill. kroner.
- Gå imot forslaget om å omgjøre støtten til elever i videregående skole til et stipend som skal behøvsprøves mot foreldrenes inntekt. I Revidert nasjonalbudsjett vil disse medlemmer vurdere å øke støtten til elever i videregående skoler som er eldre enn 19 år og elever med foreldre med særlig lave inntekter.
- Opprettholde låneordningen for skolebøker i videregående skole og bevilge til sammen 100 mill. kroner til utlånsordningen, 50 mill. kroner utover de midlene som overføres fra stipendordningen Regjeringen foreslår.
- Opprettholde tilskudd til fjernundervisning som Regjeringen foreslår å fjerne. Gjeninnføre hovedfagsavskrivningen som Regjeringen vil avvikle.
- Bevilge 100 mill. kroner som kompensasjon for faktisk endring i lønns- og prisøkning til universitetene, tilsvarende det som er gjort for de statlige høgskolene, slik at universitetene kan følge opp kvalitetsreformen.
- Beholde reisestipendet for studenter, som Regjeringen vil avvikle.
- Bevilge 25 mill. kroner på oppstart av høyskolebygg i Østfold (10 mill. kroner), Stavanger (5 mill. kroner), Nesna (5 mill. kroner), samt til Odontologibygget i Bergen (5 mill. kroner).
- Beholde tilskudd til norskopplæring for personer som venter på behandling av søknad om asyl fra 1. januar 2003. Barn og asylsøkere som med stor sannsynligvis får oppholdstillatelse, skal prioriteres.
- Bevilge ytterligere 287 mill. kroner for å fullfinansiere barnehageavtalen. Midlene skal gå til å øke statstilskuddet fra 76 til 80 pst., og til å prisjustere stimuleringstilskuddet.
- Øke bevilgningene til kulturtiltak med 100 mill. kroner ut over det Regjeringen legger opp til i sitt budsjett. Dette beløpet skal bl.a. gå til nasjonale kulturbygg, festivaler, innkjøpsordningen for musikk og litteratur, museer, kulturarrangementer, utstillinger, film og biblioteker.

Mer til energi og miljø

Disse medlemmer vil i sitt budsjettforslag foreslå å

- Øke bevilgningen til alternative energikilder og ny fornybar energi med 20 mill. kroner.
- Øke bevilgningen med 10 mill. kroner til lokalt miljøarbeid .

- Øke bevilgningen til friluftsliv med 10 mill. kroner.

Andre tiltak

I tillegg til denne satsingen på de prioriterte områdene vil disse medlemmer foreslå:

- 5 mill. kroner til profilering av Norge i utlandet.
- 19 mill. kroner mer til tilskudd til blant annet atom-sikkerhetstiltak slik at det ikke blir noen nedgang i aktivitetsnivået på prosjektsamarbeidet med Russland.
- 3 mill. kroner mer til Stiftelsen Menneskerettighetshuset, slik at det kan etableres nye menneskerettighetshus i 2003.
- 2,5 mill. kroner mer til NAROM.
- 30 mill. kroner mer til kriminalomsorg i frihet .

Endringer på inntektssiden og reduksjon i bevilgninger

Økt satsing på arbeid, skole, velferd og andre viktige områder gjør det nødvendig å begrense lettelsene i skatten for de som tjener mye i forhold til Regjeringens forslag og foreta kutt i noen utgifter. I en tid der næringslivet sliter med dårlig lønnsomhet, og ledigheten forventes å stige, har disse medlemmer valgt å ikke begrense skattelettelsene for næringslivet. Skatteøkningene utformes slik at de som har best økonomi betaler mest. I tillegg foreslås noen systemomlegginger som vil innebære kostnadsbesparelser. Disse medlemmer foreslår følgende endringer i forhold til Regjeringens forslag til budsjett:

- Heve innslagspunktet for toppskatt trinn 1 til 325 000 kroner for klasse 1 og 347 000 kroner for klasse 2. Innslagspunktet for trinn 2 settes ned til 730 000 kroner.
- Øke lønnsfradraget til 33 500 kroner, noe som vil komme dem med lave inntekter til gode.
- Gjennføre utbytteskatten på aksjer som Arbeiderpartiet og mellompartiene ble enige om å innføre i statsbudsjettet for 2001. Skattesatsen settes til 14 pst., og det gis et grunnfradrag på 10 000 kroner.
- Heve verdsettingen til fra 65 pst. til 100 pst. av skattemessig verdi på ikke-børsnoterte selskaper og til 100 pst. av kursverdien på aksjer notert på SMB-listen. Også grunnfondsbevis skal verdsettes til 100 pst. av kursverdien.
- Endre reglene i delingsmodellen slik at en større del av inntekten beskattes som arbeidsinntekt (inntekt opp til 23G og inntekt over 75G skattlegges som personinntekt, mens inntekt mellom 23G og 75G skattlegges som alminnelig inntekt).
- Beholde ligningsverdiene på bolig og fritidseiendom uendret. Arbeiderpartiet går inn for at det i løpet av 2003 skal legges fram forslag til et nytt og rettferdig system for taksering av boliger og andre eiendommer før det vurderes endringer i ligningsverdiene.

- Gå imot Regjeringens forslag om at arbeidsgivers dekning av behandlingsforsikringer og direkte behandlingsutgifter skal være skattefrie fordi en slik ordning vil bryte med sentrale skattepolitiske og helsepolitiske målsettinger. Hovedregelen i skattelovgivningen er at alle typer inntekt skal beskattes, det gjelder uavhengig av i hvilken form inntekten er mottatt, som lønn, naturalia, dekning av privatutgifter eller annen økonomisk støtte.
- Heve det samlede fradraget for fagforeningskontingent og gaver til visse frivillige organisasjoner, mv. fra 900 til 1 350 kroner, og gå i mot Regjeringens forslag om å skille ut fradrag for gaver som eget fradrag og heve dette til 6 000 kroner.
- Stramme inn dagens modell for beskatning av opsjoner i arbeidsforhold. Dette er en skattekreditt som først og fremst kommer bedriftsledelsen og høyt lønnede til gode. Fordelen av ikke-børsnoterte opsjoner skal ved innløsning eller salg beskattes på samme måte som lønn.
- Begrense økningen i støtten til private skoler med 400 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag om 456 mill. kroner. Disse medlemmer mener det er galt med en så sterk økning i overføringene til private skoler som det Regjeringen foreslår, samtidig som den offentlige skolen, pga. dårlig økonomi i mange kommuner, blir svekket.
- Halvere satsen i kontantstøtten for 2003.
- Legge om ordning for innkreving av personskadeavgiften slik at staten selv krever inn avgiften sammen med årsavgiften for bil Dette gir en innsparing på nesten 80 mill. kroner i forhold til dagens ordning der forsikringsselskapene for betalt for å kreve inn avgiften.
- Inngå ny rammeavtalen med Microsoft, som Regjeringen har sagt opp, da oppsigelsen vil føre til økte kostnader for staten og kommunesektoren på anslagsvis 150 mill. kroner i 2003.
- Videreføre dagens gevinstdelingsmodell for generisk bytte av medisiner. Dette vil gi en samlet innsparing på om lag 135 mill. kroner, som er mer enn det som oppnås med Regjeringens forslag til omlegging.
- Ut over dette har disse medlemmer noen mindre andre kutt som inndekning, bl.a. krav til effektivisering i statsforvaltningen, unntatt helseforetakene, på 0,35 pst., som gir en innsparing på 311,9 mill. kroner.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader under de ulike kapitler i innstillingen.

Økte pensjonskostnader i kommunesektoren og helseforetakene

Disse medlemmer mener Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett må komme med et forslag om en statlig låneordning eller en fondsordning som gjør at kommunene og helseforetakene kan dekke sine pensjonsforpliktelser. Hensikten med en slik ordning er at kommuner, fylkeskommuner og helseforetak kan låne midler av staten/trekke på fondet når pensjonspremien

er over gjennomsnittet, mens de må betale tilbake/inn i fondet når pensjonspremien er under snittet. Dette vil innebære at svingningene i kommunenes, fylkeskommunenes og helseforetakenes pensjonsutgifter jevnes ut over tid, og at disse svingningene ikke vil påvirke driftsutgiftene slik vi nå ser. Ordningen må utformes slik at det ikke skal tas hensyn til kommunenes og fylkeskommunenes bruk av ordningen når kommunenes økonomiske situasjon vurderes i forhold til adgang til å oppta andre lån i markedet.

Disse medlemmer mener videre at i den forventede lønns- og prisveksten (den budsjettmessige deflatoren) for kommunesektoren og for helseforetakene skal det bli tatt hensyn til andre forhold av betydning for pensjonskostnader enn lønnsveksten. Følgende forhold må vektlegges:

- økte pensjonskostnader knyttet til økt antall uføre
- økte pensjonskostnader knyttet til en økende andel eldre arbeidstakere og andre underliggende demografiske forhold
- statlig initierte endringer i pensjonsreglene (samordningsreglene, beregningsreglene i folketrygden og i de lovfestede tjenstepensjonsordningene)

Regjeringen må også vurdere å ta hensyn til eventuelle andre forhold av betydning for pensjonskostnadene i den budsjettmessige deflatoren. En slik løsning vil bidra til at det ikke er noen økonomisk ulempe for kommuner, fylkeskommuner og helseforetak å ansette kvinner og eldre arbeidstakere. Dette er derfor også et bidra til et mer inkluderende arbeidsliv.

9.3 Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legger til grunn Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram 2001-2005 og samarbeidsregjeringens fremlagte statsbudsjett som grunnlag for utarbeidelsen av Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2003. På enkelte områder har disse medlemmer også justert seg etter St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-14 (2002-2003) fra Samarbeidsregjeringen. Her viser Fremskrittspartiet en alternativ måte å løse de utfordringer Norge står overfor. Disse medlemmer henviser med dette til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett samt øvrige merknader og forslag som er omtalt og fremmet i denne innstilling, Budsjett-innst. S. I (2002-2003), Budsjett-innst. S. nr. 1 (2002-2003), Innst. O. nr. 19 (2002-2003), samt til de påfølgende budsjettinnstillinger fra de ulike fagkomiteene.

9.4 Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil i tillegg til sine merknader under de enkelte avsnitt i denne og øvrige budsjettinnstillinger, her gi en samlet oversikt over sitt budsjettopplegg, hentet fra Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2003:

Rettferdighet for framtida

Norge er verdens beste land å leve i. Få land har høyere velstand pr. innbyggere, og ingen har fordelt verdiene bedre.

Likevel er det nok å ta tak i. Samtidig som privat rikdom øker blir skolene stadig mer nedslitte. Forskjellene forsterkes mellom de som har og de som ikke har. Bilkjøring og olje- og gassutvinning øker, mens det kuttes i tog, buss og trikk.

Regjeringen er ikke opptatt av de viktigste utfordringene vi står overfor. Vi har en regjering som mener at skole og helsetilbud skal bli billigere for skattebetalerne, ikke bedre for brukerne. Som mener fattigdomsbekjempelse skal skje gjennom veldedighet overfor de aller fattigste. Som prioriterer skattelette for noen få rike, mens egenbetalingen på medisiner og helse øker for alle. Som gir skattelette til miljøfiendtlige prosjekter. Og som sammen med Fremskrittspartiet har sørget for at det blir dårligere tilbud til barn og eldre der folk bor. Dette er en regjering som ved alle viktige korsveier tar til høyre i retning økte forskjeller, og et kaldere, mer egoistisk samfunn.

Sosialistisk Venstreparti vil prioritere det som er viktigst for framtida. Sosialistisk Venstreparti har derfor tre klare prioriteringer i sitt alternative budsjett:

BARN OG UNGE FØRST

- Barnehagereformen betyr et stort løft for barn og barnefamilier. Sosialistisk Venstreparti følger opp vårens viktigste Stortingsvedtak.
- Fattige barn er uakseptabelt, og Sosialistisk Venstreparti presenterer en rekke tiltak mot dette.
- Sosialistisk Venstreparti gir grunnskolen en lenge etterlengtet opprustning, med ressurser til innhold og bygninger.

RETTFERDIG FORDELING

- Sosialistisk Venstreparti tar et kraftig oppgjør med Regjeringens politikk der de nest fattigste betaler for de aller fattigste.
- Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg gir skattelettelse for de som tjener under 300 000 kroner.
- Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg gir skjerpelse for de som tjener mer enn 450 000 kroner.
- Barnehager, skole og sykehjem får økte bevilgninger for å sikre en velferdsstat som fungerer.

OMSTILLING TIL ET GRØNT KUNNSKAPSSAMFUNN

- Offensiv satsing på kollektivtrafikken er en forutsetning for et velfungerende moderne samfunn.
- Sosialistisk Venstrepartis kutt i oljeinvesteringer og oljesubsidier gir rom for investeringer i kunnskap og kompetanse som vi kan leve av i framtida.
- Opprydning i gammel forurensing og omlegging til fornybare energikilder for å hindre ny forurensing, gir et grønnere miljø.

Barn og unge først

En investering i barn og unge er en nødvendig investering i framtida, som ikke kan utsettes. Dette handler

om å prioritere å bygge verdens beste skole - både når det gjelder utvendige rammer og kvaliteten på innholdet. Og det handler om å sikre alle barn oppvekstvilkår som gir dem trygghet og utviklingsmuligheter som setter dem i stand til å utnytte sine evner. Spørsmålet er ikke om vi har råd til å gjøre det, spørsmålet er om vi har råd til å la være.

BARNEHAGEAVTALEN - EN SEIER FOR BARNEFAMILIENE

Gjennom en årrekke har de fleste partier på Stortinget lovet full behovsdekning av barnehager og lavere pris, uten at stort har skjedd. Lav utbyggingstakt og små endringer eller til og med økning i foreldrebetalingen, har vært trenden. Men våren 2002 tok Sosialistisk Venstreparti et initiativ som etter avtale med Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet plutselig gjør at målet vil nås i løpet av stortingsperioden. Maksimalpris på 1 500 kroner pr. mnd skal tre i kraft 1. august 2004, og allerede neste år skal foreldrebetalingen kraftig ned. Avtalen sikrer også barnehageplass til alle som ønsker det.

Barnehageavtalen mellom Sosialistisk Venstreparti, Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet skal sikre barnehageplass til alle som ønsker det i løpet av 2005. Alle barnehager som fyller kravene etter barnehageloven og rammeplanen for barnehager skal få en driftsstøtte på om lag 80 pst. Private og offentlige barnehager skal likestilles når det gjelder driftstilskudd. Det offentlige tilskuddet skal i tillegg til statstilskuddet bestå av en buffer i kommunene som skal dekke kostnadsavvik mellom barnehagene, samt midler til fylkesmennene som skal kompensere for kostnadsforskjeller mellom kommunene.

Barnehager er bra for barn! Tilbud om barnehageplass til en rimelig pris skal være en rettighet for alle som ønsker det. Barnehageavtalen er derfor en viktig seier for alle barnefamilier.

Regjeringen følger ikke opp stortingsflertallets vedtak i barnehageavtalen. De innfører ikke maksimalpris, men mener at en barnehageplass med økt driftstilskudd gjennomsnittlig vil koste 2 500 kroner. Det betyr at det fremdeles vil være store forskjeller i foreldrebetalingen, og at flere ikke vil ha råd til en barnehageplass. Dette sementerer forskjeller mellom foreldrebetaling i rike og fattige kommuner.

Evalueringsrapport om forsøket med gratis korttidstilbud i barnehage for 4- og 5-åringer i Gamle Oslo, viser at intensjonen om å øke bruken av barnehage blant barn med minoritetsbakgrunn langt på vei ble innfridd. Barna fikk økte norskkunnskaper, og ordningen med norskkurs i kombinasjon med bruk av barnehage nådde mødre med minoritetsbakgrunn. Nesten alle deltar når tilbudet er tilgjengelig og gratis. Regjeringen foreslår å kutte dette tiltaket fra neste barnehageår. Sosialistisk Venstreparti vil gjøre gratis korttidstilbud i barnehage for 4- og 5-åringer i Gamle Oslo permanent.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Følge opp barnehageavtalen, bl.a. gjennom å innføre en maksimalpris på foreldrebetaling i barnehage på 2 500 kroner fra 1. august 2003.
- Fullføre barnehageavtalen etter planen med innføring av maksimalpris på 1 500 kroner fra 1. august 2004, og full dekning i løpet av 2005.
- Videreføre gratis korttidstilbud i barnehage for 4- og 5-åringer i bydel Gamle Oslo.

FATTIGE BARN

Skjev fordeling mellom voksne påvirker barns levekår i sterk grad. Minst 70 000 norske barn får ikke delta på aktiviteter som vennene er med på. Årsaken er at foreldrene ikke har råd. (Dagsavisen 16.11.00.) Norske barn lar være å si fra til foreldrene at de er invitert i bursdagsselskap eller at klassen skal på tur, fordi de vet at foreldrene ikke har råd. Redd Barna peker på egenandeler på alle plan: klassesaker, leirskoler, sportsaktiviteter, skolefritidsordning. Mange av disse barna kommer fra familier der foreldrene er trygdede, enslige eller har innvandrerbakgrunn. Rådene fra eksperter og barnas organisasjoner er entydige.

Sosialistisk Venstreparti fortsetter satsingen på gratis skole og like muligheter til aktiv fritid for alle barn. I tillegg bidrar gode, offentlige programmer, offentlig sosialpolitikk og brede universelle velferdsordninger sterkt til reduksjon av inntektsfattigdommen og noen av dens konsekvenser. Sosialistisk Venstrepartis tiltak for rettferdig fordeling vil sikre flere fattige barnefamilier en inntekt de kan leve av og bolig til en overkommelig pris. Flere foreldre som i dag står utenfor arbeidslivet vil få mulighet til deltakelse i arbeid og utdanning. Dette er sannsynligvis de viktigste tiltakene for å hindre fattigdom blant barn. Forskning bekrefter Sosialistisk Venstrepartis syn:

Offentlige overføringer hjelper

- For Norges del kan det ifølge OECDs tall fra 1998 anslås at offentlige overføringer reduserer barnefattigdommen med 11 pst. (Backe-Hansen, NOVA 2001, henvisning til Fløten 2001).

Samfunnsmessig gevinst

- Bekjempelse av fattigdom hos barn kan gi store langsiktige gevinster for samfunnet, skriver forskerne fra ECON senter for økonomiske analyse. (Dagsavisen 13.12.01)

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kreve at Regjeringen følger opp barnehageavtalen, bl.a. gjennom å innføre en maksimalpris og sørge for full dekning.
- Innføre maksimalpris på SFO på 1 000 kroner pr. måned i 2003, som ledd i en nedtrapping til maksimalt 760 kroner på sikt.
- Gjeninnføre småbarnstillegget i barnetrygden (935 mill. kroner).
- Inflasjonsjustere barnetrygden. (300 mill. kroner).

- Gjøre deltakelse i barn og unges fritid billigere. Økonomi skal ikke avgjøre om barn skal bli med i korpsset.
- 25 mill. kroner til ungdomstiltak i de større byene. 5 mill. kroner til ungdomssatsing i distriktene.
- Øke leirskoletilskuddet med 30 mill. kroner.
- Kreve at engangsstønad ved fødsel og barnetrygd holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.
- 5 mrd. kroner mer i rammetilskudd til kommunene er spesielt viktig for tilbudet til barn og unge - skole/barnehage, SFO, fritid, kultur, idrett, etc.

VERDENS BESTE SKOLE

Norge har muligheten til å skape verdens beste skole. Likevel preges mange elevers skolehverdag av at skolen ikke har vært prioritert høyt nok.

Trang kommuneøkonomi har ført til at skolene ikke får nok ressurser til å kunne følge opp hver enkelt elev. I stedet for å organisere læringsarbeidet variert, med mindre grupper, prosjektarbeid og tett oppfølging av elevene, blir hovedmodellen for undervisningen opplæring i store klasser med bare en lærer. Ressursmangelen fører også til at mange skoler mangler oppdaterte lærebøker, moderne IKT-utstyr, og ikke har råd til nødvendig materiell i praktiske fag som heimkunnskap og kunst og håndverk.

For å sikre alle skoler et forsvarlig og forutsigbart økonomisk grunnlag til å drive opplæring, har Sosialistisk Venstreparti foreslått å innføre en minstestandard for hvor mye ressurser skolene skal ha krav på å motta fra kommunen. Overføringene til kommunene må økes for å sette dem i stand til å oppfylle en slik minstestandard.

Om lag halvparten av norske skoler tilfredsstillter ikke kravene til forsvarlige skolebygninger. Forfalne klasserom med dårlig inneklima ødelegger for elevenes helse, læring og trivsel. For å få fortgang i opprustningen av norske skolebygninger, slik at alle skoler raskt skal tilfredsstillte offentlige krav til bygninger og inneklima, foreslår Sosialistisk Venstreparti en tilskuddsordning, der kommunene får kompensert sine utgifter til opprustning av skolebygg.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Bruke 1 mrd. kroner mer til kommunene, for å gjøre dem i stand til å oppfylle en minstestandard for penger til undervisning, læremateriell og utstyr i grunnskolen.
- Bruke 1,8 mrd. kroner til opprustning av skolebygg, gjennom en tilskuddsordning der staten kompenserer kommunene for utgifter til oppgradering av skolebygninger.
- Innføre et bokstipend til alle elever i videregående skole fra høsten 2003, som skal dekke alle utgifter til læremateriell. Stipendet må graderes etter studieretning for å kompensere for varierende kostnader på studiemateriellet. Vi bruker 400 mill. kroner til dette i budsjettet.
- Øke tilskuddet til kulturskolene med 41 mill. kroner. Sosialistisk Venstreparti vil øke tilskuddssatsen fra 74 til 100 kroner pr. time, og gjeninnføre til-

skuddet til kvalitetsutvikling av kulturskolene, som Regjeringen har foreslått å kutte.

- Bruke 30 mill. kroner ekstra på å gjøre fagopplæringen i videregående skole mer yrkesretta og praktisk. Dette er en oppfølging av forslaget vi har fått flertall for i Stortinget tidligere.
- Bruke 30 mill. kroner til å kompensere egenbetaling til elevers leirskoleopphold, slik at alle elever vil få tilbud om gratis leirskoleopplæring.
- Kutte tilskuddet til de private skolene med over 1 mrd. kroner. Sosialistisk Venstreparti prioriterer den offentlige skolen, der det store flertallet av norske elever går.

BARNETRYGDEN - EN VIKTIG INNTEKTSKILDE FOR BARNEFAMILIENE

Barnetrygden er en av de viktigste kontantoverføringene til barnefamilier, og skal kompensere for større utgifter ved det å ha et forsørgeransvar. Den går uavkortet til barnefamilier, uavhengig av foreldrenes økonomi.

Barnetrygden er ofte den sikreste inntektskilden for barnefamilier med lav inntekt. Barnetrygden er gjennom flere år blitt redusert gjennom manglende prisjustering. På sikt vil dette undergrave barnetrygdens betydning. Sosialistisk Venstreparti ønsker automatisk prisjustering av barnetrygden.

I St.meld. nr. 6 (2002-2003) Tiltaksplan mot fattigdom påpeker Regjeringen at barnetrygden utgjorde nesten en firedel av samlet inntektskilde for lavinntektsgruppen. Dette gjør forslaget om å fjerne småbarnstillegget i barnetrygden på 657 kroner/mnd, smålig. Foreldre som mottar kontantstøtte for sitt barn, får bortfallet av småbarnstillegget fullt ut kompensert ved en tilsvarende økning av kontantstøtten. Det gjør ikke småbarnsforeldre som har barnet i barnehage. Dermed blir terskelen for bruk av barnehage høyere for de barna som trenger barnehagen mest.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Lovfeste at barnetrygden automatisk skal prisjusteres hvert budsjettår.
- Gjenopprette småbarnstillegget i barnetrygden.

SKOLEFRITIDSORDNINGEN MÅ VÆRE ÅPEN FOR ALLE

I Sem-erklæringen til de tre regjeringspartiene er målsettingen "å opprettholde skolefritidsordningen (SFO) som et velferdstilbud på småskoletrinnet". I statsbudsjettet for 2003 foreslår Regjeringen å kutte tilskuddet til SFO med 217 mill. kroner, som er mer enn en halvering av statstilskuddet til SFO. Dette rammer særlige fattige barnefamilier som vil få enda større problemer med å benytte seg av tilbudet. Fattige barn blir på denne måten holdt utenfor viktige sosiale arenaer.

Tilskuddet til SFO skal innlemmes i rammetilskuddet til kommunene fra 1. august 2003. Det betyr at fra dette tidspunktet må SFO finansieres av kommunene og brukerbetalingen. SFO-prisen vil variere i takt med kommunens økonomiske situasjon og prioritering. Svært trang kommuneøkonomi vil føre til store for-

skjeller på tilbudet, og brukerbetalingen vil øke for mange av de 128 500 barna som benytter seg av tilbudet. Tidspunktet for omleggingen av SFO-finansieringen faller sammen med innføring av maksimalpris på barnehager.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gå mot innlemmelse av tilskudd til SFO i rammeoverføringene.
- Innføre maksimalpris på SFO på 1 000 kroner pr. mnd i 2003, som ledd i en nedtrapping til maksimalt 760 kroner på sikt.

KULTUR FOR ALLE

Den kulturelle skolesekken skal sørge for at alle barn og unge får et tilbud om gode kunst- og kulturopplevelser. Innholdet skal være av høy kvalitet, og gi unge mennesker mulighet til å delta aktivt i et rikt kulturliv. Sosialistisk Venstreparti vil øke støtten til så vel regionale, som nasjonale institusjoner, og gi flere tilskudd til frie grupper, slik at kulturmiljøene i større grad kan skape produksjoner tilpasset barn og unge. Samtidig skal kulturskolene ha en viktig plass i norske skoleelevers hverdag. Sosialistisk Venstreparti vil satse på at alle barn og unge skal få en mer spennende og kreativ barne- og ungdomstid.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Utvikle kulturskolene slik at det blir rom for flere barn og flere kunstuttrykk.
- Styrke situasjonen for alle som lager og formidler kunst og kultur til barn og unge.
- Styrke den frivillige musikk- og amatørteatervirksomheten blant barn og unge ytterligere med 12 mill. kroner.
- Innføre kulturkort for ungdom, i første omgang som en prøveordning i to-tre fylker.

KONTANTSTØTTEN - EN BREMSEKLOSS I LIKESTILLINGSARBEIDET

Evalueringer av kontantstøtten har vist at den ikke virker etter hensikten, den har ikke økt valgfriheten og heller ikke vesentlig økt tiden foreldre og barn har sammen. Kontantstøtten er med på å sementere kvinner som deltidsarbeidende, og virker som en bremsekloss i likestillingsarbeidet. Sosialistisk Venstreparti vil føre en familiepolitikk som tilrettelegger for god omsorg for barna, samtidig som foreldrene gjennom et likestilt foreldreskap skal kunne kombinere foreldrerollen og arbeid.

Fjerning av kontantstøtten vil mer enn dekke de økte utgiftene barnehageavtalen medfører.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kutte kontantstøtten.

ADOPSIJONSSTØTTEN - EN HJELP TIL FORELDRELØSE BARN

Adopsjonsstøtten er liten i forhold til de reelle kostnadene ved å ta seg av et foreldreløst barn. Adopsjons-

støtten bør økes til et nivå som innebærer at inntekt ikke er avgjørende for hvem som kan ta på seg et slikt foreldreansvar.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke adopsjonsstøtten til folketrygdens grunnbeløp, kr 54 170.

BARNEVERNET

Det har kommet rapporter fra store deler av landet som viser at barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise. Barnevernet har behov for en styrking både ressurs- og personalmessig, og samtidig få økonomiske midler til kompetanseheving for å møte framtidens utfordringer. Dette handler om å utvikle nye virkemidler for å hjelpe barn og unge og foreldre som har store problemer.

Når det offentlige griper inn overfor barn og deres familier må en være sikker på at tilbudet er tilpasset det enkeltes barns behov. Fra flere fylkesmenn rapporteres det at tilsynet med det kommunale barnevern og barneverninstitusjonene ikke er godt nok ivare tatt pga. ressursmangel. Dette er ikke akseptabelt.

Samtidig trenger vi en økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige adferdsproblemer og omsorgssvikt, og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre trenger hjelp fra barnevernet. Forskningsinnsatsen må også økes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å bruke ressursene på best mulig måte.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke tilskuddet til tiltak i barne- og ungdomsvernet med 25 mill. kroner.
- Øke tilskuddet til fylkesmannens tilsynsfunksjon i forhold til barnevernet med 30 mill. kroner.
- Øke forskningsinnsatsen med 5 mill. kroner.

BARNE OG UNGDOMSTILTAK - BARN OG UNGE LAGER AKTIVT SITT EGET OPPVEKSTMILJØ

Tilskuddet til barne- og ungdomstiltak er ikke en gang inflasjonsjustert. Dette er tiltak som spenner fra tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, Frifond og ungdomstiltak i de større byene.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke tilskuddet til ungdomstiltak i byene med 25 mill. kroner.
- Øke tilskuddet til ungdomstiltak i distriktene med 5 mill. kroner.
- Øke tilskuddene til lokale barne- og ungdomsorganisasjoner gjennom Frifond.

Rettferdig fordeling

De rikeste blir stadig rikere. De fleste nordmenn får det stadig bedre. Samtidig faller stadig flere utenfor - i arbeids- og boligmarkedet, på skolen og i fritiden. Forskjellene øker. Sosialistisk Venstreparti vil redusere dem.

Sosialistisk Venstreparti la våren 2002 fram rapporten "Forskjells-Norge 2002". Den tegnet et bilde av økende forskjeller i Norge, først og fremst fordi de aller rikeste har fått kraftige inntektsøkninger. Hvis regjeringen Bondevik får det som den vil, blir gapet mellom fattig og rik enda større i årene som kommer.

For Sosialistisk Venstreparti er det et mål i seg sjøl å minske forskjellene - slik skapes rett og slett et bedre samfunn. I tillegg er omfordeling et viktig virkemiddel for at vi skal være i stand til å ta det økonomiske løftet som trengs for å fjerne fattigdommen. Å være fattig i dagens Norge handler i stor grad om å føle seg tilsidesatt og utstøtt. Økende forskjeller styrker denne følelsen.

Sosialistisk Venstrepartis resept er omfordeling - ikke skatteletter til de rikeste og almisser til såkalt "verdige" trengende.

ET OMFORDELLENDE SKATTESYSTEM

Skattesystemet må brukes til å skape en mer rettferdig fordeling av ressursene i samfunnet. Dette handler først og fremst om rettferdighet. De som har sterkest rygg bør ta den tyngste børa når det gjelder finansiering av fellesgodene.

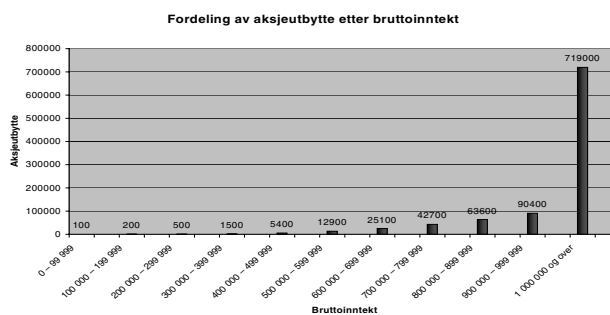
Men det finnes også andre grunner til dette. Forskning har vist at lavtlønte arbeider mer når de får mer igjen for det, mens høytlønte jobber mye nesten uansett. Tilknytning til arbeidslivet er et sentralt element i bekjempelsen av fattigdom, så skattelettelse for lavtlønte er viktig også i denne sammenhengen.

En ekstra krone når man tjener 150 000 kroner føles betydelig mer verdifull enn hvis man tjener 500 000 kroner. Det er også grunn til å tro at den blir brukt på mer nødvendige ting. Nye vinterstøvler til barna til en enslig mor på overgangsstønad er viktigere enn luksus-hytter på Hafjell. For å få en effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser er det helt nødvendig at fordelingen er rimelig rettferdig.

Omfordeling gjennom skattesystemet består av skatteskjerpelser for de rikeste på den ene siden, mens vi har skattelettelse og økte overføringer på den andre. De virkelig rike i Norge lever i stor grad på kapitalinntekter. Beskatning av kapital har etter skattereformen i 1992 vært bortimot fri for progressive elementer. Formuesskatt og arveavgift gir en viss progressivitet, men i disse skatteordningene er det såpass mange smutthull at de aller fleste med store formuer klarer å unndra det meste. Og progressiviteten er ikke spesielt kraftig for den delen det betales skatt av heller. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor skatt på aksjeutbytte, reell verdsetting av aksjer i skattesammenheng, og redusert skatterabatt for boligeiere. For å unngå at folk med mindre formuer rammes for hardt, økes bunnfradraget i formuesskatten.

Skatt på aksjeutbytte prioriteres som virkemiddel i fordelingssammenheng. Begrunnelsen for dette er den ekstremt dårlige fordelingen denne typen inntekter har i befolkningen (se figur under).

Figur 9.1

Dersom vi deler opp de som tjener over 1 mill. kroner ytterligere, framtrer rikmannsprofilen på slike inntekter enda tydeligere:

Bruttoinntekt	Antall personer	Gjennomsnittlig aksjeutbytte
Opp til 999 999	3 463 834	2 000
1 000 000 - 1 999 999	10 358	138 300
1 200 000 - 1 399 999	5 414	213 200
1 400 000 - 1 599 999	3 283	312 600
1 600 000 - 1 799 999	2 254	388 700
1 800 000 - 1 999 999	1 496	460 800
2 000 000 - 4 999 999	6 260	928 700
5 000 000 - 9 999 999	1 351	2 586 700
10 000 000 - 19 999 999	473	6 219 500
20 000 000 og over	226	21 875 600
I alt	3 494 949	8 400

226 personer med bruttoinntekt over 20 mill. kroner mottar i gjennomsnitt over 20 mill. kroner i aksjeutbytte, mens alle med bruttoinntekt under 1 mill. kroner i snitt mottar 2 000 kroner i aksjeutbytte.

Som tidligere år justerer Sosialistisk Venstreparti innslagspunktet for toppskatten i tråd med utviklingen i folketrygdens grunnbeløp (G). For trinn 1 settes innslagspunktet til 6G, dvs. 325 020 kroner, altså 5 000 kroner høyere enn i år, men godt under Regjeringens forslag på 340 000 kroner. For trinn 2 settes innslagspunktet til 10G, 541 700 kroner. Dette er en vesentlig skatteskjerpelse for personer med inntekt i intervallet fra 541 700 til 830 000 kroner.

De økte inntektene fra toppskatten bruker vi til å øke bunnfradragene. Øvre grense i bunnfradraget økes fra Regjeringens forslag på 45 700 til 51 000 kroner. Fradragssatsen økes fra 23 til 24 pst. Til sammen gir endringene i bunnfradragene skattelette for alle. Det spesielle fradraget i arbeidsinntekt økes fra 31 800 til 38 000 kroner. Dette gir skattelette til dem med arbeidsinntekt mellom ca. 130 000 og 160 000 kroner. Se tabell over for fordelingseffekten av Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg.

Totalt er disse omfordelende skatteendringene om lag provenynøytrale.

Mange av formålene Sosialistisk Venstreparti velger å bruke mer penger på i dette budsjettet er viktige i et fordelingsperspektiv, sjøl om de framstår som generelle ordninger - økningen i kommunenes frie inntekter er kanskje det beste eksempelet her. En uttømmende oversikt over tiltakene for dem som befinner seg nederst på inntektsskalaen er derfor vanskelig å presentere. Et par av de mest målrettede skal vi allikevel peke på her: Reduserte egenandeler og økt barnetrygd.

Regjeringen foreslår å øke en rekke egenandeler, til dels ganske kraftig. Som beskrevet ovenfor går Sosialistisk Venstreparti mot de aller fleste av disse. Det utgjør til sammen drøyt 1 mrd. kroner. Vi går også mot Regjeringens forslag om å kutte småbarnstillegget i barnetrygden, i tillegg til at vi prisjusterer barnetrygda.

Fordelingseffekt av Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg ift. referansesystemet og Regjeringens forslag for lønnstakere. (Negative tall betyr skattelettelser):

Bruttoinntekt pr. person i 2003	Endringer i skatt pr. person ift. Regjeringens forslag	Endringer i skatt pr. person ift. Referansesystemet
0 - 149 999	-1 200	-1 000
150 000 - 199 999	-200	-100
200 000 - 249 999	-400	-600
250 000 - 299 999	-400	-600
300 000 - 349 999	200	-200
350 000 - 399 999	1 400	800
400 000 - 499 999	2 700	2 000
500 000 - 749 999	7 800	7 100
750 000 - 999 999	18 200	17 400
1 000 000 og over	68 300	67 700

Fordelingseffekt av Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg ift. referansesystemet og Regjeringens forslag for trygdede. (Negative tall betyr skattelettelser):

Bruttoinntekt pr. person i 2003	Endringer i skatt pr. person ift. Regjeringens forslag	Endringer i skatt pr. person ift. Referansesystemet
0 - 99 999	-400	-400
100 000 - 124 999	-700	-700
125 000 - 174 999	-800	-800
175 000 - 199 999	-800	-700
200 000 - 249 999	-700	-700
250 000 - 299 999	-700	-900
300 000 og over	3 400	3 500

KAMP MOT FATTIGDOM

Fellesskapets ressurser er ikke ubegrenset. Politikk er prioriteringer. Sosialistisk Venstreparti prioriterer

knallhardt - rettferdig fordeling og like muligheter til alle må komme først.

Hos folk flest står likhetsidealet sterkt. Tre av fire nordmenn mener det bør være et politisk mål å redusere økonomiske forskjeller. Sosialistisk Venstreparti tar den oppgaven alvorlig.

Sosialistisk Venstreparti vil med dette budsjettet gjøre hverdagen adskillig lettere for mange av dem som sliter med å få endene til å møtes i dagens Norge. Vi ønsker å ta et viktig skritt på veien mot å avskaffe fattigdommen i Norge.

Sosialistisk Venstrepartis hovedinnvending mot Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom er ikke først og fremst innholdet i selve planen, men at Bondevik-regjeringen samtidig med å legge fram fattigdomsplannen foreslår et statsbudsjett som viderefører og forsterker forskjellsutviklingen i Norge.

Sosialistisk Venstreparti krever blant annet:

- 1 132 mill. kroner for å sikre funksjonshemmede/syke/eldre mot økt skatt på sykdom/egenbetaling.
- 480 mill. kroner som sørger for at det ikke blir kutt i uførepensjon, arbeidsledighetstrygd, attføring eller uføretrygdedes rett til friinntekt.
- 195 mill. kroner mer til arbeidsmarkedstiltak. Dette gir 1 700 flere tiltaksplasser.
- 25,8 mill. kroner mer til Aetat. Tettere oppfølging av hver enkelt arbeidssøker.
- 2,5 mrd. kroner i økt låneramme til Husbanken.
- 450 mill. kroner mer til botilskudd. Gir ca. 3 000 flere billige utleieboliger bl.a. til ungdom.
- 50 mill. kroner øremerket til boliger for bostedsløse.
- 32 mill. kroner mer til bostøtte.
- 4,1 mrd. kroner mer i rammetilskudd til kommunene.
- 866 mill. kroner mer til kommunene øremerket til særlig ressurskrevende brukere.

TRYGD TIL Å LEVE AV

Av ulike grunner trenger en del mennesker økonomisk støtte fra det offentlige for å klare seg. Offentlige støtteordninger skal gi ytelser på et nivå som gir mulighet for et verdig liv.

Alle partier er rørende enige om at et "inkluderende arbeidsliv" er et viktig mål. Sosialistisk Venstreparti vil kjempe hardt for at alle som kan jobbe skal ha en plass i arbeidslivet.

Vi må imidlertid ikke glemme dem som av en eller annen grunn ikke kan delta - personer som står midlertidig eller permanent utenfor fellesskapet som yrkesdeltakelse gir. Disse menneskene skal ikke straffes økonomisk.

Sosialistisk Venstreparti vil opprettholde uføretrygdedes mulighet for å tjene inntil 1G (54 170 kroner) uten trekk i trygdeytelsene. Personer som går på trygd må ha muligheter for å få prøve seg i arbeidslivet - både for evt. å kunne vende tilbake på mer permanent basis og for å kunne utnytte den arbeidsevnen de har. Ordningen med friinntekt på 1G stimulerer til yrkesaktivitet og er derfor viktig å videreføre. Mange uføretrygdede

sliter økonomisk pga. lave trygdesatser og høye utgifter til bl.a. bolig. Friinntekten er derfor også et tiltak mot fattigdom.

Forslag til statsbudsjett er fullt av såkalte økonomiske incentiver for deltakelse i arbeidslivet - i bunn og grunn dreier det seg om å forsøke å tvinge folk tilbake til arbeidslivet ved å kutte enda litt mer i allerede magre inntekter. Det er en tilnærming Sosialistisk Venstreparti tar sterkt avstand fra.

Ofte uttrykkes følgende begrunnelse for innstramning i offentlige ytelser/ordninger til dem som er ute-stengt fra arbeidslivet: "Det må jo lønne seg å jobbe", og "man må skape incentiver for yrkesaktivitet." Undersøkelser som blant annet er gjennomført i regi av OECD, tyder på at det norske trygde- og skattesystemet relativt sjelden gir opphav til såkalte "fattigdomsfeller". Hvis vi ser bort fra sykelønnsordningen, vil langt de fleste yrkesaktive med fulltidsjobb oppleve et betydelig inntektsfall ved uttak av trygdeytelser. Trygdemottakere som gradvis øker sin yrkesaktivitet, vil gjennomgående ha noe igjen for det. (Langeland (red.), Bjørnskau, Lorentzen og Pedersen, FAFO 1999)

Sosialistisk Venstreparti mener det er riktig at noen av dem som blir uføretrygdede, kan få sin medisinske tilstand og evt. arbeidsevne vurdert etter en tid. En tidsbegrenset uførestønad, som gir rom for gjennomgang av den enkeltes muligheter i arbeidslivet, kan derfor være en god idé. Sosialistisk Venstreparti vil imidlertid ikke være med på kutt i stønadsnivået for uføretrygdede.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kreve at personer som faller inn under den planlagte ordningen med tidsbegrenset uførestønad skal motta trygdeytelser på samme nivå som ordinær uførepensjon.
- Kreve at uføretrygdede fortsatt skal ha lov til å tjene friinntekt tilsvarende 1 G (54 700 kroner).
- Kreve at det settes ned et utvalg som skal se på nivået på trygde- og sosialytelser med sikte på å styrke disse. SIFOs levekostnadsberegninger må være med å danne utgangspunkt for dette arbeidet.

SOSIAL BOLIGBYGGING

Sosialistisk Venstreparti vil at alle skal ha mulighet til å bo i en rimelig bolig i et godt bomiljø. Sosialistisk Venstreparti vil legge til rette for økning i den generelle boligbyggingen og i tillegg utbygging av rimelige utleieboliger til folk som trenger det.

Siste statistikk fra Statistisk Sentralbyrå viser at boligbyggingen er redusert med 14 pst., samtidig som boligprisene stiger jevnt. Husbankens rolle som pådriver for å øke boligbyggingen svekkes ved at banken har måttet rasjonere lånemidler i 2002. Samtidig legges det opp til å kutte i boligtilskuddene for 2003 med 55 mill. kroner i forhold til revidert nasjonalbudsjett. Med Regjeringens budsjett vil det ikke bli bygget en eneste utleiebolig for ungdom neste år.

Høye boutgifter en vesentlig årsak til at en del sliter økonomisk i Norge i dag. En av fem boligkjøpere har en meget stram økonomi selv om de tøyer strikken og

sparer inn på alt de kan (Dine penger nr. 8 2000). Mange låner over evne. Statistisk Sentralbyrås Forbruksundersøkelse 2000 viser at bolig fortsatt er den utgiftsposten som tar mest av forbruket i en norsk gjennomsnittshusholdning (23,7 pst.).

Sosialistisk Venstreparti vil ha fart på den generelle boligbyggingen og vil gi Husbanken store nok lånerammer til å være en pådriver i så måte. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke lånerammen til Husbanken med 2,5 mrd. kroner mer enn Regjeringen. Regjeringens økning av rammen på 1 milliard er ikke engang nok til å dekke opp låneetterspørselen fra barnehageutbyggingen som kommunene skal stå for.

Norge ligger langt under EU-gjennomsnittet når det gjelder sosial boligpolitikk. Bare 4 pst. av Norges boliger formidles utenom det kommersielle markedet, mens EU-gjennomsnittet er 18 pst. Sverige og Danmark ligger høyt over Norge, med henholdsvis 24 og 20 pst. (Aftenposten 16.02.02, referanse Nordisk ministerråd)

Stadig færre av de unge som flytter hjemmefra eier sin egen bolig. Tall fra Statistisk Sentralbyrås folke- og bolig telling i 2001 viser at tre av fire husholdninger hvor den eldste personen er 24 år eller yngre, leier boligen de bor i. Også i befolkningen generelt øker andelen leier boligen de bor i. Mens 24 pst. av boligene i 1990 var leid ut, er andelen i dag på 30 pst. Dette gir et større press på leiemarkedet - et leiemarked som stort sett er preget av privat utleie og som antakelig er sterkt prisfølsomt.

Det er dobbelt så mange unge med høy boutgiftsbelastning i forhold til middelaldrende. Med høy boutgiftsbelastning menes at boutgiftene utgjør mer enn 25 pst. av inntekt etter skatt.

Sosialistisk Venstreparti krever en storstilt satsing på bygging av utleieboliger for flyktninger, bostedsløse, økonomisk- og andre vanskeligstilte og foreslår derfor å bruke 500 mill. kroner ekstra på årets statsbudsjett for å få bygget 3 000 ekstra utleieboliger for ungdom, flyktninger og vanskeligstilte. 50 av disse millionene skal reserveres bostedsløse.

I tillegg vil Sosialistisk Venstreparti gi mulighet for flere til å motta bostøtte ved å heve utgiftstaket i byene Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim med 5 000 kroner og i resten av landet med 2 500 kroner. I tillegg vil Sosialistisk Venstreparti bruke 8 mill. kroner til å senke inntektstaket for barnefamilier. Inntektstaket for en barnefamilie er i dag alt for lavt, noe som gjør at lavinntektsfamilier som forbedrer samlet inntekt noe, ikke lenger omfattes av bostøtteordningen.

Sosialistisk Venstreparti vil prisjustere satsingen på Indre Oslo Øst, noe som gir 3 mill. kroner ekstra til den videre satsingen.

Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å satse på byfornyelse og boligkvalitet, og vil derfor ta inn igjen Regjeringens barbering av disse tilskuddene. Sosialistisk Venstreparti bruker 30 mill. kroner til dette formålet.

Økobygg gjør et viktig arbeid for å skape en mer miljøvennlig byggebransje og får derfor 6 mill. kroner for å videreføre sitt arbeid.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke Husbankens låneramme med 2,5 mrd. kroner.
- Øke boligtilskuddet med 500 mill. kroner og øremerke 50 av disse til bostedsløse. Dette gir tilskudd til bygging og kjøp av opptil 3 000 flere billige utleieboliger til unge, flyktninger og vanskeligstilte til neste år.
- Øke boutgiftstaket i Bostøtten med 5 000 kroner i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger og med 2 500 kroner i resten av landet.
- Bruke 8 mill. kroner til å øke inntektstaket i bostøtten for barnefamilier.
- Bruke 30 mill. kroner til byfornyelse og tilskudd til boligkvalitet.
- Styrke Indre Oslo Øst-prosjektet med 3 mill. kroner.

NEI TIL ØKT SKATT PÅ SYKDOM

Egenandeler skaper forskjeller. Sosialistisk Venstreparti aksepterer ikke at stadig flere syke og funksjonshemmede skal tvinges til å droppe helse- og omsorgstjenester fordi de ikke har råd.

Egenbetaling på helsetjenester og legemidler har økt betydelig de siste åra. Høye egenandeler er sosialt urettferdige, fordi de rammer hardest dem som fra før har dårlig økonomi. Reduksjon av egenandelene er et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom.

Sosialistisk Venstreparti har i mange år kjempet for å få innført et tak 2 på egenandeler som skal skjerme

funksjonshemmede og kronikere for store utgifter til behandling og medikamenter som ikke går inn under blåreseptordningen. Derfor er det gledelig at det i årets statsbudsjett foreslås en slik ordning. Sosialistisk Venstreparti mener imidlertid at skjermingen burde vært mer omfattende. Sosialistisk Venstreparti vil arbeide for å forbedre tak 2-ordningen slik at den omfatter flere områder, bl.a. egenandeler på kommunale tjenester.

Funksjonshemmede og kronisk syke har gjennomsnittlig godt over dobbelt så høye utgifter til helse og omsorg, i forhold til totalbefolkningen. Mange har årlige utgifter på 20 000 kroner eller høyere. 8 pst. av funksjonshemmede og kronisk syke har måttet droppe helse- og omsorgstjenester fordi de var for dyre, og egenbetaling på kommunale tjenester er blant de egenandelene som svir mest. Nivået på kommunale avgifter har gått kraftig opp de siste ti årene. Eksempelvis har avgiftene på helse- og sosialtjenester økt med 64 pst. fra 1991 til år 2000.

For å hindre ytterligere økning av egenandelene vil Sosialistisk Venstreparti beholde utgiftstaket i dagens frikortordning uendret på 1 350 kroner. På samme måte vil Sosialistisk Venstreparti beholde det nylig innførte fritaket for egenandeler på blåresept for eldre og uføre. Sosialistisk Venstreparti vil i tillegg videreføre ordningen med utlån av datahjelpemidler til funksjonshemmede og går imot en ordning med tilskudd til kjøp, som i realiteten ville bety å innføre en egenandel på slikt utstyr.

Sosialistisk Venstreparti vil:

– Beholde egenandelstaket i blåreseptordningen uendra på 1 350 kroner:	+380 mill. kroner
– Beholde fritak for egenandeler for blåresept for eldre og uføre:	+400 mill. kroner
– Videreføre ordningen med utlån av datahjelpemidler til uføre:	+69 mill. kroner
– Opprettholde dagens ordning for ortopediske hjelpemidler:	+40 mill. kroner
– Opprettholde dagens ordning med dekning av sykebehandling feriereiser:	+18 mill. kroner
– Beholde dagens gravferdsstøtte:	+150 mill. kroner
– Beholde særfradrag for større sykdomsutgifter, uten øvre utgiftsgrense:	+75 mill. kroner
– Samlet styrking egenandeler og trygdeytelser:	+1 132 mill. kroner
– Kreve at arbeidet med skjerming av kronisk syke og funksjonshemmede fra egenbetaling på helse- og sosialtjenester videreføres. I denne fasen må målet være en bredere skjerming, blant annet bør tjenester i hjemmet innlemmes i ordningen.	
– Kreve normerte satser for omsorgslønn.	

FATTIGE BARN

Skjev fordeling mellom voksne påvirker barns levekår i sterk grad. Minst 70 000 norske barn får ikke delta på aktiviteter som vennene er med på. Årsaken er at foreldrene ikke har råd. Norske barn lar være å si fra til foreldrene at de er invitert i bursdagselskap eller at klassen skal på tur, fordi de vet at foreldrene ikke har

råd. Redd Barna peker på egenandeler på alle plan: klasseturer, leirskoler, sportsaktiviteter, skolefritidsordning. Mange av disse barna kommer fra familier der foreldrene er trygdede, enslige eller har innvandrerbakgrunn. Rådene fra eksperter og barnas organisasjoner er entydige.

Sosialistisk Venstreparti fortsetter satsingen på gratis skole og like muligheter til aktiv fritid for alle barn. I tillegg bidrar gode, offentlige programmer, offentlig sosialpolitikk og brede universelle velferdsordninger sterkt til reduksjon av inntektsfattigdommen og noen av dens konsekvenser. Sosialistisk Venstrepartis tiltak for rettferdig fordeling vil sikre flere fattige barnefamilier en inntekt de kan leve av og bolig til en overkommelig pris. Flere foreldre som i dag står utenfor arbeidslivet vil få mulighet til deltakelse i arbeid og utdanning. Dette er sannsynligvis de viktigste tiltakene for å hindre fattigdom blant barn. Forskning bekrefter Sosialistisk Venstrepartis syn:

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kreve at Regjeringen følger opp barnehageavtalen, bl.a. gjennom å innføre en maksimalpris og sørge for full dekning.
- Innføre maksimalpris på SFO på 1 000 kroner pr. mnd i 2003, som ledd i en nedtrapping til maksimalt 760 kroner på sikt.
- Gjeninnføre småbarnstillegget i barnetrygden (935 mill. kroner).
- Inflasjonsjustere barnetrygden (300 mill. kroner).
- Gjøre deltakelse i barn og unges fritid billigere. Økonomi skal ikke avgjøre om barn skal bli med i korpset.
- 25 mill. kroner til ungdomstiltak i de større byene. 5 mill. kroner til ungdomssatsing i distriktene.
- Øke leirskoletilskuddet med 30 mill. kroner
- Kreve at engangsstønad ved fødsel og barnetrygd holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.
- 5 mrd. kroner mer i rammetilskudd til kommunene er spesielt viktig for tilbudet til barn og unge - skole/barnehage, SFO, fritid, kultur, idrett, etc.

INKLUDERENDE ARBEIDSLIV - FRA FESTTALE TIL HANDLING

1 av 7 nordmenn i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidsmarkedet. Mange ønsker å jobbe, men stenges ute.

Markedet alene vil ikke løse utfordringene i norsk arbeidsliv. Det er en ubalanse i arbeidsmarkedet - med stor ledighet i enkelte sektorer og mangel på arbeidskraft i andre deler av arbeidsmarkedet. Sosialistisk Venstreparti mener det er en offentlig oppgave å gripe inn og finne løsninger der markedet svikter.

Sosialistisk Venstreparti mener arbeid er veien ut av fattigdom. Arbeidsmarkedstiltak har vist seg å være den mest effektive måten å få personer tilbake i arbeid. Regjeringen foreslår 600 nye tiltaksplasser til neste år. Dette er ingenting sett i forhold til utfordringene i arbeidslivet.

Utjamningsmeldinga slo fast at svak eller ingen tilknytning til arbeidsmarkedet var en viktig fellesnevner for mange med lav inntekt/dårlige levekår.

Ifølge Ebba Wergeland i Arbeidstilsynet er andelen av befolkningen i yrkesaktiv alder som er henvist til "reservebenken" økt fra 6 pst. til 15 pst. fra 1980 til 1995. På "reservebenken" sitter uføretrygdde, arbeidsløse, folk på attføring og rehabilitering, samt

personer på sysselsettingstiltak. (Basert på OECD-tall). Nyere tall fra Statistisk sentralbyrå viser at situasjonen er den samme i år 2001: 16,3 pst. i yrkesaktiv alder (16-66 år) er utenfor arbeidsstyrken.

Nesten ni av ti unge uføretrygdde hevder at dersom det var mulig, ville de heller arbeide enn å være avhengige av uførepensjon. (Levekårsundersøkelsen av yngre uførepensjonister, Statistisk Sentralbyrå, 1991.) Det er en viktig samfunnsoppgave å ta tak i det potensialet som ligger i alle disse som ønsker å jobbe, men i dag er utestengt. Her har Aetat en viktig rolle. En moderne etat må ha ressurser nok til å gi tett og personlig oppfølging til hver enkelt arbeidssøker, med vekt på den enkeltes ønsker, behov og forutsetninger. Sosialistisk Venstreparti styrker Aetat.

Sosialistisk Venstreparti aksepterer ikke de foreslåtte innstrammningene i dagpengeordningen. Det vil ramme tusenvis av arbeidsledige. Kvinner som jobber deltid og personer med en løsere tilknytning til arbeidsmarkedet vil merke det mest. Økte økonomiske bekymringer vil tappe den enkelte for energi og pågangsmot som han eller hun kunne trengt i kampen for å komme tilbake i arbeid. Sosialistisk Venstreparti har derfor funnet rom for 480 mill. kroner i økt bevilgning til dagpenger og attføring.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak med 195 mill. kroner. Gir 1 700 flere tiltaksplasser.
- Øke bevilgningen til Aetat med 25,8 mill. kroner. Det gir tettere oppfølging av hver enkelt arbeidssøker.
- Øke bevilgningen til dagpenger og attføring med 480 mill. kroner. Slår en strek over Regjeringens kutt.
- Opprettholde dagens ordning for attføring, uten det utgiftstaket som Regjeringen foreslår for hvor mye attføring skal kunne koste.
- Styrke Arbeidstilsynet med 10 mill. kroner.

EN STERK OFFENTLIG SEKTOR - FRIHET OG TRYGGHET FOR ENKELTMENNESKET

Det gode liv er ikke for noen få, eller "folk flest". Det gode liv skal være for alle. Gode fellesløsninger er en forutsetning for enkeltmenneskers frihet og grunnleggende trygghet.

Listen over uløste fellesoppgaver er lang. Nedslitte skolebygg, dyre barnehager, økende økonomiske forskjeller og dårlig kollektivtilbud - dette er områder som Sosialistisk Venstreparti prioriterer i budsjettet. Sosialistisk Venstreparti vil gi offentlig sektor nok penger til å gjøre jobben.

Nok penger til å gjøre jobben

Sosialistisk Venstreparti godtar ikke at eldre mennesker skal ligge uten pleie og tilsyn, eller at barn ikke skal få tilpasset opplæring, og mulighet til å komme seg ut av klasserommet for å oppleve kultur og natur - eller lære om næringslivet.

Sosialistisk Venstrepartis opplegg gir muligheter for å styrke tilbudet til innbyggerne der de bor. Det vil

bidra til at grunnleggende rettigheter kan oppfylles på en bedre måte enn i dag: En skole som gir et godt tilbud til alle barn, og eldre som får stå opp når de vil, legge seg når de ønsker og ha mulighet til å komme seg ut på fritiden.

Det er i kommunene at velferden produseres. Uten tilstrekkelige ressurser til skole, helse, trikk og buss, og eldre smuldrer velferdsstaten opp.

Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke kommunenes frie inntekter med drøyt 4,1 mrd. kroner.

I tillegg kommer øremerkede midler på en rekke områder. Totalt styrker Sosialistisk Venstreparti kommuneøkonomien med 8,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringen. Sosialistisk Venstreparti har spesielt funnet rom for ekstra tilskudd til særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester. Dette er mennesker som er helt avhengig av døgnkontinuerlig hjelp og pleie, og som ofte krever spesialisert personale. Sosialistisk Venstreparti vil øremerke 866 mill. kroner til denne gruppen.

Sosialistisk Venstreparti vil at gode, offentlige fellesløsninger skal videreutvikles, ikke avvikes, privatiseres og fragmenteres. For å få budsjettene til å gå opp har mange kommuner vært nødt til å legge ned eller kutte i velferden. Privatiseringspresset er dessverre en ønsket dreining, basert på ideologien om at private løsninger automatisk er bedre enn offentlige - og ikke basert på hva som faktisk er mest fornuftig. Erfaringer fra virkeligheten viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse, og erfaringene med hvor økonomisk gunstig konkurranseutsetninger, er varierende - for å si det forsiktig (se bl.a. www.sv.no/fylker/oslo/prihelse/andreland.html for en oppsummering av erfaringer fra andre europeiske land).

Sosialistisk Venstreparti mener at fokus bør ligge på å videreutvikle kvaliteten på gode felles løsninger, ved å finne nok penger til å sørge for kvalitet i skole og helse. Tilbudet til den enkelte pasient/bruker i helsesektoren er f.eks helt avhengig av tilstrekkelig bemanning og kvalifikasjonene til dem som arbeider i sektoren. Rekruttering er en stor utfordring på mange steder. Derfor er det behov for en forsterket innsats på dette området. Sosialistisk Venstreparti vil bevilge 50 mill. kroner til formålet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

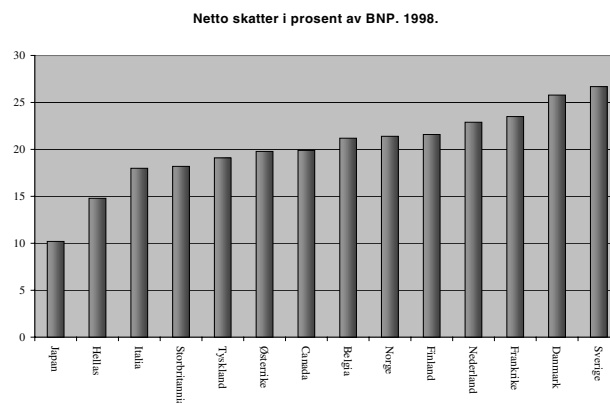
- Øke rammetilskuddet til kommunene med 4,1 mrd. kroner.
- Bevilge 866 mill. kroner mer til kommunene øremerket til særlig ressurskrevende brukere.
- Bevilge 50 mill. kroner mer til tiltak for rekruttering og kvalifisering av helsepersonell.

Myter om nivået på offentlige ytelser

Nordmenn betaler lite for den velferden de mottar. I sammenligninger av offentlige utgifter tas det sjelden hensyn til at en vesentlig del av skattene tilbakeføres til innbyggerne gjennom ulike former for stønader. Resultatet blir et forvrengt bilde av hva offentlig sektor egentlig koster oss.

Figuren nedenfor viser hva nordmenn betaler i netto skatter, sammenlignet med andre land. Med utgangspunkt i brutto skatter som korrigeres for subsidier og stønader til private kommer man fram til netto skatter, i forhold til den samlede verdiskapningen i samfunnet. Resultatet viser at Norge ligger midt på treet i OECD-sammenheng. Dette til tross for at Norge har en mer velutbygd velferdsstat enn de aller fleste land.

Figur 9.2

Norge bruker i dag omtrent samme andel av BNP på helse- og sosialtjenester som andre vestlige industriland. På midten av 80-tallet lå vi under gjennomsnittet i OECD, men vi har nå tatt igjen de andre OECD-landene. Det er fremdeles en rekke land som bruker mer til helse- og sosialtjenester enn vi gjør, målt både i andel av BNP og i beløp per innbygger. (Langeland (red.), Bjørnshau, Lorentzen og Pedersen, FAFO 1999).

Sosialistisk venstrepartis grønne budsjett

Skal vi skape bærekraftig utvikling og opprettholde dagens velferdsnivå, må miljøpolitikken gjennomsyre all politikk. Samfunnet må ta hensyn til naturens tålegrenser, og alle aktiviteter må planlegges ut fra en kretslopstankegang. Gjennom investeringer i fornybar energi og kollektivtrafikk, redusert ressursbruk for hver produsert vare og færre kjemikalier i næringskjeden skal hver enkelt av oss belaste naturen mindre. Dermed vil vi også utsettes for mindre forurensning på arbeidsplassen, i hjemmet og ute i friluft. En slik omlegging krever langsiktig planlegging og deltagelse fra alle grupper i samfunnet.

I budsjettet for 2003 vil Sosialistisk Venstreparti prioritere fire tiltak for et bedre miljø:

- Styrking av kollektivtransporten.
- Opprydding i gammel PCB-forurensning.
- Satsing på nye fornybare energikilder.
- Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling.

STYRKING AV KOLLEKTIVTRANSPORTEN

Økt satsing på kollektivtransport er en forutsetning for å skape miljøvennlige byer, og for å redusere utslippene av farlige klimagasser og lokal luftforurensning i Norge.

Kollektivtransporten må være ryggraden i transport-systemet i byområdene. Gode byer er avhengig av transport som ikke forurenser. Derfor er jernbane, trikk, T-baner og bybaner de moderne urbane framkomstmidlene, som sikrer miljøvennlige og gode oppvekstvilkår for barn og unge i byene.

Dagens transportmønster og transportutvikling er ikke miljøvennlig. Samferdselssektoren står for en betydelig del av de samlede miljøbelastningene. Samferdselssektoren bidrar totalt med 24 pst. av utslippene i farlige klimagasser i Norge. Utslippene fra sektoren og fra vegtrafikken har i perioden 1990-2000 hatt en årlig vekst på 1,7 pst. Økningen skyldes trafikkvekst, større og tyngre biler og økte utslipp av lystgass som følge av bruk av katalysator.

Klimautslippene per personkm varierer mye mellom de forskjellige transportformene. Gjennomsnittlig vil en personkm med personbil kreve 3,5 ganger så mye energi som en personkm reist med tog.

Undersøkelser fra SFT har vist at 700 000 mennesker i Norge er utsatt for helseskadelig luftforurensning. Den lokale luftforurensningen kan føre til alvorlige helseskader. Eksponering for svevestøv kan gi økt forekomst av bihulebetennelse, hoste, bronkitt og sykehusinnleggelse og kan medføre for tidlig død på grunn av luftveissykdommer eller hjerte- og karsykdommer. Innleggelse og for tidlig død kan forekomme hos spesielt utsatte grupper som eldre, syke mennesker og småbarn med luftveissykdommer. Luftforurensning i form av nitrose gasser som NO₂ kan gi nedsatt lungefunksjon og økt mottakelighet for luftveisinfeksjoner. De mest følsomme gruppene er astmatikere og barn.

Veitrafikken er den største kilden til luftforurensning i byer og tettsteder. Det har i perioder vært sterk vekst i antall kjøretøyer og trafikkmengde i Norge. Dette gjelder både person- og godstransport. Fra 1985 til 1992 økte bruken av personbil sterkt på bekostning av alle andre typer transportmidler. Denne utviklingen fortsatte utover i 1990-årene, men ikke i like sterk grad. I 1998 ble 66 pst. av alle reiser foretatt som bilfører eller bilpassasjer, mens reiser med kollektive transportmidler utgjorde 9 pst.

Energiforbruk og klimautslipp pr. person km. 1998. Statistisk Sentralbyrås Rapporter 2001/16

Transportmiddel:	KWh/ person- km	Kg CO ₂ / person- km
Jernbane (el)	0,12	0
Rutebil	0,24	0,06
Jernbane (diesel)	0,25	0,07
Hurtigruta	0,36	0,10
Motorsykkel	0,37	0,10
Personbil	0,42	0,11
Bilferjer	0,45	0,12
Fly	0,83	0,22
Lokale rutebåter	1,98	0,53

Lokal kollektivtransport

Regjeringen mener forslaget til statsbudsjett er en satsing på kollektivtransporten. På tross av dette har kollektivselskapene i både Oslo, Trondheim og Bergen varslet om innstramminger, økte billettpriser og rutekutt neste år. I Oslo vil styret i Oslo Sporveier legge ned 42 pst. av trikketilbudet for å spare penger. Med Regjeringens forslag til statsbudsjett vil kollektivtransporten bli dyrere og dårligere neste år.

Kollektivselskapene melder om et stort behov for økte midler til drift av kollektivtransporten i de store byene i Norge. I en gjennomsnittlig europeisk storby utgjør tilskuddsandelen til kollektivselskapene ca. 50 pst., mens den i Oslo ligger på i overkant av 30 pst.

Midlene til drift av kollektivtransporten bevilges i dag over fylkeskommunens rammebudsjett. Dette er en organisering Sosialistisk Venstreparti vil endre. I en rapport fra 1999 (Osland og Kråkenes, UiB) om organiseringen av samferdselssektoren heter det:

"Den etablerte organisasjonsstrukturen [i samferdselssektoren] er formålstjenlig dersom en ønsker en videre økning i personbilbruken i større byområder, og samtidig finner det formålstjenlig at ingen kan stilles til ansvar for denne utviklingen."

Slik organiseringen av samferdselssektoren har vært til nå er kollektivtrafikken dømt til å tape i forhold til vei og bil. Midlene til veibygging bevilges over samferdselsbudsjettet, mens midler til drift av kollektivtrafikken må konkurrere med mange andre gode formål på stramme fylkeskommunale budsjetter. Dette forsterkes av mangelen på nasjonale eller fylkeskommunale kvalitetsstandarder for kollektivtrafikken.

Det har vært en reell nedgang i bevilgninger til drift av kollektivtransporten de siste årene. Regnskapstall viser at de samlede fylkeskommunale bevilgninger til kollektivtransporten var 100 mill. kroner lavere i 2001 enn i 2002.

Styrking av jernbanen

Mesteparten av det norske jernbanenettet ligger slik det ble bygget for 100-150 år siden. Norge er europamester i andel enkeltsporede strekninger og i utnyttelse av infrastrukturen.

Det er et mål å oppnå en reisetid på 1 time fra Oslo til Tønsberg, Hamar og Fredrikstad. Det vil gjøre toget uslåelig i konkurransen med andre transportmidler i de mest folkerike områdene. Da utnytter vi togets fortrinn - til beste for kundene, samfunnet og miljøet.

Nasjonal Transportplan legger opp til en økt og nødvendig satsing på jernbanens infrastruktur rundt Oslo, med bl.a. nytt dobbeltspor mellom Skøyen og Asker. Dette er én av de store flaskehalsene i dagens jernbanenett, og en utbedring vil komme hele jernbane-Norge til gode i form av både høyere frekvens og mer robuste ruteplaner. Nye dobbeltspor rundt Oslo krever imidlertid store investeringsmidler.

Nasjonal Transportplan legger opp til en investering på ca. 19,2 mrd. kroner til jernbanen i perioden 2002-2011. I statsbudsjettet for 2002 og i forslaget til statsbudsjett for 2003 er det bevilget kun 1,3 mrd. kroner til jernbanens infrastruktur. Videreføres denne trenden,

blir det ca. 6 mrd. kroner mindre til jernbaneinvesteringer i tiårsperioden i forhold til nivået i Nasjonal Transportplan, som ble besluttet i 2000.

Dette vil få dramatiske konsekvenser for jernbanens konkurransekraft de nærmeste årene og medføre en større økning i biltrafikken og forurensende utslipp. Til sammenlikning har den svenske riksdagen besluttet å bevilge 100 mrd. kroner til jernbaneinvesteringer i perioden 2004-2015 samt 150 mrd. kroner til vedlikehold av veg- og jernbanenettet. Dette utgjør en fordobling i forhold til dagens investeringer i jernbanenettet i Sverige.

I forslaget til budsjett for 2003 ønsker Sosialistisk Venstreparti å bevilge 940 mill. kroner mer til jernbane for 2003.

I forbindelse med statsbudsjettet for 2002 ble bevilgningene til rabatt på lengre strekninger halvert. Dette har ført til at på strekningen Oslo - Stavanger, Oslo - Trondheim og Oslo - Bergen er det billigere å fly på studentbilletter enn å reise med toget. For en student koster en hvit avgang med toget til Stavanger 630 kroner, mens en sjansebillett på flyet koster 452 kroner. Det er svært dårlig miljøpolitikk å la den mest miljøvennlige formen å reise mellom to byer på være dyrere enn den mest forurensende. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gjeninnføre studentrabatten på langdistansereiser.

OPPRYDDING AV PCB-FORURENSNING

Miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. Utslipp fra industri, annen næringsvirksomhet og husholdning har gjennom mange tiår blitt avsatt på sjøbunnen. Utslipp av PCB ble forbudt i 1980. PCB er en av våre farligste miljøgifter, og befinner seg for eksempel i sedimenter i fjordbunner, havner og fyllinger. PCB kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen.

I dag er det vanlig å finne høye konsentrasjoner av en eller flere miljøgifter i bunnsedimentene i nærheten av større befolkningskonsentrasjoner og betydelig industrivirksomhet. Forurensede sedimenter og fortsatte tilførsler fra kilder på land har gjort at fisk og skalldyr mange steder inneholder så høye konsentrasjoner av miljøgifter (for eksempel PCB) at myndighetene fraråder folk å spise denne sjømaten.

I et tjuetalls fjorder og havnebassenger er det funnet meget høye PCB-nivåer i sedimentene. Det er påvist relativt høye konsentrasjoner av PCB i fisk fanget fra Norskerenna, og det er funnet meget høye konsentrasjoner i rovfuglegg. I norsk arktisk område er det funnet spesielt høye konsentrasjoner i arter som står på toppen av næringskjeden, som polarmåke, polarrev og isbjørn. PCB er også målt i luft på Svalbard.

Av en beregnet totalmengde PCB tatt i bruk i Norge på ca. 1200 tonn finnes det ca. 450 tonn i produkter som fortsatt er i bruk. 735 tonn er tatt ut av bruk. Av dette regner en med at ca. 335 tonn er deponert eller dumpet slik at PCB har havnet i miljøet.

Regjeringen foreslår å bevilge ca. 45 mill. kroner til opprydding av gammel PCB-forurensning. Med et slikt tempo i oppryddingen vil det gå mange tiår før norske fjorder er fri for PCB.

Sosialistisk Venstreparti vil prioritere opprydding av gamle miljøsynder. Barn og unge som vokser opp skal få oppleve norske fjorder som et matfat og ikke som en giftpøl med kostholdsrestriksjoner. Sosialistisk Venstreparti vil derfor sette av 100 mill. kroner utover det Regjeringen har prioritert til opprydding av miljøgiften PCB. Arbeidet med oppryddingen ledes av Statens Forurensningstilsyn, som har laget en prioriteringsliste over forurensede fjorder og havneområder.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Sette av 100 mill. kroner mer til opprydding av gammel PCB-forurensning og skipsvrak.

FRAMTIDAS ENERGIKILDER ER FORNYBARE

Norge bør øke satsingen på nye fornybare energikilder som vindkraft, bioenergi, solvarme og bølgekraft. Nye fornybare energikilder kjennetegnes ved at de ikke fører til utslipp av farlige klimagasser, og gir mindre belastninger på miljøet enn andre energikilder. Regjeringens målsetning er at det innen 2010 skal ha kommet 4 TWh ny fornybar varmereproduksjon og 3 TWh ny vindkraft. Dette er ingen ambisiøs målsetning. Til sammenlikning øker det svenske forbruket av bioenergi med 4 TWh hvert eneste år.

Bioenergi er fra 1998 den største fornybare energikilde i Norden med en årlig varme- og kraftproduksjon på ca. 210 TWh. Sverige alene bruker 90 TWh bioenergi i året, og Danmark som har svært små skogressurser bruker 18 TWh bioenergi. Det norske forbruket av bioenergi er på 13 TWh. Norge har stort potensiale for økt produksjon og bruk av bioenergi. En økt satsing på bioenergi vil skape sysselsetting i sysselsettingsvake regioner i innlands-Norge.

Økt satsing på nye fornybare energikilder er et avgjørende tiltak hvis utslippene av klimagasser skal reduseres i tråd med Kyoto-forpliktelsene. De samlede utslippene av klimagasser i Norge økte gjennom størstedelen av 1990-tallet, og forventes å øke med omlag 24 pst. fra 1990 til 2010, dersom ikke nye tiltak iverksettes. Den forventede økningen skyldes i hovedsak økte CO₂-utslipp fra petroleumsvirksomhet, mobile kilder og fyring.

Satsing på bioenergi, solvarme og varmepumper kan erstatte mye av oljefyringen og annen fossil fyring i Norge. Fossil fyring står i følge SFT i 1999 for ca. 15 pst. av de totale utslippene av norske klimagasser. Oppvarming med fossile energikilder står for ca. 8,2 pst. (4 652 000 tonn) av de totale klimagassutslippene i Norge. Utslippene fordeler seg på sektorer på følgende vis:

Kilde	Utslipp i tonn CO ₂
Treforedlingsindustri	428 000
Kraftkrevende industri	491 000
Annen industri	1 603 000
Primærnæringer	146 000
Tjenesteyting	1 035 000
Private husholdninger	949 000
Sum	4 652 000

Sosialistisk Venstreparti har fremmet forslag om en handlingsplan for konvertering fra oppvarming med fossile energikilder til oppvarming med fornybare energikilder. Målet er 30 pst. konvertering innen 2005, 50 pst. innen 2008 og 80 pst. innen 2012. Konvertering av 80 pst. av den fossile oppvarmingen til nye fornybare alternativer vil bety reduksjon på 3,72 mill. tonn av klimagassen CO₂, noe som tilsvarer 6,5 pst. av de totale norske klimagassutslippene.

Energiforsyningen i Norge har frem til i dag vært preget av ensidig satsing på elektrisitet. Distribusjon av vannbåren varme åpner for fleksible løsninger hvor flere forskjellige energikilder kan benyttes. Økt bruk av sentralvarme og fjernvarme er en nødvendig forutsetning for å frigjøre elektrisk kraft, og skape et mer fleksibelt varmemarked i Norge.

Økte priser på olje og elektrisk kraft har ført til at bioenergi i økende grad er et prisgunstig og miljøvennlig brenselalternativ. Samtidig har reduksjonene i forbruksavgiftene på elektrisitet og mineralolje bidratt til å svekke konkurransesituasjonen til bioenergien i forhold til strømbasert eller fossil oppvarming. De lave norske forbruksavgiftene på elektrisitet og olje, gjør at bioenergien har en svakere stilling i Norge enn i Danmark og Sverige. Sosialistisk Venstreparti går derfor inn for å øke forbruksavgiften på strøm med 1 øre/kWh for neste år, og tilsvarende for fyringsolje. Som en ekstra stimulans til strømsparing vil Sosialistisk Venstreparti ha en progressiv el-avgift.

Produsenter av vindkraft mottar i dag et produksjonstilskudd tilsvarende halvparten av forbruksavgiften på elektrisk strøm. Sosialistisk Venstreparti ønsker at denne støtteordningen skal gjøres teknologinøytral, og gjelde alle nye fornybare energikilder, både elektrisitet og varmeprodusenter. På sikt bør det etableres et grønt sertifikatmarked. Dette vil innebære en overgang fra subsidier til markedsregulering ved at produsenter pålegges å produsere ny fornybar energi.

I Norge har ENOVA ansvaret for utvikling av nye fornybare energikilder og energisparing. Regjeringen har avsatt 518 mill. kroner til ENOVA for 2003. Dette er for lite til å sikre at målene om 4 TWh fornybar varme og 3 TWh vindkraft innen 2010 nås. Grunnfinansieringen til ENOVA kommer fra et påslag på netttariffen på 0,3 øre/kWh. Dette utgjør ca. 200 mill. kroner. For å bedre mulighetene til å fremme nye fornybare energikilder i Norge foreslår Sosialistisk Venstreparti å øke påslaget på nett-tariffen til 0,6 øre. Dette betyr 240 mill. kroner ekstra til ENOVA. I tillegg vil Sosialistisk Venstreparti øke bevilgningene til ENOVA over statsbudsjettet med 69 mill. kroner for blant annet å styrke satsingen på to-veiskommunikasjon i strømmettet.

Bioenergi har et stort potensiale til å bli en lønnsom attåttnæring i landbruket. Gjennom produksjon av bioenergi kan skogressursene utnyttes bedre, og norske bønder kan bli både mat- og energiprodusenter. Produksjon av bioenergi kan bringe en større del av verdiskapingen tilbake til gården. Sosialistisk Venstreparti har derfor satt av 100 mill. kroner over landbruksdepar-

tementets budsjett for å bidra til å styrke produksjonen av bioenergi i Norge.

Til sammen har Sosialistisk Venstreparti styrket satsingen på nye fornybare energikilder med 411 mill. kroner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke forbruksavgiften på elektrisitet med 1 øre/kWh. Avgiften på fyringsolje økes tilsvarende.
- Bevilge 309 mill. kroner mer til satsing på nye fornybare energikilder gjennom ENOVA.
- Bevilge 100 mill. kroner til satsing på bioenergi over landbruksdepartementets budsjett.
- Det settes av 2 mill. kroner til en utbyggingsplan for vindkraft.

NASJONAL OG LOKAL AGENDA 21 - PLANLEGGING OG TILTAK FOR OMSTILLING TIL BÆREKRAFT

Norge har en unik mulighet og et særskilt internasjonalt ansvar for å nå målene om en bærekraftig utvikling. I Rio ble man enige om den såkalte Agenda 21, en global handlingsplan for miljø og utvikling for det 21. århundret. Hvert enkelt land skulle følge opp denne med nasjonal politikk for bærekraftig utvikling, og konkretisere hvordan man skulle realisere Brundtlandkommisjonens slagord om å tenke globalt og handle lokalt. Med Gro Harlem Brundtlands som den første, har norske regjeringer siden 1992 sviktet totalt i oppfølgingen. Selv om det finnes enkelte lyspunkter, er det først nå vi starter arbeidet med å lage en Nasjonal Agenda 21. Erfaringene fra arbeidet med den nasjonale "Bærekraftstrategien" som i all hast ble laget til FN-toppmøtet i Johannesburg forteller at det behov for et økt politisk fokus mot denne prosessen, ut i fra erkjennelsen av at prosessen i stor grad legger premissene for det endelige resultatet.

Regjeringen har lovet at Norges Nasjonale Agenda 21 skal framlegges samtidig med Nasjonalbudsjettet for 2004. 13 år etter Rio skal altså Norge ha sin Nasjonal Agenda 21 på plass. Sosialistisk Venstreparti forventer at man i denne handlingsplanen konkretiserer og tallfester mål på alle de områdene som det mislyktes å komme til enighet om i Johannesburg, og da spesielt på de områdene hvor Norge var mest ambisiøs. I tillegg påhviler det Regjeringen et spesielt ansvar for å gjøre arbeidet med å lage agendaen bredt og inkluderende, og ikke la det bli et interdepartementalt pliktlop inn i nærmeste arkivskuff. Målsetningen må være en handlingsplan som makter å endre de regulære politiske plan- og budsjettprosesser i en mer bærekraftig retning, og som i tillegg forplikter et bredt spekter av aktører i samfunnet. For å muliggjøre en slik bred og omfattende samfunnskontrakt styrker Sosialistisk Venstreparti dette arbeidet med 10 mill. kroner.

Mange kommuner har lagt ned en betydelig innsats i arbeidet med Lokal Agenda 21, den lokale oppfølginga av Agenda 21. Sosialistisk Venstreparti mener at det i lys av arbeidet med Nasjonal Agenda 21 i 2003 er behov for å styrke både det regionale og det lokale arbeidet med omlegging av produksjons- og forbruksmønster. Nasjonal Agenda 21 skal bygge videre på

LA21-arbeidet i kommunene, og Sosialistisk Venstreparti vil motvirke at dette arbeidet stopper opp på grunn av svak kommuneøkonomi. Det er et betydelig behov for såkornmidler til prosjekter innenfor energi, avfall og biologisk mangfold, samt til informasjons og opplæringstiltak, hvor det i et framtidsperspektiv er spesielt viktig med tiltak rettet mot skoler og barnehager. For å støtte opp om det viktige lokale arbeidet vil Sosialistisk Venstreparti derfor etablere et investeringsprogram for lokalt agenda 21-arbeid på 100 mill. kroner. Dette programmet administreres av Miljøverdepartementet, og kommunene inviteres til å søke midler til konkrete tiltak som har basis i lokale handlingsplaner.

I tillegg vil Sosialistisk Venstreparti øke tilskuddet til kompetanseoppbygging i kommunene med 10 mill. kroner, samt øke tilskuddet til kompetanseformidling og informasjon om miljøvennlig produksjon og forbruk med 20 mill. kroner. Dette er en budsjettpost som eksempelvis går til Stiftelsen Idebanken og Miljøfyrtårn-programmet, kompetansemiljøer som i denne sammenhengen er svært viktige både for kommuner og lokalt næringsliv. Miljøvernorganisasjonenes mulighet til å spille en aktiv rolle både i arbeidet med LA21 og med den nasjonale Agendaen styrkes gjennom en økning av grunntilskuddet med til sammen 7 mill. kroner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Arbeidet med å lage nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling, en Nasjonal Agenda styrkes med 10 mill. kroner.
- Sosialistisk Venstreparti oppretter et nasjonalt investeringsprogram til Agenda 21-tiltak i kommunene på 100 mill. kroner.
- Kompetanseoppbygging for lokalt miljøvern styrkes med 10 mill. kroner.
- Tilskudd til kompetanseformidling og informasjon om miljøvennlig produksjon og forbruk økes med 20 mill. kroner.
- For at miljøorganisasjonene skal kunne bidra enda mer aktivt i dette arbeidet, økes grunnbevilgningene med 7 mill. kroner.

ANDRE TILTAK I SOSIALISTISK VENSTREPARTIS GRØNNE BUDSJETT

Reduser oljeinvesteringene

I Sosialistisk Venstrepartis grønne budsjett reduseres utgiftene til leting etter olje og utbygging av nye olje- og gassfelt, samtidig som investeringene i nye fornybare energikilder, forskning og utdanning økes. På denne måten legger vi grunnlaget for en vridning vekk fra en økonomi basert på fossile energikilder, til en grønn økonomi med fokus på kunnskapsbasert næringsliv.

Sosialistisk Venstreparti går imot å åpne de sårbare nordområdene for petroleumsvirksomhet, spesielt ut fra hensynet til fiskerinæringa og økologien i Barentshavet. Vi vil ta vare på balansen i naturen, og sørge for fiskekvoter som sikrer bærekraftige bestander.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Statens andel i oljeinvesteringer kuttes med 1 905 mill. kroner.
- Statens bidrag til letevirsomhet på 1 400 mill. kroner fjernes i sin helhet.
- Innen energiforskning omprioriteres 100 mill. kroner fra petroleumsforskning til forskning på miljøteknologi, energisparing og ny fornybar energi.

Ta vare på rikdommen i naturen

Sosialistisk Venstreparti øker bevilgningene til naturvernarbeidet. Dette gjelder spesielt arbeidet for å redde fjellreven og villaksen. Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på de store rovdyra. Derfor øker vi støtten til forebyggende tiltak mot rovdyrskade med 10 mill. kroner. Satsingen på bevaring av det biologiske mangfoldet synliggjøres gjennom økte bevilgninger til Direktoratet for naturforvaltning. Vi vil også i større grad legge til rette for at ungene får mulighet til å bli kjent med og glad i naturen, og øker derfor støtten til friluftstiltak rettet mot barn og unge.

Sosialistisk Venstreparti går inn for etablering av natur- og skjærgårdsparker. For å unngå at naturområder ødelegges må utbyggingen av E6 ved Melhus som vil komme i konflikt med et vernet vassdrag stoppes. Dette gjelder også E18 Brokelandsheia - Vinterkjær som vil komme i konflikt med kulturminner og biologisk mangfold, og nye E39 over Ulvenvannet som er en viktig lokalitet for låvesvale i Norge. Sosialistisk Venstreparti øker bevilgningen til sikring av kulturminner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- På Miljøverndepartementets område øke arbeidet for å ta vare på naturrikdommen med over 100 mill. kroner.
- Kutte bevilgningen til bygging av ny E6 ved Melhus med 150 mill. kroner.
- Kutte bevilgningen til ny E18 mellom Brokelandsheia og Vinterkjær med 65 mill. kroner.
- Kutte bevilgningen til ny E39 over Ulvenvannet med 25 mill. kroner.
- Ta vare på de store rovdyra gjennom å forebygge rovdyrskade.

2003 er FN's vannår

Forurensing av vassdrag forårsaker til dels store problemer flere steder i Norge. To eksempler er Hobøl/Vannsjø-vassdraget og Jærvassdraget, men det finnes mange flere. Aksjon Jærvassdraget har vært svært vellykket, med betydelig bedring av vannkvaliteten. Men prosjektet må ikke avsluttes før vannkvaliteten har nådd de mål som myndighetene har satt. Sosialistisk Venstreparti setter derfor fortsatt av midler til dette prosjektet. I tillegg tar vi et krafttak for å komme skikkelig i gang med Morsa-prosjektet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Utover 145 mill. kroner til opprydding av miljøgifter øremerkes 10 mill. kroner til helhetlig vannforvaltning.

En grønn stat - et grønt næringsliv

Det offentlige har en viktig rolle å spille i omleggingen i retning av bærekraftig produksjon og forbruk, i kraft av sin etterspørsel etter varer og tjenester. Staten, fylker og kommuner bør i større grad stille miljøkrav til innkjøpene sine. Sosialistisk Venstreparti har satt av midler til å utvikle og iverksette miljøvennlige innkjøpskriterier for sykehusene. Gjennom styrking av Statens miljøfond skal SND i større grad bli et offensivt virkemiddel for omstilling av det norske næringslivet. En viktig forutsetning for offentlig støtte til næringslivet, må være at de offentlige pengene bidrar til å oppfylle viktige samfunnsmessige mål. Sosialistisk Venstreparti vil bruke det offentlige virkemiddelapparatet aktivt for å fremme nødvendige omstillingsprosesser.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke Statens miljøfond bevilgninger med 40 mill. kroner.
- Øke støtten til tiltak for miljøvennlig produksjon og kompetanseutvikling med 20 mill. kroner.

Trygg mat

Økologisk mat produseres uten store belastninger på naturmiljøet. I det økologiske landbruket brukes det ikke miljøgifter i form av sprøytemidler eller kunstgjødsel. Bruken av kraftfor er også svært liten. Målsetningen for et godt økologisk landbruk er å organisere matproduksjonen i tråd med kretsløpet naturen. Bare 2,6 pst. av jordbruket drives økologisk. Dette er lite sammenliknet med våre naboland. Et sterkt økologisk landbruk bidrar også til en økologisering av resten av landbruket fordi nye produksjonsformer kan testes ut. Skal vi øke produksjonen av økologiske varer i Norge må vi øke satsingen kraftig. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti for neste års budsjett øke støtten til det økologisk landbruket med 100 mill. kroner og gjeninnføre kunstgjødselsavgiften.

Stadig flere forbrukere vektlegger hensynet til dyrs velferd. Flere av dagens produksjonsformer ivaretar ikke hensynet til dyrs velferd godt nok. Skal norsk landbruk være konkurransedyktig må dyrevelferd prioriteres høyere enn det gjøres i landbruket i dag. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke støtten til økt dyrevelferd med 100 mill. kroner.

Skal norske forbrukere i større grad etterspørre økologiske matvarer og andre miljømerkede produkter trenger de informasjon om at alternativene finnes. Mange forbrukere klager i dag over at tilgangen på miljøvennlige varer i butikken er for dårlig. Nøytral forbrukerinformasjon om hva som finnes av tilbud er en forutsetning for at forbrukere skal gis muligheten til å handle etisk og miljøvennlig. Sosialistisk Venstreparti vil derfor styrke Forbrukerrådet med 5 mill. kroner og miljøinformasjonsvirksomheten til Produktregistret med 1 mill. kroner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Bevilge 100 mill. kroner til økologisering av landbruket.

- Bevilge 100 mill. kroner til bedret dyrevelferd.
- Gjeninnføre kunstgjødselsavgiften (100 mill. kroner).
- Bevilge 5 mill. kroner mer til Forbrukerrådet.
- Bevilge 1 mill. kroner til Produktregisteret for å styrke miljøinformasjon.

Russiske oljetankere rundt norskekysten

Russiske oljetankere seiler nå langs norskekysten med råolje. Dette innebærer en ny forurensningstrussel mot Barentshavet og kysten. Et uhell med en stor oljetanker kan få dramatiske konsekvenser for livet i havet og langs kysten. For at Kystverket skal kunne øke beredskapen og være i stand til å følge de russiske oljetankerne rundt kysten har Sosialistisk Venstreparti satt av 40 mill. kroner over Fiskeridepartementets budsjett.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Bevilge 40 mill. kroner over fiskeridepartementets budsjett til å styrke Kystverket og øker Oljedirektoratets tilsynsaktivitet med 3 mill. kroner.
- Øke bevilgningen til Kystvakta med 40 mill. kroner.

Legg ned Haldenreaktoren

Sosialistisk Venstreparti vil legge ned Haldenreaktoren og foreslår å kutte bevilgningene til reaktoren over Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Haldenreaktoren tester atombrensel for den europeiske atomindustrien. Det omstridte Sellafieldanlegget sender sitt MOX-brensel til testing i Halden.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kutte bevilgningene til Halden-reaktoren med 90 mill. kroner.

Grønn skattereform

Miljøavgifter setter en prislapp på ødeleggelse av fellesgoder som ren luft og rent vann. Det betyr at forurenserne må ta hensyn til dette når de velger hvordan og hvor mye de skal produsere, eller - for folk flest - hvordan man skal komme seg til jobb. En gjennomført satsing på grønne skatter er en nødvendig del av en omlegging til et bærekraftig forbruk.

Dersom en skatt bidrar til å korrigere befolkningens adferd i ønsket retning, bidrar skatten til en mer effektiv økonomi. Dette gir en vinn-vinn-situasjon der man reduserer samfunnsproblemer samtidig som man skaffer det offentlige inntekter. Denne typen avgifter bør utnyttes maksimalt, slik at andre skatter og avgifter kan reduseres.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke CO₂-avgiften med 20 øre i alle anvendelser.
- Innføre CO₂-avgift på flyreiser.
- Gjeninnføre kunstgjødselsavgift tilsvarende 100 mill. kroner.
- Foreslå redusert avskrivningssats for petroleumssektoren.
- Øke forbruksavgiften på e.l. og fyringsolje tilsvarende med 1 øre pr. kWh.

SOSIALISTISK VENSTREPARTIS ØKONOMISKE POLITIKK

Norges økonomiske situasjon er spesiell. Tilfeldigheter har gitt oss en stor oljeformue som for tiden omplasseres til finansformue i oljefondet i høyt tempo. Men mangelen på skille mellom et formuesregnskap og et driftsregnskap for nasjonen gir et skeivt inntrykk av hvor store beløp som kan disponeres nå uten at det vil begrense kommende generasjoners handlingsrom.

Vår hovedutfordring er å finne ut hvordan vi kan utnytte mulighetene den store oljeformuen gir, uten samtidig å ødelegge resten av økonomien. Ressurser omplasseres fra konkurranseutsatt sektor, som vi kan se på som produsenter av internasjonal kjøpekraft, til skjermte sektor som produserer varer og tjenester for innenlandsk forbruk. Siden oljeformuen i realiteten er en styrking av vår internasjonale kjøpekraft, betyr det at vi kan tillate oss å bruke mer av ressursene innenlands på oss sjøl. Men konkurranseutsatt sektor må ikke svekkes for mye, det vil gi store problemer på lang sikt. Problemet er dessuten at en slik flytting av ressurser ikke er så lett å få til på en smidig måte. En møbelsnekker fra Sunnmøre kan ikke uten videre ta jobb i omsorgssektoren i Oslo. Vi får lett en situasjon der det er press i deler av økonomien, mens det er ledige ressurser andre steder. En ansvarlig finanspolitikk med en pengepolitikk som støtter opp om finanspolitikken, er nødvendig for å få denne prosessen til å gli med minst mulig problemer.

Samtidig bør det være klart at den rikeste generasjon noensinne i verdens rikeste land, må klare å løse de viktigste utfordringene innenfor en ansvarlig ramme. Vi trenger ikke mer penger - vi trenger en mer rettferdig fordeling av de pengene vi allerede har. Gjennom dette alternative budsjettet viser Sosialistisk Venstreparti at det er mulig å få til store omprioriteringer i retning av barn og unge, omfordeling og miljø med samme balanse som Regjeringen.

Prioritering innenfor forsvarlige rammer

Vår spesielle situasjon gir også politiske utfordringer. En stor formue gjør det fristende for uansvarlige opportuniste å bruke mer penger enn vi bør. Det er tre viktige grunner til at en slik linje er uansvarlig. For det første blir det allerede utført mye arbeid av utlendinger som kommer oss til gode. Årlig import er nærmere 450 mrd. kroner, og dette vil øke i tida som kommer pga. sterk krone og økt bruk av oljepenger. Det avgjørende for hvilke prosjekter som settes i gang for offentlige penger må være deres samfunnsøkonomiske lønnsomhet, ikke hvorvidt arbeidet kan utføres av utenlandske entreprenører. Men vi må til enhver tid bruke de som kan gjøre jobben best og billigst - noe annet vil være sløsing med fellesskapets ressurser. Å snakke om et eget utenlandsbudsjett er å tilsløre at politikk dreier seg om prioritering av knappe ressurser. Det er en jobb ansvarlige politikere ikke kan skulke unna.

For det andre har Norge store pensjonsforpliktelser i framtida, både som følge av flere pensjonister i forhold

til yrkesaktive og som følge av at hver enkelts pensjon blir høyere. Disse forpliktelsene kan bare betales gjennom å spare noe av oljeformuen i dag, ved at framtidige generasjoner må betale langt mer skatt enn i dag, og/eller med en kraftig reduksjon i velferdsstatens tilbud. La oss tenke oss at vi følger Fremskrittspartiets oppskrift med å løse alle uløste oppgaver ved å åpne kranene fra oljefondet. La oss også si at vi tror på at det er mulig å kjøpe alle de lærere, sykepleiere, barnehageassistenter, etc. som vi da vil trenge, uten at dette ødelegger norsk økonomi. Da ville vi som lever nå og noen år framover kanskje ha et skikkelig party - men det ville skje på våre barns og barnebarns regning.

Den tredje grunnen handler om økologisk ansvarlighet. Mer bruk av oljepenger i dagens situasjon kan lett skape et uforsvarlig press på våre økologiske ressurser. En sterk økning i offentlig og privat forbruk samtidig vil også gi et sterkere press på forbruket av knappe naturressurser, på bruken av forurensende transportmidler og det vil skape mer avfall.

FINANSPOLITIKK

En stor del av den samlede verdiskapningen i Norge går gjennom offentlig sektor. Ca. en femtedel går til å finansiere offentlig sektor, og nesten like mye deles ut til private som et ledd i omfordelingen av ressursene. Hvordan staten skaffer sine inntekter og hva disse inntektene brukes på er derfor av avgjørende betydning for samfunnsutviklingen i Norge generelt, og den økonomiske utviklingen spesielt.

For Sosialistisk Venstreparti er tre mål sentrale for utformingen av den økonomiske politikken. Vi skal bruke skattesystemet og tilskuddsordninger for å få til en mer rettferdig fordeling. Vi skal legge om til grønne skatter, som bidrar til riktig utvikling av ressursbruken. Og vi skal legge til rette for en balansert økonomisk utvikling der bærekraftig verdiskapning tar i bruk de menneskelige ressursene vi har rundt om i hele landet.

Balanse mellom offentlig og privat forbruk

Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjettopplegg er balansert innenfor om lag samme ramme som Regjeringens forslag, men innretningen er svært forskjellig. Dessverre ser det ut til at Regjeringen ønsker å bygge ned sentrale deler av den norske velferdsstaten. Budsjettforslaget legger opp til svært stramme rammer for offentlig sektor mens privat forbruk skal ha sterk økning. Faktisk legges det opp til at privat forbruk skal stige sju ganger så raskt som offentlig forbruk neste år (se tabell). Det vil medføre at stadig flere blir misfornøyd med kvaliteten på offentlige skoler, sykehus og pleieinstitusjoner, samtidig som mange har betalings-evne som gjør private tilbud attraktivt. Offentlige tilbud som universelle tjenester forsvinner, og dermed også viljen hos stadig flere til å finansiere dem over skatteseddelen. Konsekvensen kan bli et offentlig tjenestetilbud som betjener det mindretallet i befolkningen som ikke har råd til private alternativ.

Vekst i privat og offentlig forbruk:	2001	2002	2003	2004-06
Privat forbruk	2,5	3,2	3,5	3,4
Offentlig forbruk	2,0	1,7	0,5	1,4

Kilde: Nasjonalbudsjettet

Dersom denne budsjettpolitikken også følges opp med strukturelle grep for å legge til rette for privatisering (som for eksempel Regjeringens forslag om bedre tilskuddsordninger for privatskoler), kan denne utviklingen gå svært fort. Gode offentlige tilbud tar det lang tid å bygge opp, men de kan rives raskt ned.

I Sosialistisk Venstrepartis budsjettopplegg er det gitt rom for offentlige tilbud med god kvalitet. For å få til dette, trekker vi inn kjøpekraft fra privat sektor hovedsakelig gjennom skatter og avgifter.

Fare for økt ledighet

Ved utgangen av september var det registrert 76 800 helt ledige. Dette utgjør 3,2 pst. av arbeidsstyrken. Siden september i fjor har tallet på arbeidsledige økt med 15 500 personer, noe som tilsvarer en økning på 25 pst. Antall permitterte har økt, og antallet ledige stillinger har sunket kraftig. Dette kan tyde på at ledigheten kan fortsette å øke utover vinteren. Situasjonen i konkurranseutsatt sektor pga. høy kronekurs og høye renter bidrar også til at framtidsutsiktene ikke ser bra ut.

Samtidig er andelen sysselsatte i Norge svært høy, og nesten på topp internasjonalt. På lang sikt er det å øke arbeidstilbudet en viktig forutsetning for videre økonomisk vekst.

Vi vil følge utviklingen på dette området nøye utover vinteren. Dersom ledigheten fortsetter å øke, vil vi vurdere å foreslå ytterligere tiltak.

FEILSLÅTT PENGEPOLITIKK

Etter omleggingen av pengepolitikken våren 2001 har vi sett at en svært inflasjonsfokusert pengepolitikk har ført til en rask og sterk styrking av den norske krona. Dette har ført til at det operative målet for pengepolitikken, dvs. en inflasjon på 2,5 pst., i stor grad er nådd, mens antagelsen om at fokuset på inflasjonsmål også vil gi mer stabil valuta, så langt ikke har slått til. Det grunnleggende målet om stabil økonomisk utvikling er på langt nær nådd.

Pengepolitikken har effekt på kort sikt. Målet i pengepolitikken er først og fremst å bidra til å utjevne svingninger i økonomien, særlig knytta til inflasjon og produksjon. Skissemessig kan vi si det slik at finanspolitikken skal bidra til høyest mulig økonomisk vekst på sikt (innenfor en bærekraftig ramme og med en rettferdig fordeling, etc), mens pengepolitikken skal bidra til at veien dit blir mest mulig stabil, dvs. unngå arbeidsledighet eller press i økonomien som skaper inflasjon. På lang sikt har ikke pengepolitikken noen effekt på realøkonomien.

I utøvelsen av pengepolitikken er det en trade-off mellom stabilisering av inflasjonen og stabilisering av

produksjonen. Med Norges Banks egne ord høres det slik ut:

"Pengepolitikken kan brukes kraftig for raskt å bringe inflasjonen på plass, men med store svingninger i realøkonomien som konsekvens; eller mer gradvis med mindre utslag i realøkonomien, men hvor prisstigningen tillates å avvike fra målet over noe lengre tid. På kort sikt vil det dermed være en avveining mellom produksjons- og sysselsettingsutviklingen og variasjonen i inflasjonen rundt inflasjonsmålet." (Jarle Berge, i Penger og Kreditt 3/02.)

Dersom man kun har fokus på inflasjonsmålet, vil det bety vesentlig større variasjon i produksjon og arbeidsledighet. Ensidig fokus på produksjonsstabilitet vil bety langt større variasjon i inflasjonen. I praksis vil dette være umulig pga. problemer knytta til lønns- og prisspiraler. Mellom disse ytterpunktene finnes det mange mellomløsninger, og avveiningen mellom disse er i stor grad et politisk valg.

Etter omleggingen av norsk pengepolitikk til å styre etter et inflasjonsmål, har vi fått langt større variasjon i valutakursen. Renta er Sentralbankens virkemiddel for å nå målet om stabil inflasjon. Innstrammings-effekten ved renteøkning virker i stor grad gjennom valutakursen, blant annet ved at styrket valutakurs påvirker konkurranseutsatt sektor, gjennom svekket konkurransekraft med utenlandske bedrifter. Dette forsterkes ytterligere av Euroen, der færre valutaer forventes å skape større spekuljonsmotiverte svingninger mellom de gjenværende valutaer. Effekten av dette ser vi tydelig i dag, der norsk industri sliter voldsomt med sterk kronekurs og høye renter.

Dette var en vesentlig del av grunnen til at Sosialistisk Venstreparti gikk mot omleggingen av pengepolitikken. Den økte bruken av oljepenger som handlingsregelen la opp til måtte føre til noe nedbygging av k-sektor. Men utslagene har blitt langt kraftigere enn det som er nødvendig, og som Regjeringen antok. Konkurransutsatt sektor er lett å bygge ned, men dersom utslagene blir for store, vil det være vesentlig vanskeligere å bygge den opp igjen.

Omleggingen medfører en klarere definering av sentralbankens rolle som overdommer i den økonomiske politikken. Dersom Regjeringens egne økonomiske prognoser eller særlig Statistisk Sentralbyrå sine prognoser hadde vært lagt til grunn, hadde det vært grunnlag for lavere rente enn i dag. Dersom partene i arbeidslivet eller Stortinget opptre uansvarlig etter Norges Banks oppfatning, vil pengepolitikken brukes til å stramme inn. Sjøl om et flertall på Stortinget skulle ønske å føre en mer ekspansiv politikk for eksempel for å redusere antall arbeidsløse, kan vi med den foreslåtte

ansvarsfordelingen oppleve at dette motarbeides av Norges Bank gjennom høyere rente.

Det er også slik at finanspolitikken i større grad kan rettes direkte mot de sektorer i samfunnet der det er behov for inngrep, enten det måtte være stimulering eller innstramning. Pengepolitikken virker indirekte, og vilkårlig på ulike sektorer. Fordelingspolitisk er pengepolitikken blind. Særlig er unge mennesker i etableringsfasen sårbare.

Sosialistisk Venstreparti mener derfor pengepolitikken at utøvelsen av pengepolitikken i Norge snarest må bli mer fokusert på målet om stabilitet i den økonomiske utviklingen, dvs. å unngå arbeidsløshet.

Imidlertid må vi forholde oss til pengepolitikken flertallet har vedtatt. Det betyr at det blir enda vanskeligere enn før å være ekspansive i finanspolitikken, da dette lett vil gi uønskede konsekvenser i form av økt rente. Utgiftsøkninger og skattelettelser må vurderes nøye.

SKATTE- OG AVGIFTSOPPLEGGET

Prinsipper for skatte- og avgiftspolitikken

Følgende prinsipper ligger til grunn for Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftspolitik:

1. Hovedformålet med skatter og avgifter er å finansiere offentlige tjenester som står i samsvar med innbyggerne forventer, og et velferdssystem som gir økonomisk trygghet for alle. Skatter og avgifter skaper forskjell mellom prisen kjøper må betale og summen selger mottar, enten dette gjelder arbeidskraft eller andre varer og tjenester. Dette er en kostnad fordi for eksempel en arbeidstaker ofte ville valgt å jobbe mer hvis hun hadde fått utbetalt det arbeidsgiveren faktisk må betale for henne inkludert inntektsskatt og arbeidsgiveravgift. Derfor er det viktig at skatte- og avgiftsopplegget konstrueres slik at disse problemene gjøres minst mulig. Det handler om brede skattegrunnlag, men lave satser, fjerning av unntak som favoriserer enkeltgrupper, og om å utnytte mulighetene som ligger i adferdskorrigerende skatter.
2. Skattesystemet må også brukes til å gi en mer rettferdig fordeling av ressursene i samfunnet. De som har best inntekt må yte mest i forhold til finansiering av fellesgodene. Men det finnes også andre grunner til dette. Forskning har vist at lavlønte i vesentlig større grad øker sitt arbeidstilbud når de får mer igjen for det, mens høytlønte jobber nesten uansett. Det er også sånn at en ekstra krone når man tjener 150 000 kroner føles betydelig mer verdifull enn hvis man tjener 500 000 kroner. Sjøl når vi ser bort fra rettferdighetsaspektet, finnes det altså gode grunner for å sikre en mer rettferdig inntektsfordeling.
3. Dersom en skatt bidrar til å korrigere befolkningens adferd i ønsket retning, bidrar skatten til et mer effektivt skattesystem. Miljøavgifter setter en prisapp på ødeleggelse av fellesgoder som ren luft og rent vann. Det betyr at forurensere må ta hen-

syn til dette når de velger hvordan og hvor mye de skal produsere, eller hvordan man skal komme seg til jobb. Andre eksempler på det samme er tobakksavgifter og alkoholavgifter. I tillegg til å skaffe inntekter til fellesskapet, bidrar de til å redusere forbruket av tobakk og alkohol og dermed lavere utgifter til helse og sosialsektoren. Slike avgifter gir en vinn-vinn-situasjon, og bør utnyttes maksimalt, slik at andre skatter og avgifter kan reduseres.

Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg

Ulike deler av skatte- og avgiftsopplegget er beskrevet grundig i andre deler av budsjettet. Her gir vi en kortfattet beskrivelse av helheten i Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg. Totalt øker vi skattebelastningen med 4,2 mrd. kroner i 2003. Budsjettvirkningen av dette i 2003 er 2,6 mrd. kroner.

- Skatt på arbeidsinntekt gjøres klart mer progressiv i forhold til Regjeringens opplegg. Innslagspunktet for toppskatt settes på 6G for trinn 1, og på 10G for trinn 2. Samtidig økes både minstefradraget og lønnsfradraget kraftig. Arbeidsgiveravgiften reduseres med 1,5 mrd. kroner. Totalt blir derfor den totale skatten på arbeidsinntekt bare økt svakt, sjøl når man tar hensyn til at den alminnelige skattesatsen økes.
- Sosialistisk Venstreparti foreslår å gjeninnføre skatt på aksjeutbytte, og bruker deler av provenyet til å øke bunnfradraget i formuesskatten. Aksjerabatten i forhold til formuesskatt og arveavgift fjernes. For å få større likhet i skatt på arbeidsinntekt og kapitalinntekt øker Sosialistisk Venstreparti skatten på alminnelig inntekt til 28,5 pst.
- Miljøavgifter økes markert. Inntektene brukes i hovedsak til å redusere arbeidsgiveravgiften og fiskalt begrunnede særavgifter som skaper problemer for økonomiens effektivitet.
- Avskrivningssatsen for maskiner og utstyr økes fra 15 til 20 pst. Det er en vesentlig lettelse særlig for konkurranseutsatt sektor.
- Økt skatt på sykdom gjennom økte egenandeler er Sosialistisk Venstreparti svært kritisk til.
- Frikortgrensen økes fra 23 400 til 35 000 kroner.
- Sosialistisk Venstreparti fjerner årsavgiften på personbiler i arbeidsgiversone 3-5, setter den til 1 200 kroner i sone 2 og 2 200 kroner i sone 1.
- Sosialistisk Venstreparti fjerner flere unntak i skatteopplegget som gir særordninger for enkelt næringer. Dette dreier seg om rederibeskatningen, avskrivningssatsen for petroleumssektoren, rabatten på verdsettingen av aksjer og reduserer rabatten på eiendom, CO₂-avgift for luftfarten.
- Sosialistisk Venstreparti går mot prinsippet om at skattefradrag skal være et virkemiddel for å oppnå viktige samfunns mål. Vi går i stedet inn for tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner samt FoU- og innovasjonsvirksomhet i næringslivet.

Skatte- og avgiftsopplegg for 2003	Sats	Påløpt	Bokført
Alminnelig skatt (inkl. endr. i rentefradrag)	28,5 pst.	4 050	2 480
Trygdeavgift, bunnfradrag	34 600	-150	-120
Toppskatt, innslagspkt trinn 1, kl 1 og 2	325 020	1 950	1 510
Toppskatt, innslagspkt trinn 2	541 700	1 580	1 240
Minstefradrag, øvre grense/sats	51 000/24	-3 160	-2 530
Fradrag i arbeidsinntekt	38 000	-500	-400
Formuesskatt, økt bunnfradrag	250 000	-930	-750
Utbytteskatt	17 pst.	1 880	1 510
Oppheve særordninger for rederiene		1 000	800
Øke CO ₂ -avgiften, alle satser	+20 øre	1 410	1 230
Elavgift	+ 1 øre	680	510
Dokumentavgift, fritak under 30 år		-340	-340
Årsavgift, geografisk diff. fra 1. april.		-940	-940
Arbeidgiveravgift		-1 500	-1 250
Redusert avskrivningssats petroleumssektoren		850	425
Økte avskr.sats for maskiner og utstyr fra 15 til 20 pst.		-1 565	-310
Formuesskatt: fjern aksjerab. på unoterte og SMB-aksjer		620	500
Arveavgift: Fjern aksjerab. på unoterte aksjer		180	30
CO ₂ -avgift luftfarten		285	230
Mot: Skattefradrag for behandlingsutg og forsikring		100	80
Mot: Fradrag for gaver til frivillige organisasjoner		100	80
Mot: Redusert boligskatt		270	215
Mot: Tak på fradrag for sykdomsutgifter		-75	-60
Mot: Egenandelsøkninger		-1 079	-1 079
Mot: Mva-unntak for båt plasser		1	1
Sum		4 717	3 062

ET GRØNNERE OG MER INNOVATIVT NÆRINGS LIV

I framtida er det arbeidsinnsatsen vi må leve av. Figuren på neste side viser hvor mye viktigere det er å sørge for god avkastning på arbeidsinnsatsen vår enn på oljeformuen. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gi næringslivet de beste rammene for innovasjon, ved å satse på utdanning, forskning og grønn næringsutvikling - fremfor skattelette. For næringslivet innebærer Sosialistisk Venstrepartis forslag 7,5 mrd. kroner i redusert rederistøtte, gjeninnføring av utbytteskatten og økning av CO₂-avgiften - og over 9 mrd. kroner i økt satsing på bl.a. utdanning, forskning og bedre avskrivningsregler for maskiner.

Et budsjett for innovasjon og utvikling

Mange mener at den eneste næringspolitikken som gir økonomisk utvikling er å sette ned skattene og redusere offentlig sektor. Næringslivets behov er mye mer sammensatte. Erfaringer fra England under Thatcher og USA under Reagan viser at lave skatter ikke gjør næringslivet bedre, snarere tvert i mot. Spør man norske bedrifter hva som faktisk er det største hinderet for videre utvikling er svaret kompetente ansatte - ikke lavere skatter.

En innovativ, nyskapende og sunn økonomi kjenne- tegnes av nye og bedre måter å gjøre ting på, effektive løsninger og smarte hoder. Dette er verdier Sosialistisk Venstreparti vil bygge videre på, ikke bygge ned. Sosialistisk Venstreparti legger derfor frem en næringspolitikk som er over 1,5 mrd. kroner bedre enn Regjeringens forslag.

De viktigste tiltakene for økt innovasjon og utvikling:

Område	Økning
Forskning og utvikling	1 460 mill. kroner
Bedre avskrivningsregler for maskineri og utstyr	1 565 mill. kroner
Reduksjon i arbeidsgiveravgifta	1 250 mill. kroner
Skole og kompetansetiltak	2 615 mill. kroner
Grønne innovasjonstiltak	939 mill. kroner
Beholde tre dagers arbeidsgiveransvar ved permittering	430 mill. kroner
Øvrige nærings- og sysselsettingstiltak	868 mill. kroner
SVs forslag til næringspolitiske satsinger	+9 127 mill. kroner
Skjerpelser (grønne skatter og avgifter, utbytteskatt, ta bort skattefritak for redere og oljeselskaper, med mer.)	-7 624 mill. kroner
Netto næringspolitikk	+1 503 mill. kroner

Et mer innovativt næringsliv

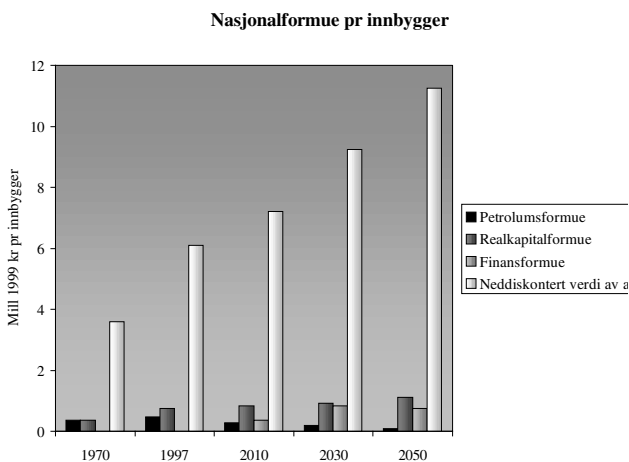
Undersøkelser viser at nytt maskineri og utstyr er en av de viktigste kildene til innovasjon og utvikling i norsk næringsliv. Den raske teknoloiske utviklingen og økt internasjonal konkurranse har medført økt utskiftingstakt av maskiner og utstyr. Industrien må derfor kunne investere i ny teknologi for å utvikle seg. På denne måten vil bedriftene få større muligheter til å investere i miljøvennlig teknologi.

Økt satsing på forskning er en forutsetning for å møte framtidens utfordringer blant annet når det gjelder verdiskapning og evne til å løse miljøproblemene. Etter forslag fra Sosialistisk Venstreparti har Stortinget vedtatt at Norge innen 2005 skal ha en forskningsinnsats som minst ligger på gjennomsnittet i OECD. For å nå dette målet, må de årlige bevilgningene over statsbudsjettet økes utover det Regjeringen har lagt opp til i sitt budsjettforslag.

Dagens ordning med skattefradrag for forskning representerer en amerikanisering og forflatning av nærings- og forskningspolitikken, fordi en slik ordning ikke innebærer noen kvalitative krav til hva det skal forskes på. Forskning som betales av felleskassa bør ha en innretning for fellesskapet.

Både bedrifter og samfunn har interesse av å bruke mer fornuftige energiløsninger. For Sosialistisk Venstreparti betyr dette at vi satser offensivt på nye teknologiske løsninger, og at vi dreier investeringene over fra olje og gass til fornybar energi.

Figur 9.3

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke avskrivningssatsene for maskiner og utstyr fra 15 til 20 pst.
- Bruke 900 mill. kroner på grønne innovasjonsprosjekter, som vannbåren varme, biobrensel, nasjonal plan for vindmøller og økobygg.
- Avvikle ordningen med skattefradrag for forskning (skatteFUNN, 910 mill. kroner) og bytte den ut med 1 460 mill. kroner i tilskudd til forskning og utvikling, gjennom å:
 - Øke tilskudd til nærings- og distriktsutvikling/

SND med 550 mill. kroner.

- Bruke 280 mill. kroner mer enn Regjeringen til forskning ved universiteter og høyskoler, for å kunne nå målet om OECD-nivå innen 2005.
- Gjeninnføre tilskuddsordning til forskningsprosjekter med 300 mill. kroner.
- Øke fiskeri- og havbruksforskning med 210 mill. kroner.
- Øke forsknings- og utviklingskontrakter med 60 mill. kroner.

En politikk for sysselsetting

Arbeid har mange viktige funksjoner. Arbeid gir inntekt og produksjon, det gir et sosialt nettverk og det gir muligheter til realisering og å få brukt seg selv. Både bedrifter og ansatte har interesse av at det finnes folk til jobbene, og jobb til folk.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak med 195 mill. kroner for 1 700 nye tiltaksplasser.
- Øke bevilgningen til Aetat med 25,8 mill. kroner.
- Beholde ordningen med tre dagers arbeidsgiveransvar - og ikke 20 dager, slik Regjeringen foreslår, og derfor øke bevilgningene til dagpenger med 430 mill. kroner.
- Fjernet taket på opplæringsmidler til personer på attføring, 50 mill. kroner.

For en bredere omtale av Sosialistisk Venstrepartis arbeidsmarkedspolitik, se kapitlet om fordeling.

Skole- og kompetansetiltak

Evne til læring er grunnleggende for et næringsliv som er i rask endring. Gode skoler for alle er den beste næringspolitikken på lang sikt.

For en bredere omtale av Sosialistisk Venstrepartis skolepolitikk, se kapitlet om skole.

Fra høsten 2003 gjennomføres kvalitetsreformen for høyere utdanning, som blant annet skal gi studentene tettere oppfølging og jevnlig evaluering underveis i studiene. For å kunne gjennomføre reformen slik den er planlagt, må universiteter og høyskoler tilføres midler til omstilling og økte utgifter i forbindelse med undervisningen.

En viktig betingelse for å få til en vellykket kvalitetsreform, er også å sikre studentene økonomisk trygghet til å kunne satse på studiene, og ikke være avhengig av å jobbe ved siden av. Sosialistisk Venstreparti fikk i fjorårets budsjett gjennomslag for en betydelig styrking av studiefinansieringen. Denne styrkingen må følges opp i årets budsjett, for å legge grunnlaget for en vellykket reform.

For å sikre at kompetansereformen skal kunne gjennomføres, er det avgjørende å tilby fleksible undervisningsopplegg som er tilpasset ulike livssituasjoner og bosteder. Derfor går Sosialistisk Venstreparti mot Regjeringens forslag om å kutte hele tilskuddet til fjernundervisning, som gir mange en mulighet for å ta kompetansegivende utdanning.

For å sikre gode skoler gjennom rekrutteringen av kvalifiserte lærere, har det vært mulig å gi lærere med godkjent utdanning et lønnstillegg på om lag 10 pst. ved skoler i Nord-Norge som har spesielt stor mangel på kvalifiserte lærere. Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å sikre rekrutteringen av lærere med godkjent utdanning, og vil opprettholde denne ordningen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Bruke 1 mrd. kroner til gjennomføring av minste-standarder i grunnskolen.
- Bruke til sammen 280 mill. kroner ekstra til universiteter og høyskoler, for å sørge for at kvalitetsreformen kommer på skinner fra første stund.
- Bruke om lag 200 mill. kroner på å bedre studiefinansieringen. Sosialistisk Venstreparti foreslår å prisjustere studiestøtten studentene får, slik at den øker med 1 800 kroner i forhold til 2002, og beholde reisestipendet som Regjeringen foreslår å kutte. Vi vil også fjerne aldersgrensen for å motta reisestipend som Regjeringen innførte i fjor.
- Beholde ordningen med at studenter får avskrevet deler av studielånet ved gjennomført høyere grad, som Regjeringen ønsker å avvikle.
- Bruke 29,5 mill. kroner på å opprettholde tilskuddet til fjernundervisning, for å følge opp kompetansereformen og gi flere muligheten til kompetansesigivende etterutdanning.
- Bruke 24 mill. kroner til å oppfylle retten til grunnskoleopplæring.
- Bruke 16 mill. kroner på å beholde og styrke virkemiddelordningen for Nord-Norge som skal sikre skoler med spesielle rekrutteringsproblemer.

For grønne skatter

Sosialistisk Venstreparti vil at skattepolitikken skal dreies fra en grå oljeøkonomi til en grønn kunnskapsøkonomi. I tillegg må uproduktive julepakker fra staten til de rikeste fjernes; oljeselskapene kan hvert år avskrive sine innkjøp raskere enn alle andre, og rederne får spesielle skatteletter.

Til sammen innebærer Sosialistisk Venstrepartis forslag en skatteskjerpelse for næringslivet beregnet til rundt 7,5 mrd. kroner. Da har vi inkludert utbytteskatten på 1,8 mrd. kroner, som ikke er en skatt på næring, men en skatt som rammer de rikeste eierne.

Sosialistisk Venstreparti vil bl.a.:

- Fjerne spesielle støtteordninger til oljeselskapene og rederne.
- Innføre utbytteskatt på 17 pst.
- Innføre alminnelig skatt på 28,5 pst. på overskudd.
- Øke strømgiftene for å få ned overforbruket av strøm.
- Øke CO₂-avgiften, for å redusere utslippet av klimagasser.

Øvrige saker

INTERNASJONAL SOLIDARITET

Ett år etter terrorangrepene mot USA 11. september 2001 kan vi slå fast at vi står i en mer utrygg og ustabil

situasjon internasjonalt. Den dramatiske terroraksjonen på Bali i oktober viser at kampen mot terror langt fra er vunnet. Det har vært overfokuset på militære tiltak i kampen mot terror. Mest konkret er dette knyttet til krigføringen som fremdeles pågår i Afghanistan. Det er et alvorlig tankekors at det brukes dobbelt så mye penger på krigføring mot dette krigsherjede landet, som på humanitær hjelp. Dette gjelder også Norges bidrag, med F-16 bombefly fra 1. oktober 2002 til 1. april 2003 som den største enkeltutgiften.

11. september 2001 førte til en forverring av menneskerettighetssituasjonen i en rekke land. Dette er dokumentert av blant andre Amnesty International. Mange steder er politiske og sivile rettigheter blitt innskrenket, og terrorbekjempelse har vært brukt som begrunnelse for forfølgelse, vold og undertrykking. Dette er en trend som Norge må arbeide hardt for å snu.

Den neste store hendelsen internasjonalt kan være en amerikansk invasjon i Irak, eventuelt med FN-mandat, for å ødelegge Iraks masseødeleggelsesvåpen, og velte Saddam Husseins regime. Norge må opptre slik at vi bidrar til å finne fredelige løsninger på konflikten med Irak. En ny krig mot Irak vil kunne få svært dramatiske politiske og humanitære konsekvenser for hele regionen. Det vil kunne føre til en svært farlig og langvarig destabilisering av hele regionen og vil kunne forsterke de vanskelige konfliktene som allerede eksisterer bl.a. i forholdet mellom israelere og palestinere og mellom de ulike befolkningsgruppene i Irak.

Håndteringen av Irak-krisen vil i de to siste månedene av Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd trolig være den vanskeligste saken gjennom medlemskapsperioden. Med den kompliserte situasjonen i Irak stiller Sosialistisk Venstreparti seg kritisk til at Regjeringen velger å legge ned den norske ambassaden i Bagdad. Det er viktig å opprettholde denne blant annet for å kunne ha god tilgang til uavhengig informasjon, og for å kunne vurdere hvilket diplomatisk handlingsrom som finnes i forhold til de irakiske myndighetene.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Avsette 5,5 mill. kroner til å opprettholde den norske ambassaden i Bagdad.
- Styrke fredsarbeidet i Norge med til sammen 5 mill. kroner.

Fond for næringsutvikling i den 3. verden

Det framlagte bistandsbudsjettet er godt. Særlig positivt er nye midler til oppfølging av miljøtoppmøtet i Johannesburg. Sosialistisk Venstreparti ønsker ikke å fremme påplussinger til den ordinære bistandsrammen, men tar opp igjen forslaget om å opprette et solidaritetsfond med midler til bistanden.

Dette fondet skal først og fremst gå til investeringer i de 48 såkalte MUL-landene; det vil si de minst utviklede landene i verden. De fleste av disse ligger i Afrika, men også noen øystater og land i Asia er med i denne gruppen. Historisk sett har en av de viktigste kildene til økonomisk utvikling vært tilgangen på kapital. Med kapital følger også teknologioverføring og kunnskap som er svært viktig for å få i fortgang i den økonomiske utviklingen. For de fleste små og fattige land

må denne kapitalen komme fra utlandet. Norge baserte sin industrielle vekst på begynnelsen av det forrige århundre på utenlandsk kapital. Asiatiske land som Sør-Korea og Taiwan, som gikk fra å være u-land til moderne industrinasjoner på noen tiår, baserte seg i stor grad på utenlandske investeringer. De senere årene har India og Kina mottatt store mengder utenlandske investeringer; og resultatet er stabilt høy, økonomisk vekst og økt levestandard for mill. av mennesker. Det finnes likevel en rekke land - særlig i Afrika - som knapt mottar investeringer utenfra. De står på siden av den globale økonomien. Det er en hovedutfordring å øke strømmen av privat kapital til de fattigste landene i verden. I dag er den private kapitalstrømmen fra sør til nord 5 ganger så stor som bistanden. Likevel er disse tallene små sammenliknet med samlede kapitalbevegelser over landegrensene. Norge er - gjennom oljefondet - i ferd med å bli en stor aktør på det internasjonale finansmarkedet. Hvordan oljefondet blir investert er et politisk spørsmål, av interesse for alle i Norge som har del i denne formuen. Sosialistisk Venstreparti vil at Norge skal bruke en del av denne formuen til investeringer i de fattigste landene i verden, gjennom et solidaritetsfond.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Plassere 5 mrd. kroner av oljefondets kapital i et solidaritetsfond som skal investere i næringsvirksomhet i de fattigste delene av verden.

Bistand - ikke bomber

Det er et dramatisk misforhold mellom de ressurser som internasjonalt brukes på militært forsvar, på krigføring og gjenoppbygging etter væpnet konflikt, i forhold til de ressurser som brukes på å forebygge konflikter og støtte opp om fredelig konfliktløsning. I Afghanistan er misforholdet spesielt tydelig, også når det gjelder de norske prioriteringene. Norge bør avvikle innsatsen innen Enduring Freedom, og trappe opp vårt humanitære bidrag og bidraget til sikkerhetsstyrken ISAF.

Det er svært alvorlig at Norge nå deltar i Afghanistan med F-16 bombefly, og oppsiktsvekkende at det ikke har vært mer offentlig debatt i forkant av dette. Det er ikke flere bombefly som trengs i Afghanistan, det er innsats for å øke sikkerheten og forbedre den humanitære situasjonen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kutte i bevilgningene til å opprettholde driften av F-16 fly i Afghanistan med 348,5 mill. kroner.

Økt støtte til Palestina

Situasjonen i Midtøsten er fastlåst og fører for hver dag til økte menneskelige lidelser. De siste to årene er 600 drept på israelsk side og 1 700 på palestinsk side. Israel må bære hovedansvaret for den tragiske utviklingen, og for å finne en vei ut av uføret. Gjennom de siste to årene er de palestinske selvstyremyndighetene blitt

satt langt tilbake politisk og økonomisk. Svært mye infrastruktur og næringsliv er knust.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Trappe opp innsatsen til de palestinske områdene, selv om vi har forståelse for at mye av den langsiktige bistanden er vanskeliggjort i denne ustabile situasjonen.
- Foreslå en økning på 15 mill. kroner over regionbevilgningen til Midtøsten, og 20 mill. kroner til FNs organisasjon for de palestinske flyktningene UNWRA.

Atomsikring i Russland

Trusselen fra forurensing i nærområdene må reduseres. I særdeleshet gjelder dette atomtrusselen fra utrangerte atomanlegg i Russland. Arbeidet med å fjerne farlig avfall har lenge vært hindret på grunn av manglende enighet om ansvaret for eventuelle ulykker underveis i arbeidet.

Ved avtalen om å fjerne det flytende lageret for atomsøppel på båten Lepse som ble inngått i Russland 23. september i år, ble imidlertid dette hinderet på langt vei fjernet. Arbeidet nå er å gjøre denne avtalen gjeldende for tilsvarende anlegg og båter. Det sender helt gale signaler til Russland å redusere bevilgningene til dette arbeidet slik Regjeringen foreslår.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningene med 50 mill. kroner for å få fortgang i oppryddingsarbeidet i Russland.

LIKEVERDIGE HELSETJENESTER FOR ALLE - KAMP MOT SOSIALE FORSKJELLER

Et bedre helsetilbud til mennesker med psykiske lidelser

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Ventetiden er spesielt lang for barn med psykiske problemer. Selv om Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern, viser en Samdata-rapport at psykiatrien har fått tilført en mindre relativ andel av ressursene enn andre helsetjenester også etter at opptrappingsplanen startet opp i 1999. Sosialistisk Venstreparti mener derfor at det må tas et krafttak for psykiatrien både i de fire årene som gjenstår av opptrappingsplanen, men også etter at den er fullført. Sosialistisk Venstreparti vil samtidig styrke rusmiddelomsorgen som et integrert hele av tiltakene innen det psykiske helsevernet, både fordi det i dag generelt mangler ressurser til å gi rusmiddelmisbrukere en helhetlig behandling, og fordi mange rusmiddelmisbrukere samtidig sliter med store psykiske problemer.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke opptrappingsplanen for 2003 med 330 mill. kroner.
- Legge spesiell vekt på behandlingstilbudet for barn og unge.

- Spesielt styrke lavterskeltilbudet innen psykisk helsevern i kommunene.
- Øke så vel akuttbehandlingen samt rehabiliterings-tilbudet til rusmiddelmissbrukere.

Et likeverdig helsetilbud uavhengig av folks økonomi

Norge er et rikt land, og rikdommen skaper både muligheter- og utfordringer. Dersom vi fordeler vår nasjonale rikdom til beste for hele befolkningen, kan vi bidra til å utjevne sosiale forskjeller i befolkningen, og sørge for at de som i dag har det vanskeligst økonomisk og sosialt, over tid får det bedre.

Men dette krever aktive politiske handlinger, for å motvirke de forskjeller som markedet skaper, der de rikeste bare bli rikere, på bekostning av de som allerede har det vanskeligst. På tross av en betydelig nasjonal rikdom har forskjellene mellom folk i Norge bare økt de siste 20 årene. I helsevesenet har økte egenandeler ført til at mange mennesker ikke har råd til å benytte seg av helsetjenester som de egentlig behøver. Norge skiller seg ut gjennom egenandeler på en rekke helse-tjenester som er gratis eller betydelig rimeligere i våre naboland.

Målet er et helsetjenestetilbud som er tilgjengelig for hele befolkningen, uavhengig av den enkeltes økonomi. Sosialistisk Venstreparti ønsker derfor å redusere egenandelene på helsetjenester, og at dette skal gjelde hele befolkningen, slik at reduserte egenandeler ikke får et "fattigkassetempel".

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gå mot økningen av frikortgrensen fra 1 350 til 1 850 kroner.
- Utvikle tak-2-ordningen slik at kronisk syke skjermes bedre enn i dag.
- Øke refusjonsordningen til tannbehandling for å redusere egenandelene.
- Tilrettelegge for generelt reduserte egenandeler i helsevesenet.
- Gå imot egenandeler på sterilisering

Et likeverdig helsetilbud uavhengig av hvor folk bor

De fleste plager folk sliter med i hverdagen krever ikke nødvendigvis innleggelse på sykehus eller veldig spesialiserte undersøkelser. Det mange trenger er i stedet lett tilgjengelige helsetjenester der de bor, slik at de raskt blir friske, eller får hjelp til å klare hverdagen på tross av sine plager. Mange eldre har begrensede muligheter for å reise langt til behandling, og først når tilbudet kan gis lokalt vil de kunne benytte seg av det.

En styrking av det lokale helsetilbudet bidrar til å gjøre helsetjenester mer tilgjengelige for hele befolkningen, til å utjevne forskjeller i tilbudet uavhengig av bosted, og samtidig til å redusere reisekostnader.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Opprette eget statlig virkemiddelfond for rekruttering av allmennleger og tannleger til kommuner med særlige rekrutteringsvansker.

- Beholde fraktutjevningstilskuddet til apotekene for å sikre lik tilgang til legemidler også i distriktene.
- Tilrettelegge for at det lønner seg for sykehuseierne og kommunene å skape lokale behandlingstilbud i stedet for at helsetjenestene sentraliseres.
- Styrke de psykiske helsetjenestene i kommunene med vekt på lavterskeltilbud.
- Styrke midlene til arbeid med psykisk utviklingshemmede i kommunene.
- Styrke midlene til psykososialt arbeid med flyktninger lokalt.
- Satse på det offentlige helsevesenet og bruke mindre offentlige midler til private tjenester for å hindre sentralisering og redusert tilgjengelighet av tjenestene.

Et likeverdig helsetilbud uavhengig av den enkeltes alder

Dårlig økonomi skal ikke være til hinder for et tilbud om helsetjenester. Personer som på grunn av sykdom eller alder ikke lenger er yrkesaktive, kan ikke gjennom arbeid bedre sin betalingssevne. Skjermingsordninger for uføre og eldre sikrer deres tilgang til helsevesenet, slik at de økonomiske utleggene da kan bli særlige høye uten skjermingsordning. Regjeringens forslag om å gjeninnføre egenandeler på blå resept medisiner for eldre og uføre, sammen med økningen av egenandelstaket i frikortordningen, øker medisinsutgiftene for denne gruppa alene med 600 mill. kroner.

Småbarnsfamilier skal kunne kontakte helsevesenet uten å oppleve at økonomien blir til hinder for dette. Sosialistisk Venstreparti vil derfor beholde skjermingsordningene for barn under 7 år. Men også mange ungdommer tar ikke kontakt med helsevesenet, både av økonomiske grunner, og fordi de føler utrygghet. Sosialistisk Venstreparti ønsker derfor å tilrettelegge kommunal helsestasjonsvirksomhet spesielt mot ungdom som et lavterskeltilbud.

For å skape likeverdighet mener Sosialistisk Venstreparti at man spesielt må tilrettelegge tilbudet til de aldersgruppene som ellers vil ha særlige problemer med å kunne benytte seg av helsetilbudet, og da særlig grupper som ikke har egen arbeidsinntekt.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Beholde ordningen med gratis legekonsultasjon og medikamenter på blå resept for alle barn under 7 år.
- Beholde ordningen med gratis medisiner på blå resept og gratis sykepleieartikler for eldre og uføre.
- Redusere utgiftene for tannprotesetilpassning og broer for eldre og uføre.
- Gjøre tannregulerende behandling gratis for alle barn og unge under atten år.
- Skape et bedret helsetilbud til ungdom gjennom økt bevilgning til "Ungdommenens helsestasjoner".

VERDIG INNVANDRINGSPOLITIKK

Den utrygge situasjonen i verden kombinert med en voldsom økonomisk ulikhet gjør at antall flyktninger

og asylsøkere øker. Norsk asyl- og flyktningepolitikk må bygge på oppfyllelse av internasjonale forpliktelser, reell rettssikkerhet og en aktiv inkluderende integreringspolitikk. Sosialistisk Venstreparti er dypt uenig i Regjeringens forslag om å kutte 750 overføringsflyktninger i 2003. Overføringsflyktninger (FN-flyktninger) er personer som allerede er definert på flukt av UNHCR. Norge burde være et foregangsland når det gjelder å ta imot disse flyktningene. Sosialistisk Venstreparti går derfor inn for å ta imot 750 flere overføringsflyktninger i 2003.

Alle barn som kommer til Norge uten foreldre eller foresatte er et ansvar for barnevernet. Dagens behandling av enslige asylsøkerbarn er ikke tilstrekkelig, verken når det gjelder omsorg og tilsyn i mottak, oppfølging ved plassering hos slektninger, ettersøking ved forsvinning og mulighet til gjenforening med foreldre. Disse barna har ulikt behov for oppfølging, men deres behov skal vurderes og dekkes på lik linje med norske barn uten foreldre eller foresatte.

Livet på asylmottak er ingen enkelt situasjon. Ventetiden kan være lang før en får svar på vedtak. For at beboerne i denne perioden skal fungere og integreres i våre lokalsamfunn i ventetiden er det nødvendig å lære norsk og samfunnskunnskap. Regjeringens forslag om kutt i norskopplæring til voksne asylsøkere vil derfor være et kraftig tilbakeskritt. Det er en dårlig start på integreringen i det norske samfunn om læringen av norsk først skal starte etter et positivt vedtak er blitt gjort. Dette vil kun medføre at det vil ta lengre tid før innvandrene blir intrigert inn i det norske samfunn. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gå imot kuttene i norskopplæring til voksne asylsøkere.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Ta imot 750 flere overføringsflyktninger og øker integreringstilskuddet og reisetilskudd på til sammen 71,25 mill. kroner.
- Styrke innsatsen ovenfor enslige mindreårige asylsøkere med 50 mill. kroner.
- Gå imot kutt i norskopplæring til voksne asylsøkere og legger inn 90 mill. kroner her.

KUNST OG KULTUR - KJERNEN I ET RIKT SAMFUNNSLIV

Kulturlivet en vesentlig del av samfunnslivet. Kunst - og kulturytringer skaper samhandling og utveksling mellom mennesker, og signaliserer hvilke verdier vi vil samles om, sloss for og kjempe i mot. Kunst og kultur ivaretar viktige sosiale og symbolske sider ved norsk samfunnsnivå, og står sentralt i Sosialistisk Venstrepartis kamp for et mer rettferdig og solidarisk samfunn. Et samfunn rikere på samhold og gode opplevelser for alle.

Sosialistisk Venstreparti vil derfor fortsette å kjempe for at bevilgningene til kunst og kultur skal styrkes betraktelig i forhold til dagens nivå. Kulturen skal ikke kun prises til fest, men kunne verdsettes hver dag, av alle, uansett om du er liten eller stor, eller hvor du bor i landet. Og det skal heller ikke være slik at det er stør-

relsen på lommeboka di, som skal bestemme om du skal kunne yte eller nyte god kunst. På sikt bør bevilgningene til kunst og kultur økes til 1 pst. av statsbudsjettet. I 2003 foreslår vi å bruke 400 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette vil sikre bred tilgjengelighet til gode kunst- og kulturopplevelser - gjennom geografisk utspredning, fysisk tilrettelegging, rimelige priser og fleksible åpningstider. Spesielt barn og unges muligheter til å utfolde seg kreativt økes - gjennom kulturskoler, musikkverksteder, malerkurs, amatørteater og andre aktiviteter. De får samtidig i større grad enn før oppleve profesjonell kunst, gjennom en solid oppgradering av deres kulturelle skolesekk. For å sikre at kulturen gjen-speiler mangfoldet i det moderne Norge, vil vi også styrke flerkulturelle tiltak, slik at mennesker med ulik bakgrunn og erfaringer, kan møte hverandre i og gjennom et aktivt og kreativt kulturliv.

Levende kulturminner

Landets kulturminner knytter fortid til framtid og lokale hendelser til nasjonal historie. Gjennom å ta vare på og vandre i gårldagens spor vil vi lære mer om oss selv og vår plass i verden, og således bli bedre rustet til å forstå og respektere andres. Derfor økes bevilgningene til museumssektoren og kulturminner. Kulturminnevern er også verdifullt miljøvern.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke museumssektoren med over 50 mill. kroner.
- Styrke kulturminnefondet med 13 mill. kroner.
- Øke støtten til Riksantikvaren med 8 mill. kroner.
- Arbeide for å styrke det kommunale kulturminnevernet.

Levende barnesinn

Den kulturelle skolesekken er en satsing på en mer spennende og kreativ barne- og ungdomstid. Tilbudet skal favne alle barn og unge, og kvaliteten på den kulturelle skolesekken skal være høy. Sosialistisk Venstreparti vil derfor styrke de ulike kunst- og kulturmiljøenes muligheter til å skape produksjoner tilpasset barn og unge, og øke støtten til såvel viktige regionale og nasjonale kulturinstitusjoner, som frie grupper. Samordningen mellom produksjons-, formidlings- og mot-taksleddet må også styrkes, slik at samarbeidet mellom aktørene kan forbedres. Kulturskolene skal ha en viktig plass i norske skoleelevers hverdag.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Utvikle kulturskolene slik at det blir rom for flere barn og flere kunstuttrykk.
- Styrke situasjonen for alle som lager og formidler kunst og kultur til barn og unge.
- Styrke den frivillige musikk- og amatørteatervirksomheten blant barn og unge ytterligere med 12 mill. kroner.
- Innføre kulturkort for ungdom, i første omgang som en prøveordning i to- tre fylker.

Levekår for kunstnere

Kunstnernes levekår i Norge bør bedres betraktelig. Mange kunst- og kulturarbeidere er i en svært stram økonomisk situasjon, som begrenser deres mulighet til å skape, og dermed vår mulighet til å oppleve, god kunst og kultur. En gruppe som opplever særlige begrensninger, er kunstnere i minoritetsmiljøer. I tillegg til en vanskelig økonomisk hverdag, erfarer de ofte utestenging og diskriminering. De trenger spesiell oppfølging. Antallet kunstnerstipend og garantiinntekter bør økes, slik at flere kan leve av den kunsten de lager. Ved å øke støtten til bla. utsmykninger, festivaler og innkjøpsordninger, vil kunst- og kulturarbeidere få langt flere oppdrag.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke stipend- og inntektsordningene til kunstnere med 15 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til utsmykking og utvikling av offentlig rom, bygg og institusjoner med nær 15 mill. kroner.
- Styrke kunst- og kulturinstitusjonene, slik at skapertrangen ikke kveles av voksende utgifter.
- Styrke frie sceniske grupper med 15 mill. kroner.

Kulturelle møteplasser

Den nye fordelingsnøkkelen for tippemidlene skal bidra til bygging og ombygging av langt flere lokale og regionale kulturhus. For den lokale aktiviteten rundt om i landet er det viktig at man får fleksible og funksjonelle møteplasser, som kan huse aktiviteter på tvers av generasjoner, grupper og genregrenser.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Støtte Norsk Kulturhusnettverk, slik at samordningen mellom arrangører, aktører og arenaer blir ivaretatt på en profesjonelt måte.
- Øke tilskuddene til kulturbygg og bredbånd i bibliotekene med over 40 mill. kroner.
- Støtte byggingen av nytt teaterhus til Hålogaland teater med 20 mill. kroner.
- Støtte utvidelsen og utviklingen av Åja samisk senter med 4 mill. kroner.

Musikk

Musikklivet er med på fremme fellesskap og forståelse mellom mennesker, på tvers av språkbarrierer og kulturelle grenser. Dette er et område av kulturlivet som utsettes for stort press fra kommersielle krefter. Offentlig støtte er en viktig faktor for å sikre mangfold og kvalitet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke utviklinga av en økonomisk robust innkjøpsordning for norskspråklig musikk med 15 mill. kroner. Dette vil være særlig viktig i forhold til den norske musikken som lages for barn og unge.
- Øke støtten til festivaler med 13 mill. kroner.

- Øke støtten til Rikskonsertene med 10 mill. kroner, slik at de kan dekke nye kommuner.
- Støtte byggingen av Europas Bluescenter på Notodden med 10 mill. kroner.

Mediemangfold trues av markedskreftene

De fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen har ikke det samme annonse- og opplagsgrunnlag som de store riksdekkende avisene. De mangler også det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har de større distribusjonskostnader enn de store løssalgsavisene og lokalavisene.

Disse avisene utgjør er en vesentlig del av mediemangfoldet i Norge. Sosialistisk Venstreparti vil også styrke ytringsfriheten og mangfoldet innefor en meningskultur gjennom økt støtte til ymse fastpublikasjoner som går til innvandrerpublikasjoner, tilskudd til informasjonsvirksomhet i politiske partier, samt tilskudd til enkeltpublikasjoner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke pressestøtten med 20 mill. kroner med særlig fokus på de meningsbærende riksavisene.
- Øke tilskuddet til ymse publikasjoner med 5 mill. kroner.

Film - i skjæringspunktet mellom marked og kunst

Norsk film er best på kino, men gjør seg bra også på TV. Vi har en betydelig filmarv som skal vises allmennheten, men vi må sikre at behandlingen av disse filmen skjer på en forsvarlig måte. Norske filmer av historisk og kulturell verdi går bokstavelig talt i oppløsning, fordi det ikke er tilstrekkelige midler til å konservere film. Disse uerstattelige filmene kan bli ivaretatt for kommende generasjoner gjennom å styrke Norsk Film-instituttets restaureringsarbeid.

En aktiv norsk filmproduksjon skal profilere og formidle norske filmuttrykk gjennom langfilm, kortfilm, animasjon eller dokumentarer. Det må legges til rette for et miljø som kan bearbeide og utvikle ideer som ikke først og fremst er basert på ren markedstenkning.

Cinemathekene i Oslo, Bergen og Trondheim, Norsk Filmklubb og animasjonsfestivalen styrker filminteressen og -kunnskapen, i stor grad basert på frivillig innsats.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningene til restaurering av norske filmer med 1 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til Cinemathekene med 1,8 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til Animasjonsfestivalen i Fredrikstad med 1 mill. kroner.

PROSJEKT KVINNELIV

For å sikre kvinner og menn samme muligheter, rettigheter og ansvar, må makt og innflytelse deles likt mellom kvinner og menn. Det betyr at alle må være økonomisk uavhengige, og ha samme mulighet for å

skape virksomhet, få arbeid og utvikle seg i arbeidet. Menn og kvinner må dele ansvaret for hjem og barn.

Utviklingen i forhold til lik lønn for likt arbeid går for sakte. Kvinner tjener like dårlig i forhold til menn som for 25 år siden. Mange kvinner opplever stress og helseplager på jobben og hjemme. Typiske kvinnearbeidsplasser innenfor omsorgssektoren sliter med lav grunnbemanning, lav lønn og stillingsbrøker som ikke gir trygderettigheter.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Sette av 25 mill. kroner til et "Prosjekt kvinneliv" som skal fremme likestilling, forsøk med 6-timers dagen, likelønnsnett, arbeid for kvinnerepresentasjon, etc.

Kampen mot vold skal vinnes

En sterkere satsing fra politiet og myndighetene for å bekjempe vold mot kvinner er nødvendig. Gjennom sterkere fokus på problemet vil myndighetene ta dette mer på alvor enn før. Men dette handler også om ressurser.

Sosialistisk Venstreparti er særlig opptatt av å styrke kunnskapen og endre holdningene til familievold innen det offentlige hjelpeapparatet. Vold i hjemmet skal aldri anses som et privat - eller kulturelt - problem, det er et samfunnsproblem, som først og fremst har sin årsak i maktubalansen mellom kvinner og menn. Vi vil at etatene skal samarbeide, og at barnas situasjon skal få langt større oppmerksomhet. Mye av volden vi ser ellers i samfunnet er et resultat av en voldspreget oppvekst. Kampen mot vold bekjempes best ved å sørge for gode oppvekstvilkår for alle barn.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Ha statlig finansiering av krisesentrene, for å sikre et likt tilbud i hele landet.
- Øke støtten til Alternativ Til Vold (ATV) med 3 mill. kroner, slik at flere menn kan få hjelp til å slutte å bruke vold. Det er viktig å få dette på plass nå, for å sikre at det finnes et apparat til å ta imot de menn som etter den nye loven vil få oppholdsforbud i eget hjem.
- Styrke psykiatrien, helsevesenet, barnevernet, voldtektsmottak, m.m.
- Styrke kriminalomsorgen. Tilbudet til voldsdømte i fengslene er svært mangelfullt, og selv om det legges opp til en styrking, er den på langt nær tilfredsstillende (se nedenfor).
- Legge inn 15 mill. kroner for å styrke politiet, for at ordningen med familievoldskoordinatorer skal fungere tilfredsstillende.

KRIMINALOMSORG SKAL FOREBYGGE KRIMINALITET

Hvis målet er å rehabilitere straffedømte, må kriminalomsorgen både i og utenfor anstalt styrkes vesentlig. Hvis ikke kriminalomsorgen fungerer, hjelper det lite å putte folk bak lås og slå. Det er derfor på høy tid med en gjennomgang av kriminalomsorgen. Satsing på økt bemanning, behandlingstiltak av ulike slag, utdan-

ningstilbud, arbeidstrening, bibliotekjeneste, helsetjeneste, aktivitetstilbud og åpning av flere celleplasser, samt god tilrettelegging for besøk, er nødvendig. Økt bruk av samfunnsstraff og § 12-soning er også viktig. Rusomsorgen må styrkes. Dublering og isolasjon går Sosialistisk Venstreparti imot.

Arbeidsmiljøet til de ansatte i fengslene er for dårlig, og dette skyldes i særlig grad underbemanning. Svært mange ansatte opplever at de ikke har tid til å følge opp de innsatte så godt som de skulle ønske. Høyt sykefravær og tidlig uførhet er et symptom på en pressa og stressa arbeidssituasjon. Dette går igjen utover innsattes tilbud.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gi alle innsatte kontaktbetjent og soningsplan.
- Styrke kriminalomsorgen med totalt 60 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner bør gå til Friomsorgen.
- Ha økt bruk av konfliktråd, og legger inn 15 mill. kroner ekstra for å styrke konfliktrådene - spesielt med tanke på barne- og ungdomskriminaliteten.
- Sikre en større balanse i straffesakskjeden, og legger inn 8 mill. kroner i økt støtte til tingrettene og lagmannsrettene.
- Gi økt støtte til frivillige organisasjoner på justis-sektoren, Livet Etter Soning, Foreningen for fangers pårørende, Straffedes organisasjon i Norge, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons Rettighetssenter, Landsforeningen for voldsofre og Kirkens sosialtjeneste. Totalt 3,4 mill. kroner.

Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak

Studentrettshjelpstiltakene og andre spesielle rettshjelpstiltak, for eksempel Rettshjelpskontoret i Indre Finnmark, yter kvalitativt god juridisk bistand av stort omfang til en billig penge. Situasjonen i dag er at mange av disse virksomhetene sliter økonomisk. Dette gjelder særlig studentrettshjelpstiltakene. I studentrettshjelpstiltakene er lønningene svært lave, og det forventes en stor grad av gratisarbeid. I tillegg er reglene til Lånekassa fortsatt er rigide overfor dem som blir forsinket. Dette er hovedårsakene til at tiltakene har problemer med rekrutteringen. For å rette opp dette, ønsker Sosialistisk Venstreparti å styrke tilskuddet til de spesielle rettshjelpstiltakene med 2 mill. kroner.

AKTIV SAMFERDSELSPOLITIKK I DISTRIKTENE

Det er viktig å føre en politikk som sikrer bosettingen i distriktene. Vår satsing på kollektivtransport vil bidra til det. Det betyr bl.a. forbedret fergetilbud særlig der frekvensen er for dårlig, sikring av ekspressbusstilbud og rabattordninger særlig der det ikke er alternativer til bussen, i tillegg til styrking av jernbane, hurtigbåt og buss over hele landet.

En aktiv samferdselspolitikk for distriktene skal bidra til reduserer avstandsulempene. Det betyr lavere reisekostnader og bedre transportstandard. Andre viktige elementer er lavere flypriser på kortbanenettet, rask sikring, opprustning av veinettet i fylker hvor med dårlig veistandard.

Sosialistisk Venstreparti vil styrke følgende budsjettposter:

	mill. kroner
- Riksveier	140
- derav Hedmark	20
- Oppland	20
- Nordland	40
- Møre og Romsdal	40
- Hordaland	20
- Rassikring	100
- Riksveifergeer	20
- Ekspresbusser	29

FORBRUKERMAKT MOT MARKEDSMAKT

Reklame- og konsumpresset i samfunnet er formidabelt. Kjøpepresset mot barn og unge er kraftig. Bevisstgjøring av barn og unge i forhold til reklamens virkemidler og hensikter er et viktig mottrekk. Den offentlige forbrukerinformasjonen må bidra til økt forbrukerinnflytelse og en forbrukervennlig utvikling.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Opprettholde et forbrukerkontor i hvert fylke.
- Øke bevilgningene til forbrukerrådet med 5 mill. kroner.

FORSVAR DEMOKRATIET

Regjeringens forslag om å redusere støtten til de politiske partiene er en trussel mot demokratiet. Forslaget vil redusere muligheten for å drive politisk arbeid, og vil gå utover mangfoldet i norsk politikk. Støtten til partier med under 2,5 pst. oppslutning ved siste stortingsvalg og små kommunepartier som inngår i felleslister vil etter dette forsvinne. Ungdomsorganisasjonene uavhengighet trues av at deres støtte går via moderpartiet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke partistøtten med 45 mill. kroner.
- Opprettholde støtten til små partier.
- Sikre at ungdomsorganisasjonene fortsatt får støtte direkte.

ET FORNUFTIG FORSVAR

Det foreslåtte forsvarsbudsjettet for 2003 er rekordstort. Det er svært oppsiktsvekkende at Norge nå er det landet i NATO som etter USA bruker mest på forsvar pr. innbygger. Dette er gal bruk av ressurser, som ikke er basert på reelle trusselvurderinger. Dagens trusselbilde tilsier at en har en bred tilnærming til sikkerhet, og legger til grunn at sikkerhet må bygges gjennom et sett av virkemidler. I St.prp. nr. 55 (2001-2002) slo Regjeringen fast at "det i langt større grad enn før [er] rom for å anvende hele spektret av sikkerhetspolitiske virkemidler, i første rekke de: (1) politiske, (2) lovmessige, (3) politimeslige, (4) diplomatiske, (5) økonomiske, (6) informasjonsmessige, (7) humanitære og (8) militære." og videre at "Bruk av militærmakt utgjør kun ett slikt virkemiddel, og vil i de fleste situasjoner

nepe være det dominerende sikkerhetspolitiske virkemidlet." Dette er Sosialistisk Venstreparti enig i, men konstaterer at Regjeringen ikke tar konsekvensene av dette i sitt budsjettforslag.

En annen årsak til kritikk mot de skyhøye bevilgningene til Forsvaret er at det stadig avdekkes kritikkverdige forhold knyttet til Forsvarets forvaltning av sine ressurser. Sosialistisk Venstreparti dokumenterte i rapporten "Ressursbruk i Forsvaret", juni 2002 en rekke eksempler på sløsing og mangel på styring med penger i Forsvaret.

Nei til fregatter, kampfly og Regionfelt Østlandet

Sosialistisk Venstreparti fremmer forslag til en rekke kutt i Forsvaret for til sammen 4,5 mrd. kroner. En vesentlig del av disse kuttene er kutt i investeringer utstyr til invasjonforsvar og offensive kapasiteter. Dette er investeringer som vil bety lite for vår trygghet i dagens sikkerhetspolitiske situasjon og i overskuelig framtid. Selv om Norge er et rikt land, har vi ikke råd til å holde oss med et forsvar som ikke forvalter ressursene på en effektiv måte, og som utstyres med overflødig investeringer i milliardklassen.

Sosialistisk Venstrepartis største enkeltkutt i forsvarsbudsjettet er fregattinvesteringene. Sosialistisk Venstreparti vil avvikle planene om bygging av fregatter, og viser til at det har vært stor intern splid også i Sjøforsvaret om fregattprosjektet. Anskaffelse av seks fregatter var opprinnelig (St.prp. nr. 65 (1998-1999)) kostnadsberegnet til 12,24 mrd. kroner, eller om lag 15,4 mrd. kroner inkludert våpensystemer, bygg og anlegg. Allerede året etter var de samme kostnadene oppjustert til henholdsvis 14 mrd. kroner og 17,3 mrd. kroner (St.prp. nr. 45 (1999-2000)). Det ble klart at 6 mrd. kroner (1998-verdi) måtte finansieres ved ekstra-bevilgninger utenom forsvarsbudsjettet i 2001-2006 (St.meld. nr. 23 (1998-1999)).

I mai 2002 uttalte derimot fregattprosjektets leder, kommandør Per Erik Göranson, at den samlede kostnad nå ligger an til å bli "over 20 mrd. kroner", (Dagens Næringsliv 7. mai 2002). Da er tilhørende helikopter og sjømålsmissil regnet med, men fremdeles ligger anslaget godt over det totalanslag som ble framstilt i St.prp. nr. 48 (1999-2000), som riktignok ble framstilt som usikkert.

Sosialistisk Venstreparti går også inn for å skrinlegge planene om etablering av Regionfelt Østlandet som vil være et dyrt, unødvendig og miljøfiendtlig prosjekt.

Dessuten har Sosialistisk Venstreparti sagt nei til anskaffelse av nye kampfly, og har reagert kraftig på at beslutningen om å delta i prosjektet JSF er tatt uten at Stortinget har hatt mulighet til å skaffe seg en oversikt over hvilke alternativer som foreligger, eller hatt mulighet til å legge premisser for Regjeringens behandling av saken.

Sosialistisk Venstreparti vil gå i mot at det skal bygges et nytt bygg for samlokalisering av Forsvarets Overkommando og Forsvarsdepartementet ble vedtatt etter innstilling fra i Forsvarskomiteen i 2001. I tillegg fremmer Sosialistisk Venstreparti en rekke andre kutt i forsvarsbudsjettet.

Da Stortinget behandlet St.prp. nr. 55 (2201-2002) Gjennomføringsproposisjonen våren 2002 gikk Sosialistisk Venstreparti inn for en ramme på 100 mrd. kro-

ner i de kommende fire årene til Forsvaret, 18 mrd. kroner mindre enn flertallet. Dette følger Sosialistisk Venstreparti opp i årets budsjett.

Oversikt rammeområder Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2003

		Kutt	Økning	Nettoøkning
Ramme 1	Statsforvaltning	77	138	61
Ramme 2	Familie og forbruker	2 791	1 597	-1 194
Ramme 3	Kultur	0	400	400
Ramme 4	Utenriks	0	101	101
Ramme 5	Justis	99	105	6
Ramme 6	Innv., reg., bosted og arbeid	170	1 482	1 312
Ramme 7	Dagpenger	0	480	480
Ramme 8	Forsvar	4 542	60	-4 482
Ramme 9	Næring	138	102	-36
Ramme 10	Fiskeri	6	210	204
Ramme 11	Landbruk	124	469	345
Ramme 12	Olje- og energi	3 538	571	-2 967
Ramme 13	Miljø	40	412	372
Ramme 14	Stortinget	7	0	-7
Ramme 15	Sosial	650	527	-123
Ramme 16	Helse	2 657	3 576	919
Ramme 17	Utdanning og forskning	1 166	4 111	2 945
Ramme 18	Samferdsel	667	1 977	1 310
Ramme 19	Rammetilskudd kommunene	649	5 649	5 000
Ramme 20	Ymse			0
Ramme 21	Ekspportgarantier			0
Ramme 22	Finansadministrasjon	20	20	0
Ramme 23	Skatter og avgifter		4 646	-4 646
Ramme 24	Utbytte			0
Sum		21 987	21 987	0

De enkelte næringspolitiske Sosialistisk Venstreparti-satsingene

Formål:	SVs påplussinger i mill. kroner	Budsjett
Forskning & utvikling:		
Nærings- og distriktsutvikling, nyskaping: SND	550	KRD
Gjeninnføre tidligere FUNN-ordningen	300	KUF
Ekstrabevilgning, forskning opp på OECD-nivå	280	KUF
Fiskeri- og havbruksforskning	210	FID
Forsknings- og utviklingskontrakter	60	NHD
Diverse forskning	60	div.
SUM forskning & utvikling	1 460	
Kompetanse:		
Grunnskoleundervisning	1 000	KUF
Skolefritidsordning	470	KUF
Stipend videregående skoler	400	KUF
Kompetansereformen, ekstrabevilgning Univ.	280	KUF
Reisestipend for studenter	100	KUF
Norskopplæring innvandere	90	KUF
Utdanning, personer på attføring (fjerning av tak)	50	AAD
Bredbånd i bibliotekene mm.	42	KD
Kulturskolene	37,5	KUF

Formål:	SVs påplussinger i mill. kroner	Budsjett
Fagutdanning (Fjernundervisning)	30	KUF
Barne- og ungdomstiltak	30	BFD
Statens dykkerskole	28	KUF
Grunnskoleopplæring for voksne	24	KUF
Bibliotek (fellesmagasinprosjekt m.m.)	17	KD
Nord-Norge-satsing, rekruttering til skolene	16	KUF
SUM kompetanse	2 614,5	
Næringsutvikling & sysselsetting:		
Avskr.reg. maskineri og utstyr opp fra 15 til 20 pst.	1 565	FIN
Reduksjon i arbeidsgiveravgifta	1 250	KRD
Beholde tre dagers arbeidsg.ansvar ved permittering	430	AAD
Geografisk differensiert årsavgift	420	FIN
700 ekstra tiltaksplasser for yrkeshemmede	103	AAD
Rekruttering i landbruket	100	LD
1000 ekstra tiltaksplasser	92	AAD
Kystvakt / redningstjeneste	60	FD
HøyKOM, bredbånd til kommunene	28	NHD
Styrking av Aetat	25,8	AAD
Pressestøtte	25	KD
Norges Turistråd	8	NHD
Samordning av IT-politikken (bredbånd)	4	NHD
Norges Designråd	2	NHD
SUM næringsutvikling og sysselsetting	4 112,8	
Grønn innovasjon:		
ENOVA (energitiltak, nye fornybare energiformer)	309	OED
Skogplanting, kommersialisering av biobrensel	161	LD
Opprydding av miljøgifter	151	OED
Dyrevelferdstiltak	100	LD
Økologisering i landbruket	100	LD
Lokal agenda 21	100	MD
Miljøvennlige produkter	10	MD
Økobygg	6	AAD
Nasjonal plan for vindmøllesatsing	2	OED
SUM grønn innovasjon	939	

9.5 Senterpartiet

Innledning

Komiteens medlem fra Senterpartiet peker på at den økonomiske situasjonen i Norge preges av kommunal fattigdom og privat rikdom. Til tross for dette øker Regjeringen veksten i privat forbruk med 26 mrd. kroner og veksten i offentlig forbruk med bare 1,6 mrd. kroner.

Konkurransetsatt næringsliv har store problemer. Mange arbeidsplasser er nedlagt eller flagget ut den siste tiden og prognosene viser at denne utviklingen vil tilta. Allikevel tar ikke Regjeringen målrettede grep for å sikre denne delen av norsk næringsliv.

Regjeringen foreslår en fattigpakke for å hjelpe dem som har det aller vanskeligst. Det er bra. Haken er imidlertid at midlene tas fra andre grupper som også har det vanskelig økonomisk.

Dette medlem viser til at Senterpartiet ønsker en annen utvikling. Dette framkommer i Senterpartiets alternative budsjett ved følgende hovedprioriteringer:

- Sikre og skape nye arbeidsplasser
- Bedre det offentlige tjenestetilbudet
- Bidra til utjamning mellom fattig og rik i Norge

Dette medlem viser til at mange av tiltakene som foreslås, ikke minst i forhold til næringslivet, vil bidra positivt til å ta hele landet i bruk. Økte bevilgninger til samferdselssektoren sikrer arbeidsplasser og verdiskaping. For Senterpartiet er det en sentral målsetting å opprettholde bosettingen og skape ny vekst i distriktene.

God økonomi i kommunene gir mulighet til å etablere gode oppvekstvilkår. Dette forebygger reparasjonskostnader senere som følge av rusmiddelmisbruk,

vold og kriminalitet. Tiltak rettet mot riktig kosthold og mosjon forebygger helseskader. Økte bevilgninger for å redusere sykehuskøer, bringer folk fortere tilbake til arbeidslivet. Rettferdig skattepolitikk og gode sosial- og trygdeordninger kan bidra til at folk blir selvhjulpne og en unngår å skape klienter.

Viktige styringsgrep

Dette medlem mener at renten må ned. Derfor har Senterpartiet fremmet forslag om at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting.

Senterpartiet vil også endre handlingsregelen for bruk av oljepenger slik at det gis rom for økt bruk av oljepenger der dette kan redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken økes, kostbare flaskehals for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på lengre sikt kan bli redusert.

Økt verdiskaping i hele landet

Dette medlem viser til at Senterpartiet samlet bevilger i overkant av 3,7 mrd. kroner for å fremme økt verdiskaping i næringslivet. Senterpartiet tar et oppgjør med Regjeringens økonomiske politikk generelt, og næringsnøytraliteten i næringspolitikken spesielt. Vi ser nå at denne politikken fører til at det forsvinner mange arbeidsplasser i industrien. Senterpartiet ønsker en målrettet satsing for å sikre arbeidsplasser og stimulere til nyetableringer. Som en del av denne satsingen fremmer Senterpartiet forslag om tre tiltakspakker for verksted, møbel og marin sektor.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil sikre arbeidsplasser ved å:

- Opprettholde refusjonsordningen og nettolønn for sjøfolk.
- Avvise Regjeringens forslag til endringer i permitteringsreglene.
- Bedre avskrivningssatsene for maskiner, redskaper, mv. fra 15 pst. til 20 pst. Dette utgjør til sammen 310 mill. kroner i 2003. (1,5 mrd. kroner i 2004).
- Foreslå en samferdselsmilliard som i følge tallene fra Nasjonal transportplan vil redusere næringslivets kostnader med 960 mill. kroner.
- Fjerne arveavgift på næringsformue.

I tillegg vil Senterpartiet bidra til å skape nye arbeidsplasser ved å:

- Øke bevilgningene til SND opp på samme nivå som 2001.
- Bevilge 500 mill. kroner til utbygging av bredbånd.
- Gjøre registrering for nyetablerte bedrifter i Brønnøysundregisteret gratis.
- Bevilge 100 mill. kroner for å lette generasjonsskifte i landbruket.

Tiltakspakker

Dette medlem viser til at Senterpartiet fremmer tre målrettede tiltakspakker. Det er tiltakspakke for møbelindustrien, tiltakspakke for kompetanseutvikling i verkstedindustrien og tiltakspakke for marin sektor.

Tiltakspakke for møbelindustrien

Møbel- og innretningsbransjen i Norge i 2001 sysselsatte omlag 10 300 personer. Av en produksjonsverdi på 9,9 mrd. kroner ble omlag 30 pst. eksportert. Ved utgangen av september 2002 har eksporten falt med 9 pst., noe som tilsvarer omlag 200 mill. kroner i tapt omsetning. Senterpartiet mener dette er en framtidsrettet industrigren i Norge, og at man med beskjeden offentlig satsing kan bidra til økt vekst og ytterligere eksport. Bransjen har selv tatt initiativ til en innovasjonssatsing hvor omstilling, designutvikling og internasjonal markedsføring er viktige stikkord.

Senterpartiet vil bidra til dette gjennom å øke bevilgningene til SND med 25 mill. kroner som det offentlige bidraget første år i et flerårig program og sikre at disse midlene brukes inn mot møbelindustrien.

Tiltakspakke for kompetanseutvikling i verkstedindustrien

Det er åpenbart et særskilt behov innenfor offshore-leverandørindustrien. Stortinget ble i vår gjort kjent med at om lag 1 000 personer kan være overtallige i en periode fra 2. halvår 2002 og inn i 2003. Det er viktig at det settes inn fleksible tiltak overfor næringer som opplever store konjunktursvingninger for å ivareta og utvikle kunnskap og kompetanse innenfor næringene.

Senterpartiet vil derfor foreslå en ekstrabevilgning på 50 mill. kroner til kompetanseutvikling innen offshore verkstedindustri.

Tiltakspakke marin sektor

De marine næringer er framtida. Forutsetningen er at forskning, produktutvikling, kommersialisering og markedsføring blir prioritert. Det ligger store muligheter for verdiskaping dersom Norge satser på biomarin sektor for å øke kunnskapsinnholdet i produkter, utvikle bedre produkter i fiskeindustrien og utvikle torsk og andre marine arter som skjell til oppdrettsformål.

Senterpartiet prioriterer økte ressurser til marine næringer i budsjettet for 2003 med 50 mill. kroner. Senterpartiet vil sikre lokalt og nasjonalt eierskap i hele verdiskapningskjeden slik at kystfolket får gevinstene av den økte satsingen som skjer.

Øvrig satsing innen fiskeri

Senterpartiet bevilger mer til Nyskappingsprogrammet og andre program på det marine området i SND-regi. Senterpartiet bevilger mer midler til forskning, opprettholder bevilgningen til Fiskerinæringens kompetansesenter og setter av startbevilgning til PROTEVS i Bergen. Senterpartiet vil også bedre fiskernes inntekter gjennom å heve fradraget for fiskere og sjøfolk til 100 000 kroner. Alt i alt øker Senterpartiet satsningen på marin sektor med 147,5 mill. kroner utover

Regjeringens budsjettforslag. I tillegg kommer kostnaden med å øke fradraget for fiskere og sjøfolk på 25 mill. kroner.

Senterpartiets satsing på økt verdiskaping i næringslivet

Regional utvikling og nyskaping (kap. 551)	100
Nasjonalt samarbeid for regional utvikling (kap. 552)	210
SND (kap. 2420 post 55)	164,4
Reversere permitteringsregler, dagpenger	430
Refusjon sjøfolk	210
Nettolønn sjøfolk	250
Breiband	500
FOU-kontrakter	64,1
Reiselivstiltak	16
SND - under Fiskeridirektoratet	82,5
Generasjonsskifte landbruk	100
Samferdselsmilliard	1040
Arveavgift på næringsformue	0
Avskrivningsregler	310
Fiskerfradrag	25
Nyetablering Brønnøysund - fritak reg. avgift	100
Kompetanseheving Verkstedindustrien	50
Tiltakspakke i marin sektor	50
Tiltakspakke for møbelindustrien	25
Til sammen	3727

A-etat og Arbeidstilsynet

Dette medlem viser til at Senterpartiet øker bevilgningene til arbeidsmarkedstiltak med 50 mill. kroner. Arbeidstilsynet styrkes med 10 mill. kroner til forebyggende virksomhet.

Senterpartiets samferdselsmilliard

Dette medlem mener det er stort behov for økt satsing på transportsektoren fordi investeringsnivået har gått ned de siste åra og ligger langt etter målsettingene i Nasjonal transportplan. Dessuten er det ledig kapasitet og kompetanse i anleggsbransjen. Økt satsing på transportsektoren vil lette sentraliseringspresset. Samtidig får vi fjernet flaskehals/ulykkesfare og kan redusere transportkostnadene for næringslivet.

Utbygging av samferdselstilbudet er viktig for å ta hele landet i bruk. Dessuten vil en slik måte å bruke oljepenger på ikke føre til nevneverdig press i økonomien.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil fordele samferdselsmilliarden ved å bruke 500 mill. kroner til sekundære riksveier. 100 mill. kroner av disse midlene skal brukes til gang- og sykkelveier. I tillegg vil Senterpartiet gjeninnføre den særskilte satsingen på rassikring og plusser på 250 mill. kroner på denne posten.

150 mill. kroner vil bli brukt til jernbane. Det er viktig å få innført systemet med automatisk togstopp, fjernstyring og togradig på alle jernbanestrekninger.

Fjerning av planoverganger og bygging av flere kryssings-spør må også ha prioritet.

Senterpartiet vil øke bevilgningen til utbygging av havner med 40 mill. kroner. 10 mill. kroner avsettes til prosjekteringsarbeidet med Stad skipstunnel.

Dette medlem viser til at Senterpartiet bevilger 30 mill. kroner for å hindre at bortfall av kompensasjon for dieselaavgiften skal føre til økte takster på ekspressbussene. Senterpartiet øker også bevilgningene til drift av riksveiferger for å få flere nattferjer og økt frekvens på ferjene.

Senterpartiet aksepterer ikke kutt i skole og omsorg

Dette medlem vil understreke at kommunene må settes i stand til å tilby en god skole og en mer verdig omsorg til sine innbyggere. Dette er en hovedprioritering fra Senterpartiet i høstens statsbudsjett. Regjeringens vilje til å løfte de økonomiske rammene for kommuner og fylkeskommuner er dessverre ikke tilstede. Dette vil føre til reduksjon i tjenestetilbudet. Mange kommuner kutter nå i skolebudsjettet og i omsorgstilbudene. Også kulturtilbudet og støtten til frivillige organisasjoner vil bli kuttet, og det viktige forebyggende arbeidet blant barn og ungdom står i fare. På sikt gir dette langt større samfunnskostnader enn de innsparringene kutt i kommunesektoren medfører.

Kommunene har i mange år har opplevd et betydelig misforhold mellom pålagte oppgaver og inntekter og det har vært umulig å bygge opp reserver. I 2002 har dette blitt forverret gjennom et kostbart lønnsoppgjør og store ekstraordinære pensjonskostnader. Kommunenes Sentralforbund anslår det finansielle merbehov i kommunesektoren til om lag 5,5 mrd. kroner. Det er åpenbart at dette misforholdet resulterer i et redusert tjenestetilbud.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å øke kommunerammen med 5,6 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg. Av dette er 2,1 mrd. kroner direkte relatert til økte pensjonsutgifter. Senterpartiet henter disse pengene fra Oljefondet, noe som i realiteten innebærer at penger flyttes fra ett fond til ett annet. Dette skaper ikke press i økonomien.

Resten av økningen av kommunerammen vil i hovedsak bli brukt til å unngå nedskjæringer. Disse bevilgningene vil således heller ikke føre til merkbart press i økonomien.

Videre mener Senterpartiet at den økonomiske situasjonen i kommunesektoren nå er så vanskelig at det bør gjennomføres en 3-årig plan for å gjenvinne den økonomiske ubalansen og styrke lokaldemokratiet. Gjelds-sanering er ett aktuelt tiltak. Dette handler om innbyggernes trygghet og kvalitet i hverdagen, og det handler om et levende og framtidsrettet lokaldemokrati. Disse verdiene har vi ikke råd til å ofre.

Senterpartiet ønsker en aktiv boligpolitikk

Dette medlem mener Husbankens rammer må styrkes og den sosiale boligbyggingen i landet må gjenreises. Vi opplever en stadig vanskeligere situasjon i boligmarkedet der særlig ungdom, aleneboende og

småbarnsfamilier med lav inntekt kommer uheldig ut. Senterpartiet foreslår derfor å øke Husbankens låneramme med 2,5 mrd. kroner, samt øke boligtilskuddet og tilskuddet til bolig og miljøtiltak med til sammen 200 mill. kroner.

Rettferdig fordeling

Dette medlem viser til at Senterpartiet gjennom sitt budsjettopplegg vil reversere de usosiale kuttene som regjeringen Bondevik har fremmet i statsbudsjettet. Senterpartiet foreslår å gjeninnføre utbytteskatt, som vil bli betalt av de rikeste, for å finansiere lavere egenandeler. Det må være folks skatteevne, ikke folks behov for hjelp og medisiner, som skal bidra til å finansiere velferdsstaten.

Senterpartiets opplegg innebærer en målrettet omfordeling fra de som tjener mest til de som tjener minst. Senterpartiet setter innslagspunktet til toppskatten lavere enn Regjeringen og hever prosentsatsen i minstefradraget. Senterpartiet hever også grensen for frikort fra 23 400 kroner til 40 000 kroner. Senterpartiet innfører også et særskilt fradrag i skatt for enpersonshusholdninger.

Toppskatt

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å heve innslagspunktet for toppskatten tilsvarende siste års gjennomsnittlige lønnsstigning, både på trinn I og trinn II, med utgangspunkt i Senterpartiets økonomiske opplegg for 2002. Dette innebærer at trinn I skatteklasse 1 heves til 316 400 kroner og at trinn I skatteklasse 2 heves til 339 700 kroner. Dette gir et proveny på 2 220 mill. kroner. Senterpartiet vil heve trinn II skatteklasse 1 og skatteklasse 2 til 539 300 kroner. Dette gir et proveny på 1 380 mill. kroner

Minstefradraget.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å heve prosentsatsen i minstefradraget til 27,5 pst. Det betyr 1 420 mill. kroner i reduserte skatteinntekter.

Et slikt grep betyr mest i skattelettelser for de som tjener mellom 125 000 kroner og 175 000 kroner. Deres tilsvarende sum brukes for å øke kronebeløpet, så vil det først og fremst komme de som tjener over 250 000 kroner til gode.

Skattefradrag for enpersonshusholdninger

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å innføre et eget skattefradrag for enslige på 1 000 kroner for de som tjener under 180 000 kroner. Kostnaden for dette tiltaket er 250 mill. kroner på budsjettet for 2003.

Frikort

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil heve frikortgrensen fra 23 400 kroner til 40 000 kroner (39 600). Kostnaden for dette er 185 mill. kroner. Dette kommer studenter og folk med lave inntekter til gode.

Skatt på aksjeutbytte

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil innføre en skatt på aksjeutbytte med 14 pst. og et bunnfradrag på 10 000 kroner. Dette gir en bokført inntekt på om lag 1 250 mill. kroner.

Den skattefrie inntekten fra utbytte fra aksjer fordeler seg svært skeivt mellom ulike inntektsgrupper. Ved å innføre skatt på aksjeutbytte oppnår Senterpartiet en omfordeling fra de som tjener mest, til de lavere inntektsgrupper ved at egenandelene reduseres kraftig sammenlignet med Regjeringens forslag.

Bruttoinntekt	Antall personer	Gjennomsnittlig aksjeutbytte
Opp til 999 999	3 463 834	2 000
1 000 000 - 1 199 999	10 358	138 300
1 200 000 - 1 399 999	5 414	213 200
1 400 000 - 1 599 999	3 283	312 600
1 600 000 - 1 799 999	2 254	388 700
1 800 000 - 1 999 999	1 496	460 800
2 000 000 - 4 999 999	6 260	928 700
5 000 000 - 9 999 999	1 351	2 586 700
10 000 000 - 19 999 999	473	6 219 500
20 000 000 - og over	226	21 875 600
I alt	3 494 949	8 400

Lavere egenandeler

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil bruke inntekten fra skatt på aksjeutbytte til en kraftig reduksjon av egenandelene sammenlignet med Regjeringens

opplegg. Regjeringen la i statsbudsjettet fram en fattigpakke på 330 mill. kroner. Denne er ikke imponerende når Regjeringen samtidig øker egenandelene med nesten 1,2 mrd. kroner.

Senterpartiet foreslår følgende:

Beholde egenandelstaket i blåreseptordningen uendra på 1 350 kroner	+380 mill. kroner
Redusere tak II til 3 000 kroner	+113 mill. kroner
Beholde fritak for egenandeler for blåresept for eldre og uføre	+480 mill. kroner
Beholde dagens gravferdsstøtte:	+150 mill. kroner
Beholde særfradrag for større sykdomsutgifter, uten øvre utgiftsgrense:	+75 mill. kroner

Dette medlem viser til at dette innebærer en reduksjon i egenandeler og en styrking av trygdeytelser på samlet 1 198 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Regjeringen også har strammet inn overfor svake grupper ved å senke friinntekten for uføre fra 1 G til 0,1 G. Helårseffekten av dette tiltaket har Regjeringen beregnet til 400 mill. kro-

ner, for inneværende år 65 mill. kroner. Samtidig foreslår Regjeringen at det settes et tak for hvor store utgifter ved sykdom som kan trekkes fra på skatten. Regjeringen sparer 75 mill. kroner på denne skatteskjerpelsen. Senterpartiet går imot begge disse forslagene og bevilger de nødvendige 140 mill. kroner.

Oversikt over Senterpartiets omfordeling av skatt:

Mer rettferdig skatt: Toppskatt	3600 mill. kroner
Utbytteskatt	1250 mill. kroner
Boligskatt	270 mill. kroner
Innsparing sykepengene	150 mill. kroner
Til sammen	5270 mill. kroner

Lettelser for de med lavere inntekter:

Minstefradrag	1420 mill. kroner
Frikort	185 mill. kroner
Skattefradrag enslige	250 mill. kroner
Sykdomsutgifter	75 mill. kroner
Friinntekt uføre	65 mill. kroner
Fiskerfradraget	25 mill. kroner
Til sammen	2020 mill. kroner

Dette medlem viser til at Senterpartiets skatteopplegg innebærer en skattelette på 7 mrd. kroner, sammenlignet med vedtatt skatteopplegg for 2002. Dette er om lag 3,6 mrd. kroner mindre enn Regjeringens forslag for 2003.

Bedre forebygging og raskere behandling.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil bruke 1 mrd. kroner mer i året for å forebygge og redusere helsekøer. På tross av at Norge har Europas beste legedekning, er det fortsatt 32 000 som har ventet i over ett år på behandling. Ennå går over 7 000 årsverk tapt pga. unødig venting i helsekø til operasjon eller annen behandling. Sykepengene for disse er nesten 2 mrd. kroner i året og produksjonstapet tett oppunder samme beløp.

Hver nordmann er borte fra jobb i gjennomsnitt en måned i året pga. sykdom, noe som utgjør 220 000 årsverk. Hver tiende nordmann er uføretrygdet, og blant unge under 35 år er det en tredobling av uføre bare fra 1992. Det kan ikke fortsette slik at sykepengene vokser med 4 mrd. kroner fra ett år til det neste, og helsekøene holder seg selv om ressursbruken er større enn noen

gang. Dette medlem mener at det nå er på tide å tenke annerledes! Vi må tenke forebygging og rehabilitering.

Dette medlem er klar over at en investering i forebygging vil koste en del nå, men dette vil spare samfunnet for langt større kostnader på sikt. Senterpartiet mener at nåværende praktisering av handlingsregelen har vist at den er til hinder for at viktige samfunnsoppgaver kan bli løst. Den må derfor endres slik at vi kan vri utgiftene over fra reparasjon til investering i forebygging og økt livskvalitet.

Livsstilssykdommer er i sterk økning. Kreft og hjerte/karsykdommer står nå for 70 pst. av alle dødsfall. Vi vet at vi kan forebygge mange av disse tilfellene ved fysisk aktivitet og sunnere kosthold.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil satse mer på å redusere alkoholforbruket. En fjerdedel av alle sykehussenger er nå belagt med alkoholrelaterte skader eller sykdommer.

Verdensbanken har gjort beregninger for hva det koster å vinne et ekstra år levetid ved behandling av lungekreft. Dette koster 100 000 kroner, mens det bare kos-

ter et par hundrelapper å vinne et ekstra år levetid dersom man får en person til å slutte å røyke.

Derfor vil Senterpartiet ha høyere avgifter på tobakk, alkohol og sukkerholdig drikke, noe som utgjør 840 mill. kroner. Dessuten vil Senterpartiet bruke 15 mill. kroner på en antirøykekampanje.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil styrke de regionale helseforetakene ved å bevilge 500 mill. kroner mer. Senterpartiet har liten tro på at det blir effektivisering av nedlegging av avdelinger og småsykehus. Disse trengs for å utnytte kapasiteten bedre totalt. Senterpartiet vil bevilge 100 mill. kroner til trygdekontorene til kjøp av operasjoner, annen behandling og opp trening i utlandet, hos private eller i det offentlige.

Dessuten vil Senterpartiet øke bevilgningene til opp trening sinstitusjonene med 85 mill. kroner for å få folk hurtigere rehabilitert.

Senterpartiet foreslår å øke bevilgningene til frivillighets sentraler med 7 mill. kroner. Dette betyr en økning i tilskuddet fra Staten med 35 000 kroner pr. sentral.

Dette medlem vil ellers understreke at Senterpartiets økte bevilgninger til kommunesektoren fører til at kommunene settes i stand til å løse problemene mens de ennå er små. Ikke minst i forhold til barn og ungdom. Dette vil kunne spare samfunnet for store reparasjonsutgifter senere.

Dette medlem viser til at Senterpartiet ønsker å gjøre ordningen med frukt og grønt i skolen gratis. Dersom en lærer seg gode kostvaner som barn, opprettholder en gjerne dette senere i livet. Samtidig vil Senterpartiet fremme forslag om å utrede en ordning med nullmoms for frukt og grønnsaker.

Studenter

Dette medlem reagerer på forslag fra Regjeringen der både nye og eksisterende universelle ordninger gjøres behovsprøvd. Senterpartiet er imot en utvikling der vanlige folk gjøres til klienter i velferdssystemet.

I dag velger de aller fleste 16-19 åringer å benytte seg av sin rett til videregående opplæring. For mange familier innebærer kjøp av bøker og annet læremateriell store kostnader. Senterpartiet har i flere år arbeidet for en generell stipendordning som på sikt kan gjøre den videregående skolen gratis. Som en opptrapping fram til en fullstipendiert videregående skole, fremmer Senterpartiet forslag om å bevilge 100 mill. kroner i 2003 til innføring av et generelt læremiddelstipend til elever i videregående skole. Dette vil bety omkring 1 000 kroner pr. elev ved skolestart høsten 2003. Stipendet kommer i tillegg til det behovsprøvede stipendet som innføres fra samme tid.

Dette medlem viser til at Regjeringens forslag om å avvikle reisestipendet innen Norge og Norden vil ramme ca. 70 000 studenter og spesielt studenter bosatt i distriktene fordi disse har store reisekostnader også innad i Norge. Senterpartiet mener dette er i strid med de politiske målsetningene om lik rett til utdanning og kan føre til en uheldig dreining i valg av studiested. Senterpartiet foreslår derfor å opprettholde reisestipendet ved å legge inn 83 mill. kroner til formålet.

Dette medlem viser til at Senterpartiet finner Regjeringens forslag om å redusere borteboerstipendet for elever i videregående skole fra 3 450 kroner pr. måned til 2 215 kroner pr. måned uakseptabelt. I en tid der stadig flere elever tvinges til å flytte på hybel som følge av at videregående skoler nedlegges, vil dette særlig ramme ungdom i distriktene. Derfor vil Senterpartiet legge inn 148 mill. kroner slik at borteboerstipendet kan opprettholdes på dagens nivå. Senterpartiet vil også bevilge 0,5 mill. kroner for å opprettholde ANSAs rådgivningstjeneste for norske studenter i utlandet.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår at skole- og studentrabatten skal heves til 50 pst. og ikke 40 pst. som Regjeringen foreslår. Denne rabatten vil gjelde også på NSB, Nord-Norge ekspressen og Hurtigruta. Kostnaden på dette beløper seg til 78 mill. kroner.

Til sammen legger Senterpartiet inn 309,5 mill. kroner mer til stipender og reiserabatter.

Barn og oppvekst

Dette medlem viser til at Senterpartiet, i tillegg til å legge inn tilstrekkelig midler slik at barnehageformen blir fullfinansiert, vil opprettholde småbarnstillegget på 657 kroner pr. måned for de minste barna. Dette har vist seg å være et viktig og målrettet tilskudd til småbarnsfamiliene. Regjeringens argumentasjon om at disse familiene vil få kompensert for bortfallet gjennom lavere barnehageutgifter holder ikke. Senterpartiet vil gi småbarnsfamiliene et reelt økonomisk løft, og ikke la de samme familiene selv betale for etableringen av flere og billigere barnehageplasser.

Senterpartiet vil endre kontantstøtteordningen slik at en av foreldrene må være hjemme med barn for å nyte godt av ordningen.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil gå imot Regjeringens forslag om å halvere tilskuddet til skolefritidsordningen. SFO er godt tilbud til elever i 1.-4. klasse som er viktig for mange barn og for mange familier. I tillegg vil Senterpartiet sikre fortsatt drift av leirskolene ved å beholde 100 mill. kroner i øremerkede midler til dette formålet.

Kultur

Dette medlem har merket seg at kultur er et av de minst prioriterte områdene i Regjeringens forslag til statsbudsjett. I motsetning til den sittende regjering ønsker Senterpartiet å sikre rammebetingelser for økt kulturell egenaktivitet og kulturformidling i alle deler av landet.

I tråd med partiets satsing de senere år, både i regjering og i opposisjon, satser Senterpartiet på å styrke de områder av kulturbudsjettet som legger grunnlaget for folks eget engasjement og deltagelse i det lokale kulturlivet. Senterpartiet reagerer kraftig på at Regjeringen i forslag til statsbudsjett omgår Stortingets vedtak om at endring av tippenøkkelen skulle gi kulturfeltet friske midler og ikke resultere ikke kutt i bevilgningene.

Senterpartiet øker bevilgningen til lokale kulturhus med 100 mill. kroner og til nasjonale kulturbygg med 40 mill. kroner. Senterpartiet foreslår en tilnærmet doubling av tilskuddsordningen for musikkfestivaler for dermed å gi muligheten til å realisere flere festivaler og lette den økonomiske belastningen i en oppstartsfase. Senterpartiet bevilger 18 mill. kroner ekstra slik at alle barn i grunnskolen får mulighet til å oppleve Rikskonserternes skolekonserter to ganger i året.

Dette medlem viser til at musikk- og kulturskolene har befestet seg som et meget populært og etterspurt kulturtilbud blant barn og ungdom. På grunn av svært vanskelig kommuneøkonomi samt det forhold at statstilskuddet ikke er justert opp på mange år, står dette tilbudet, som er ment å være for alle, i fare for å bli et eksklusivt gode for de få.

Som et ledd i en opptrapping vil Senterpartiet bevilge 75 mill. kroner mer enn Regjeringen i 2003 og legge inn utviklingsmidler som Regjeringen har foreslått avvirket. Senterpartiet vil også reversere de kutt som Regjeringen foretar i den såkalte FRIFOND-ordningen som skal gå til frivillige organisasjoners kulturtiltak rettet mot barn og unge.

Senterpartiet ønsker å bygge opp Norsk kulturminnefond til å bli en viktig aktør i kulturminnevernet og foreslår å øke fondskapitalen med 200 mill. kroner allerede fra nyttår. Regjeringa har foreslått å vente til Revidert nasjonalbudsjett med å vurdere å øke kapitalen i kulturminnefondet. En raskere oppbygging av kapitalen i fondet, slik Senterpartiet foreslår, vil gi den nye organisasjonen mer penger til vernearbeid på et tidligere tidspunkt.

Satsing på fornybar energi

Dette medlem mener at ett viktig tiltak for å nå klimamålene er at en større del av bygningsmassen varmes opp med vannbåren varme. Senterpartiet vil ha fart i overgangen til oppvarming med vannbåren varme og derigjennom økt bruk av bioenergi, jordvarme, solvarme, spillvarme fra industriproduksjon og avfallsforbrenning eller andre fornybare energikilder. Det må gis støtte til investeringene, slik at det blir overkommelig økonomisk å velge slik oppvarming i boliger og offentlige bygg.

Dette medlem viser til at Senterpartiet vil styrke bevilgningene til fornybar energi med 300 mill. kroner

som skal brukes gjennom ENOVA og til energiforskning gjennom forskningsrådet.

Mer til forebygging mot rovvilt

Dette medlem mener at Regjeringas budsjettforslag viser en ny og uheldig tendens når bevilgningene til rovvilterstatninger øker, mens midlene til forebyggende tiltak mot rovvilt blir redusert. Med den veksten vi har i rovviltstammen og rovviltskadene, er det ikke forsvarlig å redusere innsatsen med forebyggende tiltak. Senterpartiet foreslår å øke bevilgningen til forebyggende tiltak, slik at vi er tilbake på nivået i år 2001. Partiet vil også foreslå å sette av noe mer midler til felingslag som kan settes inn for å felle skadedyr og dyr som etablerer seg utenfor de avsatte rovviltsonene.

Tilsyn i nye nasjonalparker

Dette medlem viser til at det ved opprettelsen av de nye nasjonalparkene Dovrefjell-Sunndalsfjella og Forollhogna ble fastslått at det var behov for flere statlige stillinger til lokalt tilsyn. Dette har Regjeringen ikke funnet plass for i budsjettforslaget. Senterpartiet mener at de første stillingene må opprettes nå, og vil øke denne budsjettposten.

Forsvarsbudsjettet

Dette medlem mener at i den situasjonen vi har i dag, der kommunene sliter med å opprettholde et fungerende tjenestetilbud til innbyggerne, bør Forsvaret revurdere flere prosjekter som aldri burde vært igangsatt og som gir lite forsvar for pengene. Midlene fra disse prosjektene bør frigjøres og overføres til mer samfunnsnyttige formål.

De satsingene som ikke bør gjennomføres, er prosjekter Senterpartiet hele tiden har gått imot. Senterpartiet kutter derfor bevilgningen til Regionfelt Østlandet på 223 mill. kroner og bevilgningen til fregattene (-1 473 mill. kroner). Kostnadene på 25 mill. kroner til midlertidig lokalisering-løsninger er sløsing med statens midler. Senterpartiet er også skeptisk til økte administrasjonsutgifter i forbindelse med oppretting av Nasjonal sikkerhetsmyndighet, og reduserer bevilgningen til dette med 5 mill. kroner.

Innenfor den reduserte forsvarsrammen prioriterer Senterpartiet startbevilgning til tørrdøkk i Harstad med 40 mill. kroner, økt aktivitet i Kystvakta med 50 mill. kroner og sjøovervåkning med 23 mill. kroner.

Senterpartiets budsjettopplegg 2003

Påplussinger innen rammen	9022
Påplussinger utenfor rammen	4965
Til sammen	13987

Senterpartiets merbruk av oljepenger

Fra summen utenfor rammen på 4965 mill. kroner må trekkes 1125 mill. kroner som er økt ramme til husbanken.

Senterpartiets merbruk av oljepenger er med begrunnelse annet syn på handlingsregelen er dermed 3840 mill. kroner

Senterpartiets budsjettoplegg 2003**Innsparinger og kutt:**

Senterpartiets modell for kontantstøtte	-1175
Innsparing arbeidsinnvandring	-100
Innsparing dagpenger	-600
Kutt fregatter	-1473
Regionfelt Østlandet	-223
Midlertidig lokalisering (forsvar)	-30
Snøhvit	-1400
Privatskoler (For KOSTRA, færre nye skoler)	-100
Veiprojekt Bjørvika	-20
Effektivisering av statsadministrasjon ERNA / VICTOR	-500
Til sammen	-5621
Netto skatt	-2675
Netto avgift	-890
Til sammen	-3565
Påplussinger	9022
Innsparinger og kutt	-5621
Netto skatt og avgift	-3565
Til sammen - netto innen rammen	-164

9.6 Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet legger Kystpartiets stortingsprogram for 2001-2005 til grunn for sitt forslag til statsbudsjett for 2003.

Dette medlem viser til følgende i partiprogrammet:

Kystpartiet vil opprettholde Norge som et fritt, selvstendig land som er eid og styrt av Norges innbyggere. Kystpartiet vektlegger de medmenneskelige og kristne grunnverdier. Gjennom vårt kulturelle rotfeste skal norsk kultur videreføres og videreutvikles. På den måten vil vi styrke vår lokale og nasjonale identitet og ta vare på vår nasjonale arv. Kystpartiet vil styrke vernet om Grunnloven og eiendomsretten. Kystpartiet vil motarbeide at Norge selges bit for bit. Norske ressurser og bedrifter skal eies og styres i Norge, ikke av globale kapitalinteresser.

Vi har tro på at en fornuftig utnyttelse av naturrikdommene vil gi økt verdiskapning. Ved å ta kysten og distriktene i bruk på en slik måte, ligger forholdene bedre til rette for at vi kan styrke vårt miljø og vår kultur. Kystpartiet vil arbeide for at biologisk mangfold og økologisk balanse med bærekraftig utvikling og høsting blir en rettesnor for landets videre utvikling. Ved å høste på en fornuftig måte i sjø og på land, legger vi forholdene til rette for en bærekraftig utvikling.

Ved å styrke lokaldemokratiet vil Kystpartiet bygge landet på differensierte samfunn. En desentralisering av makt vil styrke lokalsamfunnene og gi enkeltmennesket mulighet til å være med på å bestemme over egen livssituasjon. Likeså er Kystpartiets mål å bygge videre på sosiale nettverk i lokalsamfunn og arbeidsliv.

Velferden skal være tilgjengelig for alle - uansett hvor de bor i landet.

Kystpartiet ønsker likeverd og likestilling for alle med et tilbud som er avpasset behov. Bosted, etnisk tilhørighet, utseende, religion, kjønn, funksjonsevne eller sivilstand skal ikke fremskaffe urettferdighet. Kystpartiet vil føre en restriktiv innvandringspolitikk. Det må være en selvfølge at innvandrere lærer seg norsk og innretter seg etter norske lover og regler.

For å hindre den sterke sentraliseringen går Kystpartiet inn for at statlige kontorer og institusjoner i størst mulig grad flyttes til distriktene. Dette skaper arbeidsplasser i distriktene samtidig som driftsutgifter og investeringer i pressområder reduseres. På denne måten kan staten investere i distriktene for å oppnå større avkastning på offentlig innskutt kapital. Slik øker antall arbeidsplasser, trygghet, mangfold og ikke minst trivsel i distriktene, og presset mot byene reduseres. Kystpartiet er imot den statlige sentraliseringen av arbeidsplasser på bekostning av distriktene. Rettsstaten og demokratiet skal videreutvikles og Norge skal ha et sterkt og fleksibelt forsvar av hele landet, bygget på alminnelig verneplikt og medlemskap i NATO.

Kystpartiet er imot medlemskap i EU og vil være på vakt mot tilpasningen som skjer til den europeiske unionen - og som skjer til tross for folkets nei til Unionen. På bakgrunn av dette og folkeavstemmingen er Kystpartiets klare standpunkt: Nei til medlemskap i EU. Kystpartiet krever også reforhandling av EØS-avtalen som hittil har skapt mer problemer enn fordeler for landet.

Kystpartiet vil motvirke at næringsliv bygget på nasjonale fornybare ressurser selges ut av landet. I

møte med den globale utvikling er det viktig at ressursgrunnlaget for fremtidig verdiskapning forblir under norsk kontroll. Lokalt eierskap er en styrke for lokalsamfunnene, og grunnleggende for at det kan utvikles et godt samarbeid mellom næringsliv og lokalsamfunn. Gjennom skattepolitiske virkemidler vil Kystpartiet stimulere til langsiktig privat eierskap og bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter.

Statens kapitalressurser skal ikke brukes til å kjøpe opp og skaffe seg kontroll over bedrifter som eies lokalt og som har gode utviklingsmuligheter innenfor rammen av privat næringsliv. Heller ikke skal statens ressurser brukes til kapitalinnsprøyting i bedrifter lokalisert i utlandet som er i direkte konkurranse med norskbasert næringsliv og som har gunstigere markedsadgang og lavere lønnskostnader enn tilsvarende bedrifter i Norge. Gjennom hensiktsmessige låneordninger der statlig og privat kapital deler risiko, skal det legges til rette for innovasjon og nyetableringer. Gjennom skattefradrag for investeringer i lokale samfunnsprosjekter vil Kystpartiet stimulere til økt samhandling mellom lokalmiljø og næringsliv. Kystpartiet vil arbeide for at bedriftsbeskatningen skal tilfalle kommunene der produksjonen foregår.

Norsk næringslivs konkurranseulemppe ved å ligge langt fra markedene må motvirkes ved økt statlig satsing på hensiktsmessige transportårer tilpasset moderne kommunikasjonsmidler, og avgiftsnedsettelse på drivstoff for skipsfart og landeveistraffikk. Norske transportører må gis konkurransedyktige rammevilkår. Det må bli enklere å etablere nye næringer. Ny næringsutvikling hemmes ved et overdrevent skjema- og urimelige gebyrer og avgifter. Kystpartiet er positiv til at investeringsavgiften fjernes, og vil være pådriver for at dette gjennomføres. Statens kontroll- og reguleringsiver i forhold til næringslivet må begrenses.

Kystpartiet vil trygge privat eierskap ved å fjerne arveavgift og skatt på produksjonsutstyr. Skatten må ligge på sluttproduktet, og generasjonsskifte i private bedrifter må kunne gjennomføres uten at bedriftene tappes for kapital.

Kystpartiet vil legge til rette for at primærnæringene skal få best mulige rammevilkår med større fortjeneste for dem som gjennom sitt arbeide skaper verdiene. Verdien av ren norsk matproduksjon må i større grad tilfalle produsenten, ikke omsetningsleddene.

Med dagens IT-løsninger og muligheter er det kostnadseffektivt å desentralisere offentlige arbeidsplasser i betydelig større grad enn tilfellet er i dag. Den største andelen av SND-midlene skal investeres i distriktene. Arbeid er en viktig trivselsskaper. At folk har et arbeid de trives i, gir mindre kriminalitet og krever mindre sosialomsorg.

Begrenset tilgang på arbeidskraft må møtes med tiltak for å få flere av dem som i dag går på attføring/trygd ut i aktivt arbeide. Kystpartiet vil prioritere tiltak som kan motvirke at unge mennesker uføretrygdes og stenges ute fra arbeidslivet uten noen gang å ha vært i arbeid.

Virkemidler:

- Kystpartiet vil arbeide for at flere yrkesvalghemmede får målrettet utdanning med sikte på å kunne integreres i næringslivet.
- Pensjonister må selv sette grensene for lønnet arbeidsaktivitet uten å bli straffet gjennom pensjonsreduksjon.
- Når det er mangel på kvalifisert arbeidskraft i Norge, kan arbeidsinnvandring tillates. Men import av arbeidskraft skal være begrenset og kontrollert. Kystpartiet vil ikke være med på å rekruttere høyt kvalifisert arbeidskraft fra utviklingsland som har behov for denne arbeidskraften selv.
- Det må etableres arbeidsmuligheter for ungdom som ikke kan eller vil gå rett fra grunnskolen og over til videregående skole og yrkesutdanning.

Det skal lønne seg å arbeide og investere i egen bedrift og øvrig næringsliv. Kystpartiet vil arbeide for lavere skatter og avgifter for å gi bedriftene mulighet til å øke egenkapitalen, og derved trygge sysselsettingen. Råderett over egen inntekt gir valgfrihet og fremmer investeringer i produktiv virksomhet. Kystpartiet går inn for at bedrifter i distriktene skal kunne styrke egenkapitalen ved at vi gjeninnfører skattemessige fordeler med fondsavsetninger. Delingsmodellen må endres. Det skal lønne seg å arbeide i egen bedrift.

Skattetrykket på både næringslivet og enkeltpersoner er for høyt i Norge. Kystpartiet vil arbeide for at småbedrifter og industri får lavere arbeidsgiveravgift, lavere skatt i en begrenset tidsperiode ved nyetablering og lavere merverdiavgift. Kystpartiet vil fjerne investeringsavgiften og redusere arbeidsgiveravgiften med minst 2 pst. i alle soner. Merverdiavgiften bør ikke omfatte tjenester som eksempelvis reiselivsnæringen.

Økte gebyrer og avgifter rammer folk flest hardt, og er en form for skattlegging som bidrar til å forsterke de økonomiske forskjellene mellom folk med ulikt inntektsgrunnlag. Mens ordinære skatter beregnes ut fra inntekt, fastsettes gebyrer og avgifter uten hensyn til betalingsevne. Derfor slår avgiftsøkningene spesielt hardt ut i forhold til dem som har minst fra før. Enslige og eninntektsfamilier får en dramatisk reduksjon i sin realinntekt i forhold til dem som har to inntekter å fordele avgiftsbyrden på. Kystpartiet vil arbeide for reduserte gebyrer og avgifter på varer og tjenester som folk flest er avhengige av.

Kystpartiet vil arbeide for et enklere og mer rettferdig skattesystem. Taket for toppskatt må heves til godt over gjennomsnittlig lønnsnivå, og skattefradraget på lav inntekt må være stort nok til at heldags arbeid gir mulighet til å leve av egen arbeidsinntekt. Ved å redusere skatte- og avgiftsnivået kan staten bidra til en fornuftig lønnspolitikk som ikke virker inflasjonsdrivende. Når folk får beholde mer av sin egen inntekt, synker også behovet for offentlige tjenester.

I Norge har det vært vanlig at velrenommerte og solide bedrifter går i arv fra generasjon til generasjon, men dagens arveavgift er i mange tilfeller til hinder for

dette. Den kapital som ligger i produksjonsutstyr og bygninger må kunne videreføres skattefritt til neste generasjon, slik at bedriftenes soliditet ikke svekkes. Bare slik kan vi sikre det langsiktige private eierskap som er vesentlig for distriktenes næringsliv og utviklingsmuligheter.

Kystpartiet vil fortsette sin intense kamp for reduserte avgifter på drivstoff. Slike avgifter rammer enkeltmennesker og bedrifter i distriktene hardt, og gir bedrifter i distriktene en ekstra konkurranseulempa i forhold til bedrifter som ligger i mer sentrale strøk. Kystpartiet går også inn for en refusjonsordning for drivstoffavgift i områder uten kollektivtrafikktilbud. Kystpartiet ønsker også å demme opp for den omfattende grensehandelen ved å gjøre det ulønnsomt å kjøre til våre naboland for å kjøpe tobakk, alkohol og andre sterkt avgiftsbelagte varer. Det skal gis større muligheter for å spare penger til egen alderdom. Ektefeller til fiskere skal likestilles med ektefeller til bønder ved beregning av pensjonspoeng.

Kystpartiet vil arbeide for at:

- avgifter for småbåter fjernes
- båtplasser ikke skal momsbelegges
- småbåtregisteret flyttes fra offentlig til privat ansvarsområde
- det blir forenklet registreringsplikt
- det ikke skal betales skatt av fordelene ved å bo i egen bolig
- bolig- og eiendomsskatten skal fjernes
- ordningen med skattefri banksparing gjeninnføres
- beløpsgrensen for skattefri verdioverføring mellom generasjoner oppjusteres vesentlig
- dagens forbrukeravgift på strøm fjernes.

Kystpartiet skal arbeide for økt livskvalitet og trivsel. Staten bør investere langsiktig i disse målene. Det er viktig at også lokalt initiativ og engasjement hos privatpersoner og næringsliv stimuleres til å delta aktivt i utviklingen av et samfunn som fremmer bedre livskvalitet og trivsel i nærmiljøet. Dette bidrar til at kostnadene på helse- og sosialbudsjettet reduseres.

Norge er et variert land, geografisk og klimatisk. Kystpartiet vil arbeide for at det opprettholdes fullverdige lokalsykehus med tilfredsstillende akuttilbud og fødeavdeling der slike sykehus er i drift i dag. Statlig overtagelse av sykehusene skal ikke medføre at distriktene får et dårligere tilbud enn de har i dag. Lokalbefolkningen skal føle seg trygg på at de får den hjelp de trenger når de trenger den, uansett bosted, vær og føreforhold.

Trygdesatsene må være i samsvar med satsene for alminnelig livsopphold. Garantert minste inntekt (GMI) bør innføres. Det er uverdige at trygdede blir tvunget over i køen på sosialkontoret med dagens lave satser. Trygdepolitikken må i større grad legges opp slik at uføretrygdede kan ha større arbeidsinntekt uten trekk i trygden enn i dag, og at det tilrettelegges for at uføretrygdede i større grad kan vende tilbake til arbeidslivet når forholdene tilsier dette.

For at kvinner skal kunne nyttiggjøre seg et utdannings- eller jobbtilbud, er tilfredsstillende barnehagedekning en viktig forutsetning. Kystpartiet vil i særlig grad stimulere til at jenter kommer inn i fiskeri-, havbruk- og andre distriktsnæringer. Kystpartiet vil arbeide for å styrke de desentraliserte utdanningstilbudene på videregående skoler, høgskoler og universitet, med hovedvekt på kvinners behov og ønsker. Kvinnens stilling skal styrkes ved at hennes valgmuligheter innen utdanning og arbeid skal bli bedre. Ved å flytte statlig virksomhet ut i distriktene, vil Kystpartiet øke jobbmulighetene for kvinner. Arbeidet for lik lønn for arbeid av lik verdi må videreføres.

Eksisterende plan- og bygningslov virker dempende for boligbygging. Kystpartiet vil arbeide for at nevnte lov blir endret slik at boligsøkende raskere kan bygge sine hjem. I de aller fleste kommuner er arealer lagt ut for boligbygging. Likevel opplever de fleste, som i stor grad er førstegangsbyggere, en unødige lang saksbehandlingstid.

Kommuner som sliter med synkende befolkningstall er særlig interessert i at nybyggingen blir minst mulig hindret. Felles for hele landet er det at vi nå retter større oppmerksomhet mot de som vil etablere seg i boligmarkedet. Kystpartiet vil også arbeide for at finansieringsinstitusjoner, og i særlig grad Husbanken, gir fordeler til nyetablerere. Det bør være momsfrigjøring for nybygg ut fra Husbankens status. Tomteprisene varierer meget sterkt og tomtepriser skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget for husbanklån. Høye tomtepriser må ikke ekskludere husbyggere for lån i Husbanken.

På utdanningssteder er det i dag et stort press på det etablerte leiemarkedet. Vi mener myndighetene snarest må prioritere bygging av flere studentboliger. I vårt kalde land er det uakseptabelt at mennesker er bostedsløse og henvist til å bo på gaten. Kystpartiet er sterkt kritisk til at stadig flere kommuner oppretter kommunale eiendomsselskaper som pålegges å drive med overskudd, og som derfor fastsetter en utleiepris som ekskluderer de svakeste fra boligmarkedet. Kystpartiet vil arbeide for en sosial boligbygging som sikrer subsidierte leiligheter for mennesker med lav inntekt. Bygging i strandsonen skal reguleres av den enkelte kommune og skal ikke reguleres av nasjonal rådgivning.

Skal Norge ha en god skole, trenger vi dyktige og kunnskapsrike lærere. Dagens informasjonssamfunn medfører at kravet til lærerens eget kunnskapsnivå er større enn før. Uten egne kunnskaper er det vanskelig å være kritisk i forhold til all den informasjon som presenteres gjennom media og Internett, og som elevene stiller spørsmål om. Uten kunnskapsbredde er det vanskelig å forstå den globale nyhetsdekning som er med på å skape holdninger blant barn og unge. Det er et alvorlig problem at leseferdigheten stadig blir dårligere og at norske elever og studenter har dårligere realfagkunnskaper enn jevnaldrende i andre land.

Gjennom gode etterutdanningsordninger må det legges til rette for at pedagoger kan utvide sitt kompetanseområde. Kystpartiet mener at sabbatsår der lærere kan fordype seg i nye fagområder eller høste

erfaring fra andre yrker, kan motvirke utbrenthet og bidra til at flere lærere blir stående i arbeid til normal pensjonsalder. En slik mulighet til utvikling gjennom yrkeskarrieren kan bidra til å bedre rekrutteringen til yrket. Lærere må ha sikkerhet for en brukbar lønn. Kystpartiet er skeptisk til at Regjeringen stiller motkrav i form av høyere undervisningstimetall for bedre lønnsvilkår. Undervisning er et intensivt arbeide, og økt krav til mer undervisning kan lett bli kostbart i form av økt sykefravær og større frafall fra yrket.

Kultur og miljø er viktig for livskvaliteten. Økt livskvalitet gir mindre sykdom og problemer og er dermed lønnsom for hele samfunnet. Naturvern og friluftsliv er viktige faktorer for både oss og våre etterkommere. Et rikt og mangfoldig kulturliv er en nødvendig forutsetning for en videre utvikling av livskraftige samfunn. Kystkulturen har som mange andre aktiviteter langs kysten vært stemoderlig behandlet gjennom mange tiår. Denne viktige del av kulturen skal i årene framover få et kraftig løft. For det enkelte menneske er et rikt og mangfoldig kulturliv berikende og styrker den lokale identiteten til vår kyststat og maritime nasjon.

Kystpartiet går inn for at kommunale musikkskoler skal lovfestes og at statlige midler øremerkes til dette. Vi ser det som viktig at det er variasjon av tilbud til barn og unge, fordi mye ungdom forsvinner ut av organiserte aktiviteter når de kommer i tenårene.

Kystpartiet vil arbeide for at våre to skriftspråk blir opprettholdt. Vi vil også arbeide for at samisk kultur og språk blir holdt i hevd.

Fartøyvernet har i mange år fått en dårlig behandling. Departementenes ansvar for å ivareta bevaring og andre kulturelle forhold innen "eget" fagfelt, skal ytterligere forsterkes og understrekes. Hvert departement skal ha egen budsjettpost som omhandler kulturelle tiltak. Kulturelle restaureringsarbeider skal unntas moms.

Tiltak:

- Midler til fartøyvern skal økes fra dagens ca. 20 mill. kroner pr. år til minst 50 mill. kroner pr. år innen år 2003.

De som utsettes for restriksjoner e.l. i forbindelse med kulturminner, må få tilskudd fra staten hvis restriksjonene reduserer verdien på eiendommen. Der kulturminner jevnlig må vedlikeholdes av eierne må disse få vedlikeholdstilskudd fra staten. Idretten har en verdi i seg selv. Men også som forebyggende tiltak mot at barn og unge skal få tilknytning til kriminalitets- og rusbelastede miljøer, er det viktigere enn noensinne at vi tar vare på og utvikler barne- og ungdomsidrettene. Det er et offentlig ansvar å bygge og holde ved like flere innen- og utendørs idrettsanlegg.

Breddeidrett fremmer sosialt fellesskap og helse, og konkurranseidretten er et viktig element for å gi barn og unge inspirasjon til å yte sitt beste. Det er viktig at vi både lokalt og nasjonalt gir unge sunne forbilder og i tillegg er konkurranseidrett på høyt plan blitt god underholdning for alle aldersgrupper.

Kystpartiet går inn for at det innføres momsfratak for idrettslag og andre frivillige og veldedige organisasjoner med en omsetning på under 2 mill. kroner. Det er viktig at stat, fylker og kommuner samarbeider om vedlikehold og bygging av idrettsanlegg som kan samle de mange gruppene. Kystpartiet mener det er viktig at det offentliges bidrag til frivillige organisasjoner som arbeider til beste for fellesskapet økes både fra sentrale og lokale myndigheter. De frivillige organisasjonene er uvurderlige medspillere i utviklingen av gode samfunn.

For få år siden hadde man én norsk radiokanal, én fjernsynskanal og telefon på arbeidsplassen og hjemme. Nå har informasjonsteknologien gjort det mulig å ta inn minst et tosifret TV-kanaler, fire nasjonale og et vell av lokale radiostasjoner, i tillegg til at vi kan snakke i telefonen hvor vi vil. Vi har også fått video og mange kan kommunisere med verden på Internett. I denne rivende utviklingen mener vi det er viktig å beholde en allmennkringkaster som NRK. Kystpartiet mener at det er vesentlig for at vi skal kunne ivareta vår identitet, norsk kultur samt våre to skriftspråk og samisk. En snarlig overgang til digital-TV vil føre til at hele landet får inn flere fjernsynskanaler enn i dag. Vi ser klare fordeler ved at andre kulturer og språk på denne måten kommer hjem til folk. Men det er også betenkeligheter. Blant annet kan den voldsomme konkurransen føre til at kvaliteten på NRKs program synker og at undervisningsprogram i for stor grad blir fraværende.

Kystpartiet går inn for snarlig overgang til digital-TV samt at Bredbåndnettet må gjøres tilgjengelig i distriktene. Hele folket skal ha bredbånd. Særlig i Distrikts-Norge opplever befolkning og næringsliv daglig hvor begrensende det er å ha uløste oppgaver innen samferdsel. Kystpartiet vil derfor bidra til at konkurransekraften økes ved å øke de offentlige investeringer til samferdsel. Samfunnsøkonomisk lønnsomme samferdselsprosjekter må prioriteres før mindre lønnsomme prosjekter.

Satsing på ulike former for oppdrett i fjordarmene kan, sammen med tilknyttet næringsvirksomhet, gjøre investeringer i områder som i dag har svakt næringsgrunnlag mer lønnsomme enn det hittil har vært regnet med. Kystpartiet mener at dersom vårt bosettingsmønster skal opprettholdes, er det viktig at vi ikke bare har en kyststamvei, men også en indre stamvei. Disse hovedstamveiene må få gode vertikale transportårer som gir grunnlag for utvikling av store felles bo- og arbeidsområder som ikke må deles opp av bompenger. Bompenger skal bare brukes der bygging av ny vei erstatter fjordkryssinger med ferge, og kostnadene ved bompasering må ikke overstige prisen på fergen.

Kystpartiet vil prioritere midler til opprustning og utbygging av veinettet, herunder rassikring. Igangsatte veiprosjekter ferdigstilles før nye veiprosjekter igangsettes. Kystpartiet mener det er en nasjonal skam at mange veiprosjekter ender i fjellveggen, sjøen eller i skogen. Dagens bilavgiftspolitikken sørger for at spesielt ungdommen kjører gamle og lite sikre biler. Ved tragiske ulykker sørger skader og død for stor belastning

på helsevesenet. Bilpolitikken må omformes slik at folk flest oppfatter den som riktig og rettferdig. Transport med bil er pålagt meget store avgifter som er i ferd med å knekke bransjens økonomi. Kystpartiet vil arbeide for en reduksjon av disse avgiftene.

Kystpartiet går imot at småflyplasser skal nedlegges da dette svekker et konkurransedyktig næringsliv og livskvaliteten for den enkelte i distriktene.

Tiltak:

- Stamveier skal opprustes.
- Alle riksveiferger må bli gratis.
- Omdisponering av fergetilskudd til finansiering av fastlandsforbindelser.
- Avgifter reduseres på bil og motorsykel.
- Momsfritak på sikkerhetsutstyr for bil.
- Stad-skipstunnelen påbegynnes og gjennomføres.

Infrastruktur som mobildekning, TV-dekning, radio, veier, havner, sjøtransport osv. må fungere på en slik måte at det er mulig å drive næringsvirksomhet på en effektiv måte i distriktene. Kystpartiet skal arbeide for videreføring av jernbanen til Narvik for å fange opp den samhandel som utvikles på Nordkalotten. Med dette prosjektet realisert vil vi ha et jernbanenett fra Stavanger i vest via Narvik til Vladivostok og Kina i øst.

Hurtigrutens posisjon som "Riksveg nr. 1." er urokkelig. Kystpartiet vil arbeide hardt for at dagens rutenett opprettholdes. Denne kystfarten vil fortsatt bety svært mye for alle i kystsamfunnene. Det gjelder så vel næringslivet som den enkelte beboer. Hurtigruten er allerede etablert som en av landets fremste turistmagneter. Hurtigbåtordningen for ytterdistriktene har vært en suksess og må opprettholdes på dagens nivå. Hurtigbåtforbindelse mellom Midt-Norge og Nord-Norge må styrkes i langt sterkere grad enn det som er tilfelle i dag. Hurtigbåttilbudet må koordineres bedre og de ulike tilbudene må tilknyttes hverandre. Det er Kystpartiets målsetting at transport i hovedsak skjer med hurtiggående lastebåter. Dette gir lavere veivedlikehold og færre ulykker. Lastebåtene skal i hovedsak bygges og utrustes i Norge og mulig drivstoff kan være naturgass. Statlige og offentlige tjenestetilbud skal ikke avvikles i distriktene for å opprettes i sentrale strøk.

Kystpartiet vil arbeide for at Kystvakten styrkes og får tilført flere ressurser. Denne militære enheten er av stor betydning for sikkerheten og varetransporten til havs, der Kystvaktens betydning i kontroll av fiskeresursene blir enda tydeligere enn nå. Kystpartiet vil styrke etaten slik at personell og materiell får tilført nok midler til å utvikle tjenesten.

Kystpartiet vil kreve at en større del av verdiskapingen skal forbli i distriktene slik at kommunene kan løse de lovpålagte oppgavene samtidig som man kan legge til rette for kommunens innbyggere og kommunens næringsliv. Dette som en motvekt mot den pågående sentralisering. Kommunenes skattøre reduseres år for år. Kystpartiet skal arbeide for at kommunenes andel av skattøre skal økes for på denne måten å styrke fylkes- og kommuneøkonomien. Kystpartiet vil at bedriftsbes-

katningen skal tilfalle den kommune hvor bedriften ligger. Kystpartiet vil motarbeide at eventuell betaling for oppdrettskonsesjon skal tilfalle staten. Eventuell konsesjonsbetaling må ikke være høyere enn at den lokale befolkning kan gå inn som eiere i oppdrettsnæringen, og betalingen må tilfalle kommunene.

Kystpartiet vil at staten øker tilskuddet til renovering av vannverk. Dette på bakgrunn av bestemmelsene i EØS-avtalen som pålegger alle vannverk i Norge og ha forsvarlig rensing av vannet. Dette gjelder også nye vannverk.

10. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet:

Forslag 1

Reglementet for Folketrygdfondet endres slik:

§ 5 skal lyde:

Styret har ansvaret for at fondets midler anbringes med sikte på best mulig avkastning under hensyntaken til betryggende sikkerhet og den nødvendige likviditet. Styret skal påse at det er etablert et betryggende risikostyringssystem for fondets forvaltning.

Fondets midler kan plasseres i norske ihendehaverobligasjoner og sertifikater, som kontolån til statskassen og som innskudd i forretnings- eller sparebanker. Innenfor en ramme på 20 pst. av forvaltningskapitalen kan fondets midler plasseres i aksjer notert på norsk børs eller på børs i Danmark, Finland eller Sverige, og, etter godkjenning fra Finansdepartementet i aksjer i norske selskaper ellers hvor aksjene er gjenstand for regelmessig og organisert omsetning, børsnoterte grunnfondsbevis i norske sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper, og børsnoterte konvertible obligasjoner og børsnoterte obligasjoner med kjøpsrett til aksjer i norske selskaper. Plassering i aksjer notert på børs i Danmark, Finland eller Sverige må samlet ikke overstige 20 pst. av Folketrygdens ramme for aksjeplasseringer. *Innenfor rammen for aksjeplasseringer* kan fondet delta i emisjoner i ikke-børsnoterte aksjer i norske selskaper. *Plassering i denne type aksjer kan ikke overstige 2,5 pst. av rammen for aksjeplasseringer.*

Annet ledd er ikke til hinder for at Folketrygdfondet kan beholde aksjer i norsk selskap som i forbindelse med oppkjøp, fusjoner e.l. endrer status til å bli utenlandsk selskap.

Fondet kan videre, innenfor den samlede rammen på 20 pst. av fondskapitalen, gå inn med egenkapitalinnskudd i form av ikke-børsnoterte papirer, i tilfelle hvor fondet står i fare for å lide betydelig tap på plasseringer i obligasjoner. Dette må i så fall være ledd i en koordinert aksjon, hvor en dominerende gruppe av kreditorerne deltar, og hvor siktemålet for fondet alene er å trygge fondets interesser.

Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 15 pst. av total aksjekapital eller grunnfondsbeviskapital i ett enkelt selskap i Norge. Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 3 pst. av total aksjekapital i ett enkelt sel-

skap i Danmark, Finland og Sverige. Styret kan ta opp kortsiktige lån dersom dette finnes hensiktsmessig.

Folketrygdfondet kan, etter nærmere retningslinjer fastsatt av Finansdepartementet, inngå salgs- og gjenkjøpsavtaler knyttet til egenkapitalinstrumenter og rentebærende instrumenter der erververen av instrumentene etter avtalen har plikt til å tilbakeføre disse til selger.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 3

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 15. oktober 2002 og supplert 12. november 2002:

Nr	Betegnelse	Rammesum
1	Statsforvaltning	7 446 615 000
2	Familie og forbruker	34 226 733 000
3	Kultur	2 659 593 000
4	Utenriks	17 094 352 000
5	Justis	10 652 878 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	12 341 098 000
7	Dagpenger mv.	17 406 500 000
8	Forsvar	29 236 728 000
9	Næring	2 070 815 000
10	Fiskeri	454 095 000
11	Landbruk	12 938 677 000
12	Olje og energi	-59 987 120 000
13	Miljø	2 527 386 000
14	Stortinget mv.	1 098 440 000
15	Sosial	167 787 545 000
16	Helse	78 662 892 000
17	Kirke, utdanning og forskning	32 050 224 000
18	Samferdsel	18 503 543 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	54 327 100 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	5 749 829 000
21	Eksportgarantier mv.	-397 900 000
22	Finansadministrasjon mv.	18 032 490 000
23	Skatter og avgifter	-591 381 461 000
24	Utbytte mv.	-11 465 052 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-137 964 000 000

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

A

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 15. oktober 2002 og supplert 12. november 2002:

Nr	Betegnelse	Rammesum
1	Statsforvaltning	7 283 282 000
2	Familie og forbruker	36 275 268 000
3	Kultur	2 006 936 000

Nr	Betegnelse	Rammesum
4	Utenriks	11 320 466 200
5	Justis	11 324 978 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	8 038 120 000
7	Dagpenger mv.	15 814 500 000
8	Forsvar	29 236 728 000
9	Næring	1 827 615 000
10	Fiskeri	350 095 000
11	Landbruk	7 658 453 000
12	Olje og energi	-60 523 720 000
13	Miljø	2 218 620 000
14	Stortinget mv.	1 100 440 000
15	Sosial	168 852 111 000
16	Helse	80 482 593 000
17	Kirke, utdanning og forskning	31 625 981 000
18	Samferdsel	19 487 568 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	50 299 300 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 295 429 000
21	Eksportgarantier mv.	-397 900 000
22	Finansadministrasjon mv.	17 617 604 000
23	Skatter og avgifter	-560 161 461 000
24	Utbytte mv.	-11 455 052 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-123 422 045 800

B

I Bevilgningsreglementet § 5 Utgiftene gjøres følgende endring:

Nytt punkt 5 skal lyde:

Avdelingen for kjøp av varer og tjenester fra utlandet.

C

I Stortingets vedtak av 15. oktober 2002 om statsbudsjettets fordeling til komiteene gjøres følgende endring/tillegg under finanskomiteen: Rammeområde 25 (Utenlandsbudsjett).

D

Under rammeområde 25 Utenlandsbudsjett bevilges for 2003 i henhold til oppstillingen nedenfor:

Fremskrittspartiets utenlandsbudsjett for budsjetterminen 2003

Inntekter (overført fra petroleumsfondet)	8 220 000 000		
Utgifter	Investeringer		Drift
Ekstraordinært kjøp av utstyr til sykehus	1 000 000 000		
Omsorgsboliger og sykehjem i utlandet			1 000 000 000
Sykebehandling i utlandet			200 000 000
Behandlingsreiser			200 000 000
Forskningsutstyr	200 000 000		
Vare- og tjenesteinnkjøp universitet og høyskoler	100 000 000		
IKT-utstyr til utdanningssektoren	200 000 000		
Studieplasser i utlandet			200 000 000
Politi- og redningshelikoptre	1 000 000 000		
Politibiler og -utstyr	100 000 000		
Forsvaret - norske styrker i utlandet			1 670 000 000
Støtte til hjemsendelse av flyktninger			300 000 000
Veibygging	1 500 000 000		
Lufthavnutstyr	100 000 000		
Eksportrådet			100 000 000

Fremskrittspartiets utenlandsbudsjett for budsjetterminen 2003

Turistreklame i utlandet		200 000 000
FNs høykommisær for flyktninger		100 000 000
Markedsføring sel- og hvalfangst		50 000 000
SUM Utenlandsbudsjett	4 200 000 000	4 020 000 000

E

Stortinget ber Regjeringen utvide Momskompensasjonsordningen fra 1. januar 2003 til å gjelde alle kommunale innkjøp, for å unngå konkurransevridende effekter og bidra til bedre og rimeligere kommunale tjenester.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at staten i et inntektspolitisk samarbeid skal tilby skatte- og avgiftslettelser som et bidrag i en felles rammeavtale for lønnsoppgjøret i 2003.

Forslag 6

Arbeidsgivere i offentlig sektor må gis reell frihet i valg av pensjonsleverandør, slik at den frie konkurransen i pensjonsmarkedet sikres. Stortinget ber derfor Regjeringen gjennomføre nødvendige lovendringer, slik at arbeidsgivere i offentlig sektor, samt andre som har sine pensjonsordninger tilknyttet KLP, som ønsker å gå over fra KLP til private pensjonsordninger kan gjennomføre dette.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen vurdere ulike modeller for kraftverksbeskatning hvor også en prisavhengig ressurskatt inngår, og fremme egen sak om dette til Stortinget.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til nytt skattesystem på norsk sokkel, med sikte på både å øke konkurransen og teknologiutviklingen.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om tilbakeføring av bedriftsbeskatningen til kommunene.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen igangsette et arbeid med å utvikle og etablere ulike makroøkonomiske modeller for analyser på kort og mellomlang sikt, som ikke alle faller inn under samme keynesianske kategori.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å opprette et energi- og petroleumsforskningsfond på 10 mrd. kroner, hvor avkastningen benyttes til teknologisk forskning for å bedre utvinningsgraden, økonomien og sikkerheten på kontinentalsokkelen, samt andre relevante energiforskningsprosjekter.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å opprette et fond for materiellanskaffelser i Forsvaret. Fondet tilføres 5 mrd. kroner i startkapital.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 13

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 15. oktober 2002 og supplert 12. november 2002:

Nr	Betegnelse	Rammesum
1	Statsforvaltning	7 501 615 000
2	Familie og forbruker	33 957 638 000
3	Kultur	2 962 593 000
4	Utenriks	17 168 852 000
5	Justis	10 688 078 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	12 965 561 000
7	Dagpenger mv.	17 494 500 000
8	Forsvar	24 755 228 000
9	Næring	1 740 815 000
10	Fiskeri	436 745 000
11	Landbruk	13 350 677 000
12	Olje og energi	-63 343 620 000
13	Miljø	2 877 386 000

Nr	Betegnelse	Rammesum
14	Stortinget mv.	1 091 040 000
15	Sosial	167 533 245 000
16	Helse	79 137 765 000
17	Kirke, utdanning og forskning	34 393 324 000
18	Samferdsel	19 613 543 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	58 447 460 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 211 729 000
21	Eksportgarantier mv.	-397 900 000
22	Finansadministrasjon mv.	18 000 490 000
23	Skatter og avgifter	-593 351 461 000
24	Utbytte mv.	-11 255 052 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-138 019 749 000

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen øremerke 5 mrd. kroner av Petroleumsfondet til investeringer i de 48 fattigste land i verden (de såkalte MUL-land).

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett legge frem en ordning hvor fylkeskommunene kompenseres over 5 år med en sum tilsvarende det underskudd fylkeskommunene har opparbeidet i sykehussektoren i 2001, og som de statlige helseforetakene i sin helhet har lagt inn igjen i fylkeskommunen, og for alle andre utgifter som er relatert til virksomheter som staten nå har tatt ansvar for.

Første avdrag legges inn i Revidert nasjonalbudsjett for 2003.

Forslag fra Senterpartiet og Kystpartiet:*Forslag 16*

Stortinget ber Regjeringen endre handlingsregelen for bruk av oljepenger slik at det åpnes for økt bruk av oljepenger der dette kan bidra til å redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken øker, kostbare flaskehals for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på sikt kan bli redusert.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 17**Rammevedtak*

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 15. oktober 2002 og supplert 12. november 2002:

Nr	Betegnelse	Rammesum
1	Statsforvaltning	7 456 615 000
2	Familie og forbruker	34 599 133 000
3	Kultur	2 767 593 000
4	Utenriks	17 066 352 000
5	Justis	10 728 078 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	12 413 198 000
7	Dagpenger mv.	16 844 500 000
8	Forsvar	27 623 728 000
9	Næring	2 486 315 000
10	Fiskeri	521 595 000
11	Landbruk	13 055 677 000
12	Olje og energi	-61 087 120 000
13	Miljø	2 558 686 000
14	Stortinget mv.	1 098 440 000
15	Sosial	168 068 245 000
16	Helse	79 964 992 000
17	Kirke, utdanning og forskning	32 496 524 000
18	Samferdsel	19 358 543 000

Nr	Betegnelse	Rammesum
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	58 226 000 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	5 693 229 000
21	Eksportgarantier mv.	-397 900 000
22	Finansadministrasjon mv.	17 875 490 000
23	Skatter og avgifter	-592 260 461 000
24	Utbytte mv.	-11 455 052 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-134 297 600 000

Forslag 18

Stortinget ber om at det som en fast del av Nasjonalbudsjettet gis en samlet oversikt over landets arbeidskraftreserver og av tiltak som bidrar til at alle kan bli deltagere i arbeidsstyrken ut fra egne forutsetninger og ønsker.

Forslag fra Kystpartiet:

Forslag 19

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 15. oktober 2002 og supplert 12. november 2002:

Nr	Betegnelse	Rammesum
1	Statsforvaltning	7 472 415 000
2	Familie og forbruker	34 661 133 000
3	Kultur	2 809 593 000
4	Utenriks	17 066 352 000
5	Justis	10 759 078 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	12 088 198 000
7	Dagpenger mv.	16 844 500 000
8	Forsvar	29 236 728 000
9	Næring	2 100 815 000
10	Fiskeri	525 595 000
11	Landbruk	13 055 677 000
12	Olje og energi	- 60 007 120 000
13	Miljø	2 707 386 000
14	Stortinget mv.	1 100 440 000
15	Sosial	168 106 245 000
16	Helse	79 238 392 000
17	Kirke, utdanning og forskning	32 480 524 000
18	Samferdsel	19 358 543 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	56 913 000 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 295 429 000
21	Eksportgarantier mv.	-397 900 000
22	Finansadministrasjon mv.	18 135 490 000
23	Skatter og avgifter	-584 159 461 000
24	Utbytte mv.	-11 455 052 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-125 064 000 000

11. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til St.meld. nr. 1 (2002-2003), St.prp. nr. 1 (2002-2003), St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-14 (2002-2003) og til det som står foran i denne innstillingen, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 15. oktober 2002 og supplert 12. november 2002:

Nr.	Betegnelse	Rammesum
1	Statsforvaltning	7 421 615 000
2	Familie og forbruker	35 065 133 000
3	Kultur	2 562 593 000
4	Utenriks	17 066 352 000
5	Justis	10 682 078 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	11 654 198 000
7	Dagpenger mv.	17 014 500 000
8	Forsvar	29 236 728 000
9	Næring	1 386 815 000
10	Fiskeri	434 095 000
11	Landbruk	12 905 677 000
12	Olje og energi	-60 007 120 000
13	Miljø	2 507 386 000
14	Stortinget mv.	1 098 440 000
15	Sosial	167 656 245 000
16	Helse	78 218 392 000
17	Kirke, utdanning og forskning	31 747 524 000
18	Samferdsel	18 303 543 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	53 393 000 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 211 729 000
21	Eksportgarantier mv.	-397 900 000
22	Finansadministrasjon mv.	18 000 490 000
23	Skatter og avgifter	-588 670 461 000
24	Utbytte mv.	-11 455 052 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-137 964 000 000

II

Endring i Bevilgningsreglementet

Bevilgningsreglementet endres slik (endring i kursiv):

§ 11 femte ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette regler som gir Finansdepartementet fullmakt til å bemyndige departementene og underordnede institusjoner til å overskride bevilgninger til driftsutgifter med inntil 5 pst. til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de tre følgende budsjett-terminer.

III

Endring i reglement for Folketrygdfondet

Reglementet for Folketrygdfondet endres slik (endringer i kursiv):

§ 5 skal lyde:

Styret har ansvaret for at fondets midler anbringes med sikte på best mulig avkastning under hensyntaken til betryggende sikkerhet og den nødvendige likviditet. Styret skal påse at det er etablert et betryggende risikostyringssystem for fondets forvaltning.

Fondets midler kan plasseres i norske ihendehaverobligasjoner og sertifikater, som kontolån til statskassen og som innskudd i forretnings- og sparebanker. Innenfor en ramme på 20 pst. av forvaltningskapitalen kan fondets midler plasseres i aksjer notert på norsk børs eller på børs i Danmark, Finland eller Sverige, og, etter godkjenning fra Finansdepartementet i aksjer i norske selskaper ellers hvor aksjene er gjenstand for regelmessig og organisert omsetning, børsnoterte grunnfondsbevis i norske sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper, og børsnoterte konvertible obligasjoner og børsnoterte obligasjoner med kjøpsrett til aksjer i norske selskaper. Plassering i

aksjer notert på børs i Danmark, Finland eller Sverige må samlet ikke overstige 20 pst. av Folketrygdfondets ramme for aksjeplasseringer. *Innenfor rammen for aksjeplasseringer* kan fondet delta i emisjoner i ikke-børsnoterte aksjer i norske selskaper som har søkt eller har konkrete planer om å søke om børsnotering. *Selskapene skal være notert på den såkalte OTC-listen, som administreres av Norges Fondsmeglerforbund. Plassering i denne type aksjer kan ikke overstige 2,5 pst. av rammen for aksjeplasseringer.*

Annet ledd er ikke til hinder for at Folketrygdfondet kan beholde aksjer i norsk selskap som i forbindelse med oppkjøp, fusjon e.l. endrer status til å bli utenlandsk selskap.

Fondet kan videre, innenfor den samlede rammen på 20 pst. av fondskapitalen, gå inn med egenkapitalinnskudd i form av ikke-børsnoterte papirer, i tilfelle hvor fondet står i fare for å lide betydelige tap på plasseringer i obligasjoner. Dette må i så fall være ledd i en koordinert aksjon, hvor en dominerende gruppe av kreditorene deltar, og hvor siktemålet for fondet alene er å trygge fondets egne interesser.

Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 15 pst. av total aksjekapital eller grunnfondsbeviskapital i ett enkelt selskap i Norge. Folketrygdfondet kan eie andeler for inntil 3 pst. av total aksjekapital i ett enkelt selskap i Danmark, Finland og Sverige. Styret kan ta opp kortsiktige lån dersom dette finnes hensiktsmessig.

Folketrygdfondet kan, etter nærmere retningslinjer fastsatt av Finansdepartementet, inngå salgs- og gjenkjøpsavtaler knyttet til egenkapitalinstrumenter og rentebærende instrumenter der erververen av instrumentene etter avtalen har plikt til å tilbakeføre disse til selger.

IV

Kvalifisering av seniormedarbeidere

Stortinget henstiller til Regjeringen å legge til rette for etableringen av et kvalifiseringstilbud for seniormedarbeidere.

V

St.meld. nr. 1 (2002-2003) Nasjonalbudsjettet 2003 - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 20. november 2002

Siv Jensen
leder og ordfører

Ingebrigt S. Sørfohn
sekretær